GIOVANNI BOCCACCIO

GIOVANNI BOCCACCIO

DECAMERONUL

Începe cartea numită DECAMERON1 şi zisă PRINŢUL GALEOTTO2, care cuprinde o sută de povesti istorisite în zece zile de către şapte doamne şi trei cavaleri.

CUVÂNT ÎNAINTE.

Omenesc lucru este să-ţi fie milă de cei necăjiţi: şi, deşi mila aceasta îi sade bine orişicui, ea se cuvine a fi simţită mai cu seamă de către aceia care au avut şi ei nevoie de mângâiere odinioară şi au găsit-o chiar la unii; or, printre aceştia de pe urmă, dacă a mai fost vreodată om să aibă într-adevăr nevoie de ea, să-i fie scumpă ori să-i încerce bucuria, eu unul fără îndoială mă număr printre ei. Încă din fragedă tinereţe şi până în vremurile de faţă, eu, ca unul care pururi am fost înflăcărat de o iubire înălţătoare şi curată, poate cu mult mai înălţătoare şi mai curată decât s-ar cuveni umilei mele stări – aşa precum ar putea crede unii, din cele câte povestesc – deşi găsit-am laudă şi preţuire la aceia care îmi aflaseră iubirea şi erau oameni înţelepţi, cu toate aceste, zic, mi-a fost nespus de greu s-o îndur, şi nu din pricina cruzimii femeii îndrăgite, ci din pricina văpăii în care ardeam muncit de doruri nesăţioase;

1 Decameron, cuvânt grec format din deca (zece) şi imera (zi). Cartea e intitulată astfel pentru că cele o sută de povesti pe care le cuprinde sunt istorisite în zece zile (nA.).

Într-un vechi roman cavaleresc din ciclul Mesei Rotunde, un cavaler pe nume Galeotto ajută la înfiripareа iubirii dintre regina Ginevra şi scutierul Lancialotto. Boccacio (sau poate alţii, nu se ştie), gândindu-se la versul lui Dante care în Cântul V din Injern, episodul cu Francesca da Rimini, spune "Galeotto fu ii libro e chi Io scrisse" (Galeotto a fost

cartea şi cel care a scris-o), şi-a denumit opera astfel poate tocmai pentru a da să se înţeleagă că după cum acea carte a prilejuit înfiripărea dragostei dintre Paolo şi Francesca, la fel şi cartea_ lui ar putea prilejui printre cititori înfiripărea unei iubiri (n. QT iară văpaia aceasta, neîngăduindu-mi să găsesc în nici un chip vreo alinare, adesea mă făcea să simt mai multă amărăciune decât ar fi trebuit. Or, în amărăciunea aceasta, cuvintele de bine ale câte unui prieten şi mân-gâierile lui mi-au adus atâta uşurare, încât sunt pe deplin încredinţat că numai datorită lor se face c-am scăpat cu viaţă. Dar, după voia Aceluia ce-i fără de sfârşit şi care a rânduit prin legi nestrămutate ca tot ce-z omenesc să piară, iubirea mea – mai arzătoare ca orişicare alta, pe care nici o hotărâre, nici o povaţă, nici o ruşine ce-ar fi putut s-o ameninţe sau vreo primejdie care s-ar fi iscat dintr-însa n-au izbutit s-o frângă şi nici măcar s-o zdruncine – s-a măcinat ea însăşi cu vremea, în aşa măsură, încât nu mi-a lăsat în suflet din tot ce-a fost odinioară decât doar desfătarea pe care o dă de obicei acelora ce nu cutează să se avânte prea departe pe primejdioa-sele-i întinsuri; drept care, de unde înainte vreme iubirea îmi era chin, azi, fiind înlăturată orişice suferinţă, rămas-am doar cu bucuria. Cu toate acestea însă, deşi durerile au pierit, nu mi-au pierit din minte binefacerile de care am avut parte pe vremuri de la aceia care din dragoste faţă de mine sufereau şi ei la ghidul chinurilor mele; şi nici nu cred c-am să le uit vreodată, pana în ceasul morţii. Or, după cum dintre toate virtuţile, după părerea mea, recunoştinţa e cea mai vrednică de laudă, tot aşa după cum nerecunoştinţa e vrednică de ocară, fiindcă n-aş vrea să par un nerecunoscător, mi-am pus în gând ca atât cât pot, în schimbul celor ce-am primit, acum că în sfârşit pot zice c-am scăpat din mrejele iubirii, s-aduc un dram de mângâiere, dacă nu acelora care m-au ajutat şi care, mulţumită înţelepciunii lor şi sorţii celei bune, din fericire, n-au nevoie de ea, măcar acelora ce-l duc lipsa. Şi chiar

dacă sprijinul meu ori mângâierea mea, cum vreţi să-i ziceţi dumneavoastră, n-ar însemna mare lucru faţă de unii ca aceştia, eu totuşi socotesc că-i bine să te înfăţişezi cu ea acolo unde lipsa se arată a fi mai mare, atât pentru că mângâierea e mai folositoare acolo, cât şi pentru că e mai dragă aceluia ce are nevoie de ea. Şi unde este omul, oricine ar fi să fie el, care ar putea tăgădui că sprijinul acesta se cade a fi dat mai degrabă drăgăstoaselor femei decât bărbaţilor? Femeile îşi tăinuiesc cu teamă şi ruşine în gingaşul lor piept văpăile iubirii, care, după câte ştiu aceia ce le-au simţit pe pielea lor, ascund puteri nebănuite de a se face cunoscute; şi în afară de aceasta, femeile ţinute în Mu de voia, de porunca ori de bunul plac al taţilor, al mamelor, al fraţilor sau soţilor rămân închise cea mai mare parte a vremii în strâmtele hotare ale odăii lor si, stând aşa în huzur, pe de-o parte de voie şi pe de alta de nevoie, se tot gândesc la câte toate şi nu e cu putinţă ca gândurile lor să fie pururi vesele. Iar dacă uneori din pricina acestor gânduri se lasă pradă întristării stârnite de vreun dor aprins, sunt nevoite să rămână, spre marea lor mâhnire, mereu întru aceleaşi gânduri, de nu le vin în minte şi nu le înviorează altele noi şi mai plăcute; unde mai pui că ele, femeile, îndură totul cu mult mai greu decât bărbaţii. Aşa ceva nu li se întâmplă bărbaţilor îndrăgostiţi şi ne putem da seama în chip vădit de lucrul ăsta. Ei, dacă sunt munciţi de doruri sau de gânduri negre, pot să-şi aline plictiseala şi amărăciunea lor, în fel şi fel de chipuri: căci ei, dacă doresc, pot să se plimbe în voie, să audă şi să vadă nenumărate lucruri, să meargă la vânat, la pescuit, să călărească, să joace cărţi sau alteori să-şi vadă de negustorie. Şi dintre toate acestea, fieste-care în parte are puterea câe-a atrage sufletul zbuciumat la sine, cu totul sau barem în parte, şi de a-i întoarce faţa de la un gând mai urâcios, măcar pentru o bucată de vreme, dacă nu mai mult; după care, sufletul, în-tr-un fel sau altul, ori îşi găseşte o mângâiere, ori nu mai suferă aşa mult. De aceea dar, ca să se îndrepte prin

mijlocirea mea măcar în parte vina Sorţii, care s-a dovedit zgârcită în ajutorul ei tocmai acolo unde ar fi fost mai multă nevoie de el, adică la femei, pe care le cunoaştem cât sunt de slabe şi plăpânde, într-ajutorul şi scăparea acelora care iubesc (căci celorlalte le e de ajuns acul, fusul şi depănătoarea), mi-am pus în gând să povestesc o sută de poveşti, ori basme, ori parabole, ori istorioare, cum veţi vrea să le numiţi, istorisite în zece zile de către o preacinstită ceată de şapte doamne şi trei tineri care s-au întovărăşit pe vremea păcătoasă a molimei de odinioară1, precum şi câteva cântări cântate întru • siatarea lor de către doamnele amintite. Din care povestiri se vor vădi plăcute sau dureroase întâmplări de dragoste, precum şi alte norocoase fapte, petrecute atât m vremurile noastre, cât şi în cele de demult; iar din cuprinsul lor, femeile sus-amintite ce vor ajunge a le ceti se vor alege pe de-o parte cu bucuria desfătării pricinuită lor de întâmplările hazlii, iar pe de altă parte cu sfaturi de folos, putând astfel să-şi deie seama de cele ce se cer a fi urmate întru totul, cât şi de altele, de care s-ar cuveni să se ferească; şi e cu 'neputinţă, cred, ca lucrurile acestea să nu le aducă alinare. Iar de va fi'aşa (şi deie Domnul aşa să fie), să mulţumească dragostei care descătuşându-mă din lanţurile ei, mi-a dat puterea să trudesc întru plăcerea lor.

E vorba despre ciuma care a bântuit la Florenţa în anul n. t.).

Ziua înlâi.

PAMPINEA începe prima zi a Decameronului, în care, după ce autorul arată din ce anume pricină s-a in-timplat ca cei mai pe urmă amintiţi să jie nevoiţi să se adune la poveşti, sub sceptrul Pam-pineei, se vorbeşte despre ce-i place mai mult fiecăruia.

De câte ori cuget la voi, preadrăgălase^_doamne, şi văd cât sunteţi de miloase din fire, tot de atâtea ori îmi dau seama că aceasTa " cărteŢ ~3upâ părerea voastră, va începe în chip trist şi dureros, aşa cum este jalnica

pomenire a molimei de ciumă prin care am trecut, pomenire pe care cartea mea o înscrie în fruntea ei1 şi care a fost deopotrivă de păgubitoare şi pentru cei care au trăit-o şi pentru cei care au aflat în alte chipuri despre dânsa. Cu toate acestea însă, n-aş vrea ca asta să vă sperie, ca şi cum de-aţi citi înainte aţi fi silite să petreceţi mai toată vremea lăcrămând şi suspinând din greu. Începutul acesta înfricoşător vă fie cum îi e drumeţului un munte prăpăstios şi drept, la poalele căruia se întinde o pajişte frumoasă şi dezmierdătoare, care îi va fi la urmă cu atât mai plăcută cu cât mai anevoioasă i-a fost truda urcuşului şi-a coborâşului. Căci după cum durerea urmează bucuriei, tot astfel şi necazurile sfârşesc prin voie bună. Acestei scurte întristări (zic scurtă fiindcă e cuprinsă în prea puţine file) îi vor călca în curând pe urme bucuria şi desfătarea pe care v-am făgăduit-o încă mai dinainte şi la care, de nu v-aş fi destăinuit-o, poate că nu v-aţi aştepta după un atare început. E adevărat, mărturisesc, că dacă aş fi putut să vă aduc acolo unde vream pe altă cale decât pe una aşa spinoasă cum e aceasta, aş fi făcut-o bucuros; dar fiindcă nu era pu-

1 Pentru a explica în ce împrejurări au fost istorisite cele o sută de poveşti din Decameron, Boceacio îşi începe cartea prin faimoasa descriere a epidemiei de, ciumă din Florenţa (n. t).

Ţintă fără de această pomenire să arăt de ce anume s-au întâmplat cele ce urmează a se ceti, mă văd silit, de voie, de nevoie, să vi le aştern aci.

Spun, dar, că se împliniseră o mie trei sute şi patruzeci şi opt de ani de la prearodnica întrupare a Fiului lui Dumnezeu, când în cinstita şi măreaţa cetate a Florenţei, mai mândră ca oricare alta dintre cetăţile Italiei, s-a încuibat ciuma cea ucigătoare, care prin mijlocirea stelelor sau poate datorită faptelor noastre mişeleşti, trimisă fiind spre îndreptare asupra muritorilor de către dreapta urgie a Celui-de-Sus, prinzând a bântui cu câţiva ani mai înainte în

părţile de răsărit, după ce curăţise locul de mari mulţimi de oameni, călătorind din loc în loc fără să se oprească, ajunse a se lăţi cumplit şi către soare-apune. Împotriva ei se dovediră neputincioase şi înţelepciunea şi prevederea omenească, mulţumită cărora oraşul fusese curăţat de toată spurcăciunea prin slujbaşi anume rânduiţi cu asta; cei atinşi de boală fură opriţi de a pătrunde în el şi aşijderi se dădură o seamă de poveţe întru păstrarea sănătăţii, dar fiindcă nici acestea toate, nici rugăciunile smerite, ce nu numai o dată, ci de nenumărate ori s-au înălţat la Domnul de către evla-vioşi, prin procesiuni, sau altfel, nu se arătară de folos, către începutul primăverii sus-amintitului văleat, boliş-tea prinse a-şi vădi în chip cu totul uimitor şi groaznic la vedere semnele ei cumplite. La noi nu se arăta ca în răsărit, pe unde, dacă îi ieşea cuiva sânge pe nas, puteai să juri că-i semn de moarte sigură; ci, la începutul bolii, atât bărbaţilor cât şi femeilor le ieşeau pe la subţiori ori pe la stinghii nişte umflături, din care unele erau cam cât ar fi un măr, altele cât ar fi un ou, care mai mari, care mai mici, şi umflăturilor acestora norodul le zicea buboaie. Iar de la subţiori şi stinghii în foarte scurtă vreme buboiul aducător de moarte prinse a se împrăştia, ivindu-se peste tot trupul; după aceea, şartul bolii se preschimbă şi multora le apărură pete negre sau vineţii pe braţe, pe coapse şi pe alte părţi, unora mari şi rare, altora dese şi mărunte. Şi, după cum buboiul fusese la început, şi încă mai era, semn neîndoios de moarte, la fel erau şi petele, dacă ţi se arătau pe trup. Întru tămăduirea lor nici sfaturile doctorilor şi nici puterea vreunui leac nu ajutau şi nu păreau să fie bune la ceva. Dimpotrivă, ori fiindcă firea bolii nu suferea, ori fiindcă, în neştiinţa lor, acei care tămăduiau (si al căror număr, în afară de cei care aveau carte, sporise foarte mult şi cu femei şi cu bărbaţi care habar nu aveau de ştiinţa cea doftoricească) nu izbutiseră să afle din ce purcede boala şi ca atare nu ştiau să-i deie leacul cuvenit, nu numai că erau puţini acei care se vindecau, ci dimpotrivă aproape toţi

mureau până în a treia zi de la ivirea semnelor de care pomeneam mai sus, care mai curând, care mai târziu, şi cei mai mulţi fără fierbinţeli sau alte neajunsuri.

Ceea ce învântosea puterea acestei molimi era că boala se întindea de la bolnavi la sănătoşi întocmai cum se întinde focul când întâlneşte în calea lui ceva uscat ori unsuros. Răul purcese mai avan nu numai fiindcă faptul de a sta de vorbă cu bolnavii ori de a te apropia de ei prilej uia şi celor teferi aceeaşi boală ori moartea obştească, ci şi fiindcă era de ajuns să atingi veşmintele sau lucrurile folosite de dânşii, ca prin atare atingere boleşniţa să se lăţească. Uluitoare lucruri mi-e dat să povestesc; lucruri cari, dacă n-ar fi fost văzute de ochii mei şi ai altor mulţi, nu m-aş încumeta nici barem să le cred, necum să le şi scriu, chiar dacă le-aş fi auzit din gura unui om vrednic de toată încrederea. Spun, dar, că felul acestei molimi vădea atari puteri în a se întinde de la unul la altul, încât nu trecea doar de la om la om, dar, ceea ce-i mai uimitor, în multe rânduri se întâmpla ca un lucru oarecare de-al unui om atins de boală sau mort de pe urma ei nu numai să îmbolnăvească, dar să şi omoare în scurtă vreme pe orice animal străin de speţa omenească, dacă se atingea de el. Lucru de care m-am încredinţat chiar eu cu ochii mei (precum spuneam mai adineauri), într-o bună zi când, fiind azvârlite în stradă zdrenţele unui om sărac, mort tocmai de pe urma ciumei, doi porci dădură peste ele şi, după obiceiul lor, tot apucându-le cu râtul şi scuturân-du-le în dinţi, în foarte scurtă vreme, după ce se rostogoliră în ţărână de vreo câteva ori, de parcă ar fi fost otrăviţi, se prăbuşiră morţi peste netrebnicele haine ce le aduseseră pieirea.

De pe urma acestor întâmplări şi a altora asemănătoare, ba şi mai şi ca astea, porniră a se naşte în cei scăpaţi cu viaţă felurite temeri şi închipuiri, care îi făceau pe toţi să urmărească aceeaşi ţintă neomenoasă şi haină, anume aceea de-a fugi şi de-a se înstrăina de cei atinşi de boală şi de lucrurile lor; într-acest chip fieşte-care credea că

dobândeşte scăpare pentru sine. Se aflau printre aceştia unii care credeau că o viaţă cumpătată şi înlăturarea a toate câte îţi prisosesc şi întrec măsura era mijlocul cel mai bun pentru a înfrunta boleşniţa, drept care, întovărăşindu-se cu alţii ca şi ei, trăiau departe de ceilalţi si, adunându-se în case pe unde nu erau bolnavi, se închideau acolo şi, folosind cu cumpătare vinuri de soi, bucate alese, fugind de orice desfrânare, ferin-du-se să stea de vorbă cu cei străini ori să audă vesti dinafară despre morţi ori despre cei bolnavi, îşi petreceau vremea cântând şi petrecând după puteri. Alţii, în schimb, pătrunşi de altă încredinţare, potrivnică acesteia, ziceau că băutura multă, îndestularea poftelor, hoinărelile însoţite de cântece, petrecerile şi îmbuibarea precum şi luarea în derâs a celor câte se întâmplau erau leac neîndoielnic pentru stârpirea răului, şi după cum le sta în puteri, făceau aşa precum ziceau, hoinărind zi şi noapte de la o cârciumă la alta, bând fără de măsură şi mai cu seamă chefuind prin casele străine, îndată ce simţeau că dau de bine acolo. Şi nu le venea greu să facă treaba asta, pentru că aproape toţi (ca şi cum nu le-ar fi fost dat să mai trăiască multă vreme) îşi părăseau avutul lăsânda-se în voia sorţii, drept care cele mai multe case ajunseseră bun obştesc şi orişice străin, dacă se pripăşea pe acolo, se folosea de ele cum s-ar fi folosit însuşi stăpânul lor. Totuşi, deşi erau porniţi pe-o viaţă atât de ticăloasă, făceau tot ce le sta în puteri spre a se feri de cei bolnavi. Şi în toată urgia asta şi în jalea care se abătuse peste oraşul nostru, puterea vrednică de cinste a legilor divine şi omeneşti se prăbuşise, destră-mându-se cu totul, din pricină că dregătorii şi cei însărcinaţi cu ducerea la înfăptuire a legilor obşteşti erau şi ei la fel ca ceilalţi, ori morţi cu toţii, ori bolnavi, ori părăsiţi de slujitori, astfel încât n-aveau putinţă să-şi împlinească datoria; de aceea orişicine putea să facă ce poftea. Mulţi alţii în schimb urmau o cale de mijloc, cam între celelalte două de care pomeneam mai sus, fără să se abţină chiar într-atât de la mâncare ca cei dintâi şi şi fără a

se lacomi la băutură şi alte rele ca cei din urmă; aceştia se îndestulau după placul inimii cu tot ce le făcea trebuinţă şi nu şedeau închişi în casă, ci dimpotrivă se plimbau ţinând în mână flori, buruieni mirositoare sau tot soiul de mirodenii, pe care le duceau la nas, încredinţaţi fiind că aromatele acelea erau un leac desăvârşit, asta cu atât mai mult cu cât văzduhul întreg părea îmbibat şi împuţit de molimă, de leacuri şi de duhoarea împrăştiată de leşurile putrezite.

Alţii, urmând o cale mai haină (de parcă cu ajutorul ei s-ar fi văzut la adăpost), ziceau că ciuma n-are leac mai bun şi nimerit decât să-i fugi din cale; şi împinşi de gâridul ăsta, fără să le mai pese de altceva decât de ei, o mulţime de femei şi de bărbaţi îşi părăsiră oraşul, casele, aşezările, tot rostul lor şi rudele, şi prinseră a căuta adăpost la ţară, pe pământurile lor sau pe cele ale prietenilor, ca şi cum furia cerului, care prin ciuma asta voia să pedepsească ticăloşia omenească, nu i-ar fi lovit oriunde s-ar fi aflat, ci, cruţându-i, s-ar fi abătut numai şi numai asupra acelora rămaşi între hotarele cetăţii, sau ca şi cum s-ar fi gândit că nimeni n-ar mai fi trebuit să scape cu viaţă şi că oraşului îi bătuse cel de pe urmă ceas. Dintre toţi aceştia care nutreau păreri atât de diferite, nu toţi se prăpădiră, dar nici prea mulţi din ei, ce-i drept, nu rămaseră în viaţă, dimpotrivă, cei mai mulţi, îmbolnăvindu-se prin locurile unde fugiseră, zăceau acum care pe unde apucau, părăsiţi de rude şi de prieteni, în virtutea pildei pe care le-o dăduseră când erau încă teferi, însă pe lângă faptul că oamenii se ocoleau, că n-ai fi aflat vecin să aibă grijă de celălalt, că înseşi rubedeniile se cercetau rareori sau chiar de loc, izbeliştea vârâse atâta spaimă în sufletele oamenilor, încât se părăsea frate pe frate, unchi pe nepot, soră pe frate şi adeseori nevasta îşi părăsea bărbatul, dar ceea ce-i mai groaznic, ba chiar de necrezut, părinţii înşişi se fereau să mai poarte de grijă copiilor şi să-i slujească în neputinţă, de parcă n-ar fi fost ai lor. Din care pricină acelora care se îmbolnăveau – şi numărul lor, atât bărbaţi cit şi femei, era înfricoşător de

mare – nu le mai rammea alt ajutor pe lume decât ori mila prieteniâS (care erau puţini), ori setea de câştig a slugilor ce s Pitite de simbrii mari şi grase, se încumetau s'ă-?'slu" jeasca, deşi nici din acestea nu se aflau cu uşurinţă -Iar: ei care se încumetau la una ca aceasta erau oameni de nnd, femeile ca şi bărbaţii, şi de cele mai multe ori erau nedeprmşi cu slujbe de acest soi, astfel încât tot ce fă ceau era sa întindă de departe bolnavilor unele lucruri pe care dmşii le cereau sau să-i vegheze în ceasul morii; şi adeseori se întâmpla ca, aflându-se în atare slSbă să-şi piarză şi ei viaţa cu câştig cu tot. Din părăsirea aceasta a bolnavilor de către vecini, rude şi prieteni cit şi din pricină ca slugile se aflau cu mare gStete se statorma un obicei ^nemaipomenit până atunci, prin care orişice femeie, oricât era ea de frumoasă de nofilă de plăcută, dacă se îmbolnăvea, nu mai ţinea seamă de faptul ca are m slujbă un bărbat, fie el tânăr ori 5lân şi nu se ruşina să-şi dezgolească în faţa lui orişice parte faă ^PUlU/2*2 SUfflnta " da ghes' întoc(tm)i culm Par fi făcut şi faţa de-o femeie, lucru care apoi pentru acele ce se vindecară fu poate o pricină ce le făcu mai îngăduitoare cu propria lor cinste. Unde mai puneţi murit mulţi din aceia care, dacă ar fi fost ajutoraţi ' timp, ar fi scăpat cu zile. Atât din pricină că le linseau bolnavilor îngrijirile trebuincioase, cit şi din pricina putem cu care ciuma se întindea, atât era de mare mulţimea celor ce^ mureau şi zi şi noapte fără preget, că ai i rămas înmărmurit nu numai la vederea lor dar chiar şi daca altul ţi-ar fi istorisit câţi inşi muriseră în oraş lata de ce printre aceia care scăpau cu zile se cuibăriră m chip firesc apucături potrivnice moravurilor de altădată.

Era pe vremuri obiceiul (care şi azi mai dăinuieşte.) ca rubedeniile de parte femeiască şi vecinele mortului sa se adune în casa lui şi să-l bocească acolo dimpreună cu femeile casei; pe de altă parte vecinii, precum şi rudele apropiate şi alţi bărbaţi de prin oraş se adunau în faţa casei unde veneau şi popii, mai mulţi sau mai putini, după cum

cerea rangul şi starea răposatului si, pe urmă, mortul era purtat pe umeri de către cei de-o seamă cu el până la biserica pe care şi-o alesese singur mai înainte de-a miiri, cu alai, cu luminări aprinse şi cântece de îngropăciune. Dar datinile acestea, când începu să se învrăjbească urgia spurcatei boleşniţi, pieriră în mare parte, dacă nu chiar de tot, şi în locul lor se înscăunară altele noi. Aşa se face că oamenii mureau nu numai fără să aibă în preajmă femei care să-i bocească, dar erau mulţi şi dintr-aceia care se petreceau din viaţă fără de nici un martor. La prea puţini le era dat să aibă parte de suspinele şi de lacrimile amare ale rubedeniilor, dimpotrivă, cei mai mulţi se alegeau cu rî-setele, cu glumele şi cu petrecerea mulţimii care se desfăta pe socoteala lor şi-a ciumei, iar femeile, lăsând în plata Domnului orişice simţământ de milă ce-i înnăscut în ele, deprinseră în curând mai bine ca oricine – întru scăparea lor – şi obiceiul ăsta. Rari erau cei ale căror trupuri erau întovărăşite până la biserică de mai mult de zece sau doisprezece vecini, iar cosciugele lor nu erau duse pe umeri de către preacinstiţi şi nobili cetăţeni.

— Ci de un soi nou de dricari, ridicaţi din pleava oraşului, care îşi ziceau ei înşişi ciocli şi care făceau treaba asta pe bani. Aceştia purtau cu paşi grăbiţi coşciugul pe urma a patru sau cinci popi cu prea puţine luminări sau uneori chiar fără niciuna, nu la biserica pe care şi-o alesese mortul din viaţă încă, ci la aceea care era mai apropiată; iar acolo popii, cu ajutorul cioclilor, zvârleau mortul în prima groapă pe care o aflau că-i goală, fără să-şi deie osteneala de a-i citi vreo slujbă mai lungă ori mai aleasă.

Cu oamenii de rând şi în parte chiar şi cu aceia din pătura de mijloc, lucrurile se petreceau în chip şi mai neomenos; cei mai mulţi dintre aceştia, fiind ţintuiţi în casă de sărăcie ori de nădejdea că astfel vor scăpa, cădeau loviţi de boală cu miile pe zi şi, nefiind nici slujiţi, nici ajutaţi de nimeni, mureau ca muştele cu toţii, fără putinţă de scăpare. Şi foarte mulţi îşi dădeau duhul Şi zi şi noapte chiar pe stradă,

iar alţii, chiar dacă apucau să moară în casele lor proprii, numai cu duhoarea leşurilor ajungeau să dea de ştire vecinilor că-s morţi; şi tot oraşul era plin de ei şi de alţii ce mureau pe unde apucau.

Vecinii, minaţi mai degrabă de teama ca trupurile putrezite să nu le aducă vătămare decât de mila pentru morţi, înscăunaseră alt obicei: fie singuri, fie ajutaţi de ciocli, dacă îi aveau la îndemână, scoteau trupurile răposaţilor şi le aşezau în faţa porţii, unde mai cu seamă în zori puteai să le vezi îngrămădite cu miile. Apoi puneau să li se aducă cosciugele, dar în lipsa lor se aflau şi dintre aceia care puneau morţii pe scânduri. Şi au fost destule racle care să adune laolaltă doi sau trei morţi, şi nu o dată, ci foarte adesea, s-a întâmplat ca într-acest chip să zacă în acelaşi copârşeu nevasta cu bărbatul, fraţii între ei sau, alteori, tatăl cu fiul împreună. Aşij-deri, de nenumărate ori s-a potrivit să fie puse de către cei ce le duceau şi trei şi patru copârşeie în urma a doi preoţi care mergeau cu crucea în mână, astfel încât de unde ei credeau că n-au de înmormântat decât un singur mort, până la urmă se trezeau că îngroapă şapte ori opt, ba uneori chiar şi mai mulţi. Şi totuşi n-ai fi putut spune că din această pricină cei îngropaţi astfel aveau parte de luminare, de lacrimi sau de însoţitori; dimpotrivă, până acolo se ajunsese, încât oamenilor nu le mai păsa de morţi mai mult decât le pasă astăzi de nişte biete capre. Drept care, cu acest prilej s-a învederat cu prisosinţă că dacă mersul firesc al vremurilor şi al faptelor nu izbutise să-i înveţe pe înţelepţi răbdarea – cu preţul unor mici şi neînsemnate suferinţe – acum aceste suferinţe sporite şi însutite îi învăţaseră chiar şi pe oamenii de rând să le priceapă rostul şi să le îndure cu nepăsare. Din pricină că locurile sfinţite pentru îngropăciune nu pridideau să mai cuprindă puzderia de morţi de care aminteam şi care zi de zi şi aproape ceas de ceas erau înghesuiţi în biserici, cât şi pentru că lumea ţinea morţiş ca fiecare să-şi aibă loc sfinţit, aşa precum cerea datina strămoşească, se săpau în

cimitirele oraşelor gropi uriaşe în care morţii erau puşi cu sutele; şi după ce erau înghesuiţi şi aşezaţi la rând unul peste celălalt ca mărfurile în corăbii, erau acoperiţi cu oleacă de ţarină, până se ajungea la marginea de sus a gropii.

Dar, ca să nu mai zăbovesc şi să înşir pas cu pas toate nenorocirile care s-au abătut peste oraşul nostru, voi spune mai departe că aceste vremi cumplite n-au cruţat întru nimic' nici împrejurimile oraşului (fără să mai vorbim despre castele, care, în mic, erau şi ele asemenea cetăţilor), nici satele împrăştiate pe câmp, unde bieţii pălmaşi, săraci ca vai de ei, dimpreună cu ai lor, fără îngrijirea vreunui doctor sau ajutorul vreunei slugi, mureau ca vitele, sărmanii, şi zi şi noapte, întruna, pe uliţe, în case sau pe ogoarele lor. Din care pricină şi ei, asemeni orăşenilor, deprinzându-se cu nepăsarea, nu mai purtau de grija casei şi nu-şi vedeau de rosturi, ci se căzneau din răsputeri nu să-şi lucreze ogoarele şi să-şi grijească vitele, pentru ca în viitor să aibă îmbelsu-gare în casă, ci să înfulece bucatele adunate, de parcă ziua ajunsă le-ar fi fost ziua de pe urmă. Aşa se întâm-pla că boii, măgarii, oile, caprele, porcii, găinile, ba chiar şi câinii cei cu atâta credinţă pentru om, izgoniţi din sălaşele lor, rătăceau la voia întâmplării pe ogoare, unde grânele zăceau în părăsire, fără să fie măcar strânse, necum şi secerate. Şi unele dintre dobitoace, ca oamenii cu minte ai zice, după ce se hrăneau cu îndestulare peste zi, noaptea se întorceau sătule pe la casele lor, fără să fie duse din urmă de păstori.

Lăsând acum deoparte satul şi revenind iar la oraş, ce alta aş mai putea să spun decât că urgia cerului şi în parte poate şi cruzimea semenilor noştri a fost atât de mare şi atât de cumplită, încât de la începutul lui martie şi până în iulie – fie din pricina puterii cu care ciuma secera, fie din pricină că mulţi dintre bolnavi erau slujiţi ca vai de lume sau de frică părăsiţi de cei sănătoşi – peste o sută de mii de făpturi omeneşti (precum se ştie neîndoios) s-au prăpădit

de boală între zidurile cetăţii Florenţei. Şi se prea poate ca înainte de pacostea aceasta nimeni să nu-şi fi închipuit că oraşul adună în el atâta amar de oameni. O, câte case minunate, câte palate înălţătoare şi câte aşezări domneşti, care mai înainte vreme roiau de slujitori, de cavaleri şi doamne, râmas-au pustiite până la cea din urmă slugă! Câte neamuri strălucite, câte moşteniri nemăsurate, câte faimoase avuţii nu s-au văzut rămase fără moştenitor? Şi câţi

— Decameronul, voi. I – cd. 80

III oameni de treabă, câte femei frumoase şi câţi tineri chipeşi, pe care, nu zic alţii, dar chiar Galien, Hipocrate1 sau Esculap2 i-ar fi crezut sănătoşi tun, n-au dejunat de dimineaţă cu ai lor, cu prieteni sau tovarăşi, pentru ca în aceeaşi seară să ajungă a cina cu morţii lor pe ceea lume!

Până şi mie însumi îmi vine greu să mai înşir atâta amar de suferinţe; de aceea, dându-le deoparte pe acelea peste care pot trece fără neajunsuri, spun dar că, aflându-se oraşul în starea amintită, aproape pustiit de lume, s-a întâmplat (aşa precum am auzit pe urmă de la un om de încredere) ca în preacinstita biserică Santa Măria Novella, într-o marţi de dimineaţă când nu se afla într-însa nimeni altcineva, să se întâlnească acolo, după ce ascultaseră sfânta liturghie în haine îndoliate, precum cereau acele vremuri de suferinţă şi restrişte, şapte tinere doamne, prietene, rude sau vecine, dintre care niciuna nu trecuse de douăzeci şi opt de ani şi nici nu se afla a fi mai crudă ca de optsprezece, toate înţelepte, de neam bun, frumoase, cu purtări alese şi vesele, dar totuşi cuminţi în veselia lor. Nu m-aş feri deloc să vă destăinuiesc numele acestor doamne, de n-aş fi împiedicat de o pricină îndreptăţită: n-aş vrea ca mâine sau poimâine vreuna din ele să ajungă a se ruşina din pricina poveştilor pe care le vor spune şi le vor asculta chiar ele în cele ce urmează, şi asta numai fiindcă astăzi, când este vorba de plăceri, legile sunt mai aspre decât pe vremea aceea, când, tocmai din acele pricini pe care le arătam mai sus, aceleaşi

legi erau cu mult mai îngăduitoare, nu numai faţă de cei tineri ca doamnele amintite, dar chiar şi faţă de cei vârstnici; şi nici n-aş vrea să dau pizmaşilor, ce-s pururi gata să clevetească pe seama orişicărei vieţi ce-i vrednică de laudă, prilej ca să ştirbească măcar cât de cât cu cârcoteli spurcate cinstea preavrednicelor doamne despre care voi vorbi.

De aceea, pentru ca spusele lor să fie înţelese fără smintire în cele câte vor urma, voi încerca să le botez cu nume potrivite, cu totul sau în parte barem, cu însuşirile fiecăreia1. Pe prima dintre ele şi cea mai vârst-nică de ani o vom numi deci, nu fără de un rost anume, Pampinea, pe a doua Fommetta, pe cea de a treia Fi-lomena, pe a patra Emilia, celei de a cincea îi vom zice Lauretta, celei de a şasea Neifile şi ultimei Elisa. Or, doamnele acestea, care se adunaseră fără vreo pricină anume, ci doar din întâmplare într-unul din ungherele bisericii, după ce se aşezară în cerc şi suspinară o vreme, lăsând deoparte rugile pe care le înălţau la ceruri, începură să vorbească între ele multe şi mărunte despre vitregia acelor vremi; şi după câtva timp, cum celelalte amuţiseră, Pampinea prinse a grăi precum urmează:

— Dragele mele doamne, aţi auzit pesemne şi dumneavoastră, ca şi mine, de multe ori, că acela care se foloseşte în chip cinstit de dreptul său nu-şi păgubeşte aproapele. E dreptul fiecărui om care se naşte în lumea asta să-şi vină în ajutor, să-şi cruţe şi să-şi apere pe cât e în stare viaţa. Şi în aşa măsură e îngăduit lucrul acesta, încât se întâmplă uneori să fie omorâţi oameni nevinovaţi, numai pentru că unii printr-asta îşi cruţă viaţa. Şi dacă lucrul ăsta e îngăduit chiar şi de legi în grija cărora stau viaţa şi bunăstarea noastră, atunci de ce să nu ne fie cu atâta mai vârtos îngăduit şi nouă să facem ce putem întru cruţarea vieţii noastre şi mai ales dacă prin asta nu vătămăm pe nimeni? De câte ori stau şi privesc la câte am făcut noi astăzi şi în alte dimineţi, şi mă gândesc la toate cele pe care

le vorbim, pricep, şi voi de asemenea pricepeţi, ca şi mine, că noi cu toatele ne temem de ceea ce ne aşteaptă, şi de treaba asta nu mă mir de loc; dar dacă mă gândesc că fiecare dintre noi are simţire de femeie, mă mir, şi încă foarte

1 Medici vestiţi în antichitate (n. t.).

2 Zeul medicinii la greci şi romani (n. t).

1 In afară de Pampinea, căreia introducerea îi conferă un caracter hotărât şi întreprinzător, toate celelalte doamne nu se deosebesc, de-a lungul cărţii, prjntr-o fizionomie aparte. Cu aproximaţie numele lor însemnează: Pampinea – vioaia, înflo-ritoarea; Fiammetta – jucăuşa; Filomena – iubitoare de cân-tece; Emilia – ispititoarea; Lauretta – cea asemănătoare Daf-nei, preschimbată în laur; Neifile – tânăra îndrăgostită; Elisa j – cea asemănătoare Didonei, înşelată în iubire (n. t.). -

Mult, că niciuna dintre noi nu mişcă nici măcar un deget spre a se feri întrucâtva de ceea ce ne umple pe drept cuvânt de teamă. După credinţa mea, noi stăm aici pe loc de parcă am fi silite sau am dori cu tot dinadinsul să fim martore la câte trupuri sunt duse la îngropăciune, sau să ascultăm dacă preoţii care se află aici şi al căror număr scade mereu văzând cu ochii, slujesc la vremea potrivită la toate liturghiile, sau ca şi cum am vrea prin vesmintele noastre cernite să arătăm acelora care ne ies în cale cât sunt de multe şi de mari nenorocirile care s-au abătut asupra noastră. Iar când ieşim de aici, nu dăm cu ochii de altceva decât ori de bolnavi şi leşuri duse de ici-colo, ori de tâlhari pe care puterea legilor obşteşti i-a osândit cu surghiunul pentru nelegiuirile lor şi care, bătându-şi joc de ele • -• fiindcă ştiu bine că slujbaşii încredinţaţi cu înfăptuirea acestor legi sunt ori bolnavi, ori morţi – nemernicesc de colo-colo dedându-se la mârşăvii, ori dacă nu, privirile ni se izbesc de drojdia oraşului acestuia, de cei care îşi zic ciocli şi care parcă anume spre a ne spori durerea, în-fierbân'taţi de atâta sânge, cutreieră călări

oraşul mus-trându-ne cu cântecele lor deşucheate pentru toate nenorocirile care s-au abătut asupra noastră. Şi nu ne e dat să auzim decât că unii au murit şi alţii trag să moară, şi dacă s-ar afla şi dintre aceia care să plângă, peste tot locul am auzi bocete îndurerate. Iar dacă ne întoarcem pe la casele noastre (nu ştiu dacă şi vouă vi se întâmplă ca şi mie), eu una cel puţin, nemaiaflând în casă din câţi erau odinioară decât o biată slujnică, mă înfior şi mi se face părul măciucă de groază; unde mă duc, unde mă aşez îmi pare că văd în jurul meu umbrele celor răposaţi, dar nu cu chipul lor din viaţă, ci cu o înfăţişare cumplită la vedere, pe care nu ştiu de unde au dobândit-o şi care mă înspăimântă. Din care pricină aici, afară sau în casă, oriunde aş sta, tot rău îmi este, ba cu atât mai mult cu cât îmi dau seama că nimeni din cei ce pot şi au unde să meargă, aşa precum avem şi noi, n-a mai rămas pe loc. Sau dacă totuşi au mai rămas vreunii, am auzit că aceia, fără să mai deosebească ce-i bun şi ce-i rău, când poftele îi aţâţă, fac zi şi noapte, fie singuri, fie întovărăşiţi de alţii, tot ceea ce le poate aduce mai multă desfătare. Şi nu numai mirenii, dar chiar şi cei închişi prin mănăstiri – crezând că asemenea • purtări le sunt şi lor îngăduite, nesocotind legea supunerii şi dându-se cu totul plăcerilor trupeşti, căci în atare chip gândesc că scapă teferi – s-au rătăcit cu totul şi s-au păcătoşit. Or, dacă aşa stau lucrurile (şi-i limpede că stau aşa), ce facem noi aici? Ce stăm să aşteptăm? La ce ne zboară gândurSle? De ce ne dovedim mai leneşe şi mai încete, când este vorba despre noi şi despre izbăvirea noastră, decât toţi ceilalţi orăşeni? Ne socotim pe noi însene mai prejos decât toate celelalte femei? Or, pasămite, credem că viaţa ne e legată de trup cu lanţuri mai tari decât a celorlalţi şi ca atare nu ne temem de nici un rău care ar putea să ne-o primejduiască? Greşim, să ştiţi. Ne înşelăm; suntem nătânge de^a binelea de credem una ca aceasta. Şi ori de câte ori o să ne amintim ce mulţi şi cât de vrednici au fost atât bărbaţii cât şi femeile. Răpuse de ciuma asta blestemată, ne vom da seama învederat de

lucrurile acestea. Iată de ce, ca nu cumva din îndărătnicia sau nepăsarea noastră să cădem în primejdia de care e de ajuns să vrem şi, într-un fel sau altul, tot am putea scăpa, eu socotesc -• fără să ştiu dacă gândiţi şi voi la fel – c-am face foarte bine să părăsim oraşul, aşa precum făcut^au mulţi alţii înaintea noastră şi mai fac şi acuma. Să fugim ca de moarte de pildele ruşinoase pe care ni le dau ceilalţi şi să ne aciuăm cuminţi la ţară, pe moşiile noastre, fiindcă niciuna dintre noi nu duce lipsă de pământuri, iar acolo să ne petrecem vremea în bucurii şi desfătări, fără a întrece întru nimic măsura şi buna-cuviinţă. Acolo poţi să auzi ciripitul păsărelelor, să vezi colnicele înverzind, câmpiile pline de rod cum unduiesc ca marea, copaci de mii de feluri, şi fără stânjenire te poţi uita la cer, care, deşi-i mânios pe noi, nu ne ascunde totuşi minunăţiile-i eterne, de mii de ori mai mândre şi mai plăcute ochiului decât zidurile pustii ale oraşului acesta. La ţară aerul e mai curat şi cele trebuincioase vieţii pe vremuri ca acestea se află din belşug. Chiar şi necazurile acolo sunt mai puţine ca în oraş. Căci chiar dacă ţăranii mor la fel ca orăşenii, primejdia e cu atât mai mică cu cât locuitorii şi casele sunt mai puţine, decât, de pildă, la oraş. Pe de altă parte noi, aici, de nu greşesc cumva, nu părăsim pe nimeni, ci dimpotrivă am putea spune, şi pe bună dreptate, că noi suntem cele părăsite, pentru că toţi ai noştri, ori că au murit, ori că au fugit de moarte, ne-au lăsat de capul nostru în toată jalea asta, de parcă am fi orfane. Nici o dojana, dar, nu ni se poate aduce dacă urmăm povaţa aceasta; dar dacă n-o urmăm, s-ar prea putea să ne lovească năpasta, jalea şi chiar moartea. De aceea, dacă socotiţi şi voi, eu cred că am face bine dacă am pleca de aici şi, luându-ne şi slujnicele, care să ne urmeze cu toate cele de trebuinţă, am hoinări de colo-colo, azi ici şi mâine dincolo, vese-lindu-ne de toate frumuseţile cu care ne îmbie această vreme a anului, şi, dacă moartea nu ne ajunge, să stăm la ţară până când vom vedea în ce chip hotărăşte cerul să pună o dată capăt

acestor suferinţe. Oricum, aduce-ţi-vă aminte că nu ne-ar sta deloc mai rău, nouă, dacă am pleca de aici, decât le sade altora care rămân ca să trăiască întru necinste şi dezmăţ.

După ce ascultară vorbele Pampineei, celelalte doamne nu numai că-i lăudară sfatul, dar. Dornice de a-l urma, se şi apucară să urzească cu amănunţime planuri, de parcă abia ieşite de acolo, din biserică, s-ar fi şi aşternut la drum. Dar Filomena, care era înţeleaptă foarte, grăi:

— Prietene dragi, deşi cuvintele rostite de Pampi-nea s-au vădit nespus de nimerite, nu se cuvine totuşi să ne grăbim aşa de mult precum pare că vreţi să faceţi. Amintiţi-vă că noi suntem toate femei şi nu-i niciuna dintre noi atât de tânără de ani încât să nu ştie cât de puţin prevăzătoare sunt femeile când se adună laolaltă şi cât de greu se pot conduce fără ajutorul unui bărbat. Noi suntem schimbătoare, îndărătnice, bănuitoare, slabe de înger şi fricoase, de aceea tare mă tem ca nu cumva, dacă plecăm aşa de capul nostru, să nu ni se împrăştie ceata mai iute decât s-ar cădea, lucru ce nu ne-ar 'face cinste; de aceea ar fi bine să ne căutăm o călăuză mai înainte de a pleca.

Atunci Elisa zise:

— Într-adevăr, bjirbaiii_şânţjQţoţdeauna. Lap. _lejrieii, şi fără ajutorul lor arareori se întâmplă" ca noi, orice am pune] a cale, să ducem lucrurile la bun sfârşit; dar. Cum.

Să_facem_ rost de ei? Ştim doar cu toatele'că ai noştri ori au murit "în" "bună parte, ori dacă au mai rămas'ân viaţă, s-au împrăştiat care încotro, fără să ştim nici noi pe unde, cu fel de fel de prieteni, căutând şi ei să fugă de ce vrem să fugim şi noi; să ne rugăm de oameni străini nu se cuvine; de aceea, dacă vrem să ne vedem de sănătate şi să scăpăm de aici, trebuie să facem astfel încât să nu ne alegem la urmă cu necaz şi sfadă, de unde la început plecam cu gândul de a petrece şi de a ne odihni.

În timp ce doamnele vorbeau astfel, intrară în biserică trei tineri, dintre care niciunul nu avea mai puţin de douăzeci şi cinci de ani, şi cărora nici vitregia vremurilor, nici faptul că-

şi pierduseră prieteni şi rude apropiate, nici teama pentru viaţa lor nu izbutiseră să le molcomească dragostea, necum să le-o şi stingă. Unuia dintre ei îi zicea Pamfilo pe nume, celui de al doilea Filostrato şi ultimului Dioneo, toţi trei plăcuţi la înfăţişare şi cu purtări alese, în toată învălmăşeala aceea, tinerii noştri încercau spre mângâierea lor să-şi vadă iubitele, care se aflau din întâmplare chiar printre doamnele de faţă şi dintre care unele erau şi rude cu băieţii. Tinerii nu apucară să le zărească bine, că ele îi şi văzură, drept care Pampinea prinse a grăi zâmbind:

— Iată că soarta ni se arată de la început prielnică scoţându-ne în cale trei tineri vrednici şi înţelepţi, care vor primi cu bucurie să ne fie şi slugi şi călăuze, de-om vrea să-i luăm în slujba noastră.

Atunci Neifile, îmbujorându-se la faţă de ruşine, căci era una din cele îndrăgite de unul dintre tineri, grăi:

— Vai, Pampinea, pentru Dumnezeu, gândeşte-te ce spui! Eu sunt încredinţată că pe fiecare dintre ei nu-i poţi vorbi decâft de bine şi îi socot pe câteştrei vrednici de lucruri mult mai mari decât ar fi acesta; de asemenea socot că ar putea să ţină tovărăşie bună şi preacinstită unor doamne cu mult mai plăcute şi mai frumoaşe decât noi, dar fiindcă toată lumea ştie că sunt îndrăgostiţi de unele dintre noi, mă tem să nu prilejuim vreo bănuială sau ocară dacă îi vom lua ca însoţitori, chiar fără nici o vină din partea noastră sau a lor.

La care Filomena zise:

— Ei şi? Ce înseamnă asta? Dacă eu una sunt cinstită şi nu mă mustră cugetul cu nimic, zică oricine orişice, că mie tot nu-mi pasă: Dumnezeu şi adevărul vor sări întru apărarea mea. Numai de ar vrea să vină, că atuncea într-adevăr, precum zicea şi Pampinea, putem pe drept cuvânt să spunem că soarta se arată prielnică plecării noastre.

Celelalte doamne, auzind-o vorbind astfel, nu numai că tăcură fără a se împotrivi, dar, toate într-un glas, cerură ca tinerii să fie chemaţi, să li se arate ce aveau de gând să facă

ele şi apoi să li se ceară să aibă bunătatea de a le însoţi la drum. Or, drept aceea, Pampinea, care era înrudită cu unul dintre ei, fără să mai lungească vorba, se ridică în picioare şi, apropiindu-se de tinerii care şedeau pe loc şi se uitau la ele, după ce ii salută cu faţa zâmbitoare, le împărtăşi ce aveau de gând şi îi rugă din partea ei şi a celorlalte doamne să se gătească a le însoţi frăţeşte şi cu gând curat. Tinerii crezură la început că sunt luaţi în râs, dar după ce văzură că Pampinea nu glumeşte, răspuseră voioşi că-s gata să le urmeze pretutindeni, şi fără să mai zăbovească, până a nu se despărţi, orânduiră între ei ce anume aveau de făcut. Apoi, după ce puseră pe slugi să pregătească cu bună rânduială tot ce făcea trebuinţă şi le trimiseră din vreme la locul unde aveau să meargă, a doua zi de dimineaţă, adică într-o miercuri spre revărsat de zori, doamnele însoţite de câteva slujnice şi cei trei tineri dimpreună cu cei trei slujitori ai lor, ieşind pe poarta oraşului, se aşternură la drum; şi nu se depărtară mai mult ca două leghe, că şi ajunseră la locul mai dinainte hotărât.

Se afla numitul loc pe un deal depărtişor de orice drum din cele care treceau pe acolo şi plin de fel şi fel de copăcei mărunţi şi tufe înverzite, plăcute la vedere.

Iară pe vârful acestui deal se afla un palat mândru cu o curte mare şi frumoasă la mijloc, cu pridvoare, cu săli şi cu odăi care de care mai frumoase şi împodobite pretutindeni cu zugrăveli menite să înveselească ochii, înconjurat de poieniţe şi de grădini fermecătoare, cu puţuri cu apă rece ca gheaţa şi pivniţe cu vinuri scumpe, lucruri, ce-i drept, mai potrivite cu băutori de -soi decât cu nişte doamne cuminţi şi cumpătate. Spre marea lor mulţumire, ceata de cavaleri şi doamne găsi palatul pretutindeni curat şi măturat, cu paturile aşternute în odăi, şi peste tot aflară flori, toate. Câte le dăruia anotimpul, şi pardoselile aşternute cu împletituri de trestie. Şi după ce, abia. Ajunşi, se aşezară jos, Dio-neo, care n-avea pereche în lume de vesel şi glumeţ, grăi:

— Doamnelor, iată-ne în sfârşit aicea unde ne-a adus mai degrabă isteţimea dumneavoastră decât priceperea noastră; nu ştiu ce aveţi de gând să faceţi cu gândurile ce vă apasă, că eu unul pe ale mele le-am lăsat pe toate înapoia porţii, în oraş, când am plecat împreună la drum mai adineaori. De aceea, ori vă pregătiţi să râdeţi, să petreceţi şi să cântaţi cu rnine (bunîn-ţeles numai atât cât vă permite cinstea voastră), ori dacă nu, lăsaţi-mă să mă întorc la ele şi să rămân pe mai departe în zbuciumatul nostru oraş.

La care Pampinea, ca şi cum ar fi alungat şi dânsa gândurile negre, răspunse bucuroasă:

— Ca din carte ai grăit, Dioneo! Aşa e, bine zici; se cade să fim veseli, căci tocmai de aceea am fugit de supărări. Dar întrucât se ştie că lucrurile făcute fără cap nu-s trainice, eu, care am fost făuritoarea acestei mândre cete, vrând şi de aici înainte să avem parte de voioşie, socot că trebuie negreşit să alegem dintre noi pe careva drept căpetenie, care să se îngrijească de bunăstarea noastră şi căruia să-i dăm cinstire şi să-i vădim supunere. Or, pentru ca fiecare dintre noi să simtă atât povara acestor griji cât şi plăcerea de a fi ales conducător, şi ca atare acela căruia nu i-e dat s-o simită să nu se arate invidios, alegerea făcându-se atât dintre bărbaţi cât şi dintre femei, cred că ar fi bine să i se încredinţeze în fiecare zi tot altuia povara şi cinstea stăpânirii; cel care va fi primul să fie ales de toţi; cei care vor urma să fie aleşi spre seară după bunul plac al regelui ori al reginei care au domnit în ziua aceea. Iar pe urmă, alesul, după socotinţa lui pentru răstimpul cât îi va dura domnia, să rânduiască locul şi felul în care vom petrece vremea.

Cuvintele Pampineei plăcură foarte mult acelora de faţă, care cu toţii într-un glas o aleseră regină a zilei de început, iar Filomena dând fuga la un laur – - căci nu o dată auzise de câtă cinste erau demne frunzele acelui pom şi aşijderea de câtă cinste îl făceau vrednic pe acela care era pe drept

cuvânt încununat cu ele -• culese câteva crenguţe si, după ce împleti o cunună de toată frumuseţea, i-o aşează pe frunte, iar mai apoi cununa aceasta fu pentru toţi semn limpede de stăpânire şi mărire atâta vreme cât ţinu tovărăşia lor.

Pampinea, după ce fu aleasă regină, porunci să i se înfăţişeze slujitorii tinerilor şi slujnicele lor, care erau patru la număr, şi le ceru să tacă, iar după ce tăcură, zise:

— Pentru a vă da eu, cea dintâi, o pildă vrednică de urmat, mulţumită căreia păşind din bine în mai bine ceata noastră să-şi ducă traiul ei în bună rânduială, în voioşie, fără ocară şi să dureze atâta vreme cât ne va fi pe plac, îl numesc pe Parmeno, slujitorul lui Dioneo, drept credincerul meu şi îi dau în grijă toate cele câte ne fac trebuinţă, precum şi slujba mesei. Sirisco. Slujitorul lui Pamfilo, vreau să ne fie vistiernic şi să asculte poruncile lui Parmeno. Ţândăro în schimb să şază în slujba lui Filostrato şi-a celorlalţi doi tineri şi să se îngrijească de odăile lor atuncea când ceilalţi prinşi fiind de alte treburi, nu vor avea răgaz s-o facă şi pe asta. Misia, servitoarea mea, şi Licisca, a Filomenei, vor sta toată vremea la bucătărie şi vor găti cu mare grijă bucatele poruncite de Parmeno. Chimera, slujnica Lau-rettei, şi Stratilia, a Fiammettei, poftesc să se îngrijească de camerele doamnelor cât şi de curăţenia odăilor unde vom sta. Şi acum, pe lângă toate astea, doresc şi poruncesc ca fiecare dintre voi, dacă vrea să fie pe placul nostru, oriunde ar merge, de oriunde ar veni, orice ar vedea sau auzi, să se ferească de a ne aduce vreo veste dinafară' care să fie altcum decât o veste bună.

Şi după ce împărţi pe scurt poruncile acestea, pe care toţi le lăudară, ridicându-se bucuroasă în picioare, grăi:

— Locul e plin de poieniţe, grădini şi alte frumuseţi; mergeţi şi vă plimbaţi după plăcerea inimii, dar către ceasurile nouă să vă adunaţi cu toţii aici, ca să luăm masa pe răcoare.

Cu îngăduinţa doamnei şi reginei lor, tinerii, dimpreună cu doamnele cele frumoase, vorbind despre lucruri plăcute, porniră a cutreiera cu paşi agale o grădină, în vreme ce împleteau cununi din diferite frunze şi cântau cântece de dor. Şi după ce rămaseră în grădină atâta vreme cât li se dase îngăduinţă, se întoarseră acasă şi aflară că Parmeno prinsese a se îngriji de slujba lui cu râvnă şi destoinicie, căci n-apucară bine să intre în-tr-o sală de jos, că şi văzură mesele aşternute cu feţe albe ca zăpada şi cu pahare ce păreau de argint de tare ce sclipeau şi pretudindeni locul împodobit cu flori de drobuşor; de aceea, după ce dintâi îşi clătiră mâinile cu apă pe voia doamnei lor, se aşezară fiecare pe locul • rânduit de Piarmeno. Şi după ce bucatele gătite cu pricepere şi vinurile cele scumpe fură aduse, slujitorii, fără să aştepte altceva, porniră a-i sluji în tăcere. Mesenii, bucuroşi de buna rânduială care domnea în toate, mâncară veselindu-se cu glume şi vorbe de duh. Iar după ce mesele fură strânse (cum fiecare dintre doamne ştia să dănţuiască, la fel ca şi tinerii de altfel, iar unii mai ştiau de asemeni să cânte foarte bine şi din lăută ori din gură), regina porunci să fie aduse violele şi alăutele şi. la porunca ei, Dioneo cu alăuta, iar Fiammetta cu viola porniră a cânte cu multă gingăşie un dans. Regina, dimpreună cu celelalte doamne şi cu cei doi tineri rămaşi, după ce trimise slugile să mănânce, se prinse şi ea în dans şi începu să învârtească cu pas agale o horă, iar după ce sfârşiră cu dansul începură să cânte cântece voioase de dragoste, într-acest chip petrecură ei până când reginei i se păru că-i vremea de odihnă; şi atunci, după ce-i învoi pe toţi să se retragă, cei trei tineri o luară către odăile lor (despărţite de cele ale femeilor), pe care le găsiră cu paturile frumos aşternute şi tot atât de pline de flori precum găsiseră şi sala de mâncare. Doamnele îşi aflară şi ele odăile la fel şi, dezbrăcându-se degrabă, se întinseră să se odihnească.

Abia trecuse de ceasurile trei, când regina, sculân-du-se din somn, puse să-i scoale şi pe ceilalţi, zicând că nu e

sănătos să dormi prea mult în timpul zilei. O luară apoi spre o poieniţă cu iarbă verde şi înaltă în care soarele nu ajungea să bată din nici o parte, iar acolo, mângâiaţi de o boare dulce, se aşezară pe iarbă în cerc, după voia reginei lor, care începu astfel:

— Precum vedeţi, soarele-i sus, căldura e încă mare şi nu se aude decât glasul cosaşilor printre măslini, de aceea fără îndoială ar fi lucru prostesc să ne mutăm în altă parte. Aici e umbră, e frumos şi după cum vedeţi nu vă lipsesc nici tablele, nici şahul: fiecare se poate desfăta după voia inimii. Dar dacă ar fi să-mi ascultaţi îndemnul, n-am petrece această vreme de arşiţă a zilei jucând şah sau table – - căci jocul aduce unuia dintre părtaşi mâhnire, fără să-l mulţumească din plin nici pe celălalt sau pe aceia care privesc – ci mai degrabă povestind, căci cel ce spune o poveste desfată deopotrivă pe toţi câţi îl ascultă. N-o să apucaţi a isprăvi fieşte-care o istorioară, că soarele va da în apus, arşiţa va pieri şi vom putea să ne petrecem care cum va voi şi cum îi va plăcea; de aceea dacă spusa mea vă e pe plac (căci eu sunt gata să vă împlinesc voia întru totul), să facem după cum am spus; iar dacă nu, faceţi cum vreţi până la asfinţit de soare.

Doamnele, toate deopotrivă, şi cei trei tineri laolaltă lăudară cuvintele reginei.

— Atuncea, zise dânsa, dacă vă învoiţi la asta, poftesc ca fiecare să fie liber a vorbi despre ce-i place lui mai mult.

Şi întorcându-se către Pamfilo, care şedea la dreapta ei, îi spuse cu dulceaţă în glas să facă începutul cu o poveste de a lui. Iar Pamfilo auzind porunca, fiind ascultat de toţi, prinse a grăi fără zăbavă aşa precum urmează:

Partea întâi.

Ser Ciappelletto c-o spovedanie ticluită trage pe sfoară un cuvios călugăr şi-apoi îşi dă sfârşi-tul; şi, după ce în viaţă fost-a mişelnic foarte, murind trece drept sfânt, şi sţântul Ciappelletto i se zice.

Orice lucru săvârşit de om se cade, preaiubite doamne, să fie început în numele preasfânt al celui ce-i dătător de viaţă. De aceea, eu, ce-am fost ales să încep poveştile de astăzi, am să pornesc la drum cu una din faptele lui minunate, pentru ca, ascultând-o noi, nădejdea noastră în el – ca unul care-i veşnic – - şi mai cu sârg să se statornicească şi să-i slăvim numele în veci. E limpede c-aşa precum cele lumeşti sunt toate trecătoare şi morţii hărăzite, la fel şi-n ele însele şi în afara lor sunt pline de necazuri, de trudă şi de chinuri şi toate sunt supuse la rele şi primejdii; ori noi, care trăim în mijlocul lor şi suntem miez din miezul lor, n-am izbuti nicicând, de bună seamă, nici să le ţinern nici să ne ştim feri de ele, dacă harul lui Dumnezeu n-ar zămisli în noi pricepere şi putere. Totuşi nu-i de crezut că harul acesta pogoară în n6i prin meritele noastre; el purcede numai şi numai din mila Părintelui Ceresc şi din ruga multă a celor care au fost şi dânşii muritori ca noi şi care acum îi stau de-a dreapta şi pururi sunt ferice, căci niciodată în viaţă nu i-au călcat porunca. Iar lor, ca unora ce ne cunosc din însăşi viaţa lor lumească prea multa slăbiciune, noi le înălţăm rugarea noastră, ce-nndu-le ce ne lipseşte, căci nu îndrăznim, se pare, să ne rugăm de-a dreptul unui atât de mare şi drept judecător cum este Dumnezeu. Şi totuşi nesfârşită e îndurarea lui faţă de noi, care neputând pătrunde cu bieţii noştri ochi de muritori adâncul înţelepciunii sale, se întâmplă uneori ca, înşelaţi fiind de năluciri deşarte, să încredinţăm rugile noastre vreunui duh ce-i surghiunit pe veci din preajma lui; şi totuşi Dumnezeu, Atoateştiutorul, căutând mai degrabă la nevinovăţia celui ce se roagă, decât la neghiobia lui sau la surghiunul duhului rugat – ca şi cum nu-n surghiun, ci-n preajma lui s-ar desfăta ferice -ne împlineşte ruga. Lucru ce îşi va arăta obrazul în chip cu totul desluşit din istorioara ce gândesc s-o spun: zic desluşit, nu judecata lui Dumnezeu urmând-o, ci judecata noastră, a celor de pe aici.

Se povesteşte dar, cum că messer1 Musciatto Franzesi, ajuns, din negustor bogat şi mare ce era, la rang de cavaler, fu nevoit să plece în Toscana dimpreună cu messer Carlo Senzaterra, frate cu regele Franţei, căruia papa Bonifaciu îi trimisese vorbă să vină până la dânsul. Or, ştiindu-şi el cam încurcate trebile lui negustoreşti, aşa cum sunt de obicei aceste treburi toate, şi nefiind chip să le dezlege în grabă, se gândi să le lase în grija mai multor inşi. Şi pentru fiecare treabă găsi şi om anume: doar pentru una mai avea îndoieli, căci nu ştia cine ar fi fost în stare să-i scoată nişte bani împrumutaţi pe la câţiva burgoni. Iar pricina îndoielii era că auzise cum că burgonii ar fi de rea-credinţă, neam cam ţâfnos şi aprig, iar lui nu-i da prin minte ce om al naibii ar fi putut găsi, ca bizuindu-se pe el, să le răzbească soiul ticălos. Şi după ce se gândi mult, îşi aminti de un oarecare ser Ciapperello din Prato, care la Paris îi călcase adeseori prin casă. Acestuia, fiind puţintel la trup şi spilcuit nevoie mare, francezii, neştiind bine ce înseamnă Ciapperello, crezând c-ar fi "cappello"- "chapel"3 pe limba lor, nu-i mai ziceau Ciappello, ci, fiind mărunt la trup, de-a dreptul Ciappelletto, şi cu porecla asta era ştiut de toţi, fiind prea puţini aceia care-i mai cunoşteau adevăratul nume.

1 Messer, în italiana veche: domnul (n. t).

2 Pălărie (it.) (n. t.).

3 Pălărie (chapeau) (fr.) (n. t.).

Şi iată acum şi soiul de viaţă ce ducea numitul Ciappelletto: fiind el notar, se ruşina amarnic când vreun act de-al lui (deşi făcea puţine) s-ar fi aflat că nu e măsluit; şi acte ca acestea îţi ticluia câte pofteai şi le făcea mai bucuros pe nimica decât un altul pe bani grei. Mărturii mincinoase dădea cu mare plăcere, rugat ori nerugat, şi, cum pe vremea aceea în Franţa se punea mare temei pe jurăminte, prea puţin păsându-i că jură strâmb, el câştiga într-acest chip necinstit toate procesele la care era chemat să jure pe legea lui că spune drept, îi plăcea peste măsură şi se străduia din răsputeri să semene zâzanii şi vrajbă între

prieteni, rubedenii sau oricine-ar fi fost, şi cu cât ieşea mai lată isprava, cu-atâta mai vârtos se veselea şi el. De-l poftea cineva ca părtaş la vreun omor sau altă mârşăvie, pentru nimic în lume nu s-ar fi dat în lături, ci bucuros sărea într-ajutor; într-acest chip de nenumărate ori a schingiuit şi-a omorât cu mâna lui făpturi nevinovate, fără să-l silească nimeni. De înjurat ştia să-njure mai straşnic ca oricine de dumnezei şi de toţi sfinţii; şi pentru orice fleac îi sta blestemu-n gură, căci mai era şi iute la mânie. În biserică nu ţi-ar fi călcat nici să-l pici cu ceară, iar cele sfinte le lua în derâdere cu vorbe deşucheate, netrebnice otrepi părându-i-se toate. Prin cârciumi însă şi alte lăcaşuri de pierzanie îşi făcea veacul, şi să fi pus şi carul cu boi tot nu-l trăgeai afară. Pe femei le-ndrăgea cum îndrăgeşte câinele ciomagul; ci-ntru potrivnicul păcat se des-frâna mai bucuros ca oricare. De-ar fi fost la o adică să fure, fura împăcat cu sine, ca omul cel cucernic când dă şi el pomană. De lacom şi beţiv nu-l mai răbda pă-mântul, ba într-aşa măsură, încât uneori îl răzbea cu scârbă şi-i da pe nas prea multă lăcomie. La joc de cărţi şi zaruri măsluite n-avea pereche-n lume. Dar ce mai tura-vura, era mişel şi pace. Cel mai mişelnic om din câţi trăiesc sub soare. Dar mârşăvia lui fu ocrotită vreme îndelungată de rangul şi puterea lui messer Musciatto, care îl punea la adăpost de răzbunarea celor pe care îi vătăma şi chiar de furia curţii, căci nici cu ea nu se avea mai bine.

Or, amintindu-şi messer Musciatto de acest ser Ciapperello, căruia îi cunoştea întreaga viaţă din fir-a-păr, socoti că şi-a aflat într-însul ac vrednic de cojocul afurisiţilor burgoni. Şi, poruncind să-l cheme, îi cuvântă astfel:

— Ser Ciappelletto, precum ai la ştiinţă, voi părăsi curând aceste locuri, şi, printre alţii, având şi cu burgonii niscaiva socoteli şi ştiindu-i bine cit plătesc şi ce pramatii sunt, nu ştiu alt om mai vrednic decât tine pe care să mă bizui că va putea să scoată de la dânşii paralele cu care îmi sunt datori, de aceea, cum ştiu că acu deodată n-ai nimic de lucru, de

te-nvoieşti să iei în grija ta această trebuşoară, m-oi îngriji şi eu să-ţi dobândesc milostivirea curţii şi din bănetul strâns să-ţi fac şi ţie parte.

Ser Ciappelletto, ştiindu-se fără de lucru şi cam lipsit de bunuri pământeşti, văzând că-i pleacă protectorul, care atâţia ani de-a rândul îi slujise drept pavăză, nu mai şezu pe gânduri, ci, fiind silit de împrejurări, se hotărî să-i spună că se învoieşte bucuros. Drept aceea, după ce se sfătuiră împreună, plecând messer Musciatto, ser Ciappelletto, cu întăritură la mână şi cu hârtii domneşti de încredinţare, luă drumul Burgundiei, pe unde aproape nimeni nu mai auzise de dânsul. Acolo, potrivnic firii sale, începu să umble după datornici şi să-şi rostuiască treburile cu duhul blândeţii şi cu îngăduinţă de parcă mânia şi-ar fi ţinut-o anume pentru mai la urmă. Şi, între acestea, fiind găzduit în casa a doi fraţi florentini, cămătari amândoi, care, de dragul lui messer Musciatto, îl ţineau ca pe palme, i se întâmplă să cază bolnav la pat. Cei doi fraţi chemară degrabă doctori şi slujitori să-i şază la îndemână şi făcură tot ce le sta în putere să-l vadă vindecat. Dar orice ajutor se dovedea zadarnic, căci bietul om, bătrân cum era şi trăit în desfrânare, după spusa doctorilor mergea din zi în zi în mai rău, ca omul când îl ajunge ceasul morţii, din care pricină cei doi erau mâhniţi din cale-afară. Şi într-o bună zi, aflându-se pe undeva pe aproape de încăperea în care bolea ser Ciappelletto, începură să cugete între ei:

— Ce ne facem cu omul ăsta? Zicea unul către celălalt. Mare pacoste pe capul nostru '. Căci să-l alungi din casă aşa bolnav cum e ar însemna să n-ai nici minte şi să te faci şi de ruşine. Ce-ar zice lumea de-ar vedea c-aşa, din bun senin, îl alungăm din casă tocmai când stă să moară, când el, săracul, cu nimic nu ne-a mâniat vreodată; şi toate acestea după ce tot noi l-am găzduit şi l-am grijit cu râvnă. Pe de altă parte însă, a fost aşa de mişel, încât de spovedanie de bună seamă nici n-o să vrea s-audă, iar dacă moare fără să se spovedească, nici o biserică n-o să-i primească trupul, ci

dimpotrivă o să-l azvârle ca pe-un câine cine ştie unde. Dar hai să zicem totuşi c-ar ajunge să se spovedească; păcatele lui însă sunt atât de numeroase şi atât de îngrozitoare, încât s-ar întâmplă la fel; nu-i preot sau călugăr să poată sau să vrea să-i deie dezlegare; şi-atunci, nedezlegat, tot la aceeaşi groapă o s-ajungă. Iar dacă acestea s-ar adeveri, norodul de pe-aci văzând una ca asta, fie din pricina îndeletnicirii noastre ce-i pare că-i nelegiuită, şi ca atare o bârfeşte de zor, fie din dorinţa de a ne jefui, s-o ridica împotriva noastră, urlând în gura mare: "Javrele astea de italieni, pe care nici biserica nu-i rabdă sub acoperişul ei1, nu mai au ce căuta între noi"'. Şi-o să dea buzna în casele noastre şi te pomeneşti că ne mai şi omoară după ce întâi o să ne prade bine de toată averea noastră. Oricum ar fi să fie, de moare-i vai de noi.

Ser Ciapelletto, după cum spuneam, zăcea într-o încăpere alăturată; şi având auzul ascuţit, aşa cum au bolnavii, auzi toate cele ce se spuneau despre dânsul. Drept aceea, chemându-i pe cei doi fraţi la sine, le zise astfel:

— N-aş vreo să vă îndoiţi în nici un chip de mine şi nici vreo teamă să nutriţi pentru avutul vostru. Am auzit câte vorbeaţi adineauri şi sunt şi eu încredinţat că aşa s-ar întâmplă, de-ar fi să fie precum gândiţi voi. Dar treaba nu stă aşa, căci eu la viaţa mea atâtea i-am făcut lui Dumnezeu, încât de i-oi mai face una, acu în pragul morţii, e tot un drac. De aceea, faceţi ce-ţi putea şi adu-ceţi-mi un călugăr cucernic şi priceput în tainele bisericeşti, cel mai cucernic şi mai priceput pe care-l veţi găsi – de-ar fi să se afle vreunul pe faţa pământului – şi-apoi lăsaţi pe mine, că eu voi şti să scot la capăt şi socoteala

1 Cei doi fraţi, fiind cămătari, erau excomunicaţi de biserica catolică (n. t).

— Decameronul, voi. I – cd. 80 mea şi pe a voastră, într-aşa chip încât, de bună seamă, toate or să fie bine şi n-o s-aveţi de ce vă plânge.

Cei doi fraţi, deşi nu-şi puneau prea mari nădejdi în spusa lui ser Ciappelletto, se duseră totuşi la o mănăstire de călugări şi cerură să li se dea un monahcucernic şi priceput, care să-l spovedească pe un italian ce se afla bolnav la ei în casă. Şi mănăstirea le dădu un călugăr, om evlavios şi trăit în frica lui Dumnezeu, cu mare pricepere în ale Sfintei Scripturi, vrednic de toată cinstea şi cu osebire venerat şi îndrăgit de toţi dreptcredincioşii; iar cei doi fraţi îl duseră cu ei.

Călugărul, după ce intră în odăiţa unde zăcea ser Ciappelletto, i se aşează alături şi prinse a-l îmbărbăta ca vorbe mângâioase, după care îl întrebă de câtă vreme nu se spovedise. Ser Ciappelletto, care nu cunoscuse în viaţa lui ce va să zică spovedania răspunse:

— Eu sunt deprins, părinte, să mă spovedesc măcar o dată pe săptămână, dacă nu şi de doua sau de trei ori. Acum însă, de când zac, nu m-âm mai spovedit de opt zile încheiate, cu atâta chin m-a pedepsit pârdalnica de boală.

Grăi atunci călugărul:

— Bine faci, fiule, şi aşijderi să urmezi şi de acu înainte. Pre câte văd, n-oi osteni prea mult punându-ţi întrebări şi dându-ţi ascultare, de vreme ce cu atâta sârg te ţii de spovedanie.

— Nu zi aşa, părinte, grăi ser Ciappelletto, că nu m-am spovedit nicicând destul de des, încât să nu râvnesc de fiecare dată să fac mărturisire de toată vina mea, de când mă ştiu pe lume şi până-n ceasul cela. De aceea dar mă rog de dumneata să mă întrebi cu multă amănunţime de toate, toate cele, ca şi cum niciodată nu m-aş fi spovedit; nu te uifacă-s bolnav. Căci mi-i mai drag să-mi pun la caznă trupul decât să ştiu, cruţându-l, că săvârşesc vreo faptă ce-ar duce la pierzanie sufletul meu, pe care -Mântuitorul nostru plătitu-l-a cu sângele-i prea scump.

Cuvintele acestea plăcură sfântului călugăr, care află în ele temei de gânduri bune. Şi, după ce-l lăudă cu prisosinţă pe ser Ciappelletto pentru bunul său _obicei, începu să-l

întrebe de s-a dedat desfrâului cândva, păcă-tuind cu vreo femeie. La care ser Ciappelletto, oftând din grgu, îi zise:

— Părinte, dinspre partea asta mi-e şi ruşine parcă să-ţi spun adevărat, căci tare mult mă tem să nu cad în păcatul deşertei semeţii.

— Care preasfinţitul zise:

— Zi-i fără frică, fiule, căci adevăr spunând, nici întru spovedanie şi nici altminteri, nimeni n-a săvârşit păcat.

Şi Ciappelletto atunci:

— De-i precum zici, părinte, atunci îţi spun: neprihănit mă ţin la trup şi acuma, aşa cum am ieşit din pântecele mamei.

— Binecuvântă-l, Doamne, că bine a mai făcut! Grăi preacuviosul. Şi, astfel făcând, tu, fiule, eşti cu atât mai vrednic, cu cât nimeni nu te oprea să faci altminteri, aşa cum de pildă nu ni-e nouă îngăduit să facem, şi nici altor călugări ce-s juruiţi şi ei.

Îl întrebă pe urmă de nu care cumva îl supărase pe Cerescul Tată prin pofta lăcomiei. La care ser Ciappelletto, oftând şi-a doua oară, răspunse cam că da, şi nu numai o dată. Căci, zicea el, deşi postea cel puţin de trei ori pe săptămână cu pâine şi cu apă, în afară de posturile rânduite în păresimi şi pe care orice dreptcre-dincios le păzeşte cu sfinţenie, totuşi apa ceea o băuse cu aceeaşi poftă şi aceeaşi plăcută desfătare cu care şi beţivii se aghesmuiesc cu vin, mai cu seamă când se nimerea să ostenească de rugare multă sau de prea multă trudă la vreun pelerinaj. Apoi, într-alte rânduri, mai râvnise anume, zicea, şi la niscaiva salatele pregătite din buruieni, aşa cum fac femeile când se duc la ţară, iar alteori aflase în bucate mai multă desfătare decât credea că s-ar fi cuvenit să afle un credincios care păzeşte cu evlavie postul, aşa cum îl păzea el. La care vorbe, fratele îi zise:

— Fiule, fireşti sunt toate astea şi nu-s păcate grele, de aceea nu găsesc cu cale să-ţi apese cugetul mai mult decât s-ar cere. Oricui i se întâmplă, oricât de sfânt ar fi, să-i cadă

bine bucatele, după un post mai îndelungat şi aşijderea şi apa după sfârşeală multă.

— Ah, părinte, zise ser Ciappelletto, nu spune aşa doar ca să-mi mângâi sufletul; ştii bine doar că-mi dau eu singur seama că cele ce-s făcute întru slujirea Tatălui Ceresc se cade a fi făcute cu sufletul curat şi neîntinat de zgură sau rugină; oricine face altminteri alunecă în păcat.

Prea mulţumit de vorba lui, călugărul îi zise:

— Mă bucură nespus aceste simţăminte şi-mi place că întru ele ţi-e cugetul curat. Ci ia să-mi spui acum, căzut-ai tu vreodată la patima zgârceniei, râvnind mai mult decât era cu drept sau stăpânind ce nu era al tău?

Ser Ciappelletto îi răspunse:

— Părinte, n-aş dori să cazi la bănuieli din pricină că mă afli în casa acestor cămătari; eu n-am nimic cu ei; dimpotrivă, am tras aici cu gând să-i dojenesc, ba chiar să-i pedepsesc şi să-i dezvăţ de mârşava lor meserie, şi cred că as fi biruit dacă nu mă încerca Dumnezeu astfel. Pe mâne, tata, căci se cuvine s-o ştii şi pe asta, când l-a ajuns sfârşitul, m-a încărcat de avuţii; eu însă am dat de pomană o bună parte din ele, iar mai apoi, ca să mă ţin în viaţă şi ca să pot milostivi săracii, mi-am rostuit şi eu niscaiva trebuşoare negustoreşti, şi întru ele mi-am dorit câştigul. Ce-am câştigat am împărţit de-a pururi pe din două: cu partea mea mi-am stâmpărat trebuinţele trupeşti, iar cu cealaltă am miluit săracii. Şi unde puneam eu mâna, punea şi Domnul mila, astfel încât cu ajutorul lui mi-a mers din plin câştigul.

— Bine-ai făcut, grăi călugărul; dar de mâniat, mî-niatu-te-ai adesea?

— Oh, dinspre partea asta, făcu ser Ciappelletto, drept să-ţi spun, m-am cam mâniat. Căci cine oare şi-ar putea stăpâni mânia văzându-şi semenii cum se desfată în rele din zori şi până-n noapte, cum nu ţin seamă de porunca şi legile lui Dumnezeu şi cum nici că le pasă de judecata lui? De câte ori n-aş fi dorit să s'tiu că-s mort mai bine decât să-i văd pe tineri slujind deşertăciunii, să-i văd cum jură strâmb, cum

umblă prin lăcaşuri de pierzanie, cum nu păşesc cu anii în biserici şi cum se înghesuie a străbate mai grabnic căile lumeşti, decât cărarea cea dreaptă a lui Dumnezeu.

Călugărul grăi atunci-:

— Fiule, mânia ta e dreaptă şi eu, din partea mea, n-aş şti să-ţi dau canon ca s-o plăteşti pre dânsa. Dar nu ţi s-a întâmplat nicicând să te îndemne la omor ori la cuvinte grele sau alte boroboaţe?

La care ser Ciappelletto răspunse:

— Vai de mine, părinte, cum poţi spune chiar dumneata aşa ceva, dumneata care ţi-ai închinat viaţa Domnului? Dacă aş fi cugetat să fac una ca asta, socoti c-aş mai avea temei să cred că Domnul m-a răbdat atâta vreme pe pământ? De-alde astea doar tâlharii şi cei misei mai fac, iar eu, de văd vreunul, întotdeauna spun: întoar-ce-i, Doamne, ochii către tine!

Călugărul îi zise atunci:

— Ia spune acuma, fiule, Domnul să te blagoslovească, făcut-ai tu cândva vreo mărturie strâmbă, vorbitu-i-ai de rău pe semeni, sau luat-ai tu vreodată cu sila dintr-al lor?

— De bună seamă i-am vorbit de rău, răspunse Ciappelletto, căci am avut pe vremuri un vecin ce pururi pe nedrept îşi tot bătea nevasta, şi o dată l-am vorbit de rău cu rudele femeii, căci nu puteam răbda să văd cum o snopea de fiecare dată când se întorcea băut.

Grăi atunci călugărul:

— Ia spune acu: ziceai c-aii fost neguţător: -ai înşelat pe cineva vreodată, aşa cum fac adesea negustorii?

— Pre legea mea că da, răspunse Ciappelletto, dar nu ştiu cine a fost; atâta ştiu că o dată, primind eu nişte bani pe o bucată de postav vândută unui om, i-am pus cu grijă într-o ladă, fără a mai sta să-i număr; şi tocmai bine peste o lună, când dau să-i socotesc, aflu că sunt cu patru bani mai mult decât trebuia să fie, din care pricină, după ce i-am păstrat un an de zile încheiat ca să-i pot da înapoi, la urmă, negăsind niciunde păgubaşul, i-am împărţit săracilor.

— Asta-i nimica toată, îi zise cuviosul, şi-ai făcut bine ce-ai făcut.

Pe lângă acestea toate, cucernicul monah îl mai întrebă şi despre alte multe, iar dânsul îi răspunse la toate într-acelaşi chip. Şi dorind călugărul să-i săvârşească iertarea de păcate, ser Ciappelletto mai sări cu una.

— Părinte, zise el, mai am pe suflet un păcat ce na ţi l-am spus încă.

Călugărul dori să afle care păcat anume, şi Ciappe-lletto zise: <.

— Îmi amintesc, părinte, că într-o sâmbătă, după asfinţitul soarelui, am pus sluga să-mi cureţe prin casă şi-am dovedit prin fapta aceasta că nu cinstesc cum se cuvine sfânta zi de duminică.

— Nimica ţoaţa-i şi asta, îl încredinţa călugărul.

— Ba nu zi aşa, părinte, grăi ser Cippelletto; dumineca se cade a fi cinstită, fiindcă într-aceasta zi Mân-tuitorul nostru a înviat din morţi.

Călugărul îl întrebă din nou:

— Altceva ai mai făcut?

— Da, părinte, răspunse ser Ciappelletto. O dată, din nebăgare de seamă, m-am pomenit scuipând în casa Domnului.

Călugărul prinse a zâmbi şi zise:

— Fiule, n-ai la ce să te amărăşti pentru atâta lucru; şi noi, cogeamitea călugări, şi tot scuipăm aproape zilnic în biserică.

Iar Ciappelletto de colo:

— Rău faceţi, cuvioase, căci nici un lucru nu se cade a fi ţinut curat ca sfântiil lăcaş în care i se aduce slavă Domnului-Dumnezeu.

Şi, după ce-i mai înşiră o droaie întreagă de nimicuri', la urmă prinse a ofta şi-a plânge cu suspine, ca unul ce ştia să se prefacă de minune când îi venea la îndemână. Cucernicul călugăr îl întrebă atunci:

— Fiule, ce-i cu tine?

Şi Ciappelletto îi zise:

— O, vai şi amar de capul meu, mai am încă un păcat pe care niciodată n-am cutezat să-l spun, căci prea mă chinuie ruşinea: şi ori de câte ori îmi amintesc de el, m-apucă plânsul, precum vezi, şi sunt încredinţat că-n veci n-oi dobândi iertare.

Atunci călugărul îi zise:

— Vezi-ţi de treabă, fiule, ce tot vorbeşti, acolo? De-ar fi să fie într-un singur om tot ce-i păcat pe lumea asta şi ce va fi de-acum înainte, chiar şi-atunci, de se căieşte omul acela şi se frământă atâta cât te frământi tu, Dumnezeu, în bunătatea şi îndurarea lui, de bună seamă l-ar ierta, dacă se spovedeşte; de aceea nu te teme şi spune-l fără frică.

Atunci ser Ciappelletto, fără să-şi curme plânsul, îi zise:

— Vai, părinte, păcatul meu e greu din cale-afară şi nu cutez a crede că îmi va fi iertat, de nu te îndupleci şi domnia-ta să pui o vorbă bună pentru mine.

— Mărturiseşte-l fără t^amă, grăi preacuviosul, şi eu îţi dau făgăduinţă să mă închin pentru tine.

Ser Ciappelletto însă îi da înainte cu plânsul, fără să scoată o vorbă, iar celălalt îl zorea să zică. Şi într-un târziu, după ce tot plângând îl perpeli pe frate îndelungată vreme întru neştiinţă şi nedumerire, slobozi un oftat din baierele inimii şi zise:

— Părinte, de vreme ce-mi făgăduieşti să te rogi pentru mine, am să-ţi spun: află dar că mi-am blestemat o dată mama, pe vremea când eram micuţ.

Şi zicând astfel se puse iarăşi pe bocit. Călugărul îi zise:

— Cum, fiule, ţi se pare c-ai săvârşit un păcat chiar atât de greu? Doar oamenii cât e ziulica de mare îl blestemă pe Dumnezeu, iar dânsul îi iartă bucuros, de-şi recunosc greşeala şi se căiesc de ea, şi tocmai tu. Să crezi că nu te va ierta? Nu plânge, ia-ţi inima în dinţi şi fii încredinţat că de l-ai fi implântat pe cruce chiar tu, cu mâna ta, căinţa multă ce mi-o dovedeşti ţi-ar câştiga de bună seamă iertarea lui.

— La care ser Ciappelletto zise:

— Ah, părinte, cum spui una ca asta? Măicuţa mea cea dragă, ce m-a purtat la sân şi zi şi noapte nouă luni de zile încheiate şi m-a ţinut în braţe de zeci şi zeci de ori! Ah, rău am mai făcut c-am blestemat-o şi prea e greu păcatul; de nu te închini la Domnul pentru mine, în veci de veci n-oi dobândi iertare.

Văzând călugărul că ser Ciappelletto nu mai are nimic de spus, îl dezlegă de păcate şi-i dădu binecuvântarea sa, socotindu-l drept om cu sfânta şi neprihănită viaţă, ca unul ce credea pe deplin adevărate toate câte îi fuseseră spuse. Şi cine oare nu l-ar fi crezut, văzând că spune atare lucruri chiar pe patul morţii? La urmă, după toate acestea, îi zise:

— Ser Ciappelletto, cu ajutorul lui Dumnezeu, în curând vei fi sănătos; dar dacă totuşi, hai să zicem, s-ar întâmpla ca Domnul să cheme la sine sufletul tău cel fericit şi pocăit de rele, ţi-ar fi pe plac să ţi se îngroape trupul în mănăstirea noastră?

La care ser Ciappelletto răspunse:

— Da, părinte, nici n-aş dori să-l ştiu în altă parte, acu dacă mi-ai făgăduit să te închini la Domnul pentru mine; şi-apoi, eu totdeauna nutrit-am înclinare pentru aşezarea voastră. De aceea te rog ca de îndată ce te întorci să te îngrijeşti să mi se aducă anafura din trupul Domnului nostru Isus Hristos, pe care zi de zi voi o sfinţiţi pe altar, căci, deşi bine ştiu că nu sunt vrednic de împărtăşanie, socot, cu îngăduinţa ta, să mă cuminesc totuşi şi să primesc cea de pe urmă ungere cu mir; dacă am trăit în viaţă ca un păcătos, acu când am ajuns în ceasul morţii, să-mi dau măcar sfârşitul creştineşte.

Cucernicul călugăr se arătă voios de atare vorbe înţelepte şi-i spuse că se va îngriji să-i fie adusă anafura îa pat fără zăbavă, şi aşa se şi întâmpla.

Între acestea, cei doi fraţi, temându-se ca nu cumva ser Ciappelletto să-i înşele, se aşezară lângă un perete ce despărţea odaia lui de o altă încăpere şi, trăgând cu urechea, auziră şi pricepură fără greutate toate câte i le

spunea ser Ciappelletto călugărului, iar pe alocuri, auzind ce păcate mărturisea că făcuse, îi umfla aşa de tare râsul, încât stau gata-gata să pufnească şi din când în când îşi ziceau între ei: "Ce fel de om mai e şi ăsta pe care nici bătrâneţea, nici boala, nici frica de moartea pe care o vede cu ochii, nici teama de Dumnezeu la a cărui judecată va fi silit curând să se înfăţişeze nu pot să-l scoată din nemernicia lui, nici să-l îndemne a muri altminterea de cum a vieţuit pe lume l" Totuşi, văzând că până la urmă omul făcuse ce făcuse şi dobândise încredinţarea că trupul lui va fi îngropat în biserică, nu-şi mai bătură capul degeaba.

Nu după multă vreme ser Ciappelletto se cuminecă şi, înrăutăţindu-i-se starea, primi şi miruirea de pe urmă.

Iar după sfârşit, în chiar aceeaşi zi în care cu smerenie şi sârg se spovedise, se petrecu din viaţa asta. Din care pricină cei doi fraţi, rânduindu-i din banii lui cinstită îngropăciune şi trimiţând vorbă călugărilor să vină pe înserate să-i stea de priveghi după obicei şi-n zori să-i ducă trupul, se îngrijiră cu temei de toate cele trebuincioase. Cucernicul călugăr care-i primise spovedania, auzind că-şi dăduse sufletul, căzu la învoială cu stareţul şi, pu-nând să tragă clopotele pentru adunarea obştiei călugăreşti, arătă celor de faţă că ser Ciappelletto fusese un sfânt, adevărat, după câte pricepuse el din spovedania lui. Şi, în nădejdea că Dumnezeu avea să înfăptuiască prin mijlocirea lui. O seamă de minuni, îi sfătui să-i prea-cinstească trupul cu sârg şi multă închinăciune. La care. Lucru, stareţul'cu fraţii dimpreună, încrezători, sărmanii, pe dată se învoiră. Şi pe înserate, pornind cu toţii la locul unde zăcea trupul lui ser Ciappelletto, îi rânduiră cu alai priveghiul; iar către ziuă, înveşmântaţi în antene albe şi odăjdji, cu cărţile în mână şi crucile înainte, porniră toţi cântând ca să-i ducă trupul, pe care apoi cu mult alai îl purtară până la biserică, mai tot norodul din oraş, cu mic, cu mare, îngroşând convoiul ce călca îmbulzindu~se pe urma lor. După ce mortul fu aşezat în biserică, cuviosul călugăr care-l spovedise se urcă în

amvon şi începu să predice uluitoare pilde despre trăirea sa, de posturile sale, de trupul lui neprihănit, de curăţenia-i sufletească, despre sfinţenia lui şi viaţa-i simplă şi curată; şi printre alte lucruri le povesti şi fapta pe care ser Ciappelletto i-o mărturisise cu lacrimile în ochi, soco-tina-o drept cel mai greu păcat din toată viaţa lui, şi le arătă şi cât'de mult se străduise el să-i vâre în cap că Dumnezeu avea să-l ierte pentru dânsa. Şi aflând prilej din asta spre a dojeni norodul, grăi: "Iar voi, afurisiţilor, pentru te miri ce fir de pai care v-aţine calea îl blestemaţi pe Dumnezeu, pe Maica Preacurată şi tot soborul sfinţilor din rai". Apoi, pe lângă toate acestea, mai povesti şi altele o seamă despre traiul drept şi preacurat al celui răposat. Şi-n scurtă creme, prin atare vorbe crezute pe de-a întregul de mulţime, stârni în cei de faţă atâta zel cucernic şi dragoste pentru mort, încât la isprăvirea slujbei dădură buzna toţi ca să-i sărute mâinile şi picioarele; iară veşmintele de pe dânsul i le făcură zdrenţe toate, gândind că-i fericit acela ce izbutea să-şi rupă o bucăţică pentru sine. Toată ziua, până-n asfinţit, călugării fură siliţi să-l lase în biserică pentru ca întreg norodul să-l poată vedea. Apoi, pe. Înnoptate, fu îngropat cu cinste într-un cosciug de marmură, în capelă, şi încă dintr-a doua zi norodul începu să-i pună luminări, să i se închine ca la sfinţi, să-i facă juruinţe şi să-i anine în preajmă chipuri cioplite în piatră, aşa precum cerea făgăduinţa'dată. Şi în foarte scurtă vreme-faima sfinţeniei sale şi. Evlavia credincioşilor spori în aşa măsură, încât era cu neputinţă să afli om lovit. de vreun necaz sau de vreo boală care să se închine altui sfânt decât lui Ciappe-lletto; de atunci i s-a zis şi i se zice şi astăzi încă "Sunt Ciappelletto" şi se spune că şi minuni a săvârşit printr-însul Dumnezeu şi că şi astăzi săvârşeşte cu aceia care i se închină smerit şi cu credinţă multă.

Iată, aşadar, în ce chip a vieţui t şi şi-a aflat sf îrsitul ser Ciapperello din Prato, care, precum aţi auzit, până la urmă a ajuns să fie socotit şi sfânt. N-ar fi pe voia mea să

tăgăduiesc cumva că s-ar putea să stea şi el de-a, dreapta Tatălui, ferice, căci după atare trai nelegiuit şi spurcat o fi ajuns şi el să se căiască în clipa morţii, şi s-ar putea ca Dumnezeu, în marea-i îndurare, să-l fi primit în sânul lui. Dar, fiindcă lucrul acesta ne este întru taină, urmând cele ştiute, mai iute^aş zice că a ajuns la iad, în ghearele Satanei, decât la. Rai cu drepţii. Şi dacă e aşa cum spun, putem pricepe lesne cât e de bun cu noi Părintele Ceresc; căci mila lui, fără a căuta greşeala săvâreită, ci doar şi numai dreapta-ne credinţă,

1 chiar dacă ni se întâmplă să înălţăm rugare unui duşman de-al său, gândind că-i este prieten, el totuşi ne împlineşte ruga, ca şi cum nu către un duşman, ci către un sfânt adevărat ne-am fi închinat. De aceea, spre a fi feriţi de molima cumplitei noastre vremi şi spre a rămâne veseli în astă veselă adunare, pururi slăvindu-i numele în care am început-o, să ne arătăm smeriţi faţă de Dumnezeu şi milei lui să-ncredinţăm toată nevoia noastră, nădăjduind fără clintire că ne va da ascultare. Şi astfel zicând, tăcu.

V, Povestea a doua.

Evreul Abraham, îndemnat de Giannotto din Civigni, apucă drumul curţii papale de la Roma şi, văzând acolo nemernic'a preoţimii, se întoarce iarăşi la Paris şi se {ace creştin.

Povestea lui Pamfilo stârni pe alocuri râsul şi fu lăudată de'doamne, toată, de la început până la sfârşit. Şi, după ee fu ascultată cu multă luare-aminte, când luă sfârşit, regina îi porunci Neifilei, ce sta alături de Pamfilo, să deie şir petrecerii începute, spunând şi dânsa o poveste. Neifile, pe cât de frumoasă, pe atât de aleasă în purtări, primi bucuroasă îmbierea reginei şi începu astfel.

— Pamfilo ou povestea lui ne-a arătat că Dumnezeu, în bunătatea sa, nu ia în seamă păcatele noastre când ele purced din lucruri pe care oamenii nu pot să le priceapă cu judecata lor; iar eu cu povestirea mea vreau să v-arăt în ce măsură aceeaşi bunătate divină ne vădeşte puterea ei cea

dreaptă, îndur-înd cu răbdare păcatele altora ce s-ar cădea s-o proslăvească prin faptă şi euvânt şi care totuşi calcă strâmb, pentru ca noi să star ruim cu şi mai multă râvnă întru credinţa noastră.

Frumoase doamne, am auzit spunându-se pe vremuri că la Paris trăia un negustor de vază, om bun, cinstit şi drept la suflet, pe nume Giannotto din Civigni, care făcea negoţ pe picior mare cu stofe şi mătăsuri. Acest Giannotto era prieten la cataramă cu un evreu bogat, pe nume Abraham, care era şi el neguţător de stofe şi om cinstit şi drept. Or, văzând Giannotto ce însuşiri alese zăceau în Abraham, începu să se necăjească foarte la gândul că. Sufletul unui om atât de vrednic, de bun şi xle înţelept avea să fie hărăzit pierzării, ca unul ce nu cunoştea dreapta credinţă. Din care pricină, începu să-l roage prieteneşte să părăsească rătăcirile credinţei iudaice şi să se întoarcă la adevărurile credinţei creştineşti; care credinţă, precum vedea şi el, se întindea tot mai vârtos, ca una sfântă şi adevărată ce era, în timp ce credinţa iudaică scădea în credincioşi, pierind pe zi ce trece. Evreul răspundea că nu socoteşte drept sfântă şi bună nici o altă credinţă în afară de cea iudaică şi că el în aceasta se născuse şi tot în ea socotea să trăiască şl să moară, fără ca nimeni şi nimic pe lume să-l poată întoarce de la dânsa. Giannotto nu se dădu bătut cu una, cu două şi după câteva zile începu din nou să-i vorbească, arătându-i, pe limba lui de negustor, pricina pentru care credinţa lui era mai buhă. Şi deşi evreul era mare cunoscător al legii iudaice, fie îndemnat de prietenia care îl lega de Giannotto, fie din pricina vorbelor pe care Sfântul Duh le aşeza pesemne în gura negustorului <3am slăbănog la minte, începu să afle multă desfătare în învăţăturile lui Giannotto. Dar, înrădăcinat cum era în credinţa lui, de convertit tot nu voia să se convertească. Pe măsură ce se încăpăţâna mai tare, Giannotto tot mai aprig îi dădea ghes să treacă la creştinism, până ce evreul, răzbit de atâta stăruinţă, îi zise:

— Uite ce, Giannotto, tu vrei cu tot dinadinsul să mă fac creştin. Sunt gata s-o fac, dar mai înainte vreau să mă duc la Roma şi să-l văd acolo pe acela care spui că-i locţiitorul lui Dumnezeu pe pământ, să văd cum trăieşte şi cum se poartă, şi nu numai el, ci şi slujbaşii săi, ce zici că-s cardinali. Şi dacă ei mi s-or părea că-s vrednici să mă facă a înţelege, fie prin cuvintele tale, fie prin însăşi purtarea lor, că credinţa voastră este mai bună decât. A mea, voi face după cum ţi-am spus. Altminterea, ră-mân evreu.

Giannotto, auzind acestea, se mâhni peste măsură şi-şi zise în sinea lui: "Zadarnică a fost toată osteneala pe care socoteam că mi-am dat-o cu folos în nădejdea de a-l aduce pe calea cea dreaptă; căci de se duce Abraham la Roma şi vede traiul spurcat şi ticălos al preoţimii noastre, nu numai că nici vorbă nu poate fi încreştinare, dar chiar creştin să fie, s-ar face evreu*. Şi, întorcându-se către Abraham, îi zise:

— Prietene drag, de ce să te încumeţi la atâta osteneală şi cheltuială multă, mergând până la Roma? Unde mai pui la socoteală că pentru un om bogat ca tine, drumul, fie pe apă, fie pe uscat, e plin de primejdii. Crezi oare că n-ai să găseşti aici pe cineva să te boteze? Ori, dacă tot mai ai vreo îndoială faţă de credinţa pe care ţi-o propovăduiesc, unde crezi c-ai putea găsi meşteri mal înţelepţi şi mai luminaţi întru aceea decât cei de pe-aici, care sunt gata a-ţi lămuri orice îndoială ce ţi s-^ar naşte în suflet? Iată de ce socotetsc eu că drumul tău e de prisos. Gândeşte-te că feţele bisericeşti de la Roma sunt aidoma celor pe care le-ai văzut aici, ba chtar cu atât mai vrednice, cu cât sunt mai aproape de marele păstor. De aceea ascultă-mă pe mine şi cruţă-ţi osteneala ce ar fi mai nimerit s-o foloseşti cu alt prilej, la vreo iertare1 poate, când s-ar putea să te însoţesc şi eu până la Roma. La acestea, evreul răspunse:

— Giannotto, eu nu mă îndoiesc de toate câte mi le spui; dar ce mai calea-valea, de vrei să-ţi fac pe plac, află că ţin

morţiş să mă pornesc la drum; de nu, nicicând n-oi mai ajunge să fac una ca asta.

Giannotto, pricepându-i hotărârea, zise:

— Te du cu bine dar, şi cale bună, frate!

Iar întru sinea lui îşi dădu cu socoteala că de ajungea Abraham să vază curtea papii de la Roma, de bună seamă-n veci n-avea să se mai creştineze; dar, cum n-avea nimica de pierdut, tăcu din gură şi-l lăsă să plece.

Evreul încalecă degrabă şi cum putu mai iute porni la Roma, unde, o dată ajuns, fu primit cu cinste de evreii săi. Ş-acolo stând, fără a sufla o vorbă despre pricina care îl adusese, porni a cerceta cu multă luare-aminte purtarea papii, a cardinalilor, a întregii preoţimi şi a curtenilor ce li se aflau în preajmă. Şi, pe de o parte din câte putu el singur să vadă, destoinic şi luminat la minte cum era, iar pe de altă parte din câte i se şoptiră la ureche, omul îşi dădu seama că de la cel mai mare până la cel mai mic, preoţii păcătuiau cu toţii prin desfrânări trupeşti; şi nu doar întru cele rânduite de fire, ci chiar şi-n desfrânarea sodomiei, fără a cunoaşte frâul pocăinţei ori al ruşinii, până într-atâta încât femeile stricate şi copilandrii ajunseseră să aibă cea mai mare trecere când era vorba de-a câştiga favoruri. Şi apoi, pe lângă asta, îi cunoscu pe toţi drept lacomi şi beţivi, robiţi pântecului ca dobitoacele şi fără altă grijă decât desfrâul lor. Şi tot umblând să-i cunoască, mai văzu că-s şi zgârciţi şi i Aşa-zisele "perioade de indulgenţă" în care papa iartă "păcatele" celor care se duc în pelerinaj la Roma (n. t.).

Atât de lacomi de bani, încât vindeau şi cumpărau sângele asupriţilor, chiar şi pe cel creştinesc şi deopotrivă cu el şi lucrurile sfinte, oricare ar fi fost ele, fie că ţineau de jertfe ori de binefaceri, făcând atare negoţ cu ele şi având atari samsari, încât nici la Paris măcar nu le-ai fi găsit pereche printre toţi negustorii câţi se aflau acolo. Şi simoniei lor neruşinate îi ziceau chipurile "procuratură*, iar lăcomiei fără frâu "susţinere*, vezi Doamne! Ca şi cum Dumnezeu n-ar fi cunoscut, nu zic înţelesul vorbelor, dar gândurile

ascunse ale inimilor lor păcătoase, şi ca şi cum s-ar fi lăsat şi el înşelat ca oamenii de rând de numele pe care li-l dau lucrurilor.

Toate acestea, dimpreună cu multe altele, de care e mai nimerit să nici nu amintim, îl necăjiră • foarte pe evreul nostru, om cumpătat şi plin de umilinţă, şi, socotind el că văzuse chiar destule, hotărî să se întoarc'ă la Paris şi se porni la drum. Giannotto, de îndată ce află că se întorsese, fără a mai trage nădejde să-l vadă creştinat vreodată, se duse la el şi împreună se bucurară de. Întâlnire. Iar după ce-l lăsă să se odihnească vreo câteva zile, îl întrebă ce părere, avea despre sfântul părinte, despre cardinali şi despre toţi ceilalţi curteni. La care evreul răspunse'pe dată:

— Bătu-i-ar Dumnezeu pe toţi, fără cruţare! Şi zic aşa, căci de-am văzut eu bine, n-âm întâlnit pe acolo nici urmă de sfinţenie, cucernicie,. Faptă -creştinească sau pildă grăitoare; ci pretutindenea desfrâu, zgârcenie, lăcomie şi alte multe încă mai rele chiar (de-i cu putinţă), încât as zice că întreaga curte e mai degrabă un furnicar de uneltiri drăceşti decât lăcaş de făpturi creştine. Şi, după câte îmi pare mie, socot că sfântul vost' părinte şi toţi ceilalţi gu el deolaltă se străduiesc din răsputeri şi care cu ce-apucă să facă praf şi pulbere credinţa cea creştină şi s-o izgonească din lume, când, dimpotrivă, s-ar cădea ca tocmai ei să-i fie temei şi sprijin pe pă-mânt. Cum văd însă că totuşi străda nia le e zadarnică şi credinţa voastră, în ciuda uneltirilor lor, sporeşte în credincioşi pe zi ce trece tot mai mult şi-i tot mai luminoasă, socot pe drept cuvânt că Sfântul Duh e într-însa şi îi este temelie, slujind-o ca pe una care-i cea mai sfântă şi cea mai dreaptă credinţă de pe lume. Din care pricină de unde până acuma stăm neclintit la îndemnurile tale şi nu voiam cu nici un chip să mă botez creştin, acum îţi spun pe faţă că pentru nimic în lume n-aş renunţa la gândul de a m. ă încreştina. Haidem dar la biserică şi boteză-mă, după datina sfintei voastre credinţe.

Giannotto, care, bietul, nu se aştepta deloc la una ca aceasta, auzindu-l vorbind astfel, fu cel mai bucuros dintre oameni. Şi ducându-se cu el la Notre-Dame din Paris îi rugă pe preoţii care slujeau acolo să-l boteze. Aceştia, auzind că însuşi jidovul dorea să fie botezat, îl creştinară de îndată, iar Giannotto, care-i sluji drept naş, îi puse numele loan. Pe urmă îl dădu pe seama unor înţelepţi de vază, care să-i lumineze mintea în tainele credinţei noastre, pe care Abraham o învăţă curând şi apoi, până la capătul zilelor sale, fu om vrednic şi bun, trăind cucernică viaţă.

Povestea a treia.

Melchised. ec evreul izbuteşte să scape dmtr-o cursă pe care i-o întinsese Saladin, istorisindu-i o poveste despre trei inele.

După ce Neifile îşi isprăvi povestea cea mult lăudată de toţi cei de faţă, Filomena, pe voia reginei, începu astfel:

— Povestea Neifilei îmi aminteşte strâmtoarea la care a ajuns o dată un evreu. Or, de vreme ce despre Dumnezeu şi despre adevărurile credinţei noastre s-a spus mult bine, se cade să vorbim acum şi despre faptele săvârşite de oameni, precum şi despre feluritele lor în-tâmplări. De aceea, auzindu-mi povestea, nădăjduiesc că pe viitor veţi fi cu mai multă luare-aminte în răspun- ^ şurile voastre la întrebările ce vi se vor pune. Trebuie * să ştiţi, prietene dragi, că după cum prostia îl nenoroceşte adesea pe om şi-l duce la sapă de lemn, tot aşa înţelepciunea îl scapă pe înţelept de cele mai cumplite neajun-surj şi-l pune la adăpost de rele. Că prostia îl poate aduce pe om la sapă de lemn e lucru dovedit, şi pilde despre aceasta poţi întâlni la fiecare pas; de aceea nu-i cu cale să vi le înşir şi eu acuma, când bine ştim că, zilnic, şi-o mie poţi vedea. Am să vă arăt în schimb, cu o mică istorioară, cum izbuteşte înţelepciunea să scoată omul din impas.

Saladin, a cărui vitejie nu numai că-l făcu din om de rând sultan al Babiloniei, ci îi mijloci şi o seamă de biruinţe asupra regilor sarazini şi creştini, cheltuin-du-şi întreaga

avere în războaiele purtate şi-n strălucirea curţii sale, ajunse într-o bună zi, din pricina unei nenorociri ce se abătuse asupra lui, să aibă nevoie de o mare sumă de bani. Şi, cum prin preajmă nu găsea pe nimeni care să-i poată da la repezeală atâta amar de bănet, îi veni în minte un evreu bogat, pe numele Melchisedec, care trăia în Alexandria şi împrumuta pe camătă. Sultanul cugetă atunci că acesta, de se învoia, putea să-l împrumute; atâta doar că evreul era 'aşa de zgârcit, încât de bunăvoie nu s-ar fi înduplecat nicicând să-l împrumute, iar cu de-a sila nu voia să-i stoarcă bănişorii. Din care pricină, aflându-se Saladin la mare strâmtoare'si tot. Chibzuind el cum ar putea să facă să-l înduplece pe evreu să-i împrumute banii, născoci un mijloc prin care să-l sileascâ, fără ca totuşi cămătarul să se poată plânge. Şi, chemându-l la sine, după ce-l primi prieteneşte, îl aşează alături de el şi-i spuse astfel:

— Om bun, din multe guri am auzit cât ţi-e de mare priceperea şi înţelepciunea într-ale celor sfinte; de aceea aş ţine foarte mult să aflu de la tine. pe care dintre legi o socoteşti adevărată: ebraica, mahomedana, ori poate cea creştină?

Evreul, care era într-adevăr om înţelept, îşi dădu prea bine seama că sultanul îi întinde o cursă şi încercă să-l prindă cu vorba, pentru ca până mai la urmă să-i ceară ceva; şi, se gândi că, orice-ar face, pe oricare dintre credinţe ar lăuda-o mai vârtos, până la urmă tot sultanul avea să iasă bine. De aceea, ca omul nevoit să caute un răspuns cu care să nu-l poţi prinde în capcană, îşi ascuţi degrabă mintea, găsi răspunsul potrivit şi zise:

— Stăpâne, întrebarea pe care mi-ai pus-o e frumoasă, şi ca să afli care mi-e răspunsul socotesc că nu-i de prisos să-ţi spun o istorioară. Ascultă dar: de nu mă înşel, am auzit în repetate rânduri spunându-se că trăia pe vremuri un om bogat şi. Mare, care, printre alte podoabe de preţ tăinuite în comorile sale, avea şi un inel nespus de mân-dru. Şi de scump; or, mulţumită frumuseţii şi preţului pe care-l avea

inelul ăsta, dorind el să-l cinstească aşa precum se cuvenea, lăsându-l moştenire adică din neam în neam, hotărî ca acela din feciorii lui la care se va găsi inelul lăsat de el să fie socotit drept moştenitorul sau si, drept aceea, să fie cinstit de către toţi ceilalţi. Feciorul căruia îi fu lăsat inelul păstră şi el aceeaşi rânduială şi hotărî întocmai ca înaintaşul său. În scurtă vreme inelul trecu din mână în mână şi ajunse în cele din urmă pe seama unui om care avea trei băieţi frumoşi şi cuminţi, cu multă supuşenie faţă de părintele lor care, din această pricină, îi iubea pe toţi trei dopotrivă. Tinerii, care cunoşteau datina statornicită inelului, dorind fiecare să se învrednicească de cinstirea celorlalţi fraţi, îşi rugau care mai de care părintele, care era bătrân, că de va fi să moară, să le lase inelul. Omul nostru, care îi iubea la fel de mult pe toţi trei şi nu ştia nici el măcar pe care să-l aleagă pentru a-l face moştenitorul inelului – făgăduit de el fiecăruia în parte – chibzui să facă în aşa fel, încât să-i mulţumească pe toţi trei şi pentru aceasta" porunci în mare taină unui meşter iscusit să-i nrai facă încă două inele la fel; inelele fură lucrate cu atâta meşteşug, înpât nici măcar el, eare poruncise să le facă, nu putea decât cu mare anevoie să le mai deosebească de cel adevărat. Apoi, ajungându-l ceasul morţii, dădu fiecărui fiu câte un inel. După moartea bătrânului, feciorii, dorindu-şi fiecare pentru sine moştenirea şi locul. de cinste în familie, ajunseră la sfadă şi în cele din urmă. Fiecare îşi scoase inelul său şi-l arătă celorlalţi, drept mărturie a dreptăţii sale. Dovedindu-se inelele toate ca unul şi unul ca toate şi fiind cu neputinţă să-l cunoşti pe cel adevărat, nu se putu şti, şi nici până azi nu se ştie, care din feciori era adevăratul moştenitor. Acelaşi lucru îl spun şi eu, stăpâne, despre cele trei legi încredinţate celor trei popoare de către Dumnezeu-Tatăl şi despre ce m-ai întrebat înainte: fiecare din ele socoteşte că şi-a primit

— Decameronul, voi. I – cd. 80 adevărata moştenire şi adevărata lege cu dreptele-i porunci; dar care e poporul ce

într-adevăr le-a moştenit nici astăzi nu se ştie, ca şi-n povestea celor trei inele. Saladin îşi dădu seama că evreul izbutise să scape cu multă îndemânare din cursa pe care i-o întinsese; de aceea hotărî să-i mărturisească fără înconjur impasul în care se afla, doar-doar se va învoi să-i sară într-ajutor. Şi făcu întocmai, arătându-i unde anume ar fi vrut să ajungă, dacă răspunsul lui n-ar fi fost atât de îndemî-natic. Evreul îi dădu de bunăvoie toţi banii ceruţi, iar Saladin la timpul său îl mulţumi şi el, plătindu-şi datoria cu vârf şi îndesat; ba pe deasupra îl mai şi dărui împărăteşte, şi câte zile avu şi-l socoti prieten, ţinându-şi-l în preajmă cu cinste şi mărire.

Povestea a patra.

Un călugăr cade la greu păcat şi, învinuindu-şi stareţul, pe bună dreptate, de aceeaşi greşeală, izbuteşte să scape de pedeapsă.

Filomena, după ce-şi isprăvi povestea, tăcu, drept care Dioneo, care şedea alături, fără să mai aştepte porunca reginei, ştiind după obiceiul rânduit că-i venise rândul să povestească, prinse a grăi astfel:

— Iubite doamne, de-am priceput eu bine gândurile voastre ale tuturor, ne-am adunat aci pentru ca, povestind, să ne petrecem vremea cu râsete şi desfătare; de aceea, spre a nu ne împotrivi acestei învoieli, socot că fiecăruia îi este îngăduit (după cum ne încredinţa şi regina noastră mai adineauri), să spună povestea pe care o socoate mai plină de haz. Or, după ce am auzit cum a izbutit Abraham să-şi mântuiască sufletul muţumită sfaturilor înţelepte ale lui Giannotto din Civigni, şi cum Melchisedec, cu înţelepciunea lui, şi-a pus averile la adăpost de poftele sultanului, eu, fără gând că m-aţi putea dojeni pentru asta, aş vrea să vă arăt, şi n-oi fi lung la vorbă, dibăcia cu care un biet călugăr şi-a mântiiit trupul de-o straşnică pedeapsă.

Se afla pe vremuri în Lunigiana, ţinut învecinat cu noi, o mănăstire, odinioară mult mai avută în călugări şi-n trai sfinţit decât e azi, în care, printre alţii, se afla şi un monah

tânăr, căruia nici posturile, nici ajuriările nu izbuteau cu nici un chip să-i vlăguiască puterea şi vigoarea trupului. Şi într-o zi, cam prin crucea amiezii, când, toţi ceilalţi călugări dormeau duşi, acest monah ce se învârtea de unul singur prin preajma bisericii, aşezată pe un dâmb mai singuratic, se nimeri să vadă o fetişcană frumoasă foc, copila unui plugar de prin partea locului pesemne, care umbla pe câmp, culegând niscaiva buruieni. Monahul nici n-apucă s-o vază bine şi fu cuprins pe dată de poftele trupeşti. Din care pricină, dându-se pe lângă fată, intră cu ea în vorbă şi, dintr-una într-alta, făcu ce făcu şi se învoiră de-o duse în chilioara lui fără. Să-i zărească nimeni. Acu, în timp ce el, împins de nesăţioasă poftă, glumea cu fata fără grijă, se întâmplă ca stareţul, sculându-se din somn, să treacă încetişor prin faţa chilioarei şi să audă chicoteala şi larma dinăuntru si, ca s-auză şi mai bine ce glasuri sunt acelea, se puse încetişor să tragă cu urechea şi cunoscu pe dată că în chilie e o femeie. Dintru început fu cât pe-aci să bocăne la uşă, dar mai apoi se chibzui să rânduiască într-alt fel şi, întorcându-se în odaia lui, aşteptă să iasă călugărul afară. Călugărul, deşi dedat cu trup şi suflet desfătării pe care o încerca cu fata, nu lepădase întru totul teama; de aceea,. Socotind că aude zgomot de paşi pe coridor, puse ochiul la o crăpătură şi-l văzu desluşit pe stareţ cum sta şi asculta la uşă; pricepu, dar, că fapta lui fusese cunoscută. Şi, bine ştiind ce aspră pedeapsă îl aşteaptă, se mâhni foarte; totuşi, păzindu-se ca fata să nu-i ghicească supărarea, începu pe dată, aşa mâhnit cum era, să-şi frământe mintea, cercând doar-doar va izbuti să afle ieşire din impas; şi îi veni în gând o şotie vicleană, care-l sluji, apoi, întocmai după plac. Se prefăcu dar că-i sătul de atâta desfătare şi, ca atare, îi zise fetei:

— Mă duc să văd cum să te scot de-aci, fără să fii văzută. Tu şezi cuminte unde eşti până ce m-oi întoarce.

Şi ieşind, după ce zăvori uşa chiliei, se duse drept la stareţ în odaie si, înfăţişându-i cheia, după obiceiul călugărilor

când ieşeau din mănăstire, îi zise liniştit:
— Părinte, azi în zori n-am izbutit s-aduc de la pădure toate lemnele câte am pus să se taie; cu voia du-mitale, m-aş duce să le aduc acuma.
Stareţul, care gândea că monahul nu ştia că-l văzuse, se veseli de atare potrivealã si, dorind să afle cât mai multe despre greşeala lui, îi luă bucuros cheile şi-l învoi să plece. Şi, cum ieşi monahul pe uşă, el şi începu a chibzui întru sine cum ar fi mai nimerit să facă: să descuie chilia monahului de faţă cu toţi ceilalţi călugări şi să le arate păcătoasa faptă, ca nu cumva la urmă, când i-ar fi dat. pedeapsa, să aibă a cârti, ori să audă mai întâi, din gura fetei chiar, cum se întâmplase pozna. Cugetând că dânsa s-ar fi putut să fie nevasta ori copila vreunui om de treabă, pe care n-ar fi vrut să-l facă de râsul lumii întregi arătându-i fata ori nevasta la toţi călugării, gândi c-ar fi mai bine s-o vază el dintâi şi apoi să hotărască. Şi, pornind tiptil spre chilie, o descuie, pătrunse înăuntru şi zăvorind iar uşa după dânsul. Dând cu ochii de stareţ, fata îşi pierdu firea şi atunci, de teamă şi de ruşine, se apucă să plângă. Preacuviosul o cântări din ochi si, văzând-o frumoasă şi fragedă ca o floare, deşi era bătrân, simţi şi el arsura imboldului trupesc, cu aceeaşi străşnicie care-i biruise şi învăţăcelul. Din care pricină prinse a grăi întru sine: "De ce să nu mă bucur, când bucuria mă îmbie şi-mi stă la îndemână? Că de necazuri şi de griji am parte la tot pasul. Fata-i tânără şi frumoasă, şi nimenea pe lume nu ştie că-i aici -: de-aş izbuti s-o fac să-mi împlinească voia, nu văd la ce n-aş face-o. Da, zău! Cine-o să ştie? Nimeni de bună seamă, şi vorba aia: de ţii în taină un păcat, pe jumătate ţi-i iertat. Prilej ca ăsta nu se arată zilnic. Şi-apoi, la drept vorbind, socot că-i semn de mare înţelepciune să nu lepezi norocul, când însuşi Dumnezeu ţi-l scoate înainte l" şi zicând astfel, îşi schimbă cu desăvârşire gândurile ce-l minaseră într-acolo şi, apropiindu-se de fată, începu s-o mângâie cu vorbe bune, rugând-o să nu mai plângă, apoi dintr-una într-alta îi lămuri până mai la urmă şi

cele ce pofteşte. Fata, care nu era de piatră şi nici din fier făcută, se lăsă tişor înduplecată la poftele stareţului, drept care dânsul, după ce-o strânse în braţe şi-o sărută câtva, se urcă în patul călugărului unde, cuprins de grijă, pentru ocalele cele multe ale cuviosiei-sale şi pentru vârsta fragedă a copilei, temându-se ca nu cumva s-o vatăme cu multa-i greutate, nu se urcă pe pieptul ei, ci o aşează pe ea deasupra; apoi îndelungată vreme se desfată cu dânsa.

Călugărul, ce chipurile pornise la pădure, şedea ascuns pe coridor şi, cum văzu pe stareţ că intră în chilie, simţi că-i vine inima la loc şi cugetă c-avea să-şi nimerească ţinta; iar când văzu că se mai şi încuie pe dinăuntru, fu pe deplin încredinţat de sigură izbândă. Ieşind din locul unde sta ascuns, porni tiptil spre uşă şi punând, ochiul la o crăpătură văzu şi auzi tot ce făcea înăuntru cuviosia-sa. Într-un târziu, stareţul, socotind că petrecuse îndeajuns cu fata, o încuie în chilie şi se întoarse în odaia lui; iar după o vreme, auzindu-l pe călugăr prin preajmă şi gândind că se întorsese de la pădure, hotărî să-l dojenească cu asprime şi să-l înfunde la răcoare în beci pentru ca în felul acesta să se înfrupte singur din prada dobândită. Şi, poruncind 'să-l cheme, negru la faţă de supărare, se puse a-l certa cu străşnicie şi porunci să fie închis în beci. Călugărul însă îi răspunse pe dată:

— Preacuvioase, eu îs nou în tagma sfântului Be-nedict şi n-am deplină ştiinţă întru ale sale toate; iară domnia-ta încă nu irnai învăţat că noi călugării se cade să ne lăsăm munciţi şi apăsaţi din greu şi de femei, precum ne lăsăm munciţi de ajunări şi posturi; dar fiindcă m-ai deprins s-o înţeleg şi pe-asta, de mi-i ierta acum o dată, mă leg să nu păcătuiesc mai mult în chipul ăsta şi negreşit să fac aşa cum te-am văzut că faci şi dumneata.

Stareţul, sprinţar la minte, cunoscu numaidecât că monahul, ' nu numai că aflase mai multe decât dânsul, dar că mai şi văzuse cele făcute toate. Din care pricină, cuprins fiind de mustrare, se ruşina să-l facă de ocară, când tocmai

de-aceeaşi ocară s-ar fi cuvenit să aibă şi el parte. Iertându-l dar şi juruindu-l să nu care cumva să sufle o vorbă despre cele pe care le văzuse, scoaseră fata afară şi apoi ţi-i lesne a crede că şi alteori o furişară în sfânta mănăstire.

Povestea a cincea.

Ospătându~l cu găini şi cu vreo două vorbuliţe în şagă, marchiza di Monferrato molcomeşte iubirea smintită a ragelui Franţei.

Povestea lui Dioneo stârni dintru început o pală de ruşine în inimile doamnelor de faţă, care-şi vădi fiorul prin vrednica roşeaţă ce le cinsti obrajii; dar mai apoi, jucându-şi ochii de la una la alta şi stăpânindu-şi anevoie râsul, o ascultă până la capăt chicotind pe înfundate. Şi când Dioneo sfârşi povestea, după ce-l dojeniră întrucâtva, cu vorbe dulci de altfel, voind a dovedi că atari poveşti nu se cuvine să le spui de faţă cu femei, regina, întor-cându-se către Fiammetta, care şedea pe iarbă alături de Dioneo, îi porunci şi ei să spună o poveste. Iar 'dânsa, bucuroasă, prinse a grăi cu voioşie:

— Fie că-mi place drumul pe care am apucat cu poveştile noastre – din care îţi poţi da seama câtă putere ascunde o vorbă înţeleaptă şi bine ticluită – fie, pe de altă parte, pentru a vă dovedi că pe cât de mare e înţelepciunea bărbaţilor care caută întotdeauna a iubi femei de neam mai mare decât neamul lor, tot pe atât de mare e şi iscusinţa femeilor care se feresc de aândrăgi bărbaţi ce-s mai presus de ele, îmi vine în minte acum, şi am să v-arăt de îndată, prin ce cuvinte şi cu ce mijloace a izbutit o doamnă să se ferească de atare greşeală, ferindu-l şi pe bărbat o dată cu dânsa.

Marchizul_di Monferrato, viteaz între viteji şi prinţ apăţăţor al bisericii creştine7~pornise cale lungă într-o cruciadă purtată de creştini cu armele în mină. Or, vorbindu-se o dată despre vitejia lui la curtea regelui Filip f – cel Chior, ce sta şi el să plece din Franţa cu cruciaţii, un cavaler se nimeri să spună că o pereche ca aceea a

marchizului şi a soţiei sale n-ai fi găsit niciunde pe sub soare; căci, precum marchizul era vestit printre toţi cavalerii pentru virtuţile sale, la fel şi doamna lui era frumoasă şi vrednică ca nimeni alta în lume. Cuvintele acestea pătrunseră atât de adânc în sufletul regelui, îneât, deşi n-o văzuse niciodată pe marchiză, începu de îndată s-o iubească cu patimă şi hotărî să nu purceadă pe mare cu corăbiile sale decât din portul Genovei; într-acest chip, călătorind până la Genova pe uscat, ar fi avut prilej nebătător la ochi s-o vadă pe marchiză şi, de-ar fi avut noroc, marchizul fiindplecat, să-şi poată împlini dorinţa. Deci, făptui întocmai precum se chibzuise: mână la drum din vreme grosul oştirii sale, iar el, însoţit de o mână de curteni, luă drumul Genovei. Apropiindu-se de pământ-urile marchizei, îi trimise vorbă, cu o zi înainte, să-l aştepte cu masa. Întinsă în dimineaţa următoare.

Doamna, cuminte şi înţeleaptă cum era, răspunse bucuroasă că-i mulţumeşte de prea înalta cinste şi că-i urează bun venit. Apoi însă căzu pe gânduri, fără a putea pricepe cum de un rege^ se încumetă să-i calce pragul casei în lipsa bărbatului; şi-n cele din urmă îşi dădu cu socoteala, şi pe bună dreptate, că numai faima frumuseţii ei fusese pricina care-l mânase pe rege către dânsa. Cu toate acestea, ea, ca o femeie înţeleaptă ce era, se pregăti să-l preacinstească aşa precum i se cuvine unui rege; chemă la sine, dar, pe câţiva dintre cavalerii care rămăseseră pe lângă dânsa, se sfătui cu ei şi după sfatul lor porunci să fie rânduite toate cele trebuitoare, lăsând pe seama ei, şi numai a ei, ospăţul şi alegerea bucatelor. Fără a mai sta pe gânduri, puse să se strângă toate găinile de prin partea locului şi porunci bucătarilor să-i pregătească din ele felurite bucate pentru ospăţul regesc.

În ziua hotărâtă sosi şi regele şi fu primit cu mare -alai şi multă cinste de către marchiză. Or, cum sta el şi-o privea, i se păru chiar mai cuminte, mai aleasă întru deprinderi şi mai frumoasă decât şi-o închipuise vreodată din spusa

cavalerului; de aceea, minunându-se de atâta desăvârşire, o lăudă cu prisosinţă, aprinzându-'se tot mai mult, pe măsură ce vedea că marchiza, în carne şi oase, întrecea icoana pe care şi-o făurise despre dânsa. După ce se odihni o bucată de timp în'odăile anume împodobite spre găzduirea lui, sosind şi ceasul prânzului, se aşează împreună cu marchiza la aceeaşi masă, în timp ce toţi ceilalţi curteni fură cinstiţi şi ei pe la alte mese şi mes-cioare, fiecare după rangul său.

Ospătat la rând cu tot soiul de bucate stropite -cu vinuri alese şi scumpe, şi pe deasupra fermecat şi de frumuseţea marchizei, la care privea adesea, regele se desfăta de minune. Până mai la urmă însă, tot aducându-se alte şi alte bucate la masă, fu cuprins de mirare văzând că, oricât de felurite ar fi fost ele, erau făcute toate numai şi numai din găini. Şi, deşi ştia prea bine că locurile acelea erau bogate în numeroase soiuri de vânat. Şi că doamna, prevenită din vreme de sosirea lui, ar fi avut răgaz destul ca să-şi trimită oamenii la vânătoare, socoti totuşi mai nimerit să nu-şi vădească mirarea aducând vorba de vânat, ci să se lege numai de găini; drept care, întorcându-se către marchiză, o agrăi cu voioşie, zicând: -• Doamnă, oare în ţinuturile acestea trăiesc numai găini, şi cocoşi de fel?

Marchiza, care pricepuse prea bine întrebarea, pe care parcă Dumnezeu anume o ticluise şi-o aşezase în gura regelui pentru a-i da ei prilejul să-i dovedească ce gândeşte, se întoarseră către rege şi-i spuse cu îndrăzneală:

— Nu, monseniore, nu! Dar femeile, deşi se osebese prin rang şi prin veşminte, pe-o seamă sunt făcute şi aicea ca şi aiurea.

Regele, auzind cuvintele acestea, desluşi pricina pentru care fusese înfruptat numai cu găini şi pricepu de asemenea şi câtă înţelepciune zăcea ascunsă în vorbele marchizei. De aceea, dându-şi seama că nu-i chip s-o scoată la capăt cu o femeie ca dânsa nici cu vorba bună, nici altminteri, socoti, spre cinstea lui, c-ar fi mai înţelept din parte-i să-şi ogoiască focul ce se aţâţase în el pe negândite.

Şi fără a cuteza să mai glumească cu marchiza, de teama răspunsurilor ei, mâncă mai departe pe tăqute, luându-şi rămas bun de la orice nădejde. Şi, cum isprăvi de mâneat, ca să-şi acopere ruşinea prin grabnică plecare, se ridică si, mulţumindu-i doamnei de buna găzduire, porni mai departe spre Genova, însoţit de urările de bine ale marchizei.

Povestea a şasea.

Un om de treabă mi-ţi atinge cu o vorbă de duh scârnava făţărnicie popească.

După ce. Doamnele lăudară cu prisosinţă iscusinţa şi graţia cu care marchiza dojenise pe regele Franţei, Emilia, care sta alături de Fiammetta, cu voia reginei şi plină de îndrăzneală, începu a zice:

— N-oi tăinui nici eu ghimpele azvârlit într-un că-liagăr, dintre cei zgârciţi, de-un biet mirean de treabă, cu-o vorbă pe cât de hazlie, pe atât de vrednică de laudă.

Trăia dar, dragele mele, în oraşul nostru – şi nu-i prea mult de-atunci • -• un călugăr din tagma sfântului * Francisc, iscoditor de strâmbe erezii şi care, deşi se străduia din răsputeri să pară sfânt şi iubitor cucernic al legilor creştine, ca toţi ceilalţi de altfel, nu se lăsa mâi prejos nici în iscodireajoungilor, şi nici în iscodirea celor ce dovedeau ştirbire de credinţă. Şi dintr-atâta zel= ajunse să dea o dată peste un om de treabă, mult mai avut la pungă decât la minte, bietul, care, nu că i-ar fi lipsit credinţa, ci doar aşa, prosteşte, fiind încălzit de vin şi chef, se apucă să spună în gura mare că are un vin atât de bun, că şi Cristos ar bea din el cu poftă. Dar, prin iscoadele sale, auzind călugărul una ca asta, şi aflând pe deasupra c-avea şi moşioare întinse şi bănuţi grei în pungă, se năpusti "cum gladiis et justibus"1 să-l vâre într-un proces cu vâlvă mare, socotind, vezi bine, nu să-l aducă pe calea cea dreaptă, ci să-şi umple de galbeni cuvioasele sale mâini, cum şi făcu până la urmă.

1 Cu săbii şi ciomege (lat.) (n. t).

Şi, chemându-l la înfăţişare, îl întrebă de-i drept ce i se pune în seamă. Omul răspunse că da, şi-i arătă şi felul cum

se întâmplase pozna. La care cuviosul părinte, prea cucernic slujitor al sfântului loan Gură-de-Aur, răspunse:

— Care va să zică mi l-ai făcut pe Cristos beţiv, hai? Şi poftitor de vinuri scumpe, de parc-ar fi Cin-ciglione1 sau vreun beţiv netrebnic din tagma voastră, a celor ce vă spurcaţi prin cârciumi! Şi-acu mi te smereşti şi-ai vrea să-mi dai a crede că-i vorba de-o nimica toată! Să-ţi intre bine-n cap că nu-i cum ţi se pare; eşti tocma' bun de rug, de-om vrea, precum se cere, şi de-om găsi cu cale.

Cu atare vorbe şi cu altele asemănătoare îi tot dădea din gură întunecat la faţă, de parcă bietul om ar fi întrupat în carne – şi oase pe Epicur, tăgăduind veşnicia sufletelor. Şi-n scurtă vreme băgă atâta spaimă în el, încât omul, ca să-i câştige îndurarea prin niscaiva mijlocitori, îi unse cuvioasele mâini cu ocale întregi din osânza sfântului loan Gură-de-Aur (care osânză tămăduieşte ca prin minune ciumata meteahnă a zgârceniei de care boleşte preoţimea toată şi mai cu seamă călugării din tagma sfântului Francisc, ce banii nu cutează, nici barem să-i atingă). Unsoarea, ca una ce făcea minuni, deşi pe nicăieri nu-i pomenită de Galen, se dovedi atare leac, încât rugul, din mila cuvioşiei-sale, se preschimbă într-o cruce; şi, ca să fie mai bătătoare la ochi, i-o puse în spate galbena pe negru2 de gândeas că-i cine ştie ce cruciat pornit la drum de peste mări şi ţări. Şi-apoi, pe lângă toate acestea, după ce-şi luă simbria, îl mai ţinu pe lângă dânsul câteva zile încă, poruncindu-i, drept pocăinţă, s-asculte zi de zi, în zori şl pe răcoare, slujba de la Santa Croce3, după care pe la ceasul amiezii să i se înfăţişeze şi-apoi să-şi treacă timpul cum i-o fi lui pe plac.

Or, urmând omul cu sârguinţă porunca călugărului şi silindu-se să nu-i iasă din cuvânt, se nimeri s-audă învestit pe vremea lui Boocaccio (n. t).

_ _ _. Bî- 4-* îl 11; A wy-lr<Lk; (n tr-o bună zi la slujbă o evanghelie în care se spunea aşa: "Primi-vei însutit şi mosteni-vei viaţa veşnică"; omul îşi vârî în cap vorbele sfinte

şi în ceasul amiezii, după porunca dată, se înfăţişă călugărului, care tocmai prânzea. Şi, întrebat fiind de ascultase slujba în ziua aceea, răspunse degrabă:

— Da, sfinţia-ta.

La care cuviosul zise:

— N-ai auzit într-însa vorbe nedesluşite? Cutează şi mă-ntreabă de ai vreo îndoială.

— De bună seamă n-am, răspunse omul, şi câte-am auzit mi-s toate lămurite şi-n toate cred. Nu-i una să mă-ndoiesc de ea. E drept însă c-am auzit o vorbă ce m-^a umplut de milă pentru sfinţia-ta şi pentru fraţii sfinţiei-tale, gândindu-mă"la soarta haină ce vă aşteaptă pe. Lumea cealaltă.

— Şi care-i vorba aceea ce ţi-a stârnit atâta milă? Întrebă călugărul.

Omul răspunse atunci:

— Părinte, e vorba care după Evanghelie zice: "Primi-vei însutit*.

Şi călugărul:

— Aşa-i precum grăieşti; da' ce anume-ntr-însa te-a îmboldit la milă?

— Ţi-oi spune ce, părinte: de când tot stau pe-aici, văzut-am zi de zi cum li se-mpart sărmanilor căldări din cele mari umplute ochi cu zeamă, când una şi când două, după cum se nimeresc să prisosească călugărilor din mănăstire şi preasfinţiei-tale; or, d-acă-n, ceea lume, de fiecare căldare veţi prisosi cu-o sută, atâta amar de zeamă s-o strânge leolaltă, de numai bine toţi o să 'vă înecaţi într-însa.

Şi cum ceilalţi călugări care se aflau la masa cuvioşiei-sale se porniră pe râs, acesta, auzind cum li se ia-n derâdere făţărnicia zemoaselor pomeni, se mânie foarte; şi, de nu s-ar fi simţit vinovat de cele săvârşite, i-ar mai fi trântit un proces, zicând că-l luase în batjocură, pe el şi pe ceilalţi mişei de teapa lui. Aşa însă, înciudat şi cătrănit peste măsură, îi porunci să facă cum ştie el mai bine şi-n viitor să nu mai cuteze să i se arate în faţă.

Povestea a şaptea.

Bergamino, cu o poveste despre Primasso şi abatele din Ciuny, biciuieşte pe bună dreptate zgârcenia neobişnuită a lui messer Cane della\~Scala.

Povestea hazlie a Emiliei stârni râsul reginei şi al tuturor celorlalţi, iar şotia poznaşului cruciat fu lăudată foarte de cavaleri şi doamne. Dar, după ce sfâr-siră cu râsul şi cu vorba, Filostrato, căruia îi venise rân-dul să povestească, îşi începu într-acest chip cuvântul:

— Vrednice doamne, frumoasă faptă e să nimereşti la ţintă, când ţinta-i neclintită, dar ceea ce e uimitor de-a dreptul e să ocheşti într-însa când îţi apare din senin şi nu-i asemenea celorlalte. Desfrâul şi viaţa spurcată a preoţimii, ţintă statornicită de aprige săgeţi, nu-i – greu să-ţi dea prilej s-o vorbeşti de rău, s-o scarmeni şi s-o împungi, de-ţi vine la îndemână. Şi tocmai de aceea, deşi socot şi eţi c-a nimerit din plin mireanul nostru când a tras în popă batjocorindu-l pentru făţarnica milostivire a călugărilor care dau săracilor lături ce-s bune de aruncat sau de dat la porci, tocmai de aceea, zic, socot că-i mai vrednic de laudă omul de care mi-am amintit ascultând povestea de adineauri şi despre care voi vorbi numaidecât. Căci omul meu a biciuit cu o snoavă zgârcenia cu totul neaşteptată şi neobişnuită ce l-a cuprins într-o bună zi pe messer Cane della Scala, un strălucit senior, punând pe alţii să vorbească şi să spună lucrurile pe care le gândea despre sine şi despre messer Cane. Şi iată şi povestea:

Messer Cane della Scala, căruia soarta adesea i-a stat într-ajutor, a fost unul dintre cei mai străluciţi şi mai de seamă seniori din câţi a avut Italia' de la împăratul Frederic al doilea încoace, aşa precum o dovedeşte şi faima lui, ce s-a lăţit în lumea întreagă. Or; hotărând numitul messer Cane să. 'aranjeze la Verona o serbare de pomină, la care să poftească lume multă din toate colţurile ţării şi mai cu seamă curteni de toate soiurile, trubaduri, bufoni, măscărici şi alţii, într-o bună zi (cine ştie de ce) îşi schimbă gândul pe neaşteptate şi, după ce plăti cu daruri pe câţiva din curtenii

veniţi, le dădu cale să plece care încotro. Ci unul dintre ei, pe nume Bergamino, mai bun de gură şi mai priceput la vorbe înflorite decât ţi-ai fi putut închipui de nu l-ai fi auzit aievea, care nici plata nu-şi primise, şi nici de plecat na i se spusese să plece, hotărî să rămână pe loc, nădăjduind să tragă ceva foloase în viitor de pe urma şederii sale. Messer Cane însă se încăpăţâna în zgârcenia lui, socotind c-ar însemna curată pagubă să-i dea şi lui ceva; de aceea tăcea chitic şi nu se îndura să-i deie nici un semn prin slujitorii săi. Bergamino, de la o vreme, văzând că nici riu-l cheamă şi nici nu-i cere în vreun chip anume să-şi dovedească meşteşugul, tot stând la han şi cheltuind cu caii şi argaţii, începu a se teme şi căzu pe gânduri; totuşi aşteptă mai departe, socotind că tot e mai bine să stea pe loc. Şi, cum avea la sine trei rânduri de straie frumoase şi scumpe pe care le primise în dar de pe la alţi seniori şi le adusese acuma ca să facă faţă la serbare, luă unul din ele şi i-l dădu hangiului, care-şi cerea fără de întârziere pista. Apoi, cum rnai rămase o bucată de vreme la han, fu nevoit să-l deie şi pe-al doilea, ca nu cumva să se învrăjbească ca hangiul. Şi până la urmă începu să mănânce pe socoteala celui de al treilea strai, hotărât să rămână • atâta timp cât îl va ţine şi acesta şi apoi să plece într-ale sale.

Între timp, se întâmplă într-o zi ca Bergamino, amă-rât cum era, să se nimerească faţă în faţă cu messer Cane, care tocmai prânzea la han. Acesta, văzându-l amărât, îi zice aşa într-o doară, mai degrabă ca să-şi bată joc de el, decât ca să facă haz de vreun cuvânt de duh cu care ar fi răspuns curteanul:

— Ce-i cu tine, Bergamino? Ce stai aşa plouat? Hai, zi şi tu ceva!

Atunci Bergamino, simţind că-i venise şi lui apa la moară, fără a mai sta pe gânduri, ca unul ce avusese răgaz destul să chibzuiască în tihnă, se apucă să-i spună povestea următoare:

— Se cuvine să ştii, stăpâne, că Prirnasso a fost un meşter. Neîntrecut al limbii latineşti şi-un prea dibaci mânuitor de versuri; aceste însuşiri îi câştigară atare bun renume şi atâta faimă în lume, incit chiar dacă nu era pretutindenea cunoscut după înfăţişare, după nume n-ai fi găsit om să nu ştie cine e Primasso. Acu, cică se nimeri o dată, ca aflându-se el la Paris la mare ananghie, aşa precum se afla de obicei, săracul, căci multa sa învăţătură nu găsea prea mare trecere la cei avuţi, să – audă vorbindu-se despre abatele din Cluny, despre care se spune c-ar fi fost cea mai bogată faţă bisericească din câte număra biserica creştină, în. Afară de papă. Şi despre acest abate îi ajunseră la ureche lucruri minunate şi nemaiauzite: cum că ţinea o curte strălucită şi veşnic primitoare şi că la masa lui, de-l nimereai cumva când sta şi el să îmbuce, găseai oricând, oricine ai fi fost, de băut şi de mâncat pe săturate. Auzind acestea, Primasso, ca unul ce găsea prilej de desfătare în a vedea seniori şi oameni cumsecade, hotărî să meargă să vadă cu ochii lui dărnicia numitului abate şi încercă să afle la câtă vreme de Paris îşi statornicise curtea. I se răspunse că abatele se afla pe una din moşiile sale, la vreo şase poşte de Paris, cale ce Primasso chibzui că, de se pornea la drum cu zorile deodată, 'ar fi putut s-o străbată astfel încât să ajungă tocmai la ora mesei. Dar, după ce rugă să i se arate calea.

— Neaflând pe nimeni să-i ţină tovărăşie, îl cuprinse frica să nu care cumva, spre nenorocul lui, să rătăcească drumul şi să nimerească aiurea, în vreun loc pe unde n-ar fi găsit aşa degrabă de mâncare. De aceea, punând şi asta la socoteală, ca să nu aibă a răbda de foame, se gândi să ia cu el trei pâini, chibzuind că apă (deşi n-o prea avea la inimă) ar fi găsit oriunde. Punându-şi dar pâinile în sân, porni la drum şi umblă cu spor, astfel încât ajunse la locul unde se afla abatele chiar înaintea prânzului. După ce pătrunse în casă, începu să umble cu ochii de la una la alta; si, văzând el atâta amar de mese întinse, puzderia de blide şi de ulcioare

din bucătărie şi alte multe încă din cele rânduite mesei, îşi zise întru sine: "Nu minte cine a zis că-i darnic peste fire! * în timp ce sta cu ochii în patru, holbându-se jur împrejur, iată că apare şi slujbaşul cel rânduit cu grija mesei (căci se făcuse tocmai de amiază), cu porunca să se aducă apă pentru spălat pe mâini; şi după ce tot omul se curăţă pe sine, îi aşează pe toţi la mesele întinse. Primasso se nimeri să fie aşezat tocmai în faţa uşii prin care intra abatele când se îndrepta spre prân-zitor.

Acu, la curtea abatelui era obiceiul să nu se pună pe masă nici vin, nici pâine, nici alte soiuri de băuturi sau de bucate până ce nu se aşeza la masă şi sfinţia-sa. Or, după ce-i aşează pe oameni, slujbaşul trimise vorbă abatelui că, de-i era pe voie să prânzească, masa îl aştepta întinsă. Abatele porunci să se descuie uşile încăperii spre a purcede în sală şi, păşind înăuntru, cu ochii ţintă înainte, primul om pe care îl văzu se nimeri să fie tocmai Primasso, cam jerpelit la straie, sărăcuţul, pe care abatele nu-l cunoştea după înfăţişare. De îndată ce-l văzu i se furişă în suflet un gând uricios, pe care nicicând nu-l mai încercase, şi-şi zise întru sine: "Poftim! Ia te uită cui mă aflu să dau de mâneare!" Şi, întorcându-se, porunci să se încuie uşile în urma lui şi îi întrebă pe cei ce i se aflau în preajmă dacă îl cunosc cumva pe zdrenţărosul cela ce sta la masă tocmai în faţa uşii sale. Nimeni nu ştiu să-i răspundă. Primasso, care de altfel nu se prea da înapoi când era vorba de mâncare, acu, ca unul ce umblase cale lungă şi care nici cu postul nu prea era deprins, după ce aşteptă o bucată de" vreme, văzând că abatele nu mai vine, îşi scoase din sân o pâine din cele trei ce le avea cu sine şi începu să mănânce.

Abatele, la un răstimp, porunci unuia din slujitorii, săi să vadă de plecase ori nu calicul acela. Slujitorul îi răspunse: "Sfinţia-ta, nici gând! Ba dimpotrivă, sade şi mănâncă dintr-o pâine pe care, pare-se, şi-a adus-p de acasă*'. Abatele răspunse atunci: "Să mănânce dintr-a lui, de şi-a adus cu sine, că dintr-al meu n-o să ajungă să mai mănânce astăzi*.

Abatele ar fi dorit ca omul să ple-ce de bunăvoie, căci nu-i venea la îndemână să-l alunge el. Dar Primasso, după ce mâncă una din pâini, văzând că abatele tot nu mai vine, începu s-o mănânce şi pe cea de a doua, lucru ce fu şi el adus la cunoştinţa abatelui, ce iar dorise a şti de nu cumva plecase, în cele din urmă, Primasso, după ce mâncă şi cea de a doua pâine, tot as-teptându-l pe abate, o începu şi pe a treia. Şi de această dată fu înştiinţat abatele, oare acu căzu pe gânduri şi prinse a-şi zice astfel: "Ce să mai fie asta şi ce-a dat peste mine, că eu zău, de mai pricep? Zgârcenie să fie? Mânie? Şi pentru cine oare? Că ani în şir am săturat la masa mea pe-oricine, fără să caut de-i om de neam sau de-i mojic, sărac sau înstărit, neguţător sau precu-peţ. Şi doar de atâtea ori cu ochii mei văzut-am nenumăraţi pungaşi cum îmi mănâncă pâinea şi totuşi niciodată n-am simţit în suflet ce simt acum faţă de omul ăsta. De bună seamă nu degeaba m-a învins, zgârcenia de astă dată; trebuie să fie om de mare vază calicul ăsta ce mi-a strâns ca-n cleşte. Inima, de nu-l mai pot cinsti cum se cuvine." Şi zicând astfel, dori cu orice preţ să ştie cine este; iar când află că e Primasso, venit anume spre a-i cunoaşte vestita dărnicie, se ruşina, căci îl ştia de mult că-i om de omenie şi foarte iscusit la carte. De aceea, dorind să-şi ispăşească vina, se strădui în fel şi chip să-l cinstească cu prisosinţă. Şi după ce mâncară, porunci să fie îmbrăcat din cap până-n picioare cu nobile veşminte şi dându-i bani şi-un cal, lăsă la voia lui • să steie ori să plece. Drept care, Primasso, nespus de bucuros, îi mulţumi precum ştiu mai bine, iar apoi o luă călare spre Paris, de unde în zorii zilei pornise la drum pe jos.

Messer Cane, deştept cum era, pricepu de minune, fără a mai fi nevoie de alte lămuriri, unde voia să ajungă Bergamino şi-i z^ise cu zâmbetul pe buze:

— Bergamino, cu multă dibăcie mi-ai dovedit atât paguba răbdată şi meritele tale, cât şi zgârcenia mea şi ce anume vrei să capeţi de la mine. Într-adevăr, nu ştiu să mă fi robit vreodată zgârcenia aşa cum m-a răzbit acum faţă de tine,

dar fii pe pace c-am să-i vin de hac şi-am s-o lovesc în cap cu parul cel scornit de tine adineauri.

Şi, după ce porunci să i se plătească hangiului datoria, îl îmbrăcă pe Berganiino c-un rând de straie noi şi, dându-i bani şi-un cal, îl lăsă slobod să rămână la curtea lui sau, dacă nu, să plece mai departe.

Povestea a opta.

Guiglielmo Borsiere, cu o vorbuliţă anume, răpune pe loc zgârcenia jupânului Erminio de i Grimoldi.

Alături de Filostrato şedea Lauretta care, după ce ascultă în tăcere laudele aduse şireteniei lui Bergamino, cunoscând că-i venise şi ei rândul să povestească, fără a mai zăbovi în aşteptarea poruncii, bucuroasă, începu să spună:

— Dragele mele, povestea de pe urmă mă îndeamnă să vă arăt cum un curtean de treabă, aşijderea lui Bergamino, a biciuit cu o vorbuliţă anume, şi nu fără de rost, zgârcenia unui negustor plin de bănet şi avuţii nespuse. Iar de cumva povestea mea aduce cu cealaltă, socot să nu vă placă mai puţin din pricina aceasta, dacă veţi cugeta la binele ce s-a ales de pe urma întâmplării pe oare am să v-o povestesc.

Trăia, cum zic, la Genova – şi-s ani destui de atunci – un gentilom pe nume Erminio de Grimaldi, care (după spusa lumii) întrecea cu mult în avuţii şi-n bani peşin până şi pe cel mai bogat din câţi bogaţi erau pe vremea aceea în ţară. Dar după cum în avuţii îi biruia pe toţi, la fel şi în zgârcenie şi-n multa lui cărpănoşie întrecea cu vârf şi îndesat pe orice alt zgârcit ori cârpă-nos din lume: căci omul nostru nu-şi strângea băierile pungii numai când era vorba să cinstească pe 'alţii, dar chiar şi-n cele de trebuinţă făpturii sale însăşi îşi lua de la gură numai ca să nu cheltuiască (potrivnic obiceiului genovez de-a risipi bani grei pe veşminte) şi îndura lipsuri cumplite şi-n hrană şi în băutură. Din care pricină, pe bună dreptate, pierdu de-a pururi numele cu care se născuse şi nimeni nu-i mai zicea altfel decât Erminio-Zgârie-brânză.

Or, tot strângând Erminio şi înzecindu-şi avuţiile, se nimeri o dată să ajungă la Genova un curtean destoinic, cu purtări alese şi iscusit la vorbă, pe nume Guiglielmo Borsiere, ce întru nimic nu semăna curtenilor de astăzi: căci spre ruşinea obiceiurilor stricate şi vrednice de hulă

— Decameronul, voi. I – cd. 80 a celora ce astăzi ar vrea să li se zică domni şi să fie socotiţi ca atare, spre ruşinea lor, zic, mai nimerit ar fi să li se zică măgarii, crescuţi cum sunt, nu pe la curţi de domni, ci-n pleava şi gunoiul drojdiilor omeneşti. Căci de unde în trecut menirea lor era să aducă pururi pace, de se iscau războaie sau certuri între domni, să lege nunţi, şi cumetrii, şi bună prietenie, ori prin plăcute vorbe s-aline inimile ostenite şi să desfete curtea, iar prin dojana lor usturătoare de părinte să lovească în cei netrebnici (si toate acestea pe-o plată de nimic), astăzi curtenii se trudesc să-şi irosească timpul clevetind şi semănând zâzanii, purtând vorbe spurcate si, mai rău încă, săvârşind acestea în văzul tuturor, azvârlindu-şi în faţă samavolniciile, murdăriile şi nemerniciile lor, fie ele adevărate ori ba, şi îndemnând la rele pe cei curaţi la suflet prin linguşiri meşteşugite. Iar cel ce-i mai scârbavnic la vorbă şi la faptă e îndrăgit mai mult decât ceilalţi, şi mai presus e alintat cu daruri de către domnii cei neruşinaţi şi ticăloşi: mare ocară şi ruşine e treaba asta pentru noi şi grăitoare mărturie cum că virtuţile, pierind de pe meleagurile noastre, lăsat-au bieţii muritori să dospească în drojdia păcatelor lor.

Ci întorcându-mă acum la cele începute şi de la care furia pe drept cuvânt m-a depărtat mai mult decât gân-deanv zic dar că acest Guiglielmo era ţinut de bine şi bucuros primit în orişicare casă de nobil genovez. Or, aflându-se el de câteva zile în oraş şi ajungându-i la ureche vrute şi nevrute despre apucăturile murdare şi zgârcenia jupânului Erminio, dori cu tot dinadinsul să-I cunoască. Jupân Erminio, prinzând şi el de veste cum că acest Guiglielmo era bărbat destoinic şi om de omenie, cum mai păstra în el, cu toată

zgârcenia lui, şi o fărâmă de bună-cuviinţă, îl primi cu vorbe prieteneşti, cu zâm-betul pe faţă şi sfătui cu el de una şi de alta; si, luân-du-se cu vorba, îl duse, dimpreună cu alţi genovezi ce se aflau cu ei, într-una din casele sale, de curând clădită, şi frumoasă foarte. Acolo, după ce-l plimbă prin toate ungherele ei, îi zise:

— Messer Guiglielmo, ai şti să-mi. Spui, domnia-ta care ai văzut şi-ai auzit destule, ceva ce nu s-a mai văzut de când e lumea lume, faptă de-o fi sau lucru, pe care apoi să pun să-l zugrăvească în sala de ospeţe?

La care Guiglielmo, auzindu-i vorba potrivită ca nu-ca-n perete, răspunse:

— Jupâne, n-aş şti să-ţi spun ceva ce nu s-a mai văzut, de n-o fi vorba încaltea de vreun strănut sau alte flecuşteţe; dar, de ţi-o fi pe voie, ţi-oi spune una de care cred că-n veci de veci nu ţi-a fost dat s-auzi.

Jupân Erminio, care, bietul, nu bănuia nici pe departe răspunsul lui Guiglielmo, se grăbi să zică:

— Spune-mi-o, rogu-te, spune-mi-o iute! La care Guiglielmo răspunse pe dată:

— Pune să-ţi zugrăvească în sală Dărnicia.

Cum auzi messer Erminio vorba aceasta, fu cuprins pe loc de atât de grea ruşine, încât asprimea ei îl preschimbă la suflet şi mi-l făcu alt om din cela ce fusese.

— Messer Guiglielmo, zise, oi pune să mi-o zugrăvească, şi în atare chip, încât nici dumneata, nici orişicare, altul să nu mai poată spune că nu i-am auzit de nume.

Şi atare putere avu cuvântul lui Guiglielmo, încât din \~ziua aceea n-a fost în toată Genova om mai darnic, mai cumsecade şi mai primitor cu străinii şi cu genovezii decât Erminio de Grimaldi.

Povestea a noua.

Regele Ciprului, înfruntat de o femeie din Gas-conla, din fricos ce era, se preface peste noapte i în mare viteaz.

Era rândul Elisei să asculte cea de pe urmă poruncă a reginei, dar ea, fără s-o aştepte, voioasă prinse a zice:

— Tinere doamne, se întâmplă adesea ca înrânrirea pe care nu izbutesc s-o aibă asupra unui om mustrările şi multele pedepse s-o aibă an schimb o vorbă, nu spusă "ex proposito", ci azvârlită la întâmplare. Şi din spusa Laurettei s-a vădit aievea lucrul acesta, pe care eu socot să-l întăresc acuma cu o altă istorioară, ce-am să v-o spun de îndată. Căci orişice poveste, de-i vrednică, foloase aduce şi ca atare se cuvine s-o asculţi cu luare-aminte, oricare ar fi povestitorul.

Zic, aşadar, că-n vremea primului rege din Cipru, după ce sfântul mormânt fu cucerit de Godefroy de Boui-llon, se întâmplă ca o nobilă doamnă din Gasconia să pornească în pelerinaj la sfântul mormânt şi la întoarcere, ajunsă fiind în Cipru, să fie batjocorită şi terfelită de o ceată de mişei. Din care pricină femeia, care se tânguia zadarnic de una singură, sărmana, hotărî să "e plângă regelui. Se aflară însă unii ce-o preveniră c-ar fi fost zadarnic să i se plângă lui, căci regele era atât de fricos şi atât de slab de înger, încât departe de a răzbuna prin dreptate ruşinea altora, el însuşi îndura cu păcătoasă frică nenumărate mojicii, până într-atâta încât fiece om, de avea ceva la inimă, îşi vărsa focul făcându-l pe el de ruşine şi de ocara lumii. Femeia, auzind acestea, pierdu nădejdea dreptei răzbunări, dar vrând cu orice preţ măcar să-şi descarce focul, îşi puse în gând să biciuiască regeasca laşitate. Şi, plângând de zor, se înfăţişă regelui şi-i zise:

— Stăpâne, n-^am venit la tine ca să te rog să mă răzbuni de cele pătimite; în loc de răzbunare cutez a-ţi cere să mă înveţi cum izbuteşti să rabzi batjocura ce aud că ţi se face zilnic, pentru ca învăţând deprinderile tale, să rabd şi eu supusă ocara ce mă arde, deşi mi-e martor Dumnezeu, de-aş izbuti s-o aşez în cârca dumitale, ţi-aş aşeza-o bucuroasă, de vreme ce te arăţi a fi atât de mare meşter la pătimirea lor.

Regele, care până atunci fusese trândav şi greoi, se deşteptă ca dintr-un somn adânc şi din ziua aceea, în-

cepând cu ocara femeii pe care o răzbună cu strășnicie, se preschimbă în drept prigonitor al celor care pătau cu vorba ori cu fapta cinstea coroanei sale.

Povestea a zecea.

Maestrul Alberto din Bologna dă de ruşine pe o femeie care, ştiindu-se iubită de el, dorea cu dinadins să-l facă de ocară.

Isprăvindu-şi Elisa cuvântul, îi rămânea reginei povestea de pe urmă. De aceea, cu mlădieri în glas şi graţie nesfârşită, ea începu a spune:

— Iscusitele mele prietene, precum în nopţile senine steaua e podoaba bolţii, iar primăvara floarea este a câmpiei înverzite, la fel şi-o AffirbA-iacugiţă este podoabă a purtărilor alese, a poveştilor şi a ceasurilor de petrecere. Şi, fiindcă mai adesea e scurtă, îşi află loc mai potrivit în gura femeii decât în cea a bărbatului, căci vorba lungă îi sade ei mai rău decât îi sade lui; ci astăzi nu-i femeie, sau prea puţine sunt acelea care să înţeleagă un cuvinţel de duh s-au care, chiar de-l înţelege, să ştie^să-i răspundă; şi-i spre ruşinea noastră a tuturor acestea. Căci ţoţ_ce-a fost virtute, cu sfiiciune tăinuită în sufletul doamnelor de odinioară, azi se preface la noi în găteală şi podoabă; iar cea care-şi atârnă pe ea veşminte mai bălţate şi mai înzorzonate se socoteşte mai vrednică de preţuirea şi cinstirea semenilor ei, fără a cumpăni că şi-un măgar, de s-ar găsi cine să-l împopoţoneze, ar răbda pe el mai multe găteli decât oricare femeie, şi că, deci, nu-s nici ele mai vrednice de cinste decât e urecheatul. Mi-e şi ruşine a spune, căci tot ce-i împotriva lor se întoarce şi împotriva mea; înzorzonate precum sunt, boite şi pestriţe, ori stau ţepene ca nişte stane de piatră, mute şi nesimţitoare, ori, de răspund când le-ntrebi, îţi dai cu socoteala c-ar fi fost mai bine să tacă. Şi încă umblă a-ţi dovedi că numai nevinovăţia e pricina care le face să nu ştie lega o vorbă cu semenele lor sau cu bărbaţii cumsecade, şi sărăcia-n duh au botezat-o cinste, ca şi cum n-ar mai fi pe lume alte femei cinstite

decât acelea care ştiu să şadă de poveşti decât cu slujnica, cu spălătoreasă sau cu brutăriţa. Dacă firea ar fi rânduit cum lasă ele a crede, de bună seamă într-alt chip ar fi găsit cu cale să le scurteze ciripitul. Ci adevărul e c-aici, ca şi în alte lucruri, se cade a ţine seamă şi de vreme, şi de loc, şi de omul cu care stai de vorbă; căci nu arar se-ntâmplă ca să-şi închipuie omul, fie femeie sau bărbat, că printr-un cuvinţel subţire ar izbuti să-l facă pe celălalt să roşească; şi, fără a-şi măsura puterile din timp, ajunge pân' la urmă să-şi simtă chiar pe obrajii lui roşeaţa pe care ar fi dorit-o s-o vadă la celălalt. Deci ca să ştiţi să vă feriţi în viitor de treaba asta şi ca să nu se adeverească tocmai prin voi zicala prea bine cunoscută după care femeile se aleg întotdeauna cu oalele sparte, vreau ca povestea mea, ultima din această zi, să vă fie de învăţătură; căci, după cum prin darurile inimii vă deosebiţi de celelalte femei, la fel şi prin buna-cuviinţă purtării se cade să vă osebiţi de celelalte toate.

Să tot fie câţiva ani de-atunci, trăia la Bolog'na, şi poate mai trăieşte încă, un doctor vestit, cu mare faimă în mai toate colţurile lumii, căruia îi zicea maestrul Alberto. Bătrân, de şaptezeci de ani aproape, deşi din trup i se scursese vlaga, el tăinuia în piept o inimă atât de aleasă, încât nu pregeta s-adune în ea văpăile iubirii. Şi, văzând el o dată, cu prilejul unei serbări, o prea frumoasă văduvă pe nume madonna Malgherida de Ghiso-lieri, se îndrăgosti de ea cu atâta patimă, încât inima lui călită de ani se aprinse tinereşte, şi nu-şi mai afla pace noaptea, dacă-n ajun nu izbutea să vadă chipul drag şi gingaş al femeii, începu dar, când călare şi când pe jos, precum se nimerea, să se-nvârtească mai întruna prin faţa casei ei. Madonna Malgherida şi alte câteva cumetre pricepură curând care era pricina preumblărilor sale şi adesea îşi râdeau de dragostea bătrânului încărunţit de 'ani şi copt la minte, ca şi cum patima iubirii nu şi-ar putea găsi lăcaş decât în pieptul gol şi sterp al celor tineri.

Aşa stând lucrurile dar, într-o zi de sărbătoare, pe când madonna Malgherida şedea în faţa casei sale, cu alte doamne dimpreună, zărindu-l de departe pe maestrul Alberto care venea spre ele, hotărârâră să-l primească cu cinste şi bună-cuviinţă, iar apoi să-şi bată joc de dragostea lui. Şi făcură întocmai: sculându-se în picioare, îl poftiră într-o grădină umbroasă şi porunciră să fie aduse degrabă vinuri din cele scumpe şi dulciuri câte toate; iar la urmă, cu vorbe mieroase şi dezmierdătoare, îl întrebară -cum de se-ndrăgostise tocmai de madonna Malgherida, când ştia bine de câţi tineri frumoşi şi plini de farmec. Era iubită, la Bologna. Maestrul, deşi le simţi _acul cel învâlit în vorbe dulci, răspunse lotuşi cu voioşie:

— Dacă-mi eşti dragă, doamnă, nu-i spre mirare lucrul ăsta, şi nici o minte luminată -• şi cu atât mai mult dornnia-ta care o meriţi – n-are la ce se minuna de una ca aceasta. Căci de-i firesc ca celor încărunţiţi de ani să li se ia puterile iubirii rânduite, nu li se ia în schimb voinţa: şi nici priceperea de a şti ce-i vrednic de iubit; iară priceperea aceasta e mai adâncă în cei bătrâni, prin însăşi firea lor ce a cunoscut mai multe de câte ştiu cei tineri. ^ De aceea, iată care este nădejdea ce mă-ndeamnă, bătrin-cum sunt, să te-ndrăgesc când ştiu c-atâţia tineri roiesc în jurul" dumitale: m-am nimerit de multe ori să văd -cum mănâncă prazul femeile şi caprele; şi, deşi prazul, la drept vorbind, e searbăd întru totul, s-ar zice totuşi'că-i mai bun la cap decât la coadă; ci voi, doamnele mele, anapoda poftind, îl apucaţi de cap şi ronţăiţi la frunze, care nu numai că-s fără gust, dar au şi iz netrebnic. De, doamnă, mai ştiu eu? S-ar prea putea ca dumneata să nu faci la fel ca celelalte în alegerea iubiţilor. Şi-atunci, de bună seamă, pe mine m-ai alege şi-ai izgoni pe ceilalţi.

Madonna Malgherida, ca şi tovarăşele ei, se ruşina amarnic, dar totuşi îi răspunse:

— Maestre, dumneata, deşi cu multă gingăşie, ne-aî pedepsit prea nimerit pentru îngâmfarea noastră. Totuşi

mie una mi-e dragă iubirea dumitale, ca una ce porneşte din suflet bun şi vrednic; de aceea, dacă cinstea-mi ră-mâne nepătată, sunt gata a-ţi face-n voie şi-a te sluji întru-tqate.

Maestrul, ridicându-se dimpreună cu tovarăşii săi, mulţumi Malgheridei şi, râzând cu poftă, după ce-şi luă rămas bun de la dânsa, plecă într-ale sale. Iată dar în ce chip madonna Malgherida, fără să ia în seamă de cine-şi bate joc, deşi îşi închipuia c-a învins, până la urmă s-a trezit că ea e cea învinsă; ci voi, doamnele mele, dacă veţi fi înţelepte, vă veţi feri cu dibăcie de-atare întâmplări.

Înclinase soarele spre amurg şi zăpuşeala îşi mai domolise focul, când doamnele şi cei trei tineri îşi isprăviră şirul poveştilor şi vorba. Drept care, regina grăi:

— De-acum, dragele mele, nu-mi mai rămâne alta decât să vă aleg în locul meu altă regină, care să hotărască clupă placul inimii petrecerea ei şi a noastră pentru ziua ele mâine. Şi, chiar de s-ar părea c-avem răgaz destul până la noapte, ţinând seama c-acela ce nu se scoală-n zori n-ajunge prea departe şi vrând ca cele rânduite pe mâine de regina noastră să fie săvârşite din timp, socot că n-ar fi rău să începem chiar din ceasul ăsta atât ziua de mâine, cât şi cele ce vor urma. De aceea, întru mărirea celui ce dăruieşte viaţă şi întru mângâierea noastră, Filomena, copila înţeleaptă, să ne fie regină şi ziua cea de mâine să fie încredinţată ocârmuirii ei.

Şi, zicând astfel, se ridică în picioare şi, luându-şi de pe frunte cununa ei de lauri, i-o puse Filomenei. Pe urmă, ea dinţii şi ceilalţi după dânsa, o preaslăviră ca regină şi cârmuirii ei cu drag se-ncredinţară.

Văzându-se încununată, Filomena se îmbujora la faţă, dar amintindu-şi de cuvintele Pampineei, de teamă să nu pară nătângă, redobândi îndrăzneală si, după ce întări şi ea poruncile date de Pampinea, hotărî câte urmau a se face la cină şi în dimineaţa următoare, după care prinse a grăi astfel:

— Prietene dragi, deşi Pampinea, mulţumită mai degrabă bunătăţii ei decât vredniciei mele, m-a ales regină, eu n-aş vrea totuşi să aleg de capul meu petrecerea şi desfătarea noastră, ci gândul meu cu-al vostru aş vrea să-l înfrăţesc. Şi ca să ştiţi din vreme câte socot să fac şi spre a putea şi voi pe placul vostru spune câte găsiţi cu cale, am să vă-nşir câte socot că ar trebui să facem. De-am fost cu băgare de seamă la cele săvârşite de Pampinea astăzi, cred c-am putea să spunem pe drept cuvânt că toate au fost şi vrednice de laudă şi prea plăcute nouă; de aceea, atâta vreme cât nu ne-om sătura de ele, fie din deprindere, fie din alte pricini, socotesc să rămânem tot la ele. Fiind rânduite, clar, cele cu care -am zis că-ncepem mâine, sculându-ne de-aici, om hoinări în voie o bucată si, de îndată ce soarele îşi va ascunde faţa, ne-om aşeza la cină pe răcoare; iar după joc şi cântec şi alte desfătări, cu judecată ar fi să mergem la culcare. Mâine ne-om deştepta din vreme şi vom alege loc petrecerilor noastre; iar când va bate amiaza vom face ca şi azi pe placul fiecăruia şi după ce-om prinzi şi-om dănţui câtva, sculându-ne din somn, ne-om aduna aci, pe-acelaşi loc, şi-om depăna din nou din caierul de basme, ce pe-o măsură înfrăţeşte plăcerea cu folosul. Iar câte n-a ajuns să facă Pampinea, târziu aleasă ca regină, le-oi face eu acuma şi iată ce anume: aş vrea să aleg un miez şi un tâlc poveştilor de mâine şi să vi-l spun din vreme, pentru ca fiecine să aibă timp destul să afle povestea potrivită. Iar de v-o fi pe plac, ţinând anume seama, că de când lumea-i lume şi până ce-o să fie, pe oameni soarta îi mână, socot ca fiecare să povestească mâine despre aceia care, loviţi de cine ştie ce năpaste, izbutesc până la urmă să scape cu bine, împotriva oricăror aşteptări.

Doamnele şi tinerii lăudară deopotrivă porunca reginei şi se arătară gata să-i împlinească voia. Şi, în timp ce toţi ceilalţi tăceau, Dioneo se află să zică:

— Doamnă, asemeni celorlalţi găsesc şi eu porun-ca-ţi prea vrednică de laudă şi prea plăcută nouă; ci mie, ca pe-

un dar îţi cer să-mi dai o îngăduinţă, în care, pân' la urmă, să-mi fie drept să stau. Şi-ţi cer anume, doamnă, să mă dezlegi de legea poveştii rânduite după un tâlc anume, lăsându-mă să spun, de voi găsi cu cale, povestea care-mi place. Şi ca să nu-şi închipuie nimeni că cer acest hatâr pentru că n-am la îndemână poveşti de unde alege, mă leg, bun bucuros, de-acuma, ca zi de zi să-mi spun la urma tuturor povestea.

Regina, care îl ştia poznaş şi şugubăţ la vorbă, în-ţelegând că Dioneo cerea acest hatâr doar ca să-şi poată înveseli tovarăşii, de s-ar fi săturat cumva de celelalte povestiri, cu învoiala tuturor îi împlini dorinţa. Şi ri-dicându-se în picioare, porniră toţi cu pas agale spre un râu cu ape limpezi ce cobora din deal prin ierburi verzi şi prund strălucitor şi luneca într-o vale umbrită de mulţimea copacilor stufoşi. Acolo doamnele, desculţe şi cu braţele goale, umblară prin apă şi se desfătară între ele o vreme. Iar când se făcu vremea cinei, porniră înspre palat cu toţii şi bucuroşi cinară. Apoi, aduse fiind lăutele şi cobza, regina porunci să Lauretta, Emilia să cânte lăuta. Porni dar Lauretta Se-ncingă un dans, să-lmâne şi Dioneo s-o însoţească cu să se-nvârtească în horă şi Emilia începu cu glas duios să cânte:

Mi-e-atât de drag frumoasă să mă ştiu, Că nu-i iubire alta Să-i duc pe lume dorul sau grija să i-o ţiu.

În ea, ca prin oglindă, mi-e dat să-ncerc, Când mă privesc, sporită mulţumire, Şi dulcele balsam nu-i chip să-l şterg Cu nici un chin, cu nici o amintire. De-ar fi să caut şi^altminteri fericire, Găsi-voi oare alta Să-mi toarne-n suflet miere şi sfântă să mi-o ţiu.?

Nu va pieri lumina ei nicicând Şi-n ea găsi-voi veşnic mângâiere;

În calea mea, în inimă şi-n gând Mi-aţâţ de drag s-o simt, oât nu-i putere, Cu grai să apui, şi nimănui nu-i cere.

De nu cunoaşte alta Mai plină-n bucurii să-ţi spună cum mi-o ţiu.

Şi-aşa cum ard din zi în zi mai tare De-mi aţintesc în raza ei privirea, întreagă ei mă dărui şi-i gust în delăsare Făgăduinţa dulce, strălucirea, Şi-aştept curând să-şi depene-mplinirea, Cum. Nu-i pe lume alta Mai plină-n bucurii să-ţi spună cum mi-o ţiu.

După ce Emilia îşi isprăvi cântarea, pe care pe alocuri o îngânară, în cor, şi ceilalţi, deşi vorbele ei stârniră în unii multe şi felurite gânduri, porniră alte dansuri şi abia într-un târziu regina hotărî să pună capăt primei zile şi, poruncind să i se aducă lumini şi torţe aprinse, hotărî fiecăruia odihnă până într-a doua zi; drept care, ascul-tându-i vorba, porniră care încotro să-şi afle somn şl pace.

Ziua a doua FILOMENA.

Sfârşeşte prima zi a Decameronului şi începe cea de a doua, în care, sub sceptrul Filomenei" se vorbeşte despre aceia ce, loviţi de cine ştie ce năpaste, izbutesc până mai la urmă să scape i cu bine, împotriva oricăror aşteptări.

Soarele cu lumina lui cuprinsese de pretutindeni zările şi sus, prin ramurile verzi, păsările cu viersul lor voios îşi. Făceau simţită făptura, când doamnele şi cei trei tineri, păşind în grădină şi călcând cu pas agale iarba înrourată, se plimbară de la un capăt la altui, desfătându-se şi împletind ghirlande din ramuri şi din flori. Şi asemenea zilei dinainte o petrecură şi pe cea de faţă: prânziră la răcoare şi apoi, după ce o vreme îşi aninară paşii îtn dans, porniră] a odihnă; şi-n cel de-al treilea ceas al după-amiezii, sculându-se cu toţii, cu voia doamnei şi-a reginei lor se adunară-n cerc jur împrejurul ei, la umbră şi răcoare pe pajiştea înverzită. Filomena, frumoasă şi plăcută^ la chip-şi înfăţişare, încununată cum era cu frunzele de laur, după ce zăbovi o clipă în tăcere, privind la rând pe fiecare în faţă, îi porunci Neifilei să deie şir poveştilor. Iar dânsa"bucuroasă, prinse pe dată a spune:

Povestea întâi.

Martellino, prejăcându-se damblagii, se tămăduieşte, chipurile, cu moaştele sfântului Arrigo; şi, ieşind la lumină

vicleşugul său, pătimind el bătaie şi primejdie de spânzurătoare, izbuteste până în cele din urmă să scape cu bine.

Dragi prietene, se-ntâmplă adesea ca cel ce-ncearcă să-şi bată joc de alţii, şi mai cu seamă de cele sfinte, până mai la urmă să se aleagă el însuşi cu batjocura şi cu paguoa. De aceea, spre a mă supune poruncii date de regină şi ca să intru în miezul celor de dânsa rânduite, am să vă-nşir acum câte a mai tras şi-a pătimit un om de treabă din oraşul nostru; păţanii ce întru început se arătară a fi nefericite, dar care pân' la urmă, pe neaşteptate, se chitiră bine.

Trăia odată la Treviso, şi nu-i prea mult de atunci, un neamţ pe nume Arrigo, care, sărac fiind, ca să-şi câştige pâinea, căra pe bani la saci şi alte câte toate; om bun altfel, cu frica lui Dumnezeu şi viaţă prea cucernică de toţi bine ştiută. Din care pricină, de-i drept ori ba, petrecându-se el din viaţă, se-ntâmplă ca, după câte spun cei din Treviso, în ceasul morţii sale toate clopotele catedralei să înceapă a bate, fără a fi trase de nimeni. Socotind cele întâmplate drept o minune, nu ena om să nu-l crează sfânt pe Arrigo. Şi, adunându-se tot oraşul an casa cu pricina, luară trupul mortului şi, ca pe nişte moaşte sfinte, îl purtară în biserica cea mai de vază din oraş, unde fură aduşi apoi toţi ologii, damblagiţii, orbii şi cei ce sufereau de câte toate, ca şi cum atingându-i trupul ar fi putut să se înzdrăve-neascâ pe dată de toate metehnele lor.

În toiul vălmăşagului şi al îmbulzelii picară în Treviso trei florentini, pe nume Stecchi, Martellino şi Marchese, care hoinărind pe la curţile seniorilor, desfătau mulţimile prin giumbuşlucurile lor şi prin strâmbăturile cu care imitau pe fiecine. Aceştia, cum nu mai fuseseră nicicând la Treviso, văzând atâta amar de lume gonind în dreapta şi-n stânga, se minunară foarte şi, ajungându-le la ureche pricina îmbulzelii, doriră şi ei să vadă mortul. Şi, după ce-şi lăsară lucrurile la un han, Marchese zise:

— De vrut, ar vrea oricine să vadă atare sfânt; da' eu, din parte-mi, nu prea văd cum am putea ajunge la el, căci, după câte aud, piaţa-i bulucită de nemţi şi altă soldăţime, pe care stăpânire^a a adunat-o acolo să ţină rânduială; şi-apoi, şi făr' de asta, aud cum că^n biserică e atâta îngrămădeală, că nimeni nu mai poate intra.

La asta, Martellino, care ţinea cu dinadins să vadă şi el sfântul, zise:

— Doar nu ne-om da înapoi dintr-atita lucru. Las' pe mine, c-oi găsi eu o cale.

— Cum? Întreba Marchese.

• Ţi-oi spune cum, răspunse Martellino: eu m-oi poci ca damblagiţii, iar voi, tu de o latură şi Stecchi de cealaltă, chipurile ajutându-mă să umblu, vă veţi preface că mă duceţi sa mă tămăduiască sfântul. Şi cine ne-o vedea ne-o face loc pe dată, lăsându-ne să trecem.

Marchese şi Stecchi se dovediră încântaţi de idee; şi, ieşnid pe dată din han, după ce ajunseră pe-un maidan pustiu, Martellino se apucă să-şi răsucească mâinile, degetele, coatele, picioarele, până şi gura şi ochii, şi faţa toată în aşa hal, că intrai în sperieţi văzându-l; să-l cauţi cu luminarea şi n-ai fi găsit om să zică de el că nu-i lovit de dambla de-a binelea şi de-a pururi pierdut la trup. Şi aşa cum era sprijinit de Marchese şi Stecchi, porniră cu toţii către biserică, plini de evlavie, rugându-se supuşi de cei ce le stăteau în cale, de dragul Domnului, să-i lase să treacă înainte; şi izbuteau, vezi bine. Aşa că-n scurtă vreme, ajutaţi de mulţimea care striga pretutindeni "lăsaţi-i să treacă, lăsaţi-i să treacă!" ajunseră la locul unde era aşezat trupul sfântului Arrigo. Iar acolo, nici n-apucară bine să-l vadă, că nişte oameni din preajmă, buni la suflet, mi-l şi apucară pe Martellino şi-l aşezară deasupra mortului, ca prin atingere să-şi dobândească mânituirea trupului.

Martellino, înconjurat de mulţimea care abia mai sufla de curioasă ce era, după ce aşteptă câtva, ca unul care se pricepea de minune la de-alde astea, începu a se preface

că-şi întinde mai întâi un deget, apoi mâna, după aceea braţul, până ce-ncetul cu-ncetul se-ntinse pe de-a întregul. Şi, văzând norodul atare minune, începu să-l preamărească pe sfântul Arrigo cu atâta larmă, de nici bubuitul tunetelor n-ai fi răzbit să-l mai auzi.

Or, nu departe de locul acela, se nimerise a fi un florentin care-l ştia pe Martellino ca pe un cal breaz, dar care, din pricina schimonoselilor, nu-l cunoscuse la-n-ceput; văzându-<l însă în picioare, îl cunoscu pe dată şi se porni pe râs, zicând: "Bătu-l-ar Dumnezeu! Cine n-ar fi jurat, văzându-l cum vine, că nu-i cu adevărat lovit de boală?" Cuvintele sale se nimeriră s-ajungă la urechea unor trevisini, care-l întrebară cu iuţeală: "Cum! Nu era damblagit?" La care florentinul le răspunse:

— Da' de unde! E drept ca bradul de când îl ştiu; dar, după cum v-aţi putut încredinţa şi dumneavoastră.

Se pricepe mai bine ca oricine la giumbuşlucuri de-astea şi de pocit se ştie poci, de ţi-e mai mare dragul.

Aitâta le trebui trevisinilor! Cum auziră una ca asta, o luară cu ruptul înainte şi începură să urle: "Puneţi mâna pe netrebnicul ăsta, care batjocoreşte pe Dumnezeu şi cele sfinte şi care, zdravăn fiind, s-a prefăcut olog, ca să-şi bată joc de sfântul nostru şi de noi toţi!" Şi zicând acestea, puseră mâna pe el, îl traseră de unde se afla şi, apu~ cându-l de păr şi smulgându-i hainele de pe el, începură să-i care cu nemiluita la pumni şi la picioare; şi din câţi se aflau acolo, unul n-ai fi găsit să-şi zică om şi să nu-i ardă şi el vreo câteva-n spinare.

Martellino striga din răsputeri, fie-vă milă", şi se ferea şi el cum putea, dar degeaba: norodul i se-aduna în spate în gloată tot 'mai mare. Stecchi şi Marchese, văzând una ca asta şi dându-şi bine seama că gluma se îngroaşă, iar pe de altă parte temându-şi şi ei pielea, nu cutezau să-i sară în ajutor; dimpotrivă, urlau cu ceilalţi dimpreună" cerându-i şi ei moartea, deşi tot timpul îşi scormoneau în fel şi chip mintea, ca să găsească mijloc să-l scoată din, puterea

gloatei, care de bună seamă l-ar fi ucis pe loc, de n-ar fi născecit un vicleşug Marchese. Aflându-se adunată la locul cu pricina toată oştirea stăpânirii, Marchese, cum putu mai iute, se înfăţişă la cel ce ţinea locul primarului şi-i zise: "Fie-ţi milă de mine! E un nemernic pe-aicea, care mi-a uşurat punga de-o sută de florini de aur; prinde-l, rogu-te, să-mi pot redobândi bănuţii."

Auzind acestea, nu mai puţin de doisprezece armăşei dădură buzna la locul pe unde bietul Martellino răbda scărmănătură fără pieptene, şi izbutind cu mare greu să-şi taie cale prin mulţime, îl smulseră din mâinile ei, şi rupt, şi terciuit cum. Era, îl duseră la palatul stăpânirii. Acolo, auzind norodul care i se ţinuse pe urme cum că fusese prins ca hoţ de buzunare şl socotind atare învinuire drept cel mai bun prilej pentru a-i veni de hac, începură cu toţii să se vaiete în gura mare că şi lor le tăiase punga de la cingătoare. Judele stăpânirii, om aspru şi neînduplecat, auzind una ca asta, îl luă degrabă pe Martellino deoparte şi începu să mi-l descoasă. Ci Martellino răspundea în-tr-aiurea, răsfăţându-se, ca şi cum nici nu i-ar fi păsat de judecător; omul, înfuriat de-a binelea, puse să-l cet-luiască-n funii şi porunci să-i ardă vreo două, socotind că-l va face să-şimărturisească păcatul, ca apoi să-l poată spânzura. Iar după ce-l sloboziră din funii şi-l aşezară pe jos, întrebându-l judecătorul de-s cu temei învinuirile aduse, Martellino, văzând că nu-i a bună să tăgăduiască, răspunse:

— Stăpâne, sunt gata să mărturisesc adevărul; dar pune pe cei ce mă învinuiesc să spună cânid şi cum le-am tăiat punga şi-apoi ţi-oi spune şi eu tot ce-atm făcut şi ce n-am făcut.

— Aşa da! Răspunse judecătorul. Şi punând să cheme pe câţiva păgubaşi, care ziceau că le tăiase punga acum opt zile, care acu şase, care acu patru, ba unii chiar în ziua aceea, Martellino, auzind acestea, grăi:

— Stăpâne, mint cu toţii de ţi-i mai mare dragul! Cea mai bună dovadă că eu spun adevărul e că niciodată n-am mai

pus piciorul în oraşul ăsta; şi-acu, de-ndată ce-am ajuns, ceasul rău m-a pus să mă duc să văd şi eu sfântul, şi-acolo m-au scărmănat în halu-n care mă vezi. Dacă voieşti să ai dovadă că nu minţesc, ţi-o poate da slujbaşul stăpânirii ce scrie-n catastif pe toţi străinii, precum şi hangiul la care am tras. Iar de te-ncredinţezi că eu îs cu dreptatea, nu mă mai chinui şi nu mă spmzura zadarnic, de dragul unor ticăloşi.

Intre acestea, Marchese şi Stecchi, auzind că judele nu-l cruţa de fel pe Martellino, ba că-l rnai şi legase în funii, se-ngrijorară foarte, zicââidn-şl între ei: "Ce mai treabă am făcut şi noi! Din lac l-am azvârlit în puţ!" Şi tot umblând pe străzi, făcură pe dracu-n patru şi izbutiră să-l găsească pe hangiu, căruia îi 'povestiră de-a flr-a-păr întâmplarea. Hangiul se porni pe râs şi-i duse la un anume Sandro Agolanti, băştinaş din Treviso şi om cu mare. Trecere la stăpânire; şi după ce-i povestiră şi iui întâmplarea, îl rugară, cu hangiul dimpreună, să facă ce-o putea, pentru bietul Martellino. Sandro, stricându-se de râs, porni către stăpânire; iar acolo se rugă de guvernator să trimită după Martellino şi ruga-i fu împlinită.

Trimişii îl găsiră pe învinuit tot numai în cămaşă, pierit şi mort de frică în faţa judecătorului, care nu-l lăsa nici măcar să crâcnească întru apărarea sa; ba dimpotrivă, ni-merindu-se să aibă şi niscaiva pică pe florentini, ţinea morţiş să-l spânzure şi nu se învoia cu nici un chip să-l lase slobod, până ce nu i-l luară cu sila dinainte.

Martellino, dus în faţa guvernatorului, după ce-i povesti întâmplarea, se rugă frumos să-i iaca hatârul şi să-l lase să plece cât mai degrabă din oraş, zicând că pină ce n-o ajunge la Florenţa, tot la git i s-o părea că-şi simte ştreangul. Guvernatorul râse cu poftă de isprava florentinilor şi porunci să i se deie fiecăruia câte un rând de haine. După care, scăpaţi ca prin urechile acului din atare strâmtoare, toţi trei se-ntoarseră teferi la casele lor.

Povestea a doua.

Rinaldo din Ăşti, jiind jefuit de hoii, ajunge In Castel Guiglielmo, e găzduit de o văduvă, despăgubit de pierderi şi pină mai la urmă se întoarce acasă teafăr.

Întâmplările lui Martellino, povestite de Neifile, stâr-niră mare haz printre doamne, iar dintre tineri mai cu seamă Filostrato se desfată cu ele; şi fiindcă sta alături ele Neifile, regina îi porunci să calce ps urmele ei şi să-şi spună şi el povestea. Drept care, fără a mai sta pe gânduri, Filostrato începu:

— Frumoase doamne, o anumită istorioară, în care cele bisericeşti se îmbină în parte cu iubirea şi-n parte cu întâmplări nenorocite, îmi tot dă ghes să mă dezleg la limbă şi să v-o spun, pentru că s-ar putea să fie de folos acelora ce o ascultă şi mai vârtos acelora ce s-au pornit la drum spre ale iubirii plaiuri primejdioase, pe unde adeseori, de nu te închini şi sfântului Iulian1, o nimereşti anapoda cu gazda, chiar dacă patu-i larg şi moale în perini.

1 Ocrotitorul drumeţilor, la catolici (n. t.).

Pe vremea marchizului Azzo din Ferrara, un negustor, pe nume Rinaldo din Ăşti, venise la Bologna pentru niscaiva treburi de -ale sale. Şi isprăvindu-şi omul socotelile, în drumul lui spre casă, pe când tocmai ieşise din Ferrara şi se îndrepta călare spre Verona, se nimeri să deie peste unii, care păreau a fi negustori, dar alta nu erau decât tâlhari de drumul mare şi oameni făr' de lege; or el, intrând necugetat în vorbă cu dânşii, şi-i luă tovarăşi de drum. Tâlharii, văzându-l negustor şi socotind că are şi bani asupra lui, se chibzuiră cum să-l jefuiască de îndată ce s-ar fi ivit prilejul. De aceea, spre a nu stârni în el vreo bănuială, porniră a vorbi de cinste şi de omenie, ca nişte oameni simpli şi de treabă, silindu-se să-i intre cu dinadinsu-n voie şi să se arate săritori. Din care pricină Rinaldo, ce doar o slugă avea cu el, călare şi ea pe un cal, se socotea ferice de o atare întâlnire. Umblând ei dar, în-tr-acest chip, şi tot sărind cu vorba de la una la alta, ca omul când stă de

poveşti, ajunseră să vorbească şi despre rugăciuni; şi unul din tâlhari -• căci trei erau la număr – îi zise lui Rinaldo:

— Da' dumneata, jupâne, ce rugăciune obişnuieşti să spui la drum?

La care Rinaldo răspunse:

— La drept vorbind, eu nu prea-s priceput la d-astea şi nu cunosc prea multe rugăciuni; de, ca omul care trăieşte aşa cum a apucat din bătrâni şi nu-şi mai bate capul pentru te miri ce fleac. Da' ce e drept e drept: de când mă ştiu, nu plec la drum fără să zic în zori, când mă pornesc din han, un Tatăl Nostru şi o Bucură-te Fecioară, pentru odihna răposaţilor părinţi ai sfântului Iulian; apoi mă închin lui Dumnezeue şi sfântului Iulian să-mi facă parte de gazdă bună în noaptea care va să vie. Căci eu, în viaţa mea. Am întâlnit adeseori primejdii mari la drum, dar am scăpat pururea teafăr, iar noaptea apoi, întotdeauna aflat-am gazdă bună şi culcuş de să-l pomenesc: de aceea sunt încredinţat, şi-o spun întru slăvirea lui, că sfântul Iulian mi-a dobândit într-asta mila lui Dumnezeu. Aşa că mie unul, precum spuneam şi mai înainte, de nu mă închin în zori, nici drumul nu-mi prieşte şi aici nu-mi pare c-aş ajunge cu bine noaptea următoare.

— Decameronul, voi. I – cd. 80

Cei care îl întrebase îi zise atunci:

— Şi azi în zori te-ai închinat, jupâne?

— Vezi bine că m-am închinat, grăi spre el Rinaldo.

Tâlharul, care ştia de mai înainte cum s-o petrece treaba, îşi zise în sinea lui: "Bine-ai făcut! Că dacă n-om da greş, nu prea te văd dormind la noapte." Şi după aceea adăugă:

— De umblat, am umblat şi eu destul, dar rugăciuni anume n-am spus nicicând, deşi pe mulţi văzut-am că le ţin în cinste; şi totuşi niciodată n-am nimerit-o prost din pricina aceasta. Rămâne de văzut acu cine-o dormi mai bine la noapte: dumneata ce ţi-ai făcut rugarea, ori eu ce n-am făcut-o. Nu-i vorbă, de închinat mă-nchin şi eu, din când în când, dar m-arn deprins a spune alt soi de rugăciuni, aşa

precum ar fi de-o pildă "Năruitu-te-ai", ori "Precistă Fecioară", ori încă "Din adâncuri", care-s de mult folos, cum obişnuia să zică bunică-mea, săraca.

Şi tot vorbind aşa, de una şi de alta, şi tot mergând cu spor înainte, în timp ce hoţii aşteptau un loc şi un ceas prielnic mişelnicului gând, după ce trecură de Castel Gui-glielmo şi tocmai stau să treacă un râu, se întâmplă ca cei trei hoţi, văzând că-i noapte afară şi locul singuratic,. Să se năpustească asupra lui Rinaldo şi să-l jefuiască până la piele. Iar la plecare, după ce-l lăsară să zgribulească numai în cămaşă, luându-i şi calul pe deasupra, îi ziseră aşa:

— Te du de vezi acu cum s-o îngriji la noapte Iulian al tău de tine, că sfântul nostru, nouă, de bună seamă, ne-o purta de grijă!

Şi, trecând peste râu, îşi luară tălpăşiţa.

Slujitorul lui Rinaldo, văzându-şi stăpânul încolţit de tâlhari, fricos cum era, nu mişcă nici măcar un deget ca să-i sară într-ajutor; ci, îmboldindu-şi calul, porni în goană şi nu se opri până ce n-ajunse la Castel Guiglielmo, unde, cum între timp se înnoptase, trase la han de-a dreptul, fără să-şi bată capul pentru stăpânul său. Rinaldo, desculţ cum era şi nnmai în cămaşă, fiind aprig ger afară şi straşnică ninsoare, nu ştia ce să mai facă; şi văzând că înnoptează, cu dinţii clănţănind de frig şi tremurând ca varga, începu să caute jur împrejur, doar-doar va izbuti să afle un adăpost, ca să-şi petreacă noaptea. Dar neaflând nimic (căci prin acele locuri războiul, nu demult, arsese totul până-n temelii), împins de ger, o luă la fugă către Castel Guiglielmo, deşi habar n-<avea că slujitorul lud o luase şi el într-acblo, gândind că bun e Dumnezeu şi că, dacă ajunge teafăr, se va îngriji de el să-i afle un adăpost. Ci negurile nopţii îl apucară la peste o milă depărtare de oraş: din care pricină ajunse atât de târziu la porţile lui, încât le află închise, cu punţile ridicate şi nu fu chip să intre înăuntru. Nemângâiat la suflet şi amărât ca vai de el, prinse a căuta plângând vreo streaşină sub care să-şi pună oasele la adăpost, măcar şi numai de

ninsoare; şi spre norocul lui văzu deasupra parapetelor ce împrej-muiau castelul o casă mai ieşită în afară, sub ale cărei ziduri gândi să şadă până într-a doua zi. Îndreptându-se spre ele, află sub ziduri o uşiţă închisă, din păcate, şi, aducând în -pragul ei o grămăjoară de paie pe care o aflase în preajmă, se covrigi mâhnit şi îndurerat pe ea, jeluin-du-se simţului Iulian şi arătându-i că credinţa pe care i-o purta nu merita din parte-i atare oropsire. Ci sfântul Iulian, sub paza lui ţinându-l, fără zăbavă îi rândui alt-minterea culcuşul.

Trăia pe vremea aceea la Castel Guiglielmo o văduvă frumoasă la trup ca nimeni alta în lume, pe care marchizul Azzo o iubea ca pe ochii lui din cap şi şi-o ţinea acolo în oraş la îndemână; această doamnă locuia taman în casa sub ale cărei ziduri se aciuase dârdâind Rinaldo. Or, tocmai în ziua aceea se nimerise ca marchizul să-i trimită vorbă că va petrece noaptea cu dânsa şi s-o roage să-i pregătească în taină o baie şi o cină îmbelşugată. Iar când fu totul gata şi doamna îl aştepta să vină dintr-o clipă într-ialta, se nimeri să pice la poarta marchizului un sol ce-i aducea niscaiva vesti, din pricina cărora fu nevoit să încalece pe loc şi drept aceea, după ce îi trimise vorbă femeii să nu-l mai aştepte, se aşternu la drum. Femeia, nemângâiată oarecum şi neştiind cum să-şi treacă vremea, se hotărî să initre ea în baia gata pregătită, să şadă singură la cină şi apoi să meargă să se culce; şi chibzuindu-se astfel, intră în baie. Baia se afla în spatele uşiţei unde Rinaldo bietul se adăpostise pe dinafară. Or, femeia, cum sta lungită în baie, îl auzi plângând şi clămpănind din dinţir de-^ai fi crezut, sărmanul, că-i preschimbat în barză. De aceea, ehemându-şi slujnica, îi zise:

— Dă fuga sus, priveşte peste zid şi află cine-i jos în pragul uşii, ce fel de om e şi ce caută acolo.

Slujnica se duse degrabă şi, ajutată fiind de noaptea cea sticloasă, îl văzu pe Rinaldo cum tremura ca varga, desculţ, numa-n cămaşă şi-l întrebă cine era. Rinaldo, abia puţind să

mai vorbească de atâta dârdâială, îi spuse cât putu mai scurt cine era şi cum de se afla acolo. Iar apoi începu s-o roage, de-ţi era mai mare mila să-l auzi, să aibă îndurare şi, de-i şedea în putere, să nu-l lase să moară de frig în noaptea aceea. Slujnica, răzbită de milă, se întoarse la stăpână şi-i povesti de-a fir-a-păr povestea. Stăpâna, fiind cuprinsă şi ea de multă milă, aniintindu-şi că are la dânsa cheia uşiţei prin care marchizul se strecura uneori pe ascuns la dânsa, îi zise:

— Du-te şi deschide-i binişor uşa: cina-i aicea toată şi n-are cine s-o mănânce; iar ca să-l găzduim, e loc destul, har Domnului.

Slujnica, lăudând cu prisosinţă inima bună a stăpânei sale, porni să-i deschidă şi, după ce-l aduse în casă, văzând femeia că-i aproape ţeapăn de frig, îi zise:

— Yârâ-te iute în baia de colo, că-i caldă încă! Rinaldo, cât ai bate din palme, intră în baie, fără a aştepta să-l mai poftească o dată; şi pătruns până la oase de căldura ei, gândea că din mormânt se întoarce iar la viaţă. Apoi femeia porunci să i se deie un rând de straie bărbăteşti, căci nu demult îi murise bărbatul, şi, după ce Rinaldo le îmbrăcă, dacă te-ai fi uitat la el, ai fi jurat că pe măsura lui fuseseră făcute. Pe urmă, aşezându-se şi aşteptând -poruncile femeii, prinse a înălţa rugări de mulţumită lui Dumnezeu şi sfântului Iulian, că îl scăpaseră cu bine de la cumplita moarte care-i şedea înainte, mai hărăzindu-i pe deasupra şi-o gazdă cumsecade, precum părea să fie doamna.

Femeia, după ce odihni o vreme, se duse în una din cămările ei, în care poruncise să se încingă un foc • zdravăn şi apoi dori să afle cum se mai simte bietul călător. La care slujnica răspunse:

— Şi-a pus veşmintele pe el şi tare mândru arată. Om cumsecade pare a fi şi cu purtări alese.

— Du-te de-l cheamă, zise atunci femeia, şi spune-i, 3ă poftească aicea la căldură; om sta la cină dimpreună,. Că de mâncat ştiu bine că n-a avut de unde.

Rinaldo, intrând în odaie, dădu cu ochii de dânsa si, părându-i-se femeie de neam, o salută cu plecăciune şi-i mulţumi pe cât ştiu mai bine de binefacerea pe care o săvârşise cu el. Femeia, pe de altă parte, văzându-l şi auzindu-l, îi dădu dreptate slujnicei în sinea ei, şi întâmpinându-l bucuroasă, se aşează cu dânsul la gura focului şi prinse a-l întreba de întâmplarea care-l minase într-acolo. Rinaldo rând pe rând i-o povesti cu de-amănuntul. Şi, cum femeia auzise niscaiva zvonuri despre sosirea slugii lui Rinaldo la Castel Guiglielmo, dădu deplină crezare celor povestite şi-i spuse lui Rinaldo câte ştia anume, încredinţându-l că a doua zi în zori îi va fi uşor să dea de urma slujitorului.

Aipoi, după ce fu aşternută masa la porunca doamnei, Rinaldo se spălă pe mâini dimpreună cu dânsa şi se aşează la cină. Era acest Rinaldo bine legat la trup, plăcut şi chipeş la făptură, ales şi gingaş la deprinderi şi de ani în floarea vârstei. Iar doamna, care-l cercetase în repetate rânduri din cap până-n picioare, găsindu-şi-l pe plac şi aţâţată fiind la gândul că marchizul ar fi trebuit să-şi petreacă noaptea cu dânsa dimpreună, puse ochii pe el. Şi după cină, sculându-se de la masă, începu a se sfătui cu slujnica, de-i nimerit ori nu, de vreme ce marchizul o înşelase în aşteptări bătându-şi joc de dânsa, să folosească acest prilej, pe care soarta i-l scotea în cale. Slujnica, prea bine ştiind ce-o arde pe stăpână, o sfătui pe cât putu mai călduros să-şi împlinească pofta. Din care pricină femeia, întorcându-se la gura sobei, unde-l lăsase singur pe Rinaldo, prinse a-l privi cu dragoste şi-i spuse:

— Rinaldo, de ce-ai căzut pe gânduri, spune? Crezi că-i aşa de greu să fii despăgubit de-un cal şi-un rând de straie? Hai, nu te necăji, fii vesel şi închipuieşte-ţi că eşti la tine acasă; ba chiar mai mult ţi-oi spune: când te-am văzut intrând cu hainele acestea ce-au fost odinioară ale răposatului meu soţ, mi s-a părut că-l văd aievea; de o sută de ori în seara asta am fost gata să te sărut şi să te strâng

în braţe, şi dacă nu m-aş fi temut că poate n-o să-ţi placă, de bună seamă aş fi făcut-o.

Rinaldo, auzind asemenea vorbe şi văzând sclipirile di" ochii femeii, cum nu era neghiob, se apropie de ea cu braţele deschise şi-i zise:

— Doamnă, de mă gândesc că de acu înainte doar mulţumită dumitale pot zice că-s în viaţă şi de-mi aduc aminte din ce impas m-ai scos, socot c-ar fi din parte-mi o mare mojicie de nu m-aş strădui să-ţi împlinesc orice dorinţă; de aceea fă-ţi pe plac, sărută-mă şi strânge-mă. În braţe, că eu din partea mea te-oi săruta şi te-oi cuprinde cu mare bucurie.

Si, fiindcă după acestea, alte vorbe s-ar fi vădit a fi. cu totul de prisos, femeia, încinsă cum era ele poftele iubirii, i se aruncă fără zăbavă în braţe; şi s. trângându-l cu patimă, după ce îl sărută de mii de ori şi tot de atâtea ori fu şi de dânsul sărutată, sculându-se de acolo, se duseră în odaia ei şi se culcară de îndată, astâmpărându-şi focul care-i ardea, din plin şi-n multe rânduri, pân' la ziuă. Iar mai apoi, sculându-se în zorii zilei, fiindcă aşa dorea femeia pentru ca nu cumva să se iste bănuieli, dânsa, după ce-i. Dete un rând de haine zdrenţuroase şi-i căptuşi cu, bani. Chimirul, rugându-l să păstreze taina asupra celor în<tkn-plate, îl strecură afară pe aceeaşi uşă prin care pătrunsese de cu seară, după ce mai întâi îi arătă ce drum să apuce spre a nimeri în oraş, ca să-şi găsească sluga. Rinaldo aşteptă isă se lumineze bine de ziuă şi să se descuie porţile oraşului, iar pe urmă, prefăcându-se că vine de departe, pătrunse în oraş şi îşi află slujitorul. Apoi, îmbrăcâridu-se cu straiele ce le avea în cufăr, pe când sta tocmai' gata să încalece, se nimeri – minunea cerului ai zice – ca cei trei hoţi, care cu o seară în urmă îl jefuiseră pe drum. pe urma altei pungăşii, să fie prinşi puţin după aceea şi aduşi la judecată; şi-n urma mărturiei lor i se dădură înapoi lui Rinaldo şi banii, şi hainele, şi calul, fără să piardă altceva nimic decât

perechea de şireturi cu care-şi agăţa ciorapii şi pe care tâlharii o rătăciseră din nebăgare de seamă.

Din care pricină Rinaldo, mulţumind lui Dumnezeu şi sfântului Iulian, încalecă pe cal şi ajunse acasă teafăr; iară tâlharii, a douia zi, încă din zorii dimineţii, porniră a-şi legăna picioarele în văzduh.

Povestea a treia.

Trei tineri, risipindu-şi fără măsură averea, sărăcesc; un nepot de-al lor, întâlnindu-se cu un abate, pe când se întorcea/ar' de nădejde acasă, descoperă în el pe jiica regelui Angliei, care U ia de bărbat şi răscumpără averea celor trei unchi ai săi, făcându-i iarăşi oameni înstăriţi.

Întâmplările lui Rinaldo fură ascultate cu încântare de către doamne, care lăudară credinţa lui şi mulţumiră lui Dumnezeu şi sfântului Iulian că-l ajutaseră în clipe atât de grele. Dar, pe de altă parte (deşi aceasta se spunea în şoaptă), nici gazda lui Rinaldo, care ştiuse a se sluji de darul trimis de Dumnezeu, nu fu socorti'tă de doamne drept o proastă. Şi-n timp ce ele chicoteau pe ascuns la gândul nopţii petrecute de vădană, Pampinea, care şedea alături de Filostrato şi socotea, pe drept cuvânt, că era rândul ei să povestească, îşi adună gândurile şi prinse a cugeta la cele câte avea: Să spună. Iar după ce regina îi porunci să înceapă, grăr, pe cât de bucuroasă, pe-" atât de îndrăzneaţă:

— Prealuminate doamne, cu cât vorbeşti mai mult despre întâmplările rânduite de soartă, cu atât mai multe lucruri găseşti a spune despre ele, dacă le adânceşti: şi asta nu e de mirare, căci, dacă stai să te gândeşti, toate acele lucruri pe care noi prosteşte le socotim c-ar sta în puterea noastră sunt -toate în mâna sorţii care pe toate le preschimbă după aseunsa-i judecată şi fără de răgaz le mută, fără a urma într-aceasta vreo rânduială anume care să poată să ne fie şi nouă cunoscută. Or, deşi toate 'acestea se adeveresc temeinic în orişicare faptă, din zori şi până-n noapte, şi s-au. Vădit de asemenea şi-n câteva povesti din cele istorisite, cu

toate acestea zic, de vreme ce reginei i-a fost pe plac să aleagă acest subiect, voi adăuga şi eu la cele povestite (si poate nu făr' de folos) povestea mea, nădăjduind că" are să vă placă.

Trăia pe vrem'uri în oraşul nostru un cavaler, pe nume messer Tedaldo, care după unii s-ar fi tras din neamul Lamberţilor, iar după alţii, zice-se, din neamul Agolanţilor. Şi aceştia din urmă, când zic aşa pun mai ales temei pe meşteşugul învăţat până mai la urmă şi de feciorii săi, meşteşug ce ţine de datina familiei şi care încă până astăzi e rânduit din tată în fiu la Agolanţi1. Ci lăsându-i la o parte acu pe cei ce nu cad la învoială cu neamul lui, zic cum că acest Tedaldo era la vremea sa un cavaler ca nimeni altul şi avea trei fii, din care celui dinţii îi zicea Lamberto, mijlociului Tedaldo, iară mezinului AgoQante, feciori frumoşi toţi trei şi vrednici, deşi cel 'mare nu împlinise nici barem optsprezce ani. Şi, aşa bogat cum era, murind messer Tedaldo, lăsă fiilor săi, drept legiuiţi moştenitori, toată avera sa. Feciorii, văzându-l rămaşi cu a. tata avuţie, în bani peşin, în case şi moşii, fără de alt stăpân decât doar bunul plac, începură a cheltui cu nesocotinţă, ţinând pe lângă dânşii alai întreg de slugi, cai mulţi de soi, droaie de câini şi şoimi de vânătoare, ormduind ospeţe şi dăruindu-şi din belşug mesenii, punând la cale întreceri în lupte de-a călare şi săvârşind tot soiul de isprăvi, nu doar din cele câte se cade a fi făcute de oamenii de neam, ci fel de fel de nebunii ce le trăsneau prin capul lor de tineri pofticioşi. Dar n-apucară bine să se desfete de-o atare viaţă, că şi sfârşiră avutul părintesc; or, cum la atâtea cheltuieli nu pridideau să facă faţă doar cu veniturile lor, începură a vinde şi a zălogi moşiile şi casele: şi azi dând una, mâine alta, se treziră pe nesimţite că numai au de unde şi sărăcia le deschise ochii peste care avuţia cea multă le aşternuse albeaţă.

Din această pricină Lamberto, chemându-şi fraţii într-o bună zi, le arătă ce trai înfloritor trăise bietul lor părinte pe lângă traiul ce-l duceau ei astăzi şi cât de mare îi fusese

bogăţia pe lângă sărăcia lor, în care numai din destrăbălare fuseseră azvârliţi. Iară la urmă, cum ştiu mai bine, îi îndemnă să vândă împreună cu dânsul puţinul care le mai rămăsese şi să plece din ţară, înainte ca sărăcia lor să fie pe de-a întregul cunoscută. Zis şi făcut. Fără a-şi lua rămas bun de la nimeni şi fără nici o zarvă, plecară din Florenţa şi până în Anglia nu se mai opriră. Ajunşi

: 1 Numele acestei familii derivă de la meseria de fabricanţi de ace (cf. it. ago, ac) (n. t.).

Acolo, îşi luară o căscioară şi strângându-şi băierile pungii, începură să deie bani pe camătă, cu multă chibzuinţă. In meseria aceasta îi. Ajută în aşa măsură soarta, încât în doi-trei ani izbutiră să-şi agonisească o grămadă de bani. Din oare pricină, întorcându-se ei cu rândul la Florenţa, când unul, când celălalt, încărcaţi de bani, îşi răscumpă-rară mare parte din pământurile lor, ba chiar şi altele mai cumpărând, la urmă câteşitrei se însurară. Or, cum în Anglia urmau şi mai departe să deie bani pe camătă, trimi-seră acolo, ca să le îngrijească de treburi, pe un (tânăr, un nepot de-al lor, pe nume Alessandro; iar ei, după ce câteşitrei se întoarseră iar la Florenţa, uitându-şi în ce hal îi sărăcise odinioară risipa fără frâu, deşi între timp îşi înjghebaseră şi ei familiile lor, cu soaţe şi copii, începură a cheltui imai straşnic ca înainte, bucurându-se de încrederea tuturor negustorilor, ce le-ar fi dat oricând orişice sumă cu împrumut, fără a mai sta pe gânduri. Vreme de câţiva ani făcură faţă acestor cheltuieli cu banii trimişi de Alessandro, care începuse a împrumuta pe baroni, pe socoteala castelelor şi altor venituri de ale lor, care lui îi aduceau multe şi mari câştiguri.

Acu, în timp ce fraţii îşi risipeau cu rnână spartă avutul, iar când n-aveau de unde se împrumutau cu gândul la sumele din Anglia, se întâmplă, potrivnic oricăror aşteptări, să izbucnească într-acest regat o luptă între rege şi unul dintre fiii săi, drept care întreaga ţară se împărţi în două, unii ţinând cu regele, iar ceilalţi cu feciorul. Din pricina

aceasta îi fură luate lui Alessandro toate castelele baronilor ce încăpuseră p 3 mina lui şi nu-i mai rămase nici un alt venit. Or, cum toată lumea trăgea nădejde de pe-o zi pe alta c-o să încheie pace între un fecior şi tată, Alessandro, socotind şi el că de se încheie această pace îşi va primi avutul înapoi, cu dobânzi cu tot, nu se clintea din loc; iar cei trei fraţi, care se aflau la Florenţa, nu se Rândeau nici ei să-şi mai scurteze cheltuiala, ci zi de zi tot mai avan se împrumutau la alţii. După câţiva ani, vă-zându-şi toată lumea nădejdile înşelate, cei trei fraţi nu numai că pierdură încrederea zarafilor, dar mai fură şi închişi pe deasupra, căci oamenii îşi doreau cu orice preţ paralele înapoi; şi cum pământurile lor nu fură îndeajuns pentru a plăti zarafii, pentru acel rest de plată, fraţii, toţi trei rămaseră închişi; iar bietele neveste, cu copilaşii-n braţe, porniră care-ncotro, la ţară ori aiurea, fără veşminte, fără bani, neştiind ce-ar mai putea să aştepte, deeit mereu aceeaşi viaţă chinuită.

Alessandro, care aşteptase ani de-a rândul pacea, 'văzind* că nu se mai face şi fiindu-i teamă că-n zadar aşteaptă, punându-şi chiar şi viaţa în primejdie, hotărî să plece în Italia şi se porni la drum de unul singur. Dar, spre norocul' lui, la ieşirea din Bruges, văzu pornind cu el deodată un abate benedictin, însoţit de o mulţime de slujitori şi de călugări, cu catâri încărcaţi cu poveri ce deschideau convoiul, şi-n urma lor văzu doi cavaleri bătrâni, rubedenii de ale regelui, cu care el, ca unul care-i cunoştea de mar înainte, intră în vorbă, fiind bucuros primit de dân'şii în tovărăşia lor. Şi cum umblau aşa împreună, Alessandro1 îi întrebă cuviincios cine erau călugării care mergeau înainte cu atâta amar de slugi în urma lor şi unde anume se duceau. La care, unul dintre cavaleri răspunse:

— Cel ce călăreşte înaintea slugilor e un tânăr, o'rudă de-a noastră, ales de curând abate într-una din cele mar mari mănăstiri din Anglia; şi fiindcă e mai tânăr decât se cere în lege pentru un atare rang bisericesc, mergem cu el la Roma, spre a ne ruga de sfântul oărinte să-i deie dezlegare

de frageda lui vârstă şi să-l sfinţească apoi îrr slujba de abate. Dar lucrul acesta se cade a fi ţinut în mare taină.

Mergând aşadar proaspătul abate când înaintea slugilor, când înapoia lor, cum obişnuiesc drumeţii cei de vază, r se întâmplă să-l vază pe Alessandro, tânăr, tinerel, al naibii de frumos la trup şi înfăţişare şi mai presus ca alţii plăcut, desăvârşit şi ales întru deprinderi. Şi. Fermecat de la prima vedere, plăcându-l abatele mai mult ca orişice pe lume. Îl chemă la sire şi prinse a sta cu el de vorbă, în-trebându-l cine era, de unde venea şi unde anume se pornise. Alessandro îi arătă pe faţă starea în care se afla, răspunzându-i la toate întrebările şi-i arătă la urmă că-i gata să-l slujească cu prea puţinul ce-i şedea în putere. 90

Abatele, auzind cât de frumos i se-nşirau cuvintele în gură şi cercetând mai cu amănuntul deprinderile sale, deşi învăţase meşteşug slugarnic, îl socoti vlăstar de soi şi ca. Atare îl îndrăgi şi cu mai multă patimă. Plin de milă pentru atâta zbucium, îl mângâie cu multă prietenie şi-l sfătui să nu piardă nădejdea, căci dacă avea să fie om vrednic şi de aci înainte, Domnul de bună seamă avea să-l pună iar pe locul pierdut şi poate chiar mai sus. Iar la s. fârşit îl rugă, de vreme ce şi el mergea tot în Toscana, să facă bunătatea a-i sta-n tovărăşie, căci doar aceeaşi cale aveau de străbătut. Alessandro îi mulţumi pentru cuvintele de îmbărbătare şi-i arătă că-i gata să-i împlinească orişice poruncă.

Tot mergând abatele, cu inima zbătându-se de simţămintele noi iscate de Alessandro, se nimeri să ajungă, la vreo câteva zile după aceea, într-un oraş mai mititel şi cam lipsit de hanuri; şi dorind să poposească acolo, Alessandro îl duse. la un hangiu pe care-l cunoştea mai îndeaproape şi porunci să-i rânduiască o odaie într-un ungher al casei ce se arăta a fi mai îngrijit. Or, cum Alessandro se preschimbase acu într-un soi de om de încredere al abatelui, ca unul ce era îndemânatic foarte, aşezând el la han toată slujitorimea, care pe unde, cum putu mai bine, după ce cină abatele, fiind dusă toată lumea

la culcare, pe la miezul nopţii, Alessandro îl întrebă pe hangiu unde ar putea să-şi afle şi dânsul un culcuş. La care hangiul răspunse:

— Drept să-ţi spun nici eu nu ştiu; vezi bine doar că peste tot e plin şi chiar şi eu cu ai mei ne-om culca pe podele. Atâta doar că-n camera abatelui sânt nişte lăzi de grâne; de vrei, te duc acolo, ţi-aştern şi-un pat în pripă peste ele şi, dacă te învoieşti, îi căuta să te odihneşti cum poţi.

Dar. Alessandro îi răspunse:

— Cum crezi c-oi merge tocmai eu în camera abatelui, când ştii doar bine că-i aşa de mică şi atâta de îngustă, încât nici barem un călugăr n-a mai fost chip să încapă în-tr-însa? De-aş fi băgat de seamă că mai e loc, după ce-am tras perdelele la pat, as fi aşezat pe lăzi pe vreunul din călugări, iar eu m-aş fi culcat în locul lui, cu ceilalţi dimpreună.

Hangiul însă îi răspunse:

— Eu n-arn ce-ţi face; treaba-i aşa precum ţi-o spun-şi dacă poţi să te-nvoieşti cu locul, fii fără grijă e-ai să dormi buştean, abatele e cufundat în somn, iară perde-lele-s lăsate; eu ţi-oi aşterne binişor o pătură şi după aceea poţi dormi în pace.

Alessandro, văzând că treaba se putea face fără să-l stingherească pe abate, se învoi şi-şi aşternu culcuşul pe cât putu mai uşurel, ca nu cumva să-l trezească. Abatele, care nu dormea, ba dimpotrivă frământa în gând dorinţa nouă ce-i mijise în piept, auzi cele câte se puneau la cale şi pricepu de asemenea după auz şi locul în care se culcase Alessandro; de aceea îşi zise mulţumit; "Domnul mi-a hărăzit prilejul acesta; de-l las să-mi scape acuma, altul la fel nicicând n-o să mă mai îmbie". Şi, hotărât să nu scape prilejul, cum n-auzea în jur, prin han, nici o suflare, îl chemă pe Alessandro în şoaptă, poftindu-l să se culce lingă dânsul. Alessandro se codi ce se codi, dar până mai la urmă se dezbrăcă şi ise întinse alături. Atunci abatele, punmdu-i mâna pe piept, începu să-l mângâie întocmai cum îşi mân-gâie codanele iubiţii. De care lucru Alessandro se minună

peste măsură şi se temu ca nu cumva iubirea cu păcat să-l îmboldească pe abate la atari dezmierdări. Dar teama lui • -• ori că din vreme şi-o închipuise, ori c-o înţelese atunci pe loc din vreo mişcare de a lui Alessandro – fu priceută fără întârziere de abate, care prinse a zâmbi pe întuneric. Şi, scoţându-şi degrabă cămaşa, luă mâna lui Alessandro şi, asezându-şi-o pe piept, îi zise:

— Alessandro, alungă gându-ţi urâcios, caută colea în sân şi-ai să găseşti ce-ascund.

Alessandro, punând mâna pe pieptul abatelui, dădu peste doi sânişori rotunzi, şi tari, şi fragezi, de-ai fi jurat că-s dăltuiţi din fildeş. Şi găsindu-i, cunoscu numaidecât că abatele-i femeie, drept care, fără a aştepta să fie şi poftit, o prinse iute în braţe, şi dădu s-o sărute, când ea îi zise

— Până a nu te apropia mai mult de mine, ascultă câte vreau să-ţi spun: pre câte vezi, eu sân t femeie şi nicidecum bărbat; şi, pornindu-mă fecioară de la casa părintească, mergem la papa ca să mă mărite: acu, ori spre norocul tău, ori spre a imea nenorocire, alaltăieri, cum te-am zărit, cu atâta foc am prins a te îndrăgi, că nu-i femeie în lume să mai iubească aşa ca anine; de aceea am hotărât să-mi fii tu soţ şi altul niciodată. Iar dacă nu mă vrei soţie, atunci pe loc te du de-aici şi-ntoarce-te de unde ai venit.

Alessandro, deşi n-o cunoştea, gândindu-se la tot alaiul care-i ţinea tovărăşie, socoti că trebuie să fie şi nobilă şi bogată; cât despre partea frumuseţii, vedea el singur cât e de frumoasă: de aceea, fără a cumpăni mai mult, îi răspunse că dacă aceasta îi era voia, el bucuros primea. Atuncea fata, ridicându-se în capul oaselor, îi puse în deget un inel şi-n faţa unei iconiţe ce-l închipuia pe Hristos, se cunună cu el. Apoi, cuprinzându-se în braţe, se desfă-tară până-n zori, spre bucuria ambilor părtaşi. Iar când se lumină deziuă, după ce căzură la învoială cam în ce fel şi cum să-şi rânduiască socotelile, Alessandro se soulă şi, ieşind din1 odaie prin acelaşi loc pe unde intrase, fără ca nimeni să fi prins de veste unde dormise peste noapte,

bucuros nevoie mare, porni din nou la drum, împreună cu abatele şi cu alaiul său, iar după multe zile ajunseră la Roma.

Acolo, după ce se odihniră câteva zile, abatele cu cei doi cavaleri şi cu Alessandro dimpreună pătrunseră de îndată la papă şi, după ce se înclinară adine în faţa lui, abatele începu să zică aşa precum urmează:

— Sfinte părinte, precum sfinţia-ta cuvine-se să ştii mai bine ca oricare, oricine vrea să ducă un trai cinstit şi bun e nevoit, pe cât îi sade în putere, să se ferească de orişice prilej ce l-ar împinge să facă altminterea. Or eu, care doresc să duc un trai cinstit, spre a izbuti să săvârşesc aceasta, în straiele cu care mă vezi m-am aşternut la drum, fugind în taină cu o bună parte din comorile regelui Angliei (părintele meu care, aşa tânără cum mă vezi, voia să mă mărite cu regele Scoţiei, un cavaler împovărat de ani), pentru a veni să cer sfinţiei-tale să mă măriţi cu cine vei afla de bine. Şi află cum că nu atât prea multa bătrâneţe a regelui din Scoţia m-a îndemnat la fugă, cât groaza să nu săvârşesc, de m-aş fi măritat cu dânsul, din şubrezenia tinereţii mele, vreo faptă împotriva poruncilor cereşti şi onoarei sângelui de neam ce cur^e m vinele regescului meu tată. Şi într-aceste gânduri por nindu-mă la drum, Părintele Ceresc, ce singur el cunoaâe mai bine ca oricine nevoile şi lipsurile noastre îndurin du-se de_mme mi-a scos în cale pe acela pe care î el vrea sa mi-l dea de soţ; omul e tânărul acesta (si l pe Alessandro), ce, precum vezi, sfinţia-ta e a cea mine; purtarea lui şi multa-i iscusinţă sânt'vrednice de o prea malta doamnă, chiar dacă, poate, sângele nu-i este chiar aşa de nobU ca sângele de rege. Pe el l-am luat pe el îl vreau; şi niciodată nu m-oi învoi cu altul măcar să zică'tata şi alţii orice-ar zice. În felul acesta pricTna care m-a pus pe drumuri s-a mântuit cu bine; dar mî-a fost drag să-mi duc la capăt calea, atât pentru a cerceta locurile, sfinte, ce din belşug împodobesc oraşul acesta şi dimpreună cu ele şi pe mălţimea-ta, sfinte părinte,

cât s pentru a mărturisi şi-n faţa preasfinţiei-tale, şi deci a lumii întregi, cununia noastră, săvârşită până acum numai în fata lui Dumnezeu. De aceea dar, te rog cu umilinţă ca vo a Domnului şi-a mea să fie şi pe placul tău şi să ne ăai binecuvântarea ta, pentru ca noi să dobândim printr-însa mai multă încredinţare că Domnul-Dumnezeu căruia M eşti locţiitor, s-a învoit la cununia noastră şi să putem i sa vieţuim şi să ne dăm sfârşitul întru slăvirea Tatălui Ceresc şi-a preasfinţiei-tale.

Alessandro se minună nespus aflând cum că soţia lui era chiar fata regelui Angliei şi-o bucurie fără. Margini pătrunse tainic în sufletul lui; dar şi mai mult se minunară cavalerii şi într-atât se tulburară, încât de-n-ar fi fost să fie în faţa papii, s-ar fi năpustit asupra lui Alessandro, ba poate chiar şi asupra fetei iar fi sărit cu gura. Pe 'i de altă parte papa se minună şi dânsul foarte şi de veş-mmitul fetei, şi de alegerea făcută; dar dându-şi 'seama că înapoi nu mai putea să-i tragă, făcu pe voia ei', îi îmbuna dinţii pe cei doi cavaleri, pe care îi vedea cât sunt de tul- ' buraţi, împăcându-i cu fata şi cu Alessandro, iar apoi prinse a împărţi porunci spre împlinirea celor ce aveau & se facă. Şi când veni şi ziua sorocită de dânsul, în faţa tuturor cardinalilor şi-a multor alţi bărbaţi de neam, ce se adunaseră cu toţii poftiţi de dânsul la ospăţ, porunci să se înfăţişeze faţa, îmbrăcată cu vesminte regeşti, care se arăta a fi atât de frumoasă şi de plăcută ochilor, încât pe drept euvânt fu îndeobşte lăudată. Şi, dimpreună cu dânsa, îmbrăcat aşijderea în straie bogate şi însoţit cu cinste de cei doi cavaleri, se arătă şi Alessandro, despre care, jude-cându-l după port şi deprinderi, n-ai fi zis că-i cămătar, ci mai degrabă os domnesc. Apoi sfântul părinte puse să se slujească taina cununiei si, după ce nuntiră ca-n poveşti, îi învoi pe tineri să plece, blagoslovindu-i încă o dată. Lui Alessandro şi nevestei sale, plecând din Roma, le fu drag să. Meargă la Florenţa, unde povestea lor, umblând din gură-n gură, le-o luase înainte; şi-acolo, fiind primiţi cu cinste de

orăşeni, doaimna, după ce plăti pe zarafi, scoase pe cei trei fraţi de la închisoare şi-i aşează pe ei şi pe nevestele lor în toate drepturile dinainte avute. Drept care, răsplătiţi fiind cu multe mulţumiri, Alessandro şi nevasta lui, luând cu ei pe Agolante, plecară din Florenţa şi, la Paris ajunşi, fură primiţi de rege cu cinste şi onoruri. De acolo cei doi cavaleri porniră în Anglia şi făcură ce făcură, până ce regele le dărui iertarea şi cu alai dem-nesc ieşi înaintea fetei şi a ginerelui său, pe care în scurtă vreme îl, ridică la rang de cavaler, dându-i ţinutul Corno-valiei1. Iar Alessandro se dovedi atât de vrednic şi stărui cu atâta dibăcie, încât împăciui părintele cu fiul, lucru ce mari foloase aduse ţării întregi, iar lui îi dobândi recunoştinţa şi iubirea mulţimilor din tot regatul. Agolante câştigă din nou tot ceea ce î se cădea de drept şi, putred de bogat, se întoarse la Florenţa, după ce contele Alessandro îl ridică la rang de cavaler. Pe urmă contele şi cu soţia lui trăiră viaţă glorioasă, inr după spusa unora, fie prin vitejia şi înţelepciunea sa, fie prin socrul său, ce-I ajută într-aceasta, Alessandro cuceri până mai la urmă Scoţia, peste care fu încoronat drept rege.

1 Cornouailles sau Cornwails, în bretonă şi saxonă (n. t.).

Povestea a patra.

Landolfa Ruffolo, sărăcind, se {ace pirat şi, fiind prins de genovezi, scapă de la înec pe-o ladă plină cu pietre scumpe; ajuns în Corfu, e ajutat de o femeie şi se întoarce acasă avut.

Lauretta, care şedea lângă Pampinea, auzind-o că-şi mântuise cu bine povestea, porni fără zăbavă, zicând aşa precum urmează:

— Gingaşe doamne, după părerea mea, soarta nu-şi dezvăluie în nimeni mai strălucit puterile, ca în aceia care, săraci ca vai de lume, ajung să urce treptele domniei, cum s-a întâmplat şi cu Alessandro, cel din povestea Pampi-neei. Or, de vreme ce fiecare dintre noi se cade să se ţină de. Miezul dinainte rânduit poveştilor noastre, nu m-oi sfii nici eu să vă spun o poveste care, chiar dacă înşiră-n ea

nenoroci ri şi mai cumplite, n-ajunge totuşi pân' la urmă | la un sfârşit atât de strălucit ca cel din povestirea Pampi-neei. De asemenea bine ştiu că, tot gândind la cele înainte povestite, veţi asculta mai fără chef la câte-oi spune eu; dar de nu voi putea miai mult, să-mi fie cu iertare.

După spusa unora, ţărmul ce se întinde de la Reggio la Gaeta ar fi cea mai frumoasă parte din câte numără Italia; cuprinsul lui, la doi paşi de Salerno, ascunde o coastă povârnită în mare, Coasta de la Amalfi, precum îi spun locuitorii, presărată cu zeci de orăşele, cu grădini şi fântâni, cu negustori bogaţi şi pricepuţi la treabă, ca orice negustor. Şi printre aceste orăşele e unul botezat Ravello, în care, aşa precum şi azi trăiesc bogaţi destui, trăia pe vremuri unul mai bogat ca oricare altul, pe numele Lan-dolfo Ruffolo, care nemulţumit fiind cu averile adunate, poftind să şi le îndoiască, era mai-mai să-şi piardă şi viaţa dimpreună cu ele.

Omul nostru, după ce chibzui în sine o bucată de vreme după obiceiul negustorilor, îşi cumpără o corabie încăpătoare şi, încărcând-o cu felurite mărfuri în care-şl vârâse tot avutul, plecă cu dânsa în Cipru. Or, ajungând acolo, află la mal o seamă de corăbii încărcate şi ele taman cu acelaşi soi de marfă din care avea şi el; din pril cina aceasta fu nevoit să-şi vândă avutul aproape pe nimica, ba chiar să-l zvârle-n mare, numai ca să scape de el; şi era cât pe-aci să piardă tot ce avea. Necăjindu-se peste măsură şi văzându-se, din bogat ce era, ajuns la sapă de lemn, nemaiştiind ce să facă, se gândi să-şi pună capăt zilelor sau, dacă nu, să-şi dreagă paguba furând, spre a nu fi nevoit să se întoarcă sărac la locul de unde plecase om avut. Şi, găsindu-şi un cumpărător pentru corabia lui greoaie, cu banii câştigaţi şi cu cei luaţi pe marfă îşi cumpără o corabie uşoară de pirat şi, căptuşind-o cu toate cele de trebuinţă unei atari îndeletniciri, se puse pe furat, dând iama mai cu seamă în turci.

În treaba asta se nimeri să fie mai norocos decât în negustorie. Vreme de un an aproape, fură şi puse mâna pe atâtea corăbii turceşti, încât nu numai că izbuti să redobândească câte pierduse cu marfa lui nenorocoasă, d! Ar îşi mai şi îndoi avutul. Or, învăţând el minte din paguba dinţii şi socotind c-a adunat destul, ca nu cumva s-o pată şi pe-a doua, îşi zise întru sine că-i e de ajuns cât are şi că mai mult nu-i mai trebuieşte; hotărî deci să se întoarcă acasă, dar, temându-se să-şi mai vâre banii în marfă, îi luă cu el pe corabia cu care-i câştigase şi, înşfă-când lopeţile, porni cu sârg la drum.

Ajunsese tocmai în Arhipelag, când se porni spre seară un vânt de răsărit, care nu numai că-i ţinea calea de-a curmezişul, dar mai umfla şi valurile pe care în nici un chip nu le-ar fi putut înfrunta cu corăbioara lui. Se adăposti dar într-un cot de mare scobit într-o insulă şi ferit de vânt, cugetând să aştepte acolo schimbarea vremii. Nu după mult timp, ajunseră cu mare greutate, în acelaşi loc, două corăbii de genovezi venite din Constantino-pol, minate de aceeaşi pricină care îl făcuse şi pe Lan-dolfo să se adăpostească acolo. Genovezii, văzând corăbioara, i se aşezară în cale închizându-i drumul; şi auzind a cui era, cum îl ştiau pe Landolfo din auzite că-i putred de bogat – ca unii ce râvneau la bani şi pradă grasă – hotărâră să pună mâna pe el. Drept care, coborându-şi pe uscat o parte din oameni cu arcuri şi săgeţi, îi aşezară într-un loc anume, astfel încât să nu poată coborî nimeni

— Decameronul, voi. I – cd. 80 97 de pe corăbioara lui Landolfo, fără a fi luat la ochi şi săgetat pe 'dată; iar ei, încărcându-se în luntri şi ajutaţi fiind şi de mare, se apropiară de corăbioara lui Landolfo şi, cât ai clipi din ochi, fără prea multă osteneală, puseră mâna pe ea, cu sclavi cu tot, fără să scape nici barem un singur orn din câţi se aflau pe punte. Apoi, golind corabia de tot ce avea într-însa, o cufundară, iar pe Landolfo îl urcară pe una din corăbiile lor, lăsându-l aproape în pielea goală.

A doua zi, schimbându-şi vântul calea, corăbiile um-flară pânzele spre apus şi cât e ziulica de mare plutiră cu spor înainte; dar pe înserate prinse a sufla un vânt năprasnic şi, ridicând namile de valuri, despărţi corăbiile una de cealaltă. Minată de vânt, corabia pe care se afla bietul Landolfo se nimeri să se izbească cu furie de una din stâncile din insula Cefalonia şi, aidoma unei sticle az-vârlite de perete, crăpă şi se sfărâmă cu totul. Or, cum. Marea era plină de mărfuri, de lăzi şi scânduri ce pluteau pe apă – după cum se întâmplă de obicei în asemenea împrejurări – deşi noaptea era întunecoasă, iar marea umflată şi vijelioasă, nenorociţii care se aflau pe corabie începură a înota – cei ce ştiau să înoate • – şi a se agăţa* care cum putea, de ce le pica sub mână. Bietul Landolfo* care se afla printre ei, deşi cu o zi înainte nu o dată îşi chemase moartea, cugetând că-i mai bine să moară decât să se întoarcă acasă sărac cum era, văzând-o acum cu, ochii, se cutremură de spaimă; şi, dând peste o scândură" se apucă şi el de ea, precum făceau şi ceilalţi, nădăjduind că Dumnezeu îi va veni într-ajutor, dacă va izbuti să se ţină cât mai mult pe dânsa; şi călare pe ea, împins încoace şi încolo de valuri şi de vânt, făcu ce făcu şi izbuti s-o ducă aşa până când se lumină de ziuă. Dar în zori, uitându-se în jurul lui nu văzu decât apă şi nori şi-o ladă ce plutea pe mare şi care se apropia din când în când de el, băgându-l în sperieţi de teamă ca nu cumva, izbin-du-l, să-l scufunde; de aceea, ori de câte ori se apropia de el, sleit cum era, încerca pe cât îl ajutau puterile s-o împingă cu mâna. Or, iscându-se pe neaşteptate, cine ştie cum şi din ce pricini, un vârtej care izbi cu putere în ladă, aceasta lovi scândura pe care se afla Landolfo; şi, dându-se el peste cap cu scândură cu tot, minat mai mult de teamă decât de propriile-i puteri, izbuti să iasă iar deasupra, dar scândura era acum departe. De aceea, temân-du-se că n-o s-o mai poată ajunge, se apropie de lada • care plutea alături ide el, şi, aşezându-se cu pieptul pe ea, încercă s-o ţină cu braţele. Într-acest chip, zvârlit de mare încoace şi încolo, flămând ca

vai de el şi înghiţind pe săturate apă, fără a avea habar pe unde se găseşte şi neizbutind să vadă altceva decât mare şi iar mare, rămase astfel ziua întreagă şi noaptea următoare.

A doua zi, fie din mila lui Dumnezeu, fie din pricina vântului, Landolfo, ud ca un burete şi ţinându-se strâns cu amândouă mâinile de marginile lăzii, ca omul gata să se înece, ajunse pe ţărmul insulei Corfu, unde, spre norocul lui, o biată femeie îşi spăla şi-şi freca oalele cu nisip şi apă sărată. Femeia, văzându-l că se apropie, neştiind prea bine ce-i, de-i om sau arătare, se temu şi se dădu înapoi, ţipând cât o ţinea gura. Landolfo de vorbit nu era în stare să vorbească şi, cum nici nu vedea prea bine, nu-i zise nimic; dar împingându-l apa la mal, femeia desluşi înfăţişarea lăzii şi uitându-se mai cu luare-aiminte cunoscu dintâi braţele întinse peste ladă, apoi îi zări faţa şi-şi dădu cu socoteala că om trebuie să fie. Din care pricină, cuprinsă de milă, înainta câţiva paşi în marea domolită şi, apucându-l pe Landolfo de păr, îl trase la mal cu ladă cu tot; si, după ce se munci din greu să-i descleşteze mâinile de pe ladă, o aşează în spinarea unei fetiţe care se afla cu ea, îl duse pe Landolfo ca pe un copil acasă şi, vMndu-l într-un ciubăr cu apă fierbinte, atâta mi~l frecă, până ce-l făcu să-şi redobândească căldura trupului si. de bine de rău, şi puterile pierdute. Iar când găsi cu cale că-i de ajuns, îl scoase şi-l îndopă cu dulciuri şi cu vin, ca să-şi mai vină în fire. Apoi îl mai ţinu câteva zile cum putu mai bine, până ce omul, redobândindu-şi puterea, pricepu unde se afla. Văzând acestea, femeia socoti să-i înapoieze lada pe care i-o scăpase de la înec şi să-i spună să-şi caute de drum; şi făcu întocmai. Landolfo, deşi nu-şi mai amintea de ladă, o luă totuşi când i-o dădu femeia, gândindu-se că tot îi va prinde bine o dată, chiar dacă nu preţuia prea mult. Dar, cântărind-o în mâini, i se păru cam uşoară şi-şi cam luă nădejdea de la ea; totuşi, cum femeia era plecată de acasă, o descuie să vază ce-i în-tr-însa şi dădu peste o mulţime de pietre scumpe, unele lucrate şi altele nu, aşezate acolo de-a valma. Văzându-le şi dându-şi

seama că-s de mare preţ – căci se cam pricepea la nestemate – simţi că-i vine inima la loc şi începu să-l laude pe Dumnezeu, care nici de data aceasta nu-şi uitase de dânsul.

Dar, ca unul ce fusese de două ori încercat de soartă. Şi încă într-un răstimp aşa de scurt, temându-se să n-o păţească şi-a treia oară, cugetă să fie cu mare băgare de seamă la felul în care avea să-şi ducă acasă comoara; aşa incit, învelind cum ştiu mai bine nestematele în nişte zdrenţe, îi spuse femeii că nu mai are nevoie de ladă şi-o-rugă să-i deie un sac şi să-şi păstreze dânsa lada. Femeia primi bucuroasă, iar Landolfo, după ce-i mulţumi pentru binele ce i-l făcuse, luând sacul în spinare, o porni la drum şi urcându-se într-o barcă, ajunse la Brindisi. De acolo, tot înainte pe coastă, ajunse până la Trani, unde dădu peste nişte oameni din oraşul său, postăvari de meserie, care, auzindu-i păţaniile povestite de^a fir-a-păr – în afară însă de povestea cu lada – îşi făcură pomană şi-l îmbrăcară din cap până-n picioare; ba pe deasupra îi mai împrumutară şi un cal, trimiţându-l împreună cu un om care să-i ţină tovărăşie, până la Ravello, unde zicea că vrea să se întoarcă. Landolfo, ajuns acasă şi văzându-se la adăpost, mulţumi lui Dumnezeu că-l păzise şi pe urmă se apucă să-şi desfacă sacul; şi cercetând miai cu de-amă-nuntul piatră de piatră, găsi că are atare nestemate, încât dacă le-ar fi vândut cu cât făceau sau chiar cu mai puţin" s-ar fi trezit şi mai bogat decât fusese la plecare. Şi usu-rânchi-se de ele, trimise în Corfu femeii care îl scăpase de la înec o surnă mare de bani drept mulţumită, fără să-i uite nici pe cei care îl îmbrăcaseră la Trani. Apoi, sătul de negustorie, îşi ţinu restul pentru sine şi trăi în belşug până la adinei bătrâneţe.

Povestea a cmcea.

Andreuccio din Perugia, venindt la Napoli să cumpere cai, de-a lungul unei singure nopţi, din trei primejdii scapă teafăr şi până mai la urmă se întoarce acasă cu un rubin.

— Giuvaerele găsite de Landolfo – începu Fiammetta. Căreia îi venise rândul să povestească – îmi amintesc o istorioară tot atât de plină de primejdii ca şi povestea spusă de Lauretta; spre deosebire însă de povestea ei, în care nenorocirile se ţin lanţ ani de-a rândul, în povestea mea, precum veţi auzi de îndată, ele se înşiră toate de-a lungul unei nopţi.

Precum mi-a fost şi mie dat s-aud, trăia la Perugia, pe vremuri, un tânăr pe nume Andreuocio al lui Pietro, care era gearobas de cai; şi tânărul acesta, aflând cum că la Napoli ar fi mai ieftini caii, vârându-şi în chimir cinci sute de florini de aur – ca unul ce nicicând nu părăsise casa părintească • – porni şi el la Napoli cu alţi neguţători. Şi ajungând acolo într-o duminică pe la apus de soare, fiind anume învăţat de hangiu, porni a doua zi cu noaptea în cap la târg; acolo văzu o sumedenie de cai şi găsi destui pe placul său, ba chiar se şi tocmi cu unii din geam-başi; dar, nefiind chip să cadă la învoială, el, bietul, cam nătâng şi gură-cască cum era, poftind să dovedească cum că venise-n târg anume spre a cumpăra, se apucă să-şi zdrăngănească punguţa cu florini, de faţă cu norodul ce se învârtea de colo-colo. Or, tot umblând după tocmeli şi zdrăngănindu-şi punga sunătoare, se nimeri să treacă pe acolo o siciliancă tânără şi-a naibii de frumoasă, deşi cam rea de muscă şi gata oricând a face bărbaţilor pe voie pentru o nimica toată; cum dădu cu ochii de pungă, fără ca el s-o vadă, îşi -zise întru sine: "Cine-ar trăi mai bine decât mine, de-ar fi ai mei bănuiţii aceia?!" Şi-apoi trecu mai departe.

Cu tânăra aceasta se afla şi o altă siciliancă, o băbătie, care de îndată ce-l zări pe Andreuccio, lăsând pe fată s-o apuce înainte, se repezi la el şi prinse a-l săruta cu duioşie; fata, văzând ce face, fără a sufla o vorbă, se trase la o parte şi n-o slăbi din ochi. Andreuccio, întorcându-se către bătrână, o recunoscu de îndată şi se arătă voios de întâlnire; şi după ce bătrână făgădui că-l va căuta la han, fără a mai lungi vorba, o luă din loc, iar el porni din nou să

se tocmească; dar n-apucă să cumpere nimic în dimineaţa aceea.

Fata, văzând dinţii punguţa şi-apoi văzând şi cât de bine se avea bătrână cu feciorul, se hotărî să încerce de n-ar putea cumva să pună mâna pe bani, măcar şi pe o. parte din ei dacă nu pe toţi; ca atare, luând-o deoparte pe bătrână, începu s-o întrebe cine era feciorul, de unde, ce vânt îl adusese şi cum de-l cunoştea. Bătrână îi povesti de-a fir-a-păr tot ce ştia despre Andreuccio (de-ai fi crezut c-auzi din gura lui povestea), căci pe părintele lui, zicea ea, îl cunoştea încă de pe vremea când locuiseră amândoi în Sicilia şi pe urmă la Perugia; iar mai la urmă îi spuse şi hanul unde poposise flăcăul, precum şi cu ce treabă venise anume acolo.

Fata, lămurită pe deplin atât cu privire la rubedeniile tânărului cât şi la numele lor, puse temei pe ceea ce aflase şi-ş-i făuri pe dată un plan, cu gând ca printr-un şiretlic destoinic să-şi stâmpere pofta de bani. Întorcându-se dar acasă, dădu de lucru babei pentru toată ziua, ca nu cumva să-şi afle timp să-l caute pe Andreuccio. Apoi chemă o fetişcană, pe care dânsa o învăţase la tertipuri d-astea şi o trimise pe înserate la hanul unde trăsese Andreuccio. Ajungând la han, fata, spre norocul ei, dădu tocmai peste Andreuccio – ce sta de unul singur proptit în poarta hanului – şi-l întrebă de dânsul. Iar după ce flăcăul o încredinţa că el era căutatul, îl trase la o parte şi-i zise cam aşa:

— Messer, o doamnă din oraşul acesta se arată bucuroasă să stea cu dumneata de vorbă, de te învoieşti şi dumneata.

Andreuccio, auzind una ca asta, se privi din cap până-n picioare şi, încredinţându-se că-i chipeş şi arătos, îşi zise că femeia de bună seamă s-o fi îndrăgostit de dânsul, de parcă în tot oraşul n-ai fi g" sit la vremea aceea flăcău mai arătos ca el; şi-n grabă mare îi spuse fetei că-i gata s-o asculte şi-o întrebă de locul şi ceasu-n care doamna ar fi dorit să stea de vorbă. La care fata îi răspunse:

— Messer.

— Oricând doreşti; doamna te aşteaptă chiar la ea acasă.

Andreuccio, grăbit cum era, fără să lase vorbă hangiului că pleacă, îi zise:

— Haidem, ia-o-nainte, că eu te-ajung din urmă. Fetişcana îl duse pe Andreuccio în casa stăpânei care locuia într-o mahala, numită Malpertugio1, al cărui nume însuşi ţi-arată câte parale face şi ce cinstite locuri se află pe acolo. Dar el, oare habar n-avea de faima mahalalei şi nici de bănuit nu bănuia nimica, crezând că merge într-un loc cinstit şi-n casa unei doamne, intră de bună voie pe urma fetei în casă; şi urcând pe scări, după ce fata îşi chemă stăpâna şi-i zise: "Iată-l pe Andreuccio", o văzu şi el în capul scărilor cum sade şi-l aşteaptă. Doamna era tânără foarte, voinică şi frumoasă la chip din cale-afară, bogat învesmântată şi împodobită toată cu găteli. Iar când flăcăul se apropie de dânsa, ea coborî înaintea lui trei trepte cu braţele deschise şi înlănţuindu-i gâtul rămase aşa o vreme, fără a grăi nimica, de parcă multa duioşie i-ar fi oprit cuvintele-n gâtlej; pe urmă, lăerimând, îl sărută pe frunte şi cu glasul întretăiat de suspine îi zise:

— Bine-ai venit, iubite Andreuccio!

Flăcăul, mirându-se în sinea lui de-atari duioase dezmierdări, răspunse năucit:

— Bine te-am găsit, doamnă!

Apoi femeia, luându-l de mână, îl duse într-una din odăile de sus şi de acolo, tot fără a scoate o vorbă, intră cu el în odăiţa ei ce mirosea a trandafiri, a flori de portocali şi-a alite mirodenii îmbătătoare. Andreuccio văzu acolo un pat ca din poveşti, îmbrăcat în perdele, cu policioare împrejur pe care erau tot felul de nimicuri – precum e obiceiul prin părţile acelea – şi alte o mulţime de podoabe, care de care mai bogate şi mai arătoase. Din care pricină, neştiutor cum era, fu pe deplin încredinţat că femeia trebuie să fie o doamnă mare. După ce se aşe-

1 In limba italiană: gaură rea (n. t).

Zară împreună pe o laviţă, la picioarele patului, femeia începu să-i vorbească aşa precum urmează:

— Andreuccio, sunt sigură că tu te miri şi de mân-gâierile şi de lacrimile mele, ca unul ce nu mă cunoşti şi nici măcar n-ai auzit de mine. Dar am să-ţi spun un lucru ce-o să te inire şi mai tare: anume cum că ţi-s surioară. Şi pot să te încredinţez că întrucât Cel Veşnic mi-a hărăzit să-mi văd înaintea morţii pe unul dintre fraţi (de i-aş vedea măcar pe toţi!), de-ar fi să mor chiar mâine, n-am să mă sting nemângâiată; iar dacă tu n^ai ştiinţă despre povestea asta, ţi-oi spune eu ce ştiu. Pietro, părintele meu şi-al tău, după câte cred c-ai aflat, a trăit multă vreme la Palermo; şi mulţumită inimii lui bune şi firii lui plăcute a fost şi e iubit şi astăzi prin partea locului de toţi aceia care l-au cunoscut. Dar dintre toţi aceştia, săraca maică-mea, care era o femeie de neam şi era văduvă pe atunci, l-a îndrăgit mai tare ca oricare: ba într-aşa măsură, încât uitându-şi teama de tată şi de fraţi, ba chiar şi cinstea ei călcându-si-o în picioare, s-a împrietenit cu el până înitr-acolo, încât venii pe lume eu, ce-ţi stau acuma în faţă. Pe urmă Pietro, fiind silit să plece din Palermo şi să sil' întoarcă la Perugia, mă lăsă pe mine copilită de-o şchioapă dimpreună cu mama şi, după câte ştiu, nu şi-a mai adus aminte niciodată nici de mine, nici de dânsa. Lucru pentru care eu, de n-ar fi fost să-mi fie tată, l-aş dojeni amarnic, gândindu-mă cu câtă uşurinţă s-a purtat faţă de maică-mea (fără a mai vorbi de dragostea 'cu care îmi era dator, ca uneia ce eram fiica lui, că doar nu mă făcuse c-o slujnicuţă oarecare sau cu vreo târfă de pe drumuri); căci ea, sărmana, fără să ştie barem cine e, iubindu-l cu credinţă, i-a dat tot ce-a avut, chiar şi pe sine însăşi. Dar ce să mai vorbim degeaba! Când un lucru nu-i făcut cu cap şi-a mai trecut şi vremea peste dânsul, ţi-e mai uşor să4 treci cu vederea, decât să faci ceva întru îndreptarea lui. Destul că lucrurile s-au petrecut aşa cum îţi spun: m-a lăsat de-o şchioapă la Palermo, unde am crescut cât mă vezi, şi maică-mea apoi, care era femeie înstărită, m-a măritat cu unul din Girgenti. Un om de neam şi cumsecade, care de dragul meu şi-al mamei s-a aşezat şi

dânsul la Palermo. Acolo, fiind el guelf3 înflăcărat, începu să unelteaască cu regele Carlo; şi din pricina acestor uneltiri, care ajunseseră la urechea regelui Fede-rigo până ce ele n-apucară să-şi deie încă rodul, am fost nevoiţi să fugim din Sicilia, 'tocmai când aşteptam şi eu să ajung cea mai mare doamnă din insula aceea. Şi luând cu noi puţinul ce-am izbutit să-l luăm (şi zic puţin faţă ds multul ce-l aveam), lăsând palate şi moşii, ne-am pripăşit prin locurile acestea. Aici, regele Carlo ne fu atât de bine-voitor, încât, despăgubindu-ne în parte de pierderile suferite din pricina lui, ne-a dat şi case şi pământuri; ba şi astăzi încă îi mai dă bărbatului meu, cumnatul tău, o sumă frumuşică an de an, cum vei avea prilejul să te încredinţezi. Şi iată, aşa se face că mă aflu aici, unde din mila Tatălui Ceresc şi nicidecum prin tine, iubite frăţi-oare, ajuns-am să te văd.

Şi, zicând aşa, îi sări iar de gât şi lăcrimând duios îl sărută pe frunte.

Andreuccio, auzind povestea aceasta aşa de bine închegată şi spusă de femeie cu atâta uşurinţă, încât nici barem un cuvânt nu-i sovăise-n gură şi nici la vorbă nu se împleticise, amintindu-şi că tatăl său trăise într-ad-evăr şi la Palermo, iar pe de altă pante cunosond prea bine din propria lui viaţă năravul tinereţii ce nu se dă înapoi de la iubire, ba pe deasupra mai văzând şi lacrimile calde, sărutările nevinovate şi îmbrăţişările femeii, socoti cele spuse de dânsa mai mult decât adevărate. De aceea, când tăcu, el începu astfel:

— Doamnă, să nu te miri dacă mă vezi uimit, căci nu te mint când zic că tatăl meu, nu ştiu de ce, dar n-a scos nici o vorbă nici despre mama ta, nici despre tine. Niciodată; ori, dacă o fi vorbit, eu nu l-am auzit nicicând; de aceea, despre partea mea, n-aveam de unde să te ştiu. Şi mi-e cu atât mai drag să-mi aflu sora aicea, cu cât am venit singur şi nu trăgeam nădejde la una ca aceasta. Unde mai pui că nu ştiu, zău, ce om ar fi acela, fie el cine-o fi, 1 Denumire dată

italienilor care luptau în favoarea papii Şi a francezilor, prin opoziţie cu ghibelinii, partizanii împăraţilor germani (n. t.).

Căruia tu să niu-i fii dragă: darămite mie, care nu-s decât un biet neguţător. Un singur lucru însă ţi-aş cere să mi-l desluşeşti: cum ai aflat că sunt aicea? La care femeia răspunse:

— Mi-a spus azi-dimineaţă o femeie care, săraca, vine des pe la. Mine, şi care (pe câte spune ea) a locuit împreună cu tatăl nostru la Palermo şi la Perugia o bucată de vreme; şi dacă nu mi s-ar fi părut că-i lucru mai cinstit să vii tu la mine, în propria mea casă, decât să umblu eu după tine într-o casă străină, de mult te-aş fi căutat.

După ce zise. Acestea înoepu să-l întrebe cu de-amănuntul despre rubedenii, zicându-le pe nume la fiecare în parte; iar Andreuccio îi răspunse despre toate, şi mai vârtos încredinţat de ceea ce cu atât mai puţin ar fi trebuit să creadă. Vorbind ei îndelung şi arşiţa fiind mare, femeia porunci să se aducă vin grecesc şi dulciuri şi-i dădu lui Andreuccio de băut. Apoi, când vru să plece, căci se făcuse ceasul cinci, femeia nu-l lăsă cu nici un chip, ci, prefăcându-se că-i foarte tulburată, îi zise îmbrăţişându-l:

— Ah, vai de capul meu, văd eu că nu ţi-s dragă! Cine-ar putea să creadă că te afli aici, lângă surioara ta, pe care acum o vezi întâia dată, şi încă-n casa ei – unde la drept vorbind s-ar fi căzut să tragi când ai venit la Napoli -si totuşi vrei să pleci ca să mănânci la han de unul singur! Ba iaca ai să stai şi-ai să cinezi cu mine: şi chiar dacă bărbatul nu mi-e acasă, şi-mi pare tare rău că s-a înitâmplat aşa, oi şti şi eu, aşa femeie cum mă aflu, să te cinstesc cum se cuvine.

La care Andreuccio, neştiind ce să mai zică, făcu:

— De dragă, mi-eşti dragă ca o soră; dar dacă nu mă duc, m-or aştepta până târziu cu cina şi-ar fi din partea mea o mojicie să-i las s-aştepte pe degeaba.

Şi dânsa:

— Doar nu gândeşti că n-oi găsi la casa mea un om ca să-l trimit cu vorbă să nu te mai aştepte. Har Domnului, slugi

am destule! Deşi, mai bine ar fi şi mai frumos din parte-ţi să trimiţi tu însuţi vorbă tovarăşilor tăi să vină 'aicea să cineze; iar m>ai apoi, de vrei cu orice chip să pleci, veţi putea pleca cu toţii dimpreună.

Andreuccio îi răspunse că-n seara aceea n-avea chef de prieteni; dar dacă ea dorea ca totuşi să rămână, el bucuros se învoia. Femeia se prefăcu a trimite vorbă la han ca să nu fie aşteptat cu cina şi apoi, după ce mai vorbiră o vreme de una şi de alta, aşezându-se la masă şi fiind ospătaţi împărăteşte cu felurite soiuri de bucate, dânsa făcu ce făcu şi întinse cina până târziu, spre miezul nopţii. Iar când se ridicară de la masă, dorind Andreuccio să plece, ea nici în ruptul capului nu se învoi să-l lase, zilcând că Napoli nu-i locul în care să baţi drumurile noaptea, mai cu seamă când eşti străin; şi adăugă c-atunci când trimisese vorbă să nu fie aşteptat cu cina îl înştiinţase pe hangiu să nu-l mai aştepte nici la culcare. Andreuccio, crezând-o pe ouvânt (si înşelat fiind în buna lui credinţă), cum îi plăcea să stea cu dânsa, (râmase bucuros.

În felu-acesta, după cină, lungiră vorba vreme îndelungată şi dinspre partea doamnei nu fără de temei; şi după ce se scurse o bună parte din noapte, lăsându-l pe Andreuccio să doarmă în odaia ei c-un băieţaş care să-i stea în preajmă de-ar fi avut nevoie de ceva, dânsa cu femeile ei se duse să se culce într-altă încăpere.

Era zăduf afară şi mare năbuşeala; din care pricină Andreuccio, de îndată ce fu singur, se dezbrăcă pân'la pieptar, îşi scoase pantalonii şi ciorapii şi-şi aşează vesmintele la căpătâi. Apoi trebuinţele fireşti cerându-i să-şi descarce prisosul adunat în pântec, îl întrebă pe băieţaş pe unde ar fi putut să facă treaba asta. Băiatul îi arătă în-tr-uin ungher o uşă şi-i zise:

— Intră colo.

Andreuccio pătrunse încrezător si, cum trecu de pragul uşii, nimerindu-se să calce pe-o scândură, care în partea cealaltă nu se ţinea înţepenită an grindă, cu scân-dură cu

tot se prăbuşi la fund; ci Dumnezeu, se vede treaba, ţinea aşa de mult la dânsul, încât îi cruţă viaţa, deşi căzuse cam de sus; atâta doar că se mânji din cap până-n picioare de spurcăciunea ce umplea tot locul. Şi spre a pricepe dumneavoastră câte s-au spus şi s-or mai spune, voi încerca să vă arăt unde se afla locul acela.

Pe-(r) ulicioară îngustă (cum întâlneşti, adesea între două şiruri de case), deasupra a două bârne care legau o casă de cealaltă, se aflau câteva scânduri bătute în cuie^ şi peste ele un loc pe care să te aşezi; şi tocmai una dintre aceste scânduni se rostogolise ou Andreuiccio. Tre-zindu-se aşadar în şanţ, Andreuccio, mlhnit de atare în-tâmplare, prinse a striga pe băieţaş; dar băieţaşul, cum l-auzi căzând, dădu fuga la stăpână să-i spună şi ei în-timplarea. D însă o luă la goană spre odaia M şi începu să caute cu iuţeală dacă-i erau ori nu vesmintele acolo; şi aflându-le, găsi şi banii, pe care el, neîncrezător, în neghiobia lui socotise cu cale să şi-i ţină şi zi şi noapte asupra lui. Şi cum momeala ei – - a doamnei din Pa-lermo, ce se dăduse drept surioara unui perugin – prin-sese-n laţ cogeamite flăcăul, fără să-i mai pese de el, închise grabnic uşa, lăsându-l în plata Domnului. Andreuccio, văzând că nu-i răspunde băieţaşul, prinse a striga din ce în ce mai tare; dar se trudea zadarnic. De aceea, intrând la bănuieli – - cam târziu ce-i drept – şi înţelegând înşelăciunea, se caţără pe un perete scund ce ascundea ulicioara dinspre stradă si, coborând de partea cealaltă, porni spre poanta casei pe care n-o uitase încă, dar în zadar strigă şi zgâlţâi de poartă, bătând cu pumnii într-însa. Şi-aituncea, podidindu-l plânsul, căci îşi vedea ou ochii toată nenorocirea, îşi zise întru sine: "Oh, vai de capul meu, ce iute-am mai pierdut cinci sute de florini şi pe deasupra şi-o surioară!" Apoi, mai tânguindu-se o bucată, începu iar să bată şi să strige; şi-aitâta tărăboi făcu, incit trezi din somn toţi vecinii, sătui de-atâta gălăgie; iar una dintre slugile femeii, ieşind la geam aproape adormită, strigă în batjocură:

— Cine-i acolo jos?

— Ce, nu mă. Mai cunoşti?! Îi zise Andreuocio. Sunt Andreuccio, fratele madonnei Fiordaliso.

La care slujnica răspunse:

— Ascultă, omule, dac-ai băut prea mult, mergi şi te culcă acum şi vino mâine dimineaţă. Ce-mi tot îndrugi acolo? Habar n-am cine-i Andreuccio. Te du cu Dumnezeu şi lasă oamenii să se-odihnească-n pace.

— Cum? Zise Andreuocio. Care va să zică nu ştii cine sânt? Lasă că ştii tu bine! Dar dacă sicilienii îşi uită aşa curând de rude, dă-mi barem hainele înapoi, că ie-am lăsat acolo sus şi-apoi mă duc cu Dumnezeu cât oi vedea cu ochii.

Slujnica, gata să pufnească-n râs, îi zise:

— Visezi, ori nu ţi-e bine?

Şi zicând astfel, cât ai bate din palme, se trase înapoi şi închise fereastra. Andreuooio, fiind încredinţat de paguba sa, fu cât pe-aci să se înfurie de-a binelea de supărare şi se hotărî să ceară înapoi cu sila tot ce cu vorba bună nu izbutise să redobândească. Luă dar de jos o piatră şi se apucă din nou să bată-n poartă, izbind cu şi mai multă sete decât izbise înainte.

Vecinii, treziţi din somn, crezând c-o fi vreun derbedeu ce născocea atare vorbe cu gând s-ajungă la femeie, sătui de-atâta tămbălău, se arătară la ferestre si, asemenea unei halte de dulăi ce latră la un câine de pripas, porniră, care de pe unde, să strige în gura mare:

— Mai mare mojicia să vii în toiul nopţii cu astfel de palavre la o casă de femei cinstite! Mai bine cată-ţi de treabă şi mergi cu Dumnezeu. Fă bunătatea şi ne lăsa-n pace; iar dacă ai ceva cu dânsa, mâine te poţi întoarce, da' nu ne supăra pe noi, acu, în toiul nopţii!

Prinzând curaj pesemne la vorbele acestea, o matahală dinlăuntrul casei, codoş al preacinstitei doamne, pe care Andreuccio nici nu-l văzuse barem şi nici nu-l auzise, se arătă la geam si, cu o voce groasă, bubuitoare şi mânioasă, răcni:

— Care-i acolo?

La auzul acestei voci, Andreuccio ridică ochii şi văzu un om ce se arăta a fi, pe cât putea să desluşească el prin întuneric, un mare bătăuş, cu-o barbă neagră şi stufoasă jur împrejurul feţei; omul, ca şi cum tocma-n clipa aceea s-ar fi sculat din pat, trezit din somn adânc, căsca şi se freca la ochi. Iar Andreuccio, văzându-l, răspunse temător:

— Eu sunt, un frate-al doamnei dinăuntru.

Dar omul nu-i lăsă să-şi isprăvească vorba, ci rete-zându-i-o pe loc, şi mai cumplit ca înainte, răcni:

— Eu nu ştiu, zău, ce naiba 'mă mai ţine să nu dau buzna jos şi să-ţi croiesc vreo două, pân' te-oi vedea lăţit, măgar afurisit ce eşti şi beţivan netrebnic, că nu ne laşi să ne-odihnim ea lumea.

Şi, dându-se înapoi, închise iar fereastra. A'tuncea unii dintre vecini, care-i ştiau pesemne meseria, grăiră în şoaptă către Andreuocio:

— Pemtru numele lui Dumnezeu, pleacă, omule, o dată; doar n-oi fi vrând să te omoare; du-te cu Dumnezeu şi vezi-ţi de treabă.

Andrauceio, înfricoşat de vocea şi de mutra bătăuşului, iar pe de altă parte împins şi de vecini, care păreau că-l sfătuiesc din milă, îndurerat peste măsură şl deznădăjduit la gândiul banilor pierduţi, o apucă la întâmplare spre han, luând înapoi calea ce-o străbătuse în. Ajun pe urma fetei.

Dar cum putoarea ce ieşea dintr-însul îl răzbea în-greţoşându-l, se gândi s-o i'a spre malul mării ca să se spele şi ca atare o apucă spre stingă şi-o luă la deal pe-o stradă zisă Ruga Catalana; şi cum mergea aşa, spre partea de' sus a oraşului, se nimeri să vadă în faţa sa doi inşi ce se apropiau de el cu un felinar în mână. Şi"flindu-i teamă mu cumva să fie oşteni de-ai curţii sau cine ştie ce răufăcători, ca să scape de ei, se adăposti cu grijă înitr-o cocioabă, care se afla prin apropiere. Dar cei doi inşi cu felinarul intrară şi ei în cocioabă, de parcă tocmai acolo s-ar fi pornit să meargă; iar unul dintre ei, punând pe jos niscaiva fiare pe

care le adusese în spate, prinse a le cerceta, ou celălalt dimpreună, tot plănuind la ce anume aveau să le slujească. Şi-n vreme ce vorbeau, unul dintr-înşii zise:

— Ce naiba o mai fi şi asta? De când mă ştiu pe lume n-am pomenit aşa putoare.

Zicând astfel, ridicară oleacă felinarul si, dând cu ochii de Andreuccio, strigară uluiţi: "Cine-i acolo?" Dar Andreuccio nu scotea o vorbă; atuncea ei, apro-piindu-se cu felinaru-n mână, îl întrebară ce făcea pe locu-acela, aşa mânjit din cap până-n picioare. La care Andreuocio le povesti de-a fir-a-păr toată întâmplarea sa, iar dânşii,. Închipuindu-şi cam pe unde se întâmplase pozna, îşi ziseră între ei: "De bună seamă-n casa lui Scaraibone Buttafuoco s-au petrecut acestea". Şi, înitor-cându^se spre Andreuocio, unul dintr-înşii zise:

— Ascultă, omule, deşi ţi-ai piendut florinii, zi slavă Domnului că s-a întâmplat să cazi şi n-ai 'mai putut să pătrunzi în casă; căci, dacă n-ai fi nimerit în şanţ, fii sigur că de îndată ce adormeai, te-ar fi omorât pe loc şi o dată cu florinii ţi-ai fi pierdut şi viaţa. Dar la ce bun să te mai vaieţi? Mai iute-ai pune mână pe-o stea din cer, decât pe vreo lăscaie din banii ce-ai pierdut; cât despre viaţă poţi s-o pierzi şi acuma, de aude omu acela că ai suflat vreo vorbă despre întâmplarea aceasta.

Şi spunându-i astfel, după ce se sfătuiră ei în de ei • o vreme, îi ziseră:

— Uite ce e: nouă ni-e milă de tine şi de aceea, de te însoţeşti ou noi la ceea ce gândim să facem, suntem deplin încredinţaţi că partea ta în treaba asta va fi ou mult mai mare decât tot ce-ai pierdut.

Andreuccio, deznădăjduit cum era, răspunse că e gata să facă cum vor ei.

Acu, tocmai în ziua aceea fusese înmormântat un arhiepiscop din Napoli, pe nume Filippo Minutolo, oare fusese pus în raclă împodobit cu odoare scumpe şi cu un rubin în deget, ce preţuia peste cinci sute de florini de aur;

or, cei doi tâlhari chiar pe el puseseră la cale să-l despoaie. De aceea, după ce-i destăinuiră lui Andreuccio planul lor, acesta, lăcomindu-se, porni cu ei la drum fără a mai sta pe gânduri. Şi cum mergeau ei câteştrei spre catedrală, cu Andreuccio ce putea al naibii, unul din tâlhari zise:

— Ce-am putea face oare, să se spele ăsta undeva, ca să nu mai pută în halu-n care pute?

Iar celălalt făcu:

— Lac-am ajuns chiar lângă un puţ cu cumpănă şi cu găleată; haidem la el şi l-om spăla la repezeală.

Ajunşi la puţ găsiră funia acolo, dar ciutura, ioc; din care pricină se sfătuiră să-l lege Zdravăn cu funia şi apoi să-i dea drumu-n puţ să se spele singur; iar după ce se va fi spălat, să scuture de funie, că ei aveau să-l tragă numaidecât afară. Zis şi făcut.

Or, tocmai bine după ce-l lăsară în puţ, se nimeriră pe acolo niscaiva slujitori de-ai stăpânirii, care fie de năduf, fie că alergaseră pe urmele cuiva, fiind însetaţi, veneau la puţ să-şi potolească setea; cei doi tâlhari îndată ce-i văzură o rupseră la fugă, fără ca paznicii să-i vadă. Andreuccio, care între timp se curăţise, prinse a smuci de funie. Paznicii cei setoşi, după ce-şi lepădară mantiile şi armele cu scut cu tot, apucară să tragă de funie, crezând că scot afară ciutura plină de apă. Andreuccio, cum se văzu ajuns la gura puţului, lăsă pe dată funia şi se agăţă cu mâinile de marginea lui. Paznicii stăpânirii, văzând una ca asta, înspăimântaţi, dădură drumul funiei şi-o rupseră la fugă cât îi ţineau picioarele; de care lucru Andreuccio se minună peste măsură, mai-mai să cază pân' la fund şi să-şi zdrobească capul, de nu s-ar fi ţinut aşa de zdravăn cum se ţinea. Totuşi, ieşind din puţ şi dând pe jos de armele azvârlite, pe care le vedea prea bine că nu-s ale tâlharilor, se minună de întâmplare şi mai vârtos ca înainte. Or, cum habar n-avea de cele petrecute, fiindu-i şi friteă pe deasupra, nici nu le atinse barem şi căindu-şi soarta se hotărî s-o şteargă, pornind-o la întâmplare.

Şi cum mergea aşa hai-hui, se nimeri să deie nas în nas cu vechii lui tovarăşi, care veneau să-l scoată din fântână; aceştia oânid îl văzură rămaseră uluiţi şi-l întrebară cine Dumnezeu îl trăsese. Afară. Andreuocio răspunse că habar n-avea şi apoi le povesti pe rând întreaga întâmplare şi ce găsise el pe jos în preajma puţului. Tâlharii, dându-şi seama cum se întâmplase treaba, îi povestiră chicotind de ce o luaseră la fugă şi cine erau aceia care-l scoseseră afară. Apoi, fără a mai sta la vorbă, cum tocma atunci bătuse miezul nopţii, porniră înspre catedrală şi, pătrunzând uşor într-însa, se apropiară de rada care era din marmură curată şi din cale afară de încăpătoare. După ce ridicară cu răngile lespedea grea de deasupra, o sprijiniră în aşa fel ca • măcar un singur om să se poată strecura înăuntru. Şi după ce mântuiră această treabă, unul dintre1 tâlhari grăi:

— Oine-o să intre înăuntru? La care celălalt răspunse:

— Eu, unul, nu.

— Nici eu, răspunse primul. Să intre Andreuccio. Tâlharii atunci, întorşi spre el, grăiră amândoi:

— Cum n-ai să intri? I-auzi vorbă! De nu te vâri numaidecât, te altoim cu fierul ăsta până ai să pici grămadă jos.

Andreuooio, speriindu-se, intră numaidecât şi-şi zise întru sine: "Ăştia m-au pus să intru, cu gând să-mi tragă chiulul; şi după ce le-oi da odoairele de preţ, până ce eu rrnoi necăji să ies cumva afară, ei or să şteargă putina şi eu o să rămân aici". De aceea se gândi să-şi facă partea sa înaintea celorlalţi şi, amintindu-şi de inelul' S'Cump de care pomeniseră tâlharii, de îndată ce se coborî la fund, i-l trase preasfinţitiuLui din mână, punân-du-şi-l în deget; apoi le întinse lor cârja episcopală, mănuşile şi mitra şi, despoindu-l până la căimaşă, le dădu tot, zicând că altceva nu mai găsea nimica. Tâlharii însă o ţineau întruna că şi inelul tot acolo se afla şi-l îndemnau să caute cu amănuntul; dar Andreuccio le răspunse că nu-i chip să-l găsească şi, prefăcându-se că-l caută, îi mai ţinu o vreme în aşteptare. Ci ei, nu mai puţin

vicleni decât era Andreuccio, al îndemnau mereu să caute şi între acestea, luând propteala ce sprijinea lespedea pe muche, se puseră pe fugă, lăsându-l pe Andreuccio închis cu mortul în mormânt.

Oricine aşi poate închipui ce-a pătimit sărmanul tânăr văzându-se închis în raclă. După ce încercă în repetate rânduri să împingă lespedea cu capul şi ou spinarea, văzând că nu-i chip s-o clintească, răpus de grea mâhnire, pierdu simţirea şi se prăbuşi pe leşul ţeapăn al sfin-ţiei-sale; iar dacă-n clipa aceea s-ar fi chitit să-i vadă cineva, cu greu ar fi putut cunoaşte cine era mai mort, episcopul ori el. Pe urmă însă, venindu-şi în simţiri,

—" ecamer" nul, v "l. I – c*. 81 porni să plângă cu hohote la gândul că-n nici un chip n-avea să scape teafăr din toată treaba asta: căci or ar ii murit de foame şi de duhoare în preajma viermilor din leş, de nu s-ar fi găsit cine să-l scoată afară; ori, de-ar fi fost să vină vreun om, găsindu-l înăuntru, l-ar fi purtat ca pe un tâlhar de-a dreptul la spânzurătoare. Şi, cum şedea el îngândurat şi frământ de atâta amărăciune, simţi că umblă cineva prin biserică si, auzind şi glasuri, îşi date seama că erau alţi tâlhari, care încercau şi dânşii să jefuiască mortul, şi fu cuprins de frică mai tare ca înainte. Dar, după ce tâlharii urniră lespedea şi-o priponiră bine, porniră a se sfădi şi ei cine să intre înăuntru; şi fiindcă nimeni nu voia, după ce vreme îndelungată se tot poftiră unul pe celălalt, un preot se -află să zică:

— Eu nu pricep de ce vă temeţi. Doar n-o să vă mănânce, că morţii nu mănâncă oameni. Las' c-am să intru eu.

Şi zicând astfel, după ce se aşează cu pieptul pe marginea rnormântu'lui, se întoarse către ei cu capul, şi cu picioarele intră înăuntru, ca să ajungă pân' la fund. Andreuccio, văzând una ca asta, se ridică şi, apucând pe preot de-un picior, se prefăcu că-l trage. Părintele, simţind că-l prinde, urlă o dată din rărunchi şi se azvkii degrabă afară din mormânt. Din care pricină toţi ceilalţi, îngroziţi, lăsară lespedea proptită şi o rupseră la fugă, de-ai fi crezut că mii

de draci îi mână dinapoi. Iar Andreuccio, bucuros, cât ai clipi din ochi, se aruncă afară şi ieşi din biserică prin acelaşi loc pe unde intrase.

Afară se crăpa de ziuă; el, ou inelu-n deget, um-blând la întâmplare, dădu de ţărmul mării şi de acolo nimeri la han, unde -tovarăşii săi, dimpreună cu hangiul,. se perpeliseră o noapte întreagă aşteptându-l. Şi după ce le povesti tot ceea ce i se întâmplase, la sfatul hangiului, găsi şi el c-ar fi cu cale să plece cât mai iute din oraş. De aceea, luându-şi tălpăşiţa, se întoarse la Pe-rugia, cu un inel în loc de bani, de unde la început plecase să cumpere cu dânşii cai.

Povestea a şasea.

Doamna Beritola, după ce-şi pierde copilaşii. Fiind găsită pe o insulă dimpreună cu două. Căpriţe, e dusă în Lunigiana; acolo unul din copiii ei intră în slujba lui Currado, seniorul Lunigianei, îi necinsteşte fata şi-i azvârlit în temniţă. Sicilienii se răscoală împotriva regelui Carlo, şi, după ce mama îşi recunoaşte fiul, acesta se însoară cu fata lui Currado; ajlân-du-şi şi mezinul, se întorc cu toţii în Sicilia, la rangul lor de odinioară.

Doamnele şi cei trei tineri râseră vreme îndelungată de păţaniile lui Andreuccio povestite de Fiammetta; dar Emilia, văzând că povestea se sfiirsise, la porunca reginei prinse a grăi astfel:

— Grele şi dureroase sânt feluritele încercări la care-soarta ne supune; or, cum de fiecare dată când amintim de ele, cugetul nostru, care prea adesea se lasă alintat, de şoapta mângâioasă a sorţii, se trezeşte ca dintr-un somn adine, socot că nimănui nu-i strică să le asculte,. Căci cei ce-s fericiţi din ele trag învăţămtote, iar cei mângâiaţi în ele îşi află mângâierea. De aceea dar, deşi înaintea mea s-au spus multe poveşti frumoase, voi spune şi eu una, pe cât de adevărată, pe atât de tristă şi înduioşătoare; şi chiar dacă până la urmă povestea mea sfârşeşte bine, atât de multă amărăciune cuprinde în caca nu ştiu, zău, dacă bucuria sfârşitului mai poate întru-câtva să-i potolească jalea.

Iubite doamne, cuvine-se să aflaţi că după moartea-lui Frederic al doilea, împăratul, a fost încoronat ca. Rege al Sioiliei Manfred. La curtea acestui rege trăia în mare cinste un cavaler din Napoli, pe nume Arrighetto Capece, care era însurat cu o nobilă şi preafrumoasă, doamnă, tot din acelaşi loc şi ea, numită madonna Beritola Caracciola. Arrighetto, în mâna cui se afla ocâr-muirea întregii insule, auzind că regele Carlo întâiul îl. Biruise şi-l omorâse în luptă pe regele Manfred şi că întreg regatul trecea de partea lui, cum nu punea prea mult temei pe firea schimbătoare a sicilienilor şi cum, pe de altă parte, n-ar fi dorit s-ajungă supus al celui care în luptă îi omorâse domnul, se pregăti să fugă în surghiun. Dar prinzând sicilienii de veste, Arrighetto, dimpreună ou alţi prieteni şi slujbaşi de-ai regelui Man-fred, fură daţi numaidecât ca ostatici pe mina regelui Carlo, căruia apoi i se dădu şi insula în stăpânire. Ma-donna Beritola, în mijlocul atâtor vrăjmăşii, neştiind ce se alesese cu Arrighetto, trăind mereu cu spaima în suflet şi fiindu-i frică să nu-şi piardă cinstea, îşi părăsi întreg avutul şi, luându-şi copilaşul, un băieţaş cam de vreo opt ani, Giusfredi, însărcinată cum era şi fără nici un ban, urdndu-se într-o luntre, porni către Lipari şi acolo mai născu un băieţaş, pe caire-l botează Scaooiato1; pe urmă, luându-şi doică la copil, cu toţi ai ei se puse pe-o corabie, cu gând să se întoarcă la Napoli, acasă la părinţii ei. Dar lucrurile se întâmplară altminteri de cum prevăzuse; căci, azvârlită de furtună, cora'bia care pornise spre Napoli se nimeri să ajungă tocmai în insula Ponza, unde, vârându-ise într-un cot de mare, rămaseră cu toţii să aştepte -timp prielnic călătoriei lor. Madonna Beritola coborî pe insulă împreună cu ceilalţi şi, aflând un loc ferit şi singuratic, se ghemui acolo şi începu să-l plângă pe Arrighetto. Or, fietrăgându-se ea zi de zi în ungherul acela ca să-şi bocească soarta, se nimeri o dată să pice ca din senin, fără ca nimeni să fi prins de veste, o galeră de piraţi, care, în timp ce doamna se

frământata pierdută şi scufundată în necazul ei, îi prinse pe toţi ceilalţi şi o porni cu ei în larg.

Doamna Beritola, după ce puse capăt prinosului c! E lacrimi de fiecare zi, o luă după obicei spre mal, să-şi vadă copilaşii, dar nu găsi pe nimeni; mirată la început, că'zu apoi la bănuieli şi, cercetând ou ochii întinsul mării, zări galera nu departe în larg, trăgând în urma ei corabia. Văzând acestea pricepu c-aşa precum mai-nainte îşi pierduse bărbatul, aşijderea pierdea acum şi copilaşii. Şi aflându-se în pustietatea aceea, sărmană, singură şi părăsită, fără să ştie barem de-o să mai ajungă vreodată să-i vadă pe ai ei, îşi pierdu simţirea şi căzu pe ţărm, strigându-şi copilaşii şi bărbatul. Acolo

1 In limba italiană: izgonit (n. t.).

Însă n-avea cine să-i sară într-ajutor cu apă de izvor sau alte leacuri; de aceea simţurile ei porniră a rătăci la voia întlmplării. Şi într-un târziu, când bietu-i trup prinse din nou puterile pierdute, cu ele dimpreună se întoarse înapoi şi plânsul şi lacrimile amare, iar doamna Beritola se apucă din nou să-şi strige lung copiii şi să-i caute peste tot, prin peşteri şi ascunzişuri. Dar când văzu că totul e în zadar şi că începuse să se lase noaptea, nădăjduind fără să ştie ce, îşi aminti şi de făptura ei si, depărtându-se de ţărm, se întoarse în peştera unde se obişnuise zi de zi să-şi tânguiască soarta.

După ce petrecu noaptea cu multă frică şi nespusă jale, veni şi ziua; şi într-al treilea ceas al zorilor doamna Beritola, care nu mâncase în ajun nimica, îmboldită de foame se apucă să ronţăie niscaiva buruieni; iar după ce de bine de rău se satură întrucâtva, porni din nou să se gândească cu lacrimile în ochi l! A traiul ce • o aştepta de aci-înainte. In timp ce sta şi se gândea astfel, văzu venind o căprioară, care intră într-o peşteră pe aproape şi apoi, nu după mult, ieşi din nou şi-o luă către pădure. Doamna Beritola, sculându-se de jos, pătrunse în ascunzişul căprioarei şi zări acolo doi pui micuţi, făcuţi pesemne într-aceeaşi zi, care-i

păirură lucrul cel mal dulce şi mai gingaş din toată lumea asta; şi cum de pe urma naşterii laptele nu-i secase încă, îi luă cu duioşie în braţe şi-i aşează la sin. Căpriţele, fără a mai face nazuri, porniră a suge de la ea ca de la căprioară; şi apoi, din ziua aceea nu mai făcură nici o deosebire între măicuţa lor şi Beritola. Din pricina aceasta, părându-i-se doamnei că şi-a aflat tovărăşie cit de cât în tot pustiu-acela – căci şi cu căprioara se avea la fel de bine ca şi cu puii ei – hrănindu-se cu ierburi şi apă de izvor şi lăcrimând amarnic de fiecare dată când se ducea cu gândul la soţ, la copilaşi şi la traiul de odinioară, se hotărî în sinea ei să vieţuiască şi să moară acolo.

În timp ce ea trăia astfel, sălbăticită întru totul, după mai multe luni de zile se întâmplă ca o corabie a pizanilor, minată şi ea de furtună, s-ajungă pe aceleaşi maluri şi să rămână în golf mai multe zile. Pe corabia aceea se afla un nobil, Currado după nume, din neamul marchizilor Malespini, dimpreună cu vrednica şi evlavioasa lui soţie; aceştia doi veneau dintr-un pelerinaj pe care îl făcuseră la locurile sfinte aflate în regatul Pugliei şi acuma se întorceau acasă. Or, într-o bună zi. Currado, ca să-i mai treacă de urât, pomi a colinda în lung şi-n lat prin insulă, ou doamna dimpreună, cu câţiva slujitori şi câţiva câini de vânătoare. Şi nu departe de ascunzişul ce şi-l aflase Beritola, copoii lui Currado se apucară a fugări cele două căpriţe, care, mărişoare acuma, umblau păscând prin preajmă; gonite de copoi, căpriţele porniră ţintă spre peştera unde trăia madonna. BeritOila. Dânsa, văzând una ca asta, se ridică de jos şi luânid un băţ în mână prinse a goni copoii. Currado şi femeia lui, luând urma câinilor, ajunseră şi ei la peşteră şi vă'zând "o pe Beritola aşa slabă, pârlită de soare şi năpădită de păr cum era, se minunară foarte şi dânsa chiar mai mult decât ei. Apoi, după ce Currado, la ruga Beritolei, îşi chemă câinii, după îndelungată stăruinţă, o înduplecară să le arate cine era şi ce făcea prin părţile aceleia. Beritola le povesti atunci toată povestea ei"mărturisind cine era şi

cum anume avea de gând să-şi ducă mai departe viaţa. Auzind acestea Currado, care îl cunoscuse bine pe Arrighetto Capece, plânse de mila ei şi stărui îndelung s-alunge gândul de-a rămâne pe locurile acelea, profitând ori s-o ducă acasă, ori s-o primească în preajma^ lui ca pe-o soră adevărată, până ce Domnul-Dumnezeu avea să-i rânduiască o soartă mai blajină. Dar, fiindcă doamna se arăta de neînduplecat, Currado îşi lăsă soţia lângă dânsa şi-i spuse să dea porunci să li se aducă acolo de mâncare, s-o îmbrace pe femeie în haine de ale ei – căci era toată numai zdrenţe – şi să încerce în fel şi chip s-o scoată din pustiul acela. Rămase împreună, după ce amândouă se tân-guiră o vreme de atâta chin şi jale, nobila doamnă porunci să vină bucate şi vesminte şi cu nespusă trudă o înduplecă pe doamna Beritola să ia ceva în gură şi să îmbrace hainele aduse; iar mai la urmă, după multe şi nesfârşite rugăminţi, cum Beritola îi spusese că n-ar fi vrut pentru nimic în lume să se întoarcă printre cunoscuţi, o hotărî să vină cu ei în Lunigiana, dimpreună ou cele două căpriţe şi cu căprioara, care între acestea se întorsese, şi spre mai marea uluire a doamnei lui Currado, o întâmpinase bucuroasă şi fără pic de sfiiciune. Aşa stând lucrurile, la schimbarea vremii, Beritola • cu nobilul Currado şi cu nevasta lui urcară pe corabie, • cu căprioara şi cu puii ei (din care pricină doamnei Beritola i se spuse Căprioara, fiind prea puţini aceia care o ştiau pe adevăratul nume), împinsă de un vânt prielnic, corabia ajunse ourând la gurile râului Magra, de unde cel care se aflau pe dânsa, scoborând la mal, o. apucară în suiş către castelul lor. Acolo, în strai cernit de văduvă, Beritola rămase în preajma doamnei lui Currado, mereu ascultătoare, cinstită şi supusă, purtând căpriţelor de grijă şi iubindu-le cu aceeaşi dragoste statornică.

Piraţii, care izbutiseră la Ponza să pună mâna pe corabia cu care venise Beritola – lăsând-o pe ea acolo din pricină că n-o văzuseră – - o luară către Genova cu toţi ceilalţi care se aflau pe punte. Acolo, fiind împărţită prada între stăpânii

galerei, se nimeri să-i pice unui anume Guasparrino d'Oria, printre altele, şi doica doamnei Beritola cu cei doi copilaşi. Şi luând-o el cu pruncii dimpreună, o trimise acasă la dânsul, cu gând să-i ţină lângă sine în rândul slugilor de casă. Doica, mâhnită amarnic de pierderea stăpânei şi de cumplita soartă ce-o azvârlise în restrişte pe ea şi pe copii, plânse zile de-a rândul fără preget.

Dar după ce văzu că plânsul nimica nu-i ajută, ştiin-du-se slugă acum, cu pruncii laolaltă, deşi era o biaiă femeie necăjită, se arătă înţeleaptă; ca atare, dintru început îşi luă inima-n dinţi şi dobândi curaj, iar mai pe urmă văzând unde-i azvârlise soarta, îşi dădu seama că dacă s-ar fi aflat ai cui sunt copilaşii, cine ştie ce necazuri ar mai fi dat peste ei. Şi cum trăgea nădejde că soarta de pe-o zi pe alta s-ar fi putut să-şi schimbe faţa şi atuncea copilaşii, de-ar mai fi fost în viaţă, ar fi putut din nou să-şi dobândească rangul, se hotărî să nu spună nimănui ai cui erau, până ce nu s-ar fi ivit prilejul pentru aceasta, iar celor care o întrebau le răspundea că sunt copiii ei. Ca atare pe cel mare, Giusfredi adică, îl botează Giannotto di Procida, iar celui mic nu-şl mai făcu de lucru să-i dea un alt nume. Apoi, cu multă grijă, îi arătă copalului de ce-i schimbase numele şi ce primejdii ar fi putut să-l pască dacă ar fi ajuns să fie cunoscut; şi lucrul acesta nu o dată, ci-n repetate rân-duri, i-l aminti ou stăruinţă, iar băieţelul ascultător făcu întocmai după sfatul şi îndemnul înţeleptei doici.

Cei doi copii, rău îmbrăcaţi şi mai rău încălţaţi, fă-când te miri ce treburi urâcioase, şezură astfel, răbdând, cu doica dimpreună, vreo câţiva ani la şir în casa lui mesi'Jr Guasparrino. Dar într-o bună zi Giannctto, care împlinise şaisprezece ani şi tăinuia în piept un suflet cu mult mai ales decât o simplă slugă, sătul de josnicia netrebnicului trai, plecă din slujba lui messer Guasparrino si, urcându-se pe-o galeră care mergea spre Alexandria, pribegi din loc în loc, dar fără a izbuti s-ajungă ia mai bine. Lntr-un târziu, la vreo trei-patru ani de la plecarea sa, cum se făcuse între timp

băiat frumos şi chipeş şi aflase despre tatăl său, pe care multă vreme-îl socotise mort, că eria în viaţă încă, dar că şedea întemniţat după porunca regelui Carlo, pierzând nădej-dea-n soartă şi hoinărind fără de rost, se nimeri s-ajun-gă-n Lunigiana. Acolo întâmplarea făcu să intre ca băiat de casă tocmai în slujba lui Currado Malespina, pe care îl sluji cu sârg, spre mulţumirea lui. Şi, deşi uneori i se întâmpla să-şi vadă mama, care se afla mereu în preajma doamnei lui Currado, nu avu cum s-o recunoască şi nici dânsa pe el, căci prea din cale afară ii. Schimbase vârsta de când se văzuseră pentru ultima oară.

Aflându-se aşadar Giannotto în slujba lui Currado, se întâmplă ca una din fetele acestuia, pe nume Spinaf să rămână văduvă după un anume Niceolo da Grignano şi să se întoarcă la casa părintească. Or, fata, fiind frumoasă, plăcută şi cam tinerică, abia de şaisprezece ani, puse ochii pe Giannotto şi el pe ea, astfel încât până la -urmă se îndrăgostiră unul de celălalt cu patimă. Iubirea aceasta nu rămase prea multă vreme tăinuită; dar mai trecură la mijloc câteva luni de zile până să-şi dea seama şi ceilalţi despre ea. Din care pricină cei doi, crezând că nimeni nu le ştia taina, pomină a se purta cu mai puţină grijă decât s-ar cuveni să ai ciând faci atare lucruri. Şi într-o zi, aflându-se împreună într-o pădure deasă şi frumoasă, lăsându-i pe ceilalţi în urmă, pătrunseră adânc într-însa; şi fiind încredinţaţi că sunt cu mult înaintea lor, după ce odihniră o vreme într-o poiană înmiresmată, plină de ierburi şi de flori, porniră • cu iubire să se deisfete unul pe celălalt. Or, fiindcă multă vreme şezură împreună – deşi petrecerea plăcută făcu să li se pară lor că-i mult prea scurtă chiar – fură surprinşi asupra faptei de mama fetei mai întâi şi apoi chiar de Currado. Acesta, mâhnit din cale afară de "ele ce văzuse, fără a mai sta să spună ce pricini îl îndeamnă, puse trei slugi să-i prindă şi îi trimise aşa legaţi într-un castel de-al său; apoi, încrâncenat de furie şi aprigă mânie, îşi puse în gând să-i osândească la moarte ruşinoasă.

Mama fetei, deşi era şi dânsa la fel de tulburaită şi încredinţată că copila se învrednicise prin greşeala ei de-o ispăşire cât de cruntă, înţelegând din vorba lui Currado ce anume avea "de gând să facă cu cei doi vinovaţi şi neputând să îndure atare gând cumplit, veni degrabă să-i vorbească mâniosului bărbat; şi începu să-l roage să fie bun şi nu cumva, orbit de furia lui, s-ajungă acum la bătrâneţe să-şi omoare copila şi să-şi mânjească mâna cu sângele unei slugi; să afle alt mijloc spre a-şi potoli mânia, să-i azvârle^n temniţă de-o pildă, şi-apoi să-i lase acolo să-şi ispăşească vina şi să îndure lipsuri. Atâta sitărui cucernica femeie.

— Acestea şi alte vorbe aflând spre înduplecare, încât până la urmă izbuti s-alunge din bărbat gândul cel ucigaş; Currado porunci ca tinerii să fie întemniţaţi în două locuri diferite, păziţi cu străşnicie şi ţinuţi ou mâncare puţină, dar ca trudă multă, până ce el avea să hotărască altfel; şi voia lui fu împlinită întocmai. Acu, ce viaţă au îndurat sărmanii, ce lacrimi şi ce posturi – mai grele chiar decât s-ar fi căzut să ţină – oricine-şi poate închipui.

În timp ce Spina şi Giannotto răbdau aitâta chin de un an de zile încheiat, iară messer Currado ni'ci că voia măcar să şi-i mai amintească, se întâmplă ca regele Pietiro al Aragonei, mulţumită uneltirilor lui Gian di Protida, să răscoale întreaga insulă a Siciliei şi s-o smuilgă de sub stăpânirea regelui Carlo; din care pricină Currado, ghibelin cum era, se bucură nespus de mult. Giannotto, auzind acestea de la un temnicer de-al Bău, oiftă o dată din adine şi zise:

— Ah, vai şi-amar de capul meu! De paisprezece ani nemernlioesc prin lume, doar elpa asta aşteptând, şi-acuma c-a venit, pentru ca niciodată să nu mai ara a trage nădejde de mai bine, mă află în închisoare, de unde n-am să ies nicicând altminteri de'câit mort.

— Ei asta-i, zise temnicerul. Ce-ai tu cu regii şi-ale lor? Şi ce cauţi în Sicili'a?

La care Giannotto răspunse:

— Se frânge inima în mine când mi-amintesc ce-a fost acolo tata. Şi-aşa de-o şchioapă cum eram când am fugit din Sicilia, tot îmi aduc aminte că l-am vă'zuit senior, pe vremea regelui Manfred.

Şi temnicerul iar:

— Dar ce-a fost taică-tu aoodo?

— Acuma pot să spun cine-a fost tata, grăi Giannotto, căci m-a ajuns primejdia pe care chibzuiam s-o înlătur ţinându-i numele ascuns. Pe tata l-a chemat, şi-l cheamă şi astăzi dacă mai trăieşte, Arrighetto Gapeee, iar eu mă numesc Giusfredi şi nicidecum Giannotto. Of, de-aş putea să ies de-aei, sunt pe deplin încredinţat că întorcându-mă-n Sicilia mi-aş dobândi din nou rangul înalt în eare-aun stat odată.

Temnicerul, om de ispravă, fără a lungi vorba degeaba, de îndată ce află prilejuî, îi spuse totul lui Currado. Acesta, prefăcându-se în faţa temnicerului că nu-i prea pasă de povestea asta, se duse totuşi la doamna Beritola şi-o întrebă cu binişorul de avusese cumva ou Arrighetto vreun copil cu nume de GiuBfredL Femeia îi răspunse plângând că, dacă cel mai mare dintre copiii ei ar mai fi încă-n viaţă, acesta i-ar fi numele şi-ar fi de douăzeci şi doi de ani. Currado, auzind acestea, se chilbzui că numai el putea să fie acela şi îi dădu prin gând că, de era aşa, ar fi putut cu un prilej să săvârşească o faptă bună şi în acelaşi timp să-şi spele şi ocara, a lui şi-a fetei, măritând-o. Drept care, după ce-l chemă în mare taină pe Giannotto, începu să-l înII trebe cu de-amănuntul despre viaţa lui de odinioară. Şi aflând din multe şi vădite semne că el era Giusfredi, Jiul lui Arrighetto Cape: ce, îi zise:

— Giannotto, bine ştii cit e de mare şi de1 grea ocara pe care mi-ai adus-o batjocorindu-mi fata, când tocmai • dimpotrivă, puntindu-mă eu bine şi prietenos cu tine, tu, ca o slugă credincioasă, ar fi trebuit să te îngrijeşti de bunurile mele şi să-mi păzeşti ou râvnă cinstea şi avutul; că alţii-n 'locul meu, şi nu puţini la număr, de-ar fi îndurat din parte-ţi ruşinea ce-am păţit-o eu, de tună seamă c-ar fi pus să te

omoare ca pe-un câine; pe mine însă nu. M-a răbdat inima să fale una ca asta. Ci acuma, dalcă-i aşa cum zici, şi te afli a fi fecior de neam, după amândoi. Părinţii, poftesc, de te-nvoiesti şi tu, să-ţi curm odăiţă suferinţa şi să te scot din temniţă, spălând astfel deodată şi cinstea mea şi-a ta. Pre câte ştii, Spina, de care te-ai legat cu dragoste curată, deşi nevrednică de voi, e văduvă şi zestrea ei e mare şi frumoasă; deprinderile ei le ştii şi aşijderea îţi cu-rioşti şi socrii. Cât despre starea ta de-acum e de prisos să mai vorbesc. De aceea, dacă te învoieşti, eu n-am nimica împotrivă, de vreme ce-n nelegiuire ibovnică ţi-a fost, să-ţi fie acuma şi soţie în stare legiuită; sunt gata deci să te primesc ca pe un fiu în casa mea, unde poţi rămâne cât ţi-o plăcea.

Temniţa vlăguise puterea lui Giannoitto, dar nu iz-buitise să-i frângă sufletul ales, bun moştenit din mosi-• strămoşi, şi nici iubirea multă pentru Spina. Or, chiar dacă râvnea cu sete să-i facă-n voie lui Currado, ştiind că-l avea la mină, nu-şi înjosi răspunsul pe care ini-ma-i aleasă ii aşeza pe buze; de aceea zise aşa:

— Currado, nici pofta de mărire, nici lăcomia de avuţii, nici alte pricini nu m-au îndemnat vreodată să uneltesc cu gând de Iudă împotriva ta sau alor tăi. Ţi-am îndrăgit copila, o îndrăgesc şi-alcuma şi-oi în-drăgi-o pururi, căci vrednică o socot de dragostea ce-i port; şi dacă m-am purtat cu ea în chip nelegiuit, precum zic oamenii de rând, am săvârşit păcatul pe care tinereţea îl poartă în firea ei, şi care, dac-ai dori să-l lepezi, ar însemna să-ţi lepezi însăşi tinereţea, iar dacă cei bătrâni ar vrea să-şi amintească c-au fost şi ei odată tineri şi ca atare ar măsura greşeala celorlalţi după greşeala lor şi pe a lor după a celorlalţi, păcaiu-acesta, n-ar mai fi atât de mare şi de greu, pe cât îl socoteşti şi tu şi alţii ca şi tine. De ţi-am greşit, nu ca duşman, ca prieten ţi-am greşit. Ceea ce tu pofteşti să săvârşesc acuma, eu unul mi-am dorit încă de multă vreme şi dacă aş fi îndrăznit să cred că lucrul acesta-i cu putinţă, de multă vreme ţi l-aş fi eerut;

dar de-i aşa cum zici, mi-e cu atât mai drag, cu cât mai fără de temei mi-am socotit nădejdea. De cumva gândul însă nu-ţi este frate bun ou vorba, nu mă mai paşte cu nădejdi zadarnice; mai bine azvMe-mă din nou în temniţă şi chinuie-mă acolo cum vrei, căci eu, atâta vreme cât o iubesc pe Spina, orice ai să-mi f aici, de dragul ei ţi-oi arăta şi ţie cuviinţă şi iubire.

Currado, auzindu-i vorba, se minună peste măsură şi fiind încredinţat că băiatul ascunde în piept un suflet mare şi o iubire înflăcărată îl îndrăgi cu-atât mai mult; de aceea, ridicându-se în picioare, îl îmbrăţişa şi-l sărută, iar apoi porunci numaidecât ca în mare taină să fie adusă în faţa lui şi Spina.

Fata, de când şedea întemniţată, slăbise şi se ofilise, de-ai fi jurat că nu mai e ce-a fost odinioară, aşa precum Giannotto părea şi el alt om. Şi acolo, în faţa luî Currado, se cununară după datină, prin buna învoire a celor două părţi.

Seniorul, după ce se îngriji ca tinerilor să nu le lipsească nimic şi s-aibă tot ce le-ar fi fost spre bucurie şi plăcere – fără ca nimeni, între acestea, să fi aflat ceva – socoti că sosise vremea să fericească şi pe mame; drept care, chemându-şi nevasta şi pe Căprioară, grăi astfel:

— Ce-ai zice, doamnă, dacă ţi-aş înfăţişa pe feciorul cel mai mare, însurat cu una din copilele mele?

La care Căprioara răspunse:

— Nu ştiu să-ţi spun mai mult decât că, de-aş putea să-ţi port mai multă mulţumită decât îţi port acuma f cu dragă inimă aş face-o şi cu atât mai mult cu cât mi-ai da înapoi un bun ce mi-i mai scump ca viaţa;

J24 iar dacă mi l-ai da înapoi, şi-n felul în care spui, adică înrudit cu tine, ai mai aprinde-n mine şi-o umbră de nădejde.

Şi lăcrimând tăcu. Atunci Currado zise doamnei sale:

— Şi tu ce-ai zice, doamnă, dacă ţi-aş da un ginere ca el?'

La care doamna îi răspunse:

— Şi-un sărăntoc să-mi dai, de-ar fi pe placul tău, mie tot drag mi-ar fi; darmite unul dintr-ai lor, ce-s oameni vrednici şi de neam!

— Prea bine dar, grăi Currado. Cât de curând nădăjduiesc să vă pot face această bucurie.

După ce-i văzu pe cei doi tineri înzdrăveniţi şi după ce puse să-i îmbrace în straie cuviincioase, Currado îl întrebă pe Giusfredi:

— Ţi-ar fi pe plac dac-ai putea, pe lângă această bucurie, să-ţi vezi şi mama pe deasupra?

La care Giannotto răspunse:

— N-aş crede a fi scăpat, cu viaţă din focul multelor dureri şi întâmplări nenorocite; dar dacă totuşi mi-ar fi dat s-o văd, m-aş bucura nespus de mult, ca unul ce prin sfatul ei as mai putea s-ajung ce-am fost odată în Sicilia.

Currado chemă atunci de faţă pe cele două doamne, care o primiră pe mireasă cu multă bucurie, nu fără a se mira de îndemnul mărinimos care-l mânase pe Currado să-şi deie fata lui Giannotto. Ci doamna Beritola, amintindu-şi de vorbele cavalerului, începu să privească cu băgare 'de seamă la băiat; şi deşteptându-se în ea, prin cine ştie ce puteri ascunse, o slabă amintire a liniilor întipărite pe obrăjorii de copil ai lui Giusfredi, fără a mâi sta s-aştepte şi alte mărturii, i se aruncă la piept cu braţele deschise. Şi multa bucurie cu dragoste împletită îi frânse vorba în gură şi-i rătăci într-atât puterile slăbite, încât pierdu simţirea şi se lăsă ca moartă în braţele băiatului. Giusfredi, minunându-se şi el, cu atât mai mult cu cât ştia prea bine că nu o dată o văzuse fără s-o poată recunoaşte, simţi de îndată în ea căldura dragostei de mamă şi, blestemându-şi orbirea de până atunci, o prinse-n braţe lăcrimând şi sărutând-o cu iubire. Iar mai pe urmă, după ce fata şi nevasta lui Currado o îngrijiră cu felurite leacuri şi o stropiră cu apă de izvor, doamna Beritola, redobândind puterile pierdute, prinse din nou să-şi mângâie băiatul cu vorbe dulci, cu lacrimi nesfârşite şi-l sărută de mii de ori, cu

mii • de sărutări duioase, în vreme ce Giusfredi cu supuşenie multă şi cu iubire cuviincioasă îşi dovedea şi el simţirea lui de fiu.

Pe urmă, după ce în mai multe rânduri îşi revărsară prisosul de dor şi bucurie, spre mulţumirea' celor dimprejur, se apucară a-şi povesti pe rân'd durerile răbdate. Iar mai la urmă, după ce Currado dădu de veste tuturor ce ginere-şi aflase, punând la cale un ospăţ cum nu s-a mai văzut, Giusfredi i se înfăţişă şi-i zise:

— Multe bucurii mi-ai hărăzit mie, Currado, iar mamei mele multă vreme i-ai dat cinstită adăpostire; acum, pentru a putea să zici c-ai săvârşit din plin tot ceea ce-ţi şedea-n putere, te-aş mai ruga să ne înlesneşti de nunta mea, mie şi maicii mele, încă un prilej de bucurie şi să-l aduci aici şi pe mezinul meu, ce este încă slugă în casa lui messer Guasparrino d'Oria, care, precum ţi-am spus, ne-a prins pe amândoi când tâlhărea pe mare. Iar după aceasta, încă te mai rog să trimiţi şi în Sicilia pe cineva, să cerceteze cu amănuntul care e starea ţării şi să afle, de-o putea, ce s-a întâmplat cu tatăl meu, de mai trăieşte ori nu, iar dacă mai trăieşte, care e starea lui, şi după ce trimisul va fi aflat tot ce ne doare, să se întoarcă aici degrabă.

Currado se învoi bucuros cu rugămintea lui Giusfredi şi fără de zăbavă trimise oameni de credinţă la Genova şi în Sicilia.

Trimisul ce plecase la Genova, aflându-l pe messer • Guasparrino, îl rugă frumos din partea lui Currado să-i trimită copilul dimpreună cu doica, povestindu-i pas cu pas tot ceea ce făcuse Currado pentru Giusfredi şi măicuţa lui. Messer Guasparrino, auzind una ca asta, se miră foarte şi zise:

— Pentru Currado fac orice, de-mi sade în putere şi ştiu că-i e pe plac; e drept că pe copilul de care zici, cu mama lui îl ţin la rnine-n casă de paisprezece ani; dar spune-i lui Currado, din partea mea, să aibă grijă şi să nu dea prea multă crezare palavrelor lui Giannotto, ce spui că-şi zice

acum Giusfredi; căci eu îl ştiu şi-i mai al naibii decât îl crede el.

Şi zicând astfel, după ce porunci să fie ospătat trimisul, chemă la sine doica şi-o cercetă cu luare-aminte. Femeia, care auzise despre răscoala din Sicilia şi aflase că Arrighetto mai trăia încă, lăsând deoparte teama de altădată, îi spuse rând pe rând tot ce ştia, făcându-l să înţeleagă şi pricina ce-o îndemnase să se poarte în felul acela.

Messer Guasparrino, văzând că spusa doicii e aidoma cu spusa trimisului, dădu şi el crezare faptelor povestite; si, viclean cum era, după ce-o ispiti în fel şi chip pe doică, tot alte şi alte mărturii aflând spre bună încredinţare, fiindu-i ruşine de felul josnic în care se purtase cu băiatul, ca să-şi răscumpere purtarea, de vreme ce ştia prea bine cine era şi ce fusese Arrighetto, având el o copilă frumuşică, de unsprezece ani, i-o dădu băiatului de soţie, cu zestre mare şi frumoasă. Iar după ce nuntiră ca-n poveşti, urcându-se cu fata, cu băiatul, cu trimisul lui Currado şi cu doică cu tot pe o galeră bine înarmată, ajunseră la Lerici, unde, întâmpinaţi fiind de Currado, se duseră cu toţii într-unul din castelele seniorului, nu departe de locul unde urma să se nuntească.

Care a fost bucuria mamei când şi-a văzut copilul, care bucuria fraţilor, a lor tustrei când şi-au văzut prea-credincioasa doică, a tuturor faţă de Guasparrino şi de copila sa, a lui faţă de dânşii, a celorlalţi cu gazdele împreună şi cu toţi prietenii chemaţi, ar fi cu neputinţă s-o spui numai prin vorbe; de aceea, doamnelor, vă las să v-o închipuiţi cu gândul.

Iar Dumnezeu, ce când porneşte a împărţi împarte din belşug, dorind să le întregească bucuria, le mai trimise pe deasupra şi veşti de bunăstare şi sănătate de la Arrighetto. Căci pe când nunta era-n toi, iară mesenii (cavaleri şi doamne) şedeau cu toţii-n rând la mese şi se aflau abia la felul întâi, se nimeri să pice trimisul din Sicilia. Şi printre alte lucruri mai povesti despre Arrighetto că în timp ce sta

întemniţat după porunca regelui Carlo, când se pornise răzmeriţa împotriva regelui, norodul se azvârlise cu furie asupra temniţei şi omorând pe paznici îl scoase pe Arrighetto si, ca pe unul ce era vrăjmaş de moarte al regelui Carlo, îl numi căpitan al său şi-n frunte cu el porni să-i izgonească şi să-i omoare pe francezi. Din care pricină Arrighetto dobândi încrederea şi dragostea regelui Pietro, care-l făcu din nou stăpân pe toate bunurile sale şi îl statornici în rangul lui de odinioară, astfel încât acum totu-i mergea din plin. Trimisul mai adăugă apoi că fusese primit cu mare cinste de Arrighetto, care se bucurase nespus de mult când îi dăduse veşti despre doamnă şi copii, căci după ce fusese închis nu mai ştiuse nimica despre dânşii; apoi le mai dădu de ştire că Arrighetto trimisese după ei o corăbioară iute şi uşoară, dimpreună cu câţiva nobili şi că aceasta se afla pe drum, în urma lui.

Trimisul fu primit şi ascultat cu multă bucurie, iar Currado cu o mână de prieteni porni degrabă să-i în-tâmpine pe nobilii care veneau s-o conducă pe doamna Beritola şi pe Giusfredi; si, după ce-i primi cu multă voioşie, îi pofti şi pe ei la falnicul ospăţ, ce nici măcar la jumătatea lui nu ajunsese încă. Acolo Beritola, Giusfredi şi toţi ceilalţi cu dânşii dimpreună îi primiră cu atâta bucurie cum n-a mai fost pe lume; iar ei, până a nu se aşeza la masă, arătând că vorbesc în numele lui Arrighetto, se străduiră cum ştiură mai bine să-i mulţumească lui Currado şi doamnei sale pentru că atâta vreme îi găzduiseră cu cinste nevasta şi copilul, încredinţându-i că Arrighetto ar face tot ce i-ar şedea-n putere spre a le fi pe plac. Pe urmă, întorcându-se către messer • Guasparrino, a cărui faptă bună nu ajunsese încă la urechile lui Arrighetto, îi arătară că acesta, de-ar fi ajuns să afle ce-a săvârşit pentru mezin, i-ar fi adus, de bună seamă, aceleaşi mulţumiri şi lui. Iar după acestea se aşezară şi ei la praznicul de nuntă al celor două fete şi ospătară bucuroşi cu mirii dimpreună.

Pe voia lui Currado, şi ginere, şi prieteni, şi rubedenii, toţi nuntiră fără de răgaz mai multe zile în şir. Iar după ce sfârşi nunta, părându-i-se doamnei Beritola, băiatului şi celorlalţi c-ar fi cu cale să plece, vărsând şiroaie de lacrimi, se despărţiră de Currado, de doamna lui şi de messer Guasparrino şi urcându-se în corabie plecară, luând-o şi pe Spina; iar vântul fiindu-le prielnic, sosiră iute în Sicilia unde, la Palermo, Arrighetto îi aştepta pe toţi, copii şi doamnă dimpreună, cu atâta bucurie cit nu-i în stare să cuprindă vorba. Şi acolo, zice-se, au trăit cu toţii laolaltă ani mulţi şi fericiţi, împăcaţi cu Domnul, ca unii ce-i erau datori de-a pururea cu mulţumită.

Povestea a şaptea.

Sultanul Babiloniei îşi dă copila de nevastă regelui din Garbo şi i-o trimite pe-o corabie; fata, prin felurite întâmplări, în timp de patru ani încape pe mina a nouă bărbaţi şi în cele din urmă, fiind înapoiată sultanului ca fecioară, chipurile, e trimisă din nou de nevastă regelui din Garbo.

Povestea Emiliei, dacă ar fi fost doar cu ceva mai lungă, le-ar fi făcut să lăcrimeze poate pe tinerele doamne de mila multă ce-o simţeau pentru sărmana Beritola. Ci isprăvindu-se povestea, regina îi porunci lui Pamfilo să zică mai departe; iar el, supus, prinse a grăi:

— Plăcute doamne, tare-i greu să ştii ce anume ar fi spre binele cuiva. Căci, după cum se întâmplă adesea, unii, gândind că dacă ar fi bogaţi s-ar pune la adăpost de rele şi-ar duce un trai lipsit de griji, nu numai că se roagă cerului să le împlinească voia, dar pe deasupra se mai zbat şi singuri, fără a se da înapoi de la nici o trudă sau primejdie ca să-şi ajungă ţinta; iar după ce au ajuns bogaţi, se pomenesc ca din senin că dau peste un tâlhar, care, râvnindu-le avutul, se pune şi-i omoară pe ei, sărmanii, care mai înainte, aşa săraci cum se aflau, ţineau totuşi la viaţă. Alţii în schimb, prin mii de lupte primejdioase şi prin vărsări de sânge -sânge de frate sau de prieten -• ajunşi din simpli

oameni de rând la treptele măririi, crezând c-au dobândit marea fericire, fără a mai pune la socoteală grijile cele multe şi teama care pas de pas le mistuie odihna.

— Decameronul, voi. I – cd. 80 ajuns-au, spre pieirea lor, să-şi deie seama că-n ocale de aur bei venin la mesele regeşti. Mulţi şi-au dorit cu patimă puteri trupeşti şi frumuseţe, alţii au dorit podoabe, dar nici n-au apucat măcar să-şi dea bine seama că au poftit la rele, c-au şi ajuns să înţeleagă că cele câştigate sunt pricină de moarte şi viaţă chinuită. Dar ca să nu mai stau să-nşir dorinţă de dorinţă, voi spune doar că nu e chip să-şi poată omul alege una, de care apoi să fie încredinţat că nu va fi lovită de valurile sorţii. Drept aceea, de-am vrea să ne purtăm cu toţii înţelepţeşte, ar fi cu cale să primim doar ceea ce ne împarte Părintele Ceresc, căci numai el cunoaşte toată nevoia noastră şi numai el ne-o poate mulţumi. Dar tot aşa precum bărbaţii păcătuiesc în felurite chipuri râvnind la te miri ce, voi, drăgălaşe doamne, păcătuiţi de obicei doar într-un singur chip, râvnind adică frumuseţea până într-atâta, încât, fără a vă mulţumi cu darurile firii, vă străduiţi a le spori cu fel de fel de dichiseli. De aceea mi-e drag să vă arăt acum câte necazuri i s-au tras din frumuseţe unei musulmane, ce-n mai puţin de patru ani, tocmai din pricina amintită, fu nevoită să nuntească tot alte nunţi de nouă ori la rând. Cu mult înaintea noastră, trăia în Babilonia un sultan pe nume Beminedab, căruia-n viaţă Toate poftele i se împlineau din plin. Şi acest sultan, printre mulţi alţi copii, băieţi şi fete laolaltă, avea şi-o fată, pe nume Alaţiel, care, după spusa tuturor, era cea mai frumoasă din câte ai fi putut vedea la vremea aceea în lume. Or, fiindcă într-un război cumplit, în care biruise puhoiul de arabi ce năvălise asupra-i, sultanul fu sprijinit cu prisosinţă de către regele olinGarbo, la rugămintea acestuia ce i-o cerea în dar, suâTâfâuî i-o dădu pe fată de nevastă şi, urcând-o într-o corabie bine înarmată şi căptuşită cu tot soiul de lucruri trebuincioase, cu un alai întreg de cavaleri şi doamne, cu

zestre multă şi aleasă, încredinţând-o cerului, o aşternu la drum. Coră-bierii, văzând că vremea e potrivită, umflară pânzele în vânt şi se porniră din portul Alexandriei, plutind: cu bine în largul mării câteva zile în şir. Dar n-apucară bine să treacă de Sardinia şi, tocmai când credeau că-s la doi paşi de ţintă, se ridicară într-o bună zi ca din senin niscai vântoase, ce-n goana lor năprasnică sleiră într-atât corabia, încât în repetate rânduri li se păru că-şi văd moartea cu ochii. Cu toate acestea, vrednici cum erau şi încercaţi la treabă, se străduiră din răsputeri cu toată dibăcia lor şi două zile în cap ţinură piept puhoiului de ape; ci-n cea de-a treia noapte de la iscarea vijeliei, cum vântul nu părea să-şi potolească furia, ci dimpotrivă se învrăjbea cu fiecare ceas mai tare, fără a cunoaşte locul în care se-aflau şi nici prin socoteli sau văz neizbutind să-l afle, căci cerul era greu de nori şi întunecat de negurile nopţii, pe când se aflau puţin mai sus de insula Maiorca, simţiră dintr-o dată corabia plesnind. Din care pricină, văzând că nu-i putinţă de scăpare şi fiecare în parte dorind să-şi cruţe pielea, zvârliră-n mare o luntre şi cei a cărora era corabia se aruncară în ea, punând mai mari nădejdi în barcă decât în nava sfărâmată; după ei porniră să se azvârle în luntre când unul, când celălalt, toţi bărbaţii care se aflau pe vas, deşi cei scoborâţi mai iute îi răsturnau pe aceştia în valuri cu jungherele în mână. Atâta doar că socoteala li se vădi greşită şi, vrând să scape de la moarte, de-a dreptul într-însa încăpură: căci luntrea, neputând să-i ţină din pricina furtunii, se cufundă şi toţi şi-aflară moartea într-însa.

Corabia, împinsă de un vânt puternic, deşi plesnise şi înăuntru era mai toată plină de apă (fără să mai fi rămas pe ea decât doar fata cu femeile ei, care, doborâte de urgia mării şi de atâta groază, zăceau pe punte în nesimţire), lunecând cu mare iuţeală, până la urmă se izbi de ţărmul insulei Maiorca; şi izbitura fu atât de cruntă, încât corabia se afundă în nisip aproape pe de-a întregul, la câţiva paşi de

coastă. Acolo, bătută de apele mării, rămase toată noaptea, fără ca vântul s-o mai poată clinti din loc.

A doua zi, mai domolindu-se furtuna, fata, mai mult moartă decât vie, înălţă capul şi, aşa slăbită cum era, porni să-şi strige oamenii, când pe unul, când pe celălalt; dar îi chema în zadar, căci erau prea departe. Din care pricină, văzând că nu-i răspunde nimeni şi nici ţipenie de om nu se arată în preajmă, la început fu cuprinsă de mirare, iar mai apoi de-o spaimă ca de moarte.

Şi, ridicându-se cu greu de jos, văzu zăcând jur împrejurul ei pe doamnele ce-o însoţeau, cu slujnicele dimpreună. Atunci, după ce multă vreme le tot chemă pe nume, se aplecă deasupra lor şi prea puţine mai aflând în viaţă, căci multe se sfârşiseră fie din rău de mare, fie de atâta groază, simţi că-i creşte frica. Totuşi, silită fiind să-şi stea într-ajutor, ca una ce vedea că-i singură pe-acolo şi nici habar n-avea pe unde se găseşte, prinse a le zgâlţâi pe cele ce trăiau, până ce izbuti să le ridice în picioare; şi aflând că nu ştiau nici ele unde erau bărbaţii, ba pe deasupra mai văzând şi corabia înţepenită în mal şi plină ochi de apă, se apucă să plângă amarnic, cu ele dimpreună, în halul acesta le apucă al treilea ceas al după-amiezii, fără să fi zărit măcar în vremea asta pe mal sau oriunde în preajmă vreun om, căruia să-i stârnească mila şi să le vină într-ajutor. Ci-n cel de-al treilea ceas se nimeri să treacă pe acolo, venind de pe-o moşie a sa, un cavaler, pe nume Pericon da Visalgo, întovărăşit de câţiva slujitori călare, care de îndată ce văzu corabia îşi închipui ce se întâmplase şi porunci unuia dintre cei ce-l însoţeau să încerce în tot chipul să se urce pe ea şi apoi să vină iute să-i spună tot ce aflase. Slujitorul se caţără cu chiu cu vai pe punte şi-n cotul prorei o găsi pe fată, sfioasă şi pitită acolo cu cele câteva femei care mai scăpaseră cu viaţă. Ele, cum dădură cu ochii de dânsul, porniră a-l ruga plângând să aibă milă şi îndurare; dar, dându-şi seama că bărbatul nu le pricepe graiul şi ele nici atât pe-al lui, se străduiră a-i arăta prin semne toată

nenorocirea lor. Slujitorul privi cu băgare de seamă împrejurul său şi povesti lui Pericone tot ce văzuse pe corabie. Pericone, după ce se îngriji ca doamnele să fie coborâte degrabă şi asij-derea şi obiectele de preţ ce se puteau aduce, porni cu mic cu mare către-un castel de-al său; acolo, după ce le găzdui dându-le odihnă şi mâncare ca să-şi mai vină în fire, îşi dădu seama de îndată, după veşmintele-i bogate, că femeia pe care o adăpostise trebuie să fie de neam mare şi-o cunoscu după cinstirea pe care i-o vădeau femeile din preajma ei. Şi, deşi fata, de prea mult zbucium îndurat pe mare, era cam palidă la faţă şi răvăşită la făptură, Pericone găsi totuşi nespusă frumuseţe în farmecele ei; de aceea se hotărî pe dată s-o ieie de nevastă, ori, cle-ar fi fost cumva să fie măritată, să încerce a-i câştiga într-alt chip prietenia.

Era numitul Pericone om aprig la înfăţişare şi tare voinicos la trup; şi, după ce mai multe zile' ţinu' copila ca pe palme, până ce se întrema cu totul, văzând-o cât e de frumoasă şi îndurerat peste măsură că nu-i pricepe graiul şi nici dânsa pe-al lui, astfel încât nu era chip să afle cine este, se îndrăgosti cu patimă de farmecele ei şi se străduí prin fel de fel de gesturi drăgăstoase s-o înduplece să-i facă voia, fără de nici o împotrivire. Dar se trudea zadarnic, căci ea nici nu voia s-audă de-atare prietenie, pe eâtă vreme el din zi în zi se aprindea mai tare. Fata, băgând de seamă aceasta, cum de mai multe zile se afla printre străini şi după dati-nele lor înţelesese că-s creştini şi că se află într-un loc pe unde, chiar de-ar fi fost să-l ştie, tot nu i-ar fi slujit să spună cine este, şi dându-şi seama că până mai la urmă, silită ori de bună voie, oricum, tot ar fi ajuns să-i cadă-n laţ lui Pericone, se hotărî cu suflet dârz să înfrunte soarta nemiloasă. Ca atare, porunci slugilor (trei mai avea de toate) să nu spună la nimeni cine erau, decât dacă ar fi fost s-ajungă pe vreun tărâm de unde ar fi putut să scape; apoi, pe lângă aceasta, le îndemnă cu sârg să-şi ţină fecioria, zicând că şi ea îşi pusese în gând să nu se deie nimănui decât aceluia ce avea

să-i fie soţ. Slugile o lăudară foarte, făgăduindu-i că vor face tot ce le sta în puteri spre a nu-i călca porunca.

Intre acestea Pericone, arzând de dragul fetei din ce în ce mai tare şi cu atât mai mult cu cât tot mai aproape vedea că-i sade ţinta fără s-o poată ajunge, văzând că nu e chip s-o ia cu binişorul, se hotărî să pună-n joc priceperea şi vicleşugul, păstrând puterea pentru mai la urmă. Şi dându-şi seama în mai multe rânduri că fetei îi cam place vinul, ca uneia ce fiind oprită de legea ei să bea nu prea era deprinsă cu dulcea lui licoare, se hotărî ca tocmai cu vinul, slugă preacredin-cioasă a Venerei, s-o prindă. De aceea, prefăcându-se că nici nu-i pasă de purtarea ei, puse la cale într-o seară, în chip de sărbătoare, o cină îmbelşugată, unde veni şi fata; cu acest prilej, fiind masa încărcată cu zeci de soiuri de bucate, îi porunci paharnicului care-o slujea pe dânsa să-i toarne fel de fel de vinuri amestecate, iar sluga îi împlini dorinţa cu vârf şi îndesat. Fata, fără a se da înapoi, momită de dulceaţa şi aroma băuturii, bău mai mult decât s-ar fi cuvenit să bea. Din care pricină, ui tind amărăciunile trecutului, prinse a se înveseli şi apoi, văzând nişte femei că dansează ca-n Maiorca, porni şi ea să joace după obiceiul celor din Alexandria. Văzând acestea, Pericone, încredinţat că ţinta nu mai era departe, lungi ospăţul îmbelşugat în vinuri şi bucate până târziu în miez de noapte. La urmă, după ce oaspeţii plecară, el şi cu fata, singuri, intrară într-o odaie şi acolo ea, care era mai mult încălzită de vin decât strunită de cinste, fără sămânţă de ruşine, ca şi cum Pericone ar fi fost una din slugile ei, se dezbrăcă în faţa lui şi se vârî în pat. Pericone nu pregetă nici el să facă deopotrivă şi după ce suflă în luminări la rând, i se culcă degrabă alături şi cuprinzând-o în braţe prinse a se desfăta cu ea, fără ca fata să se împotrivească. Şi după ce gustă o dată numita desfătare, cum nu ştiuse până atunci cu care corn împung bărbaţii, acum, muncită de căinţă şi de păreri de rău că nu-i dăduse mai din vreme ascultare lui Pericone, fără să mai aştepte a fi cu dinadins

poftită la nopţi atât de dulci, adesea se poftea cu de la sine voie, nu prin cuvinte, ci prin fapte, căci vorba nu-i era înţeleasă.

Ci soarta, socotind că nu-i de ajuns s-o facă din soaţa unui rege ibovnică de castelan, pe lângă multa fericire ce-o încerca alături de Pericone, îi scoase în cale altă prietenie, mai crudă ca aceasta. Avea numitul Pericone un frate de douăzeci şi cinci de ani, frumos şi proaspăt ca o floare, pe care îl chema Marato; acesta, văzând fata şi tare mult plăcând-o, îşi zise, judecind după semnele pe care i le da, că avea trecere la dânsa şi ca atare, socotind c-ar fi putut s-o aibă de n-ar fi fost s-o ţină sub pază Pericone, urzi un gând netrebnic şi după gând, de îndată se săvarşi şi fapta.

Se afla din întâmplare atunci în portul oraşului o corabie, încărcată cu mărfuri care sta gata să pornească spre Chiarenza, în Romagna, şi-ai cărei proprietari erau doi tineri genovezi; corabia sta cu pânzele întinse şi aştepta doar vânt prielnic ca s-o pornească în larg. Marato, înţelegându-se cu cei doi tineri genovezi, puse la cale totul, astfel ca-n noaptea următoare să poată fi primit pe vas cu fata dimpreună. Şi mântuind această treabă, când se înnopta afară, după ce luă din timp măsuri, se duse pe ascuns acasă la frate-su, care, bietul, nicidecum nu se păzea de dânsul, însoţit de câţiva slujitori credincioşi pe care îi alese anume ca să-i dea o mână de ajutor şi pătrunzând în casă se ascunse, după planul ce-l chibzuise mai din vreme. După miezul nopţii deschise poarta slugilor şi, intrând cu toţii în odaia în care dormea Pericone cu femeia, îl omorâră în somn pe-acesta, iară pe dânsa ce plângea, ameninţând-o cu moartea de-ar fi făcut un zgomot, o luară dimpreună cu mare parte din avutul şi nestematele lui Pericone. Apoi, fără să-i simtă nimeni, porniră în grabă către port şi acolo fără întârziere Marato şi femeia urcară pe corabie, iar slugile se întoarseră înapoi.

Corăbierii, văzând că vântul li-e prielnic, porniră în larg cu pânzele întinse. Femeia, biata, plânse amar şi cea dintâi

nenorocire şi aşijderea şi pe cea de-a doua; Marato însă, cu sfântu Creşte-n mână, pe care Domnul ni l-a dat, se apucă s-o mângâie cu atâta îndemânare, încât deprinsă acum cu el, îl şi uită pe Pericone. Dar n-apucă să i se pară că-i iarăşi fericită şi soarta îi aşternu o nouă încercare, de parcă n-ar fi fost sătulă cu cele dinainte. Căci prea frumoasă fiind la trup, precum am spus şi altădată, şi vrednică de multă laudă întru purtare şi deprinderi, tinerii genovezi se îndrăgostiră atât de tare de frumuseţea ei, încât pierzându-şi cu desăvâr-sire capul, se osteniră-n fel şi chip să-i intre în voie şi să-i placă, ferindu-se ca nu cumva să afle pricina Marato. Şi dându-şi seama că îndrăgesc aceeaşi fată amândoi, se sfătuiră în taină şi hotărâră s-o dobândească dimpreună, ca şi cum dragostea ar răbda să fie împărţită, precum împărţi câştigul sau marfa pe din două. Văzând ei că femeia e păzită cu străşnicie de Marato, din care pricină cu greu şi-ar fi putut atinge ţelul, într-o bună zi, pe când corabia zbura ca vântul, iară Marato sta la pupă cu faţa către mare, fraţii, fără a se teme de nimic, se învoiră amândoi şi apucându-l de la spate îl azvârliră în mare; corabia mai umblă apoi cale de-o milă şi mai bine până să afle cineva de cele întâmplate. Femeia, eând îi fu dat s-o auză şi pe asta, ştiind cum că nu-i putinţă să îl mai scape de la moarte, se puse iarăşi pe bocit. Ci tinerii îndrăgostiţi dădură fuga să-i aline amarul şi se trudiră în fel şi chip, cu vorbe dulci şi cu făgăduieli din care ea nu pricepea o boabă, s-o liniştească, sărăcuţa, pe ea care mai degrabă plângea de mila ei, decât de mila celui pe care îl pierduse. Şi după ce zile de-a rân-dul îi predicară verzi şi uscate, de la o vreme socotind că izbutiseră de bine de rău s-o mângâie întrucâtva, se apucară a sfătui care din ei s-o ia şi să se culce mai întâi cu dânsa. Şi fiecare dintre ei dorind să fie primul şi nefiind chip în treaba asta să cadă la învoială, porniră a se certa dintru început cu vorbe grele, iar mai apoi, înfierbântaţi de ură, puseră mâna pe cuţite şi aruncându-se ca orbii se înjunghiară care cum nimeriră,

fără ca nimeni dintre cei de faţă să-i poată despărţi. De pe urma încăierării unul muri pe loc, iar celălalt rămase-n viaţă cu răni cumplite pe tot trupul. De această întâmplare femeia foarte se mâhni, ca una ce se afla acolo singură şi tare se temea ca nu cumva rubedeniile şi prietenii tinerilor să-şi verse focul asupra ei. Dar rugile rănitului şi faptul că-n curând sosiră la Chia-renza o izbăviră de primejdia morţii.

Acolo, scoborând la mal dimpreună cu rănitul şi poposind câtva la han, vestea frumuseţii ei se răspândi de îndată în tot oraşul şi ajunse şi la urechile prinţului din Morea, care se afla atuncea la Chiarenza. Şi dorind el cu orice preţ să deie ochii cu dânsa, după ce-o văzu îi păru chiar mai frumoasă decât şi-o închipuise el şi se îndrăgosti pe loc atât de tare, încât nu-i mai şedea capul la altceva decât la ea şi iar la ea. Or, auzind prin ce întâmplare se nimerise acolo, gândi că n-o să-i fie greu nici lui să pună mâna pe o atare pradă, în timp ce chibzuia cum ar putea s-o aibă, rudele rănitului prin-zând de veste c-o doreşte, i-o şi trimiseră de îndată, fără a mai sta pe gânduri, spre bucuria lui şi-a ei, ce se vedea scăpată de rubedenii şi primejdie. Prinţul, pe lingă frumuseţea fetei văzând şi deprinderile ei alese şi neizbutind să afle altminteri cine este, o socoti, precum era, femeie de neam mare şi ca atare dragostea îi spori încă pe atâta; de aceea o preacinsti cu fală în casa lui, nu ca ibovnică ţinând-o, ci ca pe-o nevastă. Femeia, gândindu-se la câte rele răbdase în trecut, se socotea acuma de-a dreptul fericită şi mângâiată pe deplin; şi, bucuroasă cum era, îmboboci ca floarea şi atâta farmec răspândea în jurul ei, încât toată Romagna în lung şi-n lat nu mai vorbea decât de dânsa. Duc-eJe_AtejiejJjjn jî-năr chipeş şi viteaz, ce se înrudea cu prinţul şi îi era şi prieten, aflând de frumuseţea fetei, pofti şi el s-o vadă; şi prefăcându-se că vrea să-şi viziteze prietenul, cum obişnuia a face adesea, porni cu mare alai către Chiarenza şi acolo fu primit de prinţ cu multă cinste şi omenie. Apoi, la vreo trei-patru zile după venirea lui, nimerindu-se o dată să stea de vorbă amândoi

despre vestita frumuseţe a fetei, ducele II întrebă pe prinţ dacă era cu adevărat atât de frumoasă pe cât se spunea. La care prinţul îi răspunse:

— Şi mai frumoasă încă; dar nu cuvântul meu să-ţi fie chezăşie, ci înşişi ochii tăi.

Şi la îndemnul ducelui porniră amândoi către iatacul doamnei; dânsa, înştiinţată fiind că vin s-o viziteze, îi aşteptă voioasă şi îi primi cum se cuvine, dar din păcate nu fu chip, după ce-o aşezară la mijloc între ei, să se desfete stând de vorbă, căci ea nu înţelegea nimic sau mai nimic din graiul lor. Din care pricină amândoi şedeau şi se uitau la ea ca la o minune, mai cu seamă ducele, căruia nu-i venea să creadă că e făptură pă-mântească; tot uitându-se la ea, fără să-şi dea seama că bea din ochi pe nesimţite veninul dulce al dragostei, încredinţat că-şi mulţumeşte simţirea numai din priviri, se pierdu pe sine însuşi, îndrăgostindu-se cu patimă de dânsa. Iar după ce plecă cu prinţul dimpreună, se puse a chibzui în tihnă la cele ce văzuse şi-l socoti pe prinţ drept omul cel mai fericit, fiindcă era stăpânul acelei negrăite frumuseţi. După ce vreme îndelungată se tot gândi la dânsa – cu felurite gânduri – trăgând mai mult în cumpănă iubirea înfierbântată decât obrazul lui şi cinstea de prieten, se hotărî, orice s-ar fi întâmplat, să-i smulgă prinţului iubirea şi fericirea şi cu orice preţ s-o dobândească pentru sine, preafericindu-se pe el. De aceea In graba lui lăsă deoparte omenia şi orice judecată şi porni să se gândească numai la înşelăciuni, în felul acesta, într-o zi, potrivit gândului nemernic pe care îl urzise, fiind ajutat de-o slugă preacredincioasă a prinţului, pe nume Ciuriaci, îşi pregăti de drum în mare taină caii şi toate celelalte lucruri, spre a putea pleca de îndată; iar când fu noapte afară, el, dimpreună cu un tovarăş de-al său, înarmaţi până-n dinţi şi călăuziţi de Ciuriaci, se strecurară pe ascuns în odaia prinţului, care din pricina zăpuşelii, în timp ce fata dormea dusă, şedea în pielea goală în faţa unei ferestre care dădea spre mare, sorbind boarea de vânt ce

pătrundea printr-însa. Atuncea ducele, după ce-şi învăţă dinţii tovarăşul ce anume avea să facă, străbătu odaia cu paşi de pisică şi ajungând la fereastră străpunse c-un cuţit pe prinţ din şale până-n pântec şi apucându-l iute-n braţe îl azvârli peste fereastră. Palatul, înalt de câteva prăjini, se afla tocmai deasupra mării, iară fereastra prinţului dădea deasupra unor case dărăpănate de urgia mării, pe unde rareori sau poate niciodată nu ajungea picior de om. Din pricina aceasta, întocmai precum ducele din vreme chibzuise, nimeni nu auzi şi nici n-ar fi putut s-audă căderea trupului ucis. Tovarăşul ducelui, văzând că treaba-i mântuită, cât ai clipi din ochi, prefăcându-se că-l mângâie, zvârli de gâtul lui Ciuriaci un şireang anume pregătit şi trase o dată cu putere, încât Ciuriaci amuţi pe loc; apoi, venind şi ducele, îl sugrumară şi-i făcură vânt pe urmele stăpânului. La urmă, încredinţându-se că nimeni, nici femeia nici alţii nu-i simţiseră, ducele luă un sfeşnic şi, ridicându-l deasupra patului, descoperi încetişor femeia care dormea adânc; apoi, privind-o din creştet până-n tălpi, o lăudă cu prisosinţă şi, de-i plăcuse învesmântată, acu că era goală, peste măsură îi plăcu. Din care pricină, cuprins de doruri pătimaşe, netulburat de gândul păcatului ce săvârşise, cu mâinile încă pline de sângele vărsat, i se culcă alături şi-o cunoscu pe ea, care, adormită aproape, gândea că e cu prinţul. Apoi, după ce-n desfătare hălădui o vreme, sculându-se, dădu porunci să vină slujitorii şi luând femeia, cu căluş în gură, o scoase din palat printr-o uşiţă tăinuită prin care pătrunsese şi el, o puse pe un cal şi-apoi pe-aci ţi-i drumul; porniră fără pic de larmă cale întoarsă către Atena. Dar fiind el însurat, nu poposi în oraş, ci o duse pe femeie, din cale afară de mâhnită, biata, la un castel de-al său pe malurile mării, nu departe de oraş şi o ţinu acolo într-ascuns, purtându-i mare grijă şi rân-duindu-i slugi şi tot ce i-ar fi fost de trebuinţă.

A doua zi de dimineaţă cei de la curtea prinţului şezură multă vreme tot aşteptând să se trezească; şi într-un târziu,

văzând că nu se aude nici un zgomot, împinseră de uşi, care nu erau închise şi neaflând pe nimeni, gândiră că de bună seamă prinţul plecase undeva pe ascuns, ca să petreacă în tihnă vreo două sau trei zile cu frumuseţea aceea de femeie; şi nu-şi bătură capul să afle mai multe, între acestea însă se întâmplă anume ca-n ziua următoare să se abată prin dărâmă-turile unde zăcea trupul prinţului şi al lui Ciuriaci un biet nebun, care, apucându-l pe Ciuriaci de streang, o luă din loc cu el trăgându-şi-l pe urme. Nu fără de mirare mulţi oameni din cetate recunoscură trupul şi luându-l pe nebun cu binişorul, îl îndemnară să-i ducă la locul unde îl aflase; acolo, spre mâhnirea multă a întregului oraş, găsiră şi pe prinţ şi-l îngropară cu mare cinste. Apoi, pornind a cerceta cine putuse înfăptui atare fărădelege, văzând că ducele Atenei plecase pe furiş, se chibzuiră – - şi pe drept – - că numai el era făptaşul, cu atât mai mult cu cât plecase ducând cu sine pe femeie. Drept aceea, înscăunând pe un frate de-al prinţului în loc, porniră a-l aţâţa la răzbunare. Acesta, încredinţându-se din multe alte dovezi că lucrurile stau aşa precum şi le închipuise el, îşi rugă prietenii de pretutindeni şi rudele, cu slujitorime cu tot, să-i sară într-ajutor şi rânduind o oaste puternică şi mare porni cu dânsa la război împotriva ducelui Atenei. Ducele, auzind acestea, făcu şi el tot ce putu întru apărarea sa şi mulţi seniori săriră să-i deie o mână de ajutor. Printre aceştia, trimişi de împăratul de la Constantinopole cu oaste multă şi frumoasă, se aflau şi Constantin, feciorul împăratului, cu Manovello, care-i era nepot. Aceştia doi fură primiţi cu cinste de duce şi mai cu seamă de ducesă, ce le era surioară.

Acu, aşteptându-se să înceapă de la o zi la alta lupta, ducesa, aflându-şi timp prielnic, îi chemă pe cei doi tineri în iatacul ei şi acolo, vărâsd şiroaie de lacrimi şi cuvinte, le spuse ce anume dezlănţuise lupta şi le arătă cum o înjosise ducele, ţinând într-ascuns pe femeia aceea, de care socotea că nimenea nu ştie; apoi, mai văietân-du-se o vreme de

toate cele întâmplate, ducesa se rugă de ei să facă ce-or putea şi ce-or găsi cu cale spre mân-gâierea ei şi spre onoarea ducelui. Tinerii, care ştiau de mai înainte toată povestea asta, mai mult n-o întrebară, ci se trudiră fiecare s-o mângâie cu vorba, dându-i cu prisosinţă nădejdi de mai bine si, după ce aflară de la dânsa unde şedea femeia, porniră într-ale lor. Or, cum adeseori se nimeriseră s-audă dt de frumoasă era dânsa, dorind şi ei s-o vadă, se rugară de duce să le-o arate. Ducele, uitând câte păţise prinţul din pricină că i-o arătase, făgădui să le-o arate; şi dând porunci să i se rân-duiască o masă îmbelşugată într-o grădină ca-n poveşti (la locul unde se afla femeia), a doua zi de dimineaţă, cu încă câţiva prieteni îi luă cu el la masă. Cum sta tocmai lângă femeie, Constantin prinse a se uita la dânsa de-a dreptul uluit, zicându-şi întru sine că-n viaţa lui nu mai văzuse atare frumuseţe şi că de bună seamă ar fi trebuit să-l ierţi pe duce sau pe oricare altul, ce pentru a pune mâna pe o femeie ca aceea ar fi ajuns pân' la trădare sau orice altă josnicie; şi tot uitându-se la dânsa şi tot mai tare lăudând-o, păţi şi el ca ducele. Din care pricină plecă de acolo îndrăgostit până peste urechi şi, lăsând deoparte gândul luptei, începu să se gândească cum ar putea să i-o răpească ducelui, tăinuind cu străşnicie iubirea care-l dogorea, în timp ce el se perpelea cu gânduri ca acestea, sosi şi vremea de-a porni războiul, căci prinţul încălcase pământurile ducelui; drept care acesta, cu Constantin şi cu ceilalţi toţi, aşa precum fusese din vreme hotărât, porniră din Atena şi statorniciră lupte pe hotare, ca să-l împiedice pe prinţ să meargă mai departe. Or, stând ei pe hotare mai multe zile în şir, Constantin, cu gândul şi cu inima tot la femeie, făcându-şi socoteala că i-ar fi fost mai lesne acum că ducele era departe să-şi împlinească pofta, ca să găsească un prilej spre a se întoarce la Atena, se prefăcu bolnav şi cu îngăduinţa ducelui se întoarse în cetate, după ce toată oastea lui şi drepturile asupra ei i le lăsă lui Manovello. Acolo, după câteva zile, intrând cu soru-sa în vorbă despre

înjosirea ce-o răbda cu ţiitoarea ducelui, îi spuse că, dacă ar fi vrut, el era gata s-o ajute răpind femeia şi ducând-o aiurea. Ducesa, fiind încredinţată că Constantin de dragul ei şi nu de-al celeilalte îi sare într-ajutor, răspunse că-i pe placul ei toată isprava asta, de-ar fi putut s-o facă astfel ca ducele să n-aibă ştire de învoirea ei; şi după ce Constantin o încredinţa că îi va face în voie, ducesa îl lăsă să facă cum socotea că e mai bine.

Constantin, după ce înarma în mare taină o luntre uşoară şi-o trimise pe lingă grădina doamnei, învăţân-du-şi oamenii ce anume aveau să facă, el cu alte slugi porni către castelul unde sălăşluia femeia. Acolo, fiind primit cu bucurie de către cei care-o slujeau, şi chiar şi de femeie, la vo:'ia lui, dânsa porni cu el către grădină, dimpreună cu slugile care o însoţeau şi oamenii lui Constantin. Şi, prefăcându-se acesta c-ar vrea să-i spună ceva din partea ducelui, o duse către-o poartă care dădea spre mare şi care fusese descuiată din vreme de către unul din oamenii lui; acolo, chemând la sine barca c-un şuierat ştiut, porunci oamenilor s-o ia pe femeie şi să o suie în barcă, iar el, întorcându-se către slujitorii ei, le spuse:

— Nu vă clintiţi din loc şi nu suflaţi o vorbă, dacă vi-i dragă viaţa! Căci n-am venit aicea ca să răpesc femeia ducelui vostru, ci ca să spăl ruşinea pe care el o aruncă asupra sorei mele.

La acestea nimenea nu cutează să mai cârcnească, iar Constantin, urcându-se cu toţi ai săi în barcă, se aşează lângă femeia care plângea de zor şi porunci vâslaşilor să meargă înainte. Aceştia, mai mult zburând decât vâslind, sosiră a doua zi în zori la Egina. Acolo, coborând la mal şi odihnindu-se o vreme, Constantin se desfată cu femeia, care, sărmana, îşi blestema prea multa frumuseţe. Apoi, urcându-se din nou în barcă, ajunseră în scurtă vreme la Chios, unde Constantin, temându-se de mustrările părintelui său şi fiindu-i frică nu cumva să-i ieie cineva femeia, de ar fi mers cu ea acasă, se hotărî să poposească,

gândind că-n locul acela se afla în siguranţă. Acolo multe zile în şir ea, biata, îşi plânse soarta, dar până mai la urmă se mângâie cu Constantin şi, tot aşa precum făcuse şi-n celelalte rânduri, găsi prilej de desfătare în câte-i rânduise soarta.

În vremea aceasta Osbech, regele turcilor, ce întruna o ţinea-n război cu împăratul de la Constantinopole, se nimeri să ajungă tocmai la Smirna; si, auzind acolo cum că la Chios feciorul împăratului trăia în desfrâu şi huzurea de bine ou o femeie ce-o răpise, fără de nici o grijă şi fără oaste în preajmă, se luă cu câteva corăbii, şi, într-o noapte, pe ascuns, intră cu-ai săi în Chios, prinzând pe mulţi de-a dreptu-n pat, căci n-apucaseră să afle că năvăliseră duşmanii; iar mai la urmă, omorând pe câţiva dintre ei, care treziţi în toiul nopţii se repe-ziseră la arme, dădură pretutindeni foc si, încărcându-şi prada şi pe ostatici în corăbii, o luară înapoi spre Smirna. Acolo Osbech, care era tânăr, cercetându-şi prada, dădu peste femeie şi, cunoscând că ea era ibovnica lui Constantin, răpită din pat în timp ce dormea, fu tare mulţumit văzând-o şi fără să mai stea pe gânduri şi-o făcu nevastă, se cunună cu ea şi huzuri şi el câteva luni de zile.

Împăratul Constantinopolelului care, mai înainte de a se întâmpla acestea, căzuse la învoială cu Bassano, regele Capadochiei, ca să purceadă cu oştiri asupra lui Osbech ce urma să-l lovească dintr-o latură, în timp ce el l-ar fi izbit cu oastea lui din cealaltă, deşi nu izbutise totuşi a duce pân' la capăt învoiala din pricina unor anume lucruri pe care le cerea Bassano, iar lui nu-i venea la socoteală şi nici nu le făcuse, auzind de cele întâmplate feciorului său şi mâhnit peste măsură, făcu numaidecât tot ce-i cerea Bassano, îndemmndu-l şi dându-i mereu ghes să pornească împotriva lui Osbech, în timp ce şi el cu ai lui se pregătea să-i sară în spate de cealaltă parte. Osbech, auzind acestea, îşi adună oştirea şi, până a nu fi prins ca-n cleşte de cele două oşti, porni împotriva regelui din Capadochia, după ce lăsă pe

femeie la Smirna în paza unui credincios curtean şi prieten de al său. Iar după o vreme, încăierându-se cu regele Capadochiei şi luptându-se cu el, fu ucis în luptă, iar oastea lui fu biruită şi împrăştiată pretutindeni. Bassano, ca unul care biruise acum şi căruia nimeni nu-i mai sta în cale, o apucă spre Smirna şi-n calea lui norodul tot i se înclină cu supuşenie, ca în faţa unui învingător.

Curteanul lui Osbech, Antioh pe nume, căruia regele îi lăsase în pază femeia, deşi era bătrân, văzând-o aşa frumoasă, se îndrăgosti de ea, uitându-şi de credinţa ce-o datora stăpânului şi prietenului său; şi cunoscându-i graiul (lucru ce-o bucură nespus pe ea, care de ani de zile trăise ca o surdo-mută, din pricină că nici o boabă nu înţelegea în jurul ei şi nici pe dânsa nimeni nu izbutise s-o înţeleagă), îmboldit de dragoste, în scurtă vreme se apropie într-atât de ea, încât, fără a-şi mai bate capul niciunul nici celălalt cu gândul la stăpânul lor care se afla în luptă, făcură ce făcură şi schimbară prietenia în dragoste, aflând pe sub cearşafuri unul cu celălalt neostoită desfătare şi multă bucurie. Ci între acestea auzind ei că Osbech fusese biruit şi omorât în luptă şi că Bassano se apropia făcând prăpăd în calea lui, ho-tărâră s-o şteargă de acolo; şi luând cu ei o mare parte din avuţiile lui Osbech, porniră pe ascuns la Rodos, unde, la scurtă vreme după sosirea lor, Antioh căzu la pat bolnav de moarte. Or, nimerindu-se să sadă la han dimpreună cu un cipriot, un negustor pe care îl îndrăgea nespus şi-i era bun prieten, sărmanul Antioh, simţind că i se apropie moartea, se chibzui să-i lase avutul şi femeia. De aceea în pragul morţii îi chemă la sine pe amândoi şi le zise:

— Eu, după câte văd, mă prăpădesc cu zile şi tare-mi pare rău, căci niciodată nu mi-a fost mai dragă viaţa ca acuma. Dar barem mor cu inima împăcată că mă sfârşesc în braţele acelor două fiinţe pe care le iubesc mai mult decât orice pe lume, adică tu, iubite prieten, şi cu femeia aceasta, pe care am îndrăgit-o mai mult decât pe mine însumi, din ceasu-n care am cunoscut-o. Ce-i drept, acum că mor, mi-e tare greu

să ştiu c-o las aici printre străini, fără de nici un sprijin sau ajutor pe lume; şi mi-ar fi şi mai greu de nu te-aş şti pe tine aicea, pe tine care trag nădejde că de dragul meu îi vei purta şi ei de grijă, aşa cum mi-ai purtat şi mie; de aceea, dac-o fi să mor, te rog din toată inima să te îngrijeşti de ea şi de avutul meu, şi atât cu el cât. şi cu ea să faci ce crezi de bine spre alinarea sufletului meu. Iar tu, femeia mea iubită, fii bună şi nu mă uita, ca să mă pot mândri pe cealaltă lume că mă îndrăgeşte pe pământ femeia cea mai minunată din câte a zămislit natura. De-mi daţi încredinţare că veţi păzi cu sârg aceste două rugi ale mele, nu încape îndoială că am să-mi dau sfârşitul cu inima împăcată.

În timp ce el spunea acestea, neguţătorul şi femeia plângeau deopotrivă, iar după ce sfârşi, îl mângâiară, promiţându-i pe legea lor să facă întocmai aşa precum doreşte el, dacă ar fi fost să moară. La scurtă vreme după aceea, Antioh se petrecu din viaţă şi fu îngropat cu cinste de negustor şi de femeie. Apoi, la vreo trei-patru zile după ce-l aşezară în groapă, cipriotul isprăvindu-şi treburile cu care venise la Rodos şi dorind să se întoarcă în Cipru, pe o corabie catalană care se afla acolo, o întrebă şi pe femeie ce anume avea de gând să facă, căci el era silit să se întoarcă în Cipru. Femeia îi răspunse că, de s-ar fi învoit s-o ieie, ea bucuroasă se ducea, nădăjduind că el, de dragul lui Antioh, s-ar fi purtat cu ea şi-ar fi ţinut-o ca pe-o soră. Neguţătorul îi răspunse că era gata oricând să-i împlinească voia; si, ca s-o apere la drum de orişice necinste, le spuse tuturor că îi era nevastă. De aceea, urcându-se în corabie şi dându-li-se acolo o odăiţă către pupă, negustorul se culcă cu dânsa într-un pătuc cam strimt, ca nu cumva cu fapta să dezminţească vorba. Din pricina aceasta se întâmplă acolo ceea ce nici femeia şi nici neguţătorul n-aveau de gând să facă când se porniseră din Rodos; anume că, fiind îmboldiţi de întunecimea multă şi de căldura patului, puteri ce nu-s de lepădat, uitându-şi amândoi de răposatul Antioh, de dragoste şi prietenie, minaţi parcă de-aceeaşi poftă,

prinseră unul pe celălalt să se dezmierde pe întuneric şi până a nu sosi la Baffa, de unde era cipriotul, ajunseră din plin să se cunoască-n trup. Apoi, ajunşi la Baffa, şezură o vreme împreună.

Acu, tocmai la vremea aceea se nimeri să pice în Baffa, c-o treabă oarecare, un om de neam, pe nume Antigono, ce ani avea destui la număr şi minte şi mai multă, dar bogăţie mai deloc, căci mijlocind mai 'multe treburi în slujba regelui din Cipru, de fiecare dată soarta i se arătase a fi vrăjmaşă. Or, într-o bună zi, Antigono acesta, trecând prin faţa casei unde şedea femeia, pe când neguţătorul se afla plecat cu mărfuri în Erminia, se nimeri s-o vadă la o fereastră şi, de frumoasă ce era, se puse a se uita la dânsa şi încetul cu încetul îşi aminti că el de bună seamă o mai văzuse cândva, dar nu fu chip să-şi amintească unde. Femeia, care ani de-a rândul fusese jucăria sorţii, dar căreia îi sosise ceasul să i se curme relele, de îndată ce-l văzu pe Antigono îşi aminti că-l ştie din casa părintească, unde îl slujise pe părintele ei cu rang de frunte la curtea împărătească; din care pricină, simţind că saltă în ea nădejdea de-a mai ajunge o dată, prin sfaturile lui, la rangul ei regesc, ştiindu-l plecat pe negustor, îl chemă degrabă pe Antigono în casă. După ce acesta pătrunse la dânsa, îl întrebă cam ruşinoasă de nu cumva era Antigono din Famagosta, aşa precum i se părea. Antigono îi răspunse că el era acela şi după aceea adăugă:

— Şi mie-mi pare, doamnă, că te cunosc de undeva, dar nu e chip să-mi amintesc de unde. De aceea te-aş ruga, de nu ţi-e cu bănat, să îmi aduci aminte.

Femeia, auzind că el era acela, i se aruncă de gât plângând cu foc şi îl întrebă, pe el ce sta ca împietrit, de nu cumva o mai văzuse vreodată în Alexandria. La auzul acestei întrebări Antigono o cunoscu pe dată că ea era Alatiel, copila sultanului, care trecea drept înecată în mare şi dădu să-i facă cuvenita plecăciune; femeia însă nu-l lăsă şi se rugă de el să stea puţin cu dânsa. Antigono îi făcu pe voie şi-o întrebă apoi smerit de unde, când şi cum venise prin

locurile acelea, căci în Egipt, pe tot cuprinsul ţării se răspândise vestea că ea se înecase-n mare cu câţiva ani în urmă. La care femeia răspunse:

— Mai bine m-aş fi înecat, decât să rabd o viaţă ca cea pe care am trăit-o! Şi cred că tatăl meu ar zice ca şi mine, de-ar şti prin ce-am trecut.

— Decameronul, voi. I – cd. 80

Şi zicând astfel porni din nou să hohotească în plâns de ţi se rupea inima văzând-o.

Antigono îi zise atunci:

— Doamnă, nu te mai zbuciuma aşa, fără de nici un rost; mai bine povesteşte-mi mie toate necazurile tale şi câte ai pătimit, căci s-ar putea ca treaba să fie astfel încât, cu ajutorul lui Dumnezeu, s-avem putinţa de-a o drege şi de-a-i aduce îndreptare.

— Antigono, zise femeia, când te-am zărit pe tine mi s-a părut că-l văd pe tata; şi îmboldită fiind de dragostea şi duioşia pe care se cuvine să i le port ca fiică, deşi puteam să mă ascund, ţi-am spus de îndată cine sunt; crede-mă, prea puţini sunt cei pe care eu vă-zându-i să simt atâta bucurie cât-am simţit văzându-te şi cunoscându-te pe tine; de aceea, tot ce-am tăinuit de-a lungul vieţii mele oropsite am să-ţi înşir acuma ţie, ca unui tată adevărat. Iar după ce-mi vei da ascultare, de socoteşti că-i cu putinţă să faci cumva ca să mă duci din nou acolo unde am fost, atunci te rog s-o faci; de nu, fii bun şi nu spune la nimeni că m-ai văzut sau că ai veşti despre mine.

Şi zicând astfel, îi povesti toate necazurile ei, plân-gând fără încetare, din ziua când furtuna o azvârlise în Maiorca şi până-n clipa aceea. Antigono, tot ascultând-o, porni şi el să plângă de mila ei, sărmana; apoi, după ce şezu pe gânduri o vreme, îi zise:

— Doamnă, de vreme ce de-a lungul necazurilor du-mitale n-a ştiut nimeni cine eşti, mă prind fără de alta să te redau tatălui tău mai dragă ca oricând şi-apoi şi regelui din Garbo ca soaţă legiuită.

Şi întrebându-l femeia în ce chip socotea să săvâr-sească fapta asta, bătrânul o învăţă de-a fir-a-păr câte trebuia să facă; apoi, ca nu cumva să mai păţească şi altă poznă din pricina întârzierii, Antigono se întoarse numaidecât la Famagosta si, înfăţişându-se regelui, îi zise:

— Prealuminate, dacă vrei, poţi în acelaşi timp să-ţi dărui ţie cinste şi mie, care-s om sărac, în slujba înăl-ţimii-tale, să-mi faci un mare bine, fără prea multă cheltuială.

Regele îi ceru atunci să-şi desluşească gândul, iar Antigono îi răspunse:

— A sosit la Baffa tânăra şi frumoasa copilă a sultanului, cea despre care s-a crezut atâta vreme c-ar fi moartă şi care, ca să-şi păstreze neîntinată cinstea, a pătimit atâţia ani nenorociri cumplite; acum, în halu-n care e, ca vai de ea săraca, ar vrea să se întoarcă la casa părintească. De-ai vrea să-ţi dai încuviinţarea şi s-o trimiţi sub paza mea acasă, ţi-ai dobândi nespusă cinste, iar mie mi-ai fi tare de folos'; unde mai pui că-n veci de veci sultanul n-o să uite o faptă ca aceasta.

Regele, îndemnat de nobile simţiri, răspunse fără a sta pe gânduri că se învoieşte bucuros; şi trimiţând curteni, aduse pe copilă cu mare alai la Famagosta, unde regina şi cu dânsul o întâmpinară bucuroşi, cu toată cinstea cuvenită. Apoi, fiind întrebată despre necazurile ei, fata le povesti pe toate, aşa cum o învăţase Antigono să zică. Şi după vreo câteva zile, la rugăminţile fetei, regele o trimise înapoi sultanului, sub paza lui Antigono, şi îi dădu tovărăşie suită aleasă de curteni şi doamne. Ar fi şi de prisos să spun cu câtă bucurie o întâmpină sultanul, pe ea, pe Antigono şi pe ceilalţi, pe toţi. Apoi, după ce fata se odihni o vreme, sultanul îşi dori să ştie cum de se afla încă în viaţă, unde şezuse atâta vreme şi cum de nu-i dăduse de ştire că trăieşte.

Femeia, care nu uitase nici barem o fărâmă din cele ce-o învăţase să spună Antigono, prinse a grăi precum urmează:

— Iubite tată, cam la vreo douăzeci de zile de la plecarea mea, corabia în care mă aflam, sleită de furtuni, se izbi într-o noapte de nişte maluri stâncoase, pe undeva spre soare apune, aproape de un loc căruia îi zice Agua-morta; ce s-a ales de oamenii care se aflau cu mine pe corabie nu ştiu şi niciodată n-am izbutit să aflu; atâta ştiu că-n zori, trezindu-mă ca din mormânt, nişte oameni de acolo, care, zărind corabia, de pretutindeni năvăleau s-o fure, ne-au aşezat pe mine dimpreună cu două din femeile mele pe mal şi apoi nişte tineri punând mâna pe noi o luară la fugă care încotro cu femeile după ei. Ce s-a ales de ele n-am mai aflat nicicând; pe mine însă mă prinseseră doi dintre tinerii aceia şi se certau trăgându-mă de plete, în timp ce eu plângeam de zor; or, tocmai când cei doi trăgând de mine erau gata s-ajungă într-o pădure, se nimeri să treacă pe acolo patru bărbaţi călări. De îndată ce-i văzură prigonitorii mei, mă lăsară în plata Domnului, luând-o la sănătoasa. Cei patru călăreţi, ce după înfăţişare păreau a fi deprinşi să poruncească, văzând una ca asta, dădură fuga către mine şi începu să mă întrebe de una şi de alta; eu le-am spus tot ce-am ştiut, dar ei nu pricepeau nimica şi nici eu nu-i înţelegeam. La urmă, după ce se sfătuiră o vreme între ei, urcându-mă pe cal, mă porniră la o mănăstire de femei de aceeaşi lege ca şi ei, şi acolo, ce-or fi spus, ce n-or fi spus, nu ştiu, dar femeile acelea mă primiră cu multă bunătate şi-mi purtară de grijă toată vremea cât şezui acolo. Dimpreună cu ele am slujit apoi cu multă evlavie sfântului Creşte cel din Valea Adâncă, pe care tare-l îndrăgesc femeile din ţara aceea. Acu, după ce-am stat o vreme cu ele şi-am învăţat şi eu câte ceva din limba lor, întrebân-du-mă cine sunt şi de pe unde vin, eu, ca una ce ştiam că sunt de altă lege şi mă temeam ca nu cumva, de spun adevărat, să mă alunge de pe-acolo ca pe-o vrăjmaşă a legii lor, le-am răspuns că sunt copila unui nobil din Cipru, care mă măritase după un bărbat din Creta şi-n drumul către insulă furtuna ne azvârlise, spre fericirea noastră, pe malurile

acelea. Or, cum trăiam mereu cu teama în suflet, adeseori şi-n multe lucruri făcut-am şi eu ca şi ele, după obiceiul mănăstirii. Iar când stăpâna lor, căreia i se zice stareţă, m-a întrebat de vreau să mă întorc în Cipru, eu i-am răspuns că n-am pe lume dorinţă mai aprinsă; dar dânsa, cu multă grijă fiind faţă de cinstea mea, nu se încumeta să mă încredinţeze nici unui călător din câţi mergeau spre Cipru, până ce, să tot fie vreo două luni de-atunci, nimerind la mănăstire niscaiva francezi de treabă dimpreună cu femeile lor, dintre care una era rudă cu stareţa, auzind ea că se duceau la Ierusalim să se închine la mormân-tul unde, după ce-l omorâseră iudeii, fusese îngropat acela căruia i se roagă ei, mă dădu în grija lor, rugân-du-i să mă ducă la tatăl meu în Cipru. Cât de frumos s-au purtat cu mine oamenii aceia, cu câtă bucurie m-au primit ei şi nevestele lor e lung de spus şi, dacă as face-o, n-aş mai ajunge niciodată să-mi isprăvesc povestea. Destul atâta că, urcându-ne pe o corabie, după mai multe zile am ajuns la Baffa; şi văzându-mă eu acolo, pe unde nimeni nu ştia de mine, fără să ştiu ce să le spun acelor oameni cumsecade care doreau cu orice preţ să mă înfăţişeze tatii, după cum le poruncise cucernica femeie, Dumnezeu, înduioşat pesemne de soarta mea vrăjmaşă, mi-l scoase în cale pe Antigono, pe care îl întâlnii pe mal, tocmai în clipa când scoboram la Baffa. Chemându-l degrabă, i-am spus pe limba noastră, spre a nu fi înţeleasă de însoţitorii mei şi nici de femeile lor, să se prefacă a mă primi ca şi pe fiica lui. El mă înţelese de îndată şi primindu-mă cu multă bucurie, cinsti pe oamenii aceia şi pe femeile lor după bietele lui puteri, iar pe mine mă trimise regelui din Cipru, care mă primi şi mă trimise aici acasă, purtân-du-se cu mine aşa de omenos cât n-aş putea nieicând să povestesc cu vorba. Acu, de-a mai rămas ceva de spus, să spună Antigono, care a auzit din gura mea de mii de ori povestea.

Antigono, răsucindu-se către sultan, îi zise:

— Stăpâne, fata ţi le-a spus pe toate, aşa cum mi le-a spus şi mie în repetate rânduri şi aşa precum mi-au spus şi oamenii aceia de treabă care au adus-o pân' la Baffa. Un singur lucru nu ţi-a spus şi eu socot că n-a făcut-o din pricină că nu se cade să spună tocmai ea aceasta; şi-anume, mărturia dată de oamenii aceia şi de nevestele lor despre viaţa cinstită pe care a dus-o dimpreună cu călugăriţele, despre virtutea ei şi toată a ei purtare, ce-i vrednică de laudă, despre potopul cel de lacrimi pe care l-au vărsat femeile şi oamenii aceia când, dându-mi-o în pază mie, s-au despărţit de ea. Lucruri ce, dacă aş sta să le înşir cu de-amănuntul, aşa precum mi-au fost şi mie povestite, nu azi, dar nici la noapte n-aş mai ajunge să sfârşesc. De ajuns să-ţi spun atâta că (după câte mărturiseau ei prin cuvintele lor şi după câte mi-am dat eu singur seama) măria-ta te poţi lăuda că ai cea mai frumoasă fată, cea mai vrednică şi mai cinstită din câte fete de împărat mai sunt pe lumea asta.

Sultanul, auzind acestea, simţi că-i creşte inima de bucurie şi prinse a se ruga să-l lumineze Dumnezeu, astfel încât să poată răsplăti cum se cuvine pe cei ce-i preaeinstiseră copila şi mai cu seamă pe regele Ciprului, care i-o trimisese acasă cu atâta cinste şi alai; apoi, la câteva zile după acestea, răsplătindu-l pe Antigono cu daruri împărăteşti, îi îngădui să se întoarcă în Cipru şi mulţumi regelui prin scrisori şi prin trimişi de vază, aleşi anume pentru aceasta, de toate cele ce făcuse pentru copila sa. Şi, dorind el să ducă până la capăt câte începuse a face, să-şi deie adică fata după regele din Garbo, îi desluşi acestuia toată povestea fetei, scriindu-i că de cumva ar mai fi vrut-o de nevastă, să şi trimită după dânsa. Regele din Garbo foarte se bucură de-o veste aşa de bună şi trimiţând o seamă de cavaleri şi doamne ca să-i aducă fata, o întâmpină cu mare bucurie. Iar dânsa, care se culcase cu opt bărbaţi la rând, cam de vreo zece mii de ori, cu dânsul se culcă fecioară, ba încă dându-i şi dovadă cum că era neprihănita; pe urmă, ca regină, trăi ferice lângă dânsul ani mulţi şi îmbelşugaţi, de

unde s-a iscat şi vorba: Guriţa sărutată în veci nu vestejeşte, ba dimpotrivă, ca şi luna, din lună-n lună se-nnoieste.

Povestea a opta.

Contele d'Angers, învinuit pe nedrept, e surghiunit din ţară şi nevoit să-şi lase copilaşii în Anglia, pe fiecare într-altă parte; întorcân-du-se pe ascuns din Scoţia, îi găseşte cu bine şi apoi, intrând ca grăjdar înoastea regelui Franţei, până mai la urmă e dovedit nevinovat şi i se face dreptate.

Doamnele suspinară îndelung, înduioşate de feluritele întâmplări ale frumoasei Alatiel; dar cine poate şti care era pricina acelor suspine? Se prea poate ca unele din ele să fi suspinat mai degrabă de dorul atâtor nunţi la rând, decât de mila miresei. Ci lăsându-le deoparte pe acestea, după râsul stârnit de ultimele cuvinte ale lui Pamfilo, regina, văzând că-şi isprăvise povestea, se întoarse către Elisa şi-i porunci să intre şi ea în horă cu o poveste de-a ei. Iar dânsa, bucuroasă, prinse a grăi astfel:

— Cuprinzător e câmpul căruia noi în lung şi-n lat îi măsurăm astăzi cuprinsul, şi orişicine poate să afle miez povestii sale, nu unul, ci chiar zece, căci soarta din belşug l-a semănat cu întâmplări, şi triste şi ciudate. Drept care, alegând şi eu o întâmplare din atâtea, voi spune cum că împărăţia Romei, trecând din stăpânirea Fraftţei în cea germană, se iscă între cele două popoare o vrăjmăşie crunta~şi-o luptă necurmată; din care pricină, fie pentru a-şi apăra ţara, fie pentru a-şi spăla ruşinea, regele Franţei împreună cu un fiu de-al său puseră la grea încercare puterile ţării şi, ajutaţi fiind de rude şi de prieteni, adunară oştire câtă frunză şi iarba şi-i porunciră cale împotriva duşmanului. Dar până a nu pleca şi ei la drum, ca să nu-şi lase ţara fără câr-muitor, cunoscându-l pe Gjaaltieri, conte^jcTAngers, ca om de neam şi înţelept, slujitor şi prieten credincios, pă-rându-li-se lor cjar fi mai potrivit ca fire cu viaţa de la curte decât cu osteneala luptei, deşi se pricepea prea bine la războaie, îl lăsară pe el drept

înlocuitor şi stă-pân pe întreaga cârmuire a regatului, şi apoi porniră la drum.

Gualtieri se puse pe lucru, muncind cu înţelepciune şi cu rânduială în slujba încredinţată şi sfătuindu-se întru toate cu regina şi cu nora ei; şi, deşi doamnele fuseseră lăsate în paza lui, el le cinstea ca pe stăpâne şi ca atare le slujea.

Frumos la trup şi de ani vreo patruzeci la număr, Gualtieri era plăcut la chip şi ales întru deprinderi ca nimeni altul în toată ţara. Apoi, pe lângă acestea, n-ai fi putut găsi pe vremurile acelea un cavaler mai dulce şi mai duios la vorbă şi nici vreunul să se poarte mai mândru îmbrăcat ca el. Or, regele Franţei şi fiul său fiind plecaţi în război, şi murind între acestea femeia lui Gualtieri – care-i lăsase doi copii, o fată şi-un băiat – cum tot umbla el pe la curte şi tot sfătuia cu doamnele de treburile ţării, se întâmplă că nora regelui să pună ochii pe el şi cântărindu-i cu drag nespus făptura şi deprinderile alese, să înceapă într-ascuns cu patimă a-l iubi. Şi, simţindu-se ea tânără şi proaspătă, iar pe el ştiindu-l fără femeie, cugetă că nu-i va fi greu să-şi împlinească voia; de aceea, socotind că doar ruşinea avea să-i stea în cale, se hotărî s-o alunge şi să-i mărturisească toată iubirea ei. Drept care într-o bună zi, aflându-se ea singură şi socotind că-i vremea să-şi potolească focul, destăinuindu-şi dragostea, trimise după el, ca şi când alte cele ar fi dorit să-i spună.

Gualtieri, ale cărui gânduri erau departe mult de cele ale femeii, i se înfăţişă pe dată si, după ce se aşezară pe voia ei pe-un pat, singuri într-o odaie, cavalerul o întrebă în două rânduri de ce anume îl chemase. Femeia, după ce tăcu o vreme, în cele din urmă, îmboldită de iubire şi împurpurată de ruşine, începu să-i spună, cu vorba ruptă de suspine, aşa precum urmează:

— Iubit şi dulce prieten, domnia-ta, prea înţelept cum eşti, îţi poţi da lesne seama cât de firavă e firea bărbatului şi a femeii, ba din anume pricini a unora dintre femei chiar mai şubredă decât a celorlalte. De aceea, în faţa celui ce judecă

pe drept, păcatul, chiar dacă e la fel în toţi, se cade pedepsit în fiecare altminteri. Or, de-i aşa cum zic, cine ar putea să spună că nu-i mai vrednic de ocară omul, fie el bărbat ori femeie, ce nevoit fiind să muncească ca să-şi câştige pâinea, se lasă totuşi furat de iubire, decât de pildă o femeie trăită în huzur şi avută, căreia toate poftele i se împlinesc din plin. Eu una, zău, nu cred să se găsească cineva care să spună asta. Din care pricină socotesc că averile şi huzurul unei atari femei îi sar într-ajutor şi-i uşurează vina, de cumva tocmai ea se lasă ispitită de dragoste; iar dacă totuşi îi rămâne încă vreun dram de vină, şi aceea i se iartă, dacă a ştiut să aleagă un iubit vrednic de dragostea ei. Or, de vreme ce la mine, după câte socot eu, şi bogăţie afli, şi alegere cu cap, şi altele ce îndeamnă la iubire, cum ar fi tinereţea mea sau calea lungă ce mă desparte de bărbat, toate acestea s-ar cădea să-mi sară într-ajutor şi partea mea s-o ţină în dragostea ce-ţi port. Şi de-or putea să aibă în sufletul tău acelaşi răsunet pe care îl au în sufletul înţelepţilor, atunci te rog frumos să-mi vii într-ajutor şi să mă sfătuieşti. Nu mint când spun că, fiind bărbatul meu aşa de departe de mine şi eu nefiind în stare să-mi birui poftele trupeşti şi nici puterea dragostei, ce amândouă ascund atari puteri în ele încât nu doar pe noi, femei plăpânde, ci chiar bărbaţi puternici au izbutit să înfrângă şi înfrâng şi astăzi încă, aflându-mă eu în tihna şi belşugul în care mă vezi, m-am lăsat prinsă în mrejele iubirii şi-n voia ei mi-am părăsit făptura. Şi, deşi bine ştiu că lucru-acesta, de-ar fi să-l ştie şi ceilalţi, n-ar fi tocmai cinstit, de-l tăinuiesc socot că nu mai ai la ce să-l judeci ca atare; unde mai pui că dragostea ţine într-atât cu mine, încât nu numai că nu mi-a orbit mintea în alegerea iubitului, dar mi-a sărit şi într-ajutor scoţându-mi-te în cale şi învrednicindu-te pe tine de dragostea unei femei ca mine. Căci eu, de nu mă înşală părerile sau ochii, te socotesc cel mai frumos, cel mai plăcut, cel mai fermecător şi înţelept curtean şi cavaler din tot regatul Franţei; şi precum pot de mine să zic că-s

fără soţ, la fel şi despre tine pot spune că nu ai nevastă. De aceea dar, te rog, pe dragostea ce-ţi port, să mă îndrăgeşti şi tu şi să ai milă oarecum de tinereţea mea, care de dorul tău se mistuie cu-ncetul ca gheaţa lângă foc.

1 Acestor vorbe le urmară atâtea lacrimi slobozite, încât femeia care încă ar mai fi vrut să-l roage nu mai găsi puteri să sufle nici o vorbă; şi, aplecându-şi faţa, aproape biruită, se rezemă cu capul plângând de pieptul lui.

Contele, credincios stăpânului său, dojeni cu asprime netrebnica iubire a femeii şi îndepărtând-o de la el, căci sta să-i sară-n braţe, i se jură că mai degrabă ar fi îndurat să-l taie în mii de bucăţele, decât să rabde în el sau în oricare altul ocară ca aceasta faţă de domnul său. P^emeia, auzindu-l, îşi uită ca prin farmec dragostea şi arzând de-o mânie cumplită îi zise:

— Mojic ce eşti, crezi c-am să rabd să-mi terfeleşti iubirea? Las' că-ţi arăt eu ţie: de vreme ce-mi vrei moartea, oi pune eu să te omoare şi să te-alunge din regat!

Şi zicând aşa, îşi vârî mâinile In păr, răvăşindu-L şi smulgându-si-l, iar apoi, rupându-şi hainele pe piept, începu să ţipe cât o ţinea gura:

— Săriţi! Săriţi! Contele d'Angers vrea să mă necinstească!

Contele, auzind una ca asta, cum de invidia curţii se îndoia mai mult decât de propriu-i cuget, temân-du-se ca nu cumva din pricina ei să se pună mai mult temei pe vorbele femeii decât pe nevinovăţia sa, ^>e ridică degrabă în picioare şi, ieşind din odaie şi din palat, dădu fuga la el acasă, unde, fără a mai chibzui cu nimeni, îşi urcă copiii pe cal şi, încălecând şi el alături, porni cu ei cu tot în grabă mare spre Calais.

La ţipetele doamnei se adunară o groază de curteni, care văzând-o în ce hal era şi auzind de ce ţipase, nu numai că-i dădură crezare imediat, dar mai şi adăugară pe deasupra că purtarea aleasă şi plină de farmec a contelui fusese ticluită anume şi din vreme, numai şi numai ca să poată să-

şi atingă ţinta; şi numaidecât se repeziră la casele contelui ca să-l prinză; dar fiindcă nu-l găsiră, furară tot ce se găsea în ele şi pe urmă le dărâmară până-n temelii. Vestea, aşa ruşinoasă cum era, trecând din gură-n gură, ajunse în tabără, la urechile regelui şi ale fiului său. Drept oare aceştia, mânioşi peste măsură, îl osândiră pe conte dimpreună cu urmaşii săi la surghiun pe viaţă, făgăduind răsplată împărătească aceluia ce viu sau mort l-ar fi adus în faţa lor.

Contele, amărât la gândul că, fugind, din nevinovat ce era, el singur se învinovăţea, ferindu-se de oameni şi fără a fi recunoscut, ajunse la Calais, iar de acolo, împreună cu copiii, trecu degrabă în Anglia, unde îmbrăcat în straie de cerşetor luă drumul Londrei. Până a nu intra însă în oraş, povăţui copiii cu vorbe multe şi înţelepte la două lucruri mai cu seamă: întâi şi întâi să-şi poarte cu răbdare sărăcia în care soarta îi azvârlise cu dânsul dimpreună fără de vina lor; iar în al doilea rând, de-şi aveau dragă viaţa, să nu spună nimănui nici de unde şi nici ai cui erau. Băiatul, pe nume Luigi, avea vreo nouă ani, iar fata, căreia îi zicea Violante, să tot fi avut vreo şapte; copiii, pe cât putură.

Bieţii, cu vârsta lor plăpândă, pricepură bine povaţa părintească şi-o dovediră şi prin fapte când se ivi prilejul. Dar, spre a-i ascunde şi mai bine, contelui i se păru nimerit să le schimbe şi numele; de aceea îi zise băiatului Perotto, iar fetiţei Giannetta. Şi, ajungând ei la Londra, aşa în zdrenţe cum erau, se puseră a cerşi rugându-se pentru pomană, aşa precum adesea vezi cerşind şi pe la noi francezi vagabonzi.

Or, într-o bună zi, nimerindu-se ei într-acest chip la uşa unei biserici, se întâmplă ca tocmai atunci să iasă din biserică o doamnă de vază, soţia unuia din mareşalii regelui, care, văzându-l pe conte împreună cu cei doi copilaşi care cereau de pomană, îl întrebă de unde era şi de erau ai lui copiii. Contele răspunse că era din Picardia şi că din pricina unei nemernicii săvârşite de-un fiu al său mai

mare fusese nevoit să-şi ia lumea în cap, dimpreună cu mezinii. Doamna, miloasă din fire, se uită la fetiţă şi aflând-o pe placul ei, căci era frumoasă, gingaşa şi plăcută, îi zise:

— Om bun, dacă te învoieşti să-mi laşi fetiţa asta, de vreme ce pare cuminte, eu bucuros o iau la mine şi, de-o fi vrednică la treabă, când o să-i vină vremea, am s-o mărit şi poţi fi încredinţat că n-o să-i meargă rău.

Contele, bucuros nevoie mare, îi răspunse degrabă că se învoieşte şi i-o dădu cu lacrimile în ochi, rugând-o să-i poarte de grijă. Apoi, văzându-şi fata aşezată şi bine ştiind şi-n a cui casă, cugetă să nu rămână mai mult pe locul acela; drept care, tot cerşind, străbătu de-a curmezişul insula, cu mare greu ce-i drept, ca unul care nu era deprins să umble pe jos, şi ajunse dimpreună cu Perotto în Ţara Galilor. Acolo se afla încă unul din mareşalii regelui, care trăia pe picior mare şi ţinea pe lângă casă o mulţime de slujitori; la curtea lui, conteie se obişnui să tragă adesea, dimpreună cu copilul, spre a' căpăta "de mâncare. Or, aflându-se acolo la vremea aceea şi unul din feciorii mareşalului, care împreună cu alţi copii de domn îşi făceau joaca cu întreceri la sărituri şi fugă, Perotto se amestecă şi el în joc şi începu la fel cu ei, ba şi mai bine încă, să sară şi să fugă.

Treabă ce, nimerindu-se o dată s-o vadă şi mareşalul regelui, plăcându-i purtarea băiatului, întrebă cine era. I se răspunse că e copilul unui om sărac, ce nimerea uneori pe acolo să ceară de pomană. Mareşalul puse să i se ceară copilul şi contele, care de mult se tot ruga lui Dumnezeu să-şi facă şi pomana asta, i-l dădu bucuros, deşi i se rupea inima la gândul că se desparte de copil.

Căpătuindu-şi copiii, contele se gândi să nu mai şadă-n Anglia; de aceea, făcu ce făcu şi trecu în Irlanda, unde, ajungând la Stanford, intră ca slugă la un cavaler al unui conte de pe acolo, făcând tot soiul de treburi, cum face orişice grăjdar. În locul acela, fără a-l cunoaşte nimeni,

rămase multă vreme, ducându-şi zilele cu trudă şi cu destule lipsuri.

Violente, căreia -îi zicea acum Giannetta, creştea din an în an şi-n trup şi-n frumuseţe pe lângă blinda doamnă din Londra; şi atâta drag prinseseră de ea şi doamna, şi bărbatul, şi-ai casei, şi străinii, şi toţi cei care o cunoşteau, de nu-ţi venea să crezi minune ca aceasta: căci n-ai fi găsit om care văzând-o cum se poartă să n-o găsească vrednică de bine şi de fericire. Din pricina aceasta doamna, care o primise din mâinile părintelui ei, fără să afle despre dânsul mai mult decât aflase din gura lui, îşi puse-n gând s-o mărite potrivit stării şi neamului ei, pe care îl socotea de rând. Dar Dumnezeu, preadreptul, ştiind-o de viţă veche şi pe deplin nevinovată, hotărî altminteri; şi ca să nu încapă pe mâna cine ştie cui – un vlăstar de neam ca ea – cuvine-se să credem că cele întâmplate s-au săvârşit astfel din mila lui cerească.

Doamna cu care sta Giannetta avea de la bărbatul ei un singur fecior şi-l îndrăgeau părinţii ca pe ochii lor din cap; nu numai fiindcă Dumnezeu îl făcuse băiat ci şi pentru că tare vrednic se arăta a fi, şi cuviincios, şi iscusit, şi mai viteaz, şi mai frumos ca orişicare altul. Băiatul, cu vreo şase ani mai vârstnic ca Giannetta, văzând-o cum era, ca ruptă din soare, se îndrăgosti de ea până peste urechi, de nu mai cunoştea ziua de noapte. Dar, fiindcă îşi închipuia că fata nu-i de neam, nu numai că nu cuteza s-o ceară de nevastă părinţilor săi, dar se mai şi temea – dacă cumva s-ar fi aflat că o iubeşte – - să nu fie ţinut de rău că-şi alesese o iubită nevrednică de el, de aceea, pe cât putea, îşi tăinuia iubirea si, tăinuind-o, îl muncea mai rău decât dac-ar fi spus-o. Apoi, de la o vreme, de atâta amar şi fiere, căzu la pat bolnav şi încă rău de tot. Fură chemaţi mulţi doctori să-l caute; şi-l căutară, dar nefiind chip să-i afle boala, pierdură toţi nădejdea de a-l vindeca vreodată. Din pricina aceasta şi tatăl său şi maică-sa răb-dau atâta chin şi atâta suferinţă, încât un dram mai mult i-ar fi răpus pe dată; şi în mai multe

rânduri cu. Rugi fierbinţi îl întrebară de pricina răului, dar feciorul ofta numai din greu sau le spunea că-l mistuie durerea şi că moare.

Într-o zi, cum îi şedea alături un doctor tânăr foarte, dar priceput la carte, şi îl ţinea de mână pe locu-n care doctorii aud cum bate inima, se nimeri să intre tocmai atuncea în odaie, cu o treabă oarecare, Giannetta, care, de dragul maică-si, îl îngrijea cu multă râvnă. Tână-rul, de îndată ce-o văzu, fără a clinti şi fără a scoate o vorbă, simţi că-i cresc în piept văpăile iubirii şi sân-gele pe îndată prinse a-i zbucni mai tare. Doctorul simţi numaidecât bătaia şi, deşi se miră în sinea lui, rămase nemişcat să vadă cât mai ţine. Şi ce să vezi: nici nu ieşi fata bine pe uşă că bătaia se şi potoli; doctorul chibzui atunci c-a dat de urma bolii. Şi după o vreme, ţinându-l mereu pe tânăr de mână, o chemă din nou pe Giannetta, ca şi cum ar fi vrut s-o întrebe de ceva. Fata veni pe dată, dar nici nu păşi bine în odaie, că bătaia sângelui prinse din nou a se înteţi şi cum plecă se potoli ca prin farmec. Deci, socotindu-se doctorul pe deplin încredinţat de pricina bolii, se ridică si, luând deoparte pe părinţii băiatului, le zise:

— Sănătatea feciorului vostru nu stă în puterea noastră, ci în mâinile Giannettei, pe care, din anumite semne, fără de nici o îndoială, am înţeles că o iubeşte cu patimă, deşi, pe câte văd, ea pare a nu-şi da încă seama. Acu, dacă vi-i dragă viaţa băiatului, ştiţi bine ce aveţi a face.

Părinţii, auzind una ca asta, deşi îi mâhnea că bănuiala lor se adeverise dreaptă şi ca atare ar fi trebuit să i-o deie băiatului de nevastă pe Giannetta, se arătară mulţumiţi că, de bine de rău, boala îşi avea barem leac. De aceea, cum plecă doctorul, se duseră împreună la bolnav şi doamna îi spuse aşa:

— Copile drag, n-aş fi crezut vreodată c-ai să-ţi ascunzi de mine dorinţele, oricare ar fi fost ele şi mai cu seamă când ştiai că te prăpădeşti cu zile ducându-le dorul. Căci s-ar fi cuvenit să ştii că nu-i pe lume lucru pe care să-l pot face

spre mulţumirea ta şi să nu-l fac, doar dacă cumva n-o fi vreun lucru necinstit. Dar de vreme ce aşa ai socotit să te porţi, Dumnezeu, dove-dindu-ţi mai multă îndurare decât ţi-ai dovedit tu singur, ca să nu te prăpădeşti de această boală, ne-a desluşit pricina răului, care nu-i alta decât iubirea multă ce-o porţi unei copile. La drept vorbind, n-ai fi avut la ce să-ţi tăinuieşti iubirea, căci ea-i a tinereţii si, dacă n-ai iubi, n-aş da un ban pe tine. De aceea, dragul mamii, nu te feri de mine şi spune-mi ce te doare, iar gândurile şi aleanul ce te-au adus la pat alungă-le şi alină-ţi focul; căci una vreau să crezi şi anume că nu e lucru să mi-l ceri, pe care eu, de-mi sade în putere, să nu-l înfăptuiesc pe dată, ca una ce te am drag, mai drag şi decât viaţa. Alungă de la tine şi frica şi ruşinea şi spune-mi câe-s în stare să-ţi vin într-ajutor; iar de-i găsi cumva că nu mă ostenesc destul ca să-ţi plinesc dorinţa, socoate-mă pe mine drept maica cea mai crudă din câte-n lumea asta purtat-au prunci la sân.

Tânărul auzind cuvintele maică-si, dintru început fu cuprins de ruşine, dar apoi, cugetând că nimeni altul n-ar fi putut mai bine decât ea să-i împlinească voia, alungă ruşinea şi-i zise astfel:

— Doamnă, un singur lucru m-a îndemnat să-mi tăi-nuiesc iubirea şi anume faptul că bătrânii, după câte am priceput eu, nu vor să-şi mai aducă aminte de tinereţea lor. Dar, bună cum te văd şi îngăduitoare, nu numai că mă îndemni să nu tăgăduiesc câte-ai bănuit despre mine, dar mă aduci a-ţi spune şi cine îmi este dragă, de mi te legi, precum ai zis şi pe cât poţi, să-mi împlineşti dorinţa. Şi atunci de bună seamă m-oi vindeca cu totul.

Femeia (punând prea mult temei pe cele câte apoi se întâmplară tocmai anapoda decât le potrivise ea cu gândurile ei) îl îndemnă să-i spună tot, tot ce-i şedea pe inimă, căci ea fără întârziere i-ar fi împlinit dorinţa.

— Mamă, grăi atunci băiatul, frumuseţea şi purtarea vrednică de laudă a Giannettei noastre, faptul că n-am putut-o face nici barem să-şi dea seama de dragostea ce-i

port, necum să aibă milă de suferinţa mea, precum şi faptul că n-am cutezat să-mi spun amarul nimănui, m-au adus în halul în care mă vezi; iar dacă cele făgăduite de tine n-or ajunge să se împlinească într-un fel sau altul, poţi fi încredinţată că nu mai am mult de trăit.

Femeia, socotind că-i mai nimerit să-l mângâie decât să-l dojenească, răspunse zâmbind:

— Băiete, băiete! Pentru atâta lucru ai căzut la pat? Fii liniştit şi las' pe mine, c-am să te vindec eu.

Tânărul, plin de nădejdi, în scurtă vreme se întrema, iar maică-sa, bucuroasă, începu a chibzui cum să facă şi să dreagă ca să se ţină de făgăduinţa dată. Şi într-o bună zi, chemând-o pe Giannetta, începu s-o întrebe, mai cu gluma, mai cu vorba bună, dacă nu cumva are vreun iubit. Fata, roşindu-se până în vârful urechilor, răspunse:

— Doamnă, unei biete fete izgonite de ia casa ei şi care-şi duce viaţa slujind pe la străini nu-i sade bine şi nici nu se cade să-i stea capul la dragoste.

La care doamna îi răspunse:

— Dacă n-ai iubit, ţi-om găsi noi unul, ca să te bucuri şi tu de viaţă şi să afli desfătare în farmecele tale; frumoasă precum eşti nu se cuvine să rămâi fără iubit la vârsta ta.

— Doamnă, răspunse Giannetta, domnia-ta m-ai scos din sărăcia în care trăiam împreună cu părintele meu şi m-ai crescut ca pe copila ta; de aceea s-ar cădea să-ţi fac oricând pe voie. Dar de nu pot acum să-ţi împlinesc dorinţa, nu cred că-s vinovată. De vrei cumva să mă măriţi, am să-mi iubesc bărbatul, dar pe-altul niciodată; căci din strămoşi doar cinstea mi-a mai rămas drept moştenire; iar pe aceea, cât trăiesc am s-o păzesc cu străşnicie şi-am să mi-o păstrez întreagă.

Cuvintele acestea se arătară a fi cu totul potrivnice socotelilor pe care şi le făcuse femeia ca să-şi poată ţine făgăduiala faţă de fecior. Dar, înţeleaptă cum~era, lăudă totuşi în sinea ei răspunsul fetei, şi-i zise apoi:

— Se poate una ca asta, Giannetta? Dar dacă regele, de pildă, ce-i tânăr cavaler, precum şi tu frumoasă jupâniţă, ţi-ar cere o mărturie a dragostei ce-i porţi, ai cuteza să i te împotriveşti?

La care Giannetta răspunse numaidecât:

— Regele m-ar putea sili; dar cu învoirea mea n-ar izbuti nicicând să aibă ceva de la mine, dacă lucrul n-ar fi cinstit.

Doamna pricepându-i hotărârea, lăsă deoparte vorba şi chibzui s-o pună la încercare: îi spuse dar băiatului ca de îndată ce se va însănătoşi s-o ia pe fată cu el într-o odaie şi să încerce apoi să-şi stâmpere dorinţa; căci socotea, zicea femeia, că nu se cade tocmai ea să-i predice fetei şi să se roage de ea pentru feciorul ei, ca o mijlocitoare de rând. Tânărul nu se arătă nici pe departe mulţumit de sfaturile maică-si şi sănătatea lui se înrăutăţi din nou. Doamna, văzând acestea, mărturisi Giannettei câte pusese la cale, dar o găsi mai hotărâtă ca oricând să nu-şi ştirbească cinstea. Atunci îi povesti şi bărbatului ei câte făcuse şi, deşi lucrul li se părea din cale-afară de greu, hotărâră amândoi să deie băiatului de nevastă pe Giannetta, socotind că-i mai bine să-şi aibă copilul sănătos alături de o nevastă nepotrivită cu neamul lui, decât mort şi fără de nevastă. Şi după nesfâr-şite tocmeli şi chibzuieli o făcură şi pe asta. Giannetta fu nespus de bucuroasă şi cu inima smerită îi mulţumi lui Dumnezeu că nu-şi uitase de dânsa; dar, cu coaţa fericirea ei, nu cuteză nicicând să spună c-ar fi mai mult decât copila unui sărman picard. Tânărul se vindecă pe deplin, se cunună cu fata mai fericit ca orişicare şi începu cu dânsa din plin să se desfete.

Perotto, rămas în Ţara Galilor la mareşalul regelui, crescând şi el, fu îndrăgit de nobil şi se făcu frumos şi vrednic de nu-i găseai pereche în toată ţara; căci nu era ispravă de arme, fie luptă, întreceri sau turnir în care el să poată fi bătut. I se zicea Perotto Picardul şi-şi făurise faimă şi nume cu răsunet. Iar Dumnezeu, care nu-i uitase surioara, îi dovedi că nici de el nu-şi uită cu una, cu două.

Abătându-se în ţinuturile acelea o molimă grozavă, boala seceră aproape jumătate din băştinaşi, iar cei rămaşi mai toţi fugiră care pe unde, încât părea că locul e părăsit de lume. În molima aceasta se prăpădi şi mareşalul şi nevasta lui cu un fecior de-al lor şi alţii mulţi, nepoţi, şi fraţi, şi rude; nu rămase de pe urma lor decât o fată tocmai bună de măritat şi Perotto dimpreună cu alţi câţiva feciori de casă. Şi potolindu-se de la o vreme molima, fata, sfătuită de cei ce mai erau în viaţă, spre bucuria lor, îl alese pe Perotto de bărbat, căci era tânăr, vrednic şi iscusit la treabă, şi-n felul acesta îl făcu stăpân pe toată moştenirea ei. Nu trecu mult timp şi auzind regele Angliei că-i murise mareşalul, cum cunoştea şi dânsul vitejia lui Perotto Picardul, îl aşează în scaunul răposatului şi-l făcu mareşal. Aceasta e povestea celor doi copii nevinovaţi ai contelui d'Angers, pe care el îi părăsise-n lume şi-i socotea pierduţi.

Trecuseră mai bine de optsprezece ani de când contele d'Angers fugise din Paris şi se afla-n Irlanda, pe unde îşi ducea ca vai de lume zilele, când, ajuns la vârsta căruntеţii, i se făcu dor de copiii săi şi dori să vază ce se întâmplase cu ei. Dar, ştiindu-se pe sine cu totul preschimbat din ceea ce fusese odinioară pe vremea tinereţii sale, când huzurea de bine, şi simţindu-se mai vân-jos la trup acum, după viaţa de trudă pe care o îndurase, se despărţi sărac şi rupt de stăpânul său, pe care îl slujise ani de-a rândul, şi plecă în Anglia. Ajuns acolo, se duse drept la locul unde-l lăsase pe Perotto şi-l găsi mareşal şi om de mare vază, sănătos, voinic şi chipeş, lucru care îl mulţumi foarte; de spus însă nu-i spuse cine era, dorind să ştie întâi şi rosturile fetei. Din care pricină porni mai departe la drum şi până la Londra nu se opri. Acolo, întrebând pe ascuns despre doamna la care-şi lăsase copila şi despre starea ei, află că Giannetta se măritase cu feciorul doamnei. Mare-i fu bucuria şi socoti bătrânul că tot ce îndurase atâţia ani de zile era nimica toată, de vreme ce-şi găsea acum copiii sănătoşi

— Decameronul, voi. I – cd. 80 şi aşezaţi cu bine. Dornic să-şi vadă fata, se puse dar să dea târcoale casei în care locuia, îmbrăcat în straie de cerşetor. Şi într-o bună zi, văzându-l Giachetto La-miens (aşa-i zicea bărbatului Giannettei), i se făcu milă de sărăcia şi bătrâneţea lui şi porunci unei slugi să-l ducă în casă şi să-i deie de mâncare; iar sluga îi ascultă porunca.

Giannetta avusese cu Giachetto mai mulţi copii, dintre care cel mai mare n-avea mai mult de opt ani, copii mai drăgălaşi şi mai frumoşi ca nimeni alţii. Copilaşii, de îndată ce-l văzură pe conte mâncând, cât ai bate din palme se adunară roată în jurul lui, bucuroşi nevoie mare, de-ai fi crezut că simt prin tainice puteri că el e moşul lor. Iar contele, ştiind că-i erau nepoţi, îi mân-gâia cu dragoste şi dor, din care pricină copiii nicicum nu mai voiau să se despartă de dânsul, deşi dascălul lor îi chema mereu. Giannetta, auzind acestea, ieşi dintr-o odaie şi începu să strige la copii, ameninţându-i cu bătaia, de nu se supuneau pe dată. Copiii se puseră pe plâns, zicând că vor să stea cu moşul, care îi iubea mai tare decât dascălul. La auzul acestor vorbe, şi contele şi doamna făcură haz de ele. Şi vrând el să-şi cinstească fata, ca pe-o doamnă ce era, se ridică în picioare, nu ca părinte, ci ca un om sărman căruia-i dai pomană; şi văzând-o, o bucurie fără margini îi copleşi inima. Giannetta însă nu-l cunoscu nici atunci, nici mai târziu, căci se schimbase tare mult: bătrân, încărunţit, bărbos, şi slab, şi ars de soare nici n-aducea măcar cu cel de altădată. In cele din urmă, văzând Giannetta că nu-i chip să despartă copiii de dânsul şi că de i-ar fi dus cu sila s-ar fi pornit pe plâns, porunci dascălului să-i mai lase să stea o bucată de vreme cu bătrânul.

Între acestea se nimeri să se întoarcă acasă părintele lui Giachetto, mareşalul, şi să audă din gura dascălului cele întâmplate cu copiii. Din care pricină, cum n-o prea avea la inimă pe Giannetta, zise:

— Lasă-i în plata Domnului şi a urgiei sale! Că neamul prost tot la obiele trage. Dacă din mamă-s viţă de calic, nu-i de mirare că tot cu ei se adună.

Contele îi auzi vorba şi se întunecă la suflet; dar aplecând spinarea rabdă şi ocara asta, aşa precum r. ăbdase şi altele atâtea. Giachetto, care auzise şi el de bucuria cu care copiii îl întâmpinaseră pe bătrân, adică pe conte, deşi nu-i prea venea la socoteală, porunci de dragul lor şi ca să le mai curme plânsul, să-l lase să se aciuiască la casa lui, de s-ar fi învoit c-o slujbă oarecare. Bătrânul răspunse c-ar rămâne bucuros de i s-ar da vreo treabă de grăjdar, căci toată viaţa lui de cai se îngrijise şi alta nu ştia să facă. I se dădu dar cal, să-l aibă-n grija sa, şi când sfârşea cu lucrul se apuca de joacă cu copiii.

În vreme ce soarta rânduia într-acest chip viaţa contelui d'Angers şi a copiilor săi, se întâmplă ca regele Franţei, care în mai multe rânduri încheiase pace cu nemţii, să moară şi-n locul lui să fie încoronat drept rege feciorul său, cel cu nevasta cu pricina. Noul cârmuitor, după un răstimp de pace, porni din nou cumplită războire, la care regele Angliei, ca unul ce se afla a fi rudă cu dânsul, îi trimise într-ajutor oştire multă, sub cârmuirea lui Perotto, mareşalul său, şi a lui Giachetto Lamiens, feciorul celuilalt mareşal, cu care porni la drum şi contele d'Angers; si, aflându-se el pe câmpul de bătaie, rămase multă vreme acolo, în slujba de grăjdar, fără a-l cunoaşte nimeni. Şi, iscusit cum era, fie cu fapta, fie cu vorba, făcu mult bine, cu mult mai mult decât ar fi putut să facă altminteri, cu slujba lui neputincioasă.

La vremea acestui război se întâmplă ca regina Franţei să cadă la pat bolnavă rău; şi simţind ea că i se apropie sfârşitul, mustrată de păcate, se spovedi smerită arhiepiscopului din Rouen, om evlavios şi bun ca pâinea caldă; iar printre alte păcate îi povesti şi nedreptatea făcută contelui d'Angers din pricina ei. Or, cum i se părea că nu-i de ajuns atâta, începu să povestească în-tâmplarea de-a fir-a-păr şi altor mulţi curteni, rugân-du-i să stăruie pe lângă

rege şi să facă în aşa fel, încât fie contele, de mai era în viaţă, fie vreunul din copiii săi, să-şi redobândească drepturile şi starea cuvenită. Apoi, nu după multă vreme, petrecându-se ea din viaţă, fu îngropată cu multă cinste. Regele, auzind din gura altora mărturisirea ci, oftă şi el amarnic la gândul celor pătimite pe nedrept de conte, şi porunci pe dată să se dea zvon în oaste şi într-alte părţi că acela care-i va aduce ştiri despre contele d'Angers sau despre careva dintre copiii săi avea să fie răsplătit împărăteşte pentru fiecare ştire în parte; căci mulţumită mărturisirii făcute de regină, contele era nevinovat de cele câte îi aduseseră surghiunul şi ca atare măria-sa po'ftea să-l reaşeze în rangul său de drept, ba chiar într-altul şi mai mare.

Contele, preschimbat în grăjdar cum era, auzind acestea şi ştiindu-le adevărate, se duse degrabă la Gia-chetto şi-l rugă să meargă dimpreună cu el la Perotto, căci dorea cu tot dinadinsul să le arate aievea pe cel căutat de rege. Şi după ce toţi trei se adunară laolaltă, socotind contele că venise vremea să se arate, îi spuse lui Perotto:

— Băiete dragă, Giachetto aici de faţă e însurat cu sora ta, dar zestre încă n-a -avut; de aceea spre a nu rămâne fată fără zestre, socot că i se cade lui şi numai lui răsplata pe care regele a făgăduit-o şi pe care el o va primi de îndată ce-i va dovedi că tu eşti fiul contelui d'Angers, că Violante e sora ta şi nevasta lui, iar eu contele d'Angers, părintele vostru.

Perotto auzind acestea îl privi pe conte cu luare-aminte şi-l recunoscu pe dată; de aceea i se aruncă plângând la picioare şi-l îmbrăţişa, zicând:

— Bine te-am găsit, iubite tată.

Giachetto, auzind dinţii câte spusese contele şi vă-zându-l apoi şi pe Perotto la picioarele lui, simţi atâta bucurie cu uluire amestecată, încât nici nu ştia, sărmanul, ce să mai facă şi să zică. Ci, dând deplină crezare celor auzite şi foarte rusinându-se de cuvintele de ocară pe care le

azvârlise contelui pe vremea când era grăjdar, i se lăsă şi el plângând la picioare şi cu umilinţă îi ceru iertare pentru cele săvârşite în trecut; iar contele, sculându-l de jos, îl iertă din toată inima. Apoi, după ce fiecare în parte îşi povesti povestea lui, plângând şi bucurându-se împreună, Perotto şi Giachetto doriră să-l îmbrace pe conte cu straie potrivite rangului ce-l avea; dar el se împotrivi cu înverşunare, zicând că voia mai întâi să-l ştie pe Giachetto sigur de răsplată şi că dorea de asemenea să se înfăţişeze regelui, aşa cum era, în haine de grăjdar, ca să-i sporească şi mai mult ruşinea. Giachetto, însoţit de conte şi de Perotto, se înfăţişă dar regelui şi-i spuse că e gata să-i arate pe conte ' şi pe copiii săi, dacă-şi ţinea făgăduinţa, precum fusese vorba. Regele porunci să se aducă fără întârziere darurile cuvenite de fiecare ştire-n parte, spre bucuria lui Giachetto care nu-şi mai putea lua ochii de la atâtea minunăţii; apoi îl înştiinţa că, dacă aşa precum zicea poate să i-l arate pe conte şi pe copiii săi, e slobod să pună mâna pe daruri. Giachetto se trase înapoi şi, împingând în faţa sa pe conte şi pe Perotto, răspunse:

— Stăpâne, iată aici pe tată şi pe fiu; fata, care-i nevasta mea, nu se află acum aici, dar cu ajutorul Domnului o vei vedea curând.

Regele, auzind acestea, se uită la conte si, deşi se schimbase mult, tot uitându-se la el izbuti în cele din urmă să-l recunoască. Atunci, cu lacrimile-n ochi, îl ridică de jos unde şedea în genunchi şi-l sărută îmbrăţi-sându-l şi bucurându-se aşijderi şi de vederea lui Perotto. Apoi porunci să i se deie contelui fără întârziere straie domneşti, slujitori, cai şi toate cele de trebuinţă rangului său la curte. Şi porunca lui fu împlinită întocmai. Pe urmă îl preacinsti şi pe Giachetto, dorind să ştie şi cele petrecute cu dânsul. Iar după ce Giachetto îşi primi răsplata cuvenită pentru că arătase regelui pe conte şi copiii săi, contele d'Angers îi spuse:

— Primeşte din mărinimia stăpânului nostru darurile acestea şi nu uita să spui părintelui tău că copiii tăi, nepoţii lui şi-ai mei, nu-s după mamă viţă de pribeag şi muritor de foame.

Giachetto primi darurile regelui şi-şi chemă nevasta şi mama la Paris, unde veni şi nevasta lui Perotto. Şi acolo, cu toţii dimpreună, la un ospăţ de pomină, îl sărbătoriră pe conte, repus de rege în toate drepturile sale şi încredinţat cu noi puteri, şi mai de seamă ca înainte. Apoi, cu îngăduinţa contelui, plecară fiecare pe la casele lor, iar el trăi mai departe la Paris, slăvit de toată lumea până la capătul zilelor sale.

Povestea a noua.

Bernabo din Genova, fiind înşelat de Ambro-giuolo, pierde o mulţime de parale şi porunceşte unei slugi să-i omoare nevasta nevinovată. Femeia scapă de la "moarte şi-n strai? Bărbăteşti slujeşte pe sultan; în cele din urmă, găsindu-l pe Ambrogiuolo, îl aduce pe Bernabo la Alexandria, unde vinovatul e pedepsit; iar ea îmbrăcând din nou vesminte femeieşti, dimpreună cu bărbatul ei, se întorc avuţi la Genova.

După ce Elisa îşi plini şi ea datorinţa cu povestirea ei duioasă, regina Filomena, care era voinică şi chipeşă la trup, iar la obraz plăcută şi surâzătoare, se adună în sinea ei şi zise:

— Se cade să ne ţinem de învoiala ce-am legat cu Dioneo al nostru şi tocmai de aceea, de vreme ce-am rămas numai noi doi cu rândul la povesti, mi-oi spune eu dintâi povestea, iar el, aşa cum ne-a rugat, s-o spună mai la urmă.

Şi, zicând astfel, începu:

— Poporul obişnuieşte adesea să spună un proverb, şi anume că acela care pe-altu înşală rămâne el cel păgubit. Adevărul care zace în cuvintele acestea nu-i chip să-l dovedeşti altminteri decât prin multele întâmplări care-i încearcă pe oameni. De aceea, ţinând seamă de hotărârea noastră, mă îndemn acum, iubite doamne, să fac dovada

celor spuse; şi socotesc să nu vă fie cu supărare aceasta, căci ascultându-mă pe mine, veţi şti şi voi în viitor să vă feriţi de cei ce-s necinstiţi.

Se nimeriseră odată la Paris într-un han vreo câţiva italieni, neguţători de mare vază, veniţi cu felurite treburi, precum e obiceiul lor; şi într-o seară după cină, şezând voioşi în jurul mesei, se apucară să vorbească de una şi de alta, până ce mai la urmă, din vorbă-n vorbă, ajunseră să pomenească şi despre nevesele lor, pe care le lăsaseră acasă; şi atuncea unul dintre ei se apucă să zică-n glumă:

— Nu ştiu ce face şi ce drege nevastă-onea acasă; atâta ştiu că mie unul, când e să-mi pice-n mână vreo fetişcană care-mi place, aşez colo deoparte iubirea de nevastă şi-mi fac de cap cât pot cu fata.

Un altul zise atunci:

— Şi eu fac ca şi tine. Că dac-ar fi să cred cum că nevastă-mea mă înşală, ea ş-aşa ştiu c-o face, iar dac-ar fi să nu cred, cu atâta mai vârtos m-ar înşela, de Ibună seamă; barem aşa ne-o facem amândoi: îmi dai ce-ţi dau şi-ţi dau ce-mi dai.

Al treilea, intrând şi el în vorbă, ajunse pân'la urmă să zică acelaşi lucru şi-n scurtă vreme toată ceata păru să cadă la învoială cu faptul că femeile nu-şi pierd zadarnic vremea când sunt lăsate de capul lor.' Doar unul singur dintre ei, pe care-l chema Bernabo Lomellin din Genova, grăi potrivnic lor, zicând că el, pesemne mai îndrăgit de Dumnezeu, avea drept soaţă o femeie desă-vârşită întru toate virtuţile pe care se cuvine să le întrunească o femeie, ba în mare parte şi un nobil sau chiar şi un scutier; şi că-n Italia toată nu-i mai găseai pereche; căci trup avea frumos, de ani era copilă încă, îndemânatică era, harnică tot pe-atâta şi-n nici o treabă muierească, ţesut cu arnice ori mătase, n-ai fi găsit uşor pe cineva s-o întreacă. Apoi pe lângă acestea, zicea, nu-i cu putinţă să afli paharnic sau scutier, cum vrei să-i spui, care să ştie a sluji la masa unui domn mai bine şi mai îngrijit decât slujea nevastă-sa, ca una ce era aleasă întru

deprinderi, nespus de înţeleaptă şi pururea la locul ei. Apoi o lăudă zicând că ştie a călări, a duce un şoim la vânătoare, a scrie şi a citi, a face o socoteală mai bine ca un negustor;' şi după multe alte laude cu care-şi copleşi nevasta, ajunse să vorbească şi el despre cinstea femeilor şi spuse, juruindu^se, că nu-i femeie 'mai cinstită şi mai curată decât dânsa, din care pricină el, unul zicea c-ar fi încredinţat că zece ani sau chiar şi-o viaţă de-ar fi să nu se întoarcă acasă, nevestei sale niciodată nu i-ar da prin cap să-şi facă de lucru cu vreun bărbat străin.

Printre neguţătorii aceştia, ce şuguiau precum am spus, se afla şi un negustor mai tânăr, pe nume Ambrogiuolo din Piacenza, care de îndată ce auzi aceste de pe urmă vorbe cu care Bernabo îşi lăuda nevasta se aşternu pe un râs de răsunau pereţii şi, luându-l în batjocură, îl întrebă dacă împăratul îi hărăzise atare drept doar lui şi altcuiva la nimeni. Bernabo, cam tulburat oleacă, răspunse că nu împăratul, ci Dumnezeu, care putea mai multe deoât diânsul, îl învrednicise de-o atare femeie. Atuncea Ambrogiuolo îi zise:

— Bernabo, eu nu pun la îndoială buna ta credinţă; dar după câte-mi pare mie, tu n-ai pătruns adânc în firea acestor lucruri, căci, dacă le adânceai, nu te socot atât de. Prost, înot să nu-ţi fi dat seama de anumite lucruri, care fără doar şi poate te-ar fi îndemnat să cumpăneşti mai mult până a nu vorbi de ele. De aceea, ca să nu-ţi închipui că noi, care-am vorbit aci cam dezlegaţi la limbă despre nevestele noastre, ne-am închipuit că ele sunt alt fel de femei ori într-alt fel făcute decât e bunăoară a ta, când noi de fapt am zis aşa minaţi doar de-o firească cunoaştere a vieţii, as vrea să stau oleacă de vorbă cu tine despre treaba asta. Am auzit spunându-se în repetate rânduri că bărbatul este cea mai nobilă vieţuitoare din câte a făcut Dumnezeu pe pământ şi că a doua ar fi femeia; bărbatul însă, aşa precum e îndeobşte cunoscut şi precum munca lui o arată, e mai desăvârşit ca dânsa şi, ca atare, fără doar şi poate, se

cuvine să dea dovadă de mai multă statornicie şi tărie sufletească decât femeia, căci ea e îndeobşte mai schimbăcioasă ca bărbatul şi pricina ce-o face astfel nu-i greu s-o dovedeşti printr-o mulţime de înclinări fireşti, pe care însă nu socot că-i nimerit să le mai amintesc acuma. Dacă bărbatul deci, • care-i mai tare ca femeia, nu poate totuşi ţine piept, nu doar femeii care-l roagă, dar nici măcar dorinţei sale, când e să-i placă o femeie, ba pe deasupra se şi zbate să facă orice-o face numai s-o aibă cât mai iute şi asta nu la lună o dată, ci şi de mii de ori pe zi, cum îţi închipui tu că o femeie, care-i din fire schimbăcioasă, ar izbuti să ţină piept la rugăminţi, la vorbe dulci, la daruri şi la câte alte te miri ce şiretlicuri cu care încearcă s-o momească un om deştept care o iubeşte? Crezi oare că s-ar ţine tare? Eu unul, orice-ai zice tu, nu cred că-ţi închipui una ca asta; că doar tu singur spui că şi nevas-tâ-ta-i femeie ca toate femeile, făcută din carne şi din oase. Şi, de-i aşa, poftele ei sunt ca şi-a celorlalte şi asij-deri şi tăria cu care ţine piept ispitelor fireşti; de aceea, se prea poate, oricât ar fi ea de cinstită, să facă ca şi celelalte. Tu ia aminte ce-ţi spun eu: un lucru, dacă-i cu putinţă, să nu-l tăgăduieşti nicicând aşa cum ai făcut acuma, când ai luat partea femeii tale cu atâta străşnicie. La toate acestea Bernabo răspunse:

— Eu nu sunt filosof, ci doar un biet neguţător, şi ca atare-ţi voi răspunde: câte ziceai tu adineauri, eu socotesc că-s lucruri ce pot să li se întâmple muierilor smintite, ce n-au într-însele nici barem fărâmă de ruşine; dar cele care-iS înţelepte nutresc atâta grijă faţă de cinstea lor, încât până la urmă se dovedesc a fi mai tari chiar şi decât bărbaţii, căci nouă nu ne pasă prea mult de cinstea noastră; iară nevastă-mea, cum zic, e una din acestea.

Ambrogiuolo îi zise atunci:

— Ascultă-mă pe mine, de-ar fi să le răsară femei-lo|r în frunte câte un corn drept mărturie a celor săvârşite de fiecare dată când se dedau la de-alde astea, eu cred că n-ar mai fi femeie să-i stea capul la prostii; dar, din păcate, tot

aşa precum cele smintite nu se aleg cu corn în frunte, la fel nici cele ce-s cuminţi nu lasă urmă, nici pecete de cuminţen:'a lor; şi cum necinstea şi ruşinea nu-i socotită ca atare decât atuncea când ajunge să fie cunoscută, muierile, de pot să-şi facă pofta într-as'cuns, de bună seama o fac, iar de n-o fac, doar din prostie se lasă păgubaşe. Fii sigur c-o femeie numai atuncea e cinstită când ori că n-a rugat-o nimeni, ori dacă ea a fost aceea ce s-a rugat de vreun bărbat, el n-a vrut s-o asculte. Şi, deşi ştiu prea bine după temeiuri ce-s fireşti şi prea adevărate că e aşa precum îţi spun, tot n-aş vorbi cu atâta încredinţare, dacă eu însumi într-atâtea rânduri şi c-o mulţime de femei n-aş fi simţit pe pielea mea c-aşa e cum îţi spun. Şi-ascultă aici, mă prind că dac-aş fi în preajma mult preacinstitei tale soaţe, în scurtă vreme aş şti s-o înduplec să-mi deie ce mi-au dat şi celelalte toate.

Bernabo răspunse tulburat:

— Cu trăncăneala asta ne-apucă zorile-n curând: tu ai zice, eu as zice şi până la urmă tot cu nimica ne-am alege. Dar, de vreme ce spui că toate femeile sunt uşuratice şi că eşti mare meşter în cucerirea lor, ca să te încredinţez de cinstea nevesti-mi, iacă eu mă învoiesc să-mi retezaţi voi gâtul, dac-ai să îi\~în stare s-o faci să-ţi intre în voie aşa precum gândeşti; iar dacă n-ai să izbuteşti, eu nu ţi-oi cere capul, ci doar o mie de florini de aur.

Ambrogiuolo, întărâtat de-a binelea, răspunse:

— Nu ştiu, zău, la ce mi-ar folosi sângele tău, de-ar fi ca să câştig; dar dacă vrei să ai dovada acelora ce-am spus, pune colea lângă ai mei cinci mii de galbeni din-tr-ai tăi, că doar nu ţi-or fi ei mai dragi decât îţi este viaţa; şi fiindcă ţie nici nu-ţi trece măcar prin gând să pui soroc la învoiala noastră, eu mă leg să plec cât de curând la Genova şi acolo, până-n trei luni din ziua când oi pleca de aicea, să-ţi prind nevasta în laţ şi, ca dovadă c-am avut-o, s-aduc cu mine un lucruşor de-al ei, care i-o fi mai drag, şi totodată atari dovezi şi mărturii neîndoioase, încât să recunoşti tu însuţi că tot ce

spun e adevărat; bun înţeles, acestea toate doar dacă tu te juri că-n tot răstimpul ăsta nu pui picioru-n Genova şi nici nu scrii nevesti-ţi vreun cuvinte! Despre povestea asta.

Bernabo răspunse că se învoieşte bucuros la toate. Şi, deşi ceilalţi negustori care se aflau de faţă se strădu-iră în fel şi chip să strice rămăşagul, ca unii ce ştiau prea bine că lucrurile ar fi putut să se sfârşească rău, cei doi neguţători erau atât de întărâtaţi, încât trecând peste ceilalţi, se învoiră între ei, scriind frumos, cu mina lor, tot ce puseseră la cale.

Rămăşagul o dată pus, Bernabo rămase la Paris, iar Ambrogiuolo porni spre Genova pe cât putu mai iute. Acolo aşteptă câteva zile, cercetând pe unde sade doamna şi care îi era purtarea şi află adevărate toate câte i le spusese Bernabo despre dânsa, ba şi alte lucruri bune îi mai fu dat să audă, drept care îşi dete seama c-ar fi curată nebunie să încerce să-i sucească mintea. Totuşi, intrând în vorbă c-o femeie care umbla prin casa doamnei, fiind îndrăgită de stăpână, şi neputând s-ajungă la altceva cu ea, o cumpără cu bani şi, ascunzându-se într-o ladă meşteşugită anume, o puse pe femeie să-l ducă înăuntru, nu numai în casă, ci de-a dreptul în camera stăpânei; acolo, după porunca dată din vreme de către Ambrogiuolo, femeia, prefăcându-se că vrea să plece din oraş, încredinţa stăpânei lada pentru vreo două sau trei zile.

Aflându-se aşadar în lada din odaie, Ambrogiuolo aşteptă să se înnopteze si, când socoti să femeia adormise, descuie lada cu niscaiva scule pregătite din vreme, şi încet-încet ieşi dintr-însa şi păşi în odaie, unde ardea un muc de luminare. La lumina ei, Ambrogiuolo începu să privească jur împrejur cu kiare-aminte, vMndu-şi bine în cap cum era aşezată odaia, ce zugrăveli o împodobeau şi ce podoabe mai de preţ se mai aflau în-tr-însa. Apoi, apropiindu-se de pat şi văzând că femeia, împreună c-o fetiţă care se afla cu ea, dormea buştean, o descoperi încetiţor din cap până-n picioare şi văzu că-i tot aşa de frumoasă şi goală ca şi înveşmântată;

dar nu zări pe trupul ei nici un alt semn cu care apoi să poată dovedi cum c-o văzuse goală, decât o aluniţă ee-o avea sub sinul stâng şi-n jurul căreia creştea. Un smoouleţ de fire bălaie ca aurul topit. Mulţumit de ceea ce aflase, o înveli la loc cu grijă, deşi, văzând-o aşa frumoasă, mai-mai că-l îmboldi simţirea să-şi pună via-ţa-n joc şi să se cul'ce lângă dânsa. Totuşi, fiindcă ştia din auzite că-n de-alde astea-i aspră şi îndărătnică la fire, nu cutează să încerce; şi aflându-se de capul lui mai toată noaptea în odaie, scoase dintr-o laviţă o pungă şi-un ilic, o cingătoare şi un inel şi, aşezându4e pe toate în ladă, intră şi el în ea, trăgând capacul peste dânsul şi încuindu-l bine. Într-acest fel petrecu şi cea de-a doua noapte, fără ca doamna să bage de seamă. A trei zi femeia, precum o învăţase Ambrogiuolo, veni să-şi ieie lada şi-o duse iar la locul de unde o adusese. Ambrogiuolo, ieşind afară o răsplăti după cum îi făgăduise şi-n grabă mare se întoarse la Paris, chiar înainte de soroc, cu toate lucruşoarele furate.

Acolo, chemând pe negustorii care fuseseră de faţă când se pusese rămăşagul, îl înştiinţa pe Bernabo că câştigase prinsoarea şi că făcuse întocmai aşa pretura se lăudase; iar drept dovadă că nu minte desenă dintâi pe hârtie forma odăii şi zugrăveala ei iar apoi arătă lu-cruşoarele pe care le adusese cu el, zi'când că i le dăduse chiar femeia. Bernabo mărturisi că odaia era aşa precum o arătase Ambrogiuolo şi recunoscu şi lucrurile ca fiind ale nevestei sale; adăugă însă că toate acelea s-ar fi putut să le aibă de la vreun slujitor de-al casei şi că tot de la el s-ar fi putut să afle şi aşezarea odăii; de aceea dacă nu dădea şi altă mărturie, el socotea că aceas-tea nu sunt de ajuns ca să se poată zice că el e cel de-a câştigat. Ambrogiuolo îi răspunse atunci:

— La drept vorbind e chiar destul; dar, fiindcă vrei • cu orice preţ să-ţi spun şi altele, ţi-oi spune: află aşadar că Zinevra, nevasta ta, are sub sânul stâng o aluniţă mărişoara, şi-n jurul ei să tot cam fie vreo şase firişoare de păr ca aurul topit.

Ond Benabo o auzi şi pe-asta, atât de mare îi fu durerea, îneât i se păru că-l junghie c-un cuţit prin inimă; şi preschimbându-se la faţă, deşi nu scoase o vorbă, dădu vădită mărturie că cele spuse de Ambrogiuolo sunt pe deplin adevărate; apoi, într-un târziu, grăi:

— Seniorii mei, e adevărat ce spune Ambrogiuolo; de aceea, fiindcă a câştigat, să vină când pofteşte şi-am să-i plătească florinii.

În felul acesta Ambrogiuolo fu plătit a doua zi până la ultimul ban, iar Bernabo, plecând de la Paris, porni spre Genova cu sufletul încălţat de furia răzbunării. Apropiindu-se de oraş nu vru să intre însă în el, ci se opri cam la vreo douăzeci de mile, la o moşie a lui; acolo chemă la sine o slugă credincioasă şi o trimise cu doi cai şi c-o scrisoare la Genova, scriind nevestei sale că se întorsese din Paris şi c-o aştepta să vină acolo; iar slugii îi porunci în taină ca, de îndată ce-ar fi ajuns cu dânsa într-un loc prielnic, fără de milă s-o omoare şi să se întoarcă apoi la el. Slujitorul, ajungând la Genova, după ce dădu scrisorile şi împlini întocmai poruncile stăpânului, fu omenit cu bucurie de doamnă, care a doua zi apoi, de dimineaţă încă, urcându-se pe cal, porni cu dânsul dimpreună către moşia sa. Şi cum mergeau călări, vorbind1 de una şi de alta, ajunseră într-o vale adâncă, pustie şi împrejmuită de stânci înalte şi copaci, unde părându-i-se slugii că locu-i potrivit spre săvârşirea faptei, după porunca dată, fără primejdie pentru dânsul, scoase un cuţit de sub veşmânt şi apucând femeia îi zilse:

— Doamnă, fă-ţi cruce şi te roagă, că aci pe locul ăsta cuvine-se să mori.

Femeia, văzând cuţitul şi auzindu-i vorba, îi zise înspăimântată:

— Pentru Dumnezeu, spune-mi măcar ce ţi-am greşit de vrei să mă omori?

— Doamnă, grăi slujitorul, mie nu mi-ai greşit cu nimica; dar i-ai greşit bărbatului, pesemne, cu ceva; eu doar atâta ştiu că el rni-a poruncit să te omor în drum, fără de nici o

milă, iar dacă nu-i plinesc porunca, m-aşteaptă ştreangul, aşa mi-a spus. Acu domnia-ta ştii bine cât îi sunt eu de îndatorat şi cât de greu îmi vine să mă împotrivesc poruncilor ce-mi dă: mi-e martor Dumnezeu ea-mi pare rău de dumneata, dar, precum vezi, n-am încotro.

Femeia îi zise atunci plângând:

— Pentru numele lui Dumnezeu, doar n-oi fi vrând să faci din tine un ucigaş, ba încă unul care omoară un om nevinovat, numai şi numai ca s-a$oulţi de voia altcuiva. Dumnezeu, care pe toate le cunoaşte, ştie că niciodată n-am săvârşit vreo faptă care s-aştepte atare plată din partea bărbatului meu. Dar să lăsăm deoparte asta; de vrei, tu poţi cu aceeaşi cale şi Domnului să-i fii pe plac, şi bărbatului meu, şi mie, dacă te învoieşti să faci aşa precum ţi-oi spune eu: ia-mi hainele şi dă-mi în schimb giubeaua ta şi-o glugă; du-i-le apoi stăpânului tău şi-al meu şi spune-i că m-ai omorât; iar eu îţi jur pe viaţa mea, care-i în mina ta, că mi s-o pierde urma şi-am să mă duc cât văd cu ochii, aşa că niciodată, nici tu, nici el n-o să-mi mai ştiţi de veste.

Slujitorului i se făcu milă de dânsa, căci nu se îndemna nici el de bunăvoie s-o omoare; drept care, lu-îndu-i hainele şi dându-i gluga şi giubeaua, ba mai lă-sându-i şi ceva bani pe care îi avea la dânsa, după ce se rugă de ea să plece pentru totdeauna de pe meleagurile acelea, o lăsă pe jos în valea aceea adâncă, iar el o luă spre casă şi-i spuse stăpânului său că-i împlinise întocmai voia, ba chiar mai mult, că trupul ei îl azvârlise unor lupi flămânzi. La câtăva vreme după aceea Bernabo se întoarse la Genova, unde, aflându-i-se fapta, fu ocărit de toată lumea.

Femeia, rămasă singură pe acolo, pustie şi nemângî-iată, se strădui să-şi schimbe portul şi înfăţişarea, astfel ca nimeni să n-o mai poată 'cunoaşte; şi de îndată ce înnopta o luă înspre un cătun care se afla pe aproape. Acolo, făcând rost de la o bătrână de cele trebuincioase, îşi potrivi giubeaua după măsura ei, scurtând-o pe alocuri, îşi făcu din cămaşă o pereche de pantaloni marinăreşti, şi apoi, tăindu-

şi părul şi preschimbându-se cu totul în chip de marinar, o apucă spre ţărmul mării. Acolo dădu din întâmplare peste un nobil catalan, ce se numea Segner Encararch şi care coborâse la Alba de pe -corabia care se afla prin apropiere, să-şi potolească setea la o fântână de pe mal. Femeia, intrând în vorbă cu dânsul, i se tocmi drept slugă şi se urcă în corabie o dată cu el, spunând că-i zice Sicurano din Finale. Apoi, primind de la stăpân un rând de straie mai ca lumea, prinse a-l sluji cu atâta grijă şi atâta isteţime, încât eâştigă iubirea şi preţuirea lui.

Nu multă vreme după aceea nobilul catalan ajunse cu corabia sa încărcată eu mărfuri la cetatea Alexandria, unde îi duse sultanului vreo -câţiva şoimi din cei struniţi la cale; si, fiind el în mai multe rânduri poftit la masă de sultan, acesta, văzând deprinderile slujitorului, căci Sicurano îşi însoţea stăpânul pretutindeni, şi aflându-si-l pe plac, i-l ceru catalanului şi dânsul i-l lăsă, 'du toate că-l mâhnea să se despartă de băiat. Sicurano, prin purtarea lui, dobândi în scurtă vreme dragostea şi preţuirea sultanului, aşa precum şi-o dobândise şi cu stăpânul cel dintâi. Din care pricină, fiind obiceiul prin partea locului ca o dată pe an să se întrunească un mare număr de neguţători creştini şi musulmani -ca la un soi de bâlci la Acri -o cetate ce se afla sub stăpânirea sultanului – de-a lungul vremii se în-tâmplă o dată ca sultanul, care obişnuia întotdeauna să trimită acolo pe lângă alţi slujbaşi de-ai săi şi câte un om cu greutate, însoţit de oşteni, anume pentru paza şi buna găzduire a negustorilor şi-a mărfii, să aleagă pentru treaba asta, când veni vremea, tocmai pe Sicurano, care învăţase între timp mai bine ca oricare altul graiul din partea locului; şi făcu întocmai după cum ehibzuise. Venind dar Sicurano la Acri, sutaş şi căpetenie a străjii care păzea pe negustori şi mărfurile lor, şi acolo înideplinindu-şi slujba cu grijă şi pricepere, cereetând tu luare-aminte în dreapta şi 'ân stânga tot ee-i cădea sub mână, întâlni o mulţime de negustori sicilieni, pizani, genovezi, veneţieni şi alţii veniţi

tot din Italia, eu care se împrieteni 'bucuros, minat de dorul după ţară.

Or, într-un rând, pe eând se afla în dugheana unor negustori veneţieni, i se întâmplă să vadă, spre marea lui mirare, printre alte lucruri mai de preţ, o pungă şi o cingătoare pe care le recunoscu de îndată, căci fuseseră ale lui pe vremuri; ci el, fără a^şi vădi uimirea, întrebă cuviincios ale cui erau şi dacă nu cumva se aflau acolo spre vânzare. Dar, cum la bâlciul cela venise încărcat de mărfuri, pe o corabie veneţiană, şi Ambro -giuolo din Piacenza, auzind el că însuşi căpetenia ostaşilor de pază întreabă ale cui sunt odoarele acelea, ieşi d;<n rândul celorlaJLţi şi spuse râzând:

— Messere-s ale mele şi nu sunt de vânzare; dar daeă-ţi plac, ţi le dăruiesc bucuros.

Sicurano, văzând că râde, se temu ca nu cumva negustorul să-l fi recunoscut; totuşi îşi luă inima-n dinţi şi-i zise cu asprime:

— Pesemne râzi la gândul că un oştean ca mine se uită la podoabe şi fleacuri femeieşti?

Ambrogiuolo îi răspunse:

— Messere, nici prin gând nu-mi trece să râd deasa ceva; da' râd când mă gândesc cum am ajuns la ele.

La care Sicurano îi zise:

— Noroc şi voie bună să-ţi deie Dumnezeu! Dar ia ascultă, nu ne spui şi nouă, dacă-i de spus, cum ai ajuns la ele?

— Messere, zise Ambrogiuolo, odoarele acestea şi altele vreo câteva le am de la o doamnă din Genova, pe numele madonna Zinevra, nevasta lui Bernabo Lomel-lin, care mi le-a dat într-o noapte cânct m-am culcat cu ea, rugându-mă de dragul ei să le primesc în dar. Şi-am râs căci mi-am adus aminte de nerozia lui Bernabo, care a făcut prostia să pună rămăşag cu mine pe cinci mii de florini de aur – în timp ce eu 'mă prinsesem numai pe-o mie – că n-am să izbutesc să-i zăpăcesc nevasta; dar, precum vezi, am Izbutit şi-am câştigat bănuţii; iar el, care s-ar fi cuvenit să se

pedepsească mai degrabă pe sine pentru dobitocia sa decât să-şi pedepsească nevasta pentru un fleac de treabă pe care nu-i femeie să n-o facă, întoreându-se de la Paris la Genova, şi-a omo-rât nevasta, după câte am auzit mai pe urmă.

Sicurano, auzind acestea, pricepu de îndată care fusese pricina mâniei lui Bernabo şi-şi dete seama limpede că numai negustorul acela era de vină că ea, biata, rădbase şi trăsese atâtea; de aceea, hotărî în-tr-ascuns să nu-l cruţe. Prefăcându-se aşadar că face mare haz de întâmplare, legă cu gând ascuns o strânsă prietenie cu negustorul acela, astfel încât la spartul târ-gului, la stăruinţele sale, Ambrogiuolo porni cu marfă cu tot la Alexandria dimpreună cu Sicurano, care îi înjghebă acolo o dugheană, idându-i şi o mulţime de bani pe deasupra; drept care Ambrogiuolo, văzând că-i 'merge treaba ca pe roate, rămase bucuros prin părţile acelea.

Sicurano, dorind cu orice preţ să-i dovedească lui Bernabo că nu fusese vinovat, nu se lăsă până ce nu-i dădu de urmă şi nu4 aduse acolo, prin mijlocirea unor negustori genovezi care se aflau la Alexandria, scornind te miri ce pricini ca să-i înduplece s-o ajute; şi cum Bernabo nu prea avea parale, îl găzdui în taină în casa unui prieten, până să vie vremea să facă aşa precum gândise.

Intre acestea Sicurano îl îndemnase pe Ambrogiuolo să-i spună şi sultanului, spre desfătarea lui, povestea cu familia. Or, după sosirea lui Bernabo, gândindu-se că n-are rost să mai lungească treaba, aflând vreme prielnică, se rugă de sultan să cheme în faţa sa pe ambii negustori şi apoi, de n-ar fi mers cu binişorul, să scoată cu de-a sila adevărul din gura lui Ambrogiuolo, punându-l să mărturisească, acolo în faţa lui Bernabo, cum se întâmplase treaba. Drept care, după ce pârâţii se înfăţişară amândoi, sultanul, în faţa curţii întregii, îi porunci lui Ambrogiuolo cu hotărâre şi asprime să spună adevărul şi anume cum pusese mina pe cei cinci mii de galbeni; se afla de faţă acolo şi Sicurano, în care

Ambrogiuolo pusese mari nădejdi, dar care acum, înnourat la faţă, părea că-l ameninţă cu fel de fel de chinuri de-ar fi îndrăznit cumva să mintă. Din care pricină Ambrogiuolo, văzându-se încolţit din două părţi deodată şi oarecum silit să spună adevărul, povesti cu de-amă-nuntul, în faţa tuturor, cum se îmtâmplase treaba, gân-dind că drept pedeapsă nu vor putea să-i ceară mai mult deoât să dea înapoi cei cinci mii de florini şi lucruşoarele femeii. Dar după ce sfârşi de spus, Sicurano, ca şi cum el ar fi păzit poruncile sultanului, se întoarse către Bernabo şi-i zise:

— Iar tu, crezând minciuna lui, ce i-ai făcut ne-vesti-ţi?

La care Bernabo răspunse:

— Qrb cum eram de furie că îmi pierdusem banii şi de ocara şi ruşinea ce socoteam că rni-o făcuse ne-vastă-mea, sărmana, am pus o slugă s-o omoare; şi, după câte zicea sluga, la urmă au mâncat-o lupii.

După ce toate acestea fură mărturisite în faţa suinului ce le auzea şi înţelegea, fără a pricepe însă unde voia anume s-ajungă Sicurano care le pusese la cale, acesta se întoarse către el şi-i zise:

— Nu-i greu, stăpâne, să-ţi dai seama deplin şi lămurit acum ce mai prilej de laudă află femeia aceea, biata, şi în ibovnic şi-n bărbat. Căci cel dintâi îi fură cinstea, îi strică faima cu minciuni şi-i păgubeşte soţul; iar cel de-al doilea, punând mai mult temei pe o minciună ticăloasă decât pe un adevăr – pe care ani de-a rândul din propria lui trăire s-ar fi căzut să-l ştie -• puse s-o căsăpească şi-apoi o azvârli lupilor. Iar pân' la urmă se vădeşte cum că iubirea ce i-o poartă şi unul şi celălalt e atât de mare, încât acuma, deşi atâta vreme

— Decameronul, voi. I – cd. 80 au stat în preajma ei, nici barem n-o mai recunosc. Dar, cum măria-ta prea bine ştii ce merită şi unul şi celălalt, de te învoieşti să-mi faci hatârul să-l pedepseşti pe vinovat şi să îl ierţi pe înşelat, eu am s-aduc aici femeia în faţa ta şi-a lor.

Sultanul, care-n treaba asta' se arăta bun bucuros să facă întru totul pe voia lui Sicurano, răspunse că se învoieşte şi încuviinţă să fie adusă doamna. Bernabo, ce nici o clipă barem nu se îndoise că e moartă, rămase înmărmurit când auzi una ca asta; iar Ambro-giuolo, bănuind ee-l aşteaptă, începu să se teamă de mai rău, gândindu-se că n-o să scape doar cu cinci mii de galbeni; de aceea sta pe loc şi nu ştia nici el, să tragă vreo nădejde ori să se teamă de venirea doamnei, pe care totuşi o aştepta cu nesfârşită uimire. După ce sultanul făcu pe voia lui Sicurano, acesta i se azvârli plângând la picioare si, lepădlnd parcă deodată cu vocea de bărbat şi dorinţa de-a se preface ca atare, zise:

— Stăpâne, eu sunt biata Zinevra, care şase ani la rând am nemernicit prin lume înveşmântată în straie ide bărbat, ponegrită şi ocărită pe nedrept de ticălosul acesta de Îmbrogiuolo, iar de celălalt, de omul ăsta răzbunător şi crud, dată pe mâna unei slugi şi hărăzită morţii şi haitelor de lupi.

Şi zicând astfel îşi sfâşie vesmintele şi arătându-şi pieptul îi dovedi sultanului şi celor ee se aflau de faţă cum că era femeie; apoi, întorcându-se către Îmbrogiuolo, îl îndemnă ou vorbe de ocară să spună când anume se culcase ou dânsa, aşa precum se lăuda. Ci el, recunoscând-o acum, tăcea din gură, de-ai fi zis c-a amuţit de atâta ruşine. Sultanul, care întotdeauna îl socotise pe Sicurano drept bărbat, văzând şi auzind acestea, se minună atât de tare, încât de-abia îi venea să-şi crează ochilor şi urechilor; şi nu o dată se întâmplă să i se pară că visează. Dar după ce-şi veni în fire şi alungă mirarea, ştiind bine care-i adevărul, lăudă cu prisosinţă statornicia, deprinderile, cuminţenia şi felul de viaţă al Zinevrei pe care până atunci o cunoscuse cu numele de Sicurano. Şi după ce dădu porunci să i se aducă de îndată veşminte scumpe femeieşti, dându-i şi doamne s-o însoţească, la rugămintea ei îl iertă pe Bernabo de la osânda cu moartea, care pe drept cuvânt i s-ar fi cuvenit. Bernabo, reeunoscârtdu-şi nevasta, i se aruncă la picioare,

cerându-i cu lacrimile-n ochi iertare; dânsa îl iertă înduioşată, deşi nu era vrednic si, scu-lându-l de pe jos, îl îmbrăţişa cu iubire, ca pe un soţ ce se afla a fi.

Sultanul porunci apoi ca Îmbrogiuolo să fie legat de îndată de un stâlp, pe o colină, uns cu miere din cap până-n picioare şi lăisat aşa la soare, până ce s-ar fi prăbuşit el singur la pământ; iar voia lui fu împlinită întocmai. Apoi, mai porunci să i se dea femeii toată averea lui Îmbrogiuolo, ce nu era ide lepădat, fiind vorba cam de zece mii de galbeni şi mai bine. Pe urmă, punând la cale un ospăţ împărătesc, îl preaeinsti pe Bernabo drept bărbat al Zinevrei, iar pe Zinevra drept vrednică soţie a lui Bernabo, dăruindu-i cu nestemate, cu bănet, cu vase şi pocale de aur şi argint, ce toate dimpreună făceau în bani încă vreo zece mii de galbeni. Iar după ce sfârşi ospăţul, se îngriji de o corabie şi le dădu încuviinţarea să se întoarcă, de pofteau, la Genova, în Italia. Şi întorcându-se ei acasă, voioşi nevoie mare şi putred de bogaţi, fură primiţi cu multă cinste de către genovezi, mai cu seamă madonna Zinevra, pe care toată lumea o socotea drept moartă; iar apoi, cită vreme mai rămase-n viaţă, fu veşnic preţuită pentru virtuţile şi cinstea ei.

Âmbrogiuolo în aceeaşi zi fu uns cu miere şi legat de un par, unde apoi în chinuri neasemuite fu omo-nt şi înţepat pân' la ciolane de muscoi, de viespi şi de tăuni, de care-i plină ţara aceea; iar osemintele lui albe, bălăbănindu-se pe vine, rămaseră pe locu-acela zile şi luni de-a rândul, slujind oricui drept mărturie a răutăţii lui. Şi, uite, aşa s-a întâmplat că până mai la urmă acela care a înşelat să fie păgubit.

Povestea a zecea.

Paganino din Monaco U fură nevasta lui messer Ricciardo din Chimica; acesta, aflând unde era, se duce după dânsa şi, împrietenindu-se cu Paganino, i-o cere înapoi; Paganino e gata să i-o dea, de se învoieşte şi femeia, dar ea nu vrea să

se întoarcă la bărbat şi-n cele de pe urmă, murind messer Ricciardo, se mărită cu Paganino.

Doamnele şi cavalerii lăudară cu prisosinţă frumuseţea povestirii istorisite de regina lor şi mai cu seamă Dioneo, care rămăsese să spună ultima poveste din ziua aceea. Deci, după ce încarcă de laude istorioara reginei, începu - astfel:

— Frumoase doamne, o anumită parte din povestea reginei mă îndeamnă să renunţ la istorioara pe care aveam de gând s-o spun şi să aleg altă poveste; e vorba de nerozia lui Bernabo, care şi-a meritat pedeapsa cu vârf şi îndesat, şi despre toţi ceilalţi bărbaţi ce cred aidoma, cu el şi anume cum că-n timp ce ei străbat pă-mântul în lung şi-n lat, desfătându-se eând ici, când colo, cu una şi cu alta, nevestele lor rămase acasă ar sta cu mâinile, în sân, ca şi cum noi, ce printre ele ne naştem şi trăim, n-am şti prea bine după ce tânjesc. De aceea eu, cu povestirea mea, vreau totodată să v-arăt cât e de mare neghiobia unor asemenea bărbaţi şi în acelaşi timp cu cât mai mare încă e nerozia acelora, ce, socotindu-se mai tari şi decât firea însăşi, îşi închipuiesc c-ar izbuti prin vorbe mari şi umflate să facă ceea ce altminteri nu sunt în stare a face, silindu-se în acelaşi timp să-i plămădească şi pe ceilalţi după măsura lor, chiar dacă firea acestora şi felul lor de-a fi nu rabdă atare silnicie.

Trăia dară pe vremuri la Pisa un judecător mai înzestrat la minte decât la trup cu vlagă, căruia îi zicea messer Ricciardo din Chinzica şi care, crezând pesemne c-o să poată să-şi mulţumească şi femeia aşa precum îşi mulţumea setea de carte, fiind putred de bogat, se apucă să-şi caute cu multă râvnă o nevastă; dar o dorea să fie şi tânără şi frumoasă, când el tocmai de tinereţe şi frumuseţe ar fi trebuit să fugă, de-ar fi ştiut să-şi deie şi lui aceleaşi sfaturi pe care le dădea cu largă inimă altora. Şi lucrurile se întâmplară întocmai după voia lui, căci messer Lotto Gualandi îi dădu de nevastă pe o copila a sa, ce se numea

Bartolomea, una din cele mai frumoase şi mai râvnite tinere din câte se aflau în Pisa, pe unde fetele îndeobşte sunt galbene şi supte, de-ai crede că se îndoapă numai cu şerpi şi cu şopârle. Messer Ricciardo, după ce luă copila şi-o duse cu alai acasă, unde se cunună cu nuntă mare şi bogată, în prima noapte, făcu el ce făcu şi izbuti, o dată barem, să săvârşească cununia, deşi, sărmanul, era cât p-aci să lase treaba nesfârşită; şi^a doua zi de dimineaţă, ca unul ce era slăbuţ, sfrijit şi stors de vlagă, fu nevoit să se întremeze cu must, cu dulciuri şi alte leacuri, ca sănşi mai vână-n fire.

Or, ăst judecător, punând acu mai mult temei pe bie-tele-i puteri decât pusese înainte vreme, se apucă s-o înveţe pe fată un calendar, făcut pesemne la Ravenna1 şi bun de dat la prunci când se deprind cu slova. Căci, după câte-i arăta bărbatul, nu era zi pe lună în care nu un praznic, ci zece să se ţină; şi întru cinstirea lor, din felurile pricini, o învăţa anume că nu e îngăduit bărbatului să se împreune cu femeia, ba şi mai mult, că se cuvine să ţină fel de fel de posturi, ajunul Sfinţilor Apostoli şi-a altor mii de sfinţi, şi vinerile şi sâm-betele, şi zilele duminicii, păresmile întregi, popasurile lunii în cer şi fel de fel de oprelişti, gândind pesemne că şi cu femeile în pat se cade să te porţi aşa cum. se purta el la judecată. Şi se purtă într-acest chip (spre amarnica tânjire a doamnei ce n-avea parte de bărbat decât o dată la o lună şi nici atunci măcar ca lumea) vreme îndelungată, păzind-o straşnic nu cumva vreun altul s-o înveţe care sunt zile lucrătoare, aşa cum el o învăţase care sunt sărbători.

Or, fiind căldurile în toi, se întâmplă ca lui messer Ricciardo să-i vină cheful să se ducă la o moşie

1 La Ravenna fiind o mulţime de biserici, fiecare cu un patron al ei sărbătorit o dată pe an, sărbătorile se ţineau lanţ (n. t.).

A sa frumoasă foarte, pe lângă Monte Nero, şi să ră-mână acolo eâteva zile ca să mai ia niţel aer, dimpreună cu nevasta lui. Şi stând ei la moşie, ca s-o mai mângâie cumva

şi să-i aline urâtul, messer Ricciardo ieşi într-o bună zi cu oamenii la pescuit si, urcându-se în două bărci, într-una el cu pescarii şi îmtr-alta ea cu alte doamne, porniră să privească; şi, ispitiţi de privelişte, aproape fără 'să-şi deie seama, _ se depărtară în largul mării la eâteva leghe de ţărm. În timp ce stau cu ochii ţintă la peşte şi năvoade, se arătă ca din senin o galeră a lui Paganino da Mare, pirat vestit pe vremea aceea, şi văzând bărcile, se apropie de ele; acestea nu răzbiră să fugă atât de iute, încât Paganino să nu ajungă barca în care se aflau femeile; şi văzând-o pe Bartolomea frumoasă Gum era, fără a râvni la alte cele, urcând-o pe galeră, porni cu ea în larg, sub ochii lui messer Ricciardo, care ajunsese malul! Văzând acestea bietul jude, ce suferea de gelozie până într-acolo încât şi de aer se temea, se mâhni din cale afară şi se plânse peste tot, la Pisa şi într-alte părţi, de mârşăvia piraţilor, dar în zadar, căci nu ştia nici cine-i răpise nevasta, nici unde i-o duseseră.

Cât despre Paganino, văzând el cit de frumoasă-i fata, simţea că-i creşte inima uitându-se la dânsa; şi, cum n-avea nevastă, se cugetă s-o ţină de-a pururi lângă dânsul şi fiindcă fata hohotea să-ţi rupă inima, nu alta, se apucă s-o alinte cu vorbe mângâioase. Iar când se făcu noapte, cum lui pesemne calendarul îi lunecase de la brâu şi nu-şi mai aducea aminte de nici o sărbătoare şi nici de-o zi nelucrătoare, se apucă s-o mângâie cu fapta, părân-du-i-se că-n zadar se străduise peste zi s-o mângâie cu vorba. Şi-o dezmierdă atât de bine, că nici măcar la Monaco 'nu apucară să ajungă, că faţă-şi şi uită de jude, de oprelişti şi de tot şi se pomi cu Paganino pe trai şi veselie! Iar el, dueând-o la Monaco, pe lângă dezmierdările cu care-o îndestula şi zi şi noapte întruna, o preacinsti acolo ca pe-o nevastă legiuită.

La câtva timp, prinzând de veste judele pe unde i se afla femeia, cum socotea că nimeni altul n-ar izbuti să facă o treabă ca aceasta, cuprins de dor năprasnic, se hotărî să meargă el însuşi după ea, cu gând să deie orişicât ca să-şi

răscumpere nevasta; pornindu-se pe mare, ajunse dar la Monaco şi acolo o văzu, şi dânsa aşijde-rea pe el; drept care, într-aceeasi seară femeia îl înştiinţa pe Paganino despre aceasta, spunându-i şi ce anume avea de gând să facă.

A doua zi de dimineaţă messer Ricciardo, văzându-l pe Paganino, intră cu el în vorbă şi-n scurtă vreme, ajunse să lege mare prietenie, în timp ce Paganino, făcându-se că nu-l cunoaşte, şedea şi aştepta să vadă unde vrea s-ajungă. Messer Ricciardo, când socoti că-i potrivită vremea, pe cât ştiu mai bine şi mai ou binişorul, îi arătă de ce venise, rugându-se frumos de el să-i ceară orice-ar fi dorit, numai să-i idea înapoi nevasta. La care Paganino răspunse înveselit:

— Messere, fii bine venit! Cât despre treaba asta, ca să-ţi răspund în două vorbe, iată ce-aş zice eu: e adevărat că am o fată tânără în casă, dar nu ştiu dacă ţi-e nevastă ţie sau altcuiva, căci n-am de unde te cunoaşte şi nici pe ea n-o ştiu decât de prea puţină vreme, de când sade cu mine. Dar dacă zici că-i eşti bărbat, de vreme ce te-arăţi a fi om cumsecade, am să te duc la ea şi sunt încredinţat că fără doar şi poate te-o recunoaşte de îndată; iar dacă dânsa zice la fel cu dumneata şi vrea să te însoţească acasă, de dragul dumitale eu n-am să-ţi stau în cale şi drept răscumpărare să-mi dai cât ţi-o plăcea; dar dacă n-o fi aşa, ar însemna să-mi faci o nedreptate să vrei s-o iei cu sila, căci de, sunt tânăr încă şi pot şi eu, ca orişicare, să-mi ţin în casă o femeie şi mai ales pe ea, care e cea mai drăgăstoasă şi mai plăcută din câte am cunoscut vreodată.

Messer Ricciardo îi zise atunci:

— Vezi bine că-i nevastă-mea! Şi de mă duci la ea, te vei încredinţa tu singur; cum m-o vedea, o să mi -se azvârle în braţe; de aceea fă întocmai aşa precum ai spus, că nici nu-ţi cer mai mult.

— Dacă-i aşa, să mergem, îi zise Paganino.

Ducându-se aşadar la Paganino acasă, se aşezară într-una din odăi, şi Paganino porunci s-o cheme pe femeie; dânsa, frumos gătită şi îmbrăcată, ieşi dintr-o odaie şi se îndreptă spre locul unde se afla messer Riicciardo cu Paganino dimpreună; dar nu suflă o vorbă mai mult către messer Ricciardo, decât ar fi suflat spre orice alt străin pe care Paganino l-ar fi adus în casă. Văzând acestea, judele, ce se aştepta a fi primit cu braţele deschise, se minună din cale afară şi prinse a-şi zice întru sine: "Pesemne dorul după ea şi tot ce-am îndurat de când mi-a fost răpită m-au preschimbat în aşa hal, incit nu mă mai recunoaşte". Din care pricină îi zise:

— Nevastă, scump plătit-am eu ceasul cel rău cu pescuitul, căci n-a mai fost nicicând pe lume durere ca a mea, din ziua în care te-am pierdut; şi-acu, c-am dat de tine, te porţi cu mine mai rău ca o străină, de parcă nici nu m-ai cunoaşte. Nu vezi că sunt messer Ricciardo, messer Ricciardo al tău, care am venit aici anume ca să plătesc acestui om de treabă, în casa cui ne aflăm, oricât mi-ar ^cere, numai să te am din nou şi să te duc eu mine? Că el se învoieşte pe ce-i dau eu şi-i gata să mi te deie înapoi.

Femeia, întorcându-se către dânsul cu o umbră de surâs pe buze, zise:

— Mie îmi vorbeşti, messere? Nu mă încurci cumva cu alta? Că despre partea mea, eu nu-mi aduc aminte să te mai fi văzut vreodată.

Şi judele, săracul, iar:

— Ai grijă de ce spui, nevastă! Uite-te bine şi-ai să vezi, de vrei să-ţi aminteşti, că eu sunt omul tău, Ricciardo din Chinzica.

Femeia îi zise atunci:

— Să^mi fie cu iertare, messere, dar să ştii că, deşi nu se prea cade să te privesc atâta cât ţi-ai dori dom-nia-ta, eu totuşi te-am privit şi încă aşa de bine, încât pot spune fără greş că nu te-am mai văzut nicicând.

Messer Ricciardo îşi închipui că zice astfel numai de frica lui Paganino, temându-se a mărturisi în faţa lui că-l ştie; de aceea, după câtva timp, prinse a-I ruga pe Paganino să-i lase singuri în odaie, ca să-i vorbească numai ei. Paganino se învoi, cerându-i doar ca nu cumva să o sărute cu de-a sila; iar femeii îi porunci să meargă dimpreună -cu dânsul s-asculte tot ce-avea să-i spună şi să-i răspundă după plac.

Ducându-se aşadar cei doi singuri într-o odaie, de îndată ce se aşezară, m^sser Ricciardo începu:

— Zi, inimioara mea, sufletul meu cel dulce, nădejdea mea, nu-l ştii tu pe Ricciardo al tău ce te îndrăgeşte mai vârtos decât îşi îndrăgeşte viaţa? E cu putinţă aşa ceva? Schimbatu-m-am oare într-atâta? Hai, ochişori frumoşi, uitaţi-vă puţin la mine!

Femeia izbucni în râs şi îi curmă cuvântul, zicânid:

— Ştii bine doar că nu-s aşa uitucă, încât să nu-mi dau seama că eşti meser Ricciardo din Chinzica, bărbatul meu; dar dumneata, cât timp am stat în casa dumitale, n-ai dovedit a mă cunoaşte nici 'barem cât de cât; căci de-ai fi fost ori eşti aşa de înţelept precum doreşti să te socoată lumea, s-ar fi căzut să ai măcar atâta minte, încât să-ţi dai cu socoteala că eu sunt tânără, voinică şi proaspătă ca mărul şi prin urmare să cunoşti oe anume le lipseşte femeilor tinere, pe lângă hrană şi veşminte, deşi le e ruşine s-o spună aşa pe faţă; or, dinspre partea asta e de prisos să-ţi amintesc cum te-ai purtat cu mine, căci ştii domnia-ta prea bine. Dar de-ţi era mai drag să stai cu nasu-n legi decât să-ţi ţii nevastă, trebuia să fi rămas holtei; deşi, la drept vorbind, eu n-am simţit nicicând c-ai fi judecător, ci mai degrabă un crainic ce strigă praznicele şi posturile, aşa de bine cunoşteai şi sărbători, şi ajunări, şi câte-n lună şi în stele. Da' află de la mine că, de-ai fi pus pălmaşii care-ţi lucrau moşiile să ţină atâtea sărbători câte-l puneai să ţină pe cel care lucra petecul meu de glie, n-ai fi ajuns în veci de veci să mai mănânci bucate. Ci Domnul Dumnezeu, drept vajnic grijitor al tinereţii mele, mi-a scos în cale pe bârbatu-

acesta cu care stau aicea, pe unde nu se ştie ce-i aia sărbătoare (si zic aşa gândindu-mă la sărbătorile pe care domnia-ta, slujind mai mult lui Dumnezeu decât femeii tale, le prăznuiai cu nemiluita); prin uşa de colo nu intră aici nicicând nici sâmbete, nici vineri, nici posturi, nici ajunuri şi nici păresimile barem, care-s aşa de lungi, ci zi şi noapte se lucrează, tot dărăcind la lână; şi-a fost destul o dată să tragă clopotul a zi, ca să pricep de-aci înainte cum merge treaba asta. Din care pricină eu una mi-am pus în gând să stau cu el şi să lucrez până 'Ce-s încă tânără; iar sărbători, canoane şi posturi roate bine gândesc să mi le las pe când oi fi bătrână; aşa că dumneata te du cu bine cât mai iute şi prăznu-ieşte fără mine câte sărbători pofteşti.

Messer Ricciardo, auzind ce spune, se chinuia cumplit şi, de îndată ce tăcu, îi zise:

— Vai, sufleţelul meu, ce vorbe sunt acestea? Nu te gândeşti de fel la cinstea ta şi-a bieţilor părinţi? Vrei mai degrabă să fii ibovnica acestui om şi să rămâi aci cufundată în păcat de moarte, decât să fii la Pisa soţie legiuită? Că ăsta, când s-o sătura de tine, o să te-alunge ca pe-o zdreanţă, pe câtă vreme eu te-oi îndrăgi mereu şi chiar de-ar fi să nu mai vreau, tu tot stăpână o să fii de-a pururea în casa mea. E cu putinţă oare ca din pricina acestei pofte destrăbălate şi murdare să-ţi uiţi de cinstea ta şi-a mea, ce te iubesc mai mult dectî pe mine însumi? Nădejdea vieţii mele, hai, nu mai zi aşa, fii bună şi te întoarce acasă; că eu, de-acu înainte, ştiind ce pofteşti, m-oi strădui, zău, drept îţi spun; de aceea, hai, comoara mea, hai, răzgândeşte-te şi vino, că n-am avut zi bună de când mi te-au răpit.

La care dânsa. Îi răspunse:

— Acum că nu mai e nimic de îndreptat, să nu se arate nimeni mai grijuliu de cinstea mea decât ra-arăt eu însămi: că dacă ai mei nu s-au grijit de ea când mi t e-au dat de bărbat, nu văd la ce să-mi pese mie de cinstea lor acuma; iar de mă aflu întru păcat de moarte, află c-oi sta în piuă cât îmi pofteşte inima; nu-mi plânge tu de milă. Şi, drept să-ţi

spun, aicea îmi pare că i-aş fi cu adevărat soţie lui Pagonino acesta, pe câtă vreme când mă aflam la Pisa mi se părea că dumitale ţi-s doar ibovnică, atâtea socoteli şi-atâtea luni în cer trebuiau să se chitească, ca între domnia-ta şi mine planetele să se împreune; aici cât e de lungă noaptea mă ţine Paganino în braţe, mă strânge şi mă muşcă şi numai Cel-de-Sus mă ştie cum mă trezesc în zori. Zici c-ai să încerci şi dumneata; şi-apoi? La ce-o s-ajungi? S-o scoli cu ruptu şi bătaia? Las' că ştiu eu ce viteaz mi te-ai făcut de când nu te-am văzut! Umblă sănătos şi încearcă mai degrabă să-ţi duci la capăt zilele; că pare că te suflă vântul, a-tâta eşti de pricăjit şi de pierit la trup. Şi încă una ţi-o i mai spune: că dacă o fi cumva să mă alunge Paganino (deşi nu-l văd s-o facă cât timp eu mai poftesc să şed), nici să mă pici cu ceară şi nu mă întorc la dumneata, pe care, de te-ar stoarce omul ca pe-o lămâie, tot n-ar scoate nici cât o lingură de zeamă; căci eu, spre nenorocul şi vătămarea mea, am stat cu dumneata odată şi cât as vedea cu ochii m-aş tot duce să-mi caut norocul într-altă parte. Aşa că încă o dată-ţi spun: aici nici sărbătoare nu-i, nici praznic niciodată, de aceea eu rămân pe loc, iar dumneata cât poţi mai iute te du cu Dumnezeu, de vrei să nu m-apuc să ţip că vrei să mă săruţi cu sila.

Messer Riceiardo, văzând că o sfeclise şi-iabia atun-cea dându-şi seama de nebunia lui, oare, fiind vlăguit, se însurase cu o femeie cu mult mai tânără ca el, plouat şi opărit ieşi din cameră şi se apucă să-i spună şi lui Paganino verzi şi uscate, fără a ajunge la mai mult. Şi-n cele de pe urmă, fără a se alege cu nimic, lăsând femeia acolo, se întoarse iar la Pisa şi de prea multă amărăciune îşi pierdu minţile, săracul, până într-atâta, încât umblând tehui prin Pisa, oricine l-ar fi agrăit sau i-ar fi dat bineţe, el, bietul, una întruna aceeaşi vorbă le-o spunea la toţi şi anume: "gaura spurcată nu ştie ce-i sărbătoarea". Apoi, nu după multă vreme, se petrecu din viaţă. Iar Paganino, prinzând de veste şi cunoscând iubirea ce i-o purta femeia, se cunună cu ea şi

fără să mai ţină seamă de ajun ori sărbătoare, atâta vreme cât îi purtară picioarele, lucrară desfătându-se cu multă bucurie.

Astfel încât, iubite doamne, as zice cum că Ber-nabo, în sfada lui cu Ambrogiuolo, s-a arătat a călări capra la vale, în loc s-o mâne şi el ca oamenii la deal. Povestea 'aceasta stârni atâtea râsete, încât toţi cei de faţă se văietau că-i doare gura; iar doamnele, toate într-un glas, îi dădură dreptate lui Dioneo, zicând că Bernabo fusese într-adevăr un prost. Apoi, după ce povestea fu dusă pân' la capăt şi hohotele conteniră, regina, socotind că vremea e târzie, că fiecare îşi spusese istorioara lui şi că domnia ei era către sfârşite, luându-şi ghirlanda de pe cap, i-o puse Neifilei, zicând voioasă:

— De acum, prietenă dragă, sub cârmuirea ta să şadă mănunchiul acesta de supuşi.

Şi zlcând astfel se aşează din nou. Neifile se îmbujora la faţă, prea copleşită de atâta cinste, şi chipul ei se preschimbă ca trandafirul când şi-arata în rouă dimineţii faţa, iar ochii ei frumoşi sclipiră ca steaua zorilor sub genele lăsate. Apoi, după ce întreaga ceată îşi potoli prea zgomotoasa şi multa bucurie cu care întâmpinase alegerea reginei, şi după ce Neifile mai dobândi îndrăzneală, grăi de pe locul ei mai ridicat unde şedea acuma:

— De vreme ce vă sunt regină, fără a mă îndepărta de felul în care celelalte domnit-au peste voi ce v-aţi supus şi aţi lăudat domnia lor cu prisosinţă, voi încerca şi eu să vă arăt ce anume socot să pun pe viitor la oale; iar dacă sfatul vostru găseşte că-i de bine, voi face întocmai precum zic. Mâine e vineri, precum ştiţi, şi poi-mâine e sâmbătă, zile nesuferite norodului, îndeobşte, din pricina bucatelor pe care le mănâncă de-a lungul lor, din zori şi până-n asfinţit; apoi, pe lângă aceasta, vinerea se cuvine a fi ţinută în mare cinste, căci într-a-ceastă zi a pătimit pe cruce spre mântuirea noastră DoTnnul Isus Cristos; din care pricină socot că s-ar cădea şi-ar fi mai bine, în cinstea lui, să stăm

mai mult de rugăciuni decât de snoave şi poveşti. Sâmbătă, iar, e obiceiul ca femeile să-şi spele părul şi să se cureţe de praf şi toată murdăriape care truda săptămânii le-o aşterne peste trup; de asemenea multe sunt acelea care obişnuiesc să ajuneze întru cinstirea Maicii Preacurate şi-a pruncului I^us şi să nu lucreze, spre a proslăvi precum se cere duminica ce vine. De aceea, nefiind chip să urmăm nici sâmbătă de-a fir-a-păr felul de trad pe care noi ni L-am ales, socot ca şi într-aceasta zi să odihnim cu povestitul. Iar pe urmă, cum se împlinesc drept patru zile încheiate de când ne aflăm pe aici, dacă vrem să nu dea peste noi şi alţii, cred e-ar fi bine s-o cam luăm din loc şi eu m-am şi gândit pe unde să ne aşezăm din nou. Astfel încât duminică, în zorii dimineţii, adunându-ne pe locul acela – de vreme ce astăzi am avut destul răgaz să ne gândim şi să vorbim în voie, iar în aceste două zile fiecare va avea timp să-şi aleagă povestea care-i place -socotesc că n-ar fi rău să mai restrângeni oarecum întinsul povestirilor noastre şi să ne mărginim cu vorba doar la un singur fapt din cele rnulte ale sorţii, drept care mă gândesc să povestim despre aceia care dobândesc prin străduinţă un lucru mult dorit sau îl eâştigă iar, de cumva l-au pierdut, în legătură dar cu aceasta să se gândească fiecare la o poveste potrivită, care să fie spre folosul sau barem spre desfătarea acelora ce o ascultă. Bun înţeles că Dioneo, precum e învoit, e liber să-şi aleagă povestea care-i place.

Doamnele şi cavalerii lăudară cele puse la cale de regina lor, precum şi vorba ei aleasă, şi hotărâră să facă întocmai cum îi învăţase dânsa. Neifile, chemân-du-şi apoi slujitorul, îi porunci unde să aşeze mesele pentru cină şi-i lămuri cu de-amănuntul câte avea de făcut de-a lungul stăpânirii ei; pe urmă, sculându-se şi ea de jos cu ceilalţi dimpreună, le îngădui să-şi petreacă timpul după cum îi îndemna inima.

Porniră deci cu toţii către o grădină înflorită şi acolo, după ce-i colindară o vreme cărările, la ceasul cinei se adunară iarăşi şi începură 'bucuroşi a se înfrupta cu desfătare; iar

după ce sfârşiră cu masa, Emilia, făeând pe placul reginei, porni să învârtească hora, iar Pampinea, însoţită pe alocuri de corul celorlalte doamne, începu să cânte şi să zică:

Cine-ar cânta, de nu cânt eu, ce-n mine port mii de doruri împlinite, cine?

Vino, iubire, tu izvor de bucurii, izvor al împlinirii şi al nădejdii toate; vin' să cântăm puţin, nu bietele suspine, nici dorurile vii, ce bucuria ta mai dulce mi-o arată, ci doar văpaia, chin şi fericire-n care ard deplin, cântându-ţi ţie slavă, iubire, numai ţie.

Când m-a cuprins văpaia ta cea dragă, din primul ceas tu mi-ai adus în cale un tinăr prea frumos, cum nu-i mai mândru-n lumea-ntreagă, nici mai viteaz când poartă zale şi nici mai inimos. Iubirea arde-n mine atât de luminos, încât cu tine cânt de drag şi bucurie.

N-am gând mai dulce altul decât îmi e să ştiu că mulţumită ţie îi sunt la fel de dragă pe cât îini e şi ei; aleasa fericirii de mi-a fost dat să fiu pe-acest tărâm, pentru credinţa-ntreaga ce-i port, socot la fel să fiu şi după moarte şi-alăturea de el să ne primească Domnul în alba-mpărăţie.

După cântarea aceasta doamnele mai cântară şi altele, mai dănţuiră o bucată şi mai ciupiră strunele lăutelor şi cobzelor. Dar, amintindu-le regina că se făcuse vremea de culcare, porniră fiecare cu torţele aprinse către odăile lor; iar a doua zi, precum şi-n ziua următoare, făcură cu toţii aşa precum îi învăţase regina, aşteptând cu nerăbdare duminica.

Ziua a treia NEIFILE.

Sjârşeşte cea de a doua zi a Decameronului şi începe cea de a treia, în care, sub sceptrul Nei-filei, se vorbeşte despre aceia ce dobândesc prin iscusinţa lor un lucru mult dorit sau H câştigă iar, de cumva l-au pierdut.

Geana zării, din purpurie ce era, prindea a se topi în galben la apropierea soarelui, când duminecă, regina, sculându-se din vreme, le porunci şi celorlalţi scularea. Iar slujitorul ei, ce încă de cu noaptea în cap trimisese la locul

unde aveau să poposească toate cele trebuitoare şi o data! Cu ele şi slugile, ca să pregătească cele de cuviinţă, văzând-o pe regină că-i gata de plecare, încarcă degrabă tot ce mai era de dus şi porni cu restul slujil-torimii pe urma stăpânilor, ca şi când s-ar fi mutat de-a binelea din. Locul acela.

Regina, urmată şi întovărăşită de cele şapte doamne şi cei trei cavaleri, o apucă cu pas agale pe-o potecuţă neumblată, dar plină de verdeaţă şi flori înmiresmate, ce-şi deschideau potirele în zorii dimineţii, si, călăuzită de viersul a zeci de privighetori şi alte felurite păseri, o luă către apus, vorbind mereu de câte toate, râzând şi şuguind cu ceilalţi. Şi, după ce bătură astfel vreo două mii de paşi, încă înaintea celui de-al treilea ceas al zilei, ajunseră cu toţii îndrumaţi de regină, la un palat bogat şi falnic, ce se înălţa semeţ pe vârful unei coline. După ce intrară înăuntru şi-i măsurară întreg cuprinsul de la un cap la altul, văzând1 ei sălile de ospeţe, odăile curate şi mândru împodobite, din plin îndestulate cu tot ce-i trebuie unei odăi, lăudară foarte palatul, iar pe stă-pânul lui îl socotiră drept un strălucit senior. Iar rnai apoi, când coborâră şi mai văzură pe deasupra şi curţile încăpătoare şi vesele ale palatului, şi beciurile pline de cele mai alese vinuri, şi apa rece de izvor care ţâşnea de pe sub bolţi, şi mai vârtos îl lăudară.

În cele de pe urmă, pesemne dornici de odihnă, se aşezară! Cu toţii pe un pridvor, de unde văzul cuprindea priveliştea întregii curţi, plină de verdeaţă şi de toate florile care înfloreau la vremea aceea a anului; şi acolo, iscustiul slujitor al reginei le ieşi în cale cu felurite dulciuri şi vinuri minunate, ca doamnele şi cavalerii, gus-tând din toate cele, să prindă i! Ar puteri. Apoi, poruncind să li se descuie uşiţa unei grădinii ce mărginea de-o latură palatul şi peste tot în jur era împrejmuită de ziduri groase şi înalte, pătrunseră cu toţii într-însa; şi de îndată ee-ii călicară pragul cuprinsul ei îi fermeca într-atâta, încât porniră pe îndelete s-o cerceteze pas cu pas.

Grădina, jur împrejurul ei şi aşijderi şi la mijloc, era brăzdată pretutindeni de alei largi şi drepte ca săgeata, acoperite pe deasupra cu streaşină de viţă, ce încă de pe vremea aceea dădea făgăduinţă toamnei de rod îmbelşugat; si, fiindcă viţa abia înflorise, mireasma ei răzbea într-atât în grădină, încât pătrunsă cum era şi de alte soiuri de miresme ce îmbălsămau văzduhul, te făcea să crezi că te găseşti de-a dreptul într-o prăvălioară de mirodenii de prin părţile răsăritului. De o parte şi de alta, aleile erau umbrite de tufe purpurii şi albe de trandafiri sălbatici şi iasomie, astfel încât puteai să le străbaţi în voie, plimlbându-te sub umbra deasă şi înmiresmată, fără grijă că te-ar putea atinge săgeata soarelui în zori sau mai cu seamă către amiază.

N-aş avea cuvinte şi timp destul să înşir ce bogăţie de flori şi de copaci se afla pe locul acela, ce soiuri minunate şi ce plăcut orânduite! Atâta pot să spun că nu era copac sau floare, din tot ce are mai ales pământul, care să crească în ţara noastră şi acolo să nu fie. Iar în mijlocul grădinii (lucru ce nicidecum nu-i mai puţin de lăudat decât sunt toate celelalte care se aflau pe-acolo, ba dimpotrivă chiar mai mult), se afla o pajişte bătută de iarbă deasă şi mai verde ca orice verde din lume, smălţuită cu felurite flori – poate şi-o mie întreagă de soiuri felurite – şi împrejmuită de portocali şi cedri vânjoşi şi verzi, care purtându-şi sus prin ramuri şi roadă coaptă, şi necoaptă, şi florile deopotrivă, pe lângă bucuria cu care umbra lor îţi odihnea privirea, te desfătau şi cu mireasma ce-ţi îmbăta simţirile. Pe pajişte, drept la mijloc, era săpată o fântână, clădită în întregime din marmură curată şi albă ca zăpada şi pretutindenea cioplita" ctr -mare măiestrie. Iar dinăuntrul ei, printr-un chip cioplit care sta înţepenit pe-o coloană ce se înălţa chiar din fântână, ţâşnea în sus spre ceruri – n-aş şti să spun, minată de-un izvor ori poate adusă chiar de mina omului pe acolo -• atâta bogăţie de apă cristalină, că-şi revărsa pe urmă stropii cu dulce sunet în fântână, încât puterea ei ar fi

mişcat şi o moară. Iar olinul care prisosea pe marginea fântânii ieşea pe sub pământ din pajiştea înfloritä si, ajungând iar la lumină, aluneca prin şănţuleţe frumos orânduite şi într-adins făcute, jur împrejurul poieniţei; apoi, prin alte jgheaburi, la fel ca celelalte, tăia grădina în lung, şi-n lat şi-n cele de pe urmă se aduna pe-un loc de unde se despărţea de ea si, de acolo luând-o în jos, ca lacrima de limpede, curgea către dmpie şi până a nu ajunge în vale, cu straşnică putere şi mult câştig pentru stăpân, mişca deodată două mori. Grădina aceasta minunată, orânduirea ei plăcută, copacii şi fântână cu râuşoarele subţiri ce izvorau din-tr-insa plăcură atât de mult doamnelor şi celor trei cavaleri, încât cu toţii în cor se apucară a zifce că de-ar fi fost ca raiul să fie pe pământ, n-ar fi putut să fie altfel de cum era grădina aceea şi nici n-ar fi găsit cu mintea lor alte podoabe cu care să-i maii poată adăugi frumuseţe. Şi lumblând ei aşa, fermecaţi, prin grădină, făcându-şi din crengi înflorite cununi şi ascultând viersul de păseri, ce parcă se întreceau în zeci de felurite limbi, îşi mai dădură seama de încă o frumuseţe, pe care până atuneea, răpiţi pesemne cum erau ide celelalte toate, n-o luaseră în seamă. Văzură anume că-n grădină se aflau poate şi-o sută de soiuri de vietăţi si, arătându-şi-le unii altora, zăriră ici zbughind un iepure de casă, dintr-alt unpher unul de câmp, mai jos niscaiva căprioare, dincolo pui de cerbi păscând şi alte multe soiuri de blânde vietăţi, care, domesticite aproape, umblau de colo-colo, lăsate în voia lor. Şi ele, dimpreună cu celelalte frumuseţi, sporiră şi mai mult plăcuta desfătare a oaspeţilor noştri.

— Decameronul, voi. I – cd. 80

După ce mai colindară o vreme prin grădină, îndestulându-şi ochii cu mii de frumuseţi, porunciră să se aşeze prânzul în jurul fântânii; şi acolo, după ce dintâi cântară şase cântece şi dănţuiră o bucată de vreme, se aşezară cu toţii la mese, pe voia reginei1, şi, fiind slujiţi cu bună şi aşezată rânduială, se ospătară din belşug cu bucate

gustoase şi alese. Drept care, înveseiindu-se şi mai vâr-tos ca înainte, se sculară de jos şi o luară iar de la început 'ou cântece şi dansuri, până. Ce regina, din pricina arşiţei care prinse a dogori, chibzui că venise vremea de culcare pentru aceia ce-ar fi vrut să-şi mai aline osteneala. Şi atuncea unii dintre ei porniră să se culce, iar alţii, fermecaţi de atâta frumuseţe, rămaseră pe loc, care citind poveşti, care jucând table sau întrecându-se la şah, în timp ce ceilalţi se odihneau.

După ce bătu şi cel de-al treilea ceas al după-amiezii, sculându-se din somn şi răcorindu-şi faţa cu apă de izvor, pe placul reginei se adunară cu toţii în jurul fântânii, pe pajiştea înfloritä, unde, aşezându-se în cerc, rămaseră s-aştepte pe acela care avea să dea bun început poveştilor, după subiectul rânduit. Şi primul căruia regina îi încredinţa cuvântul se nimeri să fie Filostrato, care începu a zice aşa precum urmează:

Povestea întâi.

Masetto din Lamporecchio se/ace că e mut şi ajunge grădinar într-o mănăstire de maici, unde care mai de care se înghesuie să se culce cu el.

Preafrumoase doamne, sunt mulţi bărbaţi pe lumea asta şi aşijderea multe femei care-s atât de mărginiţi, încât îşi închipuiesc c-o fată – dacă-i aşezi pe frunte bentiţă ialbă de măicuţă şi-n spate strai cernit – pierde simţirea de femeie şi muiereştile poftiri, ca şi cum călugăria ar preschimba-o dintr-o dată, făcând din ea stană de piatră; iar dacă aceştia aud pe alţii tăgăduindu-le cumva smintita lor încredinţare, se tulbură cu scârbă, de parcă cine ştie ce faptă urieioasă şi samavolnică, vezi Doamne, s-ar fi înfăptuit împotriva firii, fără să şadă a cumpăni că ei, ce-s liberi întru totul să-şi mulţumească poftele, nu ştiu să tragă îndestulare din astă libertate, şi fără a se gândi câtă putere ascunde în schimb întru stâr-nirea poftelor huzurul şi lipsa de grijă. De asemenea mai sunt destui şi dintr-aceia care cred că sapa şi hârleţul, bucatele sărace şi lipsurile multe înăbuşă în

pălmaşi trupeştile poftiri şi le îngroaşă judecata şi isteţimea minţii. Ci acum, de vreme ce regina mi-a poruncit s-o fac, fără să ies din vorba ei, c-o mică istorioară. Am să v-arăt mai desluşit cât de amarnic se înşală toţi cei care gândesc astfel.

Prin părţile noastre se afla pe vremuri şi se mai află încă o mănăstire de maici, căreia i se dusese faima de sfântă ce era şi-al cărei nume nu vi-l spun, spre a nu-i ştirbi cumva din faimă. Or, nu de mult, în acest sfânt lă'cas, în oare nu se-aflau pe atunci mai mult de opt măicuţe, c-o stareţă în frunte şi toate tinerele, trăia un om de treabă, care îngrijea grădina mănăstirii şi care, nefiind mulţumit ou simbrioara lui, îşi făcu socotelile ou vechilul maicilor şi se întoarse apoi acasă, în sat la Laimpore-cchio. Acolo, printre alţi săteni care-l primiră bucuroşi, se nimeri să pice şi un pălmaş mai tânăr, voinic şi zdravăn la făptură – şi, pentru un ţăran ca el, şi chipeş pe deasupra – Masetto după nume, ce-l întrebă pe omul nostru pe unde rătăcise atâta amar de vreme. Omul, căruia îi zicea Nuto, îi spuse pe unde umblase, şi atunci Masetto îl întrebă cu ce anume le slujise pe maici la mănăstire. La care Nuto îi răspunse:

— Păi, iacă le grijeam grădina, că era mare şi frumoasă, ba pe deasupra mai mergeam şi la pădure câteo-dată şi le-aduceam de-acolo lemne, căram la apă din fântână şi mai făceam şi alte câte te miri ce trebuşoare: da' maicile îmi dădeau o plată aşa de amărâtă, că nici măcar pentru încălţări nu-mi ajungeau bănuţii. Şi-apoi unde mai pui că toate-s tinere pe acolo si, drept să-ţi spun, parc-ar avea pe dracu-n ele, aşa-s de sui. Nu-i chip să faci nicicum ca să le intri în voie: eu îmi vedeam de treburi, trudind pe la grădină, când una hop: "Pune asta ici", cealaltă: "Pune-o acolo", alta îmi smucea din mână sapa şi se răstea: "Nu-i bine aşa"; şi atâta mă băteau la cap, pân' ce lăsam acolo baltă şi treabă şi tot şi mă duceam într-ale mele. De aceea, sătul pân' peste cap de toate, n-am vrut să stau mai mult şi m-am întors acasă. Da' bine că-mi aduci aminte; că m-a

rugat vechilul lor, când am plecat de-acolo, să-i trimit pe cineva, de-mi pică cumva în mână vreun om mai potrivit la treburile acestea, şi eu i-am dat făgăduinţă că i-l trimit numaidecât; da', vindeoa-l-ar Dumnezeu de junghiuri pe la sale, aşa cum i-oi trimite eu pe careva să-l pricopsească.

Masetto, tot aseultându-l, se pomeni deodată cu atâta chef de-a le sluji pe maicile acelea, încât, înţelegând din vorbele lui Nuto c-ar fi putut destul de lesne să-şi împlinească voia, se perpelea ca pe jeratic cu gândul tot acolo. Şi, cugetând că de i-ar spune lui Nuto ce-l munceşte n-ar mad ajunge niciodată să-şi vadă voia împlinită, îi zise:

— Bine-ai făcut că te-ai întors! Ce, parcă pcate un bărbat să sadă cu muierile? Mai bine stă cu dracul; căci ele nu ştiu niciodată nici barem ele ce poftesc.

Dar, după ce se despărţiră, Masetto prinse a se gândi cum să facă şi să dreagă să intre slugă la maici; si, fiindcă se ştia pe el că-i bun de treburile acelea pe care le amintise Nuto, n-avea îndoieli din partea asta, dar se temea că n-o să-l ieie fiind prea din eale-afară tânăr şi chipeş la făptură. De aceea, zdro'bindu-şi mintea în fel şi chip, la urma urmelor îşi zise: "Locu-i departe de aici şi nimeni mu mă ştie prin părţile acelea; drept care, de mă fac că-s mut, de bună seamă m-or primi".

Şi vârându-şi cu tot dinadinsul în cap şiretlicul ăsta, îşi luă securea în spate si, 'fără a spune nimănui unde se duce, o luă din loc, ca un pribeag, şi se porni spre mănăstire. După ce ajunse acolo, pătrunse înăuntru şi, spre norocul lui, în curte dădu tocmai peste vechil; şi, tot strâmbându-se ca muţii, i se rugă prin semne să-i deie ceva de mâncare, că el în schimb, de-i folosea; i-ar fi crăpat niscaiva lemne. Vechilul îi dădu bucuros de mân-care şi apoi îi aşează în faţă nişte butuci pe care Nuto nu izbutise să-i despice. Masetto, vânjos cum era, cit ai clipi din ochi făcu din ei surcele. Din care pricină vechilul, care tocmai atunci se pregătea să meargă la pădure, îl lua cu el şi-l puse să-i taie lemnele acolo; apoi îi înfăţişă catârul şi-i arătă prin semne să ducă

lemnele acasă. Masetto făcu treabă bună, astfel încât vechilul îl mai ţinu câteva zile, punându-l să muncească la felurite trebi. Or, într-una din aceste zile, se minieri să-l vadă şi stareţa pe acolo şi-l întrebă pe vechil cine era acela. Omul răspunse:

— E un surdo-mut, preacuvioase, şi bietul de el s-a pripăşit pe aici acu vreo două zile să ceară de pomană, iar eu l-am miluit şi i-am mai dat câte ceva de lucru, din câte se cereau făcute. Dac-ar şti să lucreze grădina şi-ar vrea să se aciuiască aici, socot c-ar fi o slugă bună, căci precum ştii, avem trebuinţă de slujitor la mănăstire. De tare, e tare cât un munte şi poţi, har Domnului, să-l pui la orice treabă vrei; unde mai pui că scapi domnia-ta şi de-altă grijă, căci asta n-o să intre-n vorbă cu maicile, de bună seamă.

La care stareţa îi răspunse:

— Pre legea mea că bine zici; vezi, află dacă ştie să lucre la grădină şi fă ce poţi să-l ţii aici: dă-i vreo pereche de încălţări, vreo scurtă ponositǎ, dă-i bine de mâneare şi ia-l cu binişorul.

Vechilul făgădui stareţei să facă întocmai. Dar Masetto, care se afla pe aproape şi chipurile robotea cu mătura prin curte, auzi cuvintele acestea şi-şi zise bucuros în sinea lui: "De mă primiţi acilea, m-oi pune să lucrez grădina şi-am s-o lucrez cum n-a mai foist de când e ea lucrată".

Vechilul, dându-şi seama că ştie să lucreze mai bine ca oricare altul, îl întrebă prin semne de vrea să steie acolo; şi după ce Masetto, aşijderea prin semne, răspunse că se învoieşte, îl luă drept slugă în mănăstire şi îi dădu grădina în grijă, după ce întâi îi arătă ce anume avea să facă. Apoi se duse după treburile mănăstirii şi îl lăsă pe el acolo. Masetto se aşternu pe treabă; dar după câtva timp măicuţele se apucară să-l necăjească şi să-l batjocorească, aşa cum fac oamenii de obicei cu surdo-muţii, strigându-i vorbe deşucheate, fiind încredinţate că dânsul nu le aude. Iar stareţa, cre-zând pesemne că n-ar avea nici coadă, aşa precum n-avea nici grai, nu le zicea nimica sau mai nimica

aproape. Or, într-o bună zi, în vreme ce Masetto, care lucrase mult, se odihnea în grădină, se întâmplă ca două măicuţe tinerele, care se aflau tocmai pe acolo, să treacă pe la locul acela şi să se apuce să-l privească, pe el ce se făcea că doarme, dar nu dormea cu adevărat. Şi una dintre ele, mai îndrăzneaţă decât cealaltă, grăi:

— Be-aş şti că nu mă spui la nimeni, ţi-aş spune oarece, la care într-atâtea rânduri m-am tot gândit, şi care lucru s-ar prea putea să-ţi fie şi ţie de folos. Cealaltă o îndemnă:

— Zi-i fără frică că 'eu, zău, nu spun la nimeni, crede-mă.

Atunci cea îndrăzneaţă zise:

— Nu ştiu de te-ai gândit vreodată ce strâns suntem ţinute aici, pe unde niciodată n-a cutezat să calce vreun alt bărbat decât vechilul, care-i bătrân, dă-l naibii, şi mutul ăsta care (doarme. Or, eu. Am auzit, de pe la alte femei care au umblat pe aici, că toate plăcerile lumeşti sunt o nimica toată pe lângă plăcerea femeii câncf se împreună cu bărbatul. De aceea eu una mi-am vârât în cap – de vreme ce nu pot cu alţii – să încerc cu mutul ăsta, să văd dacă e drept ce zic femeile ori ba. Şi pentru treaba. Asta să cauţi cu luminarea şi n-ai găsi vreunul mai potrivit ca el: că ăsta şi să vrea, tot n-ar putea să spună la nimeni nici un cuvinţel; îl vezi doar cât e de nătâng şi de crescut-naintea vremii! Ce zici, ia spune, tu ce crezi?

— Vai de păcatele mele, surioară, se văietă cealaltă. Ce-ţi mai trece şi ţie prin cap? Doar bine ştii că fecioria ne-am j uruit-o lui Cristos!

— Ei asta-i, zise cea dintâi. Ca şi cum tot ce-i ju-ruinţă ar trebui să fie şi ţinută! Doar oamenii îi făgăduiesc lui Dumnezeu cât e ziulica de mare tot soiul de lucruri şi nici de una nu se ţin; si, dacă noi ne-am juruit cu fecioria noastră, s-or găsi ele altele să-şi ţină juruinţa!

La care cealaltă măicuţă grăi:

— Şi de-am rămâne cumva grele, aluneca ce ne facem?

— Tu te gândeşti la rău până ce n-a dat peste tine? Răspunse cea dinţii. De-o fi să se întâmple şi-asta, om vedea

noi atunci ce-i de făcut; sunt pe puţin o mie de chipuri felurite prin oare am izbuti să tăinuim buclucul. Numai de-aim şti noi înşine s-avem lacăt la gură.

Măicuţa, auzind acestea, oum se simţea îmboldită şi mal aprig decât surata să încerce ce fel de dihanie o mai fi fiind bărbatul, îi spuse:

— Să fie cum zici tu; dar cum să facem oare? La care cealaltă răspunse:

— Cam trei pare să fie ceasul şi, afară de noi două, celelalte maici socot că dorm cu toatele; să ne uităm de nu cumva se află cineva în grădină si, dacă n-o fi nimeni, n-avem a face alta decât să-l luăm pe mut de mână şi să-l ducem în coliba aceea în care el se adăposteşte de ploaie. Iar acolo, una să intre cu el înăuntru, iar cealaltă să sadă afară şi să păzească locul. Asta-i aşa de bleg, îneât de bună seamă c-om face tot ce-om vrea ou el.

Masetto, între acestea, şedea şi 'asculta ce pun măicuţele la cale; şi, gata cum era să le împlinească voia, atâta aştepta şi el să-l ia cu dânsa careva. Ele, după ce se încredinţară că nu e nimeni primprejur, vă'zând că nu pot fi de nicăieri zărite, se apropiară de el şi cea care vorbise prima îl trezi pe Masetto, care sări drept în picioare. Fata, cu semne ademenitoare, îl apucă de mână şi-n timp ce el rânjea prosteşte îl duse în colibă, unde Masetto făcu pe voia ei, făr'să se lase a fi prea mult poftit de dânsa. Şi, după ce-şi primi ea partea, cinstită prietenă fiind, făcu loc celeilalte, iar grădinarul le intră la amândouă în voie, făcând mereu pe prostul. Drept care, până a nu pleca, fieştecare vru să afle, nu într-un singur rând, ci de mai multe ori, cum ştie mutul călări. Şi apoi adeseori, şezând la sfat împreună, îşi spuseră că într-adevăr nu-i trealbă 'mai plăcută ca asta în toată lumea, ba mai plăcută chiar deicât li se spusese; şi, apucând prilej, la ceasuri potrivite, mergeau pe rând să se desfete cu mutul în colibă.

Gi mtr-o t> ună zi se întâmplă ca o măicuţă, din ferestruica chilioarei, să vadă ce se întâmplă şi să le arate pozna şi

altor două maici. Dinţii tustrele se sfă-tuiră să le pârască stareţei; dar mai apoi, schirribându-şi gândul, căzură la învoială cu celelalte două şi ajunseră şi ele părtaşe pe moşia lui Masetto. Iar până mad la urmă, prin felurite întâmplări, acestor maici li se adăugară, când una când cealaltă, şi celelalte trei. Acu, la urma tuturor, stareţa, care nu prinsese încă nimic de veste, plimbându-se într-o zi de una singură prin grădină şi fiind căldurile în toi, dădu peste Masetto (care, sărmanul, ziua, de-atâta călărie noaptea, se ostenea din te miri ce) şi îl află dormind, întins pe jos sub un migdal; şi fiindcă vântul îi suflase cămaşa peste cap, şedea la umbră gol-goluţ. Femeia, uitându-se la el şi singură. Ştiindu-se prin părţile acelea, căzu nitr-aceeaşi ispitire ca şi măicuţele alealalte; drept care, trezindu-l pe Masetto, îl duse în. Chilioara ei, unde mi-l ţinu vreo trei sau patru zile în şir (spre multa jeluire a celorlalte maici, care vedeau că nu mai vine la lucru în grădină), gus-tând şi răsgustând din desfătarea pentru care mai înainte vreme ţinuse de rău orice femeie, în cele de pe urmă îi dădu drumul din chilioara ei, dar prea adesea rechemându-l şi vrând să aibă de la el mai mult decât ii era partea, Masetto, oare nu răzbea să mulţumească atâtea maici, îşi dădu cu socoteala că de-ar mai fi făcut pe mutul.

— Cu timpul prea mare pagubă i s-ar fi tras din asta. De aceea, într-o noapte pe când se afla cu stareţa, se dezlegă la limbă şi-i spuse:

— Preacuvioase, zice-se că un cocoş ajunge cu vârf şi îndesat la zece puici deodată, dar pe-o muiere, în schimb, se spune că nici zece bărbaţi n-ajung s-o mu] -ţumească decât ou multă trudă, şi nici măcar atunci ca lumea; ci eu cu nouă am de-a face, din care pricină, vezi bine, pentru nimica-n lume n-o mai pot duce aşa. Că, drept să-ţi spun, de-atâta trudă, într-aşa hal ajuns-am, că nu mai pot de fel: nici mult şi nici puţin; de aceea, ori mă laşi să plec ori, dacă nu, găseşte dcmnia-ta vreo îndreptare.

Femeia auzindu-l vorbind pe Masetto, pe oare toată lumea îl socotea drept mut, se zăpăci de-a binelea şi-i zise:

— Ce-i asta, pentru Dumnezeu? Că doar eşti mut de când te ştiu.

— Aşa eram, preacuvioase, răspunse Masetto, dar nu din naştere sunt mut, ci de pe uirma unei boli, care mi-a luat deodată graiul şi-abia din noaptea asta am apucat iar să vorbesc, fapt pentru care-l slăvesc din toată inima pe Domnul.

Femeia îi dădu crezare şi-l întrebă cum de slujeşte la nouă femei deodată. Masetto îi povesti cum vine treaba asta, iar stareţa auzindu-l îşi dete seama că niciuna din cele opt măicuţe nu dovedise mai puţină înţelepciune deeât dânsa. De aceea, isteaţă cum era, fără a-l lăsa să plece, se hotărî în sinea' ei să se sfătuiască cu. Celelalte şi să găsească o îndreptare, ca nu cumva Masetto să facă mănăstirea de râsu-ntregii lumi. Şi cum în zilele acelea, se nimerise aa să moară vechilul mănăstirii, după ce toate maicile îşi spuseră pe faţă câte făcuseră înainte, prin bună învoire – spre bucuria lui Masetto – dreseră toată pozna într-aşa chip, încât norodul din partea locului să creadă că, mulţumită rugii lor şi sf'ân'tului oare avea hram la mănăstirea aceea, Masetto, care atâta vreme fusese mut, acuma îşi dobândise iarăşi graiul; şi ca atare îl făcură vechil la mănăstire, în locul celui mort. Apoi îi împărţiră cu cap şi osteneala, într-aşa chip încât Masetto să poată face faţă. Şi într-aceste osteneli, deşi făcură ochi o droaie de călugăraşi, treaba purcese aşa de bine, că nimeni nu află nimic, decât abia 'după ce stareţa dădu, sărmana, ortul popii, la vremea când Masetto, ajuns la vârsta căruntеţii, şi-ar fi dorit să se întoarcă om înstărit la casa lui; şi, când se află toată povestea, îi fu uşor să-şi vadă dorinţa împlinită, în felul acesta dar, Masetto, bătrân, bogat şi cu copii, pe care nu se obosise nici să-i hrănească, nici să-i ţie – după ce mulţumită înţelepciunii sale ştiuse cu folos să îşi petreacă tinereţea – se întoarse iar pe meleagurile de unde pornise cu o secure

în spate, spunând la toată lumea c-aşa plăteşte Dumnezeu pe cel ce-i pune coarne în clop.

Povestea a doua.

Un grăjdar se culcă cu nevasta regelui Agilulf, regele îşi dă seama într-ancuns, îl caută şi îl tunde; tunsul îi tunde pe toţi ceilalţi şi în jelui acesta scapă de belea.

Sfârşindu-se povestea lui Filostrato, de care uneori doamnele mai roşiră câte puţin, iar alteori făcură haz, regina o alese pe Pampinea ca să ducă ea mai departe şirul poveştilor. Iar Pampinea, cu faţă surâzătoare, începu asttfel:

— Sunt unii oameni atât de lipsiţi de sfiiciune în dorinţa lor de a vădi, că ştiu şi află anumite lucruri, pe care iar fi mai bine să nici nu le mai ştie, încât ajung să creadă că, dojeninidu-i pe ceilalţi pentru greşelile lor neştiute de nimeni, ar putea să-şi micşoreze prin aceasta propria lor ruşine, când tocmai dimpotrivă nu fac de-cât să şi-o sporească cu vM şi îndesat; or, spre a vă dovedi acum cealaltă faţă a acestui adevăr, am să vă arăt, frumoase doamne, de câtă şiretenie a dat dovadă un oarecare, ţinut chiar mai prejos decât era Masetto, şi dte asemeni cât de mare a fost înţelepciunea unui rege.

Agilulf, regele longobarzilor, îşi statornici scaunul domnesc, aşa precum făcuseră şi înaintaşii săi în Pavia, oraş din Lombardia, însurându-se ou Teudelinga, văduva lui Autari, alt rege de-al longobarzilor, care la vremea ei fusese o femeie din cale-afară de frumoasă, de înţeleaptă şi cinstită, dar fără de noroc într-ale dragostei. Or, 'mulţumită înţelepciunii şi vitejiei acestui rege, aiflân-du-se regatul lui în pace şi în bunăstare, se întâmplă ca unul din grăjdarii reginei, om din prostime şi de rând, dar altfel mult mai răsărit decât s-ar fi cerut să fie într-o atare slujbă, ba pe deasupra mândru şi chipeş ca un rege, să se îndrăgostească până peste urechi de regină. Şi, fiindcă josnica lui stare nu-i amorţise mintea astfel încât să nu-şi dea seama că dragostea aceasta era smintită, întru totul înţelept fiind, nu şi-o destăinui la nimeni şi nici reginei nu îndrăzni să i-o

arate nici barem din ochi. Dar, deşi trăia aşa, fără nădejdea de-a ajunge să-i placă vreodată, totuşi în sinea lui el se mândrea, săracul, că-şi aşezase gândurile pe-o treaptă aşa de înaltă; si, ca unul ce se perpelea încins de focul dragostei, se străduia din răsputeri.

— Mai 'mult ca orişicare din toţi ceilalţi grăjdari, să facă tot ce putea ca s-o mulţumească pe regină. Din care pricină regina, când se întâmpla să călărească, alegea mai bucuroasă calul pe care îl îngrijea el, decât pe orişicare altul; iar când se întâmplă aşa: omul se bucura de parcă cine ştie ce cinste i s-ar fi făcuit şi nu se depărta în ruptul capului de scări, doar-doar se va întâmplă să îi atingă doamnei măcar şi poala rochiei, lucru de care apoi se socotea ferice. Dar, după cum se întâmplă adesea, pe cât scade nădejdea, pe atâta creste şi iubirea; şi cu grăjdarul nostru, • bietul, se întâmplă acelaşi lucru. Ba într-aşa măsură, încât abia putea răbda să-şi ţină dorurile ascunse aşa cum le ţinea, când nici o umbră de nădejde nu-i alina amarul; de aceea, neputând nicicum să scape de iubirea asta, de multe ori se socotise să-şi pună capăt zilelor. Şi tot gândindu-se în ce chip să-şi curme suferinţa, se hotărî să moară astfel încât să ştie toată lumea că îşi dăduse moartea din pricina iubirii pe care i-o purta reginei"; şi ca atare cugetă să facă într-aşa fel, încât prin moarte să-şi încerce norocul de-a putea să-şi stâmpere dorinţele, fie pe toate laolaltă, fie barem în parte. Nu se apucă să caute prilej de a-i vorbi reginei şi nici prin vreo scrisoare nu încercă să-şi spună iubirea care-l copleşise, căci bine cunoştea că ar fi fost zadarnic şi să vorbească şi să scrie; ci se gândi de-a dreptul să încerce a se culca cu dânsa printr-un anume şiretlic. Or, pentru treaba asta nu era alt mijloc decât acela de-a încerca să se strecoare el – - înveşmântat în straiele regelui, despre care ştia că nu se culcă tot într-una cu regina – până-n iatacul doamnei. De aceea, ca să poată afla cum face regele când merge la regină şi-n ce veşminte e îmbrăcat, se furişă de vreo câteva ori noaptea într-una din sălile palatului, care se află între odaia regelui şi aceea a reginei, în felul aceste într-o noapte îl văzu pe rege înfăşurat într-o mantie largă, c-o luminare într-o mână şi c-o vărguţă în cealaltă, ieşind din camera lui şi îndreptându-se către iatacul reginei, unde, oprindu-se în prag, fără să

scoată nici o vorbă, bătu de două sau trei ori în uşă cu vărguţa, uşa se deschise cât ai clipi din ochi şi cineva îi luă din mână luminarea. Văzând acestea şi aşteptând să vază şi cum pleacă, grăjdarul se gândi să facă şi el deopotrivă; drept care, făcând rost de-o mantie leită cu mantia regească, de-o luminare şi-o vărguţa, şi după ce se spălă dinţii în-tr-un ciubăr ou apă, ca nu cumva mirosul de grajd s-o supere pe doamnă sau să-l dea de gol, îşi luă în. Spate pelerina şi celelalte lucruri şi apoi, după obicei, se furişă în palat şi se ascunse în sală. Simţind că dorm cu toţii în jur şi socotind că era vremea să-şi stâmpere în-tr-un fel dorinţa sau să-şi croiască singur cărarea către mult irâvnita şi aşteptata moarte, după ce scapără scân-teie ou piatra şi amnarul pe care le avea la sine, îşi aprinse luminarea, şi înfăşurat până la nas în pelerina lui cea largă, se îndreptă spre uşa reginei, în care bătu de două ori ou vărguţa. Uşa îi fu deschisă de-o slujnică somnoroasă şi luminarea îi fu luată din mână şi dosită; iar el, fără să sufle o vorâbă, trase perdeaua patului si, pătrunzând pe după ea, îşi scoase pelerina şi se vârî în patul unde dormea regina. Apoi, prinzând-o pofticios în braţe îşi arătându-se mâniat (fiindcă ştia că regele nu rabdă nici o vorbă atunci când e mânios), fără să sufle un cuvânt, nici el şi nici regina, o cuncscu trupeşte în repetate rânduri. Şi deşi îi venea cam greu să se despartă de femeie, totuşi, temându-se ca nu cumva şederea prelungită să-i schimbe în lacrimi bucuria, se ridică şi, luându-şi pelerina şi luminarea în mână, plecă fără să spună nimica şi se întoarse degrabă în culcuşul său. Dar n-apucă nici barem să intre bine înăuntru, când regele, sculându-se, se duse în camera reginei, lucru de care dânsa se minună din oale afară; şi după ce intră în pat şi-o agrăi ou voie bună, regina, prinzând pesemne îndrăzneală din voioşia lui, îi zise:

— Stăpâne preaiubit, ce-o mai fi fiind şi asta? Doar numai adineauri te-ai dus de lingă mine, după ce te-ai umplut de

desfătare mai mult ca într-alte rânduri, iar acuşica vrei s-o iei de la capăt? Ai grijă de ce faci!

Regele, auzind cuvintele acestea, îşi dete seama de îndată că regina fusese înşelată de vreo asemănare la chip şi purtare; dar, înţelept fiind, văzând că nici regina, nici nimeni altul n-ajunsese să-şi deie seama de nimica, se gândi că n-are nici un rost să-i spună el ce se întâmplase. Lucru pe care mulţi nătângi n-ar fi ştiut să-l facă, ci dimpotrivă ar fi strigat: "Nu eu am fost! Zi, cine-a fost? Cum s-a-ntâmplat? Cum de-a pătruns aicea?" Iar dacă ar fi făcut aşa, puzderie de rele i s-ar fi tras din asta, din pricina cărora ar fi întriistat-o pe regină cu totul pe nedrept şi i-ar fi dat prilej să-şi mai dorească şi altă dată ci te simţise în noaptea aceea. Pe • când aşa, ţinând ascunsă fapta, ruşinea nu cădea de fel asupra lui., pe câtă vreme de-ar fi spus-o, s-ar fi umplut de râsul lumii şi de ocara ei. Drept aceea regele, mai tulburat la cuget decât la faţă sau la vorbă, îi spuse:

— Doamnă, nu crezi c-aş fi în stare să mai fi fost -o dată şi acu să vreau din nou să mă destfăt cu tine?

La care dânsa zise:

— Ba da, stăpâne, cum să nu; dar totuşi mi te rog frumos să ai puţină grijă de sănătatea dumitale. Regele îi zise atunci:

— Ei bine, de astă dată am să-ţi ascult îndemnul şi am să mă-ntore în patul meu, fără a te necăji mai mult.

Negru la suflet de mânie şi gânduri ucigaşe, regele, luân'du-şi pe umeri pelerina, ieşi din camera femeii şi se gândi să afle într-ascuns cine-i făcuse felul, chibzuind că numai careva de-al casei putea să fie acela şi că de bună seamă, oricine iar fi fost, n-ar fi putut ieşi de acolo. Luând deci un muc de luminare şi vâr'ându-l în-tr-un felinar, porni către o încăpere lungă care se afla în palat deasupra grajdului, şi-n oare dormea aproape toată slujitorimea curţii, fieştecare în câte-un sat. Acolo, chibzuindu-se că orişicare ar fi fost acela care săvârşise fapta, bătaia inimii desigur nu-i contenise încă după sfârşeala îndurată, se

apucă tiptil, tiptil, începând de la un capăt al încăperii, să-i pipăie pe toţi la piept, spre a vedea de cumva îi bate inima mai tare vreunuia din ei.

Acu, în timp ce toţi ceilalţi dormeau buştean, grăjda-rul, care fusese la regină, nu adormise încă; de aceea, cum îl văzu pe rege, înţelegând ce anume umbla cău-tând pe acolo, începu să tremure ca varga, astfel încâit peste bătaia cu care osteneala îi copleşise inima, se adăuga acuma şi aceea a fricii pe deasupra; pricepu dar limpede că dacă regele ar fi ajuns să-şi deie seama de aceasta, l-ar fi ucis pe loc. Cu toate acestea însă, deşi se frământa ou fel de fel de gânduri, văzând că regele nu poartă nici o armă asupra lui, se gândi să se prefacă a dormi şi să aştepte apoi să vadă ce-avea să facă regele. Acesta, după ce pipăi pe mulţi din câţi se aflau acolo, fără să afle nici pe unul care să-i pară a fi făptaşul, ajunse şi la el şi, simţind eât de tare îi bate inima, îşi zise: "Asta e". Dar, ca unul care nu voia să afle nimeni ce anume avea de gând să săvârşească, nu-i făcu altceva nimica, decât atâta că-i tăie, de-o latură a capului, cu nişte foarfeci pe care le aidusese cu sine, un smoc de păr – care pe atuncea se purta mai lung şi la bărbaţi • -• astfel încât a doua zi să-l poată recunoaşte. Şi, după ce mi-l tunse, plecă în odaia lui.

Grăjdanul, care simţise totul, şiret fiind, îşi dete seama de ce îl pocise regele; de aceea se sculă de îndată şi făcând rost de nişte foarfeci, din care spre norocul lui se aflau vreo eâteva perechi la grajd, anume pentru cai, se apucă încet-încet şi la toţi cel care dormeau cu el în încăperea aceea, le tunse părul într-acelasi chip, deasupra urechii; şi după oe sfârşi, fără ca nimeni să-l audă, se întoarse iar în patul său.

A doua zi, regele, sculându-se de dimineaţă, până a nu se deschide porţile palatului, porunci să i se înfăţişeze toată slujitorimea; şi voia lui fu împlinită. După ce toate slugile i se adunară în faţă, cu creştetul descoperit, regele începu să-l caute pe cel care fusese tuns; dar văzând că cea mai mare parte din slujitori aveau părul tăiat toţi într-acelaşi

chip, se minună şi-şi zise: "Asta pe care-l caut, deşi e om de rând, se dovedeşte a fi un mare înţelept". Apoi, văzând că fără zarvă n-ar fi putut să puâe mâna în nici un chip pe cel căutat, dorind să nu se umple pe sine de ruşine, de dragul unei mici şi neînsemnate răzbunări, se hotărî să-l ameninţe şi să-i arate că ştia. Ce se întâmplase peste noapte, doar prin vreo câteva cuvinte, puţine, dar ticluite bine. Drept care, întorcându-se spre cei care îi şedeau în faţă, grăi:

— Cine-a făcut-o, mai mult să n-o mai facă. Şi acu plecaţi cu Dumnezeu.

Un altul i-ar fi pus în funii, i-ar fi şi schingiuit desigur, i-ar fi întrebat şi cercetat şi, săvârşind aceasta, ar fi dezvăluit ruşinea pe care fiecare se cade să şi-o ascundă; iar dându-se în vileag, chiar dacă ar fi. Ajuns să se răzbune pe de-a întregul, printr-asta nicidecum nu-ş i micşora ruşinea, ci dimpotrivă şi-o sporea şi mai mânjea şi cinstea reginei pe deasupra.

Cei de faţă, auzindu-i vorba, se minunară foarte şi multă vreme se întrebară ce anume socotise regele să spună cu aceasta; dar nimeni nu putu să priceapă, decât acela care se simţea cu musca pe căciulă şi care, înţelept fiind, până ce regele avu zile, nu spuse nimănui nimica şi nici nu se încumetă mai mult să-şi puie viaţa în joc c-o fapt ca aceea.

Povestea a treia.

Sub cuvânt de spovedanie şi cuget preacurat, o femeie îndrăgostită de un tânăr îl pune pe un cucernic frate – fără ca dânsul să-şi dea seama – să facă într-aşa chip, incit s-ajungă dumneaei să-şi împlinească pofta.

Pampinea îşi isprăvise povestea, iar îndrăzneala şi dibăcia grăjdarului, precum şi înţelepciunea regelui Agi-lulf fuseseră lăudate de mai toţi cei de faţă, când regina, întorcându-se către Filomena, îi porunci să spună mai departe; din care pricină, aceasta, cu graţie începu a zice:

— Am să vă povestesc acum o întâmplare adevărată, din care o să vedeţi în ce chip o femeie a tras pe sfoară un cuvios călugăr şi nădăjduiesc că povestea mea va fi cu atât

mai multt pe placul mirenilor, cu cât călugării -• oare îndeobşte sunt tare mărginiţi şi au tot soiul de năravuri şi apucături ciudate – se cred mai pricepuţi şi mai cu moţ ca ceilalţi oameni, când ei de fapt sunt mai prejos, mult mai prejos ca noi, ca unii care nu-s în stare, din josnicie sufletească, să-şi caute de nevoi, aşa cum face orişicine, ci trag doar la bucate şi la huzur, ca porcii. Iar şotia aceasta n-am să vi-o povestesc, plăcute doamne, numai spre a duce mai departe şirul poveştilor de azi, ci şi pentru a vă dovedi că feţele bisericeşti -• cărora, noi, încrezătoare cum suntem, le dăm prea multă ascultare – pot fi şi sunt trase pe sfoară cu multă dibăcie, nu nu'mai de bărbaţi, dar chiar şi de femei.

În oraşul nostru, în care înşelăciunea e mai adesea întâlnită decât iubirea şi credinţa, trăia cu câţiva ani în urmă o femeie de neam, frumoasă şi bine crescută, pe care firea o înzestrase mai mult ca pe orişicare alta cu frumuseţe sufletească şi minte ascuţită. Numele ei, deşi îl cunosc, nu vreau să vi-l dezvălui, aşa precum n-am să dezvălui nici celelalte nume, căci mai trăiesc încă şi astăzi unii din cei ce s-ar mânia dacă m-ar şti că-i spun, deşi, la drept vorbind, ar fi mai nimerit să treacă surî-zând peste o întâmplare ca aceasta. Femeia ou pricina, deci, cum se ştia pe ea că e de viţă nobilă, văzându-se măritată după un meşter ţesător, nu izbutea să se împace în ruptul capului: cu gândul că omul ei e un simplu meşter, căci dumneaei credea că un bărbat de rând, ori-cât să fie de bogat, nu-i vrednic să se însoare cu o femeie mad de neam. De aceea, văzând ea că bărbatul ei, cu toată averea lui, nu era în stare de mai mult deeât, de-o pildă, să întindă urzeala pe războiv să dreagă o pânză de urzit sau să se ia la harţă c-o ţesătoare oarecare, se hotărî să nu-l mal lase să se apropie de dânsa decât atunci când i-ar fi fost cu neputinţă să-l alunge, şi-n schimb, spre mulţu'mirea ei, să-şi caute un om care să fie mai vrednic de-o atare treabă decât era meşteşugarul. Drept aceea se îndrăgosti de un bărbat cam între două vârste, un om foarte

de treabă, şi se aprinse atât 'de tare, îrucât de nu-l vedea îritr-o zi, n-avea odihnă toată noaptea. Dar el, care habar n-avea de toată treaba asta, nici n-o băga măcar în seamă; iar ea, prevăzătoare fiind, nu îndrăznea să-i dea de ştire, nici prin scrisori, nici prin vreo babă trimeasă. Anume ca să-i spună, căci se teimea ca nu cumva să dea de vreun bucluc la urmă. Şi dându-şi seama că omul era -bun prieten c-un călugăr, care avea renume bun fiindcă trăia viaţă curată, deşi era cam rotofei şi greu de cap, sărmanul, ' se chib-zui că acesta i-ar fi putut sluji drept neîntrecut mijlocitor între bărbat şi dânsa. Şi, după ce se socoti cam. Cum să facă şi să dreagă, alese un ceas mai potrivit; şi se duse la biserica unde şedea călugărul; acolo, după ce-l chemă, li spuse c-ar dori, de nu-i erai cu supărare, să se spovedească la dânsul. Călugărul, văzând-o şi dân-du-şi seama că-i femeie de neam, o ascultă bucuros; iar dânsa, după ce se spovedi, îi zise:

— Părirate, mă văd silită să viu la dumneata cu rugămintea să m-ajuţi şi să mă sfătuieşti de bine. Ştiu (că dO: ar eu ţi-am spus) că-mi cunoşti părinţii şi bărbatul, care mă are dragă mai • mult decât îşi are viaţa şi oare, ca unul oe-i tare bogat şi ca atare îi dă mâna, îmi împlineşte orice voie, din oare pricină şi eu îl îndrăgesc mai mult decât pe mine însămi; de aceea, nu de-aş face, dar chiar şi numai de-aş gândi ceva ce-ar fi împotriva cinstei şi-a voinţei lui, n-ar fi pe lumea asta femeie mai bicisnică şi. Mai vrednică de rug ca mine. Or, ce să vezi! Un oarecare, pe care drept să-ţi spun, nici măcar nu ştiu cum al cheamă, dar care pare un om de treabă, şi dacă nu mă-nşel ie prieten cu domnia-ta, bine legat la trup şi -chipeş, înveşmântat în straie brune1 de om evlavios, neştiind pesemne ce gândesc şi cât de hotărâtă sunt să mă păstrez cinstită, îmi dă târcoale neîncetat, de nu mai pot să mă arăt nici la fereastră, nici la uşă, nici să mai ies din casă, că hop şi el îmi iese în cale; ba chiar mă mir că nu-i şi-acum pe undeva pe aicea. De treaba asta, să mă crezi, sunt tare amărâtă, căci lucruri de-altie

astea adesea sitrică numele unei femei cinstite şi fără pic de vină. Într-un rând m-am gândit să-l spun fraţilor mei;

1 Culoare purtată în evul mediu de laicii care dovedeau un ataşament deosebit faţă de, biserică (n. t.).

— Decameronul, voi. I – cd. 80 da' mi-am luat seama apoi, gândindu-mă că bărbaţii nu-s făcuţi pentru atari gingaşe treburi; căci ei într-asa chip îţi duc şi-ţi poarită vorba, încât la urmă răspunsurile se îndârjesic tot mai mult, din ele ajung la vorbe grele şi apoi din vorbe trec la fapte; ide aceea, ca nu cumva să iasă bucluc şi vrajbă pân' la urmă, am tăcut din gură, chibzuindu-mă să mă destăinuiesc mai degrabă domniei-tale decât lor, fie pentru că-l ştii şi pare-se că-i eşti prieten, fie pentru că dumitale ţi se cuvinte să-i dojeneşti pe oameni, şi nu numai pe prieteni, dar chiar şi pe străini. Drept -care, ca pe Dumnezeu te rog să-l certi pentru purtarea lui şi să te rogi de el să nu mai facă ce-a făcut. Doar sunt femei destule oare n-aşteaptă decât asta, şi lor de bună seamă le va fi drag să ştie că sunt căutate şi râvnite de un bărbat ca el; pe câtă vreme mie, ca uneia care nu-i sade capul la prostii, numai necaz mi-aduce toată purtarea lui.

Şi zicând astfel, înclină obrazul ca şi cum ar fi po-didit-o plânsuil. Preacuviosul pricepu numaidecât de cine era vorba şi, lăudând-o pe femeie pentru gândurile ei curate, dându-i deplină crezare, îi făgădui să facă aşa încât să nu mai aibă prilej ide supărare din pricina bărbatului aceluia. Apoi, fiindcă o ştia din cale afară de bogată, se apucă să-i laode folosul binefacerii şi-al milei creştineşti, înşirându-i totodată şi lipsurile lui.

Femeia îi zise atunci:

— Din inimă te rog, fă bine şi-i vorbeşte. Iar dacă o fi să tăgăduiască, spune-i fără înconjur că eu ţi l-am pârât, plângându-mă de el cuvioşiei-tale.

Pe urmă, spovedită fiind şi juruită cu canon, amin-tindu-şi de îndemnul fratelui la milă şi pomană creştinească, îi umplu mina pe furiş de bani, rugându-l să citească slujbe de

sufletul morţilor ei; apoi, ridicându-se de la picioarele lui, ieşi afară din biserică şi-o apucă spre casă.

Nu după multă vreme bărbatul cu pricina veni pe la călugăr, aşa precum era deprins adeseori să facă. Şi, după ce vorbiră o vreme de una şi de alta, călugărul îl luă deoparte şi începu să-l dojenească cu blândeţe pentru purtarea lui şi felu-n care se ţinea pe urmele femeii, încredinţat fiind că ea pe drept îl ponegrise.

Omul rămase -uluit, ca unul care niciodată nici barem-n-o privise, necum să mai şi treacă prin faţa casei ei,. pe unde doar din an în Paste se nimerea să treacă; de aceea începu să se dezvinovăţească. Dar călugărul îi curmă vorba, zicându-i:

— Ei, haide -acu, nu fă pe prostul şi nu mai pierde vremea tăgăduind zadarnic, că tot degeaba e. Eu n-am aflat de la vecini, ci chiar din gura ei, care a venit aicea să mi se plângă, sărăcuţa! Şi lasă că pe tine, la vârsta ta, nu te mai prind poveşti de soiul ăsta, dar chiar şi făr' de asta, eu despre dânsa aţâţă-ţi spun, că de-am văzut vreodată femeie mai scârbită de astfel ie fleacuri, apoi să ştii că ea e; de aceea, pentru, cinstea ta şi pentru mulţumirea ei, te rog frumos s-o laşi în pace şi să-ţi vezi de treabă.

Omul, mai iscusit ca fratele, pricepu nuimaidecât şiretenia femeii şi, făcând pe ruşinatul, răspunse că de-acu înainte avea s-o lase în pace. Apoi, plecând de la călugăr, se duse ţintă la femeie, care şedea mereu cu ochii în patru la fereasitră, doar-'doar va izbuti să-l vadă tre-când prin faţa casei. Şi când văzu că vine, i se arătă în geam c-o faţă aşa de luminoasă şi veselă, încât bărbatul îşi dete seama de îndată că pricepuse bine cuvintele părintelui; iară din ziua. Aceea, cu multă băgare de seamă, spre bucuria lui şi negrăita desfătare a femeii, trecu mereu prin faţa casei, făcându-se că cine ştie ce trebi îl mână într-acolo. Femeia însă, dându-şi seama curând că şi bărbatul o place tot atât de mult cât îl plăcea şi ea pe el, vrând să-l aprindă şi mai tare şi să-I încredinţeze de dragostea ce i-o purta, aflând

prilejul potrivit, se duse iarăşi la călugăr si, intrând în biserică, i se aşează la picioare şi începu să plângă. Călugărul, vă-zând acestea, o întrebă înduioşat ce anume avea să-i spună. Femeia îi răspunse:

— Părinte, vestea ce-ţi aduc e tot în legătură cu blestematul cela de prieten al domniei-tale, de care ţi-am vorbit deunăzi şi care socotesc c-a fost adus pe lume spre deznădejdea mea şi spre a mă împinge să fac te miri ce boroboaţă, de care apoi să plâng o viaţă: întreagă şi nici să nu cutez mai mult să-ngenunchez în faţa cuvioşiei-tale.

21

— Cum, întrebă călugăriul, tot îţi mai dă de furcă?

— Vezi bine, zise dânsa. Ba într~asa măsură, încât din ziua în oare m-am plâns domniei-tale aici, mânios pesemne c-am venit şi i-am pârât pe drept, de unde înainte vreme trecea numai o dată prin faţa casei mele, acu de câte şapte ori se-nvârte-n sus şi-n jos, de pare-ar vrea să-mi facă în ciudă. Şi unde n-ar da Dumnezeu. Să-i ajungă că se uită şi trece pe dinaintea casei! Da' ţi-ai găsit! Nici vorbă. E aşa neobrăzat şi-aşa de îndrăzneţ, încât chiar ieri mă pomenesc că îmi trimite în casă pe una, o femeie, să-mi spună verzi şi uscate despre el şi – ca şi cum n-aş avea eu destule pungi, i cingători – îmi mai trimite pe deasupra şi-o cingătoare c-o punguţă. De lucrul ăsta, drept să-ţi spun, aşa de tare m-am mimat, incit de nu m-aş fi temut să nu cad la păcat sau dacă nu m-aş fi gândit la dragostea oe-i porţi, aş fi făcut-o Lată. Pe urmă însă, pot. J vâidu-mă totuşi, m-am chlzbuit că e mai bine nici să nu fac, nici să nu spun la nimeni nimica, fără a te înştiinţa pe dumneata mai înitâi. Dar, după ce i-am dat oodoasei punga şi cingă-toarea să i le ducă înapoi, făcându-i vânt pe uşă afară, m-a apucat deodată teama ca nu cumva femeia să şi le tină pentru dânsa şi lui să-i spună. Că le-am luat, precum aud că fac femeile de soiul ăsta; de aceea am che-mat-o iar şi, plină de obidă, i le-am smucit din mină şi le-am adus aici cu mine, ca să te rog să i le dai doimnia-ta înapoi; şi să-i spui din partea^ mea că n-am nevoie să

primesc nimic de la dânsul, căci, mulţumită lui Dumnezeu şi bărbatului meu, atâta cingători şi-atî-tea pungi mai am, încât, aşa cât e el de mare, as putea să-'l înec în ele! Şi dacă după toate astea nu-şi vâră minţile în oap, să nu mă ţii de rău, părinte, dar eu să ştii că-l spun bărbatului şi fraţilor mei, şi-apoi fie ce-o fi; că mai bine s-o păţească el, de nu vrea să se astâmpere, decât să-mi iasă mie vorbe din pricina unui nemernic. Aşa, părinte, ca să ştii!

Şi zicând astfel şi tot plângând înainte de zor, trase de pe sub haină o pungă scumpă şi frumoasă c-o cingătoare drăgălaşă şi le-azvârli în poala popii. Acesta, crezând fără îndoială tot ce-i spunea femeia, peste măsură de mânios, le luă şi-i zise aşa:

— Copila mea, nu mă mir dacă te mânie toate astea şi nu te dojnesc de loc; ba dimpotrivă te şi laud oasculţi de sfatul meu. Pe el în schimb, mai, ieri l-am dojenit de ce-a făcut, dar precum văd nu şi-a ţinut făgăduinţa dată; de aceea, şi pentru această din urmă obrăznicie, şi pentru, cele mai vechi, i-oi trage o scănmă-neaiă, de-o să rnă ţie minte. Şi ai să vezi că nu va mai îndrăzni să-ţi aţină calea. Cât despre tine, fata mea, ou ajutorul Domnului, caută de-ţi stăpâneşte mânia ce te încearcă, ca nu cumva s-ajungi să le mal spui şi alor tăi câte s-au petrecut, căci ar fi vai şi-amar de capul lui, săracul. Să nu te temi că ţi s^ar trage ruşine dinspre partea asta, că eu, şi-n faţa Domnului, şi-n faţa oamenilor, cât oi trăi am să m-arăit martor neşovăielnic al cinstei tale neştirbite.

Femeia, prefădnd^ >e oarecum mai mângâiată, lăsă deoparte aceste vorbe si, cunoscând prea bine zgâroe-nia lui şi-a celorlalţi din tagma preoţimii, îi zise:

— Părinte, In nopţile trecute m-am tot visat ou nişte rude de-ale mele răposate, şi-mi pare că se zbat, săracele, în chinuri nesfârşite, fără să-mi ceară altceva decât să dau pomană pentru odihna lor; şi mai cu seamă mama mi se arăta în vis, aşa de amărâtă şi necăjită biata, de mai să mi se frângă inima uitându-mă la dânsa. SocOit că suferă

cumplit văzându-mă >ce chin îndur din pricina acestui duşman al lui Cristos. De aceea te-aş ruga să fii bun şi să citeşti pentru odihna lor cele patruzeci de liturghii ale sfântului Grigore şi alte rugăciuni de-ale domniei-tale, pentru ca Domnul Dumnezeu să-i mântuiască de urgia şi para focului cel veşnic. Şi, zicând astfel, îi puse în mină un galben. Cuviosia-Sia îl luă cu buicurie si, întărind-o în credinţă cu vorbe bune şi cu pilde, îi dete binecuvântarea şi o lăsă să plece. Iar după ce plecă femeia, fără să-şi deie seama că-i dus de nas şi tras pe sfoară, trimise după prieten. Acesta veni degrabă şi văzându-l pe călugăr mânios, îşi dete iute seama c-avea să aibă ştiri de la iubita lui; de aceea aşteptă să vadă ce avea să-i spună popa. Călugărul, mustrându-l iarăşi şi ponegrindu-l mânios cu vorbe de ocară, îl dojeni ou as'prime de toate cele oâte i le punea în cârcă şireata de femeie. Ci el, • cum nu ştia unde voia s-ajungă popa, tăgăduia aşa mai moale că el i-atr fi trimis femeii punga şi cingătoarea,. ca nu cumva călugărul să-l creadă într-adevăr, de cumva s-ar fi întâmplat să le aibă de pe-aouma în mână. Dar popa, învrăjbit de ciudă, strigă la el:

— Cum poţi tăgădui, mişel ce eşti? Lată-le aici. Chiar ea mi le-a adus plângând. Ce, nu le recunoşti?

Omul, prefăcându-se că-i ruşinat nevoie mare, făcu r.

— Ba da, le recunosc, şi drept mărturisesc că m-am. Purtat ca un mişel. Da-ţi jur că de acu înainte, fiindcă pricep că nu se lasă nicidecum înduplecată, n-am să-ţi mai dau de furcă şi n-ai să mai auzi nimic despre povestea -asta.

De spus şi-au mai spus ei multe. Dar, până mai la urmă, netotul de călugăr îi dete prietenului său punga şi cingătoarea şi după ce-l mai dăscăli, şi-l mai, bătu la cap o vreme, rugându-l să se astâmpere, având făgăduinţa lui, îi dete drumul să se ducă.

Omul, nespus de bucuros, fie întrucât acum se socotea încredinţat de dragostea femeii, fie pe de altă parte pentru frumosu-i dar, cum plecă de la călugăr, se duse ţintă la

femeie şi ajuns în faţa casei îi arătă cu grijă c-avea la el punguţa cu cingătoarea dimpreună; de care lucru dânsa fu foarte mulţumită, cu atât mai mult cu cât vedea că socotelile îi merg din ce în ce mai bine. Şi cum atâta aştepta, să-i plece adică bărbăţelul cât de curând de acaisă, ca e: a să poată duce treaba la bun sfârşit, se întâmplă nu după mult, ca dintr-o pricină anume, omul să fie nevoit să facă un drum la Genova. Şi-n dimineaţa aceea, de îndată ce-şi văzu bărbatul că încalecă şi pleacă, dădu fuga la popă si, văică-rindu-se de zor, îi zise hohotind:

— Părinte, am ajuns la capătul puterilor şi nu mal pot să rabd; dar, fiindcă zilele trecute ţi-am dat făgăduinţă că n-am să fac nimic până ce nu ţi-oi spune şi dumitale ce-am de gând, iată am venit să-ţi spun; şi ca să crezi că nu degeaba mă plâng şi m-aimărăsc, ţi-oi povesti câte-a făcut astăzi în zori, cu noaptea în cap, prietenul dumitale, sau ca să-i zic mai potrivit, "Ucigă-l toaca, cel din iad. Nu ştiu prin ce întâmplare – ceasul <cel rău pesemne – neobrăzatul a aflat cum că bărbatul meu e dus de ieri la Genova şi azi în zori, precum ţi-am spus, mă pomenesc cu el că intră în grădină şi că se urcă pe-un copac până la geamul meu; şi numai bine deschisese fereastra ca să intre în casă, când eu, trezindu-mă din somn, m-am ridicat degrabă, şi-am început să ţip; şi-aş fi ţipat înainte dacă el, care nu intrase încă de-a binelea în odaie, n-ar fi început să mi se roage pe sfinţi şi Dumnezeu, să-l iert de dragul dumitale, spunându-mi cine este; drept care eu, eu. Gândul că ţii la el şi că ţi-e prieten, aim tăcut din, gură. Şi-aşa goluţă cum eram m^am repezit la geam şi i-am închis fereastra în nas; iar el s-a dus, pesemne la dracu-n praznic, că pe urmă nu l-am mai auzit um-blând pe sub fereastra mea. Acu, să spui domnia-ta dacă-i frumos aşa ceva şi dacă poate fi răbdată o treabă ca aceasta; eu, dinspre partea mea, mai mult nu pot să rabd, că i-am răbdat destule de dragul dumitale. Când o auzi şi p-asta, călugărul se înfurie de nu i-ai fi găsit pereche în toată lumea de mânios ce era si, neştiind ce să mai zică, o întreba

mereu dacă văzuse bine şi nu cumva se înşelase. Femeia însă îi răspunse:

— Slavă Domnului! Doar îl cunosc ca pe-un cal breaz. Iţi spun că el a fost si, de^o tăgădui curnva, să n. u-l crezi, fiindcă minie.

Călugărul îi zise atunci:

— Copila mea, la asta n-am altceva de spus ctecât că de astă dată isprava lui a fost din cale afară de mâr-savă şi îndrăzneaţă. Bine-ai făcut că l-ai gonit. Totuşi, de vreme ice Dumnezeu te-a păzit de ruşine, vreau să te rog ca şi de data asta, aşa cum ai făcut în două rânduri până acum, s-aisculţi de sfatul meu şi, fără a te mai plânge la nimeni dintr-ai tăi, să laşi în grija mea această trebuşoară, doar-doar voi izbuti să-l potolesc pe împeliţatul ăsta, pe care până acuma îl socoteam un sfânt; dac-oi putea să-i scot din cap această măgărie, atunci ou atât mai bine; de nu, îţi dau, o dată ou binecuvântarea mea, şi îngăduinţa să faci cum crezi că e mai bine şi cum te taie capul.

— Fie, grăi femeia, mă înduplec şi de astă dată, căci ruu vreau să te mânii, nici să m-arăt neascultătoare; dar fă ce-i face şi îndeamnă-l să nu cumva să-mi mai dea de furcă, că zău, să ştii, altă dată eu nu mai vin la dumneata pentru povestea asta.

Şi fără a zice altceva, prtefăcându-se mânioasă, plecă de la călugăr. Dar n-apucă să iasă bine din biserică, că hop şi omul nostru se nimeri pe-aicolo. Călugărul îl chemă la sine şi luându-l deoparte, se apucă să-i spună ce n-a mai auzit pământul, făcându-l drept de la obraz sperjur, netrebnic şi mişel. Omul, care ştia ce tâlc ascuntf mustrările părintelui, îneercând să-l tragă de limbă cu răspunsuri nedumerite şi mirate, îi zise la început:

— De unde atâta foc, părinte? Doar nu l-am răstignit pe Cribtos!

La care popa îi zise:

— Ia te uită neruşinatul! Auzi-l cum vorbeşte l Parcă ar fi trecut ani de zile de atunci şi timpul scurs, vezi Doamne, l-

ar fi făcut să uite blestemăţiile făcute. Ce, de-azi în zori şi pân-acu ai şi uitat câte-ai făcut, neprioopsiitule? Unde-ai umblat azi-dlmineaţă cu noap-tea-n cap, hai? Spune!

Omul răspunse:

— Nu mai ştiu. Da, n-am ce zice, tare iute ţi-a mai aijuns solia!

— Sigur că mi-a ajuns, răspunse cuviosul; da' tut bag seamă, ai cugetat că dacă nu-i bărbatu acasă, femeia cât ai zice pâs te-o şi cuprinde-n braţe. Mititelul de el! Ce mai bărbat de treabă! Acu colindă nopţile, descuie grădinile şi se urcă în copaci! Socoti că prin atari isprăvi ai să ajungi s-o-ndupleei pe sfânta aia de femeie, de-i umbli pe la geamuri noaptea? Nimic pe lumea asta n-o umple aşa de scurtbă precum o umpli • tu; şi totuşi mu te astâmperl. Ea singură ţi-a dovedit prin multe lucruri treaba asta, că de mine nici nu mal zic de câte ori ţi^am spus-o. Halal să-ţi fie că bine mi-ai ascultat îndemnul! Da' de astă dată ţi-o spun verde r să ştii că până acuma dânsa, şi nu de dragul tău, ci mulţumită numai şi numai rugii. Mele, n-a spus la nimeni nimic. De acuma însă, gata; să ştii că nu mai tace. I-am dat încuviinţare că dac-o fi s-o necăjeşti şi de acu înainte, să fecă oum o taie capul. Ce-ai să te faci, mişelule, dacă te spune fraţilor ei? Hm? Haide, spune, ce te faci?

Omul nostru, pricepând de minune ce-i rămânea de făcut, se strădui pe cât putu să-l liniştească pe călugăr, făgăduindu-i marea cu sarea. Iar după ce se despărţi de el, în noaptea următoare, cum se crăpă de ziuă se furişă în grădină, de acolo sus în pom şi, aflând fereastra deschisă, intră de-a dreptul în odaie şi cât putu mai iute i se aşează femeii în braţe. Iar dânsa, care-l aşteptase ou dor neostoit, îi zise bucuroasă:

— Veşnică mulţumită cuvioşiei-sale, care a ştiut aşa de bine să. Mi te înveţe cum să vii.

Pe urmă, buicurându-se unul de celălalt, pălăvrăgind şi făcând haz de neghiobia fratelui şi blestemând d-e zor pe popi şi pe bărbaţii încornoraţi, se desfătară împreună cu

multă bucurie. Şi, rostulndu-şi dragostea, făcură astfel încât, fără, a mai fi nevoie să treacă şi pe la călugăr, şi într-alte nopţi se întâlniră cu aceeaşi buicur'e. De care nopţi eu una mă rog lui Dumnezeu, a toate îndurătorul, să-mi deie cât mai multe, şi mie şi la toţi creştinii care râvnesc la ele.

Ptvestea a patra.

Don Felice îl învaţă pe Frate Puccio cum să ajungă sfânt, făcând un anumit canon; Frate Puccio se ţine de canon, iar între acestea Don Felice petrece cu nevasta lui.

După ce Filomena, isprăvindu-şi povestea, tăcu şi • după ce Dioneo lăudă cu vorbe dulci isteţimea femeii, precum şi ruga de pe urmă, a Filornenel, regina se întoarse râzând către Paimfito şi-i zise:

— Acuma, Pamfilo, înveseleş/te-ne şi tu cu vreo poveste şugubeaţă.

Pamfilo se învoi numaidecât şi prinse a zice bucuros:

— Doamnă, mulţi sunt aceia care se zbat s-ajungă. În împărăţia cerurilor, şi-n vreme ce se nevoiesc cu orice chip s-ajungă acolo, fără să-şi deie seama, pe-alţii îi trimit în rai. Lucru ce, după cum veţi auzi, i s-a întâmplat nu de mult unei vecine a noastre.

După câte am auzit şi eu, pe lângă Sân Brancazio trăia un om de treabă şi avut, pe nume Puccio din Ri-nieri, care de la o vreme, fiind credincios nevoie mare, se călugări pe jumătate, intrând în rândul fraţilor franciscani1 şi ca atare i se zise de-atunci încolo Frate Puccio. Şi trăind el aşa, cu totului tot dedat celor bisericeşti, ' cum n-avea casă grea – - o slugă doar şi o nevastă – drept care nu avea nevoie să robotească toată ziua la vreun anume meşteşug, umbla tare mult pe la biserică. Or, cum era cam necioplit şi cam sărac cu duhul, din zori şi până-n noapte se tot ruga la Dumnezeu, mergea la toate predicile, şedea la slujbe pân' la capăt, n-ar fi lipsit o dată de la cântările de laudă ce le înălţau dreptcredincioşii, postea şi se strunea la pofte, iar lumea îi scosese vorbă c-ar fi făcut şi dânsul parte din

tagma unor credincioşi ce se munceau pe ei înşişi cu fel de fel de chinuri.

Nevasta acestui Puccio, pe nume monna Isabetta, femeie încă tânără, de vreo douăzeci şi opt, treizeci de ani, proaspătă, frumuşică şi rotunjoară ca un măr domnesc, din pricina vieţii de sfânt pe care o ducea bărbatul şi pasămite şi pentru că omul era bătrân, răbda adeseori, sărmana, răstimpuri de ajunare mai lungi decât şi le-ar fi vrut; şi când ar fi poftit şi ea să doarmă ori să şuguiască cu b'ărbăţelul ei, el s-apuca să-i povestească viaţa lui Cristos, predicile Fratelui Nastagio ori jeluirea Magdalenei şi altele de acest soi.

Se potrivi într-acestea să se întoarcă din Paris un călugăr din mănăstirea Sân Brancazio, pe nume Don Felice, frumos şi tânăr foarte, cu minte ascuţită şi carte tare multă, cu care Puccio al nostru se împrieteni la

1 Aşa-zişii fraţi "terţiari": laici ataşaţi unui ordin călugăresc şi în special ordinului sfântului Francisc (n. t.).

Cataramă. Or, fiindcă Don Felice ştia să-i risipească mai bine ca oricare altul îndoielile, şi fiindcă pe deasupra – ştiindu-l cât e de credincios – făcea cu el pe sfân-tul, Frate {Puccio începu să-l cheme din când în când pe la el pe-acasă, fie la prânz, fie la cină, după cum se nimerea; iar femeia, de dragul lui Puccio, se împrietenise şi ea cu călugărul şi-l cinstea bucuroasă de câte ori se nimerea să-i calce pragul casei. Tot umblând călugărul în casa Fratelui Puccio şi văzând-o pe nevastă aşa de rumenă şi rotunjoară, îşi dete iute seama de ce anume lucru ducea mai mare lipsă; de aceea se chib-zui în sinea lui, că de-ar fi izbutit s-o facă, spre a-l uşura pe Frate Puccio de această osteneală, să încerce el să-i ia locul. Şi punând ochii pe nevastă şi privind-o cu tâlc şi azi, şi mâine, şi poimâine, făcu ce făcu şi izbuti să aţâţe şi-n ea aceleaşi pofte; de care lucru dându-şi seama, de îndată ce găsi prilej, se apucă să-i spună ce anume îi sta pe suflet. Dar, deşi găsi femeia gata să-i facă pe voie, le fu cu neputinţă să afle chip pentru împlinirea

dorinţei ce-i ardea, căci dânsa nu vroia să se întâlnească cu călugărul decât la ea acasă, zicând că nicăieri aiurea nu se încredea să meargă; iar acasă nu se putea, căci Frate Puccio nu pleca niciodată din târg. Din care pricină bietul călugăr răbda amarnică întristare. Dar până mai la urmă, tot gândindu-se la asta, găsi el un mijloc ca să petreacă cu femeia sub acoperişul ei, fără să dea de bănuit, chiar dacă Frate Puccio, e-ar fi aflat acasă. Şi într-o zi când omul venise ca să-l vadă, îi zise după cum urmează:

— Din câte am priceput eu, Frate Puccio, tu n-ai altă dorinţă decât aceea s-ajungi sfânt; dar pare-mi-se că trudeşti întru împlinirea vrerii tale pe-o cale mult prea lungă, când pentru treaba asta mai este o cale, mult mai scurtă, pe care papa, dimpreună cu alte feţe bisericeşti suspuse, care-o cunosc şi-o folosesc, nu vor s-o spună nimănui; căci dac-ar spune-o, preoţimea, care mai toată trăieşte din pomeni, s-ar duce de râpă, ca una căreia nici un dreptcredincios nu i-ar mai da nimica, nici daruri, nici pomeni. Dar ţie, fiindcă îmi eşti prieten şi m-ai cinstit de atâtea ori, eu mai că ţi-aş destăinui-o, de-aş fi încredinţat că n-ai s-o spui la nimeni şi dacă aş şti aşijderea c-ai să te ţii de ea.

Frate Puccio, râvnind să ştie cât mai iute calea ce duce drept la rai, se apucă să-l roage cu multă stăruinţă să i-o destăinuie şi lui, jurându-se că n-o va spune nimănui, niciodată, decât cu încuviinţarea lui şi încredin-ţându-l totodată că-i gata s-o urmeze, dacă-i va sta în putere.

— De vreme ce-mi făgăduieşti, răspunse Don Felice, am să ţi-o arăt. Trebuie să ştii, dar, că părinţii bisericii creştine ne învaţă cum că aceia ce vor s-ajungă sfinţi trebuie să săvârşească un anumit canon. Dar vezi de mă-nţelege bine: eu nu zic nicidecum că după acest canon ai să te cureţi de păcate o dată pentru totdeauna; ci că păcatele făcute până la ceasul pocăinţei şi al canonului ce-ţi dau ţi-or fi spălate toate şi ca atare şi iertate; iar cele pe care le vei face după împlinirea pocăinţei nu ţi s-or scrie spre osândă, ci apa cea

sfinţită te-o curăţa de ele, precum te curăţă şi acuma de altele mai mărunţele. Aşadar dintru început cuvine-se ca omul să se mărturisească cu multă grijă de toate păcatele sale, până a nu începe canonul; apoi se cade să intre la post şi la oprelişti de ispite vreme de patruzeci de zile, în care nu ţi-i îngăduit nici de femeia ta, necum de alta să te atingi. Pe lângă acestea apoi, se cade să-ţi găseşti în casă un loc de unde noaptea să poţi privi bolta cerească şi după ceasul de vecernie să mergi la locul cela unde să-ţi aşezi din vreme o masă cât de lată şi pusă într-aşa chip, încât stând de-a-npicioarelea să-ţi rezemi şalele de dânsa; si, aflându-te pe masa aceea, să întinzi în lături mâinile, ca cei ce-s răstigniţi, proptind cu tălpile ţărâna; iar de pofteşti să-ţi rezemi picioarele de vreun ţăruş, poţi liniştit s-o faci şi p-asta. Într-acest chip, uitându-te ţintă la cer, să şezi până la ziuă, fără să mişti de loc. Acu, de-ai fi învăţat şi ştiutor de carte, s-ar cuveni ca-n vremea asta să spui niscaiva rugăciuni pe care ţi le-aş da anume; dar cum nu eşti, să spui în schimb de trei sute de ori Ţâţâi nostru şi tot de-atâtea ori Bucură-te Fecioară, întru de veci slăvirea Treimii celei sfinte; şi uitându-te la cer să-ţi aminteşti mereu că Domnul Dumnezeu e făcătorul cerului şi al pământului şi să-ţi aduci aminte de patimile lui Cristos, şezând aşa precum a stat şi dânsul răstignit pe cruce. Apoi, când ai să auzi că bate clopotul a zi, de vrei, poţi să te duci aşa îmbrăcat cum eşti să te azvârli în pat, ca să mai dormi niţel; iar dimineaţa, mai târziu, se cade să mergi la biserică şi să asculţi neapărat, zic, pe puţin trei slujbe, rostind de cincizeci de ori Tatăl nostru şi tot de-atâtea ori Bucură-te Fecioară; după aceea să-ţi vezi smerit de treburi, dacă te-aşteaptă încaltea vreo trebuşoară anume, apoi să şezi la cină, iar când apune soarele să mergi încă o dată la biserică şi acolo să mai spui niscaiva rugăciuni pe care ţi le-oi scrie eu şi făr' de care nu se poate; iar după ceasul de vecernie să te apuci din nou de la capăt de toate cele ce ţi-am spus. Făcând acestea întocmai, aşa cum le-am făcut şi eu la vremea mea,

nădăjduiesc că ai să simţi – chiar înainte de împlinirea canonului – dulceaţa fericirii veşnice, de-ai să le faci smerit şi cu evlavie creştinească. Frate Puccio îi zise atunci:

— Treaba nu pare a fi prea grea şi nici prea lungă, cuvioase; aşa că poate fi făcută, şi încă foarte bine; de aceea eu, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-oi apuca de ea duminica ce vine.

Şi, plecând de la călugăr, se întoarse acasă şi cu învoirea lui se apucă să-i spună de-a fir-a-păr nevesti-şi toată povestea cu canonul. Femeia pricepu prea bine ce anume înţelese călugărul când îi spusese să şadă nemişcat până la zori de ziuă; de aceea, plăcându-i născocirea, îi răspunse bărbatului că ea de lucrul ăsta şi de orice altul ar fi făcut spre mântuirea lui era nespus de bucuroasă şi că voia şi ea să ţină post cu dânsul, pentru ca Domnul Dumnezeu să-i primească pocăinţa, dar că mai mult decât atât nu înţelegea să facă.

Căzând ei dar la învoială, când veni duminica, Frate Puccio îşi începu canonul, iar preacucernicul călugăr, în-ţelegându-se din vreme cu femeia, începu să vie la ea la cină aproape în fiecare seară, pe la vremea când nimeni nu putea să-l vadă, grijindu-se s-aducă el singur de-ale gurii, şi băutură şi bucate; şi după ce se desfătau pân' se crăpa de ziuă, călugărul pleca, iar Frate Puccio, bietul, mergea şi el să se odihnească.

Locul pe care Frate Puccio şi-l alesese de canon se; afla alături de odaia în care se culca femeia şi numai un zid foarte subţire îl despărţea de ea. Din care pricină în-tr-o noapte, hârjonindu-se cuvioşia-sa cam fără cumpăt cu femeia şi ea cu el, i se păru lui Frate Puccio c-aude clătinându-se podeaua casei; or, cum tocmai atunci bătuse suta zicând mereu la Tatăl nostru, ajuns acolo puse punct şi fără a se mişca din loc, îşi chemă nevasta şi-o întrebă ce naiba face în casă. Femeia, şugubeaţă din fire, cum pasămite tocmai atunci se nimerise a călări măgarul sfântului Benedetto, ori poate al sfântului Gulberto, răspunse:

— Vai şi amar, bărbate, de sufleţelul meu! Mă zvâr-• colesc de nu mai pot.

Bărbatul o întrebă atunci:

— Da' ce-ai păţit, femeie? Ce mai e şi asta acu? Nevasta, râzându-i drept în nas, ca una ce era şireata şi poate avea şi de ce râde, răspunse:

— Cum ce mai e şi asta? Doar nu tu ai zis de mii de ori: "cine de cine n-are parte cât ţine noaptea se tot zbate"?

Frate Puccio, crezând că într-adevăr postitul îi alun-gase somnul şi că din pricina aceasta se zvârcolea în pat, îi zise:

— Măi femeie, nu ţi-am spus eu să nu posteşti? Da' tu, căpăţânoasă, n-ai vrut s-asculţi de mine. Ei haide, încearcă acu şi nu te mai gândi la asta; gândeşte-te doar la odihnă; că zău, aşa te-nvârţi în pat de zgudui toată casa.

Femeia îi zise atunci:

— N-ai grijă tu de mine! Tu vezi-ţi de-ale tale şi lasă-mă pe mine în pace, că ştiu eu ce trebuie să fac.

Frate Puccio, dacă văzu aşa, se linişti şi se apucă din nou să turuie la Tatăl nostru; iar ceilalţi doi din noaptea aceea, după ce-şi aşternură într-altă parte a casei patul, se desfătară în el cu multă voie bună, atâta vreme cât ţinu canonul Fratelui, săracul; iar pe la ceasul amintit călugărul pleca, femeia se întorcea în patul ei şi Frate Puccio, nu după multă vreme, se întorcea şi el de la canon.

Urmându-şi dar într-acest chip Fratele pocăinţa, iară femeia desfătarea, adeseori glumind, nevasta îi zicea călugărului: iTu-l pui pe Frate Puccio să facă pocăinţă, iar noi prin pocăinţa lui intrăm de-a dreptu-n rai.

Şi, fiind femeia mulţumită, se obişnui într-atât cu bucatele călugărului, încât – cum bărbăţelul o ţinuse-cam multă vreme la post – deşi într-acestea Frate Puccio îşi isprăvi canonul, găsi într-altă parte loc în care să se înfrupte cu Don Felice dimpreună şi multă vreme încă se desfată pe-ascuns cu el. Drept care, spre a potrivi aidoma cuvintele din urmă cu cele dintru început, vom zice dar că Frate Puccio, de unde socotea să-şi facă lui un loc în rai, trimise acolo pe

călugăr şi pe nevastă-sa, săraca, care trăia cu el în mare lipsă de-bucate, bucate din acelea cu care mai apoi preacuviosul, în multa lui milostivire, o îndestulă cu prisosinţă.

Povestea a cincea.

Zimă U dăruieşte lui masser Francesco Vergel-Ieşi un armăsar, drept care acesta îl lasă să stea de vorbă cu nevasta lui; or, fiindcă dlnsa tace, Zimă răspunde în locul ei, şi cele ce urmează apoi se potrivesc aidoma răspunsurilor sale.

Pamfilo, spre hazul doamnelor de faţă, îşi isprăvise-istorioara cu Frate Puccio, când regina, plină de graţie, îi porunci Elisei să spună mai departe. Iar dânsa, o le-cuţă cam îndărătnică din fire, nu c-ar fi fost răutăcioasă, ci doar aşa, din obişnuinţă, prinse a grăi precum urmează:

— Multe ştiind, mulţi socotesc că alţii n-ar şti mai nimica şi adeseori, crezând că-i păcălesc pe ceilalţi, până la urmă îşi dau seama că ei au fost cei păcăliţi. Din pricina aceasta socot că e curată nebunie să încerci fără de nici un rost să pui la încercare în ceilalţi puterea Şi agerimea minţii lor. Dar, fiindcă poate alţii nu socoţese ca mine, am să vă povestesc acum, urmând porunca dată, câte a păţit un cavaler, de felul lui de prin Pistoia. Trăia pe vremuri dar, în orăşelul amintit, un cavaler din neamul Vergellesilor, messer Francesco după nume, om putred de bogat, destoinic şi înţelept, dar cărpănos din cale-afară. Or, fiind el nevoit să plece la Milano drept căpetenie a cetăţii, îşi adună din vreme tot ce-i făcea trebuinţă ca să se înfăţişeze cu cinste în noua slujbă, dar mai avea nevoie de un armăsar, care să fie vrednic de el şi rangul lui; şi, fiindcă nu găsise niciunul care să-i placă, şedea şi se gândea şi nu ştia ce să facă.

Acu, tot la Pistoia trăia pe vremea aceea un tânăr, pe care îl chema Ricciardo, de neam cam prost, clar tare avut, care umbla şi se ţinea aşa de spilcuit şi dichisit, încât mai toată lumea îl poreclise Zimă; şi tânărul acesta iubise vreme

îndelungată şi suspinase în zadar după nevasta lui messer Francesco, care era foarte frumoasă şi pe deasupra şi cinstită. Or, tocmai Zimă acesta avea un armăsar care trecea drept cel mai mândru din câţi avea Toscana si, fiind aşa frumos, stăpânul său îl îndrăgea ca pe ochii din cap. Şi fiindcă la Pistoia cu mic cu mare toţi ştiau de dragul cui suspină Zimă, se aflară unii care îl îndemnară pe messer Francesco să-i ceară armăsarul, zicând că fără doar şi poate Zimă i l-ar fi dat, de dragă ce-i avea nevasta. Messer Francesco, mânat de zgârcenie, îl chemă pe Zimă la el acasă şi-i ceru să-i vândă armăsarul, făcându-şi socoteala că într-acest chip va izbuti să-l dobândească în dar.

Zimă, văzând ce-i cere, se bucură şi-i zise:

— Messere, poţi să-mi dai tot ce-ai agonisit pe lume şi calul tot nu ţi l-aş vinde; dar dacă vrei, ţi-l dau în dar c-o învoială anume, prin care eu, până ce nu-ţi iei calul – având încuviinţare de la domnia-ta, care-ai să fii de faţă – să pot să-i spun vreo două vorbe nevestei dumitale, dar într-asa fel, încât nimeni să nu audă ce-am să-i spun.

Messer Francesco, cum zgârcenia nu se îndura să-i deie pace, gândind că-l va putea înşela, răspunse că • se învoieşte şi că din partea lui putea să-i tot vorbească nevesti-şi cât ar fi vrut. Lăsându-l deci s-aştepte în sala de ospeţe, se duse în odaia femeii şi, după ce-i arătă cât de uşor ar fi putut să pună mâna pe armăsar, îi porunci să vie s-asculte ce-o să-i spună Zimă, dar nu care cumva s-o puie naiba să-i răspundă, nici mult şi nici puţin, c-ar fi fost vai de ea. Femeia îşi ocărî bărbatul pentru isprava asta, dar, nevoită fiind să-i împlinească vrerile, răspunse c-o să vie şi se porni pe urma lui în sala de ospeţe, ca să audă ce anume avea să-i spună Zimă.

Acesta, după ce mai întări cu cavalerul încă o dată numita învoială, se aşează cu femeia într-un colţişor îndepărtat al sălii şi începu să-i spună aşa precum urmează:

— Vrednică doamnă, sunt pe deplin încredinţat că eşti atât de înţeleaptă, încât ai priceput de mult ce foc mi-ai aprins în

piept cu frumuseţea dumitale, care de bună seamă întrece orice frumuseţe din câte mi-a fost dat să văd; cât despre bunele deprinderi şi alesele însuşiri ce zac în dumneata şi care ascund în ele puteri nebănuite ce-ar izbuti să farmece orişice suflet de bărbat, socot că-i de prisos să-ţi mai aduc aminte; de a-ceea nu-i de lipsă să-ţi dovedesc prin vorbe că dragostea ce ţi-am purtat e cea mai arzătoare din câte s-au purtat de vreun bărbat unei femei; şi asemenea te voi iubi şi de aici înainte, până ce moartea va curma neno-rocita-mi viaţă şi chiar şi după aceea, căci dacă pe cealaltă lume oamenii se iubesc cum se iubesc aicea, atunci pe vecie te voi iubi şi eu. Drept care poţi fi sigură că n-ai pe lumea asta un lucru, oricum ar fi să fie el, de preţ ori de nimica, pe care să te bizui mai mult decât pe mine, ori să ţi-l ştii mai apropiat decât îţi sunt eu, aşa cum mă vezi şi cât plătesc, cu toate ale mele dimpreună. Şi ca să fii cu totul încredinţată de acestea, îţi spun c-aş fi mai fericit de m-ai învrednici să-mi ceri un lucru care să-mi şadă în putere, decât dacă pământ-tu-ntreg ar fi sub stăpânirea mea şi-ar împlini pe loc poruncile ce i le-aş da. Or, dacă sunt al dumitale cu trup şi suflet, cum îţi spun, nu fără de temei voi cuteza să înfăţişez rugarea mea înălţimii-tale, de la care singură mi se trage liniştea, mântuirea şi toată fericirea mea.

— Decameronul, voi. I – cd. 80

Drept aceea, ca o slugă prea smerita ce-ţi sunt, te rog, iubita mea, tu, singura nădejde a sufletului meu ce arde în para dragostei nădăjduind numai la tine, te rog să fii atât de bună şi într-atât să-ţi mulcomeşti asprimea ta de altădată, pe care pururi mi-ai vădit-o mie, ce sunt al tău, încât să pot să spun, îmbărbătat de mila şi îndurarea ta, că tot aşa precum nebănuita-ţi frumuseţe mi-a dat prilej să te iubesc, la fel acum tot ea e aceea ce-mi dăruieşte viaţă, viaţă ce poţi fi încredinţată că dacă sufletu-ţi semeţ nu se înclină rugii mele, se va topi ca luminarea şi lumea te va socoti pe tine ucigaşa. Şi las' că moartea mea nu ţi-ar aduce cinste, dar şi f'ără de asta, socot că uneori, mustrată fiind de cuget, o să

te doară inima de cele ce-ai făcut, şi ai s-ajungi să-ţi spui în sinea ta, înduioşată: "Ah, Doamne, cât de rău făcut-am că n-'am fost mai drăguţă cu Zima-al meu, săracul"; dar cum căinţa ta va fi zadarnică atunci, şi mai vârtos ai să te chinui. De aceea, ca nu cumva s-ajungi acolo, acum cât încă poţi să-mi vii într-ajutor, fii bună, fie-ţi milă şi până ce mai sunt în viaţă, îndu-ră-te de mine, căci numai ţie-ţi stă în putere să faci din mine omul cel mai fericit sau cel mai amărât din toată lumea asta. Nădăjduiesc că ai să fii atât de bună, încât să nu poţi suferi gândul că singura răsplată a dragostei ce-ţi port va fi să fie moartea şi ca atare aştept cu vorbe blânde şi duioase să-mi întăreşti simţirea, ce tremură ca frunza, plină de spaimă în faţa ta.

Şi, oprindu-se aici, după ce oftă din greu şi picură din ochi câteva boabe mari de lacrimi, aşteptă să vadă ce-i răspunde doamna. Femeia, pe care nici faptele de arme săvârşite în cinstea ei, nici serenadele, nici atâtea alte dovezi de dragoste pe care i le dăduse Zimă nu izbutiseră s-o mişte, se lăsă de data asta înduplecată de cuvintele duioase pe care i le şoptise înflăcăratul tânăr şi începu şi ea să simtă ce va să zică dragostea, pe care până atuncea n-o cunoscuse niciodată. Dar, deşi nu scoase o vorbă, ca nu cumva să calce porunca lui mes-ser Francesco, totuşi, oftând din când în când, nu izbuti să ascundă ceea ce i-ar fi mărturisit bucuroasă tânărului, de-ar fi putut vorbi. Zimă, după ce aşteptă o vreme, văzând că doamna nu-i răspunde, se minună dintru început, dar după aceea îşi dete seama de vicleşugul cavalerului. Şi, uitându-se ţintă la dânsa, văzu cum îi sclipeau privirile când se uita la el şi, pricepând suspinele pe care ea încerca să şi le înăbuşe în piept, prinse a nădăjdui şi, ajutat fiind de nădejde, începu să-i răspundă lui însuşi în numele femeii, aşa ca să-l audă ea, zicându-şi:

— Dragă Zimă, încă de mult, vezi bine, mi-am dat eu seama cât de mare şi de curată ţi-e iubirea, şi acuma că mi-o spui tu însuţi şi mai adâncă o socot si, drept să-ţi spun, mă bucur. Totuşi, dacă purtarea mea ţi s-a părut cam aspră şi

neîndurătoare, n-aş vrea să crezi să şi la suflet sunt tot aşa precum m-arăt la faţă: dimpotrivă, întotdeauna te-am iubit şi te-am avut mai drag decât pe orice alt bărbat, dar am fost silită să mă port aşa cum m-am purtat, fie de teama celorlalţi, fie spre a izbuti să-mi ţin neîntinată cinstea. Acuma însă a venit vremea să-ţi arăt pe faţă cât te iubesc şi să te răsplătesc pentru iubirea pe care mi-ai purtat-o şi încă mî-o mai porţi; de aceea fii pe pace şi nu te necăji, că messer Francesoo stă să plece zilele astea la Milano – după cum bine ştii, că doar de dragul meu i-ai dat mândreţea de armăsar – şi, de îndată ce-o pleca, îţi jur pe legea mea şi pe iubirea multă ce-ţi port că-n scurtă vreme ne-om întâlni împreună şi-om da împlinire fericită iubirii ce ne leagă. Şi ca să nu fii nevoit să-mi mai vorbeşti de treaba asta, îţi spun de pe acuma că-n ziua în care ai să vezi două ştergare întinse la geamul odăiţei mele, ce dă către grădină, în noaptea acelei zile să te strecori la mine prin portiţa grădinii, ferindu-te nu are cumva să te zărească cineva: că eu te-oi aştepta şi dimpreună toată noaptea ne-om desfăta unul pe celălalt aşa precum dorim.

De îndată ce Zimă grăi astfel în locul doamnei, începu să vorbească şi pentru el, zicând:

— Iubita mea, multa bucurie pe care mi-a adus-o răspunsul tău îmi copleşeşte într-atât simţirile, încât abia mai pot îngăima câteva vorbe, spre a-ţi mulţumi cum se cuvine; dar chiar dac-aş putea vorbi mi-ar fi cu neputinţă să aflu atâta vreme cât să-mi ajungă pe deplin spre a-ţi mulţumi precum aş vrea şi cum s-ar cuveni; de aceea rămâie în puterea ta să-ţi închipui cum aş dori să-ţi mulţumesc şi totuşi nu-s în stare. Aţâţă-ţi spun: că negreşit voi face cum mi-ai poruncit; şi poate atuncea, îmbărbătat de un dar atât de scump ca cel pe care mi l-ai dat, voi izbuti, trudindu-mă, să-ţi mulţumesc pe cât aş vrea. Acuma însă, aici, noi doi nu mai avem ce să ne spunem; de aceea, prea iubită doamnă, să-ţi facă parte Dumnezeu de toată bucuria şi binele ce ţi-ai dorit, că eu mă duc. Râmâii cu bine. La

toate acestea doamna nu scoase nici o vorbă; drept care Zimă se sculă şi se îndreptă spre cavaler. Acesta, văzându-l că vine, îi ieşi înainte şi-i zise rî-zând:

— Ei, ce zici? Mi-am ţinut ori nu făgăduinţa dată?

— Nu, messere, căci dumneata mi-ai făgăduit să mă laşi să stau de vorbă cu nevasta dumitale, şi când colo m-am pomenit c-o stană de piatră în faţă.

Cuvintele acestea îi plăcură din cale-afară cavalerului, care deşi îşi preţuia nevasta tare mult, acum simţi c-o preţuieşte şi mai vârtos ca înainte. Şi zise către Zimă:

— Al meu e armăsarul! Iar Zimă îi răspunse:

— Al dumitale, al dumitale; dar dac-aş fi ştiut din vreme ce roade am să culeg de pe urma batirului pe care mi l-ai făcut, mai bine ţi-l dădeam degeaba; şi-n-caltea de ţi l-aş fi dat! C-aşa, domnia-ta l-ai cumpărat, pe câtă vreme eu nu pot să zic că l-am vândit.

Cavalerul râse cu poftă şi, având acum şi armăsar, peste câteva zile porni la drum către Milano. Iar doamna lui fiind singură de capul ei în casă, tot frământând în sine cuvintele lui Zimă şi dragostea ce i-o purta, ba amintindu-şi şi de calul pe care-l dăruise numai de dragul ei, îşi zise: "Ce fac, sărmana de mine! Adică de ce să-mi irosesc degeaba tinereţile? Bărbatul mi-i plecat şi nu mai vine şase luni. Când m-o despăgubi el oare de toată vremea asta? Când am să fiu bătrână? Unde mai pui că niciodată n-am să găsesc un altul să mă iubească atâta. Sunt singură şi n-am de cine să mă tem; nu ştiu, zău, de ce n-aş folosi prilejul ăsta de-a petrece, acum că pot s-o fac; doar n-o să-mi fie la-ndemână mereu, aşa cum mi-e acuma. De ştiut, nimeni n-are să ştie; şi-apoi, chiar de s-ar şti, mai bine e să faci ceva şi-apoi să-ţi pară rău decât să nu faci şi pe urmă să-ţi pară rău că n-ai făcut". Şi, chibzuindu-se astfel, într-o bună zi puse două ştergare la fereastra care dădea spre grădină, aşa cum o învăţase Zimă; iar tânărul, văzân-du-le, se bucură nespus şi cum se înnopta afară se duse pe ascuns la poarta grădiniţei, pe care o găsi deschisă; apoi se îndreptă către o altă uşă

care dădea în casă şi acolo dădu peste femeia care şedea şi-l aştepta. Dânsa, văzându-l că vine, îi ieşi înainte şi-l primi bucuroasă, iar el, îmbrăţişând-o şi sărutând-o de mii şi mii de ori, porni pe urma ei pe scări şi-o dată ajunşi la ea-n odaie, culcându-se degrabă, cunoscură amândoi cele mai dulci simţiri ale iubirii. Şi noaptea aceea, deşi fu prima, nu fu totuşi şi ultima, căci câtă vreme cavalerul şezu la Milano, şi chiar şi după ce se întoarse, Zimă veni şi-ntr-alte rânduri, spre multa desfătare a ambilor părtaşi.

Povestea a şasea.

Ricciardo Minutolo o iubeşte pe nevasta lui Fi-lipello Sigbinolfo; ştiind-o geloasă pe bărbatul ei şi vârându-i în cap că-n ziua următoare Fi-lipello avea să se întâlnească, chipurile, cu nevasta lui la o baie, o face să se ducă acolo, iar femeia, crezând că se culcă cu bărbatul ei, f e pomeneşte la sjârşit că s-a culcat chiar cu Ricciardo.

Elisa îşi isprăvise povestea, când regina, după ce lăudă şiretenia lui Zimă, îi porunci Fiammettei să spună mai departe. Iar dânsa, cu zâmbetul pe faţă, îi zise:

— Bucuroasă, doamnă!

Şi începu astfel:

— Sooot că n-ar strica să mai ieşim puţin din orăşelul nostru, care – îmbelşugat cum e întru toate – nu duce lipsă nici de fapte ori pilde grăitoare, şi să mai povestim câte ceva şi despre cele care se întâmplă în lumea largă, aşa cum a făcut Elisa. De aceea, trecând acuma la Napoli, am să vă arăt cum a ajuns <o sfântă din acelea ce fug cu scârbă de iubire, cum a ajuns, zic, să cunoască roadă iubirii înainte să ştie cum e floarea ei, şi asta numai prin destoinicia unui bărbat care o iubea; şi cred că această întâmplare va deştepta în voi mai multă grijă pentru cele ce s-ar putea să vi se în-tâmple, desfătându-vă în acelaşi timp de cele întâmplate altora.

La Napoli, oraş străvechi şi poate mai plăcut ca orice alt oraş de-al nostru, trăia pe vremuri un tânăr, vlăstar de neam şi viţă veche, bogat ca nimeni altul, pe care îl chema

Ricciardo Minutolo. Şi tânărul acesta, deşi era însurat c-o fată tare frumuşică şi cu mult vino-ncoace, se îndrăgosti de alta, care – - după credinţa tuturor -• le biruia în frumuseţe pe toate celelalte femei napolitane. Acesteia îi zicea Catella şi era nevasta unui tânăr, bărbat de neam şi el, pe nume Filippello Sighinolfo, pe care ea, cinstită fiind, îl prăpădea din ochi de drag ce îl avea. Lubind-o dar Ricciardo fără nădejde pe Catella şi săvârşind tot ce se cere să săvârşească un tânăr spre a dobândi iubirea femeii îndrăgite, cum n-ajungea cu nici un chip să-şi mai aline focul, căzu la mare supărare şi aproape că pierdu nădejdea: şi, fiindcă nu ştia ori poate nu putea să scape de iubirea lui, nici de murit nu se îndura să moară aşa, nemângâiat, şi nici de viaţă n-avea poftă. Or, pe când se chinuia aşa precum am spus, se nimeriră într-o zi să vie pe la el nişte femei, rude de-ale lui, care-l povăţuiră cu vorbe bune şi înţelepte să se lase păgubaş de dragostea zadarnică ce i-o purta Catellei, căci ea, ziceau cumetrele, aşa-şi iubea bărbatul, că de geloasă ce era până şi de păserile cerului se temea, nu care cumva să i-l fure. Ricciardo, auzind cât de geloasă a Catella, se hotărî numaidecât să tragă folosinţă de pe urma acestei gelozii; ca atare se prefăcu îndrăgostit de alta şi de dragul ei începu să se dedea la lupte, la întreceri între cavaleri şi altele de acest soi, făcând adică într-un cuvânt tot ce făcuse şi pentru Catella odinioară. Din pricina aceasta, nu după multă vreme, toţi cei din Napoli crezură, şi aşijderi şi Catella, că alta era doamna pe care o îndrăgea acuma cu atâta înflăcărare; şi atât stărui Ricciardo în şiretlicul lui, încât până la urmă ajunseră cu toţii atât de bine încredinţaţi că pe-alta o iubeşte, că până şi Catella, uitându-şi îndărătnicia cu care se purta cu el din pricina iubirii lui, prinse a-l privi mai îmblânzită şi ajunse a-i da şi lui bineţe când se întâlnea cu el, precum făcea şi cu ceilalţi.

Astfel, fiind căldurile în toi şi doamnele cu cavalerii, după obiceiul locului, pornind în pilcuri să petreacă pe ţărmul mării, unde prânzeau şi apoi cinau cu toţii dimpreună,

Ricciardo, aflând că şi Catella plecase din oraş, porni şi el c-o ceată de cavaleri şi doamne şi fu primit în grupul femeilor cu care petrecea Catella, după ce multă vreme se tot lăsă poftit, ca şi cum n-ar fi fost prea dornic să stea cu ele de povesti. Doamnele, dimpreună cu Catella, se apucară a-l necăji şi-a face haz pe socoteala iubirii lui mai noi, iar dânsul, prefă-cându-se îndrăgostit pân' peste cap, le îmboldea şi mai vârtos să facă haz şi să vorbească. Apoi, de la o vreme, risipindu-se doamnele care încotro, ca la petreceri, iar Catella rămânând cu alte câteva pe locul unde sta Ricciardo, tânărul îi azvârli în treacăt o vorbuliţă anume despre o iubită a lui Filippello, bărbatul ei; la care doamna, cuprinsă dintr-o dată de multă gelozie, prinse a se perpeli, dorind cu orice preţ să ştie ce anume socotise să spună tânărul printr-asta. Şi după ce se ţinu ea cât se ţinu, la urmă, nemaiputând răbda, îl rugă pe Ricciardo, în numele iubirii pe care i-o purta femeii aceleia, să-i spună la ce anume se gândise când azvâr-lise acea vorbă.

Ricciardo îi răspunse:

— Domnia-ta mă rogi în numele unei femei de dragul căreia nu pot să-ţi răspund la întrebare; de aceea sunt gata să te lămuresc, dacă-mi făgăduieşti să nu spui nimănui nimica, nici bărbatului dumitale, nici altora, până ce n-ai să ai dovadă că cele ce ţi-am spUs sunt toate adevărate; căci, dacă vrei, eu îţi arăt cum poţi să-l prinzi cu fata aceea.

Femeia, mulţumită că-i cere să păstreze taina, pu-nând şi mai vârtos temei pe cele ce-i spusese, i se jură să nu vorbească cu nimeni de treaba asta. Trăgându-se deci la o parte, spre a nu fi auziţi de ceilalţi, Ricciardo începu astfel:

— Doamnă, de te-aş iubi ca altădată, n-aş cuteza să-ţi spun ceva ce-aş şti că te mâhneşte; dar fiindcă nu te mai iubesc, mi-e mai uşor acum să-ţi spun curatul adevăr. Nu ştiu de Filippello s-a necăjit ori nu ele dragostea ce ţi-am purtat-o sau dacă şi-a închipuit că m-ai iubit şi dumneata; oricum, faţă de mine, n-a arătat nimic; acum însă, după ce a aşteptat pesemne să-i vină şi lui apa la moară, crezând că

nu mai sunt bănuitor ca înainte, pare că vrea să-mi facă ceea ce, cred, socoate el că i-am făcut şi eu; încearcă adică cu orice preţ s-o aibă pe nevasta mea. Şi după câte aflu, de la o vreme încoace îi tot trimite vorbe în taină şi o pisează întruna cu stăruinţa lui, precum mi-a spus chiar ea, pe care eu am învăţat-o ce să-i răspundă lui. Chiar azi de dimineaţă, înainte de-a veni aicea, mă pomenesc în casă cu o femeie care şedea de vorbă în taină cu nevastă-mea şi fiindcă am priceput de îndată ce fel de poamă-mi este, am chemat-o pe nevastă-mea şi-am întrebat-o ce vroia codoaşa. Ea mi-a răspuns: "E aia care-mi poartă soliile lui Filippello, pe care tu, tot răs-punzându-i şi îndopându-l cu nădejdi, mi l-ai legat de gât; şi zice c-ar dori să ştie ce am de gând să fac, că el, de mă învoiesc, ar face astfel încât să ne putem întâlni pe ascuns la o baie, aicea în oraş; şi pentru asta mă tot roagă şi mă pisează întruna; că dacă tu nu mă îndemni – - şi nu pricep de ce – să mă tot ţin cu el în vorbă, eu dinspre partea mea de mult i-aş fi făcut vânt şi l-aş fi repezit, de n-ar mai fi avut obraz să se arate în faţa mea". Când am aflat-o şi pe asta, mi s-a părut că gluma se îngroaşă prea din cale-afară şi nu mai e de îndurat; de aceea m-am gândit să-ţi spun, ca să pricepi ce fel de răsplată primeşte cinstea dumitale, din pricina căreia eu era mai-mai să mor, nu alta. Şi ca să nu-ţi închipui că-ţi spun palavre ori poveşti şi ca să poţi, de vrei, să vezi chiar dumneata, cu ochii dumitale, câte ţi-am spus acuma, am pus-o pe nevastă-mea să-i spună femeii că-i gata să se ducă la baie mâine după-amiază, în ceasu-n care toată lumea doarme; iar femeia, mulţumită, s-a dus numaidecât să-i poarte vorba mai departe. Acu, toate ca toate, da' nu cred să-ţi închipui c-am să-mi trimit nevasta acolo; dar eu, de-aş fi în locul dumitale, as face astfel încât bărbatul să deie peste mine în loc să dea de aceea pe care aşteaptă s-o întâlnească; şi după ce-aş rămâne cu dânsul o bucată, i-aş spune cine sunt şi-apoi i-aş arăta eu lui. Făcând aşa cum zic, socot c-aşa cumplit l-aş ruşina, încât şi ocara mea şi-a dumitale ar fi deodată răzbunate.

Catella, auzind toată povestea asta, fără să ţină seamă de omul care i-o spunea şi nici de viclenia lui, după obiceiul geloşilor crezu pe negândite totul şi apucă să potrivească cele auzite acuma cu anumite lucruri petrecute mai demult. Drept care, aprinsă de mânie, îi spuse că va face întocmai cum o învăţase el, că doar nu era lucru mare, şi că, de va veni la locul întâlnirii, avea să-l ruşineze de bună seamă într-aşa hal, încât s-o po-menească-n veci, de câte ori s-ar întâmpla să vadă o femeie. Ricciardo, mulţumit şi încredinţat că sfatul lui avea să deie roade, îi mai turnă vreo două ca s-o întărească în bănuieli şi să-i sporească încredinţarea, ru-gând-o totodată să nu spună nimănui că ştie de la el acestea. Femeia îi făgădui pe legea ei să ţină taina.

A doua zi de dimineaţă Ricciardo se duse la femeia care ţinea baia cu pricina şi-i spuse ce avea de gând să facă, rugând-o totodată să-i dea o mână de ajutor. Femeia, care-i era îndatorată, răspunse că-l ajută bucuroasă şi hotărî cu el ce-avea să facă şi să zică. În casa unde era baia se afla o odaie în care nu răspundea nici o fereastră şi ca atare înăuntru era întuneric beznă, în odaia aceasta femeia, după porunca lui Ricciardo, deretică niţel şi cum ştiu mai bine îi aşternu un pat, în care Riccardo, de îndată ce prinzi, se întinse şi începu s-o aştepte pe Catella.

Doamna, încrezându-se în vorbele bărbatului mai mult decât s-ar fi căzut, neagră de supărare, se întoarse în asfinţit acasă, unde-l află pe Filippello, care, în seara aceea, furat pesemne de alte gânduri, nu fu atât de drăgăstos ca-n alte daţi cu dânsa. Din care pricină femeia intră la bănuieli şi mai vârtos ca înainte, zicându-şi în sinea ei: "Nu-ncape îndoială: ăsta e zăpăcit de gândul c-o să petreacă mâine cu femeiuşcă aceea; dar asta una n-o să-i meargă, în ruptul capului că nu/; Şi într-aceste gânduri petrecu mai toată noaptea, tot frământând în minte ce avea să-i spună a doua zi când se vor întâlni la baie. Da' ce s-o mai lungesc degeaba? Când se făcu trei după-amiază, a doua zi, Catella

îşi luă cu sine slujnica si, neclintită în hotărârea pe care o luase în ajun, porni spre locul întâlnirii. Acolo, dând de băieşiţa, o întrebă de Filippello, dacă venise ori ba. La care băieşiţa, dăscălită de Ricciardo, răspunse:

— Dumneata eşti doamna care vrea să stea de vorbă cu el?

— Eu sunt, făcu Catella.

— Dacă-i aşa, grăi femeia, pofteşte şi te du la dânsul.

Catella, care căuta sărmana tocmai ce n-ar fi vrut să afle, ceru să i se arate drumul către odaia lui Ricciardo si, după ce intră înăuntru cu faţa. Acoperită, închise uşa după dânsa. Ricciardo, auzind-o, se ridică bucuros în picioare şi strângând-o în braţe îi şopti ia urecha:

— Bine-ai venit, sufleţelul meu!

Catella, ca să-l păcălească, îl sărută şi ea şi se arătă voioasă, dar nu suflă o vorbă, de teamă nu care cumva s-o dea glasul de gol. În odaie era aşa de întuneric – lucru de care amândoi erau la fel de mulţumiţi – încât era cu neputinţă să te obişnuieşti cu bezna aceea. Ricciardo o duse pe Catella către pat şi acolo, fără să vorbească, ca nu cumva femeia să-i recunoască glasul, zăcură vreme îndelungată spre multa desfătare a ambilor părtaşi. Dar când i se păru Catellei că-i vremea să-şi descarce furia, arzând de ciudă şi mânie, prinse-a grăi astfel:

— Ce păcătoasă soartă au bietele femei şi cât de fără rost îşi risipesc iubirea când îşi iubesc bărbaţii – Eu, vai şi-amar de capul meu, de opt ani încheiaţi te îndrăgesc mai mult decât mi-e dragă viaţa, şi tu, pre câte-am auzit, te perpeleşti şi mori de dragul alteia, om mârşav şi ticălos ce eşti! Cu cine crezi că te-ai culcat? Cu aceea pe care ai înşelat-o atâta amar de vreme cu vorbe mincinoase, arătându-i o dragoste pe care o dăruiseşi alteia. Află că sunt Catella şi nu nevasta lui Ricciardo, netrebnic fără de ruşine şi mincinos ce eşti! Ascultă-mi glasul şi-ai să vezi de nu sunt eu Catella! Doamne, că-mi pare un veac pină s-ajung să dau de tine la lumină ca să te scarmăn precum meriţi, spurcăciune şi javră blestemată ce-mi eşti! Ah, vai de

sufleţelul meu! Pe cine-am îndrăgit atâţia ani de-a rân-dul! Pe javra asta afurisită, care crezând că strânge-n braţe pe alta, nu pe mine, m-a copleşit în două ceasuri, aici, de-atâtea mângâieri cât n-am avut eu parte în cei opt ani de zile cât am şezut cu el. Mi-ai fost voinic azi, hai, câine râios ce eşti? Şi-aoasă faci pe slăbănogul! Da' slavă Domnului că barem pământul tău ţi l~ai muncit şi nu pământul altuia, precum îţi închipuiai. Nu-i de mirare c-astă-noapte nu te-ai atins de mine: vezi bine, dumnealui aştepta să se descarce de poveri într-altă parte şi-ar fi poftit s-ajungă proaspăt la lupta de-a călare; da' mulţumită Domnului şi dibăciei mele, apa a curs la vale aşa cum se cădea să curgă. Ce taci, mişelule, ce taci? De ce nu spui nimica? Ai amuţit de când vorbesc? Pe legea mea, nu ştiu ce naiba mă mai ţine să nu-ţi vâr unghiile în ochi şi să ţi-i scot afară. Credeai că pui treaba la cale făr' să te ştie nimeni, hai? Da' ţi-ai găsit nănaşul! Oi fi ştiind tu ce-ai ştiut, dar am ştiut şi eu. De data asta nu ţi-a mers, că am avut eu grijă să pun pe urma ta copoi mai buni decât credeai.

Ricciardo în sinea lui se bucura de atare vorbe şi, fără să-i răspundă, îi tot da zor cu îmbrăţişatul şi săru-tatul, dezmierdând-o mai straşnic ca înainte. Din care pricină femeia tot meliţa cu gura, zicând:

— Acu îţi închipui că mai poţi să mă îmbunezi cu dezmierdări, potaie afurisită, şi să mă împaci ca să-mi mai treacă; da' află că te înşeli; eu n-oi avea odihnă până ce nu te-oi ocărî de faţă cu vecinii toţi, cu rudele şi prietenii, ca să te fac de râsul lumii. Ce, parcă eu nu sunt la fel de frumoasă ca şi nevasta lui Ricciardo? Nu sunt la fel ca ea, de neam? Ce taci, spurcatule, n-ai limbă? Ce are ea mai mult ca mine? Ia du-te încolo, nu m-atinge; că ţi-o fi fiind destul pe astăzi. Ştiu eu că de acu-nainte, fiindc-am fost eu aicea şi nu cealaltă, cum credeai, ai să încerci să faci în silă tot ce-ai făcut şi astăzi. Dar de-mi ajută Dumnezeu, am să te învăţ eu minte să-mi duci de-acu înainte dorul! Zău dacă ştiu ce mă mai ţine să nu trimit după Ricciardo, care m-a îndrăgit ca

pe ochii lui din cap şi care niciodată nu s-a putut mândri că m-am uitat barem la el, deşi la drept vorbind nu văd ce rău ar fi într-asta. Tu socoteai c-ai să te culci aicea cu nevastă-sa; şi până mai la urmă e ca şi cum te-ai fi culcat, căci nu din vina ta s-a întâm-plat altminteri; aşa că nici pe mine, de m-aş culca cu el, nu văd la ce m-ai ocărî.

Acu, de tânguit s-o mai fi tânguit femeia şi-o mai fi spus ea multe. Dar până mai la urmă Ricciardo, chibzuind că de-o lasă să plece întru credinţa aceea s-ar fi putut ca treaba să se sfârşească prost, se hotărî să-i mărturisească cine era şi să-i dezvăluie adevărul. De aceea, luând-o în braţe şi strângând-o bine ca nu cumva să-i scape, îi zise:

— Sufleţelul meu cel dulce, nu te mai frământa atâta; la câte n-am putut ajunge cu dragoste curată, iubirea m-a învăţat s-ajung cu înşelăciune; aşa se face că-s Ricciardo, nu Filippello cum credeai.

Catella, auzind ce spune şi cunoscându-l după glas, se repezi să sară din pat şi, fiindcă nu putu, deschise gura ca să ţipe; tânărul însă îi astupă gura c-o iriână şi-i zise:

— Doamnă, de-ar fi să ţipi şi o viaţă întreagă, ce-i făcut, făcut rămâne; iar dacă ţipi, sau faci aşa ca să se afle ce-am făcut, pot să se întâmple două lucruri: în primul rând (şi treaba asta nu cred că-ţi vine la în-demână) cinstea şi faima dumitale vor fi de-a pururi ştirbite; căci dac-ai să spui că te-am adus aici cu sila printr-un şiretlic, eu am să zic că nu spui drept, ba chiar mai mult, că te-am momit cu daruri şi cu bani, iar că domnia-ta, nemulţumită fiind cu ce ţi-am dat (ca una care aşteptai mai mult), te-ai mâniat şi-ai pus la cale toată povestea asta şi tărăboiul ce-a urmat; or, fiindcă lumea, precum ştii, mai iute dă crezare la rău decât la bine, pe mine mă va crede şi nicidecum pe dumneata. Iar în al doilea rând, între bărbatul dumitale şi între mine s-ar isca o duşmănie de moarte, de pe urma căreia s-ar prea putea să-l omor eu sau să m-omoare el pe mine, lucru de care apoi o viaţă întreagă ai să te vaieţi şi n-ai să-ţi mai găseşti odihnă. De aceea, inimioara mea, nu mi te umple singură de hulă şi

ocară şi nu zvârli în acelaşi timp zâzanie între noi, punându-ne viaţa în primejdie. Doar nu eşti cea dintâi şi nici cea de pe urmă femeie înşelată; iar eu, dacă te-am păcălit, n-am vrut să-ţi iau printr-asta nimic din ce-i al dumitale, ci m-am lăsat împins numai şi numai de iubirea prea multă ce ţi-o port şi-am să ţi-o port o viaţă întreagă, drept slugă prea plecată ce-ţi sunt. Şi după cum şi în trecut ale mele toate şi cu mine, cu tot ce pot şi preţuiesc, au fost ale dumitale, la fel şi de-azi-nainte socot să ţi le dărui şi să le pun în slujba ta, acum mai mult ca niciodată. De aceea, ştiindu-te înţeleaptă în tot ce faci, nu mă-ndoiesc că şi de data asta ai să-ţi vădeşti înţelepciunea.

În vreme ce Ricciardo rostea aceste vorbe, Catella suspina şi lăcrăma de zor; dar, deşi în sinea ei se tânguia amarnic de cele ce făcuse şi era mânioasă foc, totuşi cugetul ei îi arătă aşa de limpede câtă dreptate avea Ricciardo, încât îşi dete seama că vorba lui într-adevăr putea să se adeverească; de aceea îi răspunse:

— Ricciardo, nu ştiu, zău, de voi avea puterea să rabd ocara multă şi păcăleala ce mi-ai tras. Nu vreau să ţip aici, pe unde m-a adus prostia şi gelozia mea smintită; dar fii încredinţat că n-am să-mi aflu pace pân'ce într-un fel sau altul n-oi izbuti să mă răzbun; de aceea lasă-mă să plec şi nu mă ţine cu de-a sila. Ai dobândit tot ce-ai poftit şi cum ai vrut m-ai chinuit; e vremea să mă laşi acu! Fii bun şi lasă-mă, te rog.

Ricciardo, care ştia că-i încă prea mânioasă, se hotărî în sinea lui să n-o lase să plece până ce nu se liniştea; de aceea se apucă s-o îmbune iar cu vorbe dulci şi atâta îi spuse şi-o rugă, până ce dânsa, biruită, se împacă cu el. Apoi, prin bună învoială, se desfătară încă mult pe locu-n care se aflau. Şi, cunoscând atunci femeia cu cât mai dulce-i sărutarea ibovnicului decât aceea a bărbatului, îşi preschimbă asprimea în dragoste curată şi începând din ziua aceea îşi îndrăgi cu duioşie iubitul, şi având de grijă să nu se dea în vileag, în multe rânduri încă se înfruptară

amândoi din roadele iubirii. De care roade, facă Domnul s^avem şi noi cu toţii parte.

Povestea a şaptea.

Tedaldo se ceartă cu iubita lui şi pleacă din Florenţa. După câtva timp se întoarce în chip de pelerin, vorbeşte cu ea şi-o face să-şi recunoască greşeala; apoi scapă de la spânzurătoare pe bărbatul iubitei, învinuit de moartea Iu', ii împacă cu fraţii săi şi la urmă se desfată in-ţelepţeşte cu dânsu.

Fiammetta tăcuse lăudată de toţi, când regina, spre a nu mai pierde vremea, îi dădu numaidecât cuvântul Emiliei, care începu astfel:

— Mie una mi-e drag să mă întorc în orăşelul nostru – pe care celelalte două tovarăşe ale mele au socotit să-l părăsească – şi să vă povestesc cum şi-a re-câştigat iubita un florentin de-al nostru.

Trăia pe vremuri la Florenţa un tânăr nobil, pe care îl chema Tedaldo degli Elisei şi care – îndrăgostit fiind de-o doamnă, pe nume monna Ermellina, nevasta unui oarecare Aldobrandino Palermini – mulţumită deprinderilor sale alese, s-a învrednicit pe drept cuvânt de roadele iubirii. Dar soarta, rea pizmaşă a celor fericiţi, se puse drept de-a curmezişul plăcerii lui, căci doamna, care câtva timp îl mulţumise pe de-a-ntregul, de la o vreme, cine ştie din ce anume pricini, nu mai voi să-l mulţumească, şi nu numai că nu-i primea soliile, dar nici pe el nu mai voia să-l vadă. Din care pricină Tedaldo căzu la mare supărare, dar fiindcă-şi tăinuise cu dibăcie dragostea, nimeni nu se gândi că tocmai dânsa îi era prilej de întristare. Şi după ce se strădui în fel şi chip să redobândească iubirea doamnei, pe care nu credea s-o fi pierdut din vina lui, văzând că totul e în zadar, se hotărî să plece în lume, pentru ca jalea nes-fârşită care-l topea de-a-n-picioarelea să nu fie prilej de bucurie pentru aceea care era ea însăşi pricina suferinţei lui. Şi, făcând rost de ceva bani, fără a înştiinţa pe nimeni, rude ori cunoştinţe, afară doar de-un prieten care ştia toată

povestea, plecă în taină din Florenţa şi ajunse la Ancona, unde-şi schimbă numele, zicându-şi Filippo din Sanlodeccio. Acolo, dând peste un negustor bogat, intră în slujba lui şi porni, împreună cu el, pe una din corăbiile acestuia, spre Cipru. Obiceiurile şi purtarea lui Tedaldo îi plăcură atât de mult negustorului încât, pe lângă faptul că-i dădu o simbrioară frumuşică, şi-l luă părtaş şi la negoţ, lăsând pe mâna lui o mare parte din afaceri. Iar Tedaldo ştiu să învârtă aşa de bine şi cu atâta isteţime trebile încredinţate lui, încât ajunse în câţiva ani un negustor bogat, dibaci şi cu renume.

Acu, între acestea, deşi tânărul nostru îşi amintea adesea de nemiloasa lui iubită şi suferea cumplit de! Chinurile dragostei, dorind din toată inima s-ajungă s-o mai vadă, se dovedi atât de tare, încât vreme de şapte ani îşi birui simţirile. Dar într-o bună zi, în Cipru, se nimeri s-audă pe cineva cântând o cântare făcută pe vremuri de el şi-n care îşi povestea dragostea şi bucuriile trăite alături de iubita sa, şi atuncea, gândindu-se că nu e cu putinţă ca ea să-l fi uitat, atâta dor se aprinse în el, încât, nemaâputând răbda, se hotărî în sinea lui să se întoarcă la Florenţa. De aceea, punân-du-şi rânduială în treburi, plecă însoţit de un slujitor la Ancona, de unde – ajunse fiind cu bine toate ale sale – şi le luă şi le trimise la Florenţa pe numele unui prieten cle-al negustorului; apoi, cu sluga dimpreună, plecă şi el pe ascuns într-acolo, înveşmântat în pelerin şi prefă-cându-se a veni de pe la locurile sfinte. Ajuns la Florenţa, trase la un han, ţinut de doi fraţi, care se afla în apropiere de casa dragei lui. Şi cum sosi, se duse ţintă la ea, cu gând s-o vadă cât mai iute; dar, ajungând la casa ei, găsi ferestrele şi porţile încuiate, din care pricină îi fu teamă nu cumva să fi murit ori să se fi mutat aiurea. De aceea se întoarse îngândurat la han şi-n faţa hanului îi văzu pe cei patru fraţi ai săi înveşmântaţi în negru din cap până-n picioare, de care lucru el se minună din cale-afară; şi, ştiindu-se pe sine aşa de mult schimbat la straie şi la chip din ceea ce fusese

mai înainte de-a pleca, încât cu greu ar fi putut să fie recunoscut, fără a mai sta pe gânduri, se apropie de un cizmar şi-l întrebă de ce anume purtau straie cernite aceia. La care omul îi răspunse:

— Sunt îmbrăcaţi în negru, că nu-s nici două săp-tămâni de când un frate al lor, plecat de multă vreme, Tedaldo după nume, a fost răpus, sărmanul; şi zice-se că fraţii au dovedit la curte c-a fost ucis de un oarecare Aldobrandino Palermini, care-i închis acu, fiindcă Tedaldo acesta îi îndrăgea nevasta şi se întorsese pe ascuns ca să se ţină iar cu dânsa.

Mare fu mirarea lui Tedaldo când auzi că un altul îi semăna aşa de mult, încât fusese luat drept el, şi se mâhni de pacostea care dăduse peste Aâdobrandino. Dar, după ce se încredinţa că doamna lui trăieşte şi-i bine sănătoasă, cum între acestea se înnoptase, se întoarse frământat de gânduri la han şi, după ce cină cu slujitorul dimpreună, se duse să se culce într-o odaie tocmai sus, aproape de acoperiş, unde-l duseseră hangii; acolo, fie de gândurile multe care-i jucau prin cap, fie din pricină că patul era îngust şi tare, sau poate şi din cauza cinei care fusese cam slăbuţă, nu izbuti să adoarmă, deşi noaptea trecuse de jumătate aproape. De aceea, treaz fiind, cam pe la miezul nopţii i se păru că aude nişte oameni scoborând în casă de pe acoperiş şi apoi prin crăpătura uşii văzu o dâră de lumină. Punând ochiul la crăpătură, Tedaldo se uită afară dornic să ştie ce se în-tâmplă şi văzu o fetişcană frumoasă, care ţinea în mână o luminare, şi trei bărbaţi care veneau spre ea şi care intraseră înăuntru venind de pe acoperiş; iar după ce se întâmpinară unii pe ceilalţi bucuroşi, unul din ei îi zise fetei:

— Acu putem fi liniştiţi, har Domnului, căci fraţii numitului Tedaldo învinuiesc de moartea Iui pe Aidabrandino Palermini, care a mărturisit omorul, astfel încât judecătorul i-a cumpănit până şi osânda. Cu toate acestea noi să nu suflăm o vorbă, că dacă s-ar afla că noi l-nam omorât, ne-ar

paşte şi pe noi primejdia în care se află acum Aldobrandino Palermini.

Şi, zicând astfel către fata care părea că-i tare bucuroasă de vestea asta, coborâră scările şi se duseră să se culce.

Tedaldo, auzind acestea, căzu pe gânduri şi începu să cugete în sinea lui cât de multe şi de mari greşeli puteau să se strecoare în minţile omeneşti, gândindu-se dinţii la fraţii lui, care îngropaseră plângând pe-un altul în locul lui, apoi la bietul Aldobrandino, care fusese învinuit cu totul pe nedrept şi osândit la moarte prin martori mincinoşi, şi-n cele de pe urmă la oarba judecată a legilor şi-a celor care păzesc dreptatea şi care adeseori, haini cum sunt la suflet, căutând cu râvnă adevărul, ajung a dovedi minciuna; şi apoi mai au obraz să-şi zică slujitorii Domnului şi ai dreptăţii sale, când alta nu-s decât călăi în slujba fărădelegilor şi-a lui Ucigă-l toaca. Pe urmă prinse a se gândi la bietul Aldobrandino şi la scăparea lui, punând la cale cum să facă spre a-i veni într-ajutor.

A doua zi de dimineaţă, lăsându-şi sluga la han, când socoti că-i vremea, se duse la iubită; şi spre norocul lui, aflând poarta deschisă, intră şi o găsi pe doamnă şezând pe jos într-o săliţă care dădea în grădină, plânsă, sărmana, şi amărâtă ca vai de capul ei. Tedaldo, înduioşat, mai-mai să-l podidească plânsul, se apropie de ea şi-i zise:

— Doamnă, nu te mai zbuciuma; curând afla-vei alinare.

Femeia, auzkidu-l ridică capul şi-i zise plângând:

— Creştine, după câte văd, pari să fii un pelerin de pe meleaguri depărtate. Ce ştii domnia-ta despre necazurile mele şi ce-ar putea să mă mângiie?

Pelerinul îi zise atunci:

— Doamnă, eu sunt de fel de la Constantinopole şi am venit aici, anume trimis de Dumnezeu, ca să-ţi întorc în bucurie jalea ce te apasă şi ca să-l mântui de la moarte pe-acela care ţi-e bărbat.

— Decameronul, voi. I – cd. 80

— Cum? Întrebă femeia. De spui că eşti străin şi c-ai ajuns abia acum prin părţile acestea, de unde ştii cine sunt eu şi cine mi-e bărbatul?

Atuncea pelerinul luă de la capăt toate celea şi-i povesti pe rând tot ce răbdase Aldobrandino, îi spuse cine era ea, de cât timp era măritată şi alte multe despre dânsa, lucruri pe care el, vezi bine, le cunoştea; doamna se minună din cale afară şi luându-l drept proroc, în-genunche la picioarele lui, rugându-l – dacă venise anume spre a-l mântui pe Aldobrandino – să se grăbească, căci nu mai era vreme de pierdut. Pelerinul, fă-când pe sfântul, îi zise:

— Doamnă, ridică-te şi nu mai plânge. Ia bine seama la ce-ţi spun şi ai de grijă să nu spui la nimenea nimic. Pre câte mi se arată mie, necazu-n care te găseşti a dat peste domnia-ta din pricina unui păcat mai vechi, pe care Dumnezeu a vrut să ţi-l mai uşureze prin pacostea aceasta şi vrea acum să te căleşti, ca să ţi-l spele pe de-a-ntregul; că dacă nu, şi mai cumplită urgie va să se abată pe capul dumitale.

Femeia îi zise atunci:

— Păcate am destule şi mi-e cu neputinţă să ştiu de care dintre ele vrea Domnul să mă pocăiesc; de aceea, dacă-l ştii cumva, spune-mi-l rogu-te şi mie şi-oi face tot ce-mi stă-n putere ca să mi-l ispăşesc.

— Doamnă, răspunse pelerinul, eu ştiu care-i păcatul şi nu-ţi cer să mi-l spui ca să-l cunosc mai bine, ci pentru ca spunându-l să-ţi pară şi mai rău de el. Dar să venim la fapte. Ia spune, ţi-aminteşti să fi avut pe vremuri vreun ibovnic? Spune!

Femeia, auzind-o şi pe asta, oftă din greu mirându-se, căci socotea că nimeni nu-i cunoscuse taina, deşi în zilele acelea, cu prilejul morţii prepusului Tedaldo, ceva tot răsuflase, din pricina unor cuvinte zvârlite în doi peri de prietenul răposatului care ştia ceva, şi zise:

— Messere, văd că Dumnezeu ţi-arată toată tainele, de aceea n-are nici un rost să ţi le-ascund pe ale mele. E

adevărat că-n tinereţe l-am îndrăgit cu patimă pe ţi-nărul de-a cărui moarte e învinuit bărbatul meu, precum aşijderea e adevărat şi că l-am plâns când a murit, pe el dar şi pe mine, căci eu, deşi am fost rea şi vitregă cu dânsul pe vremuri, n-am putut să-l uit, şi nici plecarea lui, nici vremea îndelungată cât a rămas printre străini, nici moartea lui nenorocită nu mi l-au scos din suflet.

La care pelerinul îi zise:

— Domnia-ta nu l-ai iubit pe nenorocitul acela care a murit, ci pe Tedaldo Elisei; da' ia să-mi spui acum de ce mi te-ai certat cu el? Te-a supărat vreodată?

Femeia îi răspunse:

— Asta nici când, Doamne păzeşte! Pricina supărării au fost doar nişte vorbe pe care mi le-a spus un blestemat de popă la care m-am spovedit; căci dumnealui, când a aflat cât îmi iubesc ibovnicul şi cât de bine ne aveam, mi-a tras o chelfăneală de şi acu mă sperii când îmi aduc aminte, spunându-mi că de nu-l alung m-as-teaptă dracii în fund de iad, ca să mă ardă veşnic în foc dogoritor. Şi-aşa de tare m-am speriat, încât m-am hotărât să nu mai am nimic de-a face cu el; şi, ca să n-am prilej să mai păcătuiesc, n-am vrut să mai primesc din partea lui nimica, nici vorbe, nici scrisori. Deşi, la drept vorbind, socot că dacă el mai stăruia niţel (dar din păcate a plecat cu sufletul zdrobit), văzându-i cum se prăpădeşte topindu-se de dorul meu, n-aş fi putut răbda mai mult şi hotărârea mea cea aspră s-ar fi muiat de bună seamă, că doar atâta aştepta.

— Ei vezi, ăsta-i păcatul care te chinuie acum, îi zise pelerinul. Eu ştiu cu siguranţă că el, Tedaldo, niciodată nu ţi-a făcut vreo silnicie; când te-ai îndrăgostit de el de bunăvoie ai făcut-o, căci ţi-a plăcut pesemne; când a venit la dumneata, tot după voie ţi-a făcut şi cu învoirea dumitale aflat-a desfătare în prietenia voastră, în care dumneata ori cu vorba ori cu fapta i-ai arătat că afli atâta bucurie, încât ai izbutit să-i însuteşti iubirea, măcar că şi la început te îndrăgea chiar prea destul. Şi dacă aşa a fost (că doar eu

ştiu c-a fost aşa), ce anume te-a îndemnat să te desparţi de el cu atâta vrăjmăşie? La câte ţi-a spus popa trebuia să te gândeşti înainte şi, dacă socoteai c-are să-ţi pară rău de cele ce-ai făcut, n-aveai decât să nu le faci. Căci tot aşa cum el era al dumitale, la fel şi dumneata erai întreagă a lui. Dac-ai fi vrut să faci astfel încât să nu mai fie al dumitale, puteai s-o faci, căci el se afla în mâna dumitale; dar ca domnia-ta, oare erai a lui, să vrei cu dinadins să i te smulgi din suflet, asta se cheamă că-i hoţie; e-o faptă rea ce nu se cade a fi făcută atâta vreme cât celălalt se împotriveşte. Află domnia-ta că şi eu sunt călugăr, drept care cunosc bine năravurile preoţeşti; de aceea, mie unul, întru folosul dumitale, mi-e îngăduit să-i judec şi. Să vorbesc de ei fără să-mi ferec gura; ba chiar şi vreau s-o fac, pentru ca de-aci înainte să-i cunoşti mai bine, căci până acu, se vede treaba, nu prea i-ai cunoscut. Călugării au fost pe vremuri oameni cucernici şi de treabă, dar cei ce-şi zic astăzi aşa şi drept aceia vor să treacă, nu mai au nimic de călugări în ei, decât cel mult sutana şi nici aceea barem nu e cu adevărat sutană; căci, de unde în trecut cei oare-au dat fiinţă şi-au pus temei călugăriei o porunciseră făcută din ţesătură aspră, strimtă, sărăcăcioasă, astfel încât prin ea să se oglindească sufletul, sufletul lor ce nu căuta la cele pământeşti când trupul şi-l acopereau în straie aşa de păcătoase, astăzi, în schimb, călugării îşi fac sutane largi, lucioase, căptuşite, croite din postavuri scumpe şi după moda şi tipicul pontifical, numai oa să se umfle în pene, fără să-mânţă de ruşine, prin pieţe şi biserici, aşa cum fac mirenii cu straiele de sărbătoare. Şi-ntocmai ca pescarul care trudeşte cu năvodul să prindă mai mulţi peşti deodată, aşa şi ei, înfăşurându-şi pulpanele împrejur, se străduiesc din răsputeri să prindă pe sub ele mironosiţe, văduve, tot soiul de femei nătânge, ba şi bărbaţi, că dumnealor numai la asta se gândese, şi de-altele nici că le pasă. De aceea, ca s-o spun mai desluşit şi mai pe şleau, ăştia nu poartă nicidecum sutană de călugăr, ci doar culorile sutanei. De

unde în trecut călugării umblau după mântuirea oamenilor, astăzi umblă după femei şi după avuţii; că toată râvna lor au pus-o şi-o pun şi azi în a speria cu vorbe umflate şi poveşti cugetul celor proşti şi-n a le arăta că prin pomeni şi slujbe îşi curăţă păcatele, astfel încât dreptcredincioşii să vie să le-aducă lor – ce din huzur şi lene, nu din credinţă s-au grăbit s-ajungă la călugărie – care o pâine, care vin, care bucate de sufletul morţilor. E drept, nu-i vorbă, • că pomana şi rugile răscumpără păcatele făcute; dar dacă cei ce fac pomeni ar şti cui i le fac sau de-ar ajunge să cunoască mai bine preoţimea, le-ar ţine mai degrabă pentru folosul lor sau le-ar zvârli la porci. Şi fiindcă dumnealor călugării ştiu bine că pe cât scoboară numărul celor cu avuţii, pe atâta creste bunăstarea şi avuţia lor, se străduiesc care de care cu sperietori şi baliverne să-i facă pe ceilalţi să nu-şi mai adune bogăţii, ca să rămâie ei stăpâni pe ele pân' la urmă. Ei înfierează des-frânarea trupească şi dezmăţul, pentru ca cei ce-s vinovaţi să-şi pună frâu la pofte şi femeile să le rămână lor; ei blestemă cămătăria şi tot câştigul necurat pentru ca, luând ei banii, vezi Doamne pentru a-i da înapoi, să-şi poată face sutane şi mai largi, să-şi cumpere episcopii şi alte ranguri şi mai suspuse cu banii ce ziceau c-ar duce la pierzanie pe cei ai cui erau. Iar când sunt dojeniţi pentru atare fapte şi pentru alte multe la fel de ruşinoase, ei socotesc că e de ajuns să zică: fă cum spunem noi şi nu cum facem noi", pentru ca în felul ăsta s-alunge de la dânşii povara oricăror păcate, ca şi cum oile ar putea să deie dovadă de mai multă tărie şi statornicie decât păstorii care le pasc, şi ca şi cum ei n-ar şti că vorbele acestea sunt pricepute anapoda de cei cărora li se spun. Călugării de acuma vor ca oamenii să facă aşa cum îi învaţă ei, să le umple adică pungile cu galbeni sunători, să le mărturisească toate tainele, să se ţină curaţi, să fie răbdători, să ierte greşelile aproapelui, să se păzească de bârfeală, toate lucruri sfinte, frumoase şi cinstite; dar cu ce scop anume? Pentru ca ei să poată face ceea ce n-ar putea

să facă dacă mirenii ar face altminteri decât cum îi învaţă ei. Cine nu ştie oare că lenea fără bani nu s-ar mai ţine pe picioare? Dacă tu îţi cheltui banii în desfătări şi în petreceri, călugărul n-o să mai poată să huzurească în mănăstire; dacă tu umbli cu femei, călugărul, sărmanul, cum să-şi apuce şi el rândul? Dacă nu ştii să rabzi şi nici să ierţi aproapelui, călugărul n-o să cuteze să-ţi vână-n casă şi să-ţi spurce femeia şi copila. Dar la ce bun să înşir faptă de faptă în parte? Destul să spun atâta că, ori de câte ori vin c-un răspuns de soiul ăsta, ei singuri se învinovăţesc.

De socotesc că nu-s în stare să ţină piept ispitelor şi să trăiască cu evlavie, de ce nu stau închişi în casă? Ori, dacă vor să fie sfinţi, atunci de ce n-ascultă cealaltă vorbă a Evangheliei, ce zice: "Hristos a început prin faptă şi apoi prin propovăduire"? Să facă ei mai întâi şi după aceea să înveţe şi pe alţii! Că eu, de când mă ştiu pe lume, văzut-am dintre ei cu miile trăind şi desfătându-se nu numai cu femei mirene, dar chiar şi cu călugăriţe; şi încă dintr-aceia ce mai amarnic strigă când predică în amvon. Şi noi adică să ne luăm chiar după unii ca aceştia? Leie-se cine-o vrea şi facă cum îl taie capul, că Dumnezeu şi-aşa cunoaşte de-i bine ori nu cum a făcut. Dar hai să zicem totuşi că n-a greşit călugărul când te-a învăţat că-i mare, că e cumplit păcat să rupi credinţa cununiei; da' oare nu-i mai mare păcat să furi un om? Nu-i mult mai mare să-l omori sau să-l alungi în pribegie, ca să nemernicească bietul umblând de colo-colo? Vezi bine că-i mai mare, şi nu e om să zică altminteri. Femeia, dacă trăieşte c-un bărbat, păcătuieşte prin aceasta, dar ăsta e păcat firesc; pe câtă vreme dacă-l fură, îl omoară sau îl izgoneşte, atunci păcatul ei purcede din răutatea minţii. Or, eu ţi-am dovedit că dumneata l-ai furat pe Tedaldo smulgându-te de lângă el, dumneata ce, nesilită, te-ai dat întreagă lui. Şi află că de omorât – întrucât lucrul ăsta a stat în voia dumitale – tot dumneata l-ai omorât, căci, aspră cum ai fost cu el, puţin lipsea să nu se omoare cu propriile lui mâini. Iar legea zice că acela care a pricinuit

un rău e tot atât de vinovat ca şi acela care-l face. Gât despre cea de-a treia vină, nimeni nu poate zice că nu eşti dumneata aceea care-ai pricinuit surghiunul şi hoinăreala lui vreme de şapte ani prin lume. De aceea, prin fiecare în parte din aste trei păcate, domnia-ta ai săvârşit păcat cu mult mai mare decât ţi-a fost păcatul de-a fi trăit cu el. Dar ia să cercetăm mai cu amănuntul lucrurile: a meritat Tedaldo oare să-i faci ce i-ai făcut? De bună seamă nu; chiar dumneata ai mărturisit, şi-apoi eu ştiu că te iubeşte mai mult decât pe sine însuşi. N-a fost pe lumea asta femeie mai urcată-n slăvi, mai lăudată şi mărită decât ai fost domnia-ta prin gura lui, de câte ori se afla într-un loc unde putea vorbi de dumneata fără să dea de bănuit. Tot ce a avut mai drag pe lume, întreaga-i libertate şi cinstea lui întreagă, el dumitale ţi le-a dat. Nu era oare tânăr, de neam, si, printre ceilalţi tineri, şi chipeş pe deasupra? În cele câte ţin de vârsta tinereţii nu era oare priceput, destoinic şi viteaz? Poţi zice că n-a fost iubit? Nu-l îndrăgeau oare cu toţii? Nu-l întâlneau cu bucurie? De bună seamă toate acestea nu poţi să le tăgăduieşti. Şi-atuncea cum, cum de-ai putut să mi te iei după un călugăr smintit, pizmaş şi dobitoc şi să urzeşti faţă de el un gând aşa de crud? Eu nu ştiu, zău, cum sunt şi femeile astea care fug de bărbaţi şi nu-i preţuiesc îndeajuns, când tocmai dimpotrivă, de-ar sta să se gândească la ceea ce sunt ele şi-ar judeca apoi cu câte nobile însuşiri e înzestrat tărbatul de către Dumnezeu – mai presus decât orice altă vieţuitoare de pe faţa pământului – ar trebui să se mândrească de sunt iubite de-un bărbat, să-l îndrăgească ca pe ochii din cap şi să se străduiască în fel şi chip să-i intre în voie, astfel încât iubirea lui să nu secă-tuiască în veci. Or, felu-n oare te-ai purtat domnia-ta, îmbrobodită de vorbele unui călugăr, vreun linge-blide hămesit şi puturos pesemne, nu e nevoie să ţi-l spun, că doar îl ştii prea bine; da' pasămite popa râvnea să sadă dumnealui pe locul de unde se căznea să-l surghiunească pe celălalt. Acesta-i, dar, păcatul pe care sfânta judecată – -

ce pururi cu cumpănă dreaptă desă-vârseşte orice faptă pe care a început-o – n-a vrut să-l lase neplătit. Căci, după cum domnia-ta fără temei te-ai străduit să i te smulgi din braţe sărmanului Tedaldo, la fel bărbatul dumitale – şi el fără temei – tot prin Tedaldo s-a aflat şi se află încă în primejdie, iar dumneata în supărare. De care, dacă vrei să scapi, se cade să fă-găduieşti, şi mai cu seamă să şi faci, că dac-o fi să vie Tedaldo din surghiun vreodată, domnia-ta îi vei da înapoi iubirea, prietenia şi îngăduinţa dumitale, punându-l iar pe-acelasi loc unde a stat mai înainte de a fi ascultat domnia-ta prosteşte vorbele smintitului de popă.

Zicând acestea, pelerinul sfârşi ce avea de spus; iar doamna, care-l ascultase cu sufletul la gură – părân-du-i-se drepte şi întemeiate cele spuse, şi încredinţată fiind c-a fost lovită de năpastă din pricina păcatului dezvăluit de pelerin – îi zise:

— Omul lui Dumnezeu, îmi dau seama că cele câte spui sunt toate adevărate, şi-n bună parte am ajuns – prin mărturia dumitale – să înţeleg şi eu acuma ce poame sunt călugării pe care îi socoteam drept sfinţi; de asemeni văd şi eu acum ce greu păcat am săvârşit purtându-mă rău cu Tedaldo şi-s gata să-l plătesc aşa precum m-ai învăţat, dac-aş putea s-o fac. Dar cum? Tedoldo niciodată n-o să mai vină înapoi, căci a murit, sărmanul; şi, cum e mort, e de prisos să mai făgăduiesc ceva, căci n-am să pot să-mi ţin făgăduinţa dată.

La care pelerinul îi zise:

— Pre câte mi se-arată mie, Tedaldo nu e mort, ci. Dimpotrivă-i teafăr, voinic şi sănătos şi-ar fi şi fericit dac-ar redobândi iubirea dumitale.

Femeia îi zise atunci:

— Gândeşte-te ce spui! Doar l-am văzut cu ochii mei, în faţa porţii mele, răpus de zeci de lovituri şi l-am ţinut în braţele astea şi i-am scăldat obrazul cu lacrimile mele, din care pricină, se pare, lumea mi-a scos şi vorbe.

Pelerinul îi răspunse:

— Să zici ce-i zice, doamnă, eu una-ţi spun şi bună: Tedaldo nu e mort; şi, dacă-mi dai făgăduinţa aşa cum ţi-am cerut-o, nădăjduiesc că-n scurtă vreme îl vei vedea şi dumneata.

— Făgăduiesc să fac întocmai şi bucuros mă ţin de vorbă, răspunse femeia; că, drept să spun, nici n-aş avea mai mare bucurie decât să-mi văd bărbatul scăpat de la spânzurătoare şi pe Tedaldo în viaţă.

Tedaldo socoti atunci că-i vremea să se arate şi s-o liniştească pe femeie cu nădejdi mai temeinice şi dinspre partea bărbatului ei. De aceea îi zise:

— Doamnă, ca să te îmbărbătez niţel, am să-ţi mărturisesc o taină, pe care ai de grijă însă să n-o spui nimănui pentru nimica-n lume.

Şi fiindcă se aflau într-un ungher mai dosnic, singuri numai ei doi, căci doamna socotindu-l sfânt nu se temea să sadă cu el mai la o parte, Tedaldo scoase un inel, păstrat cu multă grijă atâta amar de vreme, pe care i-l • dăduse doamna în noaptea lor cea de pe urmă, şi ară-tându-i-l îi zise:

— Doamnă, cunoşti inelul ăsta?

Femeia, îndată ce-l văzu, îl cunoscu şi îi răspunse:

— Vezi bine că-l cunosc! Eu i l-am dăruit pe vremuri lui Tedaldo.

Atuncea pelerinul, sculându-se în picioare şi lepădân- "du-şi iute sumanul de pe umeri şi pălăria de pe cap, li zise în graiul florentin:

— Acuma mă cunoşti?

Când îl văzu femeia şi-l cunoscu că e Tedaldo, rămase înmărmurită, temându-se de el ca de-o arătare din mormânt; de aceea nu-l întimpină ca pe Tedaldo 03! Întors de pe meleaguri depărtate, ci ca pe celălalt Tedaldo, întors la viaţă din mormânt, şi, înspăimântată cum era, dădu să fugă. Dar Tedaldo îi zise cu grăbire:

— Doamnă, nu-ţi fie frică! Eu sunt Tedaldo al dumitale, voinic şi teafăr cum mă vezi. Nu-s mort, nici n-am murit

vreodată, zică ce-o zice fraţii mei şi dumneata cu ei deolaltă.

Femeia, mai liniştită oricum, recunoscându-i glasul şi uitându-se la el mai bine, după ce-şi zise în sinea ei că el era, de bună seamă, i se azvârli de gât şi-l sărută zicându-i:

— Iubite drag, bine-ai venit!

Iar el, după ce-o îmbrăţişa şi-o sărută, grăi:

— Doamnă, nu-i vreme îndeajuns acum ca să ne bucurăm mai mult de-această întâlnire; vreau să mă duc să fac astfel, încât Aldobrandino să scape cât mai iute şi trag nădejde că-n curând, pe mâine chiar, să-ţi pot aduce vesti îmbucurătoare; iar dacă aflu, precum cred, că-i sănătos, chiar astă-noapte as vrea să vin la dumneata să-ţi povestesc rnai pe-ndelete ce-am mai aflat despre el.

Şi zicând astfel îşi luă sumanul în spate, îşi puse pălăria şi sărutându-şi încă o dată iubita, după ce-o îmbărbăta cu vorbe de nădejde, se despărţi de ea şi-o luă de-a dreptul spre închisoarea unde zăcea Aldobrandino, mai frământat, sărmanul, de gândul morţii apropiate, decât de gândul c-o să scape şi de nădejdi de mai bine.

Ş: după ce ajunse acolo, cu învoirea temnicerului, intră la el în chip de duhovnic şi, aşezându-i-se alături, îi zise:

— Aldobrandino, eu ţi-s prieten şi vin ca să te scap, trimis de Dumnezeu, ce ştiindu-te nevinovat s-a îndurat de tine; de aceea, dacă vrei să-mi dai de dragul lui un dar pe care-am să ţi-l cer, îţi dau şi eu făgăduinţa că, de unde acu te-aştepţi la ştreang, până miine-n asfinţit ai să te vezi scăpat.

La care Aldobrandino spuse:

— Om bun, dacă scăparea mea îţi stă la suflet du-mitale, atunci de bună seamă mi-eşti prieten, precum spui, deşi nu te cunosc şi nici nu-mi amintesc să te mai fi văzut vreodată. E drept că n-am făcut păcatul de care-s învinovăţit; dar am făcut altele multe şi poate acelea m-au adus unde mă aflu acuma. Oricum, află că eu, spre a-i mulţumi lui Dumnezeu, care-mi vădeşte îndurare, sunt gata să şi fac, nu numai să-ţi făgăduiesc, orişice lucru, cât de mare, necum unul mai mic;

de aceea cere-mi orice vrei, că dacă scap, fii sigur e-am să-mi păstrez îngăduinţa.

Pelerinul îi zise atunci:

— Nu vreau să-ţi cer decât atâta: să-i ierţi pe fraţii lui Tedaldo că te-au adus aicea, crezându-te vinovat de moartea fratelui lor, şi să ţi-i socoteşti drept prieteni şi fraţi, dac-or veni să-ţi ceară iertare pentru ce-au făcut.

La care Aldobrandino răspunse:

— Numai cel păgubit cunoaşte cât e de dulce răzbunarea şi cu ce patimă-i râvnită; totuşi, pentru ca Domnul Dumnezeu să m-aibă în paza lui, îi iert chiar de pe-acuma; şi dac-o fi să ies de aicea, voi face astfel încât să fii cu totul mulţumit.

Răspunsul acesta îi plăcu pelerinului; de aceea, fără a-i mai spune alte cele, îl rugă stăruitor s-aştepte cu curaj până-ntr-a doua zi, când fără doar şi poate avea să fie mântuit de închisoare şi osândă. Apoi, plecând de la el, se duse drept la stăpânire şi acolo, luând într-un colţ pe unul dintre dregători, îi spuse între patru ochi.

— Stăpâne, omul e dator să trudească de bună-voie, făcând astfel ca adevărul să iasă la lumină – şi mai cu seamă când se află pe locul în care te afli domnia-ta acum – pentru ca cei ce n-au greşit să nu rabde osândă strâmbă, iar cei ce-s vinovaţi să fie pedepsiţi. Or, tocmai ca să fie aşa, spre cinstea dumitale şi spre osândă celor ce-s vrednici de pedeapsă, mă înfăţişez acum înaintea dumitale. După cum ştii, domnia-ta te-ai arătat cu multă asprime faţă de Aldobrandino Palermini, pe care-l socoteşti drept ucigaşul lui Tedaldo şi ca atare te gândeşti să-l osândeşti la moarte; dar adevărul nu-i acesta şi eu până la miezul nopţii socot să-ţi fac şi mărturie că nu mint când vorbesc aşa, dându-ţi pe mână ucigaşii bărbatului cu pricina.

Judele, om de treabă, îi dădu bucuros ascultare, cu atât mai mult cu cât şi lui îi părea rău de bietul Aldo-t>randino. Drept care, după ce află şi alte lucruri de la dânsul, cu ajutorul lui, cam pe la miezul nopţii, îi prinse ca din oală pe

cei doi fraţi hangii, cu slujitor cu tot. Iar mai apoi, când vru să-i pună la cazne, ca să afle din gura lor, cum se întâmplase treaba, tâlharii nu răb-dară si, la început tot câte unul, iar mai la urmă toţi deodată, mărturisiră drept pe faţă că ei îl omorâseră pe Tedaldo Elisei, fără să ştie cine e. Şi când fură întrebaţi de pricina omorului, răspunseră că tânărul, pe când ei nu se aflau la han, se legase de nevasta unuia dintre ei, poftind s-o aibă cu de-a sila.

Pelerinul, după ce află cum stau lucrurile, cu învoirea judelui plecă şi se duse pe ascuns acasă la madonna Ermellina, pe care o găsi veghind – în timp ce toţi ceilalţi ai casei dormeau – - şi aşteptându-l, deopotrivă dornică să afle veşti de bine de la bărbatul ei, cât şi să pecetluiască pacea şi împăcarea cu Tedaldo. Şi pă-trunzând la dânsa îi zise:

— Bucură-te, iubita mea, că mâine ai să-ţi vezi bărbatul scăpat din închisoare şi întors aicea acasă.

Şi ca să-i dea femeii deplină încredere, îi povesti de-a fir-a-păr tot ce făcuse pentru Aldobrandino.

Femeia, bucuroasă foarte de-aceste două întâmplări, picate ca din cer şi-aşa de bine potrivite, adică pe de o parte de regăsirea lui Tedaldo, pe care ea-l plânsese mort, şi pe de altă parte de faptul că-l vedea scăpat pe bietul Aldobrandino, pe care se-aştepta cât de curând să-l plângă, sări de gâtul lui Tedaldo, şi-l sărută cu foc; apoi, culcându-se împreună, făcură bucuroşi plăcută şi voioasă pace şi pân'la zi se desfătară unul cu celălalt. Iar către revărsat de zori Tedaldo se sculă şi, după ce-i spuse femeii ce-avea de gând să facă, rugând-o să nu-l dea de gol, înveşmântat cu aceleaşi straie de pelerin, plecă să vadă de Aldobrandino. Într-acest fel, a doua zi, stăpî-nirea, socotindu-se pe deplin luminată, îi dădu drumul lui Aldobrandino şi nu mult după aceea porunci să li se taie capul ucigaşilor chiar pe locul unde săvârşiseră omorul.

Aldobrandino, văzându-se scăpat, spre multa bucurie a lui şi a nevestei sale, precum şi-a rubedeniilor şi-a prietenilor toţi, şi ştiind că numai pelerinul îl ajutase în treaba asta, îl

duse cu alai acasă şi îl pofti să şadă la el atâta vreme cât avea să rămână în oraş; iar acolo-nici el şi nici nevastă-sa nu se mai saturau să-l omenească cu de toate şi mai cu seamă ea, care ştia, vezi bine, pe cine omeneşte. Dar după câtva timp, Tedaldo – care ştia că fraţii săi rămăseseră de râsul lumii, după ce învinuirea lor se dovedise strâmbă, şi ca atare, temători, prinseseră a se înarma – socotind c-a venit vremea să-i împace cu Aldobrandino, îl rugă pe acesta să-şi ţină făgăduinţa. Aldobrandino îi spuse că-i gata să se împace. Pelerinul rândui atunci pentru ziua următoare un ospăţ bogat şi îl rugă pe Aldobrandino ca dimpreună cu rudele lui şi cu femeile lor să-i primească pe cei patru fraţi cu neveste cu tot, adăugind c-avea să meargă el însuşi cât mai degrabă să-i poftească ca din partea lui la ospăţul de împăcare. Or, fiindcă Aldobrandino se arăta bun bucuros să facă după placul pelerinului, acesta se duse numaidecât acasă la cei patru fraţi şi după ce le spuse o seamă de cuvinte din câte se cereau rostite în legătură cu aceasta, în cele de pe urmă le dovedi cu atari temeiuri greşeala lor, încât izbuti cu uşurinţă să-i aducă pe calea împăcării cu Aldobrandino, faţă de care făgăduiră să-şi ceară iertare; după aceea îi pofti pe-a doua zi la masă împreună cu nevestele lor, iar dânşii, încredinţaţi că nu le întinde o capcană, primiră bucuroşi.

A doua zi dar, către vremea prânzului, primii care sosiră în casa lui Aldobrandino fură cei patru fraţi ai lui Tedaldo, toţi patru îmbrăcaţi în negru şi însoţiţi de câţiva prieteni; şi-acolo, de faţă cu toţi oaspeţii care fuseseră poftiţi, lepădându-şi armele, fraţii se dădură pe mâna gazdei, cerându-i iertare pentru câte uneltiseră împotriva ei. Aldobrandino, lăcrămând, îi primi înduioşat şi, după ce-i sărută pe gură pe toţi patru la rând, rostfS în grabă câteva cuvinte, arătându-le că-i iartă pe deplin de tot răul pe care i-l făcuseră. Pe urmă se înfăţişară surorile şi nevestele fraţilor, înveşmântate şi ele tot în negru, şi fură primite cu zâmbete şi plecăciuni de ma~ donna Ermellina şi de

celelalte doamne poftite la ospăţ. Apoi, aşezându-se la masă, atât bărbaţii cât şi femeile fură ospătaţi din belşug, fără să aibă a se plânge de altceva nimic, decât de stânjeneala şi liniştea care domnea din pricina mâhnirii înfăţişate prin straiele cernite pe care le purtau rubedeniile lui Tedaldo (lucru pentru care mulţi îl ţinură de rău pe pelerin, care se aflase tocmai atunci să rânduiască un ospăţ). Dar el, care-şi dăduse seama că oaspeţii cârteau, socotind că sosise vremea să le alunge supărarea, se sculă în picioare şi pe când mesenii, ajunşi către sfârşitul ospăţului, mâncau poame şi dulciuri, le zise astfel:

— Un singur om mai lipseşte de la acest ospăţ: spre-a-l mai înveseli puţin, şi acela e Tedaldo; or, fiindcă voi, care-aţi trăit mereu alături de el, n-aţi. Iubutit să-l recunoaşteţi, eu am să fiu acela care-am să vi-l arăt.

Şi, zicând astfel, îşi azvârli sumanul din spate dimpreună cu celelalte straie de pelerin şi rămase într-o scurteică de mătase verde, spre mirarea celor de faţă, care-l priveau înmărmuriţi şi care-l cercetară îndelung până să-şi crează ochilor că el era Tedaldo. Iar el, văzând una ca asta, se apucă să povestească despre rubedeniile sale, despre câte se petrecuseră în familiile lor şi despre câte păţise el vreme de şapte ani de zile. Drept care fraţii lui şi toţi ceilalţi bărbaţi care se aflau acolo se repeziră să-l sărute şi după ei se înghesuiră şi femeile, fie că-i erau rude ori nu, toate buluc, în afară de ma-donna Ermellina. Aldobrandino, văzând aceasta, îi zise:

— Ce-nseamnă asta, Ermellino? De ce nu-l săruţi şi tu pe Tedaldo, aşa cum fac toate doamnele?

La care femeia răspunse în auzul tuturor:

— Niciuna dintre ele n-are temei să-i iasă în cale şi să-l întâmpine mai bucuroasă decât mine, care îi sunt îndatorată mai mult ca orişicare alta, căci numai mulţumită lui mi te-am redobândit; dar vorbele ce s-au scornit pe socoteala mea când noi îl jeluiam pe celălalt mă fac să stau deoparte acum.

— Vezi-ţi de treabă, doamnă! Doar nu-ţi închipui că-mi aplec urechea la nişte clevetiri din astea, că doar Tedaldo, bietul, care a trudit ca să mă scape, a dovedit cu prisosinţă că lumea n-a avut dreptate în cele ce s-au spus, deşi nici înainte vreme eu unul n-am crezut o boabă din câte s-au scornit. Hai, du-te fuga de-l sărută!

Femeia, care nici nu poftea alta, nu se arătă înceată întru împlinirea vremii lui şi-şi ascultă bărbatul; drept care se sculă în picioare şi-l sărută şi ea cu bucurie pe Tedaldo, ca toate celelalte doamne. Mărinimia lui Tedaldo şi multa lui îngăduinţă plăcu din cale-afară fraţilor săi, precum şi celorlalţi care se aflau de faţă, şi orice fărâmă de îndoială se risipi din cugete. Apoi, după ce fiecare îşi dovedi cu prisosinţă bucuria, Tedaldo cu mâinile lui sfaşie straiele cernite ale fraţilor săi şi cele cafenii pe care le purtau surorile şi cumnatele sale şi porunci pe loc să li se aducă alte straie. Iar după ce le îmbrăcară, porniră a petrece cu cântece şi dansuri şi alte câte toate, din care pricină ospăţul, care începuse pe tăcute, se isprăvi cu tămbălău şi cu petrecere în lege. Şi veseli cum erau mesenii ise mutară apoi acasă la Tedaldo, unde şezură şi la cină, şi încă vreo câteva zile petrecură tot la fel, ţinând-o dintr-un chef într-altul.

Florentinii se uitară multă vreme la Tedaldo ca la un mort sculat din groapă şi unii dintre ei, ba chiar şi fraţii lui, mai ^rămăseseră c-o leacă de îndoială în suflet de era el cu adevărat ori ba; şi poate s-ar mai fi îndoit încă destulă vreme, dacă nu i-ar fi lămurit pe deplin o întâmplare care le dovedi cine fusese mortul. Treceau într-o zi prin faţa casei lor nişte armăşei din Lunigiana si, văzându-l pe Tedaldo, se apropiară de el şi-i ziseră:

— Bine te-am găsit, Faziuolo!

La care Tedaldo le răspunse, de faţă fiind şi fraţii săi:

— Mă luaţi drept altul, mi se pare.

Armăşeii, auzindu-l vorbind, se ruşinară şi-şi cerură. Iertare, zicând:

— Aşa o fi, dar dumneata semeni leit cu un tovarăş de-^al nostru, pe care îl cheamă Faziuolo din Pontremoli, care a venit aici cam de vreo două săptămâni şi parcă l-ar fi înghiţit pământul, că de atunci n-am mai aflat nimica despre dânsul. Ce-i drept, ne-am cam mirat vă-zându-te îmbrăcat aşa, căci el era soldat ca noi.

Cel mai vârstnic din fraţii lui Tedaldo, auzind acestea, ieşi înainte şi-i întrebă pe armăşei cum era îmbrăcat Faziuolo. Aceia îi spuseră ce straie avea pe el şi mai la urmă se află că era îmbrăcat aşa precum spuseseră. Din care pricină, după acest semn şi după încă altele, aflară că cel omorât fusese Faziuolo şi nicidecum Tedaldo. Drept care toată lumea, şi fraţii şi ceilalţi, fură cu totul încredinţaţi că n-au la ce să se mai îndoiască. Iar Tedaldo, ajuns din nou bogat, rămase credincios iubirii sale, şi fără ca femeia să se mai supere vreodată, îşi potriviră întâlnirile cu grijă şi pe ascuns, bucurându-se încă multă vreme de dragostea lor. Facă Domnul să ne bucurăm şi noi de-a noastră.

Povestea a opta.

Ferondo înghite nişte prafuri şi e îngropat, fiind socotit mort; apoi e scos din mormânt de stareţul care trăia cu nevasta lui, e întemniţat şi lăsat să creadă că se află în Purgatoriu; la urmă învie din morţi şi creşte un copil de-al stareţului, făcut cu nevasta lui.

Isprăvindu-şi Emilia povestea ei cea lungă – - care totuşi nu supărase pe nimeni dintre cei de faţă din pricina aceasta, ba dimpotrivă, dată fiind mulţimea întâmplărilor şi felurimea lor, păru tuturor pe scurt povestită – regina făcu semn Laurettei să vorbească mai departe, dându-i prilej să înceapă astfel:

— Iubite doamne, îmi vine-n minte, şi trebuie să v-o spun, o întâmplare adevărată, care pare mai degrabă o născocire decât un adevăr, aşa precum a fost de fapt. Mi-am adus aminte de ea ascultând povestea Emiliei, în care un biet nenorocit e plâns şi înmormântat, fiind luat drept altul, în povestirea mea e vorba despre un om care a fost îngropat

de viu fiind luat drept mort şi care apoi, el însuşi, darmite ceilalţi, socoti nu că fusese viu, ci c-a înviat din morţi; din care pricină norodul îl preaslăvi ca pe-un sfânt, când tocmai, dimpotrivă, s-ar fi căzut să-l pedepsească pentru greşeala lui.

Se afla pe vremuri în Toscana – şi se mai află încă – o mănăstire aşezată pe-un loc mai neumblat de oameni, aşa precum sunt aşezate mai toate mănăstirile; şi acolo fu ales ca stareţ un preacinstit monah, cucernic întru toate, şi sfânt, şi evlavios, dar care nu răbda oprelişti când era vorba de femei. Atâta doar că treaba asta ştia s-o facă aşa de bine, şi se purta cu-atâta grijă, încât nu de ştiut, dar nici măcar de bănuit nu-l bănuia aproape nimeni, căci întru toate sfânt şi întru toate drept era ţinut de toţi. Acu se întâmplă ca stareţul acesta, legând prietenie cu un ţăran chiabur, un necioplit şi jumătate, pe care îl chema Ferondo (prietenie în care el nu afla nimic altceva decât ici-colo vreun prilej de desfătare pe spinarea prostiei lui Ferondo), se întâmplă, zic, ca între acestea să-şi dea seama stareţul că omul are o nevastă din cale-afară de frumoasă; şi într-aşa hal i se aprinseră călcâiele după femeie, încât şi zi şi noapte numai la dânsa se gândea. Ci auzind sfinţia-sa că Ferondo acesta, aşa nătâng şi fonf cum se arăta în toate celea, în dragostea ce i-o purta nevestei şi în grija cu care şi-o păzea era al naibii de isteţ, fu cât pe-aci sărmanul să-şi piardă orişice nădejde. Totuşi, şiret fiind, făcu ce făcu şi-l înduplecă pe Ferondo să vie din când în când, dimpreună cu nevastă-sa, să mai răsufle oleacă în grădiniţa mănăstirii. Acolo şedea cu ei de vorbă despre fericirea vieţii veşnice şi le povestea cu umilinţă faptele creştineşti săvârşite de bărbaţii şi femeile de odinioară, până ce într-o bună zi femeia îşi dori să i se spovedească şi ceru învoirea lui Ferondo, care-o lăsă să facă aşa precum dorea.

Ducându-se aşadar femeia să se spovedească la stareţ, spre bucuria lui, după ce i se aşeză la picioare, începu fără înconjur de-a dreptul după cum urmează:

— Părinte, dacă Dumnezeu mi-ar fi dat un bărbat ca lumea, sau dacă mai degrabă nu mi-l dădea de loc, poate că mi-ar fi fost uşor, cu sfaturile dumitale, s-apuc şi eu pe calea ce ne-ai vădit că duce spre viaţa fără moarte; dar eu, de stai să te gândeşti cine-i Ferondo ăsta şi cât e de nătâng, pot zice că mi-s văduvă, şi totuşi tot sunt măritată, căci cât trăieşte el nu pot avea un alt bărbat. Iar el, zălund cum e, fără vreo pricină anume, e atât de bănuitor, încât eu una nu mai pot trăi cu el altminteri decât în scârbă şi alean. De aceea, până a nu ajunge să-ţi spun şi altele, te rog, cu multă umilinţă, fii bun şi dă-mi un sfat în toată treaba asta, că dacă nu m-apuc de aici să osârdesc a face bine, degeaba mă mărturisesc şi mă trudesc, că tot n-ajută.

Vorbele acestea îl unseră la suflet pe călugăr, care socoti că prin ele soarta îi deschide calea spre împlinirea celei mai mari dorinţe a lui. De aceea îi zise aşa:

— Fiica mea, socot că-i mare pacoste pe capul unei femei frumoase şi gingaşe ca dumneata să aibă de bărbat un nătărău; dar socotesc că-i şi mai mare să aibă un soţ bănuitor; or, dumneata având şi una şi cealaltă, nu-mi vine greu să-ţi dau crezare când zici că rabzi atâta chin. La toate acestea însă, ca să vorbesc pe scurt, eu nu văd altă îndreptare, decât să încercăm a-l vindeca de gelozie. Leacul care-i trebuie lui eu ştiu să-l fac, dar vezi, s-ar cere ca dumneata să tăinuieşti câte am să-ţi spun acum.

Femeia îi răspunse:

— Părinte, dinspre partea asta să nu te temi; că eu mă las mai bine omorâtă decât să suflu un cuvinţel din câte ai să-mi spui. Da' vorba-i, cum să facem?

— Decameronul, voi. I – cd. 80

Stareţul zise atunci:

— Ca să se lecuiască, e de trebuinţă negreşit să meargă în Purgatoriu.

— Dar cum să ajungă viu acolo? Îl întrebă femeia. Stareţul îi răspunse:

— Dintâi trebuie să moară şi-apoi nu-i greu s-a-jungă; iar după ce va fi îndurat atâta chin, încât să fie lecuit de năravul lui, noi ne-om ruga de Dumnezeu, cu rugăciuni anume, ca să-l aducă iar la viaţă şi Domnul ne va da ascultare.

— Care va să zică să rămân văduvă? Întrebă femeia.

— Vezi bine, zise stareţul, dar numai pentru o vreme. Şi-n vremea asta va trebui să fii cu multă grijă şi nu care cumva să te măriţi cu altul, că l-ai mânia pe Dumnezeu de-ai face una ca aceasta; iar când o fi să se întoarcă Ferondo, ai să fii silită să te întorci la el şi atuncea ţin-te gelozie!

Femeia îi zise atunci:

— Părinte, dacă-i vorba să iasă lecuit din toată treaba asta, ca să mai pot şi eu sufla oleacă în voie, eu n-am nimica împotrivă. Domnia-ta fă cum pofteşti.

— De bună seamă c-am să fac, răspunse stareţul; da-i vorba cu ce socoti să mă răsplăteşti pentru o treabă ca aceasta?

— Cu orice vrei, părinte, numai să pot, grăi femeia. Dar oare ce-ar putea să facă una ca mine pentru un om cum e sfinţia-ta?

La care stareţul răspunse:

— Domnia-ta poţi face cam tot acelaşi lucru pe oare îl fac eu de dragul dumitale; căci precum eu sunt gata să fac orice spre mângâierea şi alinarea dumitale, la fel poţi şi domnia-ta să-mi fericeşti întreaga viaţă.

Femeia îi răspunse:

— Dacă-i aşa, sunt gata să fac orice pofteşti.

— Atuncea, zise stareţul, să-mi dai iubirea dumitale şi să mă mulţumeşti din plin, că eu mă prăpădesc cu zile de când mă tot gândesc la asta.

Femeia, auzind ce-i cere, răspunse buimăcită:

— Vai de mine, părinte, cum vii să-mi ceri una ca asta? Eu te credeam un sfânt! Cuvine-se oare ca sfinţii să ceară aşa ceva femeilor care se duc să-i roage de povaţă?

La care stareţul îi zise:

— Nu te mira, drăguţo, că printr-o faptă ca aceasta sfinţenia nu-i ştirbită, căci ea sălăşluieşte în suflet, pe câtă vreme ce-ţi cer eu nu e decât păcat trupesc. Ş-apoi fie cum o fi, vorba-i că frumuseţea şi farmecele dumitale m-au zăpăcit într-aşa chip, încât iubirea mă sileşte să fac aşa şi pace. Unde mai pui că dumneata, cu frumuseţea dumitale, te poţi mândri mai mult ca oricare alta, de stai să te gândeşti că e plăcută sfinţilor, care de! Ştiut e că-s deprinşi cu frumuseţile cereşti; iar eu, deşi sunt stareţ, sunt om ca toţi ceilalţi şi, precum vezi, nu-s nici bătrân. N-are la ce să-ţi vie greu să faci una ca asta, ci dimpotrivă s-ar cădea să vrei şi dumneata s-o faci, căci până ce Ferondo s-o pocăi în Purgatoriu, eu, stându-ţi noaptea în preajmă, te-oi alinta în locul lui. Şi nimeni n-o să ştie, căci toţi mă cred un sfânt, aşa cum mă credeai şi dumneata înainte, ba încă şi mai mult. Nu da cu piciorul norocului trimis de Dumnezeu, căci nici nu ştii câte femei ar vrea să aibă ce-ai putea domnia-ta să ai, şi vei avea de bună seamă, dacă ai s-asculţi cuminte povaţă ce ţi-o dau. Unde mai pui că am şi nişte giuvaeruri, pe care m ruptul capului nu le-aş da altcuiva decât domniei-tale. Fă dar, nădejdea mea, fă şi tu pentru mine câte fac şi eu bucuros de dragul dumitale.

Femeia ţinea obrazul în pământ, fără să ştie ce să zică, căci de învoit nu-i prea venea să se învoiască. Drept care stareţul, văzând că de ascultat îl ascultase, dar că răspunsul întârzia, gândind că izbutise pe jumătate s-o convingă, mai adăugă un val de vorbe la cele dinainte şi până a nu sfârşi de spus îi şi vârî în cap că bine face de-l ascultă. De aceea, ruşinată foarte, femeia îi răspunse că se învoieşte cu ce-i cere, dar că nu-i poate face în voie până ce Ferondo nu ajunge în Purgatoriu.

La care stareţul voios îi zise cu grăbire:

— Are s-ajungă şi încă iute; numai să faci într-aşa fel ca mâine sau poimâine să vie aici la mine.

Şi zicând astfel îi strecură pe ascuns în mână un inel de toată frumuseţea şi apoi o învoi să plece.

Femeia, bucuroasă de dar, trăgând nădejde să mai aibă şi altele în curând, se întoarse la cumetrele cu care venise la mănăstire şi se apucă să le înşire tot soiul de minuni despre sfinţenia stareţului. Apoi, cu ele dimpreună, se întoarse acasă la bărbat.

La vreo câteva zile după aceea, Ferondo se duse la mănăstire şi stareţul, cât ce-l văzu, pe loc se hotărî să-I şi trimită în Purgatoriu. Acu, avea stareţul nostru niscaiva prafuri cu puteri făcătoare de minuni, câştigate de el prin părţile Răsăritului de la un mare prinţ, care zicea că se foloseşte de ele Bătrânul Munţilor când vrea să trimită pe cineva dormind în paradisul său ori să-I aducă de pe-acolo, şi că aceste prafuri, după cum le dădeai – mai mult ori mai puţin – făceau pe cel care le lua să doarmă mai mult ori mai puţin, fără de nici o vătămare şi într-aşa chip încât, până ce omul se afla sub stăpânirea lor, nimeni n-ar fi putut să spună că nu e mort de-a binelea. Or, luând călugărul din ele atâta cât să poţi dormi trei zile încheiate şi amestecându-le într-un pahar cu vin nelimpezit chiar bine, i le dădu lui Ferondo să le bea, în chilioara lui, fără să bage el de seamă. Apoi îl duse în curtea mănăstirii şi începu să-şi râdă de el şi de prostiile lui, dimpreună cu alţi călugări. Nu după multă vreme însă, lucrând puterea prafurilor, Ferondo fu lovit deodată de un somn aşa năprasnic, încât adormi de-a-n-picioarelea şi apoi se prăbuşi la pământ, aşa adormit cum era. Stareţul, făcându-se că-i tulburat de această întâmplare, porunci să fie uşurat de strânsoarea hainelor, să i se aducă apă rece ca să-i stropească faţa, şi-i rândui şi alte leacuri, făcându-se că încearcă să-l vindece de rău de pântec ori cine ştie de ce altă meteahnă asemănătoare. Dar, văzând el şi ceilalţi că nu e chip să-l trezească şi neputând nicicum, oricât îl pipăiră la încheieturi, să-i simtă bătaia sângelui în vine, se încredinţară pe deplin că-i mort şi pace bună; de aceea dădură înştiinţare nevesti-şi şi rudelor, care veniră în grabă, şi, după ce nevastă-sa cu alte rubedenii îl jeluiră o bucată, stareţul porunci să fie pus în raclă aşa

îmbrăcat cum se afla. Femeia se întoarse apoi acasă şi spuse tuturor că nu voia nici în ruptul capului să se despartă de pruncul pe care-l avusese cu răposatul; drept aceea, rămânând la casa ei, se apucă să-şi vadă de copilaş şi de avutul lui Ferondo.

Stareţul, dimpreună cu un călugăr bolonez în care avea mare încredere şi care tocmai în ziua aceea picase din Bologna, se sculă pe ascuns în puterea nopţii şi, scoţându-l pe Ferondo din raclă, îl aşezară într-un beci pe unde nu răzbea nici dâră de lumină şi care beci fusese anume zidit spre a sluji drept temniţă călugărilor care păcătuiau. Apoi, scoţându-i veşmintele, îl îmbrăcară în straie de călugăr şi, aşezându-l pe o grămadă de paie, îl lăsară să zacă acolo până ce avea să-şi vie în fire. Jiar bolonezul, pe care stareţul îl învăţase ce să facă, rămase să-l păzească, fără ca nimeni altul să ştie despre aceasta.

A doua zi stareţul c-o mână de călugări se duse la femeie s-o cerceteze, chipurile, şi o găsi cernită toată şi foarte întristată; şi după ce-i dădu duhovnicească mân-gâiere, îi aminti în şoaptă de ceea ce-i făgăduise. Femeia, ştiindu-se singură acum şi mântuită de beleaua cu omul ei, când mai văzu că stareţul mai poartă şi de astă dată în deget un inel, răspunse că e gata să-i mulţumească poftele şi căzură la învoială să vie în noaptea următoare. A doua zi dar, pe înnoptate, stareţul, îmbrăcat cu hainele lui Ferondo şi întovărăşit de călugărul lui, se duse la femeie şi petrecu cu dânsa până ce se crăpă de ziuă cu multă bucurie şi mare desfătare. Pe urmă se întoarse iar la mănăstire; şi întru atare slujbă de foarte multe ori bătu această cale. ŞL fiindcă în mai multe rânduri, fie la dus fie la întors, se nimeri să se întâlnească cu oameni de prin sat, aceia îl luară drept Ferondo, gândind că s-a întors din groapă anume spre a se pocăi prin părţile acelea. Dintr-asta se lăţiră apoi o seamă de poveşti scornite de prostime şi în mai multe rânduri ajunseră şi la urechile femeii; atâta doar că ea ştia cine-i strigoiul pocăit.

Călugărul lăsat în preajma lui Ferondo, când îl văzu că S3 trezeşte, fără a putea pricepe, bietul, pe unde se' găseşte, se năpusti asupra lui c-o voce înfricoşătoare şi c-un mănunchi de nuieluşe îi trase o mamă de bătaie, să n-o mai uite-n veci.

Drept care omul nostru, răcnind şi văietându-se, tot întreba săracul:

— Pe unde-s, rogu-te, pe unde-s?

La care fratele îi răspunse:

— In Purgatoriu eşti.

— Cum, întrebă Ferondo, care va să zică am murit?

— Vezi bine c-ai murit.

Când auzi una ca asta, Ferondo prinse a-şi plânge nevasta, copilaşul, şi chiar pe sine însuşi prinse a se plânge cu durere, rostind tot felul de năzbâtii, care de care mai trăsnite. Apoi călugărul îi aduse ceva de mâncare şi de băut. Iar Ferondo văzând acestea zise:

— Doar nu cumva mănâncă morţii?

— Ba da, grăi călugărul, şi ce-ţi aduc acuma aici e ce-a trimis femeia, care ţi-a fost nevastă, azi-dimi-neaţă la biserică, pentru ca să-ţi citim de suflet. Iar Dumnezeu îţi întoarce pomana, precum vezi.

Ferondo zise atunci:

— Doamne, plăteşte-i însutit! Că tare am maiiu-iubit-o! Şi până a nu muri, cât e de lungă noaptea, o alintam în braţe şi într-una o pupam, ba mai făceam şi altele când îmi da ghes simţirea.

Apoi, flămând fiind, se puse să mănânce cu poftă şi să bea, dar, cum i se păru că vinul e cam slab, făcu:

— Bătu-o-ar Dumnezeu, că n-a dat popii vin din butea cea de lângă zid.

După ce isprăvi cu prânzul, călugărul îl înhaţă din nou şi îi mai arse o bătaie cu aceleaşi nuieluşe. Iar Ferondo, după ce răcni cât răcni, îi zise:

— De oe mă baţi în halul ăsta?

— Aşa-i porunca de la Domnul, îi zise popa, să te bat de două ori pe zi.

— Şi din ce pricină anume? Îl întrebă Ferondo. Călugărul răspunse:

— Pentru că ai fost bănuitor, deşi aveai de soaţă pe cea mai cumsecade femeie din tot satul.

— Ah, vai de sufleţelul meu, se tângui Ferondo; aşa e, bine zici, cea mai cuminte şi mai dulce; mai dulce decât mierea, da' vezi, eu nu ştiam că Dumnezeu ţine de rău pe oamenii care-s bănuitori, că de ştiam, zău, n-aş fi fost.

Călugărul îi zise atunci:

— De toate astea ar fi trebuit să-ţi dai seama până te aflai încă pe lume şi acolo să te fi îndreptat; acu, dacă o mai fi vreodată să te întorci iar pe pământ, vezi, vâră-ţi bine în cap bătăile ce rabzi aici, astfel ca niciodată să nu mai fii bănuitor.

— D-apoi cum, se minună Ferondo, cine-a murit se poate întoarce iar pe lume?

Călugărul îi răspunse:

— Te cred, dar numai cei care-s aleşi de Dumnezeu.

— Doamne, făcu Ferondo, de-o fi să mă întorc şi eu, jur c-am să fiu cel mai de treabă bărbat din lumea asta: n-am să-mi mai bat nevasta niciodată şi nici n-am s-o înjur decât o dată, pentru posiroa asta pe care mi-a trimis-o. Măcar de i-ar fi dat în cap să puie şi-o feştilă! Da' ţi-ai găsit! Am fost silit sa beau şi să mă-nânc pe orbecăite.

— Ba ţi-a trimis, şi încă mai multe, îi zise popa, dar vezi c-au ars la liturghie.

— Aşa e, bine zici. Ei, de mă întorc, să ştii c-o las să facă cum o taie capul. Da', rogu-te, domnia-ta care mă baţi, cine eşti?

Călugărul îi zise:

— Şi eu sunt mort ca şi tine şi-am fost de fel de prin Sardinia. Dar cum pe cealaltă lume am lăudat unui stăpân de-al meu pe oamenii bănuitori, Dumnezeu – până ce-o chibzui să facă altceva cu noi, cu mine şi cu tine – mi-a dat

osânda asta: să-ţi dau adică să mă-nânci, să bei şi-apoi să te cotonogesc.

Ferondo întrebă:

— Numai noi doi ne aflăm pe aicea?

— Aş, sunt cu miile; da' tu n-ai cum să-i vezi şi să-i auzi, precum nu pot nici ei să te zărească ori să te audă.

Ferondo întrebă din nou:

— Oare suntem departe tare de locurile noastre?

— Ohoho! Făcu călugărul, cale de mii de postii. Al naibii de departe!

— Depărtişor, nu glumă, se minună Ferondo; pe câte judec eu, dacă-s atâtea postii, se vede treaba că suntem cu totu-afar' din lume.

Cu de-alde astea şi altele asemănătoare, cu de-ale gurii şi bătaie, Ferondo fu ţinut cam la vreo zece luni de zile, în care, cât putu mai des, stareţul cercetă cu sârg nevasta cea frumoasă şi-şi petrecu cu ea pe cât putu mai bine. Dar într-o bună zi, ceasul cel rău pesemne, femeia se trezi că-i grea şi-i spuse stareţului vestea. Din care pricină amândoi se chibzuiră că-i de lipsă, şi încă cât mai iute, să-l scoată pe Ferondo din Purgatoriu şi să-l învie, ca să se întoarcă la nevastă şi ea să poată zice c-a rămas grea cu dânsul.

Drept care în noaptea următoare stareţul porunci să vie careva să-l cheme pe Ferondo c-o voce prefăcută şi apoi să-i zică aşa:

— Ferondo, veseleşte-te că Dumnezeu s-a îndurat de tine şi te trimite iar în lume, unde întorcându-te avea-vei de la nevasta ta un prunc şi pruncul ai să ţi-l botezi cu numele de Benedetto, căci Domnul Dumnezeu s-a îndurat de tine numai pentru rugarea multă a stareţului tău cel sfânt şi a femeii tale, precum şi de hatârul sfântului Benedetto.

Ferondo, auzind acestea, se veseli şi zise:

— Foarte mă bucur! Deie-i Domnul ani mulţi cu sănătate Părintelui Ceresc, şi stareţului, şi sfântului Benedetto, şi nevesti-mi, drăguţa şi dulcea de ea.

Stareţul, după ce-i turnă în vinul pe care i-l trimitea zilnic o fărâmă din prafurile fermecate, atâta cât să doarmă cam patru ceasuri, nu mai mult, îl îmbrăcă din nou în hainele lui şi dimpreună cu călugărul bolo-nez îl puse iar în racla unde fusese înmormântat. A doua zi de dimineaţă Ferondo se trezi şi printr-o crăpătură a raclei văzu lumina zilei, pe care nu-şi mai amintea s-o fi văzut de zece luni: drept care, părân-du-i-se că trăieşte, se apucă să strige: Deschideţi-mi, deschideţi-mi şi începu el însuşi să împingă în sus cu creştetul aşa de tare bolta raclei încât, nefiind prea tare înţepenită, o scoase din ţâţâni, mai s-o răstoarne de pe raclă. Călugării, care tocmai atunci cântaseră utrenia, dădură fuga într-acolo, îi cunoscură vocea şi-l văzură că se ridică şi dă să iasă din mormânt. Din care pricină, înfricaţi de ciudăţenia întâmplării, o rupseră la fugă şi dădură buzna peste stareţ. Stareţul, prefăcându-se că se ridică de la rugăciune, le zise:

— Fraţilor, de ce vă temeţi? Luaţi crucea şi agheasmă, veniţi cu toţii după mine şi-om merge să vedem ce se îndură să ne arate puterea Tatălui Ceresc.

Zis şi făcut. Ferondo, între acestea, galben ca ceara la obraz, drept unul care nu văzuse de zece luni lumina zilei, ieşise din mormânt. Şi de îndată ce-l văzu pe stareţ, se azvârli la picioarele lui şi-i zise:

— Părinte, după câte mi s-au arătat azi-noapte, rugăciunile dumitale, ale sfântului Benedetto şi-ale femeii mele m-au mântuit de chinurile Purgatoriului şi m-au adus iarăşi la viaţă. Drept care îl rog pe Dumnezeu să-ţi dea sănătate acu şi-n veci de veci amin.

Stareţul zise atunci:

— Lăudată fie puterea Domnului! Du-te dar, fiule, de vreme ce Dumnezeu te-a înviat din morţi, du-te de-ţi mângâie nevasta, care de când ţi-ai dat sfârşitul într-una te boceşte, şi fii de-aci înainte slugă plecată a lui Cristos.

Ferondo îi răspunse:

— Ştiu, părinte, ce cuminte-i, că mi-au mai spus-o şi alţii. Da' las' pe mine! Că de îndată ce-oi da ochii cu ea, am s-o sărut până n-am să mai pot. Aşa de dragă, mi-e.

După ce plecă Ferondo, stareţul se prefăcu că-i năucit de această întâmplare şi întru cinstirea ei puse călugării să cânte un preacucernic Miserere. Ferondo se întoarse în sat, dar oamenii când îl văzură o luară care încotro, fugind ca de-altă arătare, deşi el îi chema înapoi, ţinând morţiş să le arate că înviase ca Cristos. Şi până şi nevastă-sa se înfricoşa de el. De la o vreme însă, venindu-şi oamenii în fire şi încredinţându-se că-i viu, se apucară a-i pune tot felul de întrebări; iar el, fă-când pe înţeleptul, le răspundea la toţi, ba le dădea şi vesti de pe la rudele lor moarte şi despre Purgatoriu spunea nişte năzbâtii de te cruceai nu alta, istorisind pe îndelete, de faţă cu tot satul, ce vorbă-i trimisese Domnul prin gura unui mare arhanghel, mai înainte de a învia. Şi în cele de pe urmă se întoarse acasă la nevastă şi, luându-şi iar în stăpânire averile nenumărate, lăsă femeia grea după părerea lui, şi chiar la vremea potrivită – - după credinţa proştilor care-şi închipuie că femeia drept nouă luni poartă copiii • – nevasta îi făcu fecior şi-l botezară Benedetto.

Întoarcerea omului nostru şi toate balivernele pe care. Le spunea, precum şi faptul că prostimea îl socotea înviat din morţi, sporiră fără seamăn faima de sfânt a stareţului. Iar omul care, bietul, din cauza geloziei răbdase atâta ciomăgeală, acu, fiind lecuit de ea, se astâmpără pentru vecie, întocmai după cum îi făgăduise stareţul femeii. De c'are lucru dânsa, nespus de mulţumită, trăi cinstită cu bărbatul, precum trăise şi înainte; atâta doar că uneori, când se ivea prilejul, nu se dădea înapoi nici de la preasfinţia-sa, care ştiuse s-o slujească cu atâta iscusinţă la vreme de necaz, şi încă ce necaz.

Povestea a noua.

Giletta di Nerbona U vindecă pe regele Franţei de-o bubă şi, drept răsplată, ii cere de bărbat pe Beltramo din

Rossiglione; cavalerul se însoară în silă, de ciudă pleacă la Florenţa şi acolo, îndrăgostindu-se de-a fată, Giletta se culcă cu el în locul fetei şi naşte doi băieţi; din care pricină Beltramo, primind a o îndrăgi, şi-o i ţine de nevastă.

Ţinând seama de privilegiul lui Dioneo, cel rânduit cu povestitul la urma tuturor, isprăvindu-se povestea Laurettei, numai reginei îi mai rămăsese să vorbească. Drept aceea, fără să mai aştepte a fi poftită de ceilalţi, plină de gingăşie, ea începu astfel:

— Cine-ar mai cuteza să spună o poveste care să poată place, după ce-a auzit-o pe cea a Laurettei? Noroc că n-a fost prima, căci de-ar fi fost aşa, de bună seamă celelalte nu ne-ar mai fi plăcut atâta; de aceea, drept să spun, mă tem să nu se întâmple la fel şi cu poveştile care urmează a se spune. Totuşi, fie ce-o fi, mă încumet să vă spun şi eu o istorioară potrivită cu tâlcul celor spuse azi.

În regatul Franţei trăia pe vremuri un nobil pe care îl chema Isnardo, conte di Rossiglione şi care, fiind bolnăvicios, ţinea mereu pe lângă el un doctor renumit pe care îl chema Gerardo di Nerbona. Contele avea un băieţaş, Beltramo, tare frumos şi drăgălaş, şi-n preajma acestui prunc creşteau cu el deodată şi alţi copii de vârsta lui şi printre dânşii şi-o fetiţă de-a doctorului, zisă Giletta după nume, care începu să-l îndrăgească pe băieţaş c-o dragoste cu mult mai pătimaşă decât s-ar fi căzut să simtă la vârsta ei plăpândă. Or, într-o bună zi murind numitul conte, băieţaşul rămase în grija regelui şi ca atare fu silit să plece la Paris; de care lucru copilita se necăji amarnic. Şi cum nu după multă vreme muri şi tatăl ei, ea se gândi c-ar da orice numai să poată merge şi dânsa la Paris să-l vadă pe Beltramo, dacă bunînţeles pentru o treabă ca aceasta ar fi avut prilej cinstit; dar, cum era păzită cu străşnicie de ai ei, căci rămăsese orfană şi pe deasupra şi bogată, nu era chip să afle prilejul potrivit. Şi între acestea ajunse fiind la vârsta măritişului, fiindcă nicicum nu izbutea să-l uite pe Beltramo,

făcuse vânt la o mulţime de peţitori cu care rudele ar fi dorit s-o vadă măritată.

Acu, în timp ce fata tânjea de dorul lui Beltramo mai mult ca niciodată – căci auzise că între timp ibă'a'tul se făcuse frum'os din cale-afară – se nimeri să audă că regele Franţei, din pricina unei copturi pe care o avusese în piept şi care nu fusese pe deplin lecuittă, rămăsese c-o bubă rea – prilej neostoit de chin şi de cumplită suferinţă – şi că de buba asta nu izbutiseră cu nici un chip să-l lecuiască doctorii, deşi mulţi se încercaseră făcându-i mai degrabă rău decât bine; astfel că regele, sărmanul, pierzând orice nădejde, nu mai vroia să ştie acum nici de poveţe, ir. ci de leacuri. Fata, auzind acestea, fu foarte mulţumită, căci se gândi c-avea în sfârşit prilej nebătător la ochi 'să meargă la Paris şi pe deasupra şi s-ajungă să se mărite cu Beltramo, dacă coptura regelui era cum şi-o închipuise d'ânsa. De aceea, ca una care învăţase 'O mulţime de lucruri de la tatăl ei, amestecă niscaiva prafuri din anumite ierburi bune la boala ce credea că-l mistuie pe rege şi, încălecând degrabă, porni către Paris. Acolo, întâi şi întâi căută cu dinadinsul să-l vadă pe Beitramo; iar după ce-l văzu se duse şi la rege şi îi ceru să facă bine şi să-i arate şi ei buba. Văzând-o aşa de tânără, de drăgălaşă şi frumoasă, regele nu fu în stare să i ise împotrivească şi i-o arătă pe dată. Fata, cum dădu cu ochi de bubă, se încredinţa nu-maideeât c-avea să-l poată vindeca şi-i zise:

— Măria-ta,: de te învoieşti, eu trag nădejde ca-n opt zile să te pot vindeca de buba asta, fără să înduri nici o durere şi făr' de nici un alt necaz.

Regele îşi bătu joc în sinea lui de vorbele fetei, zicân-du-şi: "Să ştie adică o fetişcană, ce n-au ştiut şi n-au putut cei mai vestiţi doctori din lume?" De aceea îi mulţumi frumos de grija ce i-o arăta, spunlându-i că se hotărâse să nu! Mai deie ascultare poveţelor doftoriceşti. La care fata îi răspunse:

— Stăpâne, dumneata nesocoteşti priceperea şi ştiinţa mea fiindcă mă vezi că-s tinerică, ba şi femeie pe deasupra; dar eu ţi-aduc aminte că nu tămăduieşte cu meşteşugul meu, ci cu ajutorul Domnului şi meşteşugul doctorului Gerardo di: Nerhona, care mi-a fost părinte şi care a fost la vremea lui doctor cu faimă în toată lumea.

Regele îşi zise atunci: "Poate că domnul mi-o trimite; de ce n-aş încerca să văd ce ştie face, de vreme; oe mă încredinţează c-am să mă vindec iute şi iară suferinţă?" Şi, hotărându-se să încerce, îi zise fetei:

— Dar dacă, după ce ne-ai pus să ne călcăm făgăduinţa, tiu izbuteşti să ne vindeci, atuncea ce să-ţi facem?

— Măria-ta, răspunse fata, pune să mă păzească; şi dacă nu te vindec în vreme de opt zile, atuncea arde-mă de vie; dar -dacă te-oi tămădui care-i răsplata mea?

La care regele răspunse:

— Pre: câte văd eşti fată mare; de aceea, de ne vindeci, te-om mărita la oaşa mare şi-are să-ţi fie bine.

— Stăpâne, zise fata, m-aş bucura şi eu de una ca asta, dar tare mi-ar plăcea să-mi aleg singură bărbatul, deşi, Doamne păzeşte, n-aş vrea să crezi că-mi sade gândul la vreunul din feciorii tăi sau din familia ta regească.

Şi regele îi făgădui numai'daeât să-i fată voia.

Fata se puse pe lucru şi izbuti să-l vindece pe rege şi mai iute decât făgăduise. Drept care dânsul, simţindu-s'e tămăduit, îi zise:

— Fată dragă, ţi-ai câstigaât bine bărbatul! Iar dânsa îi răspunse:

— Dacă-i aşa, măria-ta, atunci l-am câştigat pe Beitramo di Ro'ssiglione, pe care încă din pruncie am început să-l îndrăgesc şi apoi l-am îndrăgit mereu, din ce în ce mai mult.

Regelui îi veni cam greu să-i deie tocmai pe Beitramo, dar fiindcă i-l făgăduise, ica să nu-şi calce vorba, îl chemă pe tânăr şi-i zise:

— Beitramo, eşti om în toată firea acum, bărbat destoinic şi învăţat; vrem dar să ni te întorci stăpân pe locurile

dumitale, ducând acasă şi-o copilă pe care ţi-a: n ales-o noi de nevastă.

Beitramo îl întrebă atunci:

— Şi cine-i fata doamne?

— E aceea, spuse regele, care ne-a vindecat eu leacurile ei.

Beitramo, care-o cunoştea şi o văzuse de curând, deşi îi păruse imândră fata, ştiind-o că nu-i de neam, pe potriva lui, răspunse înciudat:

— Stăpâne, vrei să-mi dai o doftoriţă de nevastă? Ferit-a Dumnezitu să-mi fie dat a mă însura c-o astfel de femeie.

La care regele răspunse:

— Care va să zică ai vrea să ne călcăm cuvântul da't spre vindecarea noastră copilei care, drept răsplată, ni te-a cerut pe dumneata?

— Stăpâne, spuse atunci Beitramo, măria-ta poate să-mi ia tot ce am pe lumea asta şi chiar pe '~âne însumi mă poate da cui vrea, căci eu sânt al măriei-tale; dar află că eu unul câ't oi trăi n-am să mă împac cu gândul unei căsnicii ca asta.

— Ba ai isă te împaci, răspunse regele, ră"' aţi e înţeleaptă, frumoasă şi te îndrăgeşte ca pe Iu ^ina ochilor;

De aceea noi nădăjduim să ai parte de-o viaţă cu mult mai veselă cu dânsa decât cu orice altă doamnă de viţă mai aleasă.

Beltramo nu câroni şi regele dădu porunci să fie rânduite pregătiri mari şi falnice pentru serbarea nunţii. Iar când veni şi ziua aceea, deşi se cununa în silă, Beltramo, în faţa regelui, se însura cu fata care-l iubea mai mult ca orice pe lume. Şi, după ce-o făcu şi p-asta, cum el se hotărâse mai dainte ce să facă, spunând că vrea să meargă acasă, pe meleagurile lui, ca acolo să desăvârşeaseă taina cununiei, îşi luă rămas bun de la rege si, îneălecând pe cal, în loc s-o apuce către pământurile lui, porni de-a dreptul spre Toscana. Şi acolo, aflând că florentinii se războiau cu cei din Siena, se hotărî să lupte de partea florentinilor; drept care,

fiind primit cu cinste şi multă bucurie de ei, fu pus drept căpetenie în fruntea unei oşti si, fiind ţinut cu plată bună, rămase multă vreme în slujba florentinilor.

Mireasa, necăjită de cele întâmplate, trăgând totuşi nădejde să-l poată aduce înapoi prin buna ei purtare, plecă la Rossiglione, unde fu primită de toţi drept doamnă şi stăpână. Acolo însă – cum Beltramo lipsise ani de zile de pe pământurile lui – găsi în toate cele dezordine şi stricăciune, dar înţeleaptă fiind, se apucă cu hărnicie şi puse rânduială în toate; din care pricină supuşii se arătară mulţumiţi şi începură s-o îndrăgească cu dragoste statornică, învinuindu-şi cu asprime stăpânul, care nu părea să fie mulţumit de dânsa. După ce puise dar în rând moşiile şi casele cu toate ale lor, fata trimise vorbă contelui prin doi cavaleri, rugându-l s-o înştiinţeze dacă era ea pricina care-l ţinea departe, căci de-ar fi fost aşa, ea, ca să-i facă în voie ar pleca de acolo. La care vorbe contele răspunse cu asprime:

— Să facă cum o taie capul! Oât despre mine unul, n-am să mă întorc decât atuncea când o să poarte ea inelul ăsta-n deget şi-n braţe prunc făcut cu mine.

Inelul acela îi era tare drag contelui şi nu şi l-ar fi scos din deget perutru nimic în lume, căci auzise despre el c-avea putere fermecată. Se lămuriră deci trimişii că acele două lucruri erau cu neputinţă să fie dobândite, şi price-pând că vorba lor n-ajută la nimica şi nu-i în stare a zdruncina hotărârea contelui, se întoarseră la stăpâna lor şi-i povestiră ce răspuns îi trimitea bărbatul. Contesa, tare amărâtă, după ce chibzui îndelung, se hotărî să încerce să vadă de nu-i chip s-ajungă la cele două lucruri, astfel încât să-şi poată redobândi bărbatul. Drept care-şi făuri un plan şi după aceea, adunând bărbaţii cei mai răsăriţi şi mai destoinici, le înşiră la rând cu vorbe înduioşătoare tot ce făcuse pentru conte, vădindu-le şi ce răsplată primise pentru truda ei; iar la sfârşit le apuse că, întrucât nu dorea ca din cauza ei el să şadă veşnic în surghiun, se hotărâse să

plece şi să-şi petreacă restul vieţii mergând pe la locurile sfinte şi împărţind pomeni de mântuirea sufletului; şi ca atare îi rugă să ţie în paza lor şi să aeârmuiască ei pământurile contelui, dându-i de ştire lui că dânsa plecase hotărâtă să nu mai pună-n veci picioru-n Rossiglione. In vreme ce vorbea, potop de lacrimi revărsară oamenii aceia cumsecade şi o rugară în fel şi chip să-şi schimbe hotărârea şi să rămână acolo; dar fără de folos. Căci 'dânsa, în paza Domnului lăsându-i, c-un văr de-al ei şi-o slujnică, fără să ştie nimeni, porniră îmbrăcaţi în staie de pelerin şi încărcaţi de bani şi pietre nestemate, şi până la Florenţa nu se mai opriră. Acolo, dând peste un han ţinut de-o văduvă de treabă, doamna, dornică fiind să afle vesti de la bărbatul ei, se aciui la han, trăind ca pelerinii, cu cheltuială mică şi multă rugăciune.

Or, chiar de-a doua zi se nimeri să-l vadă pe conte când trecea călare ou ai săi prin faţa hanului; şi, deşi ea îl ştia bine, o întrebă pe văduvă cine era acela. Hangiţa îi răspunse:

— E un străin, un conte, Beltramo după nume şi-i un bărbat curtenitor, plăcut şi tare îndrăgit aicea în 'oraş; e îndrăgostit la nebunie de o vecină a noastră, o fată de neam bun, dar fără pic de avere. Ce-i drept, fata-i cinstită, dar cum e aşa săracă nu-i chip să se mărite şi stă cu maică-sa, o doamnă tare înţeleaptă şi de treabă; că dacă nu era s-o aibă pe maică-sa, poate de mult i-ar fi făcut în voie contelui, da'aşa.

'Contesa, auzind cuvintele acestea, rămase gânditoare, şi după ce le întoarse pe faţă şi pe dos şi le înţelese pe de-a-ntregul, puse la cale ce să facă; află deci care-i casa şi numele femeii şi-al fetei îndrăgite de conte şi într-o bună zi se duse pe ascuns la ele, îmbrăcată aşa cum se afla, în straiele de perelin. Pe mamă şi pe fată le află trăind ca vai de lume si, după ce intră în casă şi le dădu bineţe, îi spuse doamnei c-ar fi vrut să stea cu ea de vorbă. Femeia, ridicându-se, zise că-i gata s-o asculte; drept care, după ce-

o pofti într-altă odăiţă şi după ce se aşezară, contesa începu aşa:

— Doamnă, pre câte văd, nici dumneata şi nici copila dumitale nu prea aveţi noroc, aşa cum n-am nici eu; dar dacă dumneata ai vrea, nu ţi-ar fi greu să faci astfel, încât s-avem parte de el şi eu şi dumneata cu fata.

Femeia îi răspunse că atâta aştepta şi ea, să mai răsufle oleacă de griji, dar într-un chip cinstit. Şi atunci contesa îi zise:

— Eju as avea nevoie de o făgăduinţă anume din partea dumitale; dar dacă eu mă încred în ea şi dumneata mă-nşeli, atunci să ştii c-ai stricat tot, şi rosturile mele şi p-ale dumitale.

— Să nu te temi, grăi femeia; spune tot ce pofteşti şi poţi fi sigură că eu n-am să te înşel nicicând.

Contesa se apucă atunci şi-i povesti de-a fir-a-păr toată povestea ei, cine era, cum î'l iubise pe conte încă din pruncie şi tot ce îndurase până în ziua aceea. Şi cu atâta însufleţire vorbi eotesa, încât femeia, crezârid-o pe de-a-ntre-gul – ca una care auzise, în parte, şi de la străini povestea ei – simţi la urmă că i se face milă de dânsa. Iar contesa, sfârşind povestea, îi zise:

— Ai auzit, dar, care sunt aţele două lucruri de care am nevoie ca să-mi redobândesc bărbatul; şi nu ştiu zău. Cine-ar putea să-mi facă rost de ele mai lesne decât dumneata, dacă-i adevărat, precum aud, că contele e aşa de îndrăgostit de fata dumitale.

Femeia îi răspunse atunci:

— Dac-o iubeşte ori ba, n-am cum să ştiu: de arătat de bună seamă aşa arată. Dar cum socoti dumnia-ta să-ţi vin într-ajutor?

— Ţi-oi spune cum, grăi contesa; dar până atunci vreau să-ţi arăt cu ce folos ai să te alegi domnia-ta din treaba.

Asta, dacă vei face cum te rog; pre câte văd ai fată mare, frumoasă, şi-ar fi tocmai vremea s-o aşezi la casa ei, dac-ai avea cu ce; dar după câte am priceput, n-ai cum să faci una

ca asta. De aceea eu, dacă m-ajuţi, mă leg drept mulţumită să-ţi înzestrez copila cu cât vei crede dumneata că-ţi trebuie ca s-o măriţi bine.

_ Oa una ce era lipsită, femeia se bucură în sinea ei, sărmana, de vorbele contesei; dar, bună cum era la suflet, răspunse:

— Doamnă, spune-mi ce pot face pentru domnia-ta, că, dacă lucrul e cinstit, eu bucuroasă-l fac şi apoi vei face dumneata cum vei găsi mai bine.

'Contesa îi zise atunci:

— Uite ee-aş vrea să faci: să trimiţi vorbă contelui printr-o femeie de credinţă că fata dumitale i-ar face toate voile, dac-ar şti sigur c-o iubeşte atât pe cât arată; lucru de oare ea n-are să fie încredinţată decât atunci când contele îi va trimite în 'dar inelul pe care-l poartă în deget şi despre care a auzit că-i e nespus de drag. Iar dacă el îl va trimite, domnia-ta să mi-l dai mie. Apoi să-i dai de veste că fata îl aşteaptă să vie când pofteşte, să îl aduci pe ascuns, aici la dumneata acasă şi-n locul fetei dumitale să mă strecori pe mine în patul lui pe ascuns. Poate că Dumnezeu se va îndura de mine şi voi rămâne grea: şi într-acest chip, purtând în deget inelul lui şi-n braţe copil făcut cu el, am să-l aduc iarăşi la mine şi-am să trăiesc cu el aşa cum se cuvine să trăiască o femeie cu bărbatul ei, şi asta numai mulţumită bunăvoinţei dumitale.

Femeia îşi dete seama că treaba nu-i uşoară şi-i fu şi frică nu cumva să-şi facă fata de ruşine. Totuşi, gândin-du-se că-i bine să-i dea o mână de ajutor contesei spre a-şi redobândi bărbatul şi cugetând că fapta ei poate duce la bun sfârşit, lăsându-se mânată de dragostea pentru contesă, nu numai că-i făgădui să facă ceea ce-i ceruse, ci-n foarte scurtă vreme, lucrând în taină şi cu grijă, precun. Fusese învăţată, îi dobândi inelul (cu toate că Beltramo se despărţi cu greu de el) şi izbuti cu măiestrie s-o culce pe. Contesă cu contele, în locul fetei.

De pe urma acestor prime îmbrăţişări, căutate cu multă dragoste de conte, din mila cerului contesa rămase grea

— Decameronul, voi. I – cd. 80

• cu doi băieţi, precum se dovedi pa urmă, când îi veni vremea să nască. Şi nu numai o dată, ci-n repetate rânduri, femeia aceea de ispravă îi înlesni contesei să se bucure de îmbrăţişările bărbatului ei, punând la cale lucrurile cu atâta dibăcie, incit nimeni nu află nimic de toată treaba asta, iar contele fu încredinţat că se culcase, cu iubita, nu cu nevasta lui. Drept care în mai multe rânduri o dărui cu pietre scumpe şi felurite giuvaieruri, pe care dânsa le păstră pe toate cu sfinţenie. Iar mai la urmă, când simţi că rămăsese grea, nu vru s-o mai încurce degeaba pe femeie, şi de aceea îi zise:

— Doamnă, mulţumită lui Dumnezeu şi dumitale am izbutit să am ce-am vrut. De aceea, e vremea acum să-ţi dau răsplata cuvenită şi apoi să plec ou Dumnezeu.

Femeia îi răspunse că-i bucuroasă de izbândă, dar că ea n-o slujise cu gândul la răsplată, ci numai fiindcă socotise că e de datoria ei să facă o faptă bună. La care doamna îi spuse:

— Mă bucur ce-mi spui, cu-atât mai mult cu cât şi eu, aşijderi dumitale, nu socotesc să-ţi dau drept plată cât ai să-mi ceri domnia-ta, ci doar să fac un bine care se cere a fi făcut.

Atunci femeia biata, minată de nevoie şi copleşită de ruşine, îi ceru o sută de lire ca să-şi mărite fata. Iar doamna, pricepându-i ruşinea şi văzând cât de puţin îi cere, îi dădu cinci sute de lire şi-o dăruit cu o mulţime de giu-vaeruri scumpe, care cu toatele împreună făceau încă pe-atita. Femeia, peste închipuire de fericită, mulţumi pre cât ştiu mai bine contesei, care, luându-şi rămas bun de la dânsa, se întoarse înapoi la han, iar ea – spre a nu mai da prilej bărbatului să-i vină în casă ori să-i trimită vorbe – - plecă cu fata dimpreună la nişte rude de la ţară. Cât despre conte, el, la scurtă vreme după aceea, chemat fiind de ai săi

să se întoarcă acasă, cum auzise între timp că doamna lui plecase în lume, se întoarse iar la Rossiglione.

Contesa, prinzând 'de veste că Beltramo plecase din Florenţa şi se întorsese în ţară, fu foarte mulţumită şi mai rămase în oraş până îi veni vremea să nască. Pe urmă, aducând pe lume doi băieţaşi leiţi cu contele întru totul, se strădui să le găsească o doică bună, iar apoi, când socoti că-i vremea, se aşternu la drum si, fără s-o cunoască nimeni, ajunse pân' la Montpellier. Acolo şezu câteva zile ca să se odihnească şi, după ce făcu cercetări pretutindeni spre a da de urma contelui, află că e la Rossiglione şi că de patruzeci de sfinţi orânduise o serbare la care poftise o mulţime de lume; porni dară şi ea într-acolo, înveş-mântată ca de obicei în straiul ei de pelerin. Şi după ce ajunse, văzând că oaspeţii stau gata să se aşeze la ospăţ, ea, fără să-şi mai schimbe haina, pătrunse în sala de ospeţe cu copilaşii în braţe şi, făurindu-şi drum printre mesenii adunaţi, se duse drept la conte şi căzând în genunchi la picioarele lui îi zise hohotind:

— S'tăpâne, eu sunt nevasta dumitale cea oropsită şi pribeagă, care am nemernicit atâta vreme prin străini ca să te poţi întoarce domnia-ta acasă. Şi vin acuma să te rog, pe Dumnezeul tău şi-al meu, să-ţi aminteşti şi să te ţii de învoiala ce-ai legat cu cei doi cavaleri trimişi de mine odinioară; căci iată îţi aduc în braţe, nu un copil,. ci doi deodată şi-n deget port, pre câte vezi, inelul dumitale. E vremea dar să mă primeşti ca pe-o soţie legiuită, aşa cum ai făgăduit.

Contele, auzind-o, rămase înmărmurit şi recunoscu de îndată inelul şi copiii, care aduceiau cu el ca două picături de apă; dar totuşi o întrebă:

— Grăieşte, doamnă, cum anume s-au întâmplat acestea toate?

Contesa, spre mirarea lui şi-a tuturor celor de faţă, îi povesti atunci pe îndelete toată povestea ei. Drept care contele, ştiind bine că spune adevărul, văzând cât de

înţeleaptă şi de stăruitoare se dovedise a fi, ba mai văzându-se pe deasupra şi cu doi prunci deodată, fie spre a-şi ţine vorba, fie pe de altă parte spre a face în voie doamnelor şi cavalerilor de faţă, care-l rugau stăruitor s-o primească, şi s-o cinstească, îşi potoli asprimea cea multă şi încăpăţânată şi, ridicând-o pe contesă de jos, o îmbrăţişa şi-o sărută, recunoscând-o drept soţie legiuită şi pe copii la fel. Şi după ce dădu porunci să fie îmbrăcată în straie potrivite cu rangul ei, spre bucuria mesenilor de faţă şi-a celorlalţi vasali care auziseră şi ei de cele întâmplate, nu numai pentru ziua aceea, ci pentru multe alte în şir, orândui petreceri. Apoi, pân' la sfârşitul vieţii îşi preacinsti nevasta ca pe-o soţie legiuită şi o iubi cu multă şi nesecată dragoste.

Povestea a zecea.

Alibech se face pustnică, iar sihastrul Rustica o învaţă cum să-l vâre pe necuratul în iad; la urmă, fiind luată de la sihăstrie, se mărită cu i Neerbale.

Dioneo, care ascultase cu luare-aminte povestea reginei, văzând că se sfârşeşte şi că numai lui îi mai rămăsese să povestească, fără s-aştepte a fi poftit, cu zâmbetul pe buze, grăi:

— Graţioase doamne, domniile-voastre poate n-aţi auzit încă în ce chip poţi să-l vâri pe necuratul în iad; de aceea vă voi spune eu, fără să ies de pe făgaşul poveştilor de astăzi; iar dumneavoastră, învăţând cum vine treaba asta, s-ar putea s-ajungeţi în rai, si, să pricepeţi totodată că dragostea, deşi se adăposteşte mai bucuroasă în palate şi-n încăperi luxoase deiciât în jalnice bordeie, totuşi nu-i scris niciunde că nu-şi poate vădi puterea şi prin păduri stufoase, prin munţi stâncoşi şi peşteri neumblate; drept care ne putem da seama că-n lumea asta toate supuse sunt puterii ei.

Ci, revenind la fapte, spun dar că se afla pe vremuri la Capsa, cetate în Berberia, un om tare bogat, care printre alţi copii avea şi-o fată frumoasă şi gingaşă, pe nume Alibech. Şi fata aceasta, fiind păgână şi auzindu-i pe

creştinii care se aflau la Capsa slăvind şi preamărind credinţa creştinească, într-o bună zi întrebă pe unul din ei ce anume ar fi trebuit să facă spre a4 sluji pe Domnul fără prea multă osteneală. Cel întrebat răspunse că oamenii care-l slujeau mai bine pe Oristos erau aceia ce fugeau de bunurile pământeşti, precum erau de-'O pildă sihastrii care trăiau ascunşi prin pustietăţile deşertului din Tebaida. Fata, care era tare prostuţă şi-abia de împlinise ca le vreo paisprezece ani, minată mai degrabă de-o toană da copil, decât de vreun îndemn temeinic, fără a mai spune nimănui ce avea să facă, încă de a doua zi se aşternu la drum pe ascuns, luând-o de una singură către desertul Tebaidei. În cele de pe urmă, fără să-şi piarză în drum cheful de sihăstrie, cu chiu şi vai ajunse, biata, pustietăţile acelea, şi văzând de departe o colibă, o apucă spre dânsa şi-n prag dădu peste un pustnic, care, văzând-o singurică în tot desertul cela, o întrebă uimit ce anume caută acolo. Fata îi răspunse că-i minată de Dumnezeu şi că umbla să afle chip spre a-l sluji pre dânsul, precum şi om care s-o înveţe în ce fel să-l slujească. Pustnicul, om de treabă, văzând-o cât era de orudă şi mai cu seamă de frumoasă, temându-se ca nu cumva să-l ispitească necuratul dac-ar fi fost s-o adăpostească, îi lăudă îndemnul şi după ce-o hrăni de bine, de rău cu rădăcini, cu poame pădureţe şi cu ceva curmale, dându-i şi de băut, îi zise:

— Copila mea, nu departe de aici se află un sfânt, pustnic şi el, care-i cu mult mai mare meşter în ce-ţi lipseşte ţie, decât sunt eu. La el să mergi.

Şi-i arătă calea cea bună. Fata, ajungând la celălalt pustnic şi fiind întâmpinată cu aceleaşi vorbe şi de el, se duse mai departe, până ce ajunse la coliba unui sihastru tânăr, om evlavios din cale afară şi bun ca pâinea caldă, pe care îl chema Rustico; şi ajunsă acolo, îl întrebă acelaşi lucru şi pe el. Rustico, vrând cu orice preţ să-şi pună la încercare tăria, n-o mai trimise nicăieri, ci şi-o ţinu pa lângă dânsul, în chilioara lui; iar când se făcu noapte, îi înjghebă un pat

micuţ din frunze de palmier şi-i spuse să se culce în el. Dar, 'de-abia sfârşise treaba, când hop şi ispitirile porniră a-i încerca puterea; şi înţelegând el că tăria îl înşelase în aşteptări, fără a se osteni prea mult să ţină piept ispitei, se socoti învins şi se dădu bătut. Apoi, lăsând deoparte şi rugăciuni şi gânduri sfinte şi oprelişti de la câte toate, prinse a-şi plimba prin minte vârsta cea fragedă a fetei şi frumuseţea ei, şi începu să se gân-deascâ cam cum s-o ia mai pe departe, astfel încât s-ajungă totuşi la ce vroia, fără ca fata să-l socotească un stricat, De aceea, dintru început o desicusu oleacă şi-şi dete iute seama că fata nici habar n-avea ce va să zică un bărbat şi că era şi cam prostuţă, cum se arăta de altfel; drept care chibzui pe loc cum s-o aducă a-i face pofta, lăsând-o a crede că-i slujeşte printr-asta lui Cristos. Îi arătă deci la început, cu un potop de vorbe, că necuratul e cel mai mare duşman al Tatălui Ceresc şi apoi îi dete să înţeleagă că nu e faptă mai plăcută lui Dumnezeu de cum e aceea de a-l vârî pe necuratul în iad, unde Cel-de-Sus îl osândise pe vecie. Fata îl întrebă atunci cum vine treaba asta şi-n ce chip poate fi făcută. Iar Rustico îi răspunse:

— Las' c-ai să veizi acuşi. Fă numai după mine. Şi zi-cânid astfel începu să se dezbrace de straiele puţine câte le avea pe el şi rămase în pielea goală. Fata făcu şi ea la fel, iar pustnicul, îngenunchind, ca şi cum ar fi vrut, vezi. Doamne, să se roage, o aşează în faţa lui. Şi stând aşa, cum Rustic", văzând-o cât e de frumoasă, era îmboldit amarnic de poftele trupeşti, veni şi învierea cărnii; la care Aiibech, privind, grăi mirată:

— Rustico, ce-i aia care tot împunge să iasă afară şi eu n-o am?

— O, fiica mea, e necuratul de care ţi-am vorbit, răspunse Rustico. Şi, vezi, mă chinuieşte acuma, încât de-abia mai pot să rabd.

Atuncea fata zise:

— Har Domnului! Pre câte văd, eu stau mai bine decât tine, căci n-aim pe necuratul. Şi Rustico de colo:

— E drept, da' vezi că tu ai altceva în schimb, ceva care-mi lipseşte mie.

— Oare? Făcu copila. Şi ce să fie aia? La care Rustico răspunse:

— Tu ai în tine iadul; şi, drept să-ţi spun, îmi vine a crede că Dumnezeu anume mi te-a trimis aicea spre mân-tuirea mea; că de-o im ai fi ca dracul ăsta să mă căznească încă mult, atunci, dacă te-nduri şi mă învoieşti să-l bag în iad, să ştii că-mi faci un mare bine şi-i faci şi Domnului, plăcere slujindu-l în atare chip, dae-ai venit aicea anume pentru treaba asta, aşa precum ai spus.

Fata, de bună-credinţă, răspunse:

— Vai de mine, părinte, mai încape vorbă? De vreme ce iadu-i la mine, rămâne-n voia dumitale să-l foloseşti când ţi-o plăcea.

Rustico zise atunci:

— Fii bineicuvântată, copila mea. Să mergem dar şi să-l vârâm pe necuratu-n iad, ca să mă lase în pace.

Zicând astfel o aşează pe fată pe unul din pătuţuri şi-i arătă cum să se puie spre a-l fereca în temniţă pe blestematul cela. Fata, care nicicând nu mai băgase drac în iad, dintru început se cam strâmbă, zicând:

— Părinte, zău aşa, al naibii lucru-i dracul ăsta şi trebuie că-i e într-adevăr vrăjmaş lui Dumnezeu, dacă şi iadul pătimeşte când e. să-l vâri în el!

Rustico îi zise atunci:

— N-ai grijă, fiica mea, n-are să fie tot aşa.

Şi ca să nu mai fie aşa, până a se ridica din pat, zic pe puţin de şase ori băgară dracu-n iad, astfel încât de data aceea îi potoliră semeţia şi fu şi dânsul bucuros să-şi plece capul în pământ. Dar după câtva timp, trezindu-se din nou în el aceeaşi semeţie, iar fata, ascultătoare, cercând de fiecare dată să i-o răpună pe de-a-ntregu'l, până la urmă

începu să-i placă şi ei jocul, şi se apucă să-i spuie lui Rustico:

— Acu îmi dau eu seama oâtă dreptate aveau oamenii aceia de ia Capsa, care ziceau că-i dulce lucru să-l slujeşti pe Dumnezeu. Şi drept să-ţi ispun nu-mi amintesc să fi făcut vreodată o treabă care să-mi fie mai plăcută şi să mă bucure mai mult decât să-l bag pe dracu-n iad; de acea socotesc că orice ins care trudeşte spre altele, în loc să vie să-l slujească pe Dumnezeu, e-un nătărău.

Şi drept aceea adeseori mergea la Rustico zicându-i: -• Prinţe, eu am venit aicea ca să-l slujesc pe Dumnezeu, nu ca să stau degeaba; hai să-l băgăm pe dracu-n iad.

Iar alteori zicea:

— Eu nu ştiu zău de ce fuge dracu de iad; că dacă ar sta în b! Aşa de bucuros pe cât îl ţine iadul, n-ar mal trebui să iasă-n veci.

Acu, tot îmbiindu-l fata pe Rustice şi dându-i ghes să. Vie să-l slujească în doi pe Dumnezeu, îl istovi într-aşa hal, îneât sinastrul, bietul, într-o bună zi se pomeni că dârdâie, când altu-n locul lui ar fi murit de cald. De aiceea se apucă şi-i spuse fetei că dracul nu se cuvenea să fie pedepsit deeât atunci când din, trufie se apuca să înalţe: capul.

— Iar noi de pedepsit l-am pedepsit destul, încât acu. se roagă de Dumnezeu să-i deie pace.

Şi zicând astfel îi închise gura fetei. Ci e'a, văzând că. Rustieo nu mai venea s-o roage să bage dracu-n iad, se apucă într-o zi şi-i spuse:

— Ascultă, Rustieo, dacă pe tine diavolul tău te lasă în pace, pe mine iadul meu nu-i chip să mă slăbească. De aceea s-ar cădea ocum să potoleşti şi tu cu dracul tău turbarea iadului din mine, că doar şi eu ite-am ajutat să-i. Curmi trufia odinioară.

Dar Rustieo, care trăia cu rădăcini şi apă chioară, ne-fiiind în stare să răspundă la toate îndemnurile fetei, îi zise c-ar fi fost nevoie de prea mulţi draci spre a izbuti să potolească iadul, dar că el totuşi era gata să facă tot ce-ar fi putut, în

felul acesta când şi când o mulţumea pe fată, dar asta se întâmpla aşa de rar, îneât era ca şi cum te-ai fi pus să rvârli în gura leului eâte-o grăunţă rând pe rând. De aceea fata, socotind că nu-l slujeşte îndeajuns pe Dumnezeu şi nici cit ar fi vrut, cu vremea prinse a bombăni.

Tocmai la vremea aceea, pe când se eiondănea iadul cu necuratul, din prea mare dorinţă şi prea slabă putere, se întâmplă să se aprindă mare pojar în Capsa, şi-n foc muri şi tatăl fetei cu toţi ceilalţi copii şi câţi se mai aflau prin casă. în felul acesta Alibech rămase ea moştenitoarea averii părinteşti. Atunci un tânăr, zis 'Neerbale, eare-şi zvâr-lise avutul în cheltuieli nesăbuite, ailmd că fata nu e moartă, se apucă s-o caute şi după ce-o găsi – mai înainte ca slujbaşii minaţi de visterie să pună mâna pe avutul părintelui lui Alibech, fiindcă murise chipurile fără a lăsa moştenitori – spre bucuria pustnicului şi spre mâhnirea ei o aduse înapoi la Capsa şi se însura cu ea, făcându-se

• stăpân, alăturea de dânsa, pe toată moştenirea ei. Ci fata, întrebată fiind de câteva cumetre an ce fel îl slujise pe. Dumnezeu în schivnicie, cum n-apucase încă să zacă cu bărbatul ei, răspunse că-l slujise vârând pe necuratul în iad şi că Neerbale săvârşise mare păcat smulgând-o de la atare "bună şi sfântă îndeletnicire. Femeile o întrebară:

— Dar cum se vâră dracu-n iad?

Fata prin vorbe şi prin semne le arătă cum vine tireafoa, iar ele se porniră pe-un râs de mi-i că rid şi astăzi, zicându-i:

— Nu te mâhni, f etico, doar şi pe la noi se face ea-n desert. 'Neerbale are s-aibă grijă să te slujească şi pe tine şi pa Dumnezeu!

Apoi, purtând din gură-n gură păţania fetei, în curând umplură tot oraşul, de unde se iscă şi vorba că cel mai plăcut chip de a-l sluji pe Domnul e să te-apuei să-l vâri pe necuratul în iad; iar vorba asta trefcând marea s-a pripăşit şi pe la noi, pe unde o mai auzi şi astăzi.

Iată de ce, tinere doamne, ca să vă puneţi bine cu Cel Atotputernic, se cade să luaţi seama şi să învăţaţi cum să-l vârâţi pe necuratu-n iad, căci treaba esita -e plăcută lui Dumnezeu şi acelora care se încearcă întru dânsa, şi numai "bme şi foloase ajungi să tragi de pe urma e".

Povestea lui Dioneo şi 'Vorbele cu care iei-colo o presă-rase, stâirniră de nenumărate ori hazul preacinstitelor doamne. Şi fiindcă isprăvise, regina, ştiind că se apropie sfârşitul stăpânirii 'e: luându-şi cununa de pe cap, eu nesfâr-sită gingăşie o aşează pe fruntea lui Filostrato, zicând:

— Rămâne de văzut acum dacă o să ştie lupul să mâne • oile mai bine decât mânat-au ele lupii.

Filostrato, auzind ce spune, răspunse râzând:

— De-ar fi să-mi daţi Crezare, atunci aflaţi că lupii le-ar fi învăţat pa oi să bage dracu-n iad, făr' să se lase mai prejos oa Rustieo când o învăţa pe Alibech acelaşi lucru; de aceea nu ne spuneţi lupi, că nici voi nu sunteţi oiţe. Oricum, cu voia duneavoastră, voi lua acum în stăpânire domnia încredinţată mie.

QVeifile îi răspunse:

— Ia ascultă, tinere, dacă aţi fi vrut să na învăţaţi pe noi cum vine treaba asta, apăi să ştii că mai degrabă voi aţi fi avut ce învăţa de la noi, cum a învăţat Masetto d'n Lamporeechio de la maici; iar vouă, află de la mine, graiul nu v-ar fi revenit de când ar fi fost s-ajungeţi într-asa hal de slăbiciune, de să vă sune oasele.

Fi'lostrato, care ştia că pentru fiece săgeată ar fi primit alta înapoi lăsă deoparte gluma şi începu să-şi vadă de treburi şi domnie. Puse să-i cheme slujitorul şi vru să ştie de la dânsul cum merge treaba pas cu pas; apoi dădu porunci şi se îngriji să nu lipsească nimic din cele trebuincioase cât timp avea să ţie oicirmuirea lui. În cele de pe urmă se întoarse către doamne şi le grăi astfel:

— Preaiubitoare doame, spre nenorocul meu, când am prins a desluşi ce-i bine şi ce-i rău, eu unul vaşnic am fost

robul şăgalnicului zeu Amor, căci veşnic am iubit pe vreuna din semenele 'dumneavoastră; şi zic spre nenorocul meu, căci şi de-am fost smerit, de-ani fost ascultător, de m-am căznit întotdeauna să-i fac pe plac iubiţii, tot la nimica n-am ajuns şi 'de fiecare' dată m-am pomenit că-s părăsit de dragul altuia şi-apoi mi-a mers din ce în ce mai rău, încât acuma am ajuns să cred că tot aşa-mi va merge până va fi să mor. De. Aceea as vrea ca mâine poveştile ce le vom spune să fie asemnătoare cu viaţa mea cea zbuciumată; să povestim adică despre aceia ale căror iubiri au avut sfârşit nenorocit, sfârşit care m-aşteaptă de bună seamă şi pe mine, căci nulmele cu care mă ştiţi şi dumneavoastră1 nu mi-a fost dat degeaba de către Atoate-ştiutorul.

Şi zicând astfel se ridică în picioare, lăsând pe fiecare să facă ice pofteşte până la ceasul cinei.

Grădina în care se aflau era atâta de frumoasă şi atâta de plăcută, încât din cei de faţă nimeni nu se îndură s-o părăsească spre a căuta aiurea desfătare. Şi fiindcă soarele între timp îşi molcomise focul şi nu mai supăra pe nimeni, unii porniră a fugări căpriţele şi iepurii şi celelalte animale ce mişunau pe acolo, şi care în timp ce dânşii şe-ză pe iarbă de zeci de ori îi necăjiseră sărind în mijlocul lor.

1 In limba greacă Fllostrato însemnează "prieten al războiului". Boccaccio dă acestui nume semnificaţia de "nefericit în dragoste" (n. t).

Dioneo şi Fiammetta începură să dinte despre Guigâi- "Imo cavalerul şi doamna din Vergiu; Filomena şi Pam-iilo se puseră să joace şah şi într-acestea, fiecare făcându-şi pofta inimii, timpul zbură pe negândite şi se făcu şi ceasul cinei. Drept care, poruncind să li se aşeze mesele 'ân jurul fântânii, cinară acolo toţi cu. Multă 'desfătare. Iar când sfârşiră cina, Filosltrato, ca să se ţină de datina statornicită de cele care înaintea lui fuseseră regine, de îndată ce fură ridicate mesele, porunci Laurettei să dănţuiască şi să cânte. Iar dânsa îi răspunse:

— Oântece întocmite de alţii nu cunosc, iar din ale mele nu ştiu, zău, care s-ar potrivi cu veselia de pe-aieaa; dar dacă totuşi vreţi eu bucuroasă cânt şi dintr-ale mele unul.

La care regele îi răspunse:

— Orice-i al tău nu poate fi dadât frumos şi prea plăcut: de aceea eântă-l cum îl ştii.

Atuncea Lauretta, cu glas îndurerat, dar dulce, în timp ce doarnnele din preajmă îi răspundeau în cor, prinse a cânta precum urmează:

Cine e mai mâhnită Şi plânsă decât mine, Oare suspin zadarnic, vai mie.

— Ndrăgostită.

Tu, Doamne, care cerul şi stelele-nvârtesti, M-ai zămislit pe placul tău, Gingaşă, încântătoare, frumoasă ca-n povesti, Pentru că-aicea jos, pe-al plângerilor hău S-aduc celor aleşi Fărâma frumuseţii din paradisul tău; Pe mine, al lumii rău Nu m-a atins nicicâind Şi nu m-a cunoscut; de el nu-s oropsită.

Odinioară-am fost şi eu de-un tânăr îndrăgită Şi-aşa copilă cum eram Cu gândul în braţe m-a cuprins, şi ochii mei, ispită, L-au ars cum arde para în oodrii-usicatuil ram. El timpul, pasăre pripită, Cu mine tot l-a petrecut, fără să piardă-un dram. Iar eu, care-l iubeam, M>am dăruit întreagă lui; Acuma l-am pierdut; o, jale nesfârşită!

Apoi venit-a altul, un tânăr îndrăzneţ, De viţă, ce-n trufia lui Se ţine mândru şi viteaz, destoinic şi semeţ. Şi m-a cuprins ca-n cleşte şi e gelos punând temei Pe gânduri fără preţ Iar eu, nefericita, mă zbat şi anii mei Zadarnici mi se par şi grei, Căci unul singur azi mă ţine, Când Domnul m-a făcut să fiu de toţi iubită.

Îmi blestem ceasunn care, râvnind să-mi schimb veşmântul Grăit-am da, căci niciodată Atâta de frumoasă nu m-a văzut pământul Şi-aşa de bucuroasă ca-n ce1, de altădată. Azi îmi doresc mormântul, Căci nimeni nu mă crede cinstită ca odată. O, sărbătoare blestemată, De-aş fi murit nainte Să-ţi gust, cum ţi^am gustat, durerea chinuită.

Iubite, tu, căruia întreagă rn-am dăruit la început, Ca nimeni alta fericită, Tu; care stai în faţa celui ce ne-a făcut, Ai milă de durerea mea, de jalea mea neostoită, De mine care n-am putut Să mi te dau uitării, şi fă să simt că nu-i pierită Văpaia îndrăgită În care-ai ars de dragul meu, Şi roagă-te la ceruri să-ţi viu alături fericită.

Aicea Laurefrta îşi isprăvi cântarea, care deşi fusese ascultată de toţi cu aceeaşi luare-aminte, fu pricepută altfel de fiecare în parte; unii, gândind ca milanezii îşi ziseră că-i mai cu spor un porc gras decât o fată frumoasă. Alţii în schimb vădiră pricepere mai adâncită, mult mai înaltă şi cu mult mai apropiată de adevăr, dar despre dânsa nu e locul să stăm de vorbă acum. Iar după toate acestea, regele porunci să fie aduse sfeşnice pe pajiştea înflorită şi la porunca lui se mai oântară şi alte cântece, până târziu când stelele începură a păli. Altuncea, socotind că vreT. Ea-i de odihnă, îi îmbie pe toţi să-şi spună noapte bună şi apoi să meargă la culcare.

CUPRINS:

Cuvânt înainte pag. 5
ZIUA INTll: PAMPINBA.
Povestea întâia – Ser Ciappelletto.
Povestea a doua {- Evreul Abraham, îndemnat de Giannotto din Civigni, apucă drumul curţii papale de la Roma Povestea a treia -• MeTchisedec evreul izbuteşte să scape dintr-o cursă.
Povestea a patra • – Un călugăr cade la greu păcat Povestea a cincea – Ospătându-l cu găini şi cu vreo două vorbuliţe în şagă, marchiza di Monferrato molcomeşte iubirea smintită a regelui Franţei.
Povestea a şasea – Un om de treabă mi-ţi atinge cu o vorbă de duh scâmava făţărnicie popească. Povestea a şaptea – Bergamino la curtea lui messer Cane della Scala.

Povestea a opta – Guiglielmo Borsiere, cu o vorbuliţă anume răpune pe loc zgârcenia jupânului Erminio de Grimaldi.

Povestea a noua – Regele Ciprului înfruntat de o femeie din Gasconia.

Povestea a zecea – Maestrul Alberto din Bologna dă de ruşine pe o femeie.

ZIUA A DOUA: FILOMENA Povestea întâia – Martellino, prefăcându-se damblagit, se tămăduieşte, chipurile, cu moaştele sfântului Arrigo Povestea a doua – Binaldo din Ăşti, fiind jefuit de hoţi, ajunge la Castel Guiglielmo.

Povestea a treia – Trei tineri, risipindu-şi fără măsură averea, sărăcesc.

Povestea a patra – Landolfo Ruffolo, sărăcind, se face pirat Povestea a cincea – Andreuccio din Perugia.

Povestea a şasea – Doamna Beritola.

Povestea a şaptea – Sultanul Babiloniei îşi dă copila de nevastă regelui din Garbo.

Povestea a opta – Contele d'Angers, învinuit pe nedrept, e surghiunit din ţară.

Povestea a noua – BernabO' din Genova, fiind înşelat de Ambrogiuolo, pierde o mulţime de parale. Povestea a zecea – Paganino din Monaco îi fură nevasta lui messer Ricciardo din Chinzica.

ZIUA A TREIA: N E I F I L.

Povestea întâia • – Masetto din Lamporecchio.

Povestea a doua – Un grăjdar se culcă cu nevasta regelui Agilulf.

— W 43 t/

GIOVANNI BOCCACCIO.

ÎL DECAMERONE Milano, Ulrico Hoepli, 1938

Ziua a patra.

FILOSTRATO.

Sfârşeşte cea de a treia zi a Decameronului şi începe cea de a patra, în care, sub sceptrul lui Filostrato, se vorbeşte

despre acei ale căror iubiri au avut un sfârşit nenorocit.

Preaiubite doamne, fie datorită vorbelor auzite de la înţelepţi, fie datorită atâtor şi atâtor lucruri văzute şi citite de mine însumi, eu socoteam pe vremuri că răbufnirile vijelioase şi arzătoare ale invidiei nu izbesc decât turnurile semeţe şi cele mai înalte vârfuri ale copacilor. Dar din păcate mi-am dat seama că mă înşel crezând astfel. De aceea, încercând să scap de iureşul năvalnic al ăstui vânt turbat şi tot fugind de el, m-am căznit întotdeauna să umblu nu numai pe şesuri, clar chiar prin văi adinei. Şi lucrul ăsta sare în ochi oricui se apucă să citească istorioarele de faţă, scrise de mine în graiul florentin de rând, în proză, fără titlu, ba pe deasupra şi într-un stil din cale-afară de modest şi fără de pretenţii. Cu toate acestea, nici pe mine nu m-a cruţat vântul sălbatic de care am pomenit mai înainte, ba dimpotrivă m-a izbit mai să mă smulgă de pe pământ şi muşcăturile invidiei m-au sfâşiat şi ele din cap până-n picioare. De aceea văd şi eu acum că au dreptate înţelepţii când spun că astăzi, pe pământ, numai mizeria e cruţată de pizmă şi invidie.

Au fost dar, înţelepte doamne, unii care, citind aceste istorioare, au zis că prea îmi sunteţi dragi şi că n-ar fi cinstit din parte-mi să aflu atâta bucurie în a vă fi pe plac şi în a vă aduce alinare; ba unii dintre ei au spus chiar şi mai rău, fiindcă vă laud precum o fac. Alţii, poftind să dovedească că-s mai cu scaun la cap, au spus că nu-mi stă bine, la vârsta mea, să mă mai ţin de lucruri ca acestea, să povestesc adică despre femei ori să încerc a le intra în voie. Şi mulţi vădindu-se, vezi Doamne, prea grijulii pentru faima mea, spun c-ar fi mai înţelept să stau cu muzele în Parnas, decât să intru în hora voastră cu, nişte fleacuri ca acestea. Apoi au fost şi dintr-aceia care, minaţi mai mult de ciudă decât de înţelepciune, au spus c-aş face mult mai bine să-mi văd de treburile mele şi să-mi câştig o pâine, decât să mă îndop cu vânt umblând după de-alde-astea. Iar alţii, în sfârşit, în paguba străduniei mele, au încercat a dovedi că

întâmplările acestea s-au petrecut altminteri de cum vi le spun eu.

Iată, aşadar, cinstite doamne, ce vijelii cumplite, ce colţi de fiară ascuţiţi se abat asupra mea şi mă sfâşie până la sânge, în timp ce eu mă lupt în slujba dumneavoastră. Atâta doar că aceste toate, mi-e martor Dumnezeu, eu unul le ascult cu inima împăcată; şi chiar dacă apărarea mea e toată în mâna dumneavoastră, nu înţeleg nici eu să stau cu mâinile în sân şi nici să-mi cruţ puterile, ba dimpotrivă am de gând, fără a le spune tot ce se cuvine să le spun, să-mi scap urechile de ei şi de bâzâitul lor printr-un răspuns mai scurt şi asta fără întârziere. Căci dacă acum, că n-am ajuns nici barem la a treia parte a ostenelii mele, cei ce mă vorbesc sunt mulţi şi multe îmi pun în cârcă, până ce-oi ajunge la sfârşit socot că s-ar putea să se înmulţească într-atâta, încât – de nu-şi primesc la vreme răspunsul potrivit -• s-ajungă fără pic de trudă să mă doboare la pământ; şi la o treabă ca aceasta puterea dumneavoastră, oricât e ea de mare, n-ar fi în stare a ţine piept.

Dar, înainte de a le da răspunsul potrivit, vreau să le spun, întru apărarea mea, nu o poveste întreagă – ca să nu pară c-aş dori s-aşez snoavele mele alături de poveştile unor bărbaţi de soi ca ei – ci numai o părticică de poveste, care prin lipsurile ei să dovedească de la sine că nu-i din cele amintite. Drept care, aţintin-du-mi vorba spre cei ce-au tăbărât pe mine, le spun precum urmează:

Trăia pe vremuri în oraşul nostru un om pe care îl chema Filippo Balducci, de neam cam prost de felul lui, dar înstărit, cu scaun la cap şi priceput într-ale sale pe cât putea să fie un om de rând ca el. Şi avea o nevastă pe care o iubea tare mult şi ea asijderea-pe el, şi laolaltă amândoi trăiau viaţă tihnită, trudindu-se neobosit să-şi placă unul altuia. Dar, cum de moarte nu e om să scape în lumea asta, se întâmplă ca şi femeia să moară într-o bună zi, lăsând în urma ei, bărbatului, un băieţaş făcut cu el şi care să tot fi avut ca la vreo doi anişori. Omul, bietul de el, se necăji din

cale-afară, mai mult ca orice om când pierde un lucru scump. De aceea, văzându-se lipsit de acea tovărăşie pe care o îndrăgise neînchipuit de mult, se hotărî cu dinadins să nu mai şază în lume, ci să-şi închine viaţa lui Dumnezeu, slu-jindu-l cu copilaşul dimpreună. Drept aceea, împărţin-du-şi averea săracilor, porni numaidecât pe muntele Asinaio, unde se aciui într-o chilioară cu băiatul. Acolo, trăind din milă şi pomeni, în post şi rugăciune, omul se ferea cu multă străşnicie să nu-i scape cumva de faţă cu copilul vreo vorbă despre cele lumeşti, nici să nu-l lase a le vedea, astfel încât ispita lor să nu-l întoarcă de la Domnul; de aceea îi vorbea mereu numai despre fericirea vieţii veşnice, de Dumnezeu şi sfinţi, şi nu-l învăţa altceva decât rugăciuni, în felul acesta îl ţinu mai mulţi ani, fără să-l lase niciodată să iasă din chilie şi fără să-i arate alt chip de om decât pe sine.

Acu, în sihăstria lui omul îşi luase obiceiul să meargă din cî-nd în când la Florenţa, de unde, după ce se îndestula de pe la dreptcredincioşi cu cele trebuincioase, se întorcea înapoi pe munte. Or, într-o bună zi, pe când băiatul avea ca la vreo optsprezece ani, iar taică-su era bătrân, se întâmplă ca fecioraşul să-l întrebe unde se duce. Filippo îi spuse unde şi atunci băiatul îi zise:

— Tătucă, dumneata eşti om bătrân acu şi ţi-o fi greu să înduri atâta osteneală; de ce nu mă duci o dată şi pe mine la Florenţa, ca să-i cunosc şi eu pe credincioşii care ne ajută şi într-acest chip, eu, care-s tânăr şi îndur mai lesne osteneala, să mă pot duce mai pe urmă, când ai să vrei domnia-ta, de unul singur la oraş, s-aduc ce ne lipseşte?

Omul, gândindu-se că băiatul e mare acum şi că se ieprmsese să-l slujească cu atâta râvnă pe Dumnezeu, icit cele lumeşti cu greu ar fi putut să-l mai întoarcă s la dmsul, îşi zise în sinea lui: "Băiatul are dreptate! "

Şi fiindcă tocmai atunci trebuia să meargă la Florenţa, îl luă şi pe el şi se porni la drum. Acolo, văzând băiatul case, palate şi biserici şi alte câte toate mai vezi într-un oraş, se

minună din cale-afară, ca unul care nu-şi mai aducea aminte să fi văzut aşa ceva, şi prinse a-l întreba pe taică-su de una şi de alta, ce sunt şi cum le zice la fiecare în parte. Bătrânul îi răspundea, iar copilandrul îl asculta mulţumit şi apoi îl întreba de altele. Or, tot întrebând băiatul şi omul nostru răspunzându-i, întâmpla-rea făcu să se întâlnească prin oraş c-o ceată de femei frumoase, tinere şi gătite, care veneau de la o nuntă. Băiatul, de îndată ce dădu cu ochii de femei, îl întrebă pe taică-su cea mai erau şi alea. La care omul îi răspunse:

— Băiete, pleacă-ţi ochii şi nu te uita la ele, că alea-s lucrul dracului.

— O fi, da' cum le zice? Îl întrebă băiatul. Filippo, ca nu cumva să aţâţe în simţirile pofticioase ale flăcăului vreun gând robit plăcerii şi nicidecum folositor, nu vru să le zică pe nume, adică femei, şi de aceea îi răspunse:

— Gâşte le zice, na!

Şi să vedeţi dumneavoastră minune. Băiatul acela care până atunci nu mai văzuse niciodată vreo femeie, uită pe dată de palate, de boi, de cai, de măgari, de parale, de toate câte le văzuse atuncea pentru prima dată şi zise cu grăbire:

— Tată, te rog frumos fă-mi rost şi mie de-o gâscă din acelea.

— Vai, fiule, făcu bătrânul, taci, că sunt lucrul dracului.

La care tânărul îi zise:

— Aşa s-arate lucrul dracului?

— Aşa, vezi bine, răspunse bătrânul. Atuncea tânărul făcu:

— Eu nu pricep ce vorbă-i asta şi nici de ce zici dumneata că ele-s lucrul dracului: că eu de când mă ştiu pe lume n-am mai văzut nicicând ceva atât de frumos şi-atât de plăcut ca ele. Că-s mai frumoase şi decât îngerii zugrăviţi, pe care de atâtea ori mi i-ai arătat în chipuri. Dacă ţi-s drag, tătucă, fii bun şi hai să luăm cu noi o gâscă din acestea şi eu oi ţine-o cu grăunţe.

Bătrânul îi răspunse:

— Nu mă învoiesc şi pace! Tu nici nu ştii măcar cum se îndoapă gâştele.

Şi zicând astfel, simţi, sărmanul, că puterea firii întrece puterea minţii omeneşti şi se căi amarnic că-l luase pe băiat cu dânsul.

Ci acuma, ajungând aici cu povestirea mea, socot c-am spus destul; de aceea m-oi întoarce înapoi, ca să mai stau niţel de vorbă cu aceia pentru care am spus-o. Zic dar, tinere doamne, unii din cei care mă ceartă, că rău fac străduindu-mă să fiu pe placul vostru şi că-mi sunteţi prea dragi, mai dragi decât s-ar cuveni. E drept şi nu tăgăduiesc că-mi sunteţi 'dragi şi că mă zbat ca să vă fiu pe plac. Dar îi întreb pe dumnealor cum pot să se mai mire de una ca aceasta, dacă ţin seama cât de cit – nu zic numai de faptul c-au cunoscut şi ei ce înseamnă un sărut, o îmbrăţişare drăgăstoasă, o noapte grea de desfătări, daruri cu care voi, iubite doamne, ne bucuraţi adesea pe noi bărbaţii – dar chiar şi dacă ar ţine seama numai de faptul că văd zilnic cu ochii lor deprinderile voastre alese şi farmecele voastre, drăgălăşenia neîntrecută si, mai presus de toate, cinstea voastră? Cum pot să se mai mire că-mi sunteţi dragi mie, când băieţandrul acela, ţinut, hrănit şi crescut pe vârful unui munte sălbatic şi pustiu, între pereţii strimţi ai unei chilioare, fără altă tovărăşie decât aceea a părintelui său, de îndată ce v-a văzut, numai pe voi v-a vrut, pe voi v-a cerut, pe urma voastră a suspinat cuprins de dragoste. Cum vine asta adică? Sunt eu vrednic de ocara criticilor mei? Veni-vor dumnealor cu colţi de fiară asupra mea numai şi numai fiindcă eu – cu trupul ăsta făcut de Dumnezeu anume şi numai pentru a vă iubi, simţind vraja luminii pe care o ascundeţi pe sub pleoape, vorbele voastre dulci ca fagurii de miere şi flacăra aprinsă de dureroasele suspine – - v-am dăruit sufletul meu încă din fragedă pruncie? Veni-vor să mă ocărască fiindcă-mi sunteţi aşa de dragi ori fiindcă mă trudesc ca să vă fiu pe plac, când i-aţi fost dragi din prima clipă şi mai presus de orişice unui sihastru tinerel, unui

flăcău lipsit de simţăminte alese, unei sălbăticiuni din codru? Toţi aceia care nu vă îndrăgesc şi nu ţin la iubirea voastră de bună seamă aşa vor face, ca unii care nici nu simt, nici nu cunosc măcar puterile ascunse şi bucuriile iubirii.

Cât despre aceia care se leagă de vârsta mea, aş zice că dumnealor, pasămite, n-au prins încă de veste că prazul, chiar de-i alb la cap, la coadă e totuşi verde. Acestora, lăsând deoparte gluma le răspund că niciodată n-are să-mi fie ruşine să mă port astfel, încât până la capătul zilelor mele să fiu pe placul femeilor, când Guido Cavalcanti şi Dante Alighieri, ajunşi la vârsta cărunteţii, ori alţii şi mai vârstnici, precum un Cino da Pistoia, şi-au făcut dintr-asta o cinste şi le-a fost drag să ştie că pot fi pe placul femeilor. Şi, dacă n-ar trebui să mă îndepărtez prea mult de subiect, aş aduce drept mărturie a celor spuse întreaga istorie şi-aş dovedi că-i plină de asemenea figuri de oameni străluciţi care, deşi purtau pe umeri povara a zeci şi zeci de ani, nu s-au cruţat de loc în străduinţa lor de a plăcea femeilor; ori dacă domnii mei n-au ştiinţă despre aceasta, n-au decât să buchisească istoria.

Să stau cu muzele în Parnas? Povaţa nu e rea; totuşi nu-i chip să stai o viaţă întreagă lingă ele şl ele lângă tine; iar dacă uneori le părăseşti şi cauţi să afli desfătare lângă făpturi făcute după chipul şi asemănarea lor, nu văd de ce ar trebui pentru o treabă ca aceasta să fii ţinut de rău. Muzele sunt femei şi chiar dacă femeile nu preţuiesc cât ele, la înfăţişare barem tot seamănă a muze; aşa că şi de n-ar fi să-mi placă pentru altele, măcar şi pentru asta şi tot mi-ar place cât îmi plac. Unde mai pui că femeile mi-au dat prilej pe vremuri să scriu la versuri cu miile, pe când muzele nu mi-au inspirat niciunul barem, niciodată, deşi fără îndoială m-au ajutat să le îmbin şi să le aşez în rime; ba poate chiar şi acuma, la istorioarele acestea, aşa nevolnice cum sunt, m-ajută câteodată, pasămite tocmai de dragul şi în cinstea asemănării de care vorbeam. Iată de ce, urzind

poveştile acestea, nu mă despart de muze şi nici de muntele Parnas, aşa cum îşi închipuie unii.

Ei, da' ce să mai zic despre aceia care vădesc atâta grijă faţă de pântecele meu, încât mă sfătuiesc să umblu să-mi câştig o pâine? Habar n-am, zău; atâta ştiu, că de m-aş'duce să le-o cer silit de împrejurări, de bună seamă mi-ar răspunde: "Câştigă-ţi plinea cu poveşti". Şi n-ar greşi, căci mai demult poeţii câştigau cu basme. Mai mult decât bogaţii cu toată bogăţia lor. Şi mulţi cu basme din acestea adus-au fală vremii lor, pe când atâţia alţii, utând să strângă pentru sine prisos de pâine şi bucate, e ei. Ce rost mai are să vorbesc?

Domnului, din acestea adus-au căutând să strângă pentru sine prisos de pâine s-au prăpădit ca vai de ei. Ce rost mai are să vorbesc? Alunge-mă, dacă le-oi cere-o! Dar, slavă Domnului, căica lor de pâine. Şi chiar dacă vreotie dumnealor s-au prăpădit ca v.

Alunge-mă, dacă le-oi cere-o! Dar, sa n-am lipsă de bucăţica lor de pâine. Şi chiar dacă vreodată s-ar întâmpla să mor de foame, să ştie dumnealor că eu, urmându-i pe Apostoli, voi şti să îndur şi lipsurile tularea. Nu-mi poartă dânşii grija mai...
Că eu, urmându-i pe Apostoli, voi şti sa muut o, _, _ la fel ca şi îndestularea. Nu-mi poartă dânşii grija mai mult decât mi-o port eu însumi.

Cât despre aceia care spun că aceste întâmplări s-au petrecut altminterea de cum le înşir aicea, acestora eu nu le-aş cere decât să vie să-mi aducă izvoarele1 în. Faţă; şi dacă s-ar ivi nepotrivire la mijloc, atunci aş zice şi eu că ei sunt cu dreptate şi m-aş căzni să le îndrept. Dar până ce se ţin de vorbe şi n-aduc scrisul mărturie, eu na mă leg de ei şi-i las să creadă ce poftesc, urmându-mi calea mea şi aşezând în cârca lor câte vor ei să-mi puie în cârcă.

Dar, fiindcă acu deodată socot c-am isprăvit cu clevetitorii mei, cu ajutorul Domnului, în care-mi pun toată -l-'1"- "i r. u ajutorul vostru, preafrumoase doamne, ' x =; răbdare,

întorcând veor, jutorul Domnului, în care-m nădejdea şi cu ajutorul vostru, preafrumoase doamne, la drum cu râvnă şi răbdare, întor cinci -i facă mendrele în ridUâ în văzduh îl poarta sus su şl lm.

Creştetelor noastre, "^asupra coro^, urnuri prea naraţi lăsându-l uneori peste palate m. aşa mal spună pe bună dreptate altceva despre noi, cei ce vă iubim, decât că prin aceasta dăm ascultare firii. Ca să te poţi împotrivi legilor ei, s-ar cere să ai puteri din cale-afară de mari; şi adeseori, chiar de-i ţii piept, nu numai că trudeşti zadarnic, dar chiar spre răul tău trudeşti. Or, eu, ca să spun drept, puteri de soiul ăsta n-am şi nici n-aş vrea să am; iar dacă le-aş avea, mai bucuros le-aş da împrumut decât să mi le ţin. Aşa că puie-şi lacăt gurii toţi cei care mă latră şi dacă n-au cum se încălzi, trăiască zgribuliţi, cu bucuriile lor, ori mai degrabă as zice cu poftele lor strâmbe, lăsându-mă pe mine, într-acest scurt popas pe care Domnul mi l-a hărăzit pe lume, să mă desfăt cu ale mele. Şi acum, frumoase doamne, pentru că am rătăcit destul cu minţile aiurea, socot că-i vremea să ne întoarcem de unde am plecat şi să purcedem mai departe cu povestirea noastră.

Soarele alungase de pe cer toate stelele şi de pe pă-mânt reavănă umbră a nopţii, când Filostrato, sculându-se din somn, puse să-i scoale şi pe ceilalţi. Apoi, adunân-du-se cu toţii în grădină, porniră iarăşi să se plimbe şi când fu ceasul prânzului mâncară într-acelaşi loc ca şi în ajun. Şi, după ce dormiră o vreme, în ceasul în care soarele prindea a coborî pe boltă, se aşezară după obicei în preajma fântânii şi Filostrato îi porunci Fiamme-ttei să deie şir poveştilor; iar ea, fără să aştepte s-o mai poftească o dată, cu gingăşie în glas, începu astfel:

Povestea întâi.

Tancredi, prinţul Sa. Lernu. Lui, omoară pe iubitul fiicei lui şi îi trimite inima în-tr-un pocal de aur; fata toarnă deasupra apă otrăvită, o bea şi moare.

Dureroase lucruri ne-a rânduit azi regele să povestim, de stai să te gândeşti că de unde la început ne-am adunat aici anume spre a ne înveseli, acuma ne vedem siliţi să povestim despre durerile altora, dureri cărora nu-i chip să le dai grai fără ca cel care le spune, precum şi cel care le ascultă să nu fie cuprinşi de milă. Poate a ales acest subiect cu gând să domolească oleacă prea multa voioşie din zilele trecute; se poate şi asta; dar cum mie, oricare i-ar fi fost imboldul, nu-mi sade bine să-i stric cheful, am să vă povestesc acum o întâmplare tristă, ba chiar nenorocită as zice, şi vrednică de mila voastră.

Tancredi, prinţul Salernului, a fost un senior blajin şi bun la suflet (dacă la bătrâneţe nu şi-ar fi mânjit. Inimile cu sângele a doi îndrăgostiţi), care în tot răstimpul vieţii n-a avut decât o singură fată, deşi poate ar fi fost mai bine să nici n-o fi avut. Pe fata asta prinţul o îndrăgea nespus de mult, mai mult decât a fost vreodată copil iubit de un părinte. Şi din pricina acestei iubiri duioase, deşi fata trecuse cam de multişor de vârsta măritişului, taică-su nu se îndura s-o mărite, simţind că n-ar fi fost în stare să se despartă de copilă, în cele de pe urmă o dădu totuşi după feciorul ducelui din Capua, dar fata nu şezu cu el decât puţină vreme si, rămânând văduvă, se întoarse iarăşi la bătrân. Era copila asta din cale-afară de frumoasă ia trup şi la obraz, mai frumoasă ca oricare alta, şi era tânără, voinică şi înţeleaptă mai presus decât se cere unei femei. Trăind ea mereu alături de drăgăstosul ei părinte, în desfătare şi huzur, ca doamnă ce era, şi văzând că bătrânul, din pricina iubirii pe care i-o purta, nici gând n-avea s-o mai mărite, iar ei fiindu-i ruşine s-aducă vorba despre asta, se gândi, dacă ar fi fost cu putinţă, să-şi caute în taină un amant destoinic şi viteaz. Or, văzând la curtea prinţului, ca la toate curţile, tot soiul de oameni, şi nobili şi de rând, le cercetă la mulţi deprinderile şi purtarea şi-n cele de pe urmă puse ochii pe un tânăr paj de-al prinţului, pe care îl chema Guiscardo, băiat de neam cam prost, dar cu simţiri alese şi nobile

purtări, de care, zi de zi văzân-du-l, se îndrăgosti cu patimă, tot alte şi alte însuşiri găsind în felul lui de-a fi. Băiatul, dezgheţat şi el, pu-nând ochii pe fată, îşi cuibări chipul ei atât de adânc în inimă, încât aproape nu-i sta capul la altceva decât la dânsa.

În felul acesta dar, iubindu-se cei doi pe ascuns, fata care ardea de dorul unui prilej de a-l întâlni, dar care totuşi nu voia să încredinţeze nimănui taina iubirii ei născoci un şiretlic neobişnuit; spre a-i da de ştire lui' Guiscardo cum să ajungă pân' la dânsa. Îi scrise, dar, un răvăşel şi-i arătă într-însul ce anume ar fi trebuit să facă a doua zi spre a se întâlni. Apoi, vârând răvaşul într-o nuia de trestie, i-o întinse lui Guiscardo şi-i zise în glumă:

— Diseară fă din ea o suflătoare slujnicei, ca să-ţi aprindă focul.

Guiscardo luă nuiaua şi, gândindu-se că nu de florile mărului i-o dăduse fata şi nici degeaba nu-i spusese cuvintele acelea, o luă cu el acasă; acolo, uitându-se la nuieluşă, văzu că e crăpată, o desfăcu în două, găsi scrisoarea fetei şi după ce-o citi, vârându-şi bine în minte ce-l învăţa să facă, fu fericit ca nimeni altul şi se apucă să se îngrijească, precum îl învăţase dânsa, de câte avea trebuinţă pentru întâlnirea lor.

Lângă palatul prinţului se afla o hrubă săpată în munte încă din vremi străvechi, în care pătrundea o dâră de lumină printr-o spărtură făcută anume în stâncă; şi-n jurul ei, cum hruba era de mulţi ani părăsită, creşteau la întâmplare buruieni şi mărăcini. Or, printr-o scară tăinuită, care dădea într-una din odăile de jos ale palatului, odaia fetei tocmai, puteai s-ajungi în hrubă, deşi o uşă grea de fier îi zăvora intrarea. De scara asta nu-şi mai aducea aminte nimeni la palat, căci trecuseră zeci şi zeci de ani de când nu mai fusese folosită; dar zeul dragostei, Amor, de ochii căruia nu scapă nimic pe lumea asta, îi aminti de ea tinerei îndrăgostite. Fata, ca să nu dea de bănuit, se trudi zile de-a rândul, cu ce putu şi ea, până ce ajunse să deschidă uşa ce-i

zăvora intrarea. Apoi, scoborându-se singură şi văzând spărtura care-i dădea lumină, trimise vorbă lui Guiscardo să vină pe acolo şi-i desemnă în scrisoare cam ce înălţime putea fi de la spărtură până jos. Pentru treaba asta, Guiscardo făcu rost pe dată de-o funie plină de noduri, cu ochiuri la ambele capete, ca să se poată urca şi coborî pe ea, şi înfăşurându-se în piei, să nu-l înţepe mărăcinii, fără să sufle o vorbă, în noaptea următoare se duse unde-l învăţase fata şi, înţepenind un ochi al funiei de-un ciot vârtos care crescuse la gura spărturii, se strecură prin ea şi se lăsă în hrubă, unde o dată ajuns se puse a-şi aştepta iubita.

Dânsa, a doua zi, prefăcându-se ca vrea să doarmă, îndepărta copilele care-i ţineau tovărăşie şi, zăvorân-du-se în odaie, deschise uşa de la scară şi coborî în hrubă; de acolo, după ce se întâmpinară cu multă bucurie, ' se întoarseră amândoi în odăiţa fetei şi-şi pe-trecură acolo aproape toată ziua în desfătări şi bucurii. Apoi, punând la cale tot soiul de amănunte, astfel încât iubirea să le rămână tăinuită, Guiscardo coborî în hrubă, iar fata închise uşa la loc, ieşind pe urmă şi dânsa din odaie şi ducându-se la copilele care o slujeau. Când se înnopta, Guiscardo, urcându-se pe funie, ieşi din hrubă prin crăpătura prin care intrase în ajun şi se întoarse acasă. Iar mai apoi, cu vremea, o dată drumul învăţat, îl mai bătu de multe ori ca să ajungă la iubita sa.

Dar soarta, pizmuindu-le prea multa fericire, printr-o întâmplare dureroasă schimbă în lacrimi bucuria nefericiţilor amanţi. Tancredi avea obiceiul să vină uneori singur în odăiţa fetei şi după ce şedea câtva de vorbă cu copila, pleca într-ale sale. Or, într-o bună zi, chiar după ceasul prânzului, venind să-şi vadă fata, Ghismonda după nume, care se afla în grădină cu celelalte fete, Tancredi, fără a fi văzut şi auzit de nimeni, pătrunse în odaia ei şi fiindcă nu vroia să-i strice bucuria che-mând-o înăuntru, găsind ferestrele închise şi perdelele patului lăsate, se aşează la picioarele lui, pe un scăunel, într-un ungher; şi

rezemându-şi capul de pat, trase perdelele peste el – de parc-ar fi căutat anume să se pitească acolo – şi adormi de îndată, în timp ce prinţul picotea, Ghismonda, care din nefericire tocmai în ziua aceea îl chemase pe Guiscardo la dânsa, lăsându-şi fetele în grădină, se strecură încetişor în odaie, si, după ce se încuie, fără să-şi deie seama că nu e singură înăuntru, îi deschise uşa lui Guiscardo, care o aştepta si, aşezân-du-se pe pat, precum făceau de obicei, se apucară să glumească şi să se joace împreună. Tancredi între acestea se deşteptă din somn şi văzu ce făcea fata cu Guiscardo. Îndurerat peste măsură, dintru început fu cât pe-aci să-i ocărască, dar luându-şi seama apoi, se hotărî să tacă şi să rămâie ascuns acolo, pentru ca-n felul acesta să poată face în taină şi fără a pătimi ruşine câte-i dăduse în gând să facă.

Îndrăgostiţii zăcură alături multă vreme, precum făceau de obicei, fără să-şi deie seama că prinţul e în odaie. Iar când li se păru că-i vremea să puie capăt desfătării, dându-se jos din pat, Guiscardo se întoarse în hrubă, iar fata părăsi odaia. Atunci Tancredi, deşi era bătrân, se lăsă de pe fereastră în grădină şi fără a fi văzut de nimeni se întoarse în odaia lui, mâhnit de moarte, bietul. Iar când se înnopta afară, după porunca lui, Guiscardo, pe când ieşea din hrubă, aşa învelit în piei cum era, fu înhăţat de două slugi şi dus în faţa lui Tancredi. Bătrânul, cât ce-l văzu, plângând aproape, îi zise:

— Guiscardo, bunătatea mea şi felul în care m-am purtat cu tine nu meritau din parte-ţi ruşinea şi ocara pe care mi-ai făcut-o şi despre care astăzi eu singur m-am încredinţat, văzând-o cu ochii mei.

Guiscardo doar atât zise:

—• lubirea-i mult mai tare decât domnia-ta şi decât mine.

Prinţul dădu poruncă atunci să fie întemniţat în taină într-una din cămările palatului şi voia îi fu împlinită. A doua zi, pe când Ghismonda habar n-avea de toate acestea, Tancredi, care peste noapte urzise fel de fel de gânduri

care de care mai cumplite, după ceasul prân-zului se duse ca de obicei în odaia fetei şi chemând-o la sine, după ce închise uşa cu cheia, îi spuse plângând:

— Ghismonda, ca unul care socoteam că te cunosc şi-ţi ştiu virtuţile şi cinstea, n-aş fi crezut nicicând, de nu vedeam cu ochii mei, oricine ar fi venit să-mi spună, c-ai fi în stare să te culci cu alt bărbat decât cu-al tău. Şi nu s-o faci, dar nici măcar să te gândeşti la asta nu te-am crezut în stare. De aceea câte zile o fi să-mi mai păstreze bătrâneţea, eu toate le-oi trăi în durere, gân-dindu-mă la ce-ai făcut. Şi Doamne, Doamne! Dacă barem în toată stricăciunea asta la care ai ajuns ţi-ai fi ales măcar un om vrednic de neamul tău! Dar dintre câţi roiesc la curte chiar pe Guiscardo l-ai ales, lepădătura asta, care a crescut la curtea noastră de mic copil şi până astăzi, mai mult din milă nu de alta. Cumplită întristare mi-ai pus la inimă, copilă, căci nu mai ştiu nici eu ce să mă fac cu tine. Cu Guiscardo, pe care am pus să-l prindă azi-noapte pe când ieşea din beci, şi-acuma îl ţin închis, am hotărât ce am de făcut; dar cu tine, mi-e martor Dumnezeu că nu ştiu ce să fac. Pe de o parte-s tras de dragostea pe care veşnic ţi-am purtat-o, mai mult ca orice alt părinte, iar pe de alta mă împinge mânia îndreptăţită de fapta-ţi nebunească. Iubirea vrea să-ţi dau iertare, iar furia mă îndeamnă să mă arăt mai crud decât îmi este-n fire. Dar până a nu mă hotărî, poftesc să aflu de la tine ce ai de spus la toate astea.

Şi zicând astfel, plecă obrazul în pământ şi începu să plângă ca un copil bătut. Ghismonda, auzindu-l şi pricepând nu numai faptul că dragostea ei tainică fusese aflată şi de alţii, dar pricepând că şi Guiscardo era întemniţat, se frânse de durere şi cât pe-aci era să izbucnească în lacrimi, să ţipe şi să hohotească cum fac femeile îndeobşte. Dar biruindu-şi slăbiciunea cu sufletul ei dârz, îşi împietri obrazul vădind puteri nemaivăzute şi până a nu ajunge să ceară milă pentru sine, crezându-l pe Guiscardo mort, se hotărî să moară şi ea. Drept aceea, nu ca o biată femeiuşcă plânsă şi

pocăită, ci îndrăzneaţă, fără fricâ, cu fruntea sus, senină şi întru nimica tulburată, răspunse:

— Nu tăgăduiesc, nici nu mă rog de tine, tată, căci cu tăgăduiala şi-aşa n-o scot la capăt, iar cu iertarea dumitale nu vreau să-mi vin într-ajutor. De asemenea nici mila şi nici iubirea-ţi multă nu vreau să ţi le înduplec. Ci vreau, spunându-ţi adevărul, dinţii să-mi apăr cinstea cu vorbe de temei, şi-apoi să dovedesc prin fapte ce suflet nobil zace în mine. E adevărat că l-am iubit şi că-l iubesc pe Guiscardo, şi cât mi-e scris să mai trăiesc, puţin, o ştiu de pe acuma, am să-l iubesc mereu; iar dacă după moarte iubirea încă dăinuieşte, am să-l iubesc şi din mormânt. Dar nu m-a îndemnat la asta fireasca slăbiciune a firii femeieşti, ci nepăsarea dumiTi i.

— L TI – "i. 80 O – Decameronul >'A.

Tale, care nu voiai să rnă măriţi, precum şi multele însuşiri ce zac ascunse în Guiscardo. Căci dumneata, Tan-credi, s-ar fi căzut să ştii că eşti făcut din carne şi ca atare să pricepi că fata tot din carne ţi-ai zămislit-o, nu din piatră şi nici din fier, vezi bine; şi chiar de eşti bătrân acum, ar fi trebuit şi trebuie să-ţi aminteşti cu ce puteri se abat asupra noastră legile tinereţii şi-ar fi trebuit isă ştii de asemeni la ce-i îndeamnă bunăstarea şi tihna pe cei tineri, ca şi pe cei bătrâni, chiar dacă dumneata, ca unul care eşti bărbat, ţi-ai petrecut în lupte cei mai buni ani ai vieţii. Din tine zămislită deci, sunt prin urmare şi eu făcută tot din carne şi prea puţin trăită, deci tânără s-ar zice, încă. Din pricina aceasta, precum şi din cealaltă, ca orişice făptură poftesc şi eu trupeşte; şi aceste pofte pătimaşe crescut-au în puteri la mine, căci fiind eu măritată o dată, am cunoscut ce dulce şi îmbietor e să le stâmperi. Or, fiindcă n-am putut să înfrunt puterea acestor simţăminte, femeie fiind şi tânără, m-am părăsit în voia lor şi m-am îndrăgostit. Desigur în împrejurarea aceasta mjam străduit cât am putut să fac astfel, încât nici dumneata, nici eu să n-avem a răbda ocară de pe urma unei fapte spre care mă îndemna un prea firesc.

Pă&at. Şi, întru păstrarea acestei taine, atât iubirea cât şi soarta mi s-au vădit prielnice, căci ele mi-au găsit cărarea tăinuită pe care eu, urmând-o, îmi stâmpăram dorinţele, fără ca nimeni să mă ştie; cum ai aflat-o dumneata, ori cine ţi-o fi spus-o nu ştiu; oricum să fie, eu nu tăgăduiesc. Pe Guiscardo nu l-am ales la întâmplare, cum fac femeile adesea, ci după multă chibzuinţă, cu voia l-am ales pe el dintre atâţia alţii şi cu temeinic gând l-am strecurat la mine, astâmpărându-mi multă vreme simţirea pătimaşă prin dragostea statornică ce ne lega pe amândoi. De lucrul acesta însă – pe lângă învinuirea de-a fi greşit din dragoste – se pare că domnia-ta, urmând mai degrabă judecata omului de rând decât curatul adevăr, mă învinuieşti cu şi mai multă amărăciune, când zici că mi-am ales şi m-am culcat c-un om de rând, ca şi cum nu te-ai fi mâniat la fel dacă alegeam un nobil. Zicând astfel tu nu-ţi dai seama că nu pe mine mă învinuieşti, ci învinuieşti de-a dreptul soarta, care pe cei nevrednici îi şi care şi de, ea omeneasca la o i-au stricat orinuum^ ~- la o pa*. ~. Aceea, orice om care trăieşte şi se poartă precum virtuţile îl învaţă se dovedeşte a fi de neam, şi cine-l socoteşte altminteri greşeşte el şi nu acela ce pe nedrept e ponegrit. Uită-te-n jurul tău la nobilii ce-ţi -^11 în preajmă şi cercetează-le virtutea, deprinderile şi -~: <•; i, a Guiscardo; si, dacă vrei să

—= ~; ut Ră spui stau în

; că te vezi oi"-to^cSalţinişte mo^ nu în domniei-taie. ^- 4 fac pe om v- ^ daca în toate acele ins^ cuvânt l-ai ^uttd^ niciuna.

Si fără îndoia a Pe ^ dte laude i-* ' vredmc ochii nu mă mşal^ ^ ă nu se arate ^ gtare barem n-arn vagjt fl mai vredmc deat ^ ^ inse întru totul ba încă Iar d ar n ^ tale aş fi s "cftL s, s: nâd^ – - – î(tm)"a! UTo^e, • Ar – "^ un. ^ toc, doar că sărăcia bogăţia o face şi pe asta. Mulţi regi, mulţi prinţi de seamă au fost săraci, pe vremuri, şi mulţi din cei ce sapă glia şi stau la oi au fost bogaţi şi sunt şi astăzi încă. Cit despre îndoiala de care mi-ai vorbit la urmă, zicând că

nu ştii ce să faci cu mine, nu-ţi mai bate capul, dacă socoti să faci, acum la bătrâneţe, ce n-ai fă^"f -• '-' când de tânăr
_^ ^umiieţe, ce n-ai făcut nicicând de tânăr, să-mi dovedeşti cruzimea adică. Fii crud dacă doreşti, eu n-am să vin să-ţi cer să-ţi molcomeşti cruzimea, căci tu eşti primul vinovat de acest păcat, da-că-i păcat. Poţi fi încredinţat în schimb, că dacă nu faci şi ou mine la fel cum ai făcut ori ai să faci şi cu Guiscardo, atunci voi şti eu singură să fac ce se cuvine. Hai, du-te acum, boceşte ca muierile şi în cruzimea ta pe amândoi deodată omoară-ne, de socoteşti că meritǎm această soartă.

Văzu atuneea prinţul ce suflet mare ascunde copila lui în piept; dar totuşi n-o crezu în stare de atâta forţă şi tărie încât să-şi curme viaţa, aşa precum spusese. De aceea, plecând de la ea • "' -l" de-a-i face precum spusese. De "-d din minte gândul

—. * ictce ei vreun rău, se chibzui să-şi stâmpere iubirea pătimaşă prin suferinţa lui Guiscardo şi porunci slujitorilor care-l păzeau, ca-n noaptea următoare în mare ină să-l sugrume şi-apoi să-i scoată inima şi să i-n ucă lui. Slueilp îrnnKvM-* tainǎ ad

— Iv. Oi-ojj'ui să-i scoaba mima şi să i-o aducă lui. Slugile împliniră porunca prinţului întocmai. Şi-a doua zi Tancredi, punând să i se aducă o cupă mare şi frumoasă de aur, aşează într-însa inima lui Guiscardo şi i-o trimise fetei c-o slugă credincioasă, căreia îi porunci ca, dându-i-o, să-i smmă oc. ff^i • T • -

— ~^ te mmgiie prin asta de tot ce ţi-e mai scump, precum l-ai mângâiat şi tu de tot ce-a avut mai drag pe lume".

Ghismonda, neclintită în fiorosu-i gând, de îndată ce râmase singură puse să i se aducă ierburi şi rădăcini otrăvitoare şi stoarse suc din ele, ca să şi-l aibă la îndemână, dac-ar fi fost să se întâmple lucrul de care se temea. Apoi, când veni sluga cu rlpmi rt~ i~ – • • cu
_.," ^^. VJill. – "IIIIIT-" "'" pietrită peri. de

— R- _ itJv, iLJi ue care lemea. Apoi, când veni sluga cu darul de la prinţ şi _^ cuvintele trimise, Ghismonda luă pocalul, cu faţa îm-nipt-ri^ fără a clipi măcar din ochi, şi după ce-l desco-3 îndată ce văzu inima şi auzi cuvintele pe care i le trimitea prinţul, fu sigură că inima era a lui Guiscardo. De aceea, ridicând obrazul spre slujitor, îi zise:

— Nici n-ar fi fost mormânt mai demn de-o inimă ca asta, decât o cupă de aur. O dată barem, făcut-a bine tata.

Zicând astfel apropie inima de buze şi-o sărută; apoi grăi:

— Întotdeauna şi întru toate, de când mă ştiu şi până acum la capătul zilelor mele, simţit-am duioşia iubirii părinteşti; ci azi o simt ca niciodată. De aceea să-i mulţumeşti din partea mea pentru acest dar preţios şi scump, cu ultimele mulţumiri cu care-i sunt datoare. Apoi, apleeându-se deasupra cupei pe care o ţinea strânsă în mâini şi uitându-se la inimă, grăi:

— O, cuib nemaigrăit de dulce, al dorurilor mele toate! Să fie pururi blestemată cruzimea celui care mi-a hărăzit să te privesc cu ochii trupului, când îmi era de ajuns să te privesc cu ochii minţii, mereu, clipă de clipă. Bătăile tale au contenit si, după voia sorţii, te-ai lepădat de cele lumeşti; ajuns-ai pragul către care cu toţii alergăm, lăsat-ai pe vecie nimicniciile omeneşti, strădanii, osteneli, şi chiar vrăjmaşul tău ţi-a rânduit mormântul de care vrednică ai fost. Nimic nu mai lipsea îngropăciunii tale decât şiroaiele de lacrimi ale aceleia care ţi-a fost atât de dragă în viaţă; şi ca să le ai şi pe-astea, trimis-a Domnul gând părintelui meu crud să mi te deie mie. Şi-ai să le ai, căci am să plâng, deşi mă hotărâsem să mor fără să vărs o lacrimă măcar şi fără să trădez pe faţă nici urmă de înfricoşare. Iar după ce-am să plâng, voi şti să fac astfel, încât fără zăbavă sufletul meu să se împreune cu sufletul pe care tu, inima mea iubită, l-ai zăvorit în tine. Cu cine-aş cuteza să calc tărâmul veşniciei mai neînfricată şi mai ferice decât cu tine, suflet drag? Sunt sigură că încă sălăşlu-iesti aici, în inima aceasta, de unde cauţi cu dor la cuibul bucuriei noastre şi ştiu – încredinţată

fiind că mă iubeşti şi-acuma – c-astepţi sufletul meu, ce te îndrăgeşte mai presus de orişice iubire.

Zicând astfel, se aplecă deasupra cupei şi, ca şi cum din creştet i-ar fi ţâşnit fântână, fără să scoată o vorbă, un strigăt, un suspin se apucă să plângă, înăbuşit – cu atâtea lacrimi, de n-a văzut pământul minunăţie c aceea – şi să sărute inima de mii şi mii de ori.

Copilele de casă care-i şedeau în jur nu pricepeai ce spune şi nici ce inimă-i aceea; dar biruite de mila plângeau şi ele toate şi pline de mâhnire o întrebau za-j darnic de ce plânge aşa, trudindu-se pe cât puteau s-oJ mângâie cu vorba, într-un târziu Ghismonda, după ce plânse îndelung, îşi ridică obrazul, îşi şterse ochii şi-apoi: zise:

— O, inimă iubită, tot ce se cuvenea să-ţi dau ţi-am dat şi nu-mi rămâne acum decât să vin cu sufletul să-ţi ţin tovărăşie.

Şi, zicând astfel, ceru să i se deie cana în care-şi pregătise c-o zi înainte otrava, pe oare o răsturnă-n pocal, deasupra inimii scăldate de lacrimile ei; apoi, fără de teamă, o apropie de gură şi o bău până la fund, iar după ce-o bău, cu pocalul în mână se urcă în pat si, aşezându-şi trupul pe cât putu mai cuviincios, luă inima iubitului şi-o apropie de-a ei, şi fără un cuvânt rămase să-şi aştepte moartea.

Copilele, văzând şi auzind acestea, deşi n-aveau de unde şti ce apă e aceea pe care o băuse doamna, îl înştiinţară pe prinţ de cele întâmplate. Iar el, temân-du-se de câte se adeveriră drepte mai apoi, coborî degrabă în odaia copilei şi intră în clipa în care ea se aşeza în pat. Şi începând, vai, prea târziu, s-o mângâie cu vorbe bune, văzând bătrânul că se stinge, porni să plângă cu suspine. Ghismonda îi zise atunci:

— Păstrează-ţi lacrimile, tată, pentru o soartă mai puţin râvnită ca aceasta şi nu le irosi de dragul meu, căci n-am trebuinţă de lacrimile dumitale. S-a mai văzut vreodată un om care să plângă pentru un lucru pe care el l-a vrut? Şi totuşi dacă-mi mai păstrezi o urmă de iubire din dragostea

de odinioară, drept ultim dar îngăduie -de vreme ce în viaţă n-ai suferit ca să trăiesc în taină cu Guiscardo – ca-n moarte barem trupul meu să şază în văzul lumii alăturea de-al lui, oriunde ai porunci să-l azvârle.

Grăi: n, minezeu că eu mă duc de-acum.

_ Rămu cu Dumne2 u, simţirile cu Si cu privirea înce oşata jfcggj şi' de chin.

Totul, se petrecu din (tm)*^* d oştea Ghismondei cu cinste Pe – doi într-un niormânt.

Povestea a doua.

Călugărul Alberto dă a înţelege unei femei că Arhanghelul Găurii s-a îndrăgostit de dânsa şi sub înfăţişarea lui se culcă de mai multe ori cu ea; apoi de frica rudeZor femeii se azvlrle de pe geam şi se adăposteşte în casa unui om sărac, care a doua zi ii duce în chip de sălbatic în piaţă, unde, fiind recunoscut, e prins şi întemniţat de ceilalţi călugări.

Povestea Fiammettei făcuse în repetate rânduri să licărească lacrimi în ochii doamnelor de faţă. Şi după ce sfârşi ea de vorbit, regele, întunecat la chip, grăi:

— Mic preţ socot c-aş da, dacă as plăti cu viaţa mea măcar şi jumătate din bucuria ce-a avut-o Ghismonda cu Guiscardo, şi nimeni dintre voi să nu se mire de aceasta, căci eu, trăind precum trăiesc, în fiecare clipă mă simt murind de zeci de ori şi pentru toate aceste morţi nici barem o fărâmă de bucurie nu mi-e dată. Dar, lăsând deoparte necazurile mele, doresc acum ca Pampinea să ducă mai departe şirul poveştilor de jale, ce seamănă întrucâtva cu trista mea poveste; iar dacă dânsa va călca pe acelaşi drum ca şi Fiemmetta, atunci n*- de bună seamă simţi-voi cum mi-alină focul răcoare unui strop de rouă.

Pampinea, văzând că-i rândul ei să povestească mai] departe, pătrunse mai degrabă sufletul semenelor ei, prin dragostea ce le-o purta, decât pe-acela al regelui, prin vorbele ce le rostise; de aceea, simţindu-se mai înclinată să descreţească fruntea tovarăşelor ei decât să-i facă lui în voie – altfel decât cu povestitul – se hotărî să spuie o

istorioară mai hazlie, fără a se abate însă de la subiectul rânduit. Şi începu astfel:

— Poporul are un proverb: mârşavul ce e drept ţinut, de face rău, tot nu-i crezut. Acest proverb îmi dă prilejul să spun o mulţime de lucruri în legătură cu subiectul rânduit poveştilor de astăzi şi mă îndeamnă totodată să dovedesc cât e de mare făţărnicia popilor, care cu straiele lor largi şi lungi, cu obrajii lor cei supţi anume şi anume îngălbeniţi, cu glasurile lor smerite şi blânde când e vorba să ceară de la alţii, dar aspre şi răstite când e să înfiereze în ceilalţi înseşi păcatele lor, sau când se străduiesc să arate că ei furând şi ceilalţi dând, cu toţii ajung la mântuire • – şi apoi, pe lângă acestea, cu meşteşugul lor de-a şti să dea oricărui om, după averea ce le-o lasă pe patul morţii, un loc în rai, de parcă raiul ar fi al lor şi-ar asculta de ei, când doar şi ei ca orişicare trebuie să-l dobândească pentru a putea ajunge într-însul – cu toate acestea, zic, se străduiesc să se înşele pe ei în primul rând şi abia apoi pe aceia care le dau crezare. Iar de mi-ar fi îngăduit s-arăt tot ce se cade să fie arătat, cât ai clipi din ochi le-aş dovedi eu multor proşti ce ascund preoţii sub sutane. Ci dar-ar Dumnezeu s-ajungă ei toţi cu minciuna lor cum a ajuns un frate franciscan, destul de bătrâior, dar care la Veneţia era ţinut de toată lumea drept mare cărturar, vezi Doamne! Şi despre acest călugăr am mare chef să vă vorbesc, ca să mai risipesc oleacă, cu râsete şi voie bună, mâhnirea adunată în inimile dumneavoastră de trista moarte a Ghismondei.

Trăia pe vremuri aşadar, la Imola. Vrednice doamne, un om mişelnic şi stricat, pe nume Berto della Mâssa, ale cărui fapte ticăloase, prea bine cunoscute de toţi cei din oraş, îi dăunară într-atât, încât în toată Imola n-ai fi găsit un om să-l creadă, nu numai când spunea minciuni, dar nici măcar când nu minţea; de aceea, dân-du-şi seama omul că matrapazlâcurile lui nu mai prind la Imola şi neştiind ce să mai facă, se mută la Veneţia – - hârdău al spurcăciunii – şi acolo chibzui să-şi puie la cale fărădelegile în chip cu totul nou şi nemai-folosit de el. Drept care, ca şi cum ar fi simţit mustrări de cuget pentru netrebniciile înfăptuite în trecut,

pre-făcându-se că-i copleşit aşa deodată de multă umilinţă, şi făcând pe catolicul mai vârtos decât papa, se călugări, intrând în cinul franciscan şi-şi zise frate Alberto din Imola. Sub haina de călugăr, de ochii lumii, începu să ducă o viaţă de schivnic, propovăduind pocăinţă şi oprelişti ele la câte toate şi ferindu-se cu străşnicie de carne şi de vin, când se întâmpla să nu găsească din cel care-i plăcea. Şi nimeni nu băgă de seamă că din tâlhar, codoş, măsluitor şi ucigaş se preschimbase peste noapte în mare propovăduitor, fără să-şi lepede printr-asta sus-amintitele năravuri, de care dimpotrivă se Moşea din plin de câte ori avea prilejul s-o facă pe ascuns. Pe lângă acestea apoi, făcându-se popă, de câte ori slujea în altar şi era lume multă, plângea de mila patimilor şi răstignirii lui Cristos, ca unul care avea oricând puhoi de lacrimi la îndemână. Şi-n scurtă vreme, mai cu predici, mai cu suspine înlăcrămate, îi duse într-asa măsură pe veneţieni de nas, încât ajunse păstrător încredinţat şi legiuit de testamente şi de bani, duhovnic şi sfătuitor mai-mai la tot oraşul, şi la bărbaţi şi la femei. Făcând astfel, din lup se preschimbă în păstor şi avea prin partea locului atare faimă de sfinţenie, cât n-avusese la Assisi nici barem sfântul Francisc.

Acu, se întâmpla odată ca o femeie tânără, nătângă şi zăludă, pe nume madonna Lisetta din neamul Qui-rinilor – nevasta unui negustor de vază, care plecase în Flandra cu corăbiile sale – să meargă să se spovedească, cu alte doamne dimpreună, la acest sfânt călugăr. Şi stându-i la picioare, ca veneţiană ce era – şi deci cam ştiurlubatică, precum toţi cei de pe acolo – după ce spuse popii o parte din păcate, fu întrebată de călugăr dacă are vreun ibovnic. La care, înciudată, femeia îi răspunse:

— Da' ce, n-ai ochi, părinte? Îţi pare dumitale că frumuseţea mea e ca şi-a celorlalte? Să vreau numai, că de avut şi-o sută aş putea avea; da' vezi că farmecele mele nu-s pentru orişicine. Câte-ai văzut dom-nia-ta frumoase cum sunt eu, eu care şi-n rai aş fi frumoasă?

Şi după ce grăi acestea, se apucă să îndruge atâtea verzi şi uscate de frumuseţea ei, că ţi-era silă s-o asculţi. Călugărul simţi de îndată că lauda asta multă miroase a prostie şi socotind c-a nimerit ţărâna potrivită pentru sămânţa lui, se îndrăgosti de ea pe loc şi până peste cap. Păstrându-şi însă mierea pentru un prilej mai nimerit, acu, ca să se arate sfânt, se apucă s-o dojenească spunându-i c-asta e deşartă serneţie, şi altele de acelaşi soi. Din care pricină femeia îi zise că-i un dobitoc şi că habar n-avea să osebească o frumuseţe de altă frumuseţe. Văzând aşa, călugărul, ca să n-o mânie prea de tot, după ce-o spovedi, îi dete drumul să se ducă cu celelalte doamne. Peste câteva zile însă, cu un tovarăş credincios, se duse acasă la femeie şi, luând-o la o parte, fără să poată fi văzut, i se azvârli în genunchi şi-i zise:

— Doamnă, fie-ţi milă şi iartă-mă, te rog, de toate câte ţi le-am spus duminică, atunci când am vorbit de frumuseţea dumitale, că peste noapte am răbdat aşa de cruntă pedepsire din pricina aceasta, că de-abia azi am izbutit să mă ridic din pat.

La care, gâsca de femeie făcu:

— Da' cin' te-a pedepsit?

— Iacă am să-ţi spun: pe când şedeam şi mă rugam, cum sunt deprins a face în fiecare noapte, numai ce văd în chilioară o straşnică lumină şi nici n-am apucat măcar să mă întorc să văd ce e, că m-am şi pomenit că se aruncă peste mine un tânăr prea frumos, c-o bâtă mare în mână, care apucându-mă de glugă mă trase la picioare şi-mi arse o mamă de bătaie, mai-mai să-mi frângă şalele. Pe urmă l-am rugat să-mi spuie de ce m-a ciomăgit astfel şi dânsul mi-a răspuns: "De aceea, fiindcă ai cutezat să ponegreşti cerească frumuseţe a ma-donnei Lisetta, pe care, după Dumnezeu, eu o iubesc mai presus de orice". Atunci l-am întrebat: Da' cine eşti domnia-ta T' La care dânsul mi-a răspuns că e Arhanghelul Gavril. "Preasfinte", am zis atunci, rugă-mu-ne iertare Iar el: "Te iert, dacă-mi făgăduieşti c-ai

să te duci la dânsa de îndată ce-ai să poţi şi ai să-ţi câştigi iertarea; iar dacă n-o vrea să te ierte, am să mă întorc din nou şi-am să te bat de-am să te las olog pe toată viaţa". Câte a mai zis apoi nu îndrăznesc să-ţi spun, până ce nu mă ierţi dinţii.

Femeia, cap de bostan, săraca, şi proastă precum noaptea, nu-şi încăpea în piele de bucuroasă ce era si, dându-i pe deplin crezare, la un răstimp îi zise:

— Vezi, părintele, nu ţi-am spus eu că frumuseţea mea-i cerească? Da' m-aibă Domnu-n paza lui, acuma zău că-mi pare rău de suferinţa dumitale si, ca să nu mai rabzi bătaie, te iert de pe acuma, numai să-mi spui, dar drept, ce-a spus arhanghelul după aia?

Călugărul îi zise:

— Ţi-oi spune bucuros, de vreme ce mă ierţi; da' ai de grijă nu cumva să sufli o vorbă de cele câte ai auzi, de vrei să nu strici toată treaba, că zău eşti cea mai norocoasă femeie de pe lumea asta. Arhanghelul Gavril mi-a poruncit să-ţi spun că-i placi aşa de mult, încât, de nu s-ar fi temut c-o să te sperie, ar fi venit de multe ori ca să petreacă noaptea cu dumneata împreună. Şi, fiindcă el e arhanghel şi de-ar veni în chip de arhanghel n-ai fi în stare să-l atingi, de dragul dumitale ar vrea să vină în chip de om şi drept aceea zice să-i spui domnia-ta cam când pofteşti să vină şi sub ce chip anume, că el de bună seamă vine. De care lucru, ascultă aici, poţi să te ţii mai fericită ca orişice femeie în lume.

Neroada de femeie îi spuse atunci că-i încântată să ştie c-o iubeşte Arhanghelul Gavril, căci îl iubea şi ea şi niciodată nu uita s-aprindă a luminare de-un gologan, pe unde se întâmpla să-i vază chipul zugrăvit. Apoi mai adăugă că Arhanghelul putea să vie oricând, căci ar fi fost binevenit la orice ceas din zi sau noapte, şi că pe ea ar fi aflat-o în odăiţa ei, şezând şi aşteptându-l singură, singurică; dar toate astea c-o învoială: ca nu cumva preasfântul s-o părăsească apoi de dragul Preacuratei, căci, după câte auzise, Fecioara îi era tare dragă, precum se şi vedea de altfel în zugrăveli,

pe unde dânsa era înfăţişată pururi îngenuncheată în faţa lui. Cât despre chipul în care dorea să i se arate, putea veni oricum, având numai de grijă ca nu cumva s-o sperie. Călugărul îi zise atunci:

— Înţelepţeşte ai grăit, copila mea; drept care ni-oi înţelege cu Arhanghelul să-ţi facem voia întocmai. Dar ar mai fi ceva: domnia-ta ai putea să-mi faci un mare bine mie, fără să dai nimica în schimb: şi anume să-ţi doreşti ca Arhanghelul să vie învesmântat în trupul meu. Şi binele ar sta într-asta, că el mi-ar scoate sufletul din trup, l-ar pune în rai, în trupul meu s-ar vârî el şi apoi, atâta vreme cât el va sta cu dumneata, sufletul meu va sta în rai.

Madonna, nătăfleaţă, făcu atunci:

— Aşa să fie; în schimbul ciomăgelii pe care ai în-durat-o din pricina mea, se cade să ai parte de această mângâiere.

— Atunci la noapte, doamnă, grăi călugărul, ai grijă şi lasă poarta descuiată ca să pătrundă Arhanghelul. Căci dacă vine în chip de om, precum de bună seamă vine, nici n-ar putea să intre altfel decât ca oamenii, pe uşă.

Femeia îi răspunse c-avea să facă întocmai; iar după ce se duse popa, se apucă de bucurie să facă atâta tărăboi, ele nu-i mai ajungea, să fie cu iertare, nici curul la cămaşă, părându-i-se o veşnicie până să vină Arhanghelul.

Călugărul în schimb, gândindu-se că-n noaptea aceea s-ar fi căzut să facă pe cavalerul cu femeia şi nicidecum pe Arhanghelul, ca să se ţină bine-n şa, se apucă să se îndoape cu dulciuri şi acadele. Apoi, de îndată ce înnopta, cu învoirea stareţului, se duse c-un tovarăş în casa unei prietene, de unde îşi mai luase zborul şi într-alte rânduri când pornea să umble după fuste. De acolo, când i se păru că vremea e potrivită, se duse deghizat până la casa doamnei şi, strecurându-se înăuntru, se preschimbă în arhanghel cu nişte fleacuri de podoabe pe care şi le luase anume, şi, urcând la dânsa sus, intră în odaia ei. Femeia, cum dădu cu ochii de alba arătare, îngenunche în faţa ei şi Arhanghelul, blagoslovind-o, o ridică de jos şi-i făcu semn să

intre în pat. Dânsa, grăbită să-l asculte, făcu ce-i poruncise, iar îngerul numai-decât se cuibări şi el lângă supusa-i credincioasă.

Era frate Alberto acesta bărbat frumos la trup, bine legat şi zdravăn, drept care aflându-se alături de jupî-niţa noastră – care era şi ea gingaşă ca mătasea la trup şi tinerică – purtându-se altminteri de cum i se purta bărbatul, de multe ori în noaptea aceea zbură fără de aripi, de care lucru şi femeia fu foarte mulţumită. Şi printre multe altele îi spuse şi-o grămadă de lucruri despre slava lăcaşului ceresc. Apoi, când se crăpă de ziuă, după ce puseră la cale când să mai vină într-acolo, călugărul ieşi din casă, cu aripi şi podoabe, şi-şi în-tâlni tovarăşul, căruia slujnica femeii, ca nu cumva să-i fie frică să doarmă singur, îi ţinuse mai toată noaptea de urât.

A doua zi femeia, de îndată ce mâncă de amiază, luându-şi cu sine slujnica, se duse la călugăr să-i ducă veşti de la Arhanghel şi-i povesti tot ce auzise din gura lui despre lăcaşul de veci, ba pe deasupra mai adăugă şi de la dânsa o seamă de năzbâtii. La care toate, popa îi zise:

— Eu nu ştiu cum ţi-ai petrecut domnia-ta cu el: atâta ştiu că astă-noapte, după ce-a coborât la mine şi eu i-am spus ce mă rugaseşi, mi-a dus de îndată sufletul la loc de tihnă şi verdeaţă, în mijlocul atâtor flori şi atâtor trandafiri cât nu s-au mai văzut nicicând aicea pe pământ; şi pân' la zori de zi am stat pe-un loc frumos cum nu mai este altul. Habar n-am între acestea ce s-a ales de trupul meu.

— Da' nu ţi-am spus? Grăi femeia. Trupul dom-niei-tale, cu Arhanghelul Gavril, cât e de lungă noaptea mi l-am ţinut în braţe eu. Şi dacă nu mă crezi, te uită sub ţâţa stingă, că acolo aşa de tare l-am sărutat pe Arhanghel, c-o să-ţi rămână semn mai multe zile în şir.

Călugărul îi zise atunci:

— Apăi să ştii c-oi face azi ce n-am făcut de nu ştiu când: m-oi dezbrăca adică, să văd de spui adevărat.

Şi după ce mai îndrugă o droaie de prostii, într-un târziu femeia se întoarse mulţumită acasă, iar frate Al-berto, în chip de arhanghel, veni de multe ori la dânsa, fără să întâmpine oprelişti.

Ci într-o bună zi, pe când madonna Lisetta şedea de vorbă c-o cumătră despre frumuseţe, ca să-i arate celeilalte că frumuseţea ei n-are pereche în lume, ca una ce călca în gropi de proastă ce era, grăi:

— Ehei, de-ai şti tu cui i-s dragă cu frumuseţea mea, nici pâs n-ai cuteza sa spui de toate celelalte.

Cumătră, care o cunoştea, dorind să afle cui, îi zise:

— Aşa o fi! Da' totuşi, dacă nu ştii cine-i, nu-ţi vine să te încrezi aşa cu una, cu două.

Atuncea jupâniţa noastră, care apuca uşor momeala, făcu:

— Cumătră, treaba asta la drept vorbind nu prea-i de spus, că cel de mi-e ibovnic e chiar Arhanghelul Gavril, care mă are dragă ca pe ochii lui din cap, de aceea fiindcă zice că nu s-a mai văzut femeie mai frumoasă ca mine în toată lumea asta.

Cumătră era cât p-aci să izbucnească în râs, dar, ca s-o îndemne să mai spună, se stăpâni şi-i zise:

— Pe legea mea, de ţi-e ibovnic Arhanghelul Gavril şi el ţi-a spus aşa, as-a trebuie să fie. Da' eu credeam că îngerii nu fac lucruri din astea.

— Ba iaca te înşeli, cumătră; pe patimile lui Cristos îţi jur că face chiar mai bine decât bărbatul meu şi zice că şi-acolo sus se face tot aşa. Da' fiindcă eu îi par mai mândră ca oricare alta de prin cer, s-a îndrăgostit de mine şi vine chiar destul de des să-mi ţie de urât. Ei, ce mai zici de asta?

Cumetrei, după ce plecă, i se păru că-n veci n-o să apuce ceasul să poată povesti şi aiurea năzbâtiile acelea. Şi aflmdu-se la o petrecere cu alte doamne dimpreună, se puse să le spună de la început toată întâm-plarea. Femeile le-o povestiră dintâi bărbaţilor şi apoi altor cumetre, acelea altora, şi-aşa, în mai puţin de două zile, vuia toată Veneţia de întâmplarea aceasta. Povestea ajunse însă şi la cumnaţii

doamnei, care, fără să-i spuie ei nimica, îşi puseră în gând să puie mâna pe arhanghel şi să-l încerce ei de ştie ori nu să zboare. Drept care nopţi de-a rândul se puseră la pândă ca să-i aţie calea.

Din întâmplare însă, călugărul află şi el niscaiva zvonuri despre aceasta, şi ca s-o certe pe femeie că nu-şi ţinuse gura, se duse într-o noapte acolo; dar n-apucă nici barem să se dezbrace bine, când rudele femeii, care-l văzuseră venind, se năpustiră asupra uşii de la odaie, s-o deschidă. Călugărul simţindu-i şi pricepând de cine-i vorba, se ridică în picioare şi fiindcă n-avea încotro, deschise o fereastră care dădea spre Canal Grande şi se aruncă în apă. Iar apa fiind adâncă şi el ştiind bine să înoate, scăpă nevătămat. Apoi, trecând înot de cealaltă parte, intră degrabă într-o casă pe care o găsi deschisă şi se rugă de-un om de treabă care se afla înăuntru să-l scape de la moarte, de dragul lui Cristos; iar ca să-i desluşească de ce se afla pe-acolo, la ceasul acela în pielea goală, îi ticlui la repezeală o straşnică minciună. Omul, răzbit de milă, cum tocmai sta să plece c-o treabă oarecare, îl puse în patul lui şi-i spuse să aştepte până ce avea să se întoarcă. Apoi îl încuie în casă şi el plecă într-ale sale. Cumnaţii doamnei dând buzna în odaie, văzură că arhanghelul îşi luase zborul către ceruri, lăsându-şi aripile acolo. Din care pricină, mânioşi de atare păcăleală, se apucară s-o înjure în chip şi fel pe cumnăţică şi-n cele de pe urmă, lăsând-o îndurerată, se întoarseră acasă cu boarfele arhanghelului.

Or, între acestea, cum afară se luminase de ziuă, aflându-se omul de treabă care-i dăduse adăpost călugărului pe podul zis Rialto, află din gura altora că l l i"

Arhanghelul Gavril se pogorâse peste noapte ca să se culce cu Lisetta şi că, cumnaţii ei găsindu-l, arhanghelul de frică se azvârlise în canal şi nimeni nu ştia acum ce se alesese de ibovnic. Cum auzi una ca asta, omul îşi dete seama că cel pe care-l găzduise trebuia să fie arhanghelul. Şi întorcându-se acasă, îl cunoscu de îndată şi după multă

târguială se învoi să-l scape de rudele femeii cu preţul a cincizeci de ducaţi de aur, pe care popa ar fi trebuit să-i dea numaidecât. Şi după ce luă banii, dorind călugărul să plece, omul îi zise:

— Nu e chip să ieşi altminterea de aici, de nu te învoieşti să faci precum ţi-oi spune eu. Noi pregătim o serbare, la care fiecare aduce fie un om în chip de urs, fie în chip de om sălbatic, care una, care alta, şi în piaţa lui Sân Marco e rânduită o vânătoare, cu care apoi sfârşeşte petrecerea şi după aceea tot omul merge unde-i place, fiecine cu ce-a adus. Acu, până ce n-o ajunge să prinză careva de veste că eşti aici, de te învoieşti să vii cu mine într-acest chip, eu te pot duce unde vrei; altminteri nu prea văd cum ai putea să ieşi din casă fără să fii recunoscut. Că rudele femeii, dându-şi cu socoteala că trebuie să te afli pe-aici pe undeva, au împânzit tot locul cu străji ca să te înhaţe.

Deşi nu-i prea plăcea călugărului treaba asta, de frica rubedeniilor se hotărî s-o facă totuşi si, arătân-du-i unde vroia să fie dus, îi spuse omului să-l ducă oricum, numai să-l scape.

Omul, după ce-l unse din cap până-n picioare cu miere de albine, îl tăvăli prin puf, îi puse un lanţ de gât, un obrăzar pe faţă şi îi dădu să ţie într-o mână o bâtă noduroasă, iar în cealaltă doi dulăi aduşi de la măcelărie. Apoi trimise la Rialto pe un om să strige prin mulţime că cei care pofteau să-l vadă pe Arhanghelul Gavril n-aveau decât să meargă în piaţa lui Sân Marco (asta se cheamă cinste şi omenie la Veneţia!). Apoi, la câtva timp, îl scoase afară pe călugăr, şi ţi-nându-l de lanţ din spate, se porni cu el în văzul tuturor, c-un tărăboi neînchipuit de glasuri ce strigau: "Cine-i acela? Cine e?" într-acest chip ajunse în piaţa care gemea de lume, căci se adunaseră acolo, pe lângă cei veniţi cu el şi alţii o mulţime chemaţi de pe Rialto anume ca să-l vadă pe Arhanghelul Gavril. Ajuns în piaţă, omul nostru îl duse pe sălbatic pe-un loc mai ridicat, unde-l legă de-un stâlp, făcându-se vezi Doamne c-aşteaptă vânătoarea. Iar între

acestea, roiuri de muşte şi tăuni, simţind pe aproape mierea, se apucară a-l necăji amarnic' pe călugăr. Omul, când socoti că piaţa e numai bine plină, făcându-se că vrea să scoată lanţul de la gâtul cuvioşiei sale, îi trase obrăzarul de pe faţă şi zise:

— Domnilor, fiindcă mistreţul nu se arată şi vânătoarea nu se ţine, ca să nu ziceţi c-aţi venit degeaba până-n piaţă, iaca v-arăt aicea pe Arhanghelul Gavril, care pogoară noaptea din ceruri pe pământ spre mângâie-rea femeilor veneţiene.

De îndată ce-i fu smuls obrăzarul, călugărul fu cunoscut şi tot norodul se apucă să ţipe în gura mare, strigându-i vorbe de ocară şi suduindu-l cum nicicând nu s-a mai pomenit să fie suduit un om de teapa lui; şi care cum putea cu ce-i cădea sub mână îl împroşca în faţă. Într-acest chip îl ţinură câteva ceasuri încheiate, până ce întâmplarea făcu ca vestea să ajungă şi la ceilalţi călugări, care, sculânda-se degrabă, nu mai puţin de şase veniră să-l înhaţe si, azvârlindu-i iute un anteriu în spate, îl dezlegară şi-o porniră cu el spre mănăstire, în zarva îndrăcită ce le călca pe urme; şi acolo, în-temniţându-l, se zice că şi-a dat sfârşitul după o viaţă chinuită.

Iată în ce chip spurcatul ăsta, care era ţinut de bine şi nu era crezut nici barem când se da la rele, a cutezat să facă pe Arhanghelul Gavril şi apoi, din înger ce era, schimbându-se în sălbatic, până la urmă a ajuns

— Batjocorit şi ocărit pe drept cuvânt de toată lumea -să-şi plângă în zadar păcatele făcute. Ci, deie Dumnezeu, aşa cum a păţit-o el, să o pată şi ceilalţi care-s de teapa lui.

— Decameronul voi. II – cd.

Povestea a treia.

Treitineri iubesc trei surori şi fug cu. Ele In Creta; cea mai mare îşi omoară iubitul din gelozie; mijlocia o scapă de la moarte, culcându-se cu ducele din Creta, dar e omorâtă de iubitul ei, care fuge apoi cu cea mai mare; al treilea tânăr cu mezina sunt învinovăţiţi de omor şi, prinşi fiind, de frica

morţii, mărturisesc în silă; la urmă îi cumpără pe paznici, pleacă la Rodos fără un ban şi acolo mor în sărăcie.

Filostrato, auzind sfârşitul poveştii spuse de Pam-pinea, rămase o vreme îngândurat şi apoi ii zise aşa:

— Povestea dumitale mi-a fost pe plac către sfârşit, căci am găsit în ea un strop de bine şi adevăr; dar altfel, tot cuprinsul ei a fost mult prea hazliu şi, drept să-ţi spun, mi-ar fi plăcut mai mult să nu fi fost aşa.

Pe urmă, întorcându-se către Lauretta, h" spuse:

— Doamnă, urmează dumneata şirul poveştilor, cu alta, mai bună decât asta, de este cu putinţă.

Lauretta răspunse râzând:

— Prea multă asprime dovedeşti faţă de cei îndrăgostiţi, clorindu-le mereu numai sfârşit nenorocit. Dar, ca să-ţi fac pe voie, am să vă spun o istorioară în care trei perechi de îndrăgostiţi sfârşesc cu toţii rău, fără s-ajungă barem să guste din belşug plăcerile iubirii.

Şi, zidind astfel, începu:

— Tinere doamne, precum puteţi băga de seamă şi voi, cu multă uşurinţă, orice deprindere urâtă se întoarce înspre paguba aceluia ce-o are şi adeseori şi-a celorlalţi; iar dintre aceste apucături aceea care ne ţî-răste mai fără frâu către primejdii socot că e mânia. Mânia nu e altceva decât o pornire pripită şi necugetată, pe care o aţâţă în noi durerea ce ne răpeşte judecata şi ne orbeşte ochii minţii, stârnind în sufletele noastre zbucniri de furie pătimaşă. Şi, deşi ea îi stă-pâneşte destul de des şi pe bărbaţi – - pe unii mai mult, pe alţii mai puţin – - cu toate acestea la femei e mai păgubitoare şi mai adesea întâlnită, căci focul ei se aprinde în ele mai lesne ca-n bărbaţi, văpaia ei arde mai spornic şi mult mai greu le ţine-n loc când s-au dezlănţuit o dată. Şi lucrul nu e de mirare; căci, dacă stai să te gândeşti, focul, prin însăşi firea lui, se aprinde mai uşor când dă de lucruri mai firave, mai moi şi mai uşoare, decât când dă de piatră sau lucruri şi mai trainice. Iar noi femeile – să nu ne-o ia în nume de rău bărbaţii – suntem mai gingaşe ca ei şi mult mai

schimbătoare. De aceea – ştiindu-ne pe noi, prin însăşi firea noastră, mai înclinate spre mânie şi ştiind de asemeni că blândeţea şi bunătatea noastră aduc doar bucurie şi linişte bărbaţilor cu care vieţuim alături, pe câtă vreme furia şi răbufnirile mâniei sunt pururea prilej de certuri şi necazuri – spre a ne feri de ele cu suflet cât mai dârz, am să vă povestesc acum, precum spuneam şi adineauri, povestea de iubire a trei băieţi şi trei copile, care au sfârşit cu toţii rău din pricina mâniei uneia dintre fete.

Marsilia, precum ştiţi, se află aşezată pe malul mării, în Provenţa, şi-i un oraş străvechi şi mândru, care a adăpostit pe vremuri un număr mult mai mare ele negustori cu greutate şi bogătaşi decât i-e dat să adăpostească astăzi. Or, printre aceşti neguţători se afla unul pe nume Narnald Cluada, om de rând prin naştere, dar altfel negustor cinstit şi om de toată încrederea, din cale-afară de avut în bani peşin, moşii şi case, care avusese cu nevasta mai mulţi copii, şi dintr-aceştia trei erau fete şi de ani mai vârstnice decât băieţii. Două din ele, gemene, aveau vreo cincisprezece ani, iar cea de-a treia paisprezece; şi-acu părinţii lor se pregăteau să le mărite şi alta n-aşteptau decât să vie acasă Narnald, care plecase cu mărfurile sale în Spania. Pe fete le chema, pe cele mari Ninetta şi Maddalena, iar pe-a treia Bertella. De Ninetta se îndrăgostise pătimaş un tânăr, pe nume Restagnone, care, deşi sărac, era vlăstar de neam; şi fiindcă fata îl iubea şi dânsa pe băiat, cei doi făcură ce făcură şi până mai la urmă, fără să-i ştie nimeni, ajunseră să-şi facă parte din bucuriile iubirii.

Acu, trecuse la mijloc destulă vreme de când ei se bucurau astfel, când se întâmplă ca alţi doi tineri, unul pe nume Folco, iar celălalt Ughetto, murindu-le părinţii şi rămânând foarte bogaţi, să se îndrăgostească şi ei, unul de Maddalena, iar celălalt de Bertella. Restagnone, aflând de la Ninetta de dragostea celor doi tineri, se hotărî în sinea lui să facă astfel încât, prin ei şi prin iubirea lor, să ajungă şi el la mai bine. De aceea, îm-prietenindu-se cu tinerii, îi rnai

ducea din când în când cu rândul sau deodată să-şi vadă fiecare iubita; şi în-tr-o bună zi, când socoti că prietenia îi apropiase îndeajuns, îi chemă pe amândoi la el acasă şi le spuse după cum urmează:

— Dragi prieteni, întâlnirile şi prietenia noastră v-au dovedit cu limpezime cât e de mare dragostea pe care o simt faţă de voi, de dragul cărora as fi gata să fac orişice lucru, întocmai cum l-aş face şi pentru mine însumi. Şi fiindcă-mi sunteţi aşa dragi, vreu să vă spun şi vouă ce mi-a venit în minte, astfel încât tustrei să hotărâm cum e mai bine. Voi, dacă nu minţiţi şi dac-am priceput eu bine felul cum vă purtaţi de la o vreme încoace, vă prăpădiţi cu zile de dragul celor două' fete pe care le iubiţi, iar eu de dragul celeilalte. Acestei suferinţe, de vă învoiţi şi voi, eu i-am găsit leac dulce şi iată anume care; voi sunteţi tineri şi bogaţi, ceea ce eu nu sunt, iar de-aţi cădea la învoială să v-adunaţi averile şi banii voştri la un loc, făcându-mă părtaş la ele alăturea de voi, şi dacă am hotărî apoi în care parte a lumii să ne aşezăm spre a vieţui plăcută viaţă lângă fete, eu făr' de greş mă leg să fac astfel încât surorile să ne însoţească oriunde am vrea, cu mare parte din avutul şi moştenirea părintească, în locul acela apoi, fieşte-care cu aleasa, trăind ca fraţii împreună, putea-vom vieţui mai fericiţi ca orişicare pe faţa pământului. Rămâne acum la voia voastră să hotărâţi de vreţi ori nu s-ajungeţi fericiţi.

Tinerii, care amândoi se perpeleau de dor şi drag, văzând c-ar fi putut ajunge să-şi aibă fiecare aleasa, nu osteniră mult până să ia o hotărâre şi-i spuseră lui Restagnone că, dacă aşa s-ar fi întâmplat precum zicea, ei erau gata s-o facă şi pe asta. Cu acest răspuns din partea lor, Restagnone se întâlni peste câteva zile cu Ninetta, la care nu putea ajunge decât cu mare greuţaţe; şi, după ce şezu o vreme cu ea, se apucă să-i spuie câte vorbise cu băieţii, trundindu-se să facă astfel, încât s-o ispitească. Şi nu-i fu greu, căci fata dorea mai tare decât el să vieţuiască împreună, fără să aibă a se teme; de aceea, răspunzându-i de bunăvoie că

primeşte şi că surioarele şi ele mai cu osebire într-aceasta ar fi făcut pe voia ei, îl îndemnă să pregătească, şi cât mai iute încă, tot ce făcea trebuinţă pentru plecarea lor. Restagnone, întorcându-se la cei doi tineri, care mereu îl îndemnau să facă ce făgăduise, le spuse că din partea fetelor treaba era ca şi făcută. Şi hotărându-se între ei să plece câteşişase în Creta, vândură case şi moşii, sub cuvânt că vor să se apuce cu banii aceia de negoţ, şi, preschimbându-şi tot avutul în bani peşin, îşi cum-părară o corabie de cele iuţi ca vântul şi, căptuşind-o bine cu toate cele trebuitoare, se puseră s-aştepte sorocul hotărât.

Ninetta pe de altă parte, care ştia la ce râvnesc surioarele amândouă, stârni cu vorbe dulci în ele atâta dor de ducă, încât li se părea o veşnicie pân' s-ajungă să-şi vază visul împlinit. Drept care, când veni şi noaptea sorocită plecării, fetele câteşitrele, după ce descuiară o ladă grea şi mare de-a părintelui lor şi scoase din-tr-însa bani mulţi şi multe nestemate, le luară asupra lor şi, strecurându-se din casă pe ascuns, precum li se spusese, se întâlniră cu băieţii. Apoi, fără zăbavă, ur-cându-se în corabie cu dânşii dimpreună, lăsară vâslele în apă şi o porniră în larg. În seara următoare, fără popas pe nicăieri, ajunseră la Genova şi acolo pentru prima oară proaspeţii amanţi gustară din plăcerile şi roadele iubirii. Pe urmă, după ce-şi împrospătare merindele de pe corabie, plecară mai departe şi-n mai puţin de-o săptămână, trecând din port în port, ajunseră în Creta, fără peripeţii. Acolo îşi cumpărară moşii frumoase şi întinse, clădind pe ele, nu departe de Candia, palate mândre, plăcute şi încăpătoare. Apoi, ţinâncl pe lângă dânşii slujitorime multă, cu cai, cu şoimi şi câini, se puseră pe veselie, petreceri şi ospeţe, trăind pe picior mare cu doamnele împreună, drept cei mai fericiţi oameni de pe faţa pământului.

Or, petrecând ei astfel, se întâmplă (precum vedem că se întâmplă zilnic cu lucrurile care-ţi plac şi din care dacă ai prea mult ajungi să ţi se facă lehamite de ele), se întâmplă

ca Restagnone, care o iubise mult odinioară pe Ninetta, având-o acum la îndemână, fără prilej de bănuială, să înceapă să se sature de ea şi prin urmare să n-o mai iubească. Şi cum la o petrecere se nimeri să-i cadă dragă o fată de prin partea locului, frumoasă şi de neam, se apucă s-o urmărească, ţinân-du-se de capul ei, şi pentru ea începu să deie ospeţe peste ospeţe, văzându-se din cale-afară de darnic şi curtenitor. Ninetta, dându-şi seama, prinse a nutri faţă de dânsul o gelozie aşa cumplită, încât bărbatul nu putea să facă un pas fără ca ea să nu afle de îndată şi apoi să-l cătrănească pe el, dar şi pe dânsa, cu sfadă şi cu vorbe grele. Şi aşa, după cum belşugul aduce după sine sila, iar roadele oprite aţâţă însutit dorinţa, la fel şi cătrăneala Ninettei nu făcea decât să aţâţe în Restagnone văpăile iubirii. Şi într-o bună zi, fie că Restagnone o înşelă cu fata aceea, fie că n-o înşelă, Ninetta, aflând de cine ştie unde, fu sigură de treaba asta. Drept care la început căzu la mare întristare, apoi din întristare la ciudă şi mânie şi-n cele de pe urmă, lăsându-se în prada furiei, îşi preschimbă iubirea în ură neîmblânzită faţă de Restagnone si, orbită cum era de furie, se hotărî să spele prin moartea lui ocara ce socotea că i-o făcuse. De aceea, dând peste o grecoaică bătrână, mare meşteră în băuturi otrăvitoare, o înduplecă cu daruri şi fel de fel de promisiuni să-i facă o apă ucigătoare, pe care într-o seară, fără a mai sta pe gânduri, i-o dădu s-o bea lui Restagnone, care venise încălzit şi căruia nici barem prin minte nu-i trecea să se păzească chiar de ea. Şi apa aceea otrăvită avu atari puteri că pân' la zi îl si' ucise. Aflând de moartea lui, Folco şi cu Ughetto împreună cu iubitele lor, fără să ştie că murise otrăvit, îl plânseră amarnic, cu Ninetta împreună, şi-i rânduiră apoi cinstită îngropăciune.

Dar la vreo câteva zile după aceea, bătrână care îi meşterise Ninettei apa otrăvită, pe urma unei alte fărădelegi fu prinsă şi, pusă fiind la cazne, printre alte nelegiuri o mărturisi şi pe asta, vădind cu de-amănun-tul

cum se întâmplase treaba. Drept care ducele Cretei, fără să spuie nimănui nimic, împrejmui într-o noapte pe ascuns palatul lui Folco şi fără nici o împotrivire sau zarvă o prinse pe Ninetta şi-o duse apoi cu el. Din gura ei pe urmă, fără s-o chinuie de fel, află la repezală tot ce vroia să ştie despre omorul înfăptuit. Folco şi Ughetto, aflând în taină de la duce pricina pentru care fusese prinsă Ninetta – şi de la ei aflând apoi şi fetele – - se necăjiră peste poate de pacostea aceasta. De aceea se apucară să facă fel şi chip numai s-o scape pe Ninetta de rug, căci socoteau că aceasta are să-i fie osânda, ca una care o meritase cu vârf şi îndesat; dar toată truda lor se dovedi zadarnică, căci ducele se arăta nestrămutat în hotărârea de-a face pe deplin dreptate. Văzând acestea Maddalena, care era fată frumoasă şi-n jurul căreia de mult se învârtea ducele Cretei, fără 's-o poată îndupleca să-i facă cit de cât în voie, gândindu-se că dacă ar fi să-i stâmpere dorinţa ar izbuti să-şi scape sora, îi trimise vorbă printr-un om de încredere, zicând că-i gata să-l asculte, de se învoieşte şi el la două lucruri şi anume: întâi şi întâi să-i dea înapoi surioara, teafără şi izbăvită de orişice primejdie, şi în al doilea rând să ţină în mare taină toată povestea asta. Ducele, auzind ce vorbă îi trimite fata, fu foarte mulţumit si, după ce stătu pe gânduri cam multişor, tot chibzuind s-o facă, să n-o facă, într-un sfârşit se hotărî şi-i spuse solului că-i gata să facă după cum pofteşte.

Drept care într-o noapte, după ce porunci, cu învoirea Maddalenei, să fie aduşi la curte Ughetto şi cu Folco, spre a le cere, chipurile, să spuie tot ce ştiu despre omorul cela, se duse pe ascuns ca să-şi petreacă noaptea în casa lor cu Maddalena. Şi prefăcându-se din-tâi c-avea de gând în noaptea aceea s-o azvârle pe Ninetta în mare c-o piatră după gât, o luă cu el la Maddalena şi i-o dădu în schimbul nopţii pe care o petrecu cu dânsa. Iar dimineaţa, la plecare, se rugă de ea să îngăduie ca noaptea aceea, care fusese cea dintâi, să nu fie şi cea din urmă, rugând-o totodată s-o ducă pe Ninetta aiurea, ca să nu fie totuşi silit s-o osândească.

A doua zi de dimineaţă Folco şi cu Ughetto, care – într-acestea auzind că peste noapte fata fusese azvâr-lită în mare – crezură cu adevărat că aşa se întâmplase, fură lăsaţi în libertate. Şi întorcându-se acasă cu gând să-şi mângâie iubitele de moartea surorii lor, Folco îşi dete seama că fata se afla acolo, deşi sărmana Madda-lena se străduise s-o ascundă pre cât ştiu mai bine. Ţî-nărul se miră nespus de una ca aceasta şi apoi, căzând la bănuieli (căci auzise ceva zvonuri că ducele pusese ochii pe Maddalena lui), o întrebă cum de Ninetta se afla nevătămată acasă. Maddalena urzi un basm întreg spre a-i tălmăci întâmplarea, dar el, bănuitor din fire, nu se lăsă minţit şi o sili până la urmă – după ce fata se încâlci în vorbe fără şir – să-i spună adevărul. Şi atunci, răpus de suferinţă şi năucit de furie, tânărul trase spada şi-o omorî pe loc, fără să ţină seama de rugăminţile femeii. Apoi, de frica ducelui şi-a judecăţii sale, lăsân-d-o moartă în odaie se duse la Ninetta şi, prefăcându-se voios, îi zise:

— Haidem iute pe unde-am hotărât cu Maddalena să te duc, ca nu cumva să încapi iarăşi pe mâna ducelui.

Ninetta îi dădu crezare si, cum în teama ei dorea să plece cât mai iute, nu-şi mai luă rămas bun de la surioară, ci se porni de îndată la drum cu Folco în toiul nopţii. Şi cu puţinii bani pe care Folco îi luase în grabă, se duseră pe malul mării şi se urcară într-o barcă, cu care apoi nimeni nu ştie nici până azi unde au ajuns.

A doua zi, Maddalena fiind găsită moartă, se aflară unii care, din pizmă faţă de Ughetto, se duseră degrabă şi îl pârâră ducelui; iar ducele, care o iubise mult pe biata Maddalena, repezindu-se ca ieşit din minţi acasă la Ughetto, puse mâĂă pe el şi pe iubita lui şi îi sili pe ei – care nu stiat1 încă nimic de cele petrecute, adică de plecarea lui Folc^ şi-a Ninettei – să se învinovăţească singuri de mokrt'ea Maddalenei. Din care pricină cei doi, temându-se %e drept cuvânt să nu fie osândiţi cu moartea, făcură c^ făcură şi-şi cumpătară paznicii cu nişte bani pe care ^hume

şi-i ascunseseră acasă ca să şi-i aibă la nevoie. A^boi, cu dânşii dimpreună, fără să-şi poată lua în graba Wea mai nimic dintr-ale lor, urcându-se într-o barcă, fugiră peste noapte la Rodos, unde apoi trăiră, dar nu prea multă vreme, în sărăcie şi mizerie.

Iată aşadar la ce i-a dus pe ei şi pe ceilalţi mânia oarbă a Ninettei şi dragostea lui Restagnone.

Povestea a patra.

Gerbino, călcând făgăduinţa dată de regele Guiglielmo, bunicul lui, atacă o corabie a regelui din Tunis, ca să-i răpească în silă pe una din copile; fata e omorâtă de cei de pe corabie, Gerbino îi omoară pe ucigaşii ei şi-n cele de pe urmă e omorât şi el.

După ce-şi isprăvi povestea, Lauretta rămase tăcută, în timp ce toţi ceilalţi se tânguiau ei în de ei de jalea îndrăgostiţilor, învinuind care mânia cea oarbă a Ninettei, care una, care alta, până când regele, parcă trezit din gânduri grele şi adânci, îşi ridică obrazul şi îi făcu semn Elisei să spună mai departe. Iar dânsa începu smerită:

— Plăcute doamne, mulţi sunt aceia care cred că dragostea se aprinde în noi numai şi numai din priviri şi ca atare îşi bat joc de toţi ceilalţi care socotesc că poţi să te îndrăgosteşti şi numai după auzite; dar eu, prin istorioara pe care am de gând s-o spun, am să vă dovedesc, şi încă limpede de tot, ce mult se în-şală aceştia şi din cuprinsul ei o să vedeţi nu numai de ce-i în stare faima – căci tinerii din basmul meu nu s-au văzut nicicând – dar veţi vedea de asemenea şi ce cumplită moarte le-a rânduit la amândoi.

Guiglielmo al doilea, regele Siciliei, după clte spun sicilienii, a avut doi copii: un băiat pe nume Ruggieri şi-o fată pe nume Gostanza. Ruggieri, murind înaintea părintelui său, lăsă pe urma lui un băieţaş, pe care îl chema Gerbino şi care, crescut cu grijă de bunic, în scurtă vreme se făcu o frumuseţe de băiat, vestit prin vitejia lui şi multa-i curtenie. Renumele băiatului, tre-când hotarele Siciliei şi colindând pământul, ajunse şi în Berberia, care la vremea

aceea plătea tribut Siciliei, unde se lăţi ca focul. Şi acolo, faima vitejiei şi-a curte-niei lui Gerbino ajunse printre alţii şi la urechea unei fete de-a regelui din Tunis, care, pre câte povesteau toţi cei care o văzuseră, era poate făptura cea mai frumoasă şi mai mândră din câte zămislise firea, cea mai aleasă întru deprinderi şi cu o inimă de aur. Or, fata asta, care sta şi asculta cu drag povesti despre viteji, adăposti în gând şi suflet minunile de vitejie înfăptuite de Gerbino cu atâta dragoste, încât, cercând să şi-l închipuie cum arăta aievea, se îndrăgosti de el cu patimă si, drept aceea, cu mai mult drag decât oricine vorbea de el şi-i asculta pe ceilalţi vorbind despre el. Pe de altă parte faima fetei şi-a frumuseţii ei, purtată dintr-o ţară în-tr-alta, pătrunse şi-n Sicilia şi nu degeaba ajunse pân' la urechea lui Gerbino, vărsându-i bucurie în suflet; căci după cum copila se îndrăgostise de băiat, la fel se îndrăgosti şi dânsul de copilă. Şi dornic cum era s-o vadă, până să-i iasă în cale prilej cinstit de a-i cere bătrânului să plece în Tunis, se tot ruga de prietenii care plecau acolo să facă fel şi chip numai să-i spuie fetei că el o îndrăgeşte în taină şi să-i aducă vesti la întoarcere de la iubită. Or, unul dintre solii aceştia, pu-nând la cale treaba cu multă dibăcie, făcu pe negustorul şi sub cuvânt că-i duce fetei să vadă nişte giuvaeruri, mărturisindu-i dragostea ce i-o purta Gerbino, îi spuse că el însuşi, cu toate ale lui, i se aşterne la picioare. Fata primi voioasă şi solul şi solia si, răspunzându-i că-l iubea şi dânsa pe Gerbino cu aceeaşi dragoste, îi trimise, drept mărturie a celor spuse, unul din cele mai frumoase giuvaeruri ale ei. Gerbino primi darul cu nesfârşită bucurie şi printr-acelaşi sol îi scrise în mai multe rânduri şi îi trimise daruri scumpe, înţelegându-se cu ea să-şi lege vieţile împreună, de soarta le-ar fi hărăzit şi bucuria aceasta.

Într-acestea, cum povestea se cam tărăgăna, iar fata cu Gerbino ardeau de dragoste şi dor, se întâmplă ca regele din Tunis să o mărite pe copilă după regele din Granada. De care lucru dânsa se întrista din cale-afară, gândindu-se că

măritişul, nu numai c-o ducea departe, cale de mii de postii de dragul ei, dar pe deasupra o şi înstrăina de el aproape pe de-a-ntregul; de aceea, dacă ar fi putut, ea bucuroasă ar fi fugit din casa părintească şi s-ar fi dus la el, numai şi numai ca să scape de toată treaba asta. Pe de altă parte, tânărul, prinzând şi el de veste, se chinuia sărmanul nu mai puţin decât copila şi-şi frământa adesea mintea ca să găsească un mijloc de-a o răpi cu sila, de s-ar fi întâmplat să plece la bărbatul ei pe mare.

Ci regele din Tunis, aflând niscaiva zvonuri despre iubirea lui Gerbino şi hotărârea lui, cum se temea de el, ştiindu-l puternic şi viteaz, când veni vremea să-şi pornească fata la drum pe mare, trimise vorbă regelui Guiglielmo şi-i spuse că de treaba asta n-avea de gând să se apuce decât cu încredinţarea lui că nici Gerbino şi nici alţii, plătiţi de el, nu s-ar fi pus să îi aţie calea. Regele Guiglielmo, care era bătrân şi n-auzise nici o vorbă despre iubirea lui Gerbino, fără să-şi poată închipui că din această pricină i se cerea făgăduinţa, cu dragă inimă o dădu şi-n semn de legământ îi trimise regelui din Tunis o mănuşă. Acesta, după ce primi făgăduinţa regelui, porunci să i se pregătească în portul Cartaginei o corabie mare şi frumoasă, înzestrată cu toate cele de trebuinţă acelora ce aveau să plece, împodobită şi gătită ca să-şi trimeată fata cu dânsa în Granada; apoi se puse să aştepte vreme potrivită călătoriei. Fata, care ştia de toate astea, trimise la Pa-lermo pe ascuns un slujitor şi-i porunci să dea bineţe frumosului Gerbino din partea ei şi apoi să-i spuie că ea urma să plece foarte curând către Granada; de aceea, zicea fata, acu avea prilejul să-i dovedească de era cu adevărat aşa viteaz cum îi mersese vestea şi de-o iubea atâta pe cât i se spusese. Trimisul îşi făcu solia şi apoi se întoarse iar la Tunis. Gerbino, auzind ce vorbă îi trimite fata şi ştiind că regele Guiglielmo, bunicul său, în treaba asta îşi dase vorba drept zălog, nu mai ştia, sărmanul, nici dânsul ce să facă; totuşi, mânat de dragoste şi înţelegând prea bine cuvintele copilei, de teamă să nu-i

pară laş, se duse la Meşina, unde, încărcând cu arme şi oameni curajoşi două galere iuţi, porni cu ele spre Sardinia pe unde bănuia c-avea să treacă corabia fetei. Şi bănuiala lui se dovedi întemeiată, căci la vreo câteva zile după aceea corabia, minată de un vânt uşor, trecu nu prea departe de locul unde el se aşezase s-o pândească. Când o văzu, Gerbino se întoarse către ai săi şi le grăi astfel:

— Băieţi, dacă sunteţi cu adevărat aşa de vrednici precum vă socotesc, nu cred să fie printre voi vreunul care să nu ştie ce-i dragostea, fără de care, după credinţa mea, nu-i muritor să poată ajunge la bine ori la fericire; si, dacă aţi fost şi voi îndrăgostiţi vreodată sau sunteţi încă, veţi pricepe lesne focul care mă arde. Iubesc şi dragostea m-a împins să vă aduc aicea. Iubita mea e pe corabia care pluteşte în faţa voastră şi care, pe lângă ţinta tuturor dorurilor mele, mai duce şi-o grămadă de bogăţii pe dânsa; or, toate aceste bogăţii vor încăpea pe mâna voastră, dacă veţi fi viteji şi veţi lupta cu bărbăţie. De pe urma izbânzii eu nu-mi doresc în parte decât un singur lucru: femeia pentru care am pus mâna pe arme; restul să fie tot al vostru, chiar de pe-acum. Haidem, băieţi, să dăm năvală pe corabie, că Dumnezeu, care-i cu noi, nu-i slobozeşte vânt prielnic şi parcă anume o ţine în loc.

Cuvintele frumosului Gerbino se dovediră de prisos, căci cei ce-l însoţeau, dornici de pradă cum erau, se şi vedeau în gândul lor făcând ce-i îndemna Gerbino. Drept care, încuviinţând cu toţii într-un glas îndemnurile lui, suflară în trâmbiţi, iar apoi, luându-şi cu ei armele, lăsară vâslele în apă şi ajunseră corabia. Cei ce se aflau pe dânsa, văzând din depărtare galerele venind, cum nu puteau mişca din loc, se pregătiră de apărare. Gerbino, ajungând corabia, porunci printr-un om de-al său să-i fie aduşi stăpânii ei, de nu voiau încăierare. Saracinii, după ce aflară cine sunt şi ce voiau să facă, răspunseră că-s atacaţi împotriva cuvântului pe care regele şi-l dase; şi drept dovadă le arătară mănuşa regelui Guiglielmo, zicând că n-au de gând să se predea

altfel decât prin luptă dreaptă şi nici să dea altminteri nimic de pe corabia lor. Gerbino, care într-acestea zărise fata stând la pupă şi îşi dăduse seama că e de mii de ori mai mândră decât şi-o închipuise el, se înflăcăra la suflet mai aprig ca înainte si, când i se arătă mănuşa, răspunse că acu deodată, cum n-avea şoimi pe-acolo, n-avea ce face c-o mănuşă1; drept care, dacă nu voiau cu nici un chip să-i deie fata, puteau să înceapă de pe acum să-şi ascuţească armele. Şi fără a aştepta mai mult porniră să arunce şi dintr-o parte şi din alta cu pietre şi săgeţi şi se luptară într-acest chip din zori şi până-n noapte în paguba ambelor părţi.

În cele de pe urmă însă, văzând Gerbino că izbânda nu se alege aşa uşor, luă o bărcuţă adusă anume de dânşii din Sardinia şi dându-i foc o împinse din spate cu galerele până ce ajunse la corabie. Saracinii, văzând una ca asta şi pricepând că-s nevoiţi să moară ori să se predea, luară pe fata regelui care plângea într-un colţ, o duseră pe punte şi apoi, chemându-l pe Gerbino, sub ochii lui o înjunghiară – - în timp ce fata, biata, cerea îndurare şi ajutor – şi, azvârlind-o în mare, strigară către dânsul:

— Acuma poţi, s-o iei; ţi-o dăm aşa precum putem şi aşa precum credinţa ta s-a învrednicit de dânsa!

Gerbino, când văzu de ce cruzime sunt în stare, cău-tându-şi parcă anume moartea, se trase spre corabie, fără să-i pese nici de pietre, nici de săgeţi; şi căţărându-se pe ea, în ciuda celor mulţi care-i şedeau în cale – precum se azvârle un leu flămând într-o cireada de juninci si, sfâşiind ici una şi colo alta, îşi potoleşte cu colţii şi ghearele întâi mânia şi apoi foamea – se repezi mânios si, înjunghiind cu spada în dreapta şi în stânga, făcu prăpăd în jurul lui. Şi fiindcă focul se înteţea pe punte, puse oamenii să ieie din corabie ce mai putea fi luat, ca să le închidă gura, şi apoi se coborî şi el, cu sufletul zdrobit de această jalnică izbânda. Pe urmă, poruncind să fie scos din mare trupul neînsufleţit al preafrumoasei fete, după ce-o plânse îndelung, cu lacrimi

nesfârşite, se întoarse în Sicilia şi-o îngropa cu mare cinste în

1 La vânătorile cu şoimi, vânătorul avea în mâna pe oare purta pasărea o mănuşă de piele (n. t.).

Ustica, o insuliţă în dreptul oraşului Trapani, de unde apoi se întoarse acasă mâhnit ca nimeni altul.

Regele din Tunis, aflând de cele întâmplate, trimise în Sicilia soli îmbrăcaţi în negru, ca să se plângă regelui că nu-şi ţinuse vorba dată. Şi solii îi povestiră cum se întâmplase fapta. Drept care regele, mânios, văzând că nu poate nicicum tăgădui dreptatea (pe care solii i-o cereau), puse să-l prindă pe Gerbino; şi, cum niciunul dintre sfetnici nu se afla în preajma lui ca să-i întoarcă gândul de la o faptă ca aceasta, îl osândi el însuşi la moarte, poruncind călăului să-i taie capul acolo, în faţa lui, cu gând că e mai bine să se lipsească de nepot, decât să fie socotit drept rege fără cuvânt.

Şi uite aşa, de azi pe mâine, într-acest chip nenorocit, fără să guste barem din roadele iubirii lor, s-au prăpădit de moarte rea cei doi îndrăgostiţi, aşa precum v-am povestit.

Povestea a cincea.

Fraţii Lisabettei ii omoară ibovnicul, care-i apare apoi în vis şi-i spune unde e îngropat. Fata îi dezgroapă capul pe ascuns, îl pune într-o glastră cu busuioc şi plânge peste el în fiecare zi, pină ce fraţii îi iau glastra; nu după multă vreme fata se stinge de durere.

Isprăvindu-şi Elisa povestea, pe care regele o lăudase abia din vârful buzelor, i se porunci Filomenei să spună mai departe. Iar dânsa, înduioşată foarte de moartea lui Gerbino şi a iubitei lui, oftă o dată cu durere şi pe urmă începu aşa:

— În istorioara mea, gingaşe doamne, nu e vorba de prinţi şi de prinţese, ca în povestea Elisei; cu toate acestea însă, cuprinsul ei – - de care mi-am adus aminte fiindcă se pomenea mai adineauri de Messina, pe unde s-a întâmplat nenorocirea aceea – - e tot atât de trist şi tot atât de jalnic.

La Messina trăiau pe vremuri trei tineri fraţi, neguţători tustrei, rămaşi cu multă avere după moartea părintelui lor, care fusese de fel din Sân Gimignano; şi fraţii aceştia aveau o soră, pe nume Lisabetta, fată frumoasă şi de treabă, pe care, nu se ştie cum şi din ce pricină anume, n-o măritaseră încă. Acum, ca negustori ce se. Aflau a fi, fraţii ţineau într-o prăvălioară de-a lor pe un tânăr de prin Pisa, pe care îl chema Lorenzo şi care se îngrijea de toate treburile lor, ca unul ce le-avea pe mână. Şi de băiatul ăsta, care era frumos şi chipeş, Lisabetta, care-l văzuse nu o dată, se îndrăgosti peste măsură. Lorenzo, dându-şi seama cu vremea că-i e drag, lăsă deoparte fetele cu care se ţinea şi începu şi el să se gândească doar la dânsa, Or, într-aoestea treaba se petrecu astfel, încât, plăcându-se ei doi deopotrivă, pân'la urmă, nu după multă vreme, pu-nându-se la adăpost ca să nu-i afle ceilalţi, făcură ceea ce doreau mai mult ca orişice să facă. Şi petrecând aşa, în multă desfătare şi mare bucurie, nu se păziră îndeajuns şi într-o noapte, pe când fata mergea acasă la Lorenzo, cel mai mare dintre fraţii ei o văzu fără ca ea să-şi deie seama. Fratele, om cu scaun la cap, deşi se necăji destul de cele ce aflase, nu spuse nimănui nimic şi până-n zori, sărmanul, se frământă de unul singur, muncit ds fel şi fel de gânduri. Dar când se lumină de ziuă, le povesti şi celorlalţi fraţi ce aflase în legătură cu Lisabetta şi Lorenzo; de aceea, câteşitrei, după ce chibzuiră bine – - pentru ca nu cumva să se aleagă cu ruşinea, ei ori surioara lor – - se hotărâră să nu spuie la nimenea nimic şi nici să nu se arate c-ar şti ceva despre aceasta, până ce nu s-ar fi ivit o vreme potrivită, la care, fără pagubă sau ruşinare pentru ei, să poată să se spele cât mai curând de ocara aceasta. Purtându-se dar ca atare, râzând şi povestind ca şi altădată cu Lorenzo, într-o zi, prefăcându-se toţi trei că vor să meargă să petreacă afară din oraş, îl luară pe băiat cu ei; şi ajunşi pe un loc pustiu şi neumblat de oameni, sim-ţindu-se la largul lor, îl omorâră pe Lorenzo, care nici gând n-avea să se păzească chiar de ei, şi-l

îngropară astfel, încât să nu-şi dea nimeni seama că-i un mor-mânt acolo. Apoi, întorşi iar la Messina, lăţiră vorbă în tot oraşul că-l trimiseseră aiurea cu treburi de-ale lor, şi lumea le dădu crezare, căci obişnuiau adeseori să-l mâne încoace şi încolo.

Cum tânărul nu mai venea, şi Lisabetta îşi întreba mereu fraţii de dânsul, căci întârzierea lui o chinuia nespus, se întâmplă ca într-o zi, în vreme ce întreba de el cu multă stăruinţă, unul din fraţi să-i zică:

— Da' ce-nsemnează asta? Ce-ai de împărţit tu cu Lorenzo, de întrebi aşa de des de el? Să ştii că rUcă nu te astâmperi, om şti noi să-ţi răspundem aşa cum ţi se cade.

Văzând aşa, sărmana fată, îndurerată şi mâhnită, te-mându-se fără să ştie nici ea de ce, îşi puse lacăt gurii şi noapte după noapte porni să-l cheme pe Lorenzo, ru-gându-se frumos de el să vie cât mai iute; iar uneori, vărsând potop de lacrimi, se tânguia amarnic că sade atâta vreme departe între străini, lăsând-o singurică; şi nu putea cu nici un chip să-şi afle alinare.

Într-o noapte în care, după ce-şi plânse multă vreme iubitul care nu da Domnul să vie o dată înapoi, o biruise somnul aşa plângând şi adormise, Lorenzo îi apăru în vis, galben la faţă, răvăşit, cu straiele muiate-n sânge şi toate sfârtecate, şi se făcea că-i zice:

— Iubita mea, tu zi şi noapte mă chemi întruna înapoi şi te rnâhnesti că nu mai vin, învinuindu-mă cu asprime prin lacrimile tale; dar află că de întors nu mă mai pot întoarce, căci fraţii tăi m-au omorât când m-ai văzut ultima oară.

Şi după ce îi spuse locul unde era îngropat, o rugă să nu-l mai cheme şi să nu-l mai aştepte; apoi pieri din faţa ei.

Fata, trezindu-se din somn şi dând crezare visului, plânse cu multă amărăciune. Şi-a doua zi, sculându-se" cum nu îndrăznea să le spună nimica fraţilor ei, se hotărî să meargă la locul arătat, ca să se încredinţeze că visul n-o minţise. Şi căpătând încuviinţarea să meargă să se plimbe prin apropierea oraşului cu o femeie cumsecade care slujise

odinioară la ei şi care avea în ştiinţă că se iubeşte cu Lorenzo, se duse într-un suflet până la locul cu pricina şi, dând deoparte straiul veşted de frunze care-l coperea, sapă unde văzu că nu-i bătătorit pământ-tul. Şi nu sapă prea mult că şi dădu de trupul bietului ei ibovnic, de fel schimbat, nici putrezit. Şi cunoscu atunci că nălucirea n-o minţise.

Din care pricină, mâhnită ca nimeni alta pe pământ, înţelegând că n-avea rost să şază să-l bocească acolo, rămase îndoită o clipă, fără să ştie ce să facă, căci dacă ar fi putut, cu dragă inimă ar fi luat tot trupul ca să-l îngroape creştineşte; dar pricepând că nu-i cu putinţă să facă una ca asta, desprinse c-un cuţit capul iubitului de trunchi şi înfăşurându-l într-un ştergar i-l puse slujnicei în poală; apoi după ce azvârli pe restul trupului ţărână, fără s-o vadă nimeni, plecă şi se întoarse acasă.

Acolo, închizându-se cu ţeasta în odaie, plânse deasupra ei amarnic, îndelung, până ce toată bine o limpezi cu lacrimi, pecetluind-o peste tot cu mii de sărutări. Pe urmă, luând o glastră încăpătoare şi frumoasă, din cele în care se ţine răsad de maghiran ori busuioc, puse înăuntru ţeasta, înfăşurată în borangic şi, presărând pământ deasupra, sădi în el câteva fire de busuioc salernitan, frumos cum nu e altul, pe care nu-l uda nicicând cu altceva decât cu apă de trandafiri, de portocali, ori chiar cu lacrimile ei. Şi-aşa se obişnuise, încât şedea mereu alăturea de glastră şi-o prăpădea din ochi de dragă, căci glastra adăpostea în ea pe multiubitul ei Lorenzo; şi după ce şedea şi se uita la ea ceasuri întregi de-a rândul, se apleca deasupra ei şi începea să plângă şi nu mai contenea până ce nu uda cu lacrimi busuiocul frunză de frunză.

Floarea, fie din grija multă a fetei, fie din pricina ţarinei hrănite cu putreziciunea tidvei ascunse într-însa, crescu frumos şi înmiresmat, de îţi era mai mare dragul. Or, fiindcă fata zi şi noapte nu se clintea de lângă dânsa, se întâmplă în mai multe rânduri s-o vază şi vecinii, care într-o bună zi,

când fraţii ei se minunau că-i lâncezeşte frumuseţea şi ochii par că i se afundă din ce în ce mai mult în cap, le spuseră:

— Noi am văzut, vezi bine, că fata zi de zi tot lângă glastră sade.

— Decameronul voi. II – cd. 80

Fraţii, auzind acestea şi încredinţându-se şi ei de cele spuse de vecini, îşi dojeniră sora. Dar, fiindcă vorba n-ajuta, îi luară glastra pe ascuns. Fata, nemaigăsind-o, se apucă s-o ceară mereu, stăruitor, şi, fiindcă nimeni nu i-o da, de atâtea lacrimi şi suspine căzu la pat bolnavă şi-n boala ei numai de glastră şi iar de glastră se ruga. De care lucru fraţii ei, mirându-se peste măsură, doriră cu tot dinadinsul să vadă ce se află în glastră; şi după ce vărsară pământul de deasupra, dădură peste borangic şi înăuntru peste ţeasta pe care apa şi pământul n-o măcinaseră de tot, şi, după chica ei cea creaţă, văzură că e vorba de ţeasta lui Lorenzo. Uimiţi şi în-fricaţi, nu care cumva să mai afle şi alţii despre treaba asta, o îngropară iute şi apoi, fără un cuvânt, plecară din Messina pe ascuns şi – dând a înţelege că-şi mută casa într-altă parte – se duseră la Napoli. Iar i fata, sărăcuţa, plângând şi zi şi noapte întruna şi tot cerân-du-şi glastra, de-atâta plâns muri şi acesta fu sfârşitul iubirii ei nefericite. Iar mai apoi, cu vremea, aflându-se povestea ei şi colindând din gură în gură, unul făcu un cântec pe care şi-azi îl cântă lumea şi care începe aşa:

Cine-a fast nelegiuitul Care glastra mi-a furat.

Povestea a şasea.

Andreuola îl iubeşte pe Gabriotto; îi povesteşte un vis de-al ei şi el unul de-al lui. Pe urmă Gabriotto, pe neaşteptate, îi moare în braţe; în timp ce fata c-o slujnică îl duc acasă la el, sunt prinse de oamenii stăpânirii, cărora Andreuola le povesteşte întâmplarea. Cârmuitorul oraşului vrea s-o necinstească; ea nu se lasă. Tatăl fetei prinde de veste şi, fiind ea găsită nevinovată, până la urmă izbuteşte s-o scape de pedeapsă; dar fata nu mai vrea să trăiască în lume şi se călugăreşte.

Povestea spusă de Filomena plăcu foarte mult doamnelor, căci nu o dată ascultaseră cântecul cu pricina, fără să fi putut afla care era povestea lui, deşi întrebaseră pe unii şi pe alţii. Ci regele, auzind sfârşitul povestirii, îi porunci lui Pamfilo să meargă mai departe pe drumul rânduit, iar Pamfilo grăi:

— Visul din istorioara de adineauri îmi dă prilejul să vă spun o povestire, în care – spre deosebire de visul din povestea Filomenei, în care era vorba despre lucruri întâmplate mai înainte – e vorba despre două visuri care s-au şi adeverit, de îndată ce-au fost povestite de cei ce le-au visat. Căci trebuie să ştiţi, prea iubitoare doamne, că nu e om pe lumea asta care să nu viseze în somn tot soiul de năzbâtii; şi deşi năz-bâtiile acestea îţi par adevărate numai în timpul somnului, pentru că atunci când te trezeşti vezi limpede că numai unele sunt adevărate, altele doar cu putinţă şi-a treia parte cu totul în afară de adevăr, cu toate acestea, zic, se întâmplă adeseori ca ele să se adeverească. Din pricina aceasta mulţi dau crezare viselor, punând temei pe ele la fel precum ar pune pe orice lucru văzut aievea şi ca atare de pe urma lor se întristează sau se bucură, fiecare după cum socote că are a se teme ori a nădăjdui de pe urma unui vis. Alţii, dimpotrivă, nu cred în nici un vis, până ce nu ajung ei singuri să dea cu capul de necazul mai dinainte prevestit. Eu însă nu-i laud nici pe cei dinţii, nici pe aceştia de pe urmă, căci nici visele nu-s pururi mincinoase, precum nici pururea adevărate. Că sunt şi vise mincinoase, oricare dintre noi o ştie; dar că mai sunt şi vise adevărate, lucrul acesta s-a vădit din istorioara Filomenei şi, după cum v-am spus, am de gând să-l dovedesc şi prin povestea mea. Căci eu so-cot că dacă omul trăieşte şi se poartă aşa cum se cuvine, n-are la ce să-i fie frică de visele potrivnice felului său de viaţă şi nici n-are la ce, de dragul lor, să-şi părăsească deprinderile cele bune; cât despre visele ce par a fi prielnice ticăloşiei omeneşti şi care îmbărbătează prin semne îmbucurătoare pe cei ce le visează, acestora nu se

cuvine să li se dea crezare; după cum nu-i de dat crezare nici celorlalte chiar la toate. Dar să ne înto&rcem la poveste.

La Brescia trăia pe vremuri un nobil, pe nume messer Negro din Ponte Carraro, care, printre alţi copii, avea şi o fată, Andreuola, frumoasă coz şi tinerică, încă nemăritată, care din întâmplare se îndrăgosti de un vecin de-al ei, pe nume Gabriotto, băiat de_neinT_cam prost, dar: plin de_însuşiri alese şi pe~deasupra. JşLJrumos. Fata, cu ajutorul sâujnlceâ7~îăcu~ce făcu şi izbuti până la urmă, nu numai să-i dea de ştire tânărului că-l iubeşte, dar chiar să-l aducă în rnai multe rânduri, spre desfătarea amândurora, într-o grădină frumoasă de-a tatălui ei. Şi pentru ca nimica, în afară de moarte, să nu le strice bucuria, se cununară în taină. Urmând ei dar într-acest fel a se întâlni pe ascuns, se întâmplă într-o noapte ca fata să viseze că se afla în grădină cu Gabriotto dimpreună, pe care şi-l ţinea în braţe spre bucuria lui şi-a ei; şi-n timp ce petreceau aşa, văzu ieşind din trupul lui ceva întunecos şi groznic, o arătare fără formă, şi arătarea asta părea că-l ia pe Gabriotto, smulgându-l cu o putere neînchipuită din strânsoarea ei, care nu voia să-l lase, şi-l duce apoi pe sub pământ, fără putinţă pentru ea de a-l mai vedea vreodată. Din carer pricină simţi în vis atâta suferinţă şi o durere aşa cumplită, încât se deşteptă pe dată; şi trează fiind, deşi se bucură să vază că nu-i nimic adevărat, totuşi o prinse frica de ce i se arătase în vis. Iar când în noaptea următoare băiatul vru să vină la dânsa, după obicei, făcu tot ce-i şezu în putere ca să-l oprească de la asta; în cele de pe urmă însă, văzând că stăruie prea mult, îl primi totuşi în grădină în noaptea următoare, ca nu cumva să intre la alte bănuieli. Şi după ce culeseră o mulţime de trandafiri albi şi roşii, căci era tocmai vremea lor, se aşezară amândoi la picioarele unei fântâni cu ape limpezi, de toată frumuseţea, care se afla în grădină. Acolo, după ce se desfătară şi-şi petrecură multă vreme, Gabriotto o întrebă pe fată de ce c-o zi înainte nu se învoise

să-l primească. Andreuola îi spuse toată împrejurarea cu visul ce-l visase şi teama care o cuprinsese din pricina arătării. Gabriotto, auzind-o, începu să râdă şi-i spuse că-i mare prostie să dai crezare viselor, căci ele ţi se arată ori fiindcă ai mâncat prea mult, ori fiindcă n-ai mâncat destul şi că deşertăciunea lor e zilnic dovedită; apoi adăugă:

— Dacă ar fi fost să mă iau şi eu după vise, nici n-aş mai fi venit astăzi; nu atât din pricina visului pe care l-ai visat tu, cât din pricina unuia pe care l-am visat şi eu în aceeaşi noapte; se făcea că mă aflam la vânătoare într-o pădure plăcută şi frumoasă şi că prinsesem o căprioară aşa de dulce şi de blândă cum n-a mai fost pe lume; părea mai albă ca zăpada şi atât de prietenoasă, încât curând de tot nu se mai dezlipi de loc de lângă mine. Iar mie se făcea că mi-e aşa de dragă, încât, ca să n-o pierd, părea că-i atârnasem în jurul gâtului o zgardă de aur, de care o ţineam cu un lănţug tot de aur. Şi în vreme ce căpriţa se odihnea cu capul pe pieptul meu, se arătă, nu ştiu de unde, o căţea, neagră ca fundul de ceaun, flămândă şi din cale-afară de fioroasă la vedere, care părea că vine ţintă spre mine, ce nu-ncercam nicicum s-o dau în lături; căţeaua părea că îşi vârâse botul la mine în piept, în partea stângă şi atâta a ros acolo, până ce-a dat de inimă, pe care apoi mi-a smuls-o şi s-a tot dus cu ea. Atuncea m-a junghiat aşa de crunt durerea, încât m-am deşteptat pe loc şi imediat m-am pipăit să văd dacă n-am ceva la piept; dar fiindcă n-am simţit nimic, mi-am râs de mine însumi, fiindcă mă pipăisem ca prostul pe degeaba. Ei, şi? Ce va să zică asta? Vise de soiul ăsta, ba chiar mai înfricoşătoare, visat-am cu duiumul eu şi totuşi de pe urma lor nimica n-am păţit. Lasă-le-n plata Domnului şi hai mai bine să petrecem cu dragostea care ne îmbie.

Fata, care era şi-aşa destul de înfricată de visul ce-l visase ea, se îngrozi şi mai vârtos când auzi acestea; dar ca să nu-l mâhnească pe Gabriotto fără rost, făcu tot ce putu ca să-şi ascundă teama. Şi-n timp ce petrecea cu el, îmbrăţişându-l şi sărutându-l din când în când şi fiind şi ea la rândul ei

îmbrăţişată şi sărutată de băiat, cum se temea fără să ştie de ce, îl cerceta la faţă mai des ca altă dată şi uneori privea în grădină cu teamă, nu care cumva să vadă răsărind de cine ştie unde vreo arătare neagră. Şi cum şedeau aşa, băiatul o.'tă o dată din adânc şi îmbrăţişând-o îi zise:

— Iubito, fă-mi ceva, că mor.

Şi zicând astfel se prăbuşi în ţarină peste verdeaţa pajiştii.

Fata, văzând ce se petrece, îi trase capul în poală şi-i zise lăcrimând aproape:

— Iubitul meu cel dulce, ce ai, spune, ce ai? Gabriotto însă nu răspunse nimic, ci, lac de apă cum era şi răsuflând cu greutate, nu după multă vreme îşi dete sufletul, sărmanul.

Oricine îşi poate închipui ce dureroasă şi ce cruntă fu întâmplarea asta pentru sărmana fată, care-l iubea mai mult ca orişice pe lume. De aceea, după ce îl plânse cu nesfârşite lacrimi şi îl chemă zadarnic, de-atâtea şi de-atâtea ori, văzând că-i mort de-a binelea, căci peste tot îl cercetase şi îl aflase rece din cap până în picioare, neştiind ce să mai facă şi nici ce să mai zică, aşa mâh-nită cum era, şi plânsă, şi speriată, porni să-şi cheme servitoarea, care-i ştia iubirea, şi-i povesti toată întâmplarea şi jalea care o copleşise. Apoi, după ce se jeluiră amândouă o bucată de vreme, udând cu lacrimile lor obrazul neînsufleţit al bietului Gabriotto, fata îi spuse slujniei:

— Pentru că Domnul mi l-a luat, eu nu mai vreau să mai trăiesc; dar până a nu mă omorî, as vrea să facem astfel, încât şi cinstea mea, şi dragostea ce ne-a legat să fie pururea ferite de gura lumii. De asemenea doresc ca trupul lui, din care sufletu-i ales şi-a luat pe veşnicie zborul, să fie îngropat creştineşte.

Slujnica îi zise atunci:

— Copila mea, nu zi aşa, nu zi că vrei să te omori; căci dacă ţi-a fost scris să-l pierzi aici, pe lumea asta, dacă-ţi pui capăt zilelor, îl pierzi desigur şi dincolo pe cealaltă lume, fiindcă ai să fii zvârlită în iad, pe unde sunt încredinţată că n-are ce căuta sufletul lui cel bun, căci el săracu-n viaţă a

fost băiat de treabă. Mai bine ar fi să-ţi faci curaj şi să te apuci cu rugăciuni, cu slujbe şi pomeni să te îngrijeşti de el, căci cine ştie, se prea poate să aibă lipsă şi de asta, de-o fi păcătuit cumva cu vreun păcat mai mititel. Cât despre îngropăciune, putem să-l îngropăm uşor chiar în grădina asta şi nimeni n-o să afle, căci nimenea nu ştie că el venea aici. Ori, dacă nu-ţi convine, atunci să-l scoatem din grădină şi să-l lăsăm afară în stradă; că mâine în zori va fi găsit şi va fi dus acasă, iar mai pe urmă ai săi se vor griji ei singuri să-i facă îngropăciune.

Fata, deşi plângea întruna şi era amărâtă ca vai de capul ei, asculta totuşi sfaturile slujnicei; dar, fără a lua în seamă câte-i spusese la început, răspunse îndemnului din urmă zicând:

— Ferit-a Dumnezeu să rabd una ca a" ta! Cum el, pe care l-am iubit atâta şi care mi-a fost şi soţ, să fie îngropat ca un câine ori părăsit pe caldarâm? Har Domnului c-a avut parte de lacrimile mele barem şi, întrucât îmi stă-n putere, o să aibă parte şi de jalea şi lacrimile alor săi. Mă şi gândesc cam cum să facem.

Şi zicând astfel, trimise slujnica degrabă după o bucată de mătase pe care o avea într-un sipet. Iar după ce i-o aduse, întinse vălul de mătase pe jos şi aşează deasupra trupul lui Gabriotto, punându-i capul pe-o perniţă. Apoi îi închise ochii şi gura, fără a conteni cu plânsul nici o clipă, şi după ce-i făcu din trandafiri o cununiţă şi-i acoperi tot trupul cu florile culese de amândoi în noaptea aceea, îi zise servitoarei:

— De aicea până la el acasă nu-i mult; de aceea, amândouă, aşa cum l-am acoperit, l-om duce până acolo şi l-om lăsa în faţa porţii. Curând s-o lumina de ziuă şi atunci or să-l găsească; şi chiar dacă aceasta nu va însemna o mângâiere pentru ai lui, mie, în poala cui şi-a dat sfârşitul, îmi va aduce bucurie.

Zicând astfel, se aruncă din nou de gâtul lui şi multă vreme hohoti pierdută în durerea ei. În cele de pe urmă

însă, cum slujnica o tot grăbea, căci se crăpa de ziuă, se ridică de jos si, luându-şi de pe deget inelul ei de cununie, i-l puse în deget tânărului, zicându-i printre lacrimi:

— Iubitul şi stăpânul meu, dacă sufletul tău mai poate să vadă acum lacrimile mele, ori dacă de pe uiWia lui rămâne în trupurile noastre măcar şi-o umbră ide simţire, priveşte cu blândeţe şi dragoste ultimul dar; al celei care în viaţă ţi-a fost aşa de dragă.

Şi, zicând astfel, se prăbuşi iar peste el, fără simţire, ca o moartă; dar după câtva timp, trezindu-se, se ridică şi, apucând cu slujnica bucata de mătase pe care zăcea mortul, ieşiră din grădină şi-o luară către casa lui.

Dar cum mergeau aşa, nişte ostaşi de-ai stăpânirii, care din întâmplare tocmai la ceasul acela umblau după un bucluc pe acolo, dădură peste ele şi le înhăţară cu mort cu tot. Andreuola, recunoseându-i cine sunt, dornică cum era de moarte, le spuse fără înconjur:

— Ştiu cine sunteţi şi-mi dau seama c-aş încerca zadarnic să fug din calea voastră: sunt gata, dar, să merg cu voi la scaunul stăpânirii şi-acolo să spun tot; dar nu cumva să mă atingeţi, fiindcă m-arăt ascultătoare, sau să îndrăzniţi să puneţi mâna pe mort, c-atuncea eu voi fi aceea care-am să vă pârăsc pe voi.

Drept care, fără a fi atinsă, cu mort cu tot ajunse la palatul stăpânirii. Şi auzind cârmuitorul oraşului ce se întâmplase, se ridică în picioare şi, poruncindu-i fetei să vină în odaia lui, o iscodi cum se întâmplase povestea cu omorul. Apoi puse niscaiva doctori să caute dacă omul murise de otravă sau de altceva; doctorii răspunseră cu toţii că nu murise de otravă, ci că i se spărsese o bubă în preajma inimii şi dânsa îi înecase răsuflarea. Judele, auzind acestea şi dându-şi seama că copila era aproape fără vină, se strădui să-i dovedească că-i gata a-i da degeaba ce nu putea să-i vândă şi-i zise că dacă se învoia să-i facă pofta lui, ar fi scăpat-o de pedeapsă; dar când văzu că vorba nu-i foloseşte la nimic, nesocotind cu totul buna-cuviinţă şi omenia, trecu la fapte

cu de-a sila. Andreuola însă, aprinsă de mânie şi întărită în puteri, se apără cu bărbăţie, zvârlindu-l înapoi cu vorbe de ocară.

A doua zi, aflând şi messer Negro de cele întâmplate, îndurerat de moarte, se duse la palat cu o mulţime de prieteni de-ai săi; şi acolo, după ce află chiar din gura cârmuitorului cum se întâmplase treaba, se jelui, sărmanul, cerându-şi înapoi copila. Cârmuitorul însă, gân-dindu-se c-ar fi mai bine s-o ia înaintea fetei şi să se învinovăţească singur de silnicia săvârşită, lăudă statornicia Andreuolei şi apoi mărturisi şi cele ce făcuse, minţind că-n felul ăsta se chibzuise doar s-o pună la încercare; drept care, văzându-i tăria sufletească, se îndrăgostise aşa de mult de ea, încât – dacă-i era pe voie lui, care-i era părinte, precum şi ei – el bucuros s-ar fi însurat cu dânsa, deşi întâia oară fusese măritată c-un om de râncl. Pe când cei doi vorbeau astfel, Andreuola fu adusă în faţa părintelui ei şi când îl văzu i se aruncă în faţă şi-i zise plângând:

— Tată, socot să nu mai trebuie să-ţi povestesc ce-am cutezat să fac şi ce nenorocire s-a abătut asupra mea, căci sunt încredinţată că mi-ai aflat povestea; de aceea vin acum cu multă umilinţă şi-ţi cer iertare c-am greşit şi fără ştirea dumitale m-am măritat cu cel pe care l-am iubit mai mult. Nu-ţi cer să-mi dăruieşti iertarea pentru a scăpa cu viaţă, ci pentru ca să mor drept fiică a dumitale şi nu drept o duşmancă.

Şi zicând aşa, căzu plângând la picioarele lui. Messer Negro, ca om împovărat de ani şi blând la suflet ce era, auzind aceste cuvinte, începu să plângă şi plângând îşi ridică copila cu dragoste de jos şi-i zise:

— Fata mea, mi-ar fi fost mult mai drag să te ştiu măritată c-un om pe care eu ţi l-aş fi ales, deşi, chiar dacă l-ai fi luat după placul inimii tale, m-aş fi împăcat şi cu asta şi l-aş fi îndrăgit şi eu; dar ceea ce mă doare e prea puţina încredere pe care mi-ai vădit-o ţinându-te într-ascuns de mine şi mai cu seamă faptul că l-ai pierdut mai înainte să

aflu şi eu despre asta. Dar dacă aşa a fost să fie, măcar acuma după moarte să facem pentru el tot ceea ce în viaţă, eu – spre mulţumirea ta – - cu dragă inimă aş fi făcut, cinstin-du-l ca pe un ginere.

Şi, întorcându-se către feciorii săi şi către rubedeniile care-l însoţeau, le porunci să-i rânduiască lui Gabriotto o înmormântare vrednică de toată cinstea.

Între acestea, toate rudele tânărului, care aflaseră întâmplarea, se adunaseră la palat şi dimpreună cu ele mai tot norodul din oraş, atât bărbaţi, cit şi femei. Şi după ce aşezară mortul în mijlocul curţii, pe bucata/de mătase în care-l învelise fata, cu trandafirii ei în ju/, îl plânseră pe locul acela, nu numai Andreuola şi rudele lui Gabriotto, ci mai toate femeile care se aflau de faţă şi chiar şi mulţi dintre bărbaţi; apoi, nu ca un om de rând, ci ca un nobil fu îngropat, căci din palatul stăpânirii şi până la locul îngropăciunii fu purtat pe umeri cu mare cinste şi alai de cei mai de vază cetăţeni ai oraşului.

La vreo câteva zile după aceea, cum drmuitorul oraşului se ţinea de capul lui messer Negro să-i deie fata de nevastă, acesta îi spuse fetei; ea însă nici nu vru să audă de una ca aceasta; ci cu învoirea lui intră într-o mănăstire vestită prin sfinţenia ei, unde se călugări cu slujnica împreună, şi apoi într-acel sfânt lăcaş trăiră amândouă ani cu cinste şi evlavie.

Povestea a şaptea.

Simona îl iubeşte pe Pasquino; stau amândoi într-o grădină; Pasquino îşi freacă dinţii c-o frunză de salvie şi moare; Simona este prinsă şi, vrând s-arate judelui cum a murit Pasquino, îşi freacă dinţii c-o frunză de salvie şi moare şi ea.

Pamfilo îşi isprăvise povestea, când regele, fără s-arate barem nici cât de cât că-i pare rău de biata Andreuola, privind-o pe Emilia, îi făcu semn că i-ar plăcea să spuie dânsa mai departe. Drept care, fără de zăbavă, Emilia începu:

— Dragi prietene, povestea pe care a spus-o Pamfilo mă îndeamnă să vă spun şi eu o altă istorioară, care nu seamănă cu a lui prin altceva decât prin faptul că, întocmai ca şi Andreuola, şi fata din povestea mea şi-a pierdut iubitul într-o grădină; dar când fu prinsă şi ea, asemeni Audreuolei, nu prin virtute sau curaj scăpă de juzi şi judecată, ci printr-o moarte neaşteptată. După cum s-a mai spus şi într-alte rânduri aici, deşi iubirea se adăposteşte cu dragă inimă în casele bogaţilor, nu ocoleşte totuşi nici casele sărmanilor, ba dimpotrivă uneori cu atâta străşnicie şi-arata faţa în ele, încât şi cei săraci ajung să tremure de ea ca de un stă-pân atotputernic, cum tremură bogaţii. Şi adevărul acesta, chiar dacă nu pe de-a-ntregul, se va vădi în bună parte în povestirea mea, cu care am să mă întorc cu drag în orăşelul nostru, de care azi, vorbind de una şi de alta şi colindând pământul, ne-am cam îndepărtat.

Trăia dar, la Florenţa, şi nu-i prea mult de atunci, o fată tare frumuşică si, pentru starea ei, bine-crescută şi drăguţă, copila unui om sărac, pe care o chema Simona; şi, deşi era nevoită să-şi câştige cu mâinile pâinea cea de toate zilele, trăind din torsul lânii, cu toate acestea nu era aşa săracă în simţiri, încât să nu cuteze a face loc iubirii în gândurile ei. Şi dragostea – sub chipul şi cuvântul dulce al unui tânăr oarecare, băiat de rând şi el, care umbla să împartă lână la tors pentru stăpânul lui de meserie postăvar – - de multă vreme îi da târcoale, părând că vrea cu tot dinadinsul să i se cuibărească în suflet. Iar fata, dându-i adăpost sub prea plăcuta înfăţişare a tânărului ce-o iubea şi căruia îi zicea Pasquino, tânjea muncită de dorinţe, fără a se încumeta să facă un pas înainte; şi-aşa, torcând de zor, cu fiecare scul de lână pe care-l învârtea pe fus, mii de suspine slobozea, mai arzătoare decât focul, gândindu-se la tânărul care-i dăduse lână. Băiatul, pe de altă parte, vădind aşa deodată neostoită grijă faţă de lână meşterului, i-o tot cerea Simonei, ca şi cum lână toarsă de ea şi doar de ea ar fi slujit la tot postavul pe care meşterul îl teşea. Şi-aşa, el tot

zorind-o şi dânsa bucuroasă să ştie că-i zorită, se întâmplă că luându-şi băiatul inima în dinţi şi fata dând deoparte şi teama şi ruşinea ce-o copleşeau de obicei, se întâmplă, zic, ca cei doi s-ajungă a-şi împărţi între ei plăcerile iubirii. Şi într-aceste bucurii aflară atâta desfătare, încât nici nu mai aşteptau să se poftească întru ele unul pe celălalt, ci gând la gând se întâlneau, poftind deopotrivă.

Aşa, urmându-şi zi de zi petrecerea şi pas cu p, as înflăcărându-se mai tare, într-o bună zi Pasquino îi spuse Simonei că tare mult ar fi vrut să facă cumva şi să vină într-o grădină anume, unde vroia s-o ducă el, ca să se simtă - acolo în largul lor şi să petreacă rhai la adăpost de bănuieli. Simona se învoi şi într-o duminică după-amiază, dându-i a înţelege tatălui ei că vrea să meargă până la Biserica Sân Gallo, c-o prietenă de-a sa, pe care o chema Lagina, se duse în grădina unde se învoise să se întâlnească cu Pasquino. Acolo dădu de el, care venise cu un prieten căruia lumea îi zicea Strâmba, deşi îl chema Puccino; şi potrivind la repezeală o dragoste între cei doi, Pasquino cu Simona se traseră mai la o parte să-şi vadă de iubirea lor, lăsân-du-l pe Puccino cu Lagina într-altă parte a grădinii. Pe locul în care se ascunseseră Pasquino cu Simona se afla o tufă mare şi frumoasă de salvie; şi aşezân-du-se la picioarele ei, după ce se desfătară o bună bucată de vreme împreună, şi după ce puseră la cale să se mai întâlnească acolo o dată şi să mănânce la iarbă verde, Pasquino, întorcându-se către tufa de salvie, rupse o frunză la întâmplare şi începu să-şi frece gingiile şi dinţii cu ea, zicând că salvia îi curăţă de minune de tot ce se aşază pe ei după mâncare. Şi, după ce şi-i frecă bine, se apucă iar să vorbească de prânzul cela în livadă. Nu după multă vreme însă se preschimbă la faţă, curând apoi pierdu vederea şi graiul şi în scurtă vreme muri ca din senin. Văzând una ca asta, Simona începu să plângă şi se porni să strige, chemând pe Strâmba şi Lagina. Aceştia, alergând degrabă şi dând cu ochii de Pasquino – care într-

acestea se umflase şi era plin pe trup şi faţă de pete vineţii – Strâmba începu s-o ocărască pe Simona, strigându-i.:

— Tu l-ai otrăvit, femeie afurisită! Şi tot ţipând la dânsa, făcu atâtoa tărăboi, încât fu auzit de aceia care locuiau lângă livadă. Aceştia alergară iute să vadă ce se întâmplase şi, aflându-l pe Pasquino mort, umflat şi vineţit, ba auzindu-l şi pe Strâmba jelindu-se şi învinuind-o pe Simona că-i otrăvise prietenul cu ticluită înşelăciune, cum fata sărăcuţa, din pricina durerii părea că şi-a ieşit din minţi şi nu era în stare să scoată nici o vărbă ca să se dezvinovăţească, cu toţii fură încredinţaţi că Strâmba nu minţeşte şi că Simona e vinovată. Din care pricină o luară, şi-aşa, tot hohotind, o duseră cu ei pân' la palatul stăpânirii.

Acolo, fiin'd pârâtă de Strâmba şi de alţi doi prieteni de-ai lui Pasquino, Atticciato şi Malagevoie, care între acestea veniseră şi ei de faţă, un jude se apucă de îndată s-o iscodească pe Simona asupra acestei întâmplări; dar neputând pricepe în ce anume sta înşelăciunea fetei şi nici greşeala ei, dori, de faţă fiind şi dânsa, să vadă mortul, locul şi felu-n care se întâmplase nenorocirea aceea, căci după spusa fetei nu înţelegea prea mare lucru. Punând s-o ducă dar, fără de nici o zarvă la locul cu pricina, pe unde încă mai zăcea trupul sărmanului Pasquino umflat precum o bute, şi apoi venind şi el acolo, mirându-se de mort, o întrebă pe fată cum se întâmplase treaba. Fata se apropie de salvie şi după ce-i mărturisi toată povestea de la capăt, ca să priceapă judele mai limpede întâmplarea, făcu şi ea ca şi Pasquino şi se apucă să-şi frece dinţii c-o frunză din aceeaşi tufă. Şi atunci – - în timp ce Strâmba, cu ceilalţi prieteni şi tovarăşi ai lui Pasquino îşi băteau joc de faţă cu judecătorul de vorbele Simonei, zicând că-s baliverne, şi ca atare, înverşunaţi, tot mai amarnic o pârau, cerând să fie pedepsită cu rugul pentru fapta ei din cale-afară de mârşava • – Simona, biata, care şedea ca aiurită din pricina durerii pe care o pătimise prin moartea lui Pasquino, cât şi de frica rugului cu care Strâmba şi ceilalţi cereau să fie

osândită, fiindcă-şi frecase dinţii cu salvie, păţi şi ea la fel ca şi Pasquino şi-şi dete sufletul, sărmana, sub ochii uluiţi ai tuturor celor de faţă.

O, suflete ferice, care aţi avut norocul să vi se stingă viaţa şi dragostea într-aceeasi zi! Şi poate şi mai fericite, dacă-n acelaşi loc ajuns-aţi amândouă! Şi pe deplin prea fericite, dacă iubirea-i cunoscută şi pe cealaltă lume şi voi şi acolo vă iubiţi cum v-aţi iubit aicea! Dar mai presus de orişice, ferice-i sufletul Simonei • – după credinţa noastră, a celor ce-am rămas în viaţă – căci soarta n-a încuviinţat ca nevinovăţia ei să cadă pradă mărturiei unor slugoi de postăvari ca Strâmba şi ceilalţi netrebnici de care, ca s-o scape, i-a rânduit aceeaşi moarte ca şi ibovnicului ei, îngăduindu-i să păşească cu sufletul pe urma lui.

Judecătorul, laolaltă cu ceilalţi care se aflau de faţă, cu totul năucit de cele ce văzuse, rămase multă vreme tăcut şi îngândurat, apoi, într-un târziu, mai luminân-du-se la minte, grăi:

— Pre cât se pare, salvia asta-i otrăvită, deşi de obicei ea nu-i otrăvitoare. Dar ca să nu se mai întâmple să vatăme şi ipe alţii, să fie retezată până la rădăcini şi azvârlită în foc.

Şi aşezându-se omul care păzea grădina pe treabă, acolo în faţa judecătorului, nici n-apucă măcar să culce tufa la pământ, că pricina din care muriseră cei doi ibovnici se şi vădi fără întârziere. Se afla sub tufa aceea o broască uriaşă şi oamenii se chibzuiră că fără doar şi poate suflarea ei otrăvitoare înveninase salvia. Şi pentru că niciunul din câţi se aflau pe-acolo n-avu curajul să se apropie de broasca de sub tufă, după ce îngrămădiră în jurul ei un vraf de vreascuri, o arseră acolo cu salvie cu tot şi în felul acesta isprăvi cumătrul jude cercetarea asupra morţii lui Pasquino. Iar mai apoi ibovnicii, aşa umflaţi cum se aflau, fură îngropaţi de către Strâmba, Atticciato, Guccio Imbratta şi Malagevole în biserica sfântul Pavel, de parohia căreia din întâmplare ţineau.

Povestea a opta.

Girolamo o iubeşte pe Salvestra; la rugămintea maicii sale el pleacă în silă la Paris, se întoarce şi-o găseşte pe iată măritată; intră pe ascuns în casa ei şi moare lingă dânsa; e dus apoi într-o biserică şi acolo moare şi Salvestra, întinsă alăturea de el.

Emilia) îşi isprăvise povestea, când, la porunca regelui, Neifile începu aşa:

— Vrednice doamne, după părerea mea sunt unii care socotesc că ştiu mai mult ca ceilalţi oameni – când adevărul e că ştiu mult mai puţin • -• şi ca atare îşi închipuie că pot să ţină piept cu înţelepciunea lor nu numai sfaturilor bune, dar chiar şi firii înseşi. De pe urma acestei semeţii s-au tras nenorociri cumplite, fără ca niciodată să se fi tras şi-un bine. Or, cum din toate cele câte-s fireşti cea care rabdă mai cu greu povaţă şi împotrivire e dragostea, ca una care prin însăşi firea ei ajunge mai degrabă să moară de la sine decât să se oprească din drum la sfatul altcuiva, îmi vine să vă spun povestea unei femei, care încercând, vezi Doamne, să se arate mai deşteaptă, decât era din fire şi decât răbda împrejurarea în care se străduia cu dinadins să-şi dovedească înţelepciunea, crezând c-are să poată s-alunge cu de-a sila din-tr-un suflet de îndrăgostit iubirea pe care poate cerul i-o hărăzise, până la urmă a ajuns să curme o dată cu iubirea şi viaţa fiului ei drag.

Trăia dar, în oraşul nostru, precum ne povestesc bă-trânii, un negustor bogat şi mare, pe nume Leonardo Sighieri, căruia nevasta îi dăruise un singur fiu, Girolamo pe nume, după a cărui naştere, bătrânul, rânduindu-şi cu bună socoteală trebile lui negustoreşti, se petrecu din viaţă.

Tutorii lui Giloramo, cu maică-sa împreună, grijiră bine şi cinstit averea băieţaşului, care, crescând alăturea de toţi copiii de prin vecini, se împrieteni mai tare decât cu orice prunc din partea locului c-o fată, copila unui croitor, de ani la fel cu el. Iar când crescu mai mărişor, deprinderea aceasta se preschimbă într-o iubire atât de trainică şi aprinsă, încât băiatul n-avea pace şi nici zi bună de la

Domnul de n-o vedea pe fată; iar dânsa dinspre partea ei îl îndrăgea bunînţeles cu aceeaşi dragoste aprinsă. Mama băiatului, aflând despre iubirea aceasta, îl ocărî de multe ori şi-l pedepsi; iar când văzu că nu e chip s-o scoată la capăt cu băiatul, se plânse şi tutorilor, şi socotind că mulţumită averii lui Girolamo avea să facă din coadă de câine sită de mătase, le spuse:

— Băiatul ăsta, care n-are barem paisprezece ani, e aşa de îndrăgostit de fata unui croitor de prin vecini cu noi, Salvestra după nume, că dacă nu i-o luăm din cale, te pomeneşti că într-o bună zi se însoară cu dânsa, din care pricină eu una, cât oi trăi, n-o să mai am zi bună de la Domnul; or, dacă s-o întâmpla să vază c-o ia altul, are să piară mistuit de dorul şi de dragul ei. De aceea, ca să nu se întâmple o pacoste ca asta, ar trebui să-l trimiteţi pe undeva departe, cu treburi negustoreşti, că, dacă n-are s-o mai vadă, are s-o dea uitării şi vom putea apoi să-i facem rost de o nevastă de neam mai bun şi mai avută.

Tutorii îi răspunseră că vorba ei era cu cap şi că, după puterea lor, aveau să încerce a face întocmai. Chemară dar băiatul la ei la prăvălie şi unul dintre dânşii îi zise cu blândeţe:

— Băiete dragă, tu ai ajuns destul de mărişor acum şi n-ar strica să-ncepi tu însuţi să vezi de ale tale; de aceea mare mulţumire ne-ai face dac-ai merge să stai o vreme la Paris, de unde ai avea prilejul să vezi cum ţi se-nvârte averea în afaceri. Unde mai pui c-acolo, văzând atâţia oameni de neam, baroni şi conţi, de care-i plin Parisul, ai să-ţi desăvârşeşti purtarea, învăţătura şi deprinderile mai bine ca aici, şi după ce vei fi învăţat cum să te porţi în lume, ai să te poţi întoarce acasă.

Băiatul ascultă cu luare-aminte cele spuse şi apoi răspunse în două vofbe că nici prin gânid nu-i trece să plece la Paris, căci socotea că poate sta la fel de bine la Florenţa ca orişiunde aiurea.

Tutorii, oameni cumsecade, când auziră câte spune, o luară de la capăt, cu alte vorbe ispitindu-l; dar nefiind chip să scoată din gura lui un alt răspuns, se duseră la maică-sa şi-i spuseră şi ei ce răspundea băiatul. Femeia, supărată foc, nu fiindcă nu vroia să plece, ci fiindcă se încăpăţâna în dragostea aceea, îl ocări ca vai de lume; pe urmă însă, îmbunându-l cu vorbe mieroase, începu să-l mângâie s-', să-l roage cu blândeţe să fie aşa de bun şi să-i asculte pa tutori; şi atâta îi cântă şi-i descântă, pân'ce băiatul sfe învoi să plece, dar numai pentru un an; şi într-adevăr plecă.

Ducându-se dar la Paris, îndrăgostit precum era, Girolamo, săracul, fu dus cu, vorba şi ţinut doi ani de zile acolo. De unde, întorcându-se mai îndrăgostit ca niciodată, o găsi pe Salvestra măritată cu un băiat de treabă, care făcea pânze de cort, şi ca atare, bietul, se amărî din cale-afară. În cele de pe urmă însă, văzârid că n-are încotro, se chibzui cu orioe chip să-şi afle pace şi alinare; şi, iscodind pe unde sade Salvestra, se apucă şi el, după1 obiceiul tinerilor îndrăgostiţi, să se învârtească prin faţa casei ei, crezând că nici ea n u-l uitase, precum 'nici el pe dânsa. Dar vezi că treaba sta altminteri de cum îşi închipuise el; Salvestra îl uitase, de pârlea niciodată nu l-ar mai fi văzut sau, chiar dacă-şi mai amintea ierte ceva de el, se prefăcea că ia uitat. De icare lucru tânărul îşi dete iute seama şi suferi cumplit. Totuşi, nu se dădu bătut şi încercă în fel şi chip să-i intre iar în suflet; dar când văzu că truda lui nu duce la nimica, se hotărî, cu orice preţ, chiar de-ar fi fost să moară, să stea de vorbă cu Salvestra. Şi, aflând de la unul din vecinii ei cum e clădită casa, într-o seară, pe când Salvestra cu bărbatul merseră în priveghi la nişte megieşi de-ai lor, intră pe ascuns în caisă îşi -se piti în odaia ei după nişte pânze de cort întinse îritr-un ungher; în locul acela aşteptă pân' ce Salvestra cu bărbatul se întoarseră şi se -culcară; iar când simţi că omul doarme, se duse către patul unde văzuse că se culcă femeia şi punându-i mâna pe piept îi zise în şoaptă:

— Dormi, iubito?

Salvestra, care nu dormea, fu cât p-aici să ţipe, dar tânărul îi zise iute:

— Nu striga, pentru Dumnezeu! Sin t eu, Girolamo al tău.

— Decameronul, voi. II – cd. 80

Fata, auzind ce zice, îi spuse tremurând ca frunza:

— Girolamo, fii bun şi pleacă. S-a dus vremea prunciei noastre, cârid ne puteam iubi în voie; acuma, precum vezi, eu sunt femeie măritată şi nu se cade să mă ţin sau să mă uit la alt bărbat afară de bărbatul meu; de aceea, ca pe Dumnezeu te rog, fii bun şi du-te; că dacă omul meu te aude, chiar dacă n-o fi să se întâmple mai rău, eu orişicum n-am să mai am zi bună alăturea de el, de unde acuma mă iubeşte şi vieţuiesc 'trai bun şi liniştit cu dânsul.

Băiatul, auzind ce spune, simţi că-l junghie suferinţa până-n adâncul inimii; dar în zadar se apucă să-i amintească de trecut, de dragostea lui neştirbită de timp şi depărtare, zadarnic împleti în vorbă şi rugăminţi şi făgăduinţe, căci toit n-ajunse la nimiqa. Drept care, dornic fiind să moară, se rugă de ei să-i împlinească -barem o ultimă dorinţă si, drept răsplată a iubirii pe care i-o purtase, să-l lase să se culce alăturea 'de ea, cât să se dezmorţească oleacă, căci îngheţase aşteptând-o. Şi îi făgădui să şază liniştit, fără să spună nici o vorbă şi fără s-o atingă; iar după ce s-ar fi încălzit, făgădui să plece. Salvestra, înduioşată, se hotărî să-l lase cu învoiala aceasta. Girolamo se întinse dar, fără s-o atingă, lingă dânsa; şi cuprinzând cu gândul iubirea îndelungată pe care i-o purtase, cruzimea ei faţă de dânsul şi pe deasupra şi nădejdea pe care şi-o pierduse, se hotărî să moară: drept care, fereeându-şi suflarea în piept, cu pumnii strânşi, fără să scoată o vorbă, muri alături de Salvestra.

După câtva timp femeia, mirată de purtarea lui şi fiindu-i frică de bărbat, să nu cumva să se trezească, îi zise:

— Ei, Girolomo, da' nu mai pleci o dată?

Şi fiindcă dânsul nu-i răspunse, gândi că adormise, întinse mâna să-l trezească, dar când dădu să-l pipăie, văzu că-i

rece gheaţă şi atunci, mirată foarte, prinse a-l mişca mai cu putere şi când văzu că nu clinteşte, în cele de pe urmă îşi dete seama că e mont. Îndurerată peste poate şezu o vreme aşa, fără să ştie ce să facă. Apoi, în-tr-un târziu, se chibzui să vază ce-ar fi făcut bărbatul ei într-o atare împrejurare, dacă ar fi fost vorba de alţii; de aceea, după ce-l trezi, îi povesti cele întâmplate, dar ca şi cum nu el le-ar fi păţit ci altul, şi apoi îl întrebă ce-ar fi făcut dac-ar fi fost în locul celuilalt bărbat şi dacă dânsa ar fi fost femeia din. Poveste. Bărbatul îi răspunse că după judecata lui mortu], ar fi trebuit să fie dus acasă, fără de nici o zarvă şi -apoi lăsat acolo; iar cât despre femeie, ea fiind nevinovată, gândea că-i de prisos să i se aducă vătămare. Atunci Salvestra îi zise:

— Aşa să facem şi noi.

Şi apucându-i mâna i-o întinse peste trupul neînsufleţit al tânărului. Bărbatul năucit se ridică în picioare si, aprinzând o lumânare, fără să mai lungească vorba, îl îmbrăcă pe mort în straiele cu care venise şi fără întârzitre (în toată treaba asta Salvestra era ajutată de însăşi nevinovăţia ei) punându-şi-l în spate îl duse până la poarta casei în care locuia şi îl lăsă acolo.

A doua zi, când oamenii aflară mortul în faţa casei, fu zarvă mare în oraş şi mai cu seamă maică-sa făcu mai mare tărăboi; iar după ce fu cercetat pe faţă şi pe dos, fără să i se poată afla nici rană, nici vreo vânătaie, doctorii socotiră că se sfârşise de durere, precum se şi întâm-plase.

Fu dus deci mortul la biserică şi acolo maică-sa, sărmana, cu o mulţime de femei, care rude, care vecine, se apucară să-l bocească, vărsând potop de lacrimi, precum e datina la noi. Şi-n timp ce bocitoarele îl jeluiau tot mai vârtos, omul de treabă în casa căruia Girolamo îşi dăduse duhul, grăi către Salvestra:

— Nevastă, pune-ţi o broboadă şi du-te la biserică unde a fost dus Girolamo, strecoară-te printre femei şi trage cu urechea să vezi ce se vorbeşte de întâmplarea aceasta; eu

am să fac la fel ca tine şi într-acest chip om auzi dacă se spune oarece despre noi ori împotriva noastră.

Salvestra, care se înmuiase la suflat, însă prea târziu, se învoi de îndată, ca una care acum dorea şi ea să vază mortul, pe care, cât fusese în viaţă, nici barem c-un sărut nu se gândise să-l mângâie. Şi se porni de îndată.

Doamne, cât e de greu să pătrunzi cărările iubirii şi, dacă stai să te gândeşti, ce lucru minunat e acesta! Inima aceea mută, pe care soarta fericită a bietului Girolamo nu izbutise s-o deschidă, o descuie acum nenorocirea lui şi deşteptând într-însa văpăile iubirii le preschimbă în-rtr-atâta milă, încât de îndată ce Salvestra văzu obrazul mortului, ascunsă sub broboada ei, se strecură printre femei şi pân' la mort nu se opri; iar când ajunse acolo, scoţând un ţipăt ascuţit, se aruncă deasupra lui, dar n-avu, timp să-l scalde în lacrimi, căci de îndată ce-l atinse, aşa precum băiatului durerea îi luase viaţa, la fel i-o luă şi ei. Şi după ce femeile, fără să ştie cine este, o mângâiară, îndemnând-o să se ridice de pe jos, fiindcă Salvestra nu mişca, vrând s-o ridice ele şi aflând-o înţepenită, deodată aflară şi că e moartă şi că era Salvestra. Drepit care, toate la un loc învinse de îndoită jale, se apucară să bocească mai -tare ca înainte. Iar când această tristă veste se împrăştie printre bărbaţi, afară din biserică, şi ajunse până la urechea bărbatului Salvestrei, care se afla între ei, sărmanul om plânse îndelung, fără s-asculte nici rugare, nici mângâiere de la alţii. Apoi, după ce povesti mulţimii care-i şedea împrejur ce se întâmplase peste noapte şi cum murise tânărul, aflară toţi pricina morţii băiatului şi-a fetei şi toţi se întristară) şi se mâhniră foarte. Pe urmă o luară pe Salvestra şi, după ce-o împodobiră precum e datina la morţi, o aşezară lângă tinăr pe aceeaşi năsălie şi după ce-i jeluiră îndelungată vreme, îi îngro-pară la un loc pe amândoi, într-un mormânt; şi, daeă-n viaţă dragostea nu izbutise să-i unească, pe celălalt tă-râm moartea îi uni pe veci.

Povestea a noua.

Messer Guiglielmo Rossiglione U dă ne-vestei sale să înănince inima lui messer Guiglielmo Guardastagno, omorât de el. " iubit de ea; femeia aflând lucrul acesta se aruncă de pe o fereastră, moare şi e îngropată împreună cu iubitul ei.

După ce Neifile îşi isprăvi povestea care stârnise un val de milă în sufletele tovarăşilor e", regele, care nu voia să strice învoiala dată dintru începult lui Dionco, cum fiecare aşi spusese povestea lui în ziua aceea, începu astfel:

— Preamilostive doamne, îmi vine în minte o poveste, de care – dat fiind că arătaţi atâta milă pentru dragostea făr' de noroc – vă veţi înduioşa desigur nu mai puţin ca ide cealaltă, căci în povestea mea eroii nu-s muritori de rând ca în povestea de adineauri şi nenorocul lor a fosit mai crunt ca aii celorlalţi.

Trebuie să ştiţi, dar, că-n Provenţa, pe câte spun cei de pe-acolo, trăiau odinioară doi nobili cavaleri, fieste-care cu castele şi ou vasali, şi dintr-aceştia pe unul îl chema messer Guiglielmo Rossiglione, iar pe celălalt messer Guiglielmo Guardastagno; or, cum şi unul şi altul erau viteji şi pricepuţi în mânuirea armelor, se aveau nespus de dragi şi obişnuiau să meargă tot împreună la întreceri, la lupte de-a călare şi alte asemănătoare isprăvi cavalereşti, la care amândoi purtau aceeaşi stemă şi straie de o culoare. Şi, deşi fiecare trăia în castelul său, departe unul de altul ca la vreo zece mile şi poate şi mai bine, totuşi, messer Guiglielmo Rossiglione având drept soaţă o femeie fără pereche de frumoasă şi încântătoare, se înitâmplă ca celălalt cavaler, messer Guiglielmo Guardastagno, să prindă atâta drag de dânsa, cu toată prietenia care-l lega de soţul ei, încât până la urmă, ba dintr-o vorbă, ba dintr-altă, femeia îşi dete seama şi, ştiindu-l cât e de viteaz, îl îndrăgi şi ea cu atâta patimă, încât numai la dânsul se gândea, numai pe d'ânsul îl dorea şi n-aştepta decât s-o roage să-i dăruiască dragostea; şi într-adevăr, nu după mult timp dorinţa îi fu împlinită şi nu o dată ise înltSlniră, iubindu-se cu foc.

Dar, nepăzindu-se îndeajuns, bărbatul ei prinse de veste şi se mânie cumplit, schimibându-se dragostea da frate ce i-o purtia lui Guardastagno în ură neîmpăcată; ştiind fesă să-şi ascundă ura mai bine decât ceilalţi doi îşi ascunseseră iubirea, se hotărî să-l omoare. Or, în vreme ce messer Rossiglione urzea aceste gânduri, se întâmplă ca-n Franţa să se puie la cale o mare întrecere între cavaleri; dânsul, prinzând de veste, îl înştiinţa pe Guardastagno şi îi trimise vorbă să facă bunătatea să vie pân'la el, ca să se sfătuiască în doi dacă să meargă şi-n ce fel. Messer Guiglielmo Guardastagno răspunse bucuros că a doua zi fără de greş avea să vie să cineze cu dânsul. Rossiglione, când| auzi una ca asta, îşi zise că venise timpul să-i puie capăt vieţii; şi-a doua zi, înarmându-se, încalecă însoţit de câţiva credincioşi de-ai lui şi cale de o poştie departe de castel se opri într-o pădure şi se aşează lai pândă, ştiind că pe-aeolo duce drumul lui Guardastagno. După ce-l aşteptă o vreme, într-un târziu văzu că vine, fără de arme asupra lui, cu două slugi pe urmă şi ele neînarmate, ca unul ce nu se gândea să se păzească chiar de el; şi când văzu c-ajunge pe locul potrivit, turbat de furie şi orbit de gândurile ucigaşe, sltrângând în mână lancea, se! Aruncă asupra lui, strigând:

— S-a isprăvit cu tine!

Şi, zicând asitfel, ca fulgerul de iute îi împlântă lancea în coaste. Messer Guiglielmo Guardastagno, fără să poată face nimica înltru apărarea sa şi făr' să scoată o vorbă, căzu străpuns de lance şi-n scurtă vreme îşi dete duhul. Slugile lui, fără să ştie cine fusese ucigaşul, întoarseră caii pe loc şi o porniră înltins spre dasitelul sltăpânului lor. Rossiglione, sărind degrabă de pe cal, deschise c-un cuţit pieptul lui Guardaisltagno, şi el, cu mâna lui, îi scoase inima din piept, şi după ce puse s-o învelească într-un steguţ de lance, dădu poruncă unui om din cei ce-l însoţeau s-o ducă până acasă; apoi, după ce porunci să nu cuteze careva să sufle o vorbă despre aceasta, încalecă din nou şi, cum afară se înnoptase, se întoarse la castel.

Doamna, care ştia că Guardastagno ar fi trebuit să vie în seara aceea să cineze cu dânşii dimpreună şi-l aştepta ca pe tăciuni, văzând că nu miai vine, se minună şi-i 7ise bărbat'ului:

— Messere, cum se face că Guardastagno nu mei vine?

Bărbatul îi răspunse:

— Mi-a dat de ştire, doamnă, c-are să vină numai mâine.

De care lucru doamna se tulbură oleacă. Intre acestea Rossiglione, descălecând, puse să-l cheme pe bucătar şi-i zise:

— Ia inima aceea de porc mistreţ şi fă-mi din ea o mâncărică de să te lingi pe degete; iar când m-oi aşeza la cină, să mi-o trimiţi la masă pe-un taler de argint.

Bucătarul, luând inima, se strădui cu grijă şi pricepere să-şi dovedească măiestria si, după ce-o tocă mărunt şi-o amestecă cu mirodenii, găti dintr-însa o tocăniţă, să iingi şi blidele, nu alta. Apoi, când se făcu de cină, mes-ser Guiglielmo cu nevasta se aşezară să mănânce. Dar când veni mâncarea, messer Guiglielmo, stânjenit la gân-dul mârşăviei pe care o săvârşise, mâncă puţin dintr-însa. Pe urmă bucătarul trimise tocăniţa, pe care soţul doamnei, făcându-se că-n seara aceea nu se îmibie la mâncare, i-o aşează înainte şi-o lăudă de zor. Femeia, pofticioasă, se puse să mănânce si, aflând-o pe gustul ei, mâncă mâncarea toată. Cavalerul, după ce văzu că doamna isprăvise bucatele cu pricina, grăi:

— Cum ţi-a plăcult mâncarea, doamnă? La care dânsa îi răspunse:

— Messere, tare1 rmna plăcut.

— Pe legea mea, te cred, răspunse cavalerul. Nici nu mă mir că mort ţi-a fost pe plac un lucru pe care viu l-ai îndrăgit mai mult ca orişice pe lume.

Femeia, auzind acestea, rămase îngândurată o clipă şi apoi făcu:

— De ce? Ce mi-ai dat oare să mănânc? Bărbatul îi răspunse:

— Inima lui messer Guiglielmo Guardastagno, pe care tu, femeie şi soaţă păcătoasă, l-ai îndrăgit cu patimă; şi poţi fi încredinţată că inima a fosit a lui, căci eu cu mâna mea i-am smuls-o din piept, puţin înainte de-a mă întoarce acasă.

Biata femeie, nu întrebaţi ce-a pătimit aflând aceasta despre iubitul ei, pe care-l îndrăgea ca pe ochii din cap. Şi într-un| târziu răspunse:

— Messere, fapta dumiitale e fapta unui cavaler mâr-şav şi fără cinste; căci dacă eu, fără să rabd vreo silnicie de la dânsul, mi l-am făcut de bună-voie stăpân pe inimă şi gând, iar dumneata prin asta ai pătimit ocară, atunci nu pe el, ci pe mine trebuia să mă osândeşti. Dar deie Dumnezeu să nu se adauge niciodată altă fărâmă de mâncare peste-o mâncare aşa de aleasă cum a fost inima vitează, curtenitoare şi măreaţă a nobilului cavaler Guiglielmo Guardastagno.

I Şi ridioându-se în picioare, fără a mai sta pe gânduri, se aruncă de pe-o fereasitră care se afla la spate. Fereastra era foarte înaltă, din care pricină femeia, îndată ce ajunse jos, nu numai că-şi dădu sfârsitui, dar toată se zdrobi. Messer Guiglielmo, năucit, văzând acestea, socoti că rău făcuse ce făcuse; de aceea, temându-se de băştinaşi şi de mânia conitelui ce cârmuia Provenţa, puse să-i pregătească caii şi apoi plecă fără întârziere.

A doua zi întreaga obşte din partea locului află cum se întâmplase (treaba; drept care oameni de credinţă de-ai lui Guiglielmo Guardaistagno şi de ai doamnei îl luară si, cu nespusă jale şi lacrimi nesifârsite, îi îngro-pară în acelaşi mormânt pe amândoi, chiar în biserica aflată lângă castelul doamnei. Şi pe mormânt săpară apoi în vers câteva şiruri prin care tălmăciră lumii ce morţi zăceau acolo şi din ce pricină anume îi ajunsese moartea.

Povestea a zecea.

Nevasta unui doctor, crezându-şi ibovnicul mort, îl ascunde într-o ladă, pe care doi cămătari o duc acasă la ei; aco! O ibovnicul, care era adormit cu opiu, s? Trezeşte şi e

luat drept hoţ; la judecată, slujnica femeii, spunând că ea îl pusese în ladă, îl scapă de spânzurătoare, iar cei doi cămătari sunt osândiţi la gloabă pentru lada furată.

Când regele sfârşi cu vorba, Dioneo, care ştia că numai el mai rămăsese cu povestitul în ziua aceea, văzând că regele îi porunceşte să-şi facă datoria, începu precum urmează:

— Poveştile de jale istorisite azi, nu numai vouă, doamnelor, dar chiar şi mie mi-au stârnit şi lacrimi şi durere în suflet, de aceea foarte mi-am dorit să se sfâr-şească o dată. Şi fiindcă acum, har Domnului, am isprăvit cu ele (doar dacă nu rn-oi apuca şi eu, ferit-a Sfântul, să mai adaug vreuna la şirul celor povestite), ieşind de pe făgaşul lor, am să vă povestesc ceva mai vesel, căci poate în felul acesta voi da bun început şi basmelor de mâine.

Aflaţi dar, preafrumoase doamne, că la Salerno, nu de mult, trăia un doctor renumit în arta chirurgiei, pe care îl chema maestrul Mazzeo della Montagna şi care, bătrân de tot fiind, se însura c-o tânără frumoasă şi plăcută, de fel tot din Salerno, pe care o îndestula cu rochii scumpe şi frumoase, cu giuvaeruri şi podoabe, cu tot soiul de fleacuri care plac muierilor, aşa cum n-avea nici o altă femeie din oraş. Dar adevărul e că dânsa mai toată vremea zgribulea, ca una ce era cam prost acoperită, sărmana, de maestru. Căci după: cum messer Riociardo din Chinzica, precum spuneam, îşi învăţa nevasta să ţină sărbătorile, la fel şi dumnealui îi arăta nevestei că dacă te culci cu o femeie îţi trebuie nu ştiu câte zile ca să-ţi mai vii în puteri şi alte câte baliverne; din care pricină femeia trăia amarnică Viaţă. Dar, înţeleaptă fiind şi nobilă la suflet, spre a cruţa <y. Avea în casă, se hotărî să cheltuiască nu de la ea, "i de la altul, şi tot umblând după bărbaţi, află unul să-i placă şi-şi puse în el toată nădejdea, toată iubirea ei şi toată fericirea. De care lucru ţî-nărul îşi dete iuite seama şi, aflând-o după placul său, prinse şi el s-o îndrăgească.

Ruggieri din Jeroli, aşa-i zicea acestui tânăr, era vlăstar de neam, dar apucase pe cărări ou totul greşite şi deprinsese

atari năravuri, încât nu mai avea o rudă sau un prieten care să-l îndrăgească sau să-l mai rabde în ochi; şi tot oraşul îl ponegrea, învinuindu-l de tot soiul de tâlhării şi allte rele, pe care doamna le ştia, dar nu-i păsa de ele, căci dânsa pentru altele pusese ochii pe băiat; şi, ajutată fiind de-o slujnică de-a ei, făcu ce făcu şi izibuti până la urmă să se înitâlnească cu Ruggieri. După ce petrecură o vreme împreună, femeia începu să-l dojenească pentru viaţa ticăloasă pe care o ducea şi să-l roage a se îndrepta, de dragul ei măcar; şi ca s-o poată face, se apucă să-i deie bani, când mai mult, când mai puţin.

Urmându-şi ei într-acest chip petrecerea în mare taină, se întâmplă ca doctorului să-i pice în mână un bolnav beteag de un picior; maestrul, după ce-l căută, le spuse rudelor că dacă nu-i scotea din picior un os putred pe care îl avea acolo, bolnavul ori murea, ori, dacă nu, s-ar fi căzut să-i taie tot piciorul; pe cită vreme aşa, dacă-i scotea el osul, s-ar fi pultut să scape şi să se facă bine, dar adăuga că dumnealui nu-şi lua nici o răspundere în toată treaba asta şi numai ca atare se învoia să-l taie. Rudele bolnavului căzură la învoială şi i-l lăsară deci întru tocmeala aceasta. Doctorul, chibzuind că omul fără să fie adormit n-ar fi răbdat durerea şi nu s-ar fi lăsat tăiat, cum socotea să se apuce de treaba aceea în sfârşit, se apucă de dimineaţă şi puse să se scurgă dintr-un amestec de-al lui o apă adormitoare, pe care, bând-o omul, să doarmă atâta vreme cât socotea domnia-lui c-avea să ţină operaţia. Şi, poruncind să-i fie adusă acasă apa aceea, o aşează în odaia sa, fără să spuie nimănui ce fel de apă este. În asfinţit, tocmai la vremea când doctorul se pregătea să meargă la bolnav să-l taie, pică un sol de la Amalfi, trimis de nişte prieteni buni de-ai domniei-sale, care-l rugau cu dinadins să vie cât de iute acolo, căci se întâmplase o încăierare şi de pe urma ei mulţi inşi fuseseră răniţi. Doctorul lăsă pe a doua zi povestea cu piciorul, se urcă în! Tr-o luntre şi se duse până la Amalfi; din care pricină femeia, ştiind că în noaptea aceea n-avea să; se mai

întoarcă acasă, îşi strecură ibovnicul după obicei la ea în odaie şi îl închise înăuntru, până ce toţi ceilalţi ai casei aveau să meargă la culcare.

Stând dar Ruggieri lân odaie şi aşteptând-o pe femeie, cum îi era grozav de sete, ori că trudise în ziua aceea, ori că mâncase prea sărat, ori că aşa era deprins, dădu cu ochii în fereastră peiste clondirul cel cu apa anume pregătită pentru bolnavul de picior; şi crezând că-i apă bună de băut, duse clondirul la gură şi o bău până la fund; apoi, nu după multă vreme, îl apucă un somn cumplit şi adormi buştean. Femeia cât putu mai iute se întoarse în odaie şi, aflându-l adormit, se apucă să-l mişte, şoptindu-i să se scoale. Da' ţi-ai găsit! Ruggieri nici gând să se mişte ori să răspundă. Văzând aşa, femeia, cam tulburată oleacă, se apucă să-l zgâlţâie, zicându-i: "Ci scoală o dată, Somnorilă; că dacă îţi era de somn, trebuia să mergi acasă şi nu să vii la mine!" Ruggieri, zgâl-ţâit aşa, căzu jos de pe laviţa pe care adormise, fără să dea vreun semn de viaţă, întocmai ca un mort. Din care pricină femeia, acu de-a ibinelea speriată, vrând să-l ridice de pe jos, prinse a-l mişca mai cu putere, îl apucă de nas, ba-l trase şi de barbă, dar fără de folos. Ruggieri dormea tun: puteai să tai şi lemne pe el, tot nu s-ar fi trezit. Atunci femeii începu să-i fie teamă că e mort; totuşi nu se lăsă băitută şi începu să-l pişte şi să-i pârlească pielea c-o luminare aprinsă, dar toate, tot degeaba; drept care, ea nefiind vrăciţă, deşi bărbatu-i era doctor, crezu nestrămutat că-i mort. Or, cum îl îndrăgea ca pe ochii ei din cap, fu peste poate de mâhnită si, neîndrăznind să facă zgomot, se apucă să plângă deasupra lui înăibusilt şi să se vaiete îricet de vrăjmăşia sorţii. Dar, după câtva timp, temându-se să nu adauge neinorieirii şi ruşinea, se chibzui c-ar fi t-dibuit să afle fără întârziere un mijloc prin care să-l po&că scoate din casă; dar, fiindcă nu era în stare să afle singură mijlocul, îşi chemă într-ascuns slujnica şi, arătându-i ce necaz se abătuse asupra ei, îi ceru s-o înveţe ce să facă. Slujnica, minunându-se, după ce-l zgâlţâi şi-l ciupi şi ea,

văzând că nu se mişcă, gândi ca şi stăpâna şi-o sfătui fără de alta să-l scoată afară din casă. La care doamna zise:

— Da' oare unde să-l lăsăm, ca nu cumva să bănuiască cei oare-or da mâine de el c-a fost adus de aicea?

Şi slujnica răspunse:

— Doamnă, chiar astă-seară am văzut, destul de târ-zior, în faţa prăvăliei tâmplarului de lângă noi o ladă nu prea mare şi care, dacă meşterul n-a dus-o încă în casă, ne-ar prinde de minune; căci am putea să punem mortul în ea, să-i dăm vreo două lovituri de cuţit şi să-! Lăsăm acolo. Că cine-o da de el, nu ştiu zău, ce pricină ar avea să creadă c-a fost adus tocmai de aici şi nu de aiurea, bunăoară. Ba dimpotrivă, acum în viaţă n-a fost chiar uşă de biserică, o să creadă că, mergând să facă iar vreo boroboaţă, a fost înjunghiat de vreun duşman.

Femeii îi plăcu povaţa slujnicei; dar de înjunghiat nu vru s-audă, zicând că n-ar fi răbdat-o inima pentru nimica-n lume să facă una ca aceasta. Apoi o trimise iute să vadă dacă lada e pe locul cela, iar fata întorcându-se îi spuse că e tot acolo. Atunci, tânără fiind şi zdravănă la trup, cu ajutorul doamnei îl luă în spinare pe Ruggieri şi se porniră amândouă, stăpâna în faţă, ca să vadă de nu se arată cineva, iar slujnica pe urma ei. Iar oând ajunseră la ladă, îl aşezară înăuntru, închiseră capacul şi-apoi p-(aci ţi-i drumul.

Tocmai în 'zilele acelea se nimeriseră pe acolo, întorşi acasă de curând, doi tineri cămătari dornici de mari câs-tiguri fără prea multă ostenealâ şi care, cu o zi înainte, văzând lădoiul cela în stradă, cum nu prea aveau nimica în casă, se hotărâseră să-l fure, de-ar fi rămas şi peste noapte pe-acelaşi loc ca peste zi. Şi pe la miezul nopţii, ieşind şi dând de ladă, fără a mai sta pe gânduri, o înşfă-cară iute şi deşi, vorba aia, li se părea lor că-i cam grea, o duseră la ei acasă şi-o aşezară într-o încăpere vecină cu odaia unde dormeau muierile lor, fără să-şi bată capu], atunci la miezul nopţii, s-o aşeze mai ca lumea; si, după ce-o lăsară acolo, dădură fuga să se oulce.

Ruggieri, care dormise o bucăţică şi mistuise băutura care-şi făcuse treaba, spre zori de zi se deşteptă; totuşi, deşi era treaz de-a binelea şi-şi revenise în simţiri, rămase c-o amorţeală în cap, care-l ţinu ca ameţit nu numai peste noapte, dar chiar şi mai apoi, vreo două sau trei zile în şir. Iar când deschise ochii, fără a vedea nimica în jur şi dnd, căutând cu mâinile simţi că-i într-o ladă, o luă razna cu mintea, zicându-şi: "Ce-o mai fi şi asta? Oare pe unde naiba sărit? Sunt treaz ori dorm? Că doar aseară îmi amintesc c-arn fost acasă la iubită, chiar în odaia ei, şi-acu pare c-aş fi într-o ladă. Ce vrea să-nsemne asta? Să se fi întors maestrul acasă ori să se fi întâmplat ceva şi dânsa m-a ascuns aici în vreme ce dormeam? Să ştii c-aşa o fi, de bună seamă aşa." De aceea amuţi pe dată şi prinse a trage cu urechea, doar-doar va auzi ceva. După ce mul/ta vreme şezu aşa, ca vai de el, căci lada era mică, simţind oă-l doare latura pe care se proptise, vru să se învârtă pe cealaltă şi-aşa de bine se învârti, că dând cu şalele de-o parte a lăzii, care nu fusese proptită pe loc oblu, o aplecă dinţii şi-apoi o răsturnă; iar lada pră-vălindu-se făcu altiţa zgomot, încât femeile de alături se deşteptară, dar de; frică tăcură chitic arriândouă.

Ruggieri o sfecli, simţind că lada se răstoarnă, dar când văzu că izfbiibura îi descuiase acoperişul, gândi că până una-alta ar fi mai bine pentru el să iasă dinăuntru decât să şază ascuns acolo. Şi, cum habar n-avea pe unde se găseşte, începu să bâjbiâie pe întuneric, ceroând să afle o ieşire, fie scăriţă, fie poartă, pe unde să se poată duce. Femeile, auzind bî j haiturile de alături, căci erau treze amândouă, strigară:

— Cine umblă acolo?

Dar Ruggieri, văzând că-i glas necunoscut, nu cuteză să le răspundă. Atunci femeile începură să-i strige pe bărbaţi; dar ei, cum în ajun vegheaseră până târziu, dormeau buştean, fără s-audă şi fără să se sinchisească de ce se întSmpla în casă. Drept care, înfricoşându-se, femeile se ridicară şi deschizând ferestrele începură să ţipe:

— Săriţi, hoţii, isăriţi!

Vecinii, auzindu-le, care pe unde apucară, pe acoperiş ori pe ferestre, dădură fuga în casă; iar tinerii de asemenea, de atâta tămbălău se deşteptară şi ei. Ruggieri (oare, bie'tul, vă'zându-se în casa aceea, sta ca lovit în cap), fără să ştie cum şi prin ce loc să fugă, fu prins şi da't pe mâna slujbaşilor ooârmulrii, care veniseră şi ei aduşi de zarvă acolo. Şi dus în faţa judecăţii, cum toţi ştiau ce poamă e, fiind pus numaidecât la cazne, mărturisi că pătrunsese în casa cămătarilor anume pentru ca să fure. Judele, auzind acestea, fără a mai sta pe gânduri, se hotărî să-l spânzure.

A doua zi întreg oraşul vuia de ştirea că Ruggieri fusese prins furând în casa unor cămătari; lucru pe care, auzindu-l femeia şi slujnica ei, se minunară într-atâta, iânclt erau mai-mai să creadă că cele săvârşite c-o noapte înainte le săvârşiseră an vis; pe lângă aceasta, însă, din pricina primejdiei în care se afla Ruggieri, doamna răbda atâta chin, de sta să înnebunească.

Chiar în aceeaşi dimineaţă, pe la vreo şapte şi ceva, venind de la Amalfi, doctorul puse să-i aducă apa cu pricina, cu gând să-l taie pe bolnav; şi, fiind găsit clondirul gol, făcu un tărăboi cumplit, zicând că-n casa lui nu era chip să afli un lucru aşa cum îl puneai. La care doamna, îmboldită de alte griji, răspunse mânioasă:

— Ce-ai zice dumneata, maestre, de-un lucru mai de seamă, dacă te apuci să faci atâta gălăgie pentru clondir cu apă? Că doar mai sânt destule, har Domnului, pe lu-niea asta!

Bărbatul îi răspunse:

— Nevastă, tu socoti că era apă chioară în el; da' află că te înşeli: era o băutură dinadins ca să adoarmă omul.

Şi-i povesti de ce o făcuse. Femeia, cât ce-l auzi, îşi dete seama că Ruggieri băuse apa buclucaşă şi că din pricina aceea li se păruse lor că-i mont. Şi zise:

— N-am ştiut, bărbate. Pune domnia-ta să-ţi facă alta în loc.

Drept care doctorul, văzând că n-are încotro, puse să-i facă altă apă.

Nu după multă vreme slujnica, care într-aoestea se dusese minată de stăpână să vadă ce se mai vorbeşte despre Ruggieri în oraş, se întoarse şi îi spuse: i – Doamnă, tot norodul îl ponegreşte pe Ruggieri şi după câte am auzit, nu s-a aflat un prieten sau rudă, cum o fi, să-i sară într-ajutor; şi zice-se că mânezi de bună seamă-l spânzură. Da' am să-ţi spun şi-o noutate, căci mi se pare c-am aflat cum a ajuns Ruggieri în casa cămătarilor. Ascultă cum: domnia-ta îl ştii prea bine pe tâmplarul cu lada în care l-am ascuns; mai adineauri l-am văzut sfădindu-se cu unul a cui se părea că-i lada şi ăla îi cerea să-i deie banii înapoi, iar meşterul zicea că dânsul nu-i vânduse lada, ci că-i fusese şterpelită de oarecine peste noapte. La care omul răspundea: "Nu-i drept. Te ştiu eu c-ai vândut-o la cei doi cămătari, că doar chiar ei mi-au spus azi-noapte, când cu păţania lui Ruggieri." La care meşterul făcu: "Mint amândoi, că nici prin gând nu mi-a trecut să le vând lada; da' pasămite ei sânt ăia de mi-au f urat-o azi-noapte. Hai şi ne-om duce până acolo." Şi, învoindu-se între ei, s-au dus la cămătari acasă, iar eu m-am repezit aicea. Pre câte vezi, stăpână, aşa se face că Ruggieri a fost găsit acolo; da' cum a înviat din morţi pe locul-a cela, asta zău că nu mai pot pricepe.

Doamna, înţelegând atunci cum se întâmplase treaba, îi spuse slujnicei ce aflase de la bărbatul ei şi o rugă să o ajute să-l scape pe Ruggieri, ca una care, de-ar fi vrut, putea, să-l scape de la moarte pe el şi în acelaşi timp s-o ajute şi pe ea să iasă cu faţa curată din tot buclucul cela.

Slujnica îi răspunse:

— Doamnă, arată-mi ce să fac, că eu sunt bună bucuroasă să-ţi sar într-ajutor.

Femeia, îmboldită de grijă şi nevoie, cât ai clipi din ochi găsi mijlocul de-a ieşi din toată încurcătura aceea şi o învăţă pe slujnică de-a fir-a-păr ce-avea să facă. Drept care slujnica se duse întâi şi întâi la doctor şi-i zise hohotind:

— Stăpâne, vin să-ţi cer iertare, căci ţi-am greşit cu grea greşeală.

Maestrul o întrebă:

— Cu ce-ai greşit anume?

Iar. Slujnica pl'ângind de zor grăi:

— Domnia-ta, ştii bine oâte parale face Ruggieri din Jeroli, cu care, fiindcă mă plăcea, mi-am cam făcut de cap, fie de frica lui, fie că mi-era drag şi mie; şi ieri, prinzând de vesite el că dumneata te duci de-acasă, atâta m-a bătut la cap, până ce l-am adus să doarmă peste noapte cu mine în odăiţă, şi, fiindu-i tare sete, cum nu ştiam de unde să-i dau mai iute vin ori apă, ca nu cumva stăpână, care şedea în sală, să dea cu ochii peste mine, mi-am amintit ta de cu seară văzusem la dumneata în odaie un clondir cu apă. Am dat fugă-n odaie, l-am luat, i-am dat să bea şi după aceea l-am pus la loc. Iar azi aud că dumneata, din pricina aceasta, te-ai supărat din cale-afară. Acu, ce-i drept e dreptt: mărturisesc c-am greşit; da' oare cine nu greşeşte? Sunt tare necăjită şi-mi pare rău de ce-am făcut; da' vorba-i că Ruggieri acu, fie din pricina aceasta, fie de ce-a urmat apoi, e în primejdie de moarte. De aceea ca pe Dumnezeu te rog să-mi dai iertare şi să mă laşi să merg să-i sar într-ajutor, aşa cum oi putea şi eu.

Maestrul, auzind ce spune, deşi era mânios, îi zise în batjocură:

— Iertarea ţi-ai plătit-o cu vârf şi îndesat: că de unde astă-noapte gândeai c-ai să te culci c-un tânăr care o să-ţi scarmene cojocul, te-ai pomenit e-un somnoros; de aceea du-te sănătoasă şi vezi-ţi de iubitul tău, da' ai grijă nu cumva să mi-l mai aduci în casă, c-apoi ţi-arăt eu ţie şi pentru acu şi pentru, atunci.

Slujnica, socotind că astă primă încercare îi izbutise de minune, se duse înitr-un suflet până la închisoarea unde zăcea închis Ruggieri şi atâta îl ispiti pe paznic, până ce omul o lăsă să stea de vorbă ou acela. Şi, după ce-l învăţă pe Ruggieri ce să-i răspundă judelui dacă voia să scape,

făcu pe draou-n patru şi ajunse şi la jude. Iar judele, văzând-o că-i rumeioară şi voinică, până să n-o asculte, pofti să întindă undiţa către oiiţa Domnului şi dânsa, ca să-i fie ruga mai bine ascultată, nu se lăsă prea mult poftită; iar când sfârşiră măcinatul, fata se ridică şi zise: i – Messere, dumneata îl ţii aicea pe Ruggieri din Jeroli drept hoţ, da' află că. Nu este.

Şi, luând-o de la capăt, îi povesti toată întâmplarea: cum ea, fiindu-i ibovnică, îl adusese în casă la doctor, cum acolo îi astâmpărase setea cu apă adormitoare fără să ştie ce are în! Tr-în, sa şi cum îl ascunsese în ladă, crezând că-i mort de-a binelea; iar după aceea îi spuse ce auzise că vorbeau tâmplarul şi stăpânul lăzii şi cu aceasta îl lămuri şi cum de ajunsese în casa cămătarilor. Judecătorul, dându-şi seama că nu e greu să afle dacă acesta e adevărul, îl întrebă dinţii pe doctor dacă-i adevărat ce zice fata despre apă şi află c-aşa era; apoi, punând să-l cheme pe meşterul tâmplar, pe cel a cui fusese lada, cit şi pe cămătari, după ce-i cercetă îndelung, află că peste noapte aceştia de pe urmă furaseră lada şi o duseseră acasă. Iar la sfârşiit îl chemă şi pe Ruggieri care, întrebat fiind unde dormise pesite noapte, răspunse că de asta nu-şi aducea aminte, dar că ştia că de culcat mersese să se culce cu slujnica maestrului Mazzeo, în odaia ei, unde băuse apăs fiindcă-i era grozav de sete; că altceva nu mai ştia, decât că se trezise în casa cămătarilor, vârât acolo lântr-o ladă.

I Judele, auzindu-i şi foarte desfătându-se cu aceste întâmplări, îi puse pe toţi cinci, pe faită adică, pe Ruggieri, pe meşter şi pe cămătari să spuie în mai multe rânduri povestea de la capăt. Iar la sfârşit, văzând că bietul Ruggieri nu-i de vină, după ce-i osândi pe cei doi cămătari care furaseră lada să plătească zece galbeni, îi dădu drumul tânărului, care de multă bucurie nu-şi mai vedea nici capul, nici el şi nici femeia. Apoi, stăpâna, cu Ruggieri şi cu iubita ei slujnică, care voise să-l înjunghie, făcură haz de multe ori şi petrecură împreună pe socoteala asta, umblând cu

desfătarea şi cu iubirea lor din bine în mai bine, cum as dori şi eu să umblu, da' fără să mă pună-n ladă.

Dacă poveştile dintâi stârniseră întristare în inimile doamnelor, povestea de pe urmă atâta le făcu să râdă, şi mai cu seamă când fu vorba de jude şi de undiţă, încât îşi mai veniră an fire din mila pătimită cu cele dinainte. Ci regele, văzând că soarele prinde a păli şi că domnia lui era pe sfârşite, cu vorbe bine ticluite ceru iertare doamnelor pentru porunca dată, drept care toată ziua se povestise despre un lucru aşa de trist cum e nefericirea îndrăgostiţilor; iar după ce-şi ceru iertare, se ridică în picioare şi, luându-şi de pe cap cununa, an timp ce doamnele aşteptau să vadă cui i-o pune, o aşează cu gingăşie pe creştetul bălai al Fiammettei, zicând:

— Ţie-ţi aşez cununa, ca uneia care-ai să ştii mai bine ca oricare alta să mângâi, cu ziua cea de mâine, sufletul mâhnit al prietenelor noastre pentru ziua rea de azi.

Fiammetta, cu părul ei care-i cădea în bucle aurii pe umerii gingaşi şi albi, cu faţa-i rotunjoară care sclipea ca albul petalelor de crini amestecat cu rosul împurpurat de trandafiri, cu ochii ei de şoim pribeag şi cu guriţa ale cărei buze păreau două rubine, răspunse surâzând:

— Filostrato, primesc cu dragă inimă cununa. Şi ca să-ţi dai mai bine seama de1 ceea ce-ai făcut, încă de astăzi poruncesc ca pentru mâine fiecare să-şi pregătească o poveste din oare să se vadă cum izbutesc îndrăgostiţii după întâmplări nenorocite s-ajungă pân' la urmă să aibă parte de noroc.

Porunca Fiammettei fu tuturor plăcută. De aceea, după ce-l chemă pe slujitorul ei şi hotărî cu el să rânduiască toate cele, şi învoi bucuroasă tovarăşii – care într-acestea se ridicaseră de jos – să facă ce poftesc până la ceasul cinei.

Porniră deci cu toţii şi după îndemnul inimii, căutară să-şi petreacă seara unii plimbându-se în grădina de ale

— Decameronul, voi. II – cd. 80 cărei frumuseţi nu izbuteai să te mai saturi, iar alţii co-'borând în vale spre cele două

mori. Iar pe înserate se adunară cu toţii laolaltă, după obiceiul lor, şi, aşezaţi în preajma fântânii, ospătară cu multă bucurie, slujiţi fiind cu bună şi aşezată rânduială. Apoi, sculându-se de jos, se apucară de cântat şi dănţuit, după obicei, şi-n timp ce Filomena ducea ea dansul de-astă dată, regina zise:

— Filostraifo, socoti şi eu să fac ca înaintaşii mei: aşadar, precum au făcut ei, tot astfel vreau şi eu ca la porunca mea să se carite un cântec. Şi cum sânit sigură că toate cântecele tale îţi sân't ca şi poveştile, pentru ca-ntr-altă zi afară de aceasta să nu mai vii şi să ne tulburi cu lacrimile tale, vreau să ne zici acum un cântec, care ţi-o fi mai drag.

Filostraito răspunse c-o ascultă bucuros şi fără întâr-ziere prinse! A cânta altfel:

Cu lacrimi vădesc

Ce jale m-apasă c-am fost părăsit, Cu strâmb jurământ înşelat şi minţit.

Când dragoste, tu, în suflet mi-ai pus-o Fe-aceea ce-mi smulge zadarnic suspin, Vădit-ai într-înisa Atâtea virtuţi, încât pentru dânsa Uşor de răbdat îmi părea orice chin, Căruia-n minte Şi-n dorui fierbinte Loc i-ai fi dat; dar azi, c-am greşit Ştiu bine, şi focul mă arde-ndoit.

Lumină în mintea-nselată mi-a pus

Chiar dânsa, iubita) şi viaţa mea toată, Plecând de la mine;

Când eu, sărmanul, gândeam că mă ţine

Mai drag printre dragi şi slugă plecată, Ea, fără-ndurare

De chin şi dogoare, In inima ei pe altu-a primit, Pe, mine de-a pururi m-a izgonit.

Când prins-am de veste că sunt alungat, In suflet un plâns dureros m-a cuprins Şi stăruie-n el Şi blestem azi ziua şi ceasul mişel

Când chipul ei dulce simţirea mi-a prins, Cu roşii bujori

Din obrajii de flori.

Credinţa, nădejdea şi focul cumpil. it, Pe toate le blestem cu suflet sfârşit.

Că focul meu n-are pe lume-alinare

Tu, Doamne, pricepi, căci pe Tine Te chem
Cu glas de durere;
Şi încă-Ţi mai spun că moartea mi-e vrere, Aşa de amarnic mă arde şi gem.
Hai, moarte, grăbeşte, In viaţa-mi loveşte.
Loveşte-n mânia şi dorul smintit;
De ele aiurea voi fij mai ferit.
N-am altă cărare şi nici mângâiere
Durerea să-<mi astâmpăr: zeu dulce-al iubirii, Moartea-mi rămâne:
Cu dânsa durerii un capăt îi pune
Şi cruţă-mi suflarea de chinul trăirii, Că iară de vină
Mi-e tihna străină.
Iubita să fie de-al meu sfârşit
Ferice cum e de noul iubit.
De nimeni te-nvaţă, baladă iubită, Eu nu mă mâhnesic, căci nimeni pe lume
Ca mine te cântă.
Ci-o rugă-am să-ţi fac: pe aripi te-avântă,
11 cată pe Amor, găseşte-l şi-i spune
Cum mă doboară
Viaţa amară
Vorbeşte-i 9! Roagă-l pe ţărm însorit
Să-mi ducă suflarea şi trupul trudit.
Cu lacrimi vădesc etc. Etc.
Cuvintele acestui cântec arătară limpede ce doruri îl frământau pe tânăr şi din ce pricină anume; şi poate chiar mai limpede le-ar fi vădit obrazul uneia dintre doamne, ce se învârtea în dans, dacă negurile nopţii nu i-ar fi tăinuit roşeaţa care-i niijise în faţă. Ci isprăvindu-se acel cântec, se mai cântară încă multe, până veni pe nesimţite şi vremea de culcare; şi atuncea, la porunca Fiammettei, toată lumea' se duse să se culce.
Ziua a cincea
FIAMMETTA

Sfârşeşte cea de a patra zi a Decameronului şt începe cea de a cincea, în care, sub sceptrul Fiammettei, se vorbeşte despre acei îndrăgostiţi care ajung pină la urmă, după întâmplări nenorocite, să aibă parte de noroc.

Albea în zare răsăritul şi razele împrăştiau lumină pretutindeni, oânid, Fiammetta, poftită de cântarea cea dulce a păsărelelor oare vesteau voioase prin tufe primul ceas al zalei, se sculă din somn şi porunci să-i scoale şi pe ceil'alţi pe toţi; apoi, cotoorârid cu pas agale pe -pajişte, porni la plimbare cu doamnele şi cavalerii, vorbind de una şi de alta, prin câmpul nesfârşit şi iarba înrourată, până ce soarele se ridică oleacă în sus pe cer. Iar oând simţi căi razele îşi înţelese căldura, îi îndrumă pe toţi spre casă si, ajunşi acolo, le cunmă puţina osteneală cu vinuri scumpe şi cu dulciuri, iar după aceea se plimbară până la ceasul prânzului, cutreierând în lung şi-n lat grădina aceea încântătoare. Iar către amiază – sluga reginei gătind din vreme toate cele – după ce mai cântară vreo două-trei oâmtări, se aşezară bucuroşi la masă, pe voia doamnei lor. Şi isprăvind cu bine şi bucurie masa, fără să uifce obiceiul statornicit cu dansul, jucară o bucată, oântând fie cu glasul, fie cu cobza ori lăuta. Apoi regina îi învoi să facă după placul lor până după ceasul de odihnă, drept care unii se culcară, iar alţii, rămânânid pe loc, petrecură mai departte. Dar oând trecu de trei se adunară cu toţii în jurul ffântttnii ca de obicei, urmând placul reginei. Şi dânsa, aşezându-se la loc de cinste printre ei, se întoarse către Pamfilo şi-i porunci zâmbind să deie început poveştilor de bine. Iar Pamfilo, bun bucuros să povestească, începu aşa precum urmează:

Povestea întâi

Iubind, Cimone învaţă carte şi-o fură pe Efigenia, iubita lui, pe mare; e azvârlit la Rodos în temniţă, de unde scapă mulţumită lui Lisimah, cu care o fură din nou pe Efigenia şi împreună cu ea pe Cassandra, în ziua nunţii lor, fugind cu

ele în Creta; la urmă, după ce se însoară cu fetele, sunt rechemaţi acasă.

— Multe poveşti îmi vin în minte să vi le spun, plăcute doamne, acum c-am fost ales să dau bun început zilei de azi, care se arată a fi o zi de veselie. Dar dintre toaite una îmi stă mai mult la suflet, căci din cuprinsul ei veţi izbuti să pricepeţi nu numai ţelul fericit spre care tindem azi cu povestitul nostru, dar în acelaşi timp şi cit de sfinte, cât de mari şi cât de binefăcătoare sânt puterile iubirii, pe care mulţi le blestemă şi le hulesc pe nedrept, fără să ştie ce vorbesc. Ori, cum vă ştiu îndrăgostite, so-cot, de nu mă-nşel, că povestirea mea va fi pe placul vostru.

În Cipru dar, trăia pe vremuri, după cum ştim cu toţii din hronicile cipriote, un nobil de neam vechi şi mare, pe nume Aristip, care trecea la vremea lui drept cel mai mare bogătaş din câţi se aflau în Cipru; şi omul ăsta, dacă soarta nu l-ar fi cătrănit c-o mare supărare, ar ii putut pe drept să-şi spuie că-i omul eel mai fericit din toată lumea asta. Dar pricina mâhnirii lui era că, printre alţi feciori, avea şi unul care – deşi prin voinicia şi frumuseţea trupului îi întrecea pe ceilalţi flăcăi de seama lui – era scrântit la cap, sărmanul, şi boala asta n-avea leac. Pe nume băieţandrul fusese botezat Galeşo; dar fiindcă nici prin truda şi osteneala dascălilor, nici prin bătaie ori vorbă bună, nici taică-su şi nici alţi meşteri prin iscusinţa lor nu izbutiră să-i vâre în cap o buche barem sau o deprindere aleasă, ba fiindcă tocmai dimpotrivă băiatul avea apucături aş zice mai degrabă de dobitoc decât de om şi-un glas pocit şi spart ca din butoi, mai toată lumea îl poreclise în râs Cimone, care pe limba lor înseamnă cam cum s-ar zice "Boul". Părintele băiatului răbda, sărmanul, mare chin, ştiindu-l pierdut pe veşnicie; şi fiindcă dinspre partea lui pierduse orice nădejde, ca să nu aibă zi de zi prilej de întristare uitându-se la dânsul, îi poruncise să se ducă la ţară şi să şază acolo cu cei care trudeau pe ogoare; de care lucru tânărul fu foarte

mulţumit, căci îi plăceau mai mult apucăturile şi traiul pălmaşilor decât acelea ale orăşenilor.

Ducându-se, aşadar, Cimone la ţară şi deprinzându-se pe-acolo cu treburile de ţăran, se întâmplă ca într-o zi, cam după ceasul amiezii, pe când trecea c-o bâtă-n spate de pe un hotar pe altul, săi intre într-o pădurice din partea locului, din cale-afară de frumoasă şi înverzită toată, căci era tocma-n luna mai; şi străbătând pădurea, se întâmplă să vază – norocul lui pesemne – într-o poiană împrejmuită de pomi înalţi ca brazii, lângă o fânfână minunată cu ape reci şi limpezi care se afla dc-o margine, o frumuseţe de copilă dormind pe pajiştea înverzită; copila nu purta drept strai decât un văl aşa subţire, încât abia se ascundea ceva din trupul ei mai alb ca spuma laptelui şi numai de la brâu în jos era acoperită c-o pătură uşoară şi albă ca omătul; iar la picioarele copilei dormeau cu ea împreună două femei şi un bărbat, pesemne slujitorii ei. Când o văzu, Cimone, ca şi cum niciodată n-ar fi văzut trup de femeie, se rezemă în bâtă şi începu să mi se uite plin de încântare la copilă, cu multă luare-aminte, fără să scoată o vorbă. Şi-n pieptul lui cel neeioplit, în care niciodată – - în ciuda a mii de îndemnuri şi dăscăleli – nu pătrunsese nici umbră de simţire ori bucurie mai aleasă, simţi că se deşteaptă un gând, care şoptea minţii lui strâmbe şi încete că fata aceea de pe iarbă era făptura cea mai mândră şi lucrul cel mai minunat din câte ochi de muritor văzuseră vreodată. Apoi deosebi pe-ncetul, parte de parte, trupul întreg şi prinse a-i lăuda cu prisosinţă părul, care-i părea de aur, fruntea, gura şi nasul, gâtul, pe urmă braţele şi mai cu seamă pieptul abia mijit; şi, din pălmaş ajuns deodată preţuitor de frumuseţe, râvnea acum să-i vadă ochii, pe care ea-i ţinea ascunşi, robiţi de somn sub pleoape, şi ca să-i vază nu o dată fu cât p-aci să o trezească. Dar fiindcă o socotea cu. Mult mai frumoasă decât orice femeie din câte mai văzuse el, se chibzui c-o fi zeiţă; şi cum avea atâta cap încât să-şi deie seama că cele ce-s dumnezeieşti sunt mult mai vrednice de

slavă decât cele lumeşti, îşi stăpâni pornirea şi aşteptă să se trezească ea singură din somn. Or, deşi deşteptarea i se părea nespus de lungă, prins cum era de această nouă şi neîncercată bucurie, nu se-ndura să plece, într-un târziu copila, căreia îi zicea Efigenia, se deşteptă din somn înaintea celorlalţi şi, riclicându-şi capul, deschise ochii şi-l văzu pe Cimone, care şedea proptit în bâtă şi se uita la ea. De care lucru dânsa, mirată foarte, îi zise:

— Ce cauţi aici, Cimone, la ceasul ăsta prin pădure? (Cimone, prin înfăţişarea şi felul lui de-a fi, cât şi prin neamul vechi şi avuţia părintească, era ştiut de toată lumea de prin partea locului.) La vorbele copilei tânărul nu răspunse, dar cât ce-i văzu ochii îşi aţinti privirea în ei, părându-i-se că dintr-înşii purcede o undă de dulceaţă ce-i revarsă în suflet o bucurie neîncercată nici-când de dânsul până atuncea. Fata, văzându-l cum se uită, prinse a se teme nu cumva privirea aceea aţintită s-aţâţe în josnicele-i simţuri vreun gând mişel prin care dânsa să aibă a pătimi ruşine şi, drept aceea, îşi chemă femeile şi-i zise sculându-se în picioare:

— Rămâi cu Dumnezeu, Cimone. La care dânsul îi răspunse:

— Ba nu, eu vin cu tine.

Şi deşi fata nu vroia să fie însoţită, căci se temea de el, nu izbuti să-l izgonească până ce nu ajunse cu el pe urme până acasă. De acolo Cimone se duse drept la tai-că-su şi-i spuse că el unul nu mai voia cu nici un chip să se întoarcă iar la ţară; şi deşi treaba asta li se păru greu de îndurat părintelui şi alor săi, se învoiră totuşi, dorind să vază ce anume îl îndemnase aşa deodată să-şi schimbe hotărârea.

Pătrunzând dar săgeata dragostei stârnite de frumuseţea Efigeniei în inima băiatului, în care nici o învăţătură nu izbutise să pătrundă, în foarte scurtă vreme, trecând de la un gând la altul, Cimone îşi uimi părintele, pe ai săi şi pe toţi cei care-l ştiau, întâi şi întâi, el îi ceru bătrânului să-i deie straie şi alte podoabe bărbăteşti la fel cu ale fraţilor, şi

taieă-su, bucuros, îl mulţumi pe dată. Apoi, împrietenindu-se cu tineri de ispravă şi auzind din gura lor cum se cuvine să se poarte un om de neam şi mai cu seamă un îndrăgostit, dintâi, spre lauda tuturor, nu numai că-nvăţă în foarte scurtă vreme să scrie şi să buchisească, ci ajunse printre cărturari el însuşi cărturar de seamă; apoi (iubirea fiind aceea care-i da ghes la toate acestea), nu numai că-şi schimbă m voce caldă şi plăcută glasul său gros şi noduros, dar mai ajunse pe deasupra şi meşter cântăreţ cu vocea şi lăuta, şi aşijderea în scurtă vreme se dovedi neîntrecut în arta călăriei şi-n mânuirea armelor pe apă şi uscat. Pe scurt (căci n-are rost să mai înşir cu de-amănuntul câte virtuţi îşi dobândise), nici patru ani nu se împliniră din ziua în care el se îndrăgostise de copilă şi ajunse a fi cel mai plăcut şi mai desăvârşit întru deprinderi şi purtare şi cel mai înzestrat cu însuşiri alese din câţi flăcăi de vârsta lui se aflau la vremea aceea în Cipru.

Ce alta am mai putea să spunem, plăcute doamne, despre Cimone? De bună seamă, atâta doar că însuşirile alese pe care cerul le sădise în sufletul lui vrednic i-au fost amarnic ferecate Sntr-un ungher al inimii de soarta lui pizmaşă, cu straşnice cătuşe pe care dragostea le-a frânt, mai tare fiind ca soarta; căci numai dânsa, dragostea, ca una oare aţâţă minţile adormite, a izbutit cu forţa ei să împingă către lumină toate însuşirile ascunse care zăceau în el orbite de-o ceaţă nemiloasă, vădind gu limpezime din ce prăpăstii de întuneric poate să scoată la lumină simţirile robite ei şi pe ce plaiuri însorite <e poate înălţa.

A "cu, deşi Cimone, în dragostea ce i-o purta iubitei lui, în multe lucruri cam întrecea măsura, cum fac adesea îndrăgostiţii, cu toate acestea Aristip, gândindu-se că dragostea făcuse din Cimone om, din vită ce era, nu numai că-l lăsa să-şi facă mendrele în voie, dar îl mai şi îndemna să-şi mulţumească orice poftă. Cimone însă,. Care nu mai voia să i se zică Galeşo, amintindu-şi că Efigenia îl chemase pe numele dintâi, dorind să puie capăt dorinţei lui în chip

cinstit, trimise vorbă nu o dată părintelui copilei, Cipseo după nume, să-i deie fata de nevastă, dar Cipseo răspunse de fiecare dată1 c-o făgăduise lui Pasimunda, un tânăr nobil de prin Rodos, şi că nu voia să-şi ia cuvântul înapoi. Venind dar şi sorocul nunţii şi Pasimunda trimiţând pe-ai săi după mireasă, Cimone îşi zise în sinea lui: Sosit-a clipa să-ţi arăt, iubito, cât de dragă-mi eşti. Eu am ajuns prin tine om şi sunt încredinţat că, de-ai să fii a mea, voi izbuti să mă înalţ mai sus ca orice zeu: de aceea ai să fii a mea ori dacă nu, mai bine moartea."

Şi zicând astfel, după ce se rugă în taină de câţiva tineri nobili, prieteni de-ai săi, să-l ajute, dădu pe ascuns porunci să i se încarce o corabie cu toate cele de trebuinţă unei încăierări pe mare şi apoi porni cu ea în larg, punându-se s-aştepte corabia care avea s-o ducă pe Efigenia la bărbat. Şi, după ce tatăl copilei îi preacinsti pe tinerii veniţi să-i ieie fata, aceştia se porniră cu ea cu tot spre Rodos. Cimone care nu dormea, a doua zi îi şi ajunse din urmă cu corabia lui şi de pe punte dădu glas către aceia ce se aflau pe nava Efigeniei, strigân-du-ie:

— Opriţi-vă şi daţi pânzele jos, ori dacă nu, veţi fi zdrobiţi şi înecaţi în mare!

Vrăjmaşii lui Cimone, suindu-şi armele pe punte, se pregătiră de apărare; drept care el, sfârşindu-şi vorba, luă iute o cange înciârligată şi azvârlind-o în pupa corăbiei duşmane, ce luneca iute ca vântul, o trase lângă a lui şi crunt precum un leu sări de unul singur pe puntea celorlalţi, de parcă nu i-ar fi păsat de ei nici cât de rât; şi, mânat de dragoste, cu forţe însutite se azvârli printre duşmani cu paloşul în mână şi ca pe nişte oi îi doborî pe cei care-i şedeau în cale, lovind ici unul, colo altul. Drept care rodienii văzând acestea, îşi lepădară fără de alta armele şi aproape într-un glas cu toţii i se dădură prinşi. Cimone zise atunci:

— Băieţi, să ştiţi că nu din ură şi nici de dragul prăzii m-am pornit eu din Cipru şi-am dat năvală peste voi cu armele în

mână. Ceea ce m-a îndem-nat s-o fac e un lucru care mie îmi e de mare preţ, pe cită vreme pentru voi e neînsemnat şi ca atare puteţi să mi-l lăsaţi cu inima împăcată: pe Efigenia o vreau, iubita mea îndrăgită mai mult ca orişice pe lume, pe care neputând s-o am ca prieten de la tatăl ei, prin paşnică învoire, iubirea m-a silit s-o smulg din mâna voastră acum, cu arma-n mână, ca vrăjmaş; doresc să-i fiu eu însumi ce-ar fi trebuit să-i fie prietenul vostru Pasimunda; daţi-mi-o deci, şi-apoi plecaţi cu Dumnezeu într-ale voastre.

Tinerii, mai degrabă siliţi decât de bună voie, dădură fata lui Cimone. Tar el, văzând-o înlăcrămată, îi zise:

— Doamnă, nu mai plânge. Eu sunt Cimone al dumi-tale, care prin dragostea îndelungă ce ţi-am purtat şi-ţi port, sunt mult mai vrednic să <te am decât e Pasimunda prin legământul încheiat.

Şi zioând astfel, după ce-o duse mai întâi pe Efigenia pe punte, se întoarse la tovarăşii săi, fără să ia nimic de pe corabia învinsă şi îi lăsă pe cei din Rodos să-şi vază liniştiţi de drum. Apoi, mai fericit ca nimenea pe lume de dobândirea unei prăzi atât de scumpe pentru el, după ce se căzni o vreme s-o mângâie pe fată, se sfătui cu-ai săi c-ar fi mai bine acu deodată să nu se mai întoarcă în Cipru; prin bună învoială deci, se îndreptară către Creta, pe unde aproape toţi, şi în primul rând Cimone, având o sumedenie de rude şi de prieteni, se socoteau la adăpost cu Efigenia împreună.

Dar soarta care-i ajutase cu uşurinţă lui Cimone să-şi dobândească aleasa, în nestatornicia ei, schimbă pe neaşteptate în plâns amar şi jalnic nepreţuita bucurie a bietului îndrăgostit. Nici patru ceasuri încheiate nu se scurseseră de când, lăsându-i pe vrăjmaşi să plece, Cimone se pornise şi el la drum cu-ai săi, când noaptea coborându-se – noapte pe care el o aştepta mai plină de desfătări ca orişicare din câte cunoscuse – cu ea deodată se porni o vijelie îngrozitoare, care umplu cerul de nori şi marea de

cumplite valuri, drept care nimeni pe corabie nu mai ştia nici ce să facă, nici unde să se ducă şi nici măcar pe punte nimeni nu izbutea să se mai ţină pe picioare, ca să mai poată încaltea să se apuce de vreo treabă. Cât se mâhni Cimone de toată întâmplarea asta e de prisos să mă-ntrebaţi. Era ca şi cum zeii i-ar fi împlinit dorinţa numai ca moartea – - care altminteri i-ar fi părut o jucărie – să-i fie acum de neîndurat. Ai săi se tânguiau şi ei, dar mai presus de orişicine se tânguia Efigenia, plângând cu hohote, sărmana, şi tremurând de frică la orice izbitură de val; şi-n plânsul ei ea blestema iubirea lui Cimone, îi blestema îndrăzneala, zicând că vijelia de bună seamă se iscase doar fiindcă zeii nu voiau ca cel care râvnise s-o aibă de nevastă, potrivnic vrerii lor, s-ajungă a-şi împlini dorinţa şi pofta lui semeaţă, ci că doreau să moară de moarte rea, după ce-ntâi ar fi văzut-o murind pe ea sub ochii lui. Cu atare tân-guiri şi altele şi mai grozave, neştiind sărmanii corăbieri nici ei ce să mai facă, în timp ce vântul ceas de ceas se înteţea mai tare, fără să ştie barem pe unde rătăcesc, ajunseră până la urmă prin apropierea Rodosului.

— Dar cum n-aveau de unde şti ce insulă-i aceea, se străduiră în fel şi chip să tragă la uscat, ca barem de înec să scape. Şi întru încercarea aceasta soarta le fu prielnică şi îi mână pe-un cot de mare, unde cu puţin înainte trăsese şi corabia pe care se aflau vrăjmaşii lui Cimone. Dar n-apucară să-şi dea seama că ancoraseră la Rodos decât a doua zi, când zorile împrăştiind oleacă de lumină pe cerul înnorat, se pomeniră dintr-o dată departe cale de-o săgeată de oamenii şi de corabia cu care în ajun se încăieraseră pe mare. Din care pricină Cimone, mâhnit ca vai de el, le porunci tovarăşilor să pună spinarea înc-o dată numai să iasă de pe-acolo; că dacă-ar fi ieşit în larg, putea să-i ducă soarta oriunde ar fi putut, căci nicăieri nu le-ar fi fost mai rău, decât acolo.

Tinerii îşi încercară puterile cu prisosinţă, dar nu fu chip să scoată corabia în larg. Lovind-o drept în faţa, vântul sufla

năprasnic şi cu atâta forţă, incit departe de-: a ieşi din cotu-acela al mării, de voie, de nevoie îi aruncă pe mal. Şi cât ce-ajunseră uscatul, fură cu toţii cunoscuţi de coră'bierii rodieni, care într-acestea scoborâseră de pe corabia lor. Şi atunci unul dintre dânşii se repezi până-ntr-un sat care se afla pe aproape şi-şi înştiinţa stăpânii, pe prietenii lui Pasimunda care se duseseră acolo, că vijelia azvârlise corabia lui Cimone, pe care se afla şi fata, pe malurile lor. Tinerii, auzind acestea, voioşi nevoie mare, luară cu sine o mulţime de oameni de prin sat şi apoi dădură fuga cu ei la ţărmul mării; de unde, atât Cimone – care într-acestea, coborând cu ai săi de pe corabie, se hotărâse să se ascundă într-o pădure apropiată – oât şi copila şi ceilalţi fură cu toţii prinşi şi duşi apoi în sat. Iar de acolo, Lisimah -în mâna cui se afla puterea la vremea aceea-n Rodos • – venind cu oaste din oraş, îl duse pe Cimone cu ai săi la închisoare, căci astfel poruncise Senatul, către care – aflând de cele întâmplate – se jeluise Pasimunda. Şi într-acest chip, Cimone, nefericitul îndrăgostit, îşi rătăci iubita puţin înainte do-ibândită, după ce abia dacă-i furase vreo două sărutări. L Cit despre Efigenia, ea fu primită călduros de doamnele de vază din Rodos, care o mângâiară atât de chinul pătimit prin trista împrejurare, cit şi de osteneala răbdată pe drum în furtună; şi-n preajma lor rămase până la vremea cununiei.

Lui Cimone şi alor săi în schimb, fiindcă-n ajun, lă-sându-i liberi pe tinerii din Rodos, vădiseră mărinimie, le fu cruţată viaţa – cu toată stăruinţa lui Pasimunda, care cerea să fie omorâţi – dar fură osândiţi la temniţă pe viaţă, în care temniţă oricine îşi poate închipui cât de amărâţi şi fără sământă de nădejde trăiau.

În timp ce Pasimunda grăbea, pe cât putea sorocul cununiei, soarta, căindu-se pesemne de pacostea zvârlită pe capul lui Cimone, puse la cale altceva spre a-i veni într-ajutor. Avea numitul Pasimunda un frate, mai mic de ani ca el, dar tot atâ't de vrednic, pe care îl chema Ormisda şi care sta de multă vreme să se însoare cu o fată frumoasă şi de

neam, de-acolo din oraş, Cassandra după nume -pe care Lisimah o îndrăgea cu patimă -dar nunta din anume pricini era întruna amânată. Drept care Pasimunda, stiindu-; se îndatorat să rânduiască însurătoarea cu nuntă mare şi bogată, se chlbzui c-ar face bine dacă într-aceeasi zi l-ar însura şi pe Ormisda, ca să nu aibă a cheltui şi-a rândui petrecere de două ori în loc de-o dată. De aceea intră din nou în vorbă cu părinţii Cassandrei şi de astă dată căzu la învoială; apoi, cu fra-te-su împreună şi cu părinţii fetei, statornici să se cunune deodată amândoi, Ormisda cu Cassandra şi Pasimunda cu Efigenia. Când auzi una ca asta, Lisimah se mâhni foarte, căci îşi vedea pierdută nădejdea întru care crezuse că de bună seamă Cassandra avea să fie a lui, dacă Ormisda n-ar fi luat-o. Totuşi, drept om cu scaun la cap ce se afla a fi, îşi tăinui nemulţumirea şi prinse a chibzui ce anume ar fi putut să facă spre a împiedica însurătoarea; şi nu găsi alt chip decât s-o fure pe Cassandra. Acum, cu slujba şi cu rangul pe care le avea la Rodos, o treabă ca aceasta i se părea uşoară; atâ'ta doar c-o socotea cu mult mai necinstită aşa, decât dacă n-ar fi avut o slujbă ca aceea. Totuşi, după ce şezu şi chibzui îndelung, cinstea se dovedi a fi mai slabă decât iubirea şi drept aceea hotărî, orice s-ar fi întâmplat, s-o fure pe Cassandra. Şi tot gândindu-se ce oameni să-şi caute drept însoţitori, aşi aminti şi de Cimone, pe care îl ţinea închis cu-ai lui în închisoare, şi îşi dădu cu socoteala că pentru o faptă ca aceasta n-ar fi fost chip să găsească însoţitor mai credincios şi mai destoinic decât el. De aceea, în noaptea următoare puse să i-l aducă pe ascuns la dânsui în odaie şi-i spuse după cum urmează:

— Cimone, aşa după cum zeii îi dăruiesc pe oameni cu toate celea din belşug, la fel, cu mintea lor pătrunzătoare, adeseori le-neearcă puterea sufletească, iar pe aceia care dau dovadă de tărie şi de statornicie în orice împrejurare îi răsplătesc din plin, căci vrednici sunt de răsplătire. Zeii au dorit să-ţi pună ţie cu şi mai mult temei virtutea la-

ncercare, poftind din partea ta dovezi mai grăitoare decât cele pe care le-ai fi dat în marginile strimte ale căsuţei părinteşti şi-n preajma unui tată pe rare eu îl ştiu peste măsură de bogat. Drept care la -n-ceput, precum am auzit, prin mijlocirea dragostei, din dobitoc fără simţire făcut-au om din tine şi-apoi, prin vrăjmăşia sorţii, iar acu la urmă prin această nesuferită întemniţare, vor să cunoască dacă tu nu te-ai schimbat cumva la suflet într-aeest scurt răstimp în care-ai fost ferice de prada dobândită. Şi, dacă sufletul ţi-e acelaşi, atunci să ştii că zeii nu ţi-au mai dat nicicând o bucurie ca aceea pe care ţi-o gătesc acum. Şi socot să-ţi tălmăcesc această bucurie, ca să redobândeşti puterile pierdute şi ca să prinzi iar îndrăzneală. Pasimunda, bucuros de pacostea ce te-a lovit şi dârz părtaş al morţii sale, grăbeşte pe cât poate nunta, ca să se bucure de prada pe care soarta, blândă dintru-nceput cu tine, ţi-a dăruit-o, iar pe urmă, mânioasă aşa din bun senin, ţi-a luat-o înapoi. Acu, eu ştiu prin mine însumi cât trebuie să te doară o întâmplare ca aceasta – dacă iubeşti într-adevăr aşa precum socot – căci mie, fratele lui Pasimunda, Ormisda după nume, îmi pregăteşte aceeaşi ocară, într-aceeasi zi, luându-mi-o pe Cassandra, pe care o iubesc mai mult ca orişice pe lume. Ori, ca să ne vedem scăpaţi de vrăjmăşia sorţii şi de ocara ei, ea însăşi nu ne lasă decât o singură ieşire: tăria sufletelor noastre şi-a braţelor în care cuvine-se să ţinem spada şi să ne facem drum cu dânsa, răpindu-ne iubitele, tu pentru-a doua oară şi eu pentru întâia dată. De aceea, dacă vrei s-ajungi a dobândi din nou -• nu libertatea, căci de ea, fără iubită, socotesc că prea puţin îţi pasă – - ci chiar pe dânsa, pe iubită, dacă m-ajuţi şi mă urmezi pe mine, zeii aţi vor da prilejul s-o câşitigi cu multă uşurinţă.

Cuvintele acestea treziră iar la viaţă curajul şi puterile sărmanului Cimone; drept care, fără de zăbavă răspunse:

— Lisimah, pentru o treabă ca aceasta n-ai fi putut găsi nicicând tovarăş mai de-ncredere şi mai puternic decât mine, dacă e vorba să m-aleg cu ce mi-ai spus mai

adineauri; de aceea porunceşte-mi ce anume vrei să fac şi ai să-ţi vezi porunca îndeplinită întocmai, cu forţe neînchipuit de mari.

La care Lisimah răspunse:

— De azi an două zile miresele au să calce pentru întâia oară în casele bărbaţilor, în care tu cu-ai tăi şi eu cu câţiva oameni de-ncredere, înarmaţi, vom pătrunde în faptul serii şi vom răpi miresele din mijlocul ospăţului, ducându-le pe o corabie anume pregătită de mine pe ascuns şi omorând pe orişicine va cuteza să ne stea în cale.

Porunca îi fu pe plac lui Cimone, oare rămase în temniţă până la ziua sorocită, fără să spună nimănui câte puseseră la cale. Iar când veni şi ziua nunţii, în casa mirilor se încinse o nuntă ca-n povesti, de n-ai mai fi găsit ungher să nu răsune de cântări, de zaiafet şi voie bună. Dar către seară, Lisimah, după ce pregăti tot ce făcea trebuinţă, îşi adună tovarăşii, pe Cimone cu ai săi şi câţiva prieteni de-ai lui, toţi înarmaţi pe sub veşminte şi, când i se păru că-i vremea s-o pornească, după ce le vorbi dintâi înflăcărându-i şi pe ei la gândul care-i sta pe suflet, îi împărţi în trei: pe unii îi trimise cu mare grijă în port, pentru ca ei să aibă calea deschisă spre corabie când ar fi fost să plece, iar pe ceilalţi îi luă cu sine şi, ajunşi la casa cu pricina, lăsă o parte din ei afară, ca să păzească la intrare spre-a nu fi-nchişi cumva în casă ori prinşi când ar fi fost să iasă, iar el cu-al treilea pâlc şi cu Cimone alături o apucă în sus pe scară. Şi ajungând în sala cea mare de ospeţe, unde miresele amândouă cu multe alte doamne se rânduiseră la masă şi aşteptau bucatele, se aruncară înainte si, răsturnând mesele, fiştecare îşi luă iubita si, aşezându-le în braţele tovarăşilor lor, porunciră să le ducă numaidecât pe corabie. Miresele începură să plângă şi să ţipe, şi cu ele împreună apoi şi doamnele şi slujitorii şi într-o clipită toată casa se umplu de plânset şi de larmă. Cimone şi Lisimah cu-ai lor, sco-ţând degrabă spadele, fără de nici o împotrivire, căci nimeni nu le sta în cale, o luară către scări şi, scoborân-du-le, dădură de Pasimunda care,

cu un ciomag în mină, grăbea adus de larmă; Cimone îl izbi cu sete şi-i despică în două ţeasta, culcându-l mort pe jos. Iar când Ormisda, bietul, sări să-i vină într-ajutor, fu omorât şi el de-o lovitură a lui Cimone, şi toţi ceilalţi care încercară să se apropie cât de cât fură răniţi şi împinşi în lături de oamenii lui Lisimah. Şi-ai lui Cimone.

Apoi, lăsând casa îndoliată, plină de sânge şi de larmă, de lacrimi şi de jale, fără de nici o împotrivire, umblând srtânşi laolaltă, ajunseră cu pradă cu tot la malul mării; şi după ce-şi urcară iubitele-n corabie, urcându-se şi ei cu-ai lor pe urma fetelor – în timp ce ţărmul clocotea de oameni înarmaţi care veniseră să scape pe cele două fete – lăsară vâslele în apă, yăzându-şi bucuroşi de drum. Şi ajungând în Creta, fură primiţi acolo cu multă bucurie de prieteni şi de rude si, cununându-se apoi cu nuntă mare şi frumoasă fieştecare cu iubita, se desfătară bucuroşi de prada dobândită.

În Cipru şi în Rodos, pe urma acestui furt, nemulţumirea obştei şi zarva stăruiră destulă vreme încă. Dar până mai la urmă, prin mijlocirea rudelor şi-a prietenilor, care săriră şi-ntr-un loc şi-n altul să puie o vorbă bună, se află o cale de-ndreptare şi, după o vreme de surghiun, Cimone şi Bfigenia se întoarse bucuros în Cipru, iar Li-simah în Rodos cu draga lui Cassandra, şi fiecare vieţui ani mulţi şi fericiţi alături de iubita sa în ţara lui de baştină.

Povestea a doua

Gostanza îl iubeşte pe Martuccio Gomito şi, auzind c-ar fi murit, cu deznădejdea în suflet se urcă singură într-o barcă, pe care vântul o împinge până la cetatea Suşei; regăsindu-şi iubitul teafăr la Tunis, i se arată, iar el, care dobândise prin sfaturile sale favoarea regelui din Tunis, o ia de nevastă şi apoi se întoarce avut în Lipari, împreună cu dânsa.

Regina, văzând că povestea lui Pamfilo se sfârşise, după ce foarte o lăudă, îi porunci Emiliei să spună şi ea una. Şi 'dânsa începu aşa:

— Pe drept cuvânt oricine se cade să se bucure de faptele care-şi primesc răsplata cuvenită. Or, cum iubirea pâh' la urmă se-arată a fi mai vrednică de bucurii decât de jale, mărturisesc că, povestind despre subiectul rânduit poveştilor de azi, voi asculta-o pe regină cu mai multă bucurie decât l-ani ascultat pe rege, ieri, când am vorbit despre întâmplări aitfit de triste.

Trebuie, aşadar, gingaşe doamne, să ştiţi că nu departe de Sioilia se află o insulă micuţă, căreia-i zice Lipari şi-n care nu demult trăia o prea frumoasă fată, Gostanza după nuime, copila unor băştinaşi vrednici de toată cinstea. Şi de Gostanza aceasta se îndrăgosti un tânăr, de fel şi el din Lipari, Martuccio Gomito pe nume, băiat frumos, bine crescut şi tare priceput în meseria lui. Fata, pe de altă parte, se îndrăgosti şi ea de el, ba încă aşa de tare, înoât nu se simţea ferice decât alăturea de dânsul. Şi vrând Martuccio să se însoare cu ea, trimise peţitori s-o ceară de nevastă, dar tatăl fetei îi răspunse că el era sărac şi ca atare nu vroia să-i deie fata de nevastă. Văzându-se dat la o parte din cauza sărăciei lui, Martuccio, plin de obidă, se jură câtorva prieteni şi rude de-ale sale să nu mai calce în Lipari altcum decât bogat. Plecând dar de pe insulă, se apucă să tâlhărească pe mare în preajma Berberiei, prăâdSnd pe orişicine se dovedea mai slab ca el. Or, întru a'tari isprăvi soarta îi fu prielnică şi i-ar fi fost şi mai departe, de-<ar fi ştiut încaltea să fie cumpătat. Dar, fiindcă nu-i era de ajuns că-n scurtă vreme ajunsese din cale-'afară de bogat, şi el şi însoţitorii lui, în timp ce încerca să-şi îndoiască avuţia, se întâmplă să cadă-n mâna unor corăbii saracine şi, după o luptă crâncenă, saracinezii îi prinseră pe toţi şi-i jefuiră, zvârlindu-i după aceea pe cei mai mulţi în mare; şi cufundiându-le corabia, îl luară pe Miarltuccio şi-l duseră la Tunis, unde fu închis în temniţă, şi unde multă vreme şezu ca vai de el. Iar mai apoi, cu vremea, în Lipari se lăţi vestea – şi nu doar printr-un om sau dtoi, ci pr'in mai mulţi şi

feluriţi – că toţi acei care se aflau cu dânsul pe corabie fuseseră înecaţi în mare.

Fata, care se amarase, sărmana, peste poate de plecarea Iui Mafituccio, prinzând acu de veste că-i mort cu ceilalţi dimpreună, plânse de potopi pământul şi până la urmă se hotărî să. Moară şi ea; dar nerălbdând-o inima să-iŞi facă sieşi silnicie, se chilbzui să moară altminteri, silită adică de nevoie. Şi într-o noapte, strecurându-se pe ascuns din cas'a părintească şi ajungând în port, găsi din întâmplare pe ţărm mai la o parte, o corăbioară de pescari, pe care (întrucât stăpânii ei tocmai atunci se coborâseră din ea) o află înzestrată cu toate cele de trebuinţă: pânze, catarge şi vâsle. Drept care, urcându-se degrabă în ea, vâsli oleacă până s-ajungă în larg şi apoi – deprinsă oarecum cu meşteşugul de luntraş şi coră-bier ca orişicare femeie de pe acolo – întinse pânza pe catarg şi azvârlind în mare lopeţile şi cârma, se lăsă în voia vântului, gândindu-se că orişicum, de bună seamă vântul ori i-ar fi răsturnat corabia, uşoară cum era şi fără de cârmaci, ori ar fi împins-o cu putere, zdrobind-o de vreo stâncă; drept care ea, şi de-ar fi vrut n-ar 'fi

— Decameronul, voi. II – cd. 80 putut să scape, ci vrând-nevrând s-a<r fi înecat. Se-nfă-sură dară pe fcap c-o haină şi plângând se înitinse pe fundul bărcii.

AtSta doar că lucrurile se petrecură altminteri de cuim le chibzuise ea; căci vântul ce suflă 'fiind vânit de miazănoapte, o boare dulce şi uşoară, iar marea liniştită şi banca binie încheiată, a doua zi către asfinţit o împinse cale de o sută de leghe depărtare de Tunis, pe o coastă vecină cu cetatea Susa. Dar fata nu putea să-şi deie seama de se află pe apă sau pe uscat, căci hotărâse în sinea ei pentru nimica-n lume să nu ridice capul de jos, de unde sta culcată, şi nici nu-l ridicase. Ci spre norocul ei, oând barca se izbi de ţărm, pe aproape se afla o femeie sărmană care strângea de la uscat nişte năvoade de pescari; şi când văzu femeia barca, se minună cum de stăpânii o lasă să izbească malul,

aşa umflată de apă cum era. De aceea, bănuind că poate pescarii dorm într-însa, se duse către barcă, dar nu văzu în ea pe nimeni decât pe fată; şi după ce o strigă de mai multe ori, căci fata dormea dusă şi n-auzea nimic, în cele din urmă o deşteptă din somn şi, diridu-şi seama că-i creştină după veşmântul ce-l purta, o agrăi pe Ilrrâba ei şi-o întrebă cum de ajunsese la ţănm în barca aceea, singură, singurică. Copila, auzind-o vorbind pe latineşte1, crezu că poate vântul, sichimlbiându-şi dintr-o dată calea, o adusese iar în Lipari şi ca atare, sărind ca friptă în picioare, se apucă să cerceteze malul jur împrejur; dar necunoseând locul şi pomenindu-se pe uscat, o întrebă pe femeie unde se află. La care dânsa îi răspunse:

— Copila mea, eşti lingă Susa, cetate în Berfberia.

Când auzi sărmana fată pe unde ajunsese, mâhnită cuim era că Domnul nu-i trimisese moartea, cu teamă în suflet ca nu cumva să aibă a pătimi ruşine şi fără a şti ce să mai facă, se aşează jos lingă barcă şi începu să plângă. Când o văzu ce face, femeia, înduioşată, se apucă s-o roage şi atâta se rugă de dânsa, pfină ce-o duse acasă te ea, în coliba ei; acolo, mângâind-o cu fel de fel de vorbe, o îndemnă să-i spună cum de ajunsese acolo si

1 In evul mediu, limbii italiene i se zicea limba latină (n. t.).

Fata, biruită, îi spuse. Drept care pricepând femeia că nu mâncase din ajun, îi aşează în faţă un codru uscat de pâine, niscaiva peşti şi apă şi se ţinu de capul ei până ce fata înghiţi vreo două îmbucături. Apoi, la rândul ei, Gostanza o întrebă şi ea cine era şi cum se face că ştie să vorbească pe limba latinească; femeia îi răspunse c-o cheamă Carapresa şi că era din Trapani, dar că intrase slugă pe locurile acelea la nişte corăbieri creştini. Fata, când auzi c-o cheamă Oarapresa1, deşi era tare amarată, fără să ştie cum şi din oe pricină anume, se bucură ca de-un semn bun de numele acesta şi prinse a trage iar nădejde, deşi habar n-ave a de ce, uitându-şi oarecum de gândul morţii. Drept care, fără să spuie cine este şi de pe unde vine, o rugă frumos pe femeie

să aibă milă de tinereţea ei şi să se-ndure a-i da un sfat, pe care ea, urmându-l, să se păstreze întru credinţă şi curăţenie.

Carapresa, când auzi ce-i cere, bună la suflet cum era, lăsând-o în colibă, strânse năvoadele în grabă şi întorcându-se la fată, după ce-io înveli din cap pfină-n picioare într-o broboadă a ei, o duse pân' la Susa; iar când ajunseră-n cetate îi ziise:

— Aiscultă aici, Gostanza, am să te duc la o femeie tare de treabă, o sărăcim bătrână şi miloasă, la care umblu eu de multe ori la lucru, şi-am să te dau în grija ei, rugându-mă de ea cum m-oi pricepe eu mai bine. Sânit pe deplin încredinţată c-o să te ia cu drag la dânsa şi-are să-ţi fie ca o mamă; iar tu, slujind-o cu onedinţă, să te sileşti să-i fii pe plac, până ce Domnul Dumnezeu s-o îndura să-ţi facă parte de-o soartă mai ibfejină.

Şi cum grăi aşa făcu.

Doamna, care era tare bătrână, după ce-i dete ascultare femeii, se uită la fată, privind-io drept în faţă şi începu să lăcrămeze; apoi, prinzându-o în braţe, o sărută pe frunte şi apucând-o de mână o duse înăuntru-n casă, pe unde ea şedea cu alte câteva femei, care lucrau cu mâna, fie-n mătase, fie-n piele, fâe-n frunze de

1 Numele poate fi tradus prin: pradă scumpo (n. t.).

Palmier, felurite lucruşoare, trăind acolo singure, fără bădbat la caisă. Gostanza învăţă şi ea curând un meşteşug, prinse a lucra cu ele şi în aşa măsură ştiu să dobândească bunăvoinţa şi iubirea doamnei şi a celorlalte fete, de îţi era mai mare dragul să vezi ce bine se înţeleg. Apoi, în scurtă vreme, cu ajutorul lor, le învăţă şi graiul.

În timp ce fata sta la Susa (după ce acasă la părinţi fusese plânsă ca pierdută şi moartă), se întâmplă – fiind rege în Tunis unul pe nume Mariabdela – ca un bărbat de neam, un tânăr cu mare trecere în Granada, pământul lui de baştină, să dea năvală aşa deodată cu o mulţime de ostaşi asupra regelui din Tunis, zicând c-aeel regat i se cuvine lui. Or,

zvonul ajungând şi la urechea lui Martucicio care se afla la închisoare şi care ştia bine graiul saracinez, prinzând de veste el că regele din Tunis se străduia din răsputeri să-şi apere regatul, se apucă să-i spuie unuia dintre temnicerii care-l păze'au pe el şi pe ceilalţi tovarăşi ai lui:

— Daică-aş putea să stau cu regele de vorbă, i-aş da un sfat prin care şi-ar dovedi duşmanii.

Paznicul spuse aceste vorbe mai marelui său, care la rândul lui le spuse iute regelui. Drept care, acesta porunci să-i fie înfăţişat Martuccio şi-l întrebă ce sfat ar fi putut să-i deie. Martuccio îi răspunse':

— Stăpâne, dac-am priceput eu bine din câte mi-a fost dat să văd pe vremuri când m-am aflat aicea, supuşii înălţknii-tale se luptă, dacă nu mă-nşel, mai mult cu arcul şi săgeata decât cu alte arme: de aceea, de-am afla un chip ca cei din tabăra duşmană să ducă lipsă de săgeţi şi arcaşii înălţimii-tale să aiibă-n schimb destule, eu socotesc că biruinţa ar fi de partea noastră.

La carte regele răspunse:

— Nu-ncape îndoială că dacă am face precum spui, ani-aş birui vrăjmaşii.

MartUqciio zise atunci:

— Stăpâne, dacă vrei, treaba se face şi iată cum: să pui să-ţi facă pentru arcaşii dumitale şi arcurile lor corzi mult mai subţirele decât se fac deoblcei; şi să mai pui să-ţi facă săgeţi cu crestătura anume potrivită la subţirimea corzilor; dar lucrurile astea trebuiesc fă<~ cute-n mare taină, ca nu cumva duşmanii prinzând de veste să găsească o îndreptare oarecare. Şi iată de ce-ţi spun acestea: după ce arcaşii duşmanilor şi-or isprăvi d'e tras săgeţile lor şi voi pe ale voastre, pre câte ştii, duşmanii se vor vedea siliţi s-adune de pe jos săgeţile tnase de voi în timpul bătăliei, după cum şi ai voştri le Vor culege pe-ale llor; atâta doar că ei n^au să se poată folosi de săgeţile voastre, căci corzile lor groase n-'au să pătrundă în crestătura îngustă a săgeţilor, pe câtă vreme, dimpotrivă, săgeţile duşmane vor merge de minune

la arcurile noastre, căci coarda fiind subţire va prinde lesne o săgeată cu crestătură largă; drept care ai voştri vor putea să tragă din belşug săgeţi, pe cită vreme ai lor vot duce mare lipsă.

Regele, om cu scaun la cap, găsi pe placul său po-vaţa lui Martuccio şi urmând-o cu sfinţenie, printr-însa-şi birui vrăjmaşii. Din care pricină Martuccio îi dobândi milostivirea şi ca atare în scurtă vreme ajunse om de vază în Tunis şi mare bogătaş.

Zvonul acestor întâmplări se răspândi în toată ţara şi află de, dânsul şi Gostanzia, care-l pMnsese pe Miartuc-cio soeotinctu-l mort, atât amar de vreme; de aceea, aflând acum că-i teafăr, simţi cum se aprinde într-ânsa cu ne-gândită vâlvătaie iubirea amorţită oleacă, trezind din nou la viaţă nădejdea ei cea moartă. Drept care îi povesti stă-pânei la care sta tot ce păţise şi c-ar dori să meargă pân' la Tunis să-şi sature acolo ochii cu cele câte auzise despre Martuccio Gomito. Stăpâna îi lăudă dorinţa şi ca o mamă adevărată, urcându-se cu ea într-o barcă, se duse pân' la Tunis, unde împreună cu Gostanza fu găzduită la o rudă de-a ei cu multă omenie. Or, cum o luase împreună cu dânsa şi pe Carapresa, Gostanza o trimise să afle ştiri despre Martuccio; şi aflând din gura ei că-i teafăr şi c-ajun-sese om de vază, stăpâna vru cu dinadins să fie ea cea care să-i spună lui Martuccio că draga lui Gostanza venise anume ca să-l caute. Şi într-o bună zi, ducându-se la el acasă, îi spuse:

— Martuccio, în casa mea s-a nimerit să pice un servitor de-al tău venit din Lipari şi care doreşte să-ţi vorbească în taină; de aceea am venit eu însămi să te înştiinţez, căci m-a rugat să nu mai spun şi altora câte mi-a spus).

Martuccio îi mulţumi şi apoi porni cu ea spre casă. Fata, când îl văzu, fu cât p-aci să moară de-atâta bucurie şi, nemaiputându-se stăpâni, cât ai clipi din ochi i se az-vârli la piept cu braţele deschise, îmbrăţişându-l cu iubire; şi fie pe de o parte din cauza celor pătimite, fie din cauza bucuriei, fără să poată scoate o vorbă, porni să plângă pe tăcute.

Văzând-o în faţa lui, Martuccio rămase înmărmurit o clipă şi apoi grăi suspinând:

— Trăieşti, iubita mea? E atâta amar de vreme de când am auzit că te-ai pierdut în lumea largă şi nici la noi măcar, în Lipari, nimeni nu ştie ce s-a-ntâmplat cu tine.

Şi zicând astfel, cu lacrimile-n ochi, o sărută şi-o îmbrăţişa cu multă duioşie. Gostanza îi povesti peripeţiile ei toate şi-i spuse cât de omenos o găzduise doamna la care se aciuase. Martuccio, după ce şezură mai multă vreme ele povesti, plecând de la Gostanza, se duse drept la rege şi-i povesti toată povestea, şi cele ce răbdase el, şi cele ce răbdase fata, mai adăugind la urmă c-avea de gând acum să se cunune cu Gostanza, cu învoirea lui, după credinţa creştinească. Regele se miră de toate aceste întâmplări si, trimiţând după Gostanza şi aflând din gura ei cum că Martuccio nu minţise, grăi:

— Dacă-i aşa, pe drept cuvânt, ţi-ai câştigat bine bărbatul!

Şi poruncind să i se aducă daruri bogate şi frumoase, dădu din ele o parte fetei şi alta lui Martuccio, lăsând la voia lor să facă ce le-ar fi fost mai drag.

Martuccio, după ce-o cinsti pe doamna aceea cumsecade ce-o găzduise pe Gostanza şi mulţumi de toate câte le săvârsise pentru fată, dându-i şi daruri potrivite cu ea şi starea ei, îşi luă rămas bun de la dânsa, nu fără multe lacrimi vărsate da Gostanza, şi apoi plecă. Pe urmă, cu învoirea regelui, urcându-se într-o corăbioară cu Carapresa dimpreună, împinşi de vânt prielnic, se întoarseră în Lipari, primiţi fiind de toată lumea cu negrăită bucurie. Şi acolo, rânduindu-şi o nuntă ca-n povesti, Martuccio se însura cu fata şi multă vreme apoi se bucurară dimpreună în bună pace şi în tihnă de roadele iubirii lor.

Povestea a treia

Pietro Boccamazza fuge cu Agnolella; se întâlnesc cu nişte hoţi; fata se ascunde într-o pădure şi apoi e dusă într-un castel. Pietro e prins, dar scapă din mâinile tâlharilor şi

după felurite peripeţii nirnc-reşte la castelul unde se află Agnolella; o ia de nevastă şi se întoarce cu ea la Roma.

Din câţi se aflau de faţă, niciunul nu scăpă prilejul de-a lăuda povestea Emiliei; iar regina, văzând că se sfârşeşte, îi porunci Elisei să spună mai departe. Elisa, dornică fiind să-i deie ascultare, prinse a grăi astfel:

— Graţioase doamne, îmi vine-n minte o noapte înfricoşătoare pe care au petrecut-o doi tineri neprevăzători; dar fiindcă după dânsa urmat-au zile fericite (şi deci povestea mea nu se abate nicidecum de la subiectul rân-duit), v-o povestesc cu drag:

La Roma, care odinioară se afla în fruntea întregii lumi după cum azi e-n coada ei, trăia nu de mult un ţî-năr, pe nume Pietro Boccamazza, vlăstar al uneia din cele mai nobile familii din Roma acelor vremi. Şi tânărul acesta se îndrăgosti de-o fată tare frumoasă şi plăcută, pe nume Agnolella, copila unui oarecare Gigliuozzo Saullo, un om de rând şi fără vază, dar tare drag celor clin Roma. Şi în-drăgind-o tânărul, făcu el ce făcu şi până la urmă fata prinse a-l iubi şi ea pe el nu mai puţin ca el pe dânsa. Împins de dragostea-i fierbinte, Pietro, văzând că nu e chip să mai îndure chinul pe care i-l pricinuia dorinţa aprinsă după fată, o ceru de nevastă. Dar ai săi, cit ce-aflară de una ca aceasta, săriră toţi pe capul lui şi-l ocăriră straşnic, iar pe de altă parte îi trimiseră vorbă lui Gigliuozzo Saullo ca nu cumva să-şi puie mintea cu vorbele lui Pietro, căci de-ar fi cutezat s-o facă, nu l-ar fi socotit nicicând, nici rudă, nici prieten. Pietro, văzând că i se aţine calea, singura cale potrivită prin care socotea s-ajungă a-şi împlini dorinţa, fu cât p-aci să moară de atâta supărări; si, dacă tatăl fetei s-ar fi învoit, el unul, în ciuda rubedeniilor, s-ar fi însurat totuşi cu fata. Dar fiindcă n-ave-a încotro, îşi puse în gând să facă astfel, incit s-ajungă tot acolo, dacă ar fi vrut şi fata; şi aflând printr-o a treia gură că Agnolella se învoieşte, se hotărî cu ea împreună să fugă amândoi din Roma. Drept care pregătindu-şi fuga din vreme, într-o dimineaţă

sculându-se cu noaptea-n cap, porni călare cu Agnolella şi-o luă către Anagni, pe unde avea niscaiva prieteni, oameni de toată încrederea. Şi călărind ei doi aşa, fără să aibă timp săracii să se desfete ca de nuntă, căci se temeau că-s urmăriţi, vorbeau de dragoste şi uneori se sărutau.

Ci Pietro, neştiind bine drumul, cam la vreo opt leghe de Roma, se întâmplă ca-n loc s-o ţie pe dreapta, cum ar fi trebuit, s-o ieie pe-o cărare la stânga. Şi n-apucară să călărească două leghe, că se treziră aproape de un castel micuţ, din care, fiind văzuţi, ieşiră de îndată vreo doisprezece ostaşi. Iar când se apropiară bine, fata îi văzu şi strigă:

— Pietro, s-o luăm la fugă, ică vin asupra noastră!

Şi cum se pricepu mai bine, îşi îndreptă degrabă roibul către-o pădure adâncă şi-l îmboldi cu. Pintenii, înfiptă bine în oblânc; roibul, simţind împunsătura, o luă întins la fugă, ducând-o pe stăpână în codru.

Ci Pietro, care se uita mai mult la ea decât la drum, cum n-apucase să-i zărească pe ostaşi aşa de repede ca dânsa, în timp ce sta şi se uita să vază de unde vin, fu ajuns de ei din urmă, fu prins şi dat jos de. pe cal; şi întrebat fiind cine era, după ce spuse, ostaşii se apucară să sfătuiască între ei, zicâncl:

— Asta-i de-al duşmanilor noştri; ce alta am putea să-i facem decât să-i luăm veşmintele şi calul şi apoi să-l spânzurăm de vreun stejar, ca să plesnească de ciudă toţi Orsinii1., Şi, după ce căzură cu toţii la învoială, îi porunciră lui Pietro să se dezbrace de veşminte, în timp ce el se dezbrăca, ştiind bine ce-l aşteaptă, nişte oşteni, nu mai puţin de douăzeci şi cinci la număr, dădură buzna peste ceilalţi, strigând:

— Pe ei! Măcelăriţi-i!

Familie nobilă din Roma (n. t.).

Ostaşii luaţi aşa deodată, îl lăsară în plata Domnului pe Pietro, văzându-şi de apărare; dar -pricepând că-s mai. Puţini la număr ca duşmanii, se puseră pe fugă şi ceilalţi

după ei. Pietro, dacă văzu aşa, îşi luă degrabă hainele,. Sări pe cal şi-o luă la goană spre pădure, pe unde apucase fata. Dar nefiind chip să afle în codru nici drum, nici cărăruie, nici urmă de potcoavă, când socoti că-i la adăpost de cei care-l prinseseră şi de ceilalţi veniţi pe urmă, văzând că nu-şi găseşte iubita nicăieri, fără pereche de-mâhnit, se apucă să plângă şi să cutreiere pădurea, stri-gând-o pretutindeni. Dar nimeni nu-i dădea răspuns şi el nu cuteza să se întoarcă înapoi şi nici să meargă înainte,. Căci nu ştia unde-ar ajunge, iar pe de altă parte se mai temea şi pentru el şi pentru draga lui de fiarele sălbatice, părânidu-ijse întruna c-o vede pe Agnolella sfâşilată de lupi. Sau de urs.

Umblă dar Pietro al nostru zi de vară până-n seară, strigând întruna prin pădure şi făcând cale întoarsă, tocmai când socotea că merge ţintă înainte; dar până mai la urmă, de atâta plâns şi de strigare, de fricâ şi de foame, căzu răpus şi nu fu chip. Să meargă mai departe. Şi când văzu că se înnoptează, neştiind ce să mai facă, dând de un stejar vânjos se coborî din sa şi îşi legă murgul de pom; iar el, ca nu cumva să-l sfâşie vreo fiară, se caţără în stejar. Nu după mult ieşi şi luna în noaptea limpede de vară; dar Pietro, neîndrăznind să doarmă, ca nu cumva, să cadă – deşi, la drept vorbind, nici de-ar fi fost la adăpost şi tot n-ar fi putut dormi ele atâta supărare şi grijă pentru fată – veghe mai toată noaptea, plângând şi suspinând şi blestemându-şi nenorocul.

Fata, luând-o la sănătoasa fără să ştie încotro, precum am spus mai înainte, lăsându-se minată de bunul plac al calului, pătrunse aşa de adânc în codru, încât nu mai putu să vază locul pe unde pătrunsese; de aceea, întocmai ca şi Pietro, când aşteptând şi când umblând, când hohotind şi când strigându-l, tot tânguindu-şi soarta, din zori şi până-n asfinţit Be învârti zadarnic printr-acel loc sălbatic, în cele de pe urmă însă, văzând că Pietro nu mai vine, cum începea să se însereze, dând peste o potecuţă, o apucă pe-acolo şi tot ducând-o roibul, după ce călări cale de două leghe şi

poate mai bine, zări din depărtare o casa, spre care se îndreptă pe cât putu mai iute; şi acolo nimeri peste un moşneag de treabă, care trăia în căsuţa aceea cu bătrî-nica lui. Când o văzu că-i singurică, bătrânul o întrebă:

— Fata moşului, da' cum de umbli tu de una singură p-aici, acu' la vremea asta?

Fata, plângând, răspunse că se pierduse în pădure de cei care o însoţeau şi întrebă cât mai avea de mers pân' la Anagni. La care moşul îi răspunse:

— Păi nu e ăsta drumul ce duce la Anagni; că până acolo-i cale lungă, mai mult ca douăsprezece postii.

Fata grăi atunci:

— Da' oare nu-i vreun han p-aici, să pot trage la el?

— Niciunul nu-i aşa de aproape ca să ajungi pe zi la el, răspunse moşul către fată.

La care dânsa zise:

— N-aţi face bunătatea să-mi daţi sălăşluirea aicea peste noapte, de vreme ce aiurea n-am unde să mă duc? Moşneagul îi răspunse:

— Noi te primim cu drag, fetico; da' vezi că pe la noi p-aicea şi zi şi noapte întruna se. Abat tot soiul de drumeţi, şi buni şi răi, şi foarte adesea lasă prăpăd pe urma lor; şi dacă ceasul rău ar face să vie acu' că eşti aicea vreo ceată de haiduci de-aceia, văzându-te frumoasă şi tinerică precum eşti, o să se dea la tine şi-au să-ţi aducă necinstire; iar noi n-o să putem să te-ajutăm. De aceea eu ţi-o spun de-acuma ca nu cumva pe urmă, de-o fi, ferit-a Domnul, să se întâmple aşa, să dai vina pe noi.

Fata, văzând că-i noapte afară, deşi cuvintele moşneagului o înspăimântară, îi răspunse:

— Dacă ne-ajută Dumnezeu, o să scăpăm şi dumneavoastră şi eu de-o pacoste ca asta. Iar dacă o fi să mi se-ntâmple ce-aţi spus, apăi din două rele mai bine rabd să fiu pângărită de oameni decât să mă sfâşie vreo fiară din (pădure^

Şi zicând astfel, după ce coborî de pe cal, intră în casa moşneagului, unde cină sărăcăcios cu dânşii dimpreună cu ce se nimeri şi apoi, aşa îmbrăcată, se aruncă pe-un pat micuţ, lângă cei doi bătrâni şi nu mai conteni cât fu noaptea de lungă cu suspinatul şi cu plânsul, jelindu-se amar de soarta ei şi de-a lui Pietro, de care nu trăgea nici o nădejde de mai bine. Şi cum şedea aşa, spre revărsat de zori i se păru că aude zgomot de paşi pe afară; de aceea, sculându-se degrabă, se duse într-o curte mare care se afla înapoia casei şi acolo, zărind într-un ungher o grămadă mare de fân, se duse şi se ascunse într-însa, ca oamenii aceia să n-o găsească aşa de iute, de-ar fi venit acolo. Şi abia se ascunsese, că drumeţii, o adunătură de nemernici, se şi năpustiră asupra uşii, bătând să le deschidă. Iar după ce moşneagul le descuie şi intrară în casă, găsind roibul copilei cu şa cu tot pe el, îl întrebară pe bătrân cine era acolo. La care omul, nevăzând-o pe fată nicăieri, răspunse:

— Nu-i nimeni, numai noi; cu roibul ăsta – nu ştiu zău de unde-o fi fugit – ne-am pomenit aseară aicea şi l-am adus în casă, să nu-l mănânce lupii.

— Dacă-i aşa, grăi vătaful hoţilor, e numai bun de noi, că ş-asa n-are alt stăpân.

Împrăştiindu-se dar tâlharii prin casă, o parte din ei se duse în curte şi acolo, punându-şi scuturile jos şi lăncile pe lângă ele, unul din ei, aşa într-o doară, îşi azvârli lancea în fân şi fu mai, mai s-o împlânte în fată şi dânsa., să se dea de gol, căci lancea îi trecu pe lângă sânul stâng, ba încă aşa de aproape încât îi sfâşie veşmântul. Drept care dânsa, temându-se că e rănită, fu cât p-aci să ţipe, dar amintindu-şi unde se află, îşi luă degrabă seama şi se-opri tăcând chitic.

TSlharii, risipiţi în dreapta şi în stânga, după ce-şi. Fripsară pe jar niscaiva iezi şi altă darne, mâneiând şi bând pe săturate, plecară într-ale lor, ducând cu ei şi roibul fetei. După ce se depărtară o bucăţică bună, moşneagul o întnabă pe babă:

— Ce-o fi cu fata noastră, că n-am văzut-o nicăieri, de când ne-am deşteptat?

Baba îi răspunse că nu ştie şi începu s-o caute. Fata, simţind că hoţii plecaseră, ieşi din fân; drept care moşul, nespus de bucuros să ştie că nu-ncăpuse pe mâna tâlharilor, văzând că-i zi de-a binelea, îi spuse:

— Acu' că e lumină afară noi te-nsoţim, dacă pofteşti, până la nişte pal'aturi 'aicea nu departe, ca Ha vreo

Cinci leghe de drum, unde-ai să fii la adăpost: dar va să vii pe jos, că blestemaţii de tâlhari care-au plecat de-alcea ţi-au şterpelit căluţul.

Fata, împăcându-se cu gândul că rămăsese fără cal, îi rugă frumos s-o ducă la castel; drept care pornin-du-se la drum, spre seară ajunseră acolo.

Castelul era al unui nobil din familia Orsinilor, pe care îl chema LieilLo di Campo di Fiore; şi, spre norocul fetei, nevasta cavalerului, o femeie tare bună la suflet şi evlavioasă, se afla tocmai acolo. Când o văzu pe fată, o cunoseu numaidecât şi o primi cu bucurie, poftind să afle cu amănuntul cum de ajunsese acolo. Fata o luă de la capăt şi-i povesti toată povestea. Doamna, care îl cunoştea deopotrivă şi pe Pietro, căci era prieten cu bărbatul ei, se amărî la suflet de cele întâmplate şi aflând unde fusese prins, fu sigură că-i mort. De aceea îi zise fetei:

— De vreme ce nu ştii nimic de Pietro al tău, rămâi cu mine pân-am să aflu un prilej să te trimit la Roma fără primejdie pentru tine.

Pâetro, cum sta sărmanul în stejar cu inima zdrobită de atâta suferinţă, cam pe la miezul nopţii zări venind o haită ca de vreo douăzeci de lupi, care toţi, cât ce-i văzură calul, făcură cerc în jurul lui. Roibul, simţindu-i, zmuci capul şi rupse frâul, dând să fugă; dar, fiind înconjurat de lupi nu izlbuti şi se apără mult timp cu dinţii şi copitele; la urmă însă lupii îl doibo-râră la pământ, îi sfârtecară grumazul şi-i spintecară burta cât ai clipi din ochi, iar după ce-l mâncară tot, lă-sânid numai ciolanele, se afundară în pădure. Pietro,

sărmanul, care în roib găsise un prieten şi un sprijin, rămase năucit, gândindu-se că niciodată n-avea să poată să mai iasă din codrul cela blestemat. Şi către dimineaţă, în timp ce zgribulea în stejar aproape mort de frig, cum tot căuta cu ochii în jur, zări în faţa lui, ca la vreo leghe poate, o vâlvăt/aie mare. De aceea, cât ce zarea se lumină de-a binelea, dându-se jos din pom cu teamă, o apucă într-acolo şi tot umblând cu spor înainte, ajunse pân' la foc, unde dădu peste nişte ciobani, strânşi roată în jurul lui, mâncând şi petredând, şi care-l luară între ei de milă. După ce mancă şi se încălzi la foc, Piettrta le povesti ce pătimise şi cum de ajunsese singur prin părţile acelea şi-i întrebă apoi de nu se află prin preajma locului vreo casă sau vreun castel unde să tnagă. Ciobanii îi răspunseră că la vreo trei postii de acolo erau nişte palaturi ale lui Liello di Campo di Fiore, în care tocmai se afla nevasta cavalerului. Pietro, nespus de bucuros, rugă pe careva din ei să-l ducă pană acto'lo şi doi ciobani mai săritori îi împliniră voia. După ce ajunse la castel, dând peste nişte cunoscuţi, Pietro încercă să afle chip spre a cerceta pădurea, ca s-o gălseialseă pe Ag-nolella; dar într-acestea fu chemat să se înfăţişeze doamnei. Pietro se duse de îndată si, când o văzu în preajma ei pe AgnoMla, fu cât p-aci să dadă jos de aiffitia bucurie. O lume întreagă ar fi dat s-o poată săruta, dar, cum se ruşina de doamnă, îşi stăpâni pornirea. Şi dacă el fu bucuros, apăi nici bucuria feltei nu fu de toc mai mică.

Doamna, primindu-l şi cinstindu-l ca pe un oaspe drag, după ce află din gura lui cum se întlrm'plasle treaba, îl dojeni că nu-şi ascultă părinţii şi că vrea dinaidins să se însoare potrivnic vrerii lor. Dar când văzu că-i hotărât şi că din partea ei copila afât aştepta şi eia, îşi zise în sinea ei: "De ce-imi sfarm capul pe degeaba? Copiii ăştia se iubesc şi se cunosc unul pe altul; de prieteni, amândoi sânt prieteni cu bărbatul meu şi dorinţa îior e cinstită. Ori dacă unul a scăpat de la spânzurătoare, iar celălalt de bătaia lăncii, şi amânldol de fiare, e seimn că Dumnezeu n-are nimica

împotrivă dacă poftesc să se cunune. Facă-se dar pe voia lui". şi întoircându-se spre tineri, le zise:

— Dacă vouă vă stă pe suflet să vă luaţi, eu n-am nimica împotrivă: să fie cum vreţi voi şi nunta s-o serbăm aici pe cheltuiala lui Liello. Că mai pe urmă, de-mpăcat, vă-mpac eu cu părinţii.

Pietro în culmea fericirii, şi AgnoMla şi mai şi, se cununară acolo, iar doamna se trudi să le cinstească nunta pre cât putu mai bine acolo sus la munte, unde cei doi îndrăgostiţi gustară mai întâi roadele duliei ale iubirii. Pe urmă, la vreo câteva zile, doamna porni cu ei călare şi, străjuiţi de pază bună, se întoarseră la Rama, unde, aflându-i pe părinţii lui Pietro foc şi pară de ceea ce făcuse, îi împacă cu tinerii. Iar Pietro cu Agnolella lui trăiră pân' la bătriâneţe în tihnă şi-nitru desfătare.

Povestea a patra

Ricciardo Manardi e găsit de messer Lizio din Valbona cu fata lui, pe care apoi o ia de nevastă şi se împacă cu bătrânul.

După ce EliSa tăcu ascultând laudele pe care tovarăşele ei le aduce'au povestii spuse de dansa, regina îi porunci lui Pilostrato să spună şi el o poveste; Fî-lostnato începu râzând:

— Multe din dumneavoastră de-atâtea ori m-au ocărit fiindcă v-am silit să povestiţi şi s-ascultaţi poveşti de jale şi de plâns, încât acum – ca s-o mai dreg şi să răscumpăr oarecum durerea ce v-'am pricinuit – mă văid silit să povestesc o istorioară mai hazlie, cfa să vă fac să râdeţi; de aceea am de gârud să v-arăt acum, printr-o poveste mai seurituţă, cum a ajuns la bun sfârşit iubirea a doi îndrăgostiţi, ce n-au avut de pătimit, decât doar câteva suspine şi-o spiaimă zdravănă, dar scurtă, amestecată cu ruşine.

Trăia dar în Romagna, prealuminate doamne, şi nu-i prea mult de-atunci, un cavaler curtenitor şi foarte de ispravă, pe care-l chema messer Lizio din Valbona; şi cavalerului

acestuia – târziu, spre bătrâneţe – nevas-tă-sa, pe nume madonna Giacomina, îi dărui o copilită care, crescând, ajunse să se facă o frumuseţe de fată, mai mândră şi mai drăgălaşă ca oricare alta din partea locului. Or, cum părinţii ei o aveau numai pe dânsa, o dră-gosteau şi o iubeau ca pe ochii lor din cap, păzind-o cu nespusă grijă şi aşteptând să o mărite cu cine ştie ce fecior de neam şi casă mare.

Acu, pe la numitul messer Lizio pe acasă umbla deseori şi se ţinea cu el în vorbă un tânăr frumuşel şi proaspăt ca o floare, din neamul Manardilor de Brettinoro, Ricciardo după nume, de care messer Lizio şi doamna lui nu se păzeau cu nici un pic mai mult decât s-ar fi păzit de ua fecior de-al lor. Iar el văzând, ba azi ba mâine, cât de frumoasă-i fata lor, cât de gingaşă, de plăcută, de aleasă întru deprinderi şi numai bună de măritat, se îndrăgosti cu foc de dânsa, dar îşi păzi cu mare grijă taina iubirii lui. Ci fata, dându-şi seama că-i îndrăgită pe aocuns, fără a se da în lături, prinse a-l iubi şi ea pe tânăr, de care lucru el fu foarte mulţumit. Şi cum de atâtea ori îi sta pe limbă să-i vorbească, dar la o adică amuţea, odată, aflând prilej prielnic şi luându-şi inima în dinţi, îi zise:

— Caterino, te rog frumos nu mă lăsa să mor de dragul tău.

La care fata zise iute:

— Ferească Dumnezeu să nu mor eu de-al tău.

Şi acest răspuns, îmbărbătându-l şi bucurându-l pe Ric-cardo, îl îndemnă să-i spună:

— Eu, dinspre partea mea, sunt gata orişicând să fac tot ce pofteşti; dar numai ţie-ţi stă-n putere să mânui viaţa ta şi-a mea.

Atuncea fata îi răspunse:

— Ricciardo, tu vezi doar ce straşnic sunt păzită; de aceea mi-e cu neputinţă să văd ce-aş putea face ca să te-aduc la mine. Dar dacă nu găseşti o cale pe care eu, ur-mând-o, să n-am a pătimi ruşine, mi-o spune fără frică şi am să fac precum pofteşti.

Ricciardo, care se gândise la multe, mai din vreme încă, răspunse cu grăbire:

— Caterinuţo dulce, eu nu ştiu zău ce alta ai putea face decât să vii sau să te culci afară-n foişorul cela ce dă-n grădina casei voastre şi unde – dac-oi şti că eşti acolo peste noapte -• m-oi strădui să viu şi eu, deşi e tare înalt.

La care Caterina zise:

— Dacă te-ncumeţi să te urci, eu cred c-oi izbuti să fac într-asa chip, încât să pot dormi acolo.

Ricciardo îi răspunse c-avea să vie negreşit şi, zicând astfel, se sărutară o dată în fugă şi-apoi se despărţiră.

A doua zi, cum vremea era către sfârşit de mai, copila începu, de faţă cu măicuţa ei, să se tot vaite că de cald şi multă zăpuşeală nu izbutise nicidecum să-nchidă ochii toată noaptea.

La care maică-sa îi răspunse:

— Ce fel de cald, fetiţo? Ba chiar că n-a fost cald deloc.

Ci Caterina zise:

— Măicuţă, ar trebui să zici "după părerea mea" şi-atuncea poate-ai spune drept; da' vezi că dumneata nu te gândeşti pesemne cu cât mai calde-s fetele decât femeile bătrâne.

Femeia îi zise atunci:

— Aşa-i fetiţo, bine zici, da' ce să-ţi fac? Doar n-oi fi vrând să poruncesc şi vremii acu! Vremea e vreme şi se cade s-o rabzi aşa cum vine. Poate să fie mai răcoare la noapte şi-ai să dormi mai bine.

— Măcar de-ar fi aşa cum zici! Răspunse Caterina. Dar nu prea-i obiceiul ca nopţile să se răcească tocmai când e să vie vara.

— Şi-atunci ce-ai vrea, mă rog, să-ţi facem? O întrebă femeia.

La care fata îi răspunse:

— De nu v-ar fi cu supărare ţie şi tatii, eu as pune să-mi facă un pătuţ în foişorul care dă deasupra în grădină, lângă odaia tatii, şi m-aş culca acolo; ascultând privighetoarea şi

fiind mai la răcoare, aş sta cu mult mai bine afară decât la dumneata-n odaie.

Bătrâna îi zise atunci:

— Bine, fetiţo, fii pe pace; i-oi spune şi lui taică-tu şi-om face cum vrea el.

Ci messer Lizio, auzind de la nevasta dumnealui ce vrea să facă fata, cum era om bătrân, şi ca atare cam sucit oleacă, îi răspunse:

— Ce naiba de privighetoare îi mai lipseşte acu? Ia să mă lase-n pace! Că dacă nu, i-arăt eu ei şi-o adorm, cu ţârâit de greieri!

Fata, când auzi ce vorlbă îi trimite părintele, mai mult de ciudă, nu atât de cald, în noaptea următoare nu doar că nu dormi, dar n-o lăsă nici barem pe ma'i-că-sa să închidă ochii, tot văietându-se de cald. Drept care a doua zi femeifa se duse dis-de-d'im'iineaţă la messer Lizio şi în spuse:

— Bărbate, dumitale, se vede treaba, nu ţi-i dragă, copila asta a noastră; cu ce te supără dacă doarme afară în foişor? Cât e de lungă noaptda s-a zvârcolit de cald. Şi-apoi, la urmâa urmelor, te miri că-i place să. Asculte cântând privighetoarea, când nu-i decât o copilită? Doar t'nerii de când e lumea se-mibie la de-alde astea.

Dacă văzu aşa, messer Lizio zise:

— Bine, femeie, bine! Pune să-i facă un pat cât. Să încapă-n foişor, pu-ne-i şi-o perdea împrejur şi-apoi. N-are decât să doarmă şi să tot tragă cu urechea pândind privighetoarea.

Fata, aflând acestea, puse degrabă să-i aştearnă un pat în foişor; şi cum se pregătea să doarmă acolo peste noapte, pândi până ce ajunse să-'l vază pe Ricciardo şi îi făcu un semn statornicit între ei doi, prin care dânsul pricepu ce-ar fi trebuit să facă. Messer Lizio, simţind că faita se culcase, după ce închise u'şa din odaia lui, care dădea în foişor, se duse şi el să se culce.

Ricciardo, cât ce auzi că pretutitndenea-i tăcere.

— Ur-cându-se pe un zid cu ajutorul unei scări, ajunse până-n vârful lui, de unde căţărându-se pe nişte pietre mai

ieşite, care propteau un alt perete – cu multă osteneală, de-a fost să cadă, şi cu primejdie pentru dânsul – ajunse în foişor, unde copila îl primi cu mare bucurie, ferin-du-se a flace zgomot; şi, după multe sărutări, culcân-du-se împreună, aproape toată noaptea se desfă'tară cu plăcere unul pe. Celălalt, dând glas privighetorii de foarte multe ori.

Ci nopţile fiind scurte şi desfătarea mare, ba apro-piindu-se şi ziua (fără ca ei să-şi deie seama), înfier-bântaţi precum erau de joacă şi de zăpusală, căzură biruiţi de somn şi adormiră goi, goluţi, fata cu braţul drept

— Decameronul, voi. II – cd.

Pe după gâtul lui Ricciardo, iar cu mlnuţa stingă ţlnân-du-l de ceva de care vouă, doamnelor, vă e ruşine să vorbiţi de faţă cu bărbaţii.

Şi dormind ei într-acest chip, fără să se trezească, ii apucă şi ziua, iar messer Lizio într-aceslea se deşteptă din somn; şi amintindu-şi că fetica dormea afară-n foişor, deschise uşa încet-încet, zicându-şi: "Ia să vedem noi cum a dormii't Caterinuţa la cântecul privighetorii". Şi mai făcând un pas, dădu încetişor 'deoparte 'perdeaua care împrejmuia de patru laturi patul şi îi văzu pe amândoi descoperiţi şi goi, dormind îmbrăţişaţi precum. Am arătat mai sus; şi, după ce se încredinţa că tânărul "na Ricciando, ieşind din foişor, se duse ţintă în odaia jievesti-şi s-o cheime şi-i zise:

— Scoală, nevastă, vino iute să vezi minunăţie! Că fie-ţi privighetoarea i-a fost aşa de dragă, c-a prins-o. şi şi-o ţine-n mână.

Femeia se miră:

— Ei asta-i bună! Cum se poate?

— Vino degrabă şi-ai să vezi! Îi zise messer Lizio. Femeia se îmbrăcă în fugă şi-o luă tiptil pe urma lui; iar când ajunseră la păit, după ce foraseră perdeaua, madonna Giacomina putu să vadă desluşit cum fie-sa prinsese şi-acu ţinea privighetoarea, pe care atâta îşi dorise s-o audă cântând. Şi drept aceea doamna, ţinându-se batjocorită şi

înşelată de Riociardo, fu cât p-aci să ţipe şi vru să-i ocărască; dar messer Lizio îi zise:

— Femeie, taci din gură, dacă ţi-i drag de mine! Dacă l-a vrut cu 'dinadins, acuma să şi-l ţie. Ricciardo e băiat de neam şi are şi parale; de ne-ncuscrim cu-ai lui, să ştii că facem treabă bună. De aceea, dac-o vrea să plece de aici cu binişorul, atunci dintâi să mi se-nsoare; că cel puţin aşa are să bage privighetoarea în 'Colivia lui, nu-ntr-a altuia.

Doamna, mai mângâiată oarecum, văztând că soţul ei nu-i necăjit de treaba asta şi socotindu-se înde ea că fata avusese parte de-o noapte fericită, că odihnise bine şi că pe lângă toate prinsese şi-o privighetoare, tăcu din gură mulţumită.

Nu după multă vreme Rieicardo se trezi şi, cindi văzu că-i ziuă afară, se socoti pierdut; strigând-o deci pe Caterina, îi zise:

— Vai, iubito, m-a prins aicea ziua! Ce-i de făcut? La oare messer Lizio făcu un păiş înainte si, ridicând perdeaua, zise:

— Ţi-oi spune eu ce-i de făcut!

Când îl văzu Ricciardo, i se păru c-o gheară îi smulge-inima din piept. Şi ridicându-se pe pat în capul oaselor, grăi:

— Messere, pentru Dumnezeu, îndură-te de mine! Ştiu. Că sunt vrednic să plătesc cu capul ce-am făcut, ca om netrebnic, fără cinste şi fără de cuvânt ce sunt; de aceea fă. Ce vrei cu mine; dar totuşi, dacă-i cu putinţă, fii bun şi cruţă-mi viaţa.

La care messer Lizio zise:

— Ricciardo, încrederea pe care ţi-am dovedit-o pururi" şi dragostea ce ţi-am purtat nu meritau din parte-ţi atare răsplătire, dar dacă a fost să fie aşa şi dacă tinereţea ta te-a împins la astfel de greşeală, pentru ca tu să scapi cu viaţă şi să mă cruţi pe mine de-o ruşine ca aceasta, în-soară-te cu Caterina, ca să rămâie a ta de-a pururi, precum a fost şi-n noaptea asta. Într-acest chip poţi dobândi şi pentru mine bună pace, şi pentru tine izbăvire; că de unde nu, fă-ţi

cruce şi roagă-te lui Dumnezeu să te primească. Printre drepţi.

Intre acestea Caterina, lăsând -privighetoarea şi acoperindu-se, începu să plângă cu sughiţuri, rugându-se de messer Lizio să-l ierte pe Ricciardo şi pe de altă parte rugându-se şi de Ricciardo să-i deie ascultare bătrânului, ca într-acest chip să poată multă vreme, fără primejdie pentru dânşii, să mai petreacă şi-alte nopţi ca noaptea ce trecuse. Dar pentru o treabă ca aceasta nici nu era nevoie de-atâtea rugăminţi; căci, pe de o parte din ruşine şi din dorinţa de a îndrepta isprava săvârşită, iar pe ăe altă parte de teamă să nu moară şi din dorinţa de-a scăpa nevătămat, ba pe deasupra şi din cauza iubirii pătimaşe pe care i-o purta copilei şi din dorinţa de-a ajunge s-o aibă numai pentru el, Ricciardo, nesilit'de nimeni, răspunse fără a sta pe 'gânduri că-i gata să-l asculte pe messer Lizio.

Acesta, cerând madonnei Giacomina să-i deie Lin inel de-al ei, îi cunună pe loc, acolo chiar în faţa lor. Şi după ce-o făcu şi p-asta, plecând cu doamna dimpreună, le spuse:

— Acu să v-odihniţi, că pasămite aveţi trebuinţă mai mult de somn ca de-alte cele.

Şi după ce plecară ei, tinerii, îmbrăţişându-se, cum peste noapte nu umblaseră mai mult de şase leghe, până s-ajungă a se scula mai străbătură încă două şi într-un sfârşit puseră capăt zilei dinţii cu bine. Apoi, după ce se sculară şi după ce Ricciardo puse la cale treaba cu tatăl fetei pe îndelete, nu după multă vreme se cunună din nou cu dânsa de faţă c-o mulţime de prieteni şi de rude, precum se cuvenea să facă. Apoi, ducând mireasa cu mare alai la el acasă, întinse acolo o nuntă de pomină şi după aceea, cu dânsa împreună, în tihnă şi desfăt, şi zi şi noatpte după plac, mai prinseră privighetori un car de vreme încă.

Povestea a cincea

Guidotto din Cremona îşi lasă fata lui Giacomin din Pavia şi moare; la Faenza, Giannole di Severino şi Minghino di Mingole se îndrăgostesc de dânsa şi se încaieră; în cele de

pe urmă, aflându -se că fata e sora lui Giannole, e dată de nevastă lui Minghino.

Doamnele, ascultând povestea cu privighetoarea, făcură atâta haz, încât, deşi Filostrato isprăvise de mult cu povestitul, nu izbuteau nicidecum să-şi stăpânească râsul. Şi după ce râseră o vreme, regina îi zise lui Filostrato:

— Să ştii că dacă ieri ne-ai întristat, astăzi în schimb atâta ne-ai făcut să râdem, încât niciuna dintre noi nu s-ar mai putea plânge pe drept cuvânt de tine.

Pe urmă, întorcându-se către Neifile, îi porunci să povestească mai departe. Iar dânsa, bucuroasă, prinse a grăi precum urmează:

— De vreme ce Filostrato s-a abătut şi prin Romagna, cred că-mi va prinde bine şi mie să mă învârtesc oleacă cu povestirea mea prin părţile acelea.

Spun dar că în cetatea Fano trăiau pe vremuri doi lombarzi, dintre care pe unul îl chema Guidotto din Cremona, iar pe celălalt Giacomin din Pavia, ambii încărunţiţi de ani şi care în tinereţea lor trăiseră mai toată vremea în oaste, războindu-se cu unii şi cu -alţii. Şi într-o bună zi Guidotto, văzându-se pe patul morţii şi neavând nici un fecior, nici altă rudă ori prieten în care să se-ncreadă mai. Mult ica-n Giacomino, lăsă în grija acestuia pe o copilită a lui, ca de vreo zece anişori, cu tot ce avea pe lume şi, după ce-i destăinui o seamă de întâmplări din viaţa lui, muri.

Acu, se întâmplă la vremea aceea ca Faenza – cetate oropsită şi multă vreme zdruncinată de lupte şi nenorociri – să ajungă la mai bine, drept care stăpânirea îngădui să se întoarcă într-însa orişieui i-ar fi plăcut s-o facă. De aceea Giacomino, care trăise odinioară pe locurile acelea, şi se simţise bine acolo, se întoarse la Faenza cu toate ale sale şi-o luă cu el şi pe copila lăsată de Guidotto, pe care el o îndrăgea şi se purta cu ea ca un părinte adevărat. Copila, într-acestea crescând, ajunsese să se facă cea mai frumoasă fată din câte se aflau la vremea aceea în Faenza şi pe cât era de frumoasă, pe-atât era şi de cinstită şi de îngrijit

crescută. Din care pricină mulţi tineri porniră a suspina de dragul ei, dar, dintre toţi, doi mai cu seamă, doi băieţi frumoşi şi de ispravă se înflăcărară aşa de tare, încât din gelozie ajunseră să se urască unul pe altul peste poate; pe unul îl chema Giannole di Severino, iar pe celălalt Minghino di Mingole. Or, fiindcă fata avea acum ca la vreo cincisprezece ani, tinerii bucuroşi s-ar fi însurat cu dânsa, dacă părinţii lor s-ar fi învoit la asta; dar, fiindcă nu se învoiau, văzând ei că nu-i chip s-ajungă – din dreaptă pricină – la fată, se apucară, fiecare cum socotea mai bine, să încerce a dobândi copila pe alte căi.

Giacomino avea la el acasă o slujnică bătrână şi un servitor glumeţ şi tare prietenos, Crivello după nume, cu care, împrietenindu-se Ciannole, când socoti că-i vremea. Să vorbească, îi spuse de iubirea lui şi îl rugă să-i dea o mână de ajutor ca să-şi aline focul, făgăduindu-i câte-n lună şi-n stele pentru treaba asta. La care slujitorul zise:

— De, ce să-ţi spun: tot ce pot face e să te duc la fată o dată când stăpânul o fi poftit pe la vreo cină; că. de m-aş apuca să-i spun ceva din parte-ţi, ştiu biae că-nicicând n-aş izbuti s-o fac să-mi deie ascultare. Da' asta,. Dacă vrei s-o fac, făgăduiesc; şi pe urmă, dacă eşti în starer fă tu ce crezi că e mai bine.

Giannole îi răspunse că nici n-ar fi dorit mai mult şi aşa rămaseră înţeleşi.

Minghino pe de altă parte se împrieteni şi el cu slujnica, şi atâta se ţinu de capul ei, pân' ce femeia îi duse vorba, chiar de mai multe ori, la fată, care mai că se aprinsese şi ea de focul lui; ba pe deasupra îi făgădui să-l ducă şi la dânsa, dacă ar fi fost ea Giacomino dintr-o anume pricină să plece seara de acasă.

Nu după multă vreme se înitâmplă ca Giaoomino, prin mijlocirea lui Crivello, care-şi vârâse coada, să meargă în-tr-o seară la cină la un prieten; Criveillo, înştiinţându-l pe Giannole, se sfătui cu el ca la un semn de-al lui să. Vie, căci uşa ar fi fost deschisă. Slujnica pe de altă parte, cum nu ştia

nimic de toată socoteala asta, trimise vorbă lui Minghino că Giacomino în seara aceea avea să plece de acasă şi ca atare îl sfătui să şază undeva pe aproape şi la un semn de-al ei să intre înăuntru.

Când se însera afară, cei doi îndrăgostiţi, ca unii ce se bănuiau amarnic între dânşii, deşi niciunul nu ştia ce avea de gând celălalt, porniră fiecare c-un pâlc de prieteni înarmaţi, cu gând să fure fata. Minghino cu ai săi se duse în casa unui prieten vecin cu Giacomino, ca să aştepte somnul statornicit, iar celălalt, Giannole, rămase cu ai lui afară în apropierea casei.

Crivello cu bătrâna, după ce le plecă Sftăpânul, se îmbiau care pe care să meargă la culcare ca să rămâie singuri. Crivello îi zise femeii:

— Nu te mai culci o dată? Ce mi te tot învârţi prin. Casă?

Iar slujnica îi răspundea:

— Da' tu? Ce naiba mai aştepţi de nu te duci după stăpân, acum c-ai mâncat de cină?

Şi, ciondănindu-se astfel, niciunul nu putea să-l mişte pe celălalt din loc. Crivello însă, văzând că se făcuse ceasul pe care-l hotărâse. Mai dinainte cu Giannole, îşi zise în sinea lui: Ce-mi pasă mie de bătrâna? Lasă că-i arăt eu ei, dacă nu-şi ţine gura!" Şi făcând semnul rânduit, se duse să deschidă uşa; Giannole veni iute cu doi tovarăşi de ai săi şi după ce pătrunse în casă, aflând copila în prânzitor, o luă cu gând s-o ducă. Ci fata se împotrivi şi începu să ţipe cu slujnica împreună. Minghino, auzindu-i glasul, se repezi cu-ai săi în casă şi, când văzu că ceilalţi scoteau fata pe uşă afară, trăgându-şi spadele din teacă, urlară într-un glas:

— S-a mântuit cu voi! Vă arătăm noi vouă, mişeilor! Ce silnicie-i asta?

Şi zicând astfel, tăbărâră pe ei cu spadele. Vecinii, care într-acestea ieşiseră afară cu torţe şi cu arme să vadă ce se întâmplă, porniră a ocărî şi ei atare silnicie şi săriră în ajutorul lui Minghino. Drept care, după o luptă dârză, Minghino izbuti să-i ieie fata lui Giannole şi apoi s-o ducă

înăuntru. Ci, până a n-apuca să se despartă încăieraţii, ostaşii stăpânirii dădură peste ei şi, înhăţându-i pe mai mulţi, printre care şi pe Minghino şi pe Giannole cu Crivello, îi duseră la închisoare. Iar mai târziu, când zarva se potoli şi Giacomino se întoarse acasă, dintru început, sărmanul, fu foarte necăjit de întâmplarea aceasta; dar, eer-cetând apoi cum se întâmplase treaba şi aflând că fata nu-i de vină, se linişti oleacă şi hotărî în sinea lui să o mărite cât mai iute, astfel ca-n viitor să nu se mai întâmple istorii ca acestea.

A doua zi de dimineaţă, aflând părinţii tinerilor adevărul asupra celor întâmplate şi cunoscând ce rele ax fi putut să li se tragă băieţilor întemniţaţi, dacă Giacomino s-ar fi plâns, pe drept cuvânt, de ei, se duseră la dânsul şi începură să se roage de el cu vorbe prietenoase să nu ia în seamă Ocara pătimită din pricina smintelii feciorilor necopţi la minte, ci mai degrabă dragostea şi prietenia pe care, gândeau ei, cei care-l rugau, o au pentru dânsul, încredinţându-l mai la urmă că ei înşişi, cât şi tinerii care-I făcuseră ruşinea sunt gata s-o răscumpere în orice chir> ar fi poftit.

Giacomino, care în viaţa lui văzuse multe şi de toate şi mai era şi bun din fire, răspunse fără multă vorbă:

— Domnii mei, de n-aş fi un străin aicea la Faenzar. În orăşelul dumneavoastră, ca unul ce vi-s prieten sincer as face după voia voastră şi-n astă împrejurare şi-ntr-al-tele, oricând; ba chiar cu atât mai mult se cade să îmi aplec urechea la cele câte-mi cereţi, cu cât ocara săvârşită. se întoarce împotriva voastră, căci fata nu e din Cremona,. Precum îşi închipuiesc destui, şi nu e nici de la Pavia, ci e şi dânsa ca şi voi de aicea din Faenza, deşi nici eu, nici ea, nici cel care mi-a dat-o nu ştim a cui copilă este; de-aceea, dinspre partea mea voi face tot ce-mi cereţi în astă împrejurare.

Oamenii aceia de ispravă se minunară auzind că fata e din Faenza si, mulţumind lui Giacomino pentru răspunsul lui mărinimos, îl rugară să fie aşa de ibun şi să le spuie cum de

fata se afla la el şi cum ştia că e şi dânsa din Faenza. Iar Giacomino le răspunse:

— Guidotto din Cremona mi-a fost tovarăş şi prieten; de aceea de pe patul morţii mi-a povestit c-^atunci când împăratul Frederic a subjugat cetatea asta, fiind jafu-n toi, el a intrat cu tovarăşii lui într-o casă pe care a găsit-o plină cu toate celea, dar părăsită de stăpâni şi-n care nu află decât pe copilita asta, care avea la vremea aceea ca la vreo doi-trei ani şi care-i zise tată când îl văzu urcând pe scări. Din pricina aceasta, făcându-i-se milă de ea, o luă cu sine şi-o duse, cu tot ce se mai afla prin casă, la Fano; iar acolo, când îl ajunse moartea, mio dădu mie, dimpreună cu toate ale sale şi îmi legă de suflet să o mărit şi să-i dau drept zestre tot ce fusese al ei. Acum, copila-i numai bună de măritat, dar totuşi nu i-ani găsit bărbat să-mi placă, deşi, mă ştie Dumnezeu, eu bucuros aş mă-rita-o, numai să nu se mai întâmple ce s-a întâmplat aseară.

Se afla acolo printre alţii şi un oarecare Guiglielmino din Medicina, care fusese cu Guidotto când se întâmplase jaful şi care ştia bine a cui fusese casa prădată de răzâboinici; de aceea, văzându-l printre ceilalţi pe stăpânul casei, se apropie de el şi zise:

— Auzi tu, Bernabuccio, ce spune Giacomino? Şi Bernabuccio îi zise:

— Aud şi tocmai mă gândeam, căci în învălmăşeala • aceea mi s-a pierdut şi. Mie o fată de vârsta copilitei de • care vorbeşte Giacomino.

La care Guiglielmino spuse:

— De bună seamă, ea e aceea; căci eu, de faţă cu mai. Mulţi, l-am auzit odată chiar pe Guidotto povestind unde 'se 'petrecuse jaful şi-am priceput de îndată că-i vorba despre casa ta. Cândeşte-te, poate ai putea s-o recunoşti după vreun semn; pune s-o caute şi-ai să vezi că-i fata ta, de bună seamă.

Bernabuccio, gândindu-se mai bine, îşi aminti că fata avea un semn ca o cruciuliţă deasupra urechiuşii stingi, de pe

urma unui neg pe care cu puţin înainte de întâmplarea aceea pusese să i-l taie. Drept care fără de zăbavă se apropie de Giaooonino, care se afla încă pe acolo, şi îl rugă să-l ducă până la el acasă şi să-i arate fata. Giacamino îl duse bucuros şi o chemă pe fată. Lui Bernabuccio, de îndată ce-o văzu, i se păru-că vede în faţă chipul nevesti-şi, care era frumoasă încă. Dar, nefiind mulţumit cu atâta, îi ceru lui Giacomino îngăduinţa să-i ridice copilei olecuţă părul de pe 'urechea stângă şi Giacomino încuviinţă. Atunci Bernabuiccio se apropie de fată, care şedea cam ruşinată, şi, după ce îi ridică cu mâna dreaptă părul, văzu semnul cu pricina; de aceea, cunoscând-o că-i fata lui, fără de alta, se apucă să plângă şi să şi-o strângă în braţe cu multă du-îoşie, deşi copila se ferea. Apoi grăi spre Giacomino:

— Frate, asta-i copila mea. Casa prădată de Guidotto. A fost chiar casa noastră şi-n silnicia pătimită a fost uitată înăuntru de mama ei, nevastă-mea; de aceea până azi noi am crezut c-a ars cu casa dimpreună, căci într-aceeaşi zi i-au pus jefuitorii foc.

Fata, când auzi acestea şi când văzu că Bernabuccio e un om în toată firea, dădu crezare vorbelor si, împinsă de un imbold lăuntric, se lăsă îmbrăţişată şi se porni şi ea cluios să plângă cu dânsul dimpreună. Bernabuccio trimise apoi degrabă după nevastă-sa, după alte rude de-ale fetei.

După surori şi fraţi şi, arătându-le-o la toţi şi povestin-du-le întâmplarea, după ce fu întâmpinată cu nesfârşită bucurie şi mii de îmbrăţişări • – fiind Giacomino, bietul, nespus de fericit de această întâmplatre – o luă cu el şi-o duse acasă.

Aflând de toate acestea, cârmuitorul cetăţii, om tare de ispravă, care ştia că cel închis, Giannole adică, îi era fiu lui Bernabuccio şi fetei frate dulce, se hotărî în sinea lui să treacă cu vederea greşeala săvârşită de tânăr; de aceea, vorbindu-se cu Bernabuccio şi Giacomino, câteştrei făcură astfel, încât Giannole şi cu Minghino se împăcară. Şi dându-i lui Minghino, spre marea mulţumire a tuturor rudelor sale, pe fată de nevastă, Agnese după nume, cu el deodată îi

dete drumul şi lui Crivello şi celorlalţi care fuseseră închişi din pricina aceasta. Iar după aceea tânărul, mai fericit ca nimeni altul, făcu o nuntă ca-n poveşti şi apoi, duoând-o pe mireasă acasă la ai lui, trăi mulţi ani cu dânsa în pace şi bună înţelegere.

Povestea a şasea

Gianni din Procida, fiind găsit cu iubita lui, care fusese dăruită regelui Frederic? E legat de un stâlp, pentru a fi ars pe rug cu dânsa dimpreună; ci, fiind recunoscut de Ruggieri dell'Oria, până la urmă scapă şi se însoară cu iubita sa.

Isprăvindu-se povestea Neifilei, care plăcuse foarte mult doamnelor de faţă, regina îi porunci Pampineei să spună şi ea una. Iar dânsa, ridicându-şi obrazul surâzător,. Prinse a grăi numaideeât:

— Nespus de mari, plăcute doamne, sânit puterile iubirii şi spre cumplite osteneli, spre primejdii negândite şi peste poate de îndurat îi mână pe îndrăgostiţi, precum s-a dovedit din cele povestite azi şi-n zilele trecute; totuşi, acelaşi lucru mi-e drag să vi-l arăt şi eu, istorisindu-vă, povestea unui tânăr îndrăgostit.

Ischia e o insulă în apropierea Neapolului, în care, printre alte fete, trăia pe vremuri una, frumoasă şi sprin-• ţară, pe nume Restituia – eapila unui nobil din Ischia, Marin Bolgaro – - pe care un tânăr pe nume Gianni, din Proeida, o insuliţă nu departe de Ischia, o îndrăgea cu patimă, şi ea la fel pe dânsul. Şi tânărul acesta, cum nu-i era de ajuns să vină numai ziua de la Procida în Ischia spre a sta cu draga lui de vorbă, venea şi noaptea adeseori şi când se nimerea să nu găsească luntre, venea înot numai să vadă, de nu putea mai mult, măcar şi zidurile casei în care (locuia copila.

Or, pe când dragostea aceasta atât de înflăcărată era în toiul ei, se întâmplă ca fata – aflându-se într-o zi de vară singură, singurică pe malul mării, unde, sărind din stâncă în stâncă tot dezlipea la scoici din pietre cu un cuţit în. Mână – se întâmplă, zic, să ajungă pe un loc ferit de nişte stânci, pe

unde, fie îmbiaţi de un izvor cu ape reci, fie de dragul umbrei, se adăpostiseră de soare niscaiva tineri sicilieni, care veniseră acolo din Napoli c-o barcă. Şi, când văzură ei cit de frumoasă-i fata, ce nu-i zărise încă, vă-zând-o singurică, se hotărâră între ei s-o fure şi s-o ducă. Zis şi făcut. Prinzând-o dar, deşi copila striga, sărmana, ca din gură de şarpe, o urcară în barcă şi apoi p-aci ţi-i drumul. Iar când ajunseră în Calabria, porniră a se sfătui între ei a cui să fie fata şi în scurtă vreme fiecare ajunse s-o dorească, drept care, nefiind chip s-ajungă la înţelegere, cum se temeau de şi mai rău şi n-ar fi vrut din cauza ei să-şi strice prietenia, căzură la învoială s-o deie în dar lui Frederic, rege al Siciliei, care, la vremea aceea tânăr fiind, se desfăta cu de-alde astea; şi-aşa făcură de îndată ce coborâră la Palermo.

Regele Firederic, văzând-o că-i frumoasă, o îndrăgi; • dar, cum era plăpând şi cam bolnăvicios din fire, până se înzdrăveni oleacă, dădu porunci ca fata să fie găzduită şi mai ales slujită bine în nişte palaturi minunate pe care le avea într-o grădină a lui, căreia-i zicea Cuba; şi voia îi fu împlinită.

În Ischia răpirea fetei stârni nespus de mare zarvă; • şi ceea ce-i rnâhnea -îndeosebi pe toţi era că nu puteau să ştie cine fuseseră tâlharii. Dar Gianni, care suferea mai mult ca toţi ceilalţi, fără s-aştepte în Ischia să dea de urma lor, ştiind încotro o apucase corabia prădătorilor, îşi pregăti şi dânsul una şi, urcându-se pe ea, cutreieră în grabă coasta de la Minerva la Scalea, în Calabria, şi, pretutindeni tot întrebând de fată, la Scalea i se spuse că nişte sicilieni o luaseră cu dânşii spre a o duce la Palermo. Gianni porni într-acolo pe cit putu mai iute şi, o dată ajuns, tot cercetând în dreapta şi în stânga, află că fata fusese dăruită regelui, care o ţinea sub pază în Cuba; şi auzind una ca asta se tulbură nespus de tare, pierzând orice nădejde, căci nu credea c-are s-ajungă nici barem s-o mai vază, necum s-o aibă înapoi. Totuşi, ţinut pe loc de dragoste, trimise înapoi

corabia şi, dându-şi seama că pe acolo nimeni nu-<l ştie cine este, rămase la Palermo; or, cum trecea adesea prin dreptul grădinii cu pricina, într-o zi se nimeri s-o vază pe fată la un geam, şi ea pe el, drept care amândoi se socotiră fericiţi. Şi dându-şi seama Gianni că locu-i singuratic, se apropie pe cât putu de ferestruică şi-i vorbi, iar după ce află din gura ei ce anume ar fi trebuit să facă spre a ajunge să-i vorbească mai îndeaproape, o lăsă, vârându-şi bine în cap înfăţişarea locului. Pe urmă, aşteptând să se înnopteze bine, se întoarse şi, eăţărându-se prin nişte locuri atât de primejdioase, încât nici barem o ciocănitoare nu s-ar fi căţărat pe ele, pătrunse în grădină şi, dând peste un par. Îl rezemă de ferestruica pe care i-o arătase fata şi apoi, cât ai clipi din ochi, se trase sus pe el.

Fata, dându-şi cu socoteala că-n ochii lumii acu, oricum, tot îşi pierduse cinstea, întru păzirea căreia odinioară, se purtase cam îndărătnică cu Gianni, gândindu-se că nimănui n-ar fi putut să i se deie cu mai vârtos temei ca lui şi socotind că într-acest chip îl va putea îndupleca s-o fure, se hotărâse în sinea ei să-i facă voia întru totul; ca atare lăsase de cu seară fereastra larg deschisă, ca să pătrundă cât mai iute la dânsa în odaie. Găsind-o dar deschisă, Gianni intră tiptil şi se culcă alături de fata care nu dormea. Dânsa, până ce n-apucară să facă alte cele, îi spuse tot ce avea pe suflet, rugându-l ca pe Dumnezeu s-o scape de acolo şi-apoi s-o ducă oriunde ar voi. La care Gianni îi răspunse că asta îşi dorea şi el mai mult ca orişice pe lume şi ca atare, negreşit, de îndată ce-ar fi fost să plece, s-ar fi îngrijit de treaba asta, astfel încât, când ar fi fost să vie a doua oară, s-o poată lua cu el. Iar după aceea, cuprinzându-se cu dor nespus în braţe, gustară din plăcerea peste ale cărei margini iubirea n-a trecut nicicând; si, după ce-o înnoiră în repetate rânduri, fără. Să-şi deie seama, căzură biruiţi de somn şi adormiră îmbrăţişaţi.

Regele, căruia fata îi plăcuse foarte mult la cea dinţii vedere, amintindu-şi de ea în noaptea aceea, cum se simţea

mai bine, deşi era spre ziuă, se hotărî să meargă să. Şadă un pic cu dânsa; şi, luându-şi câţiva slujitori, se duse pe ascuns în Cuba. Acolo, pătrunzând în casă, după ce puse să-i descuie uşa odăii în care dormea fata, intră pur-tând în mână un sfeşnic cu două luminări aprinse; şi, când se apropie de pat, văzu în el pe cei doi tineri dormind îmbrăţişaţi şi goi. De care lucru el se tulbură cumplit şi se mânie atât de tare, fără să scoată o vorbă însă, încât de abia se stăpâni să nu-i omoare acolo, pe loc, cu un cuţit pe care şi-l ţinea la şold. Pe urmă însă, socotind că pentru orişicine, necum pentru un rege, să înjunghi doi oameni goi în somn e un lucru josnic şi urât, se stăpâni, gândindu-se c-ar fi mai nimerit să-i ardă în văzul tuturorpe rug. Şi răsucindu-se înapoi către un însoţitor, singurul care pătrunsese cu dânsul în odaie, îi spuse:

— Ce zici de ticăloasa asta, în care mi-am pus nădejdea?

Apoi îl întrebă dacă-l ştia pe ticălosul care mersese cu îndrăzneala până-ntr-acolo, încât, în propria lui casă nu se sfiise să-i aducă aşa ocară şi necaz. Cel întrebat răspunse că nu-şi amintea să-l mai fi văzut vreodată.

Plecă dar regele mânios şi porunci ca vinovaţii, goi cum erau, să fie prinşi şi cetluiţi în funii, iar când se va. Crăpa de ziuă să fie duşi până-n piaţă la Palertno, legaţi de un par cu spatele unul la celălalt, ţinuţi aşa vreun ceas sau două, să-i vază toată lumea, şi-n cele de pe urmă arşi, aşa cum meritau. Iar după ce dădu porunca se întoarse la Palermo şi se încuie în iatacul lui, fără pereche de mânios.

După ce regele plecă, o groază de ostaşi dădură buzna peste tineri şi nu numai că-i deşteptară, dar fără pic de • milă îi prinseră de îndată şi îi legară zdravăn. Lucru pe care ei văzându-l, nu-i greu să vă închipuiţi cât se spe-riară, bieţii, de frica morţii apropiate şi cât se jeluiră, văr-sând potop de lacrimi. Apoi, după porunca regelui, fură duşi la Palermo, legaţi de un par în piaţă şi acolo, chiar sub ochii lor, fu pregătit rugul şi focul în care aveau să fie arşi la ceasul poruncit de rege. Norodul din Palermo, atât bărbaţi

cât şi femei, se repezi numaidecât să-i vază pe îndrăgostiţi: bărbaţii se împingeau cu toţii s-o vază pe copilă, iar pe de altă parte femeile se buluceau să-l vază pe băiat; şi precum dânşii o lăudau pe fată că-i frumoasă din cap până-n picioare şi bine încheiată, la fel ^şi ele îl lăudau cu prisosinţă pe băiat: ce bine e legat la trup şi cât e de frumos. Dar bieţii îndrăgostiţi, plini de irusine amândoi, şedeau cu frunţile în pământ şi-şi căinau ursita, tot aşteptând din ceas în ceas cumplita moarte a focului.

Şi, până să le vie ceasul, fiind ei ţinuţi într-acel chip, zvonul despre păcatul lor, care umbla din gură în gură, se întâmplă să ajungă şi la urechea lui Ruggieri dell'Oria, viteaz printre viteji, care era la vremea aceea mare amiral al regelui; şi vrând şi el să vadă, se duse către locul unde erau legaţi. Acolo mai întâi o cercetă pe fată şi-i lăudă mult frumuseţea; iar mai apoi, când îşi întoarse privirea către tânăr, îl cunoscu pe dată. şi apropiindu-se de el îl întrebă de nu cumva era chiar Gianni din Procida. Băiatul, ridicând obrazul, îl cunoscu pe amiral şi îi răspunse:

— Monsegnore, am fost cu adevărat acela de care întrebi domnia-ta, dar în curând n-am să mai fiu.

Ruggieri al întrebă atunci ce-l adusese în starea aceea. 3-a care Gianni îi răspunse:

— Iubirea mai întâi şi apoi mânia regelui.

Când auzi una oa asta, Ruggieri vru să ştie mai cu amănuntul întâmplarea; şi, după ce auzi de-a fir-a-păr toată povestea, dădu să plece; Gianni, însă, chemându-l înapoi, îi zise:

— De-i cu putinţă, monsegnore, fii bun şi-mi cere un hatâr din partea celui care m-a pedepsit astfel.

Ruggieri îl întrebă ce anume, iar Gianni îi răspunse:

— Pre câte văd, curând voi fi silit să mor; vreau deci să-mi fie îngăduit ca-n loc să stau cu spatele către copila asta pe care am iubit-o mai mult ca pe ochii mei din cap, şi ea la fel pe mine, să fim întorşi cu faţa unul spre celălalt, ca într-acest chip murind, să-mi pot da duhul mân-gâiat, uitându-mă în ochii ei.

Ruggieri îi zise atunci râzând:

— N-ai grijă! Am să fac aşa încât ai să te saturi de cât ai să te uiţi la dânsa.

Şi, depărtându-se de el, le porunci acelora care trebuiau să ducă osânda la îndeplinire să nu mişte un deget până ce nu le-ar fi venit poruncă nouă de la rege; şi fără de zăbavă ise duse apoi la dânsul. Pe rege, deşi îl află mî-nios, nu-l ascultă şi nu-l lăsă să-i spună ce gândeşte, ci-i zise:

— Doamne, cu ce faptă te-au ruşinat copiii aceia pe care ai poruncit să-i ardă acolo jos în piaţă?

Şi, după ce regele îi spuse, Ruggieri continuă astfel:

— Greşeala săvârşită e vrednică de atare osânda. Dar nu din partea ta; căci, după cum o vină se cere pedepsită, la fel şi-o binefacere se cade răsplătită, chiar mai presus de mila şi îndurarea unui rege. Ştii cine sunt aceia pe care 'ai pus să-i ardă?

Regele îi răspunse că nu ştia şi atunci Ruggieri îi zise:

— Ţi-oi spune eu, dacă nu ştii, ca să-ţi dai seama cât de lesne te laşi pradă mâniei. Băiatul e feciorul însuşi al lui Landolfo din Procida, care a fost frate dulce cu messer Gian din Procida, prin mijlocirea căruia eşti rege în Şi-cilia. Iar fata e copila seniorului Marin Bolgaro, a cărui forţă face ca stăpânirea ta să dăinuiască în Ischia. Dar, în afară de aceasta, copiii se iubesc de mult şi numai dragostea, nu gândul de a-ţi face ţie vreo ocară, i-a îndemnat spre acest păcat, de poate fi numit păcat o faptă să-virşită de tineri din iubire. Şi atunci de ce să-i osândeşti, când dimpotrivă s-ar cădea să-i preacinsteşti cu daruri şi multe bucurii?

Regele, auzind acestea şi încredinţându-se că omul spusese adevărul, nu numai că nu duse osânda la împlinire, dar îi păru şi rău de cele ce făcuse; de aceea potunici pe dată ca tinerii amândoi să fie dezlegaţi de stlâlpi şi aduşi în faţa lui; voia îi fu îndeplinită. Şi, după ce le află cu de-atmăhuntul starea, gâindindu-se să dreagă cu daruri şi cinstire ruşinea pe care le-o făcuse, după • ce porunci să fie înveşmântaţi în haine potrivite cu starea lor, aflând că ambii se înviorau l'a cununie, îl însura pe Gianni cu fata si, încărcându-i cu 'daruri împărăteşti, îi trimise mulţumiţi arasă, unde, primiţi fiind cu mare sărbătoare, trăiră apoi ani mulţi în bucurii şi desfătare.

Povestea a şaptea

Teodora e îndrăgostit de Violante, copila lui messer Amerigo, stăpânul său; o lasă grea şi-i osândit la ştreang; pe drum către spânzurătoare, sub lovituri de bice,

recunoscut {iind de tatăl său, e lăsat liber şi apoi se însoară cu Violante.

Doamnele, care şedeau cu sufletul la gură tot aştep-tând să vază de vor fi arşi îndrăgostiţii, când auziră c-au scăpat, se bucurară foarte şi mulţumiră Domnului. Iar când regina auzi sfârşitul istorioarei, dădu în 'grija Lauret-tei povestea următoare şi dânsa, bucuroasă, prinse a grăi astfel:

— Preafrumoase doamne, pe vremea când Sicilia se afla sub stăpânirea bunului rege Guiglielmo, trăia în insulă un nobil, pe care îl chema messere Amerigo Abate din Trapani şi care, printre alte bunuri lumeşti, avea la casa lui şi o groază de copii. Drept care, având trebuinţă de slugi şi nimerindu-se tocmai la vremea aceea să vină din Levant nişte galere de piraţi din Genova, care, cutre-ierând coastele Armeniei, prinseseră 'o mulţime de copii, messere Amerigo, crezându-i turci, îşi cumpără şi el câţiva. Or, printre ei, deşi ceilalţi ai fi jurat că vin de-a dreptul de la oi, se afla şi un băieţaş care părea mai subţirel ia chip şi mai cioplit oleacă, pe nume Teodore, care crescu pe lingă casă cu ceilalţi copilaşi ai lui messere Amerigo, deşi nimeni nu-l socotea mai mult decât o slugă; şi, îmboldit mai degrabă de firea lui cea bună decât de îfltâm-plarea care-l zvârlise printre oameni de neam, prinse a vădi cu vremea deprinderi frumuşele şi o purtare aleasă, până într-atâta încât, plăcându-i tare mult de el, messere Amerigo îl slobozi de la robie şi, cum credea că-i turc, îi rândui botez, punându-i numele de Pietro; apoi îi dete lui pe mină grija şi socoteala întregii lui averi, ca unuia în care avea toată încrederea.

Acu, printre ceilalţi copii, avea messere Amerigo şi-o fată, zisă Violante, frumoasă şi gingaşă; şi fata asta, cum bătrânul cam zăbovea cu măritişul, se îndrăgosti de Pietro; cu toate acestea însă, deşi îl iubea şi-i preţuia deprinderile şi purtarea, fiindu-i ruşine, nu îndrăznea să-i spună că-l iuibeişte. Atâta doar că dragostea o anântui de grija aceasta, căci Pietro, care nu o dată o cercetase pe furiş, se

îndrăgosti şi el de dânsa ou atâta patimă, incit nu se simţea fericit deoât atunci când o vedea; dar ii era grozav de frică să nu-şi dea seama cineva de dragostea aceasta, căci pricepea că fapta lui e vrednică de ocară. Fata, care-l urmărea cu drag, îşi dete seama c-o iubeşte şi, ca să-i dea îndrăzneală, îi arătă că-i mulţumită, precum era într-adevăr. Într-acest chip cei doi şezură multă vreme, necutezând niciunul să. Sufle o vorbă celuilalt, deşi fieştecare numai atât aştepta. Ci soarta, ca şi cum anume s-ar fi gândit la asta, în timp ce îndrăgostiţii ardeau deopotrivă în vâlvătaia dragostei, găsi prilejul să le alunge sfiala temătoare care-i oprea să-şi vorbească.

Avea messere Amerigo un loc tare frumos, ca la vreo leghe depărtare de Trapani, unde nevasta lui cu fetele şi alte, doamne şi femei mergeau adeseori ca să petreacă acolo; şi într-o zi de arşiţă, ducându-se la locul acela şi luându-l şi pe Pietro cu ele, cum şedeau aşa, se întâmplă, precum se întâmplă de multe ori în toiul verii, ca cerul să se acopere ca din senin de nouri groşi şi. Drept aceea doamna cu toate prietenele ei, ca nu cumva furtuna să le apuce acolo, o luară înapoi spre Trapani, umblând pe cât puteau mai iute. Dar Pietro, care era tânăr, şi fata aşij-derea şi ea, lăsându-se împinşi pesemne nu mai puţin de dragoste decât de groaza vremii, le întrecură în mers pe celelalte doamne care veneau cu mama fetei mult în urma

— Decameronul, voi. N – cd. 80 lor; si, după ce se depărtară de nici nu-i mai vedeau pe ceilalţi, se slobozi un ropot de tunete şi apoi de-ndată o grindină mare şi deasă, de care pilcul doamnelor se adăposti în casa unui ţăran din. Apropiere. Pietro cu fata, neavând alt adăpost la îndemână, dădură fuga într-o căsuţă veche şi cam dărăpănată, în care nu locuia nimeni, şi acolo, sub o grindă ce n-apucase să se surpe, se înghe-suiră unul într-altul, siliţi fiind să se atingă ca să încapă amândoi sub atâtica acoperiş. Şi apropierea aceasta îm-bărbătându-i oarecum, îi îndemnă să deie glas

dorinţelor ce-i frământau, drept care Pietro cel dinţii prinse a grăi zicând:

— O, dar-ar Dumnezeu să ţie grindina cât lumea, de e să stau cum stau acum!

La care fata zise:

— Şi mie mi-ar fi tare drag!

Şi la vorbele acestea ajunseră să mi se prindă de mâini şi să se strângă, şi de la strâns ajunseră la îmbrăţişat şi apoi la sărutat, în timp ce afară grindina nu contenea să bată. Şi, ca să nu mai povestesc cu de-amănuntul totul, v "i spune doar că vremea nu apucă să se ndrepte până ce ei, gustând cele mai de pe urmă plăceri ale iubirii, ajunseră să se înţeleagă astfel, încât şi-n viitor să-şi poată împărţi pe ascuns plăcerile şi bucuria. Iar când furtuna conteni, se puseră s-o aştepte pe mama fetei la marginea oraşului, care era aproape, iar apoi se întoarseră cu dânsa acasă.

Acolo, după aceea, punând la cale treaba în mare taină şi cu grijă, şi într-alte rânduri se întâlniră spre bucuria lor; dar într-o bună zi fata rămase grea – lucru de care amândoi se necăjiră foarte – şi ca atare încercă prin multe meşteşuguri să scape împotriva firii de sarcină; dar nu fu chip. Din care pricină, Pietro, temându-şi viaţa, se gândi să fugă şi îi spuse fetei. Dar ea, când auzi una ca asta, îi spuse:

— Dacă pleci, să ştii că mă omor.

La care vorbe, Pietro, care o iubea nespus de mult, răspunse:

— Cum ai vrea, iubito, să mai rămân aici? Sarcina ta o să ne dea de gol pe amândoi: pe tine au să te ierte lesne, dar eu în schimb am să plătesc şi vina ta şi-a mea.

— Pietro, răspunse fata, păcatul meu de bună seamă are să fie cunoscut; dar fii încredinţat c-al tău n-o să se ştie niciodată, de n-ai să-l spui chiar tu cumva.

Atuncea Pietro îi spuse:

— De vreme ce-mi făgăduieşti, rămân, dar ai de grijă să-ţi ţii făgăduinţa.

Fata, care-şi ţinuse sarcina pe cât putuse ascunsă, de la o vreme dându-şi seama că n-o mai/poate tăinui, din pricină că se îngroşa din ce în ce mai mult la trup, se apucă într-o zi şi c-un potop de lacrimi îi spuse maică-si adevărul, rugând-o s-o ajute. Doamna, mâhnită peste poate, o sudui cu vorbe grele şi apoi dori să afle cum se întâmplase treaba. Fata, cu gândul să-l mântuie pe Pietro, scorni un basm, îmbrobodind într-alt chip adevărul, iar mamă-sa îi dădu crezare si, ca să ascundă pozna fetei, o trimise la o moşie de-a lor la ţară. Acolo, când îi veni vremea să nască, fata începu şi ea să ţipe, cum fac femeile îndeobşte; dar ce să vezi! Cum maică-sa nu se gândise că bărbatul, care de când e lumea nu mai fusese acolo, ar fi putut să pice tocmai la vremea aceea, se întâmplă ca dânsul, venind de la vânat, să treacă chiar pe lângă odaia unde striga copila şi, uimit, că dea buzna înăuntru şi să întrebe ce se întâmplă. Femeia, dând obraz cu el, se ridică mâhnită şi-i povesti ce pacoste se abătuse asupra fetei. Dar el, mai neîncrezător decât fusese dânsa, îi spuse că-i cu neputinţă ca fata să nu ştie cine o lăsase grea şi ca atare vru cu orice preţ să afle; că de-ar fi fost, zicea, să spuie adevărul, atunci ar fi iertat-o; pe câtă vreme dacă nu, putea fără de alta să-şi ia rămas bun de la viaţă. Femeia se căzni pe cât putu să-l mulţumească cu cele ce spusese fata, dar nu fu chip. Bărbatul, înfierbântat de ciudă, se repezi cu spada trasă să se arunce asupra fetei – care într-acestea adusese pe lume un băieţaş – şi-i zise:

— Ori spui cine ţi-a fost ibovnic, ori, dacă nu, te omor pe loc.

Fata, temându-se de moarte, calcă făgăduinţa dată şi-i spuse tot ce se întâmplase între ea şi Pietro.

Când auzi una ca asta, messere Amerigo, ieşit din minţi de furie, fu cât p-aci să o înjunghie; dar, după ce-i zvârli în faţă veninul vorbelor pe care i le adunase în piept minia, urcându-se pe cal, se întoarse în goană la Trapani şi, după ce destăinui ruşinea pătimită din pricina lui Pietro unuia zis messer Currado, care era la Trapani locţiitorul regelui,

puse pe loc să-l prindă pe tânăr – care bietul habar n-avea să se păzească – - şi care, pus fiind la cazne,. Mărturisi tot ce făcuse. Pe urmă, după ce locţiitorul îl osândi la bice şi ştreang, messere Amerigo, căruia nu-i trecuse mânia nici prin osânda lui Pietro, gân-dindu-se să facă astfel, încât cei doi îndrăgostiţi cu copilaşul lor să moară câtestrei deodată, puse otravă într-o cupă cu vin şi încredinţând-o unui om de încredere, împreună cu un pumnal, îi zise:

— Du-te cu ele la Violante şi spune-i, ca din partea mea, s-aleagă fără de zăbavă una din aste două morţi r cuţitul sau otrava; că dacă nu, eu pun s-o ardă în faţa întregului oraş, aşa cuim merită. Pe urmă ia-i pruncul nou-născut, zdrobeşte-i capul de perete şi aruncă-l să-l mănânce câinii.

Cu atare fioroasă poruncă împotriva fetei şi a pruncului, dată de un părinte atât de crud, omuL porni la drum, mai mult îndemnat să facă rău decât să facă bine.

Între acestea Pietro, mergând spre spânzurătoare şi-n drum fiind biciuit, de către ostaşii stăpânirii, trecu, mânat de bunul plac al celor care-4 conduceau, prin faţa unui han în care se aflau trei nobili din Armenia, trimişi drept soli la Roma de către împăratul lor, spre a pune lucruri mari la cale cu papa, în legătură cu o cruciadă apropiată; şi nobilii aceştia trăseseră la han ca să serăcorească şi să se mai odihnească oleacă, fiind primiţi cu mare cinste de către oamenii de neam din Trapani şi mai cu seamă de către Amerigo. Or, auzind ei că trecea convoiul ce-l ducea pe Pietro, se apropiară de fereastră să vadă şi ei vinovatul. Şi privindu-l pe Pietro, care umbla cu mâinile legate înapoi şi gol de la brâu în sus, unul din cei trei soli pe care îl chema Fineo, om vârstnic şi cu greutate, văzu pe pieptul lui o pată purpurie, ce se vedea că nu-i văp-sită, ci de la sine sta în piele, ca petele pe care femeile de aici le-au poreclit rupe. Şi cât i-o văzu pe piept îşi aminti de un băieţaş de-al lui, care fusese prins cu cincisprezece ani în urmă de nişte hoţi de mare pe coasta din

Lajazzo şi despre care niciodată nu "mai putuse afla nimic; şi socotind ce vârstă putea să aibă bietul tânăr care umlbla încovoiat suib loviturile de bice, îşi de te seama că băiatul, de-ar fi trăit, ar fi avut aceeaşi vârstă acum, şi începu să-l - bănuiască din pricina acelui semn ca nu cumva să fi fost chiar el; or, cugetând că, de-ar fi fost, ar fi trebuit să-şi amintească de numele lui şi al părintelui său, cât şi de graiul armenesc, când se apropie de el, strigă;

— Teodoro

Pietro, când auzi eă-l strigă, ridică iute faţa şi atunci Fineo îl întrebă pe limba armenească:

— De unde eşti şi-al cui?

Străjerii care-l duceau, din supuşenie şi respect faţă da oaspetele de vază, se opriră în loc, astfel că Pietro îi răspunse:

— De fel sunt din Armenia, feciorul unuia pe nume Fineoy dar de mic copil am fost adus aicea, n-aş şti să spun de cine.

Fineo, auzind acestea, îşi dete seama că băiatul era fără îndoială chiar cel pierdut de dânsul, din care pricină, plângând, se coborî din han cu ceilalţi doi tovarăşi şi alergă să-l strângă în braţe, făcându-şi loc printre soldaţi; iar după ce-i zvârli pe umeri o mantie din stofă scumpă pe care -o avea în spate, rugă pe căpitanul străjii care-l ducea la ştreang s-aştepte acolo până când i-ar fi venit poruncă să-d ducă înapoi. Omul răspunse că e gata s-aştepte bucuros porunca.

Fineo, care într-acestea aflase din ce pricină fusese osândit băiatul, căci zvonul se împrăştiase ca focul pretutindeni, luându-şi tovarăşii cu sine şi slugile ce-i însoţeau, se dus& ţintă la messer Currado şi îi zise:

— Messere, tânărul pe care l-ai prigonit cu moartea, ca sclav, e liber şi mi-e fiu, drept care-i gata să se-nsoare cu aceea căreia se zice că i-ar fi luat el fecioria: de aceea fii bun şi întârzie îndeplinirea osândei, până ce-om şti de fata îl vrea pe dânsul de bărbat, ca nu cumva, de-i vrea, să te trezeşti c-ai călcat legea1.

1 în diferite ţări exista o lege după care un condamnat Ia spânzurătoare era graţiat, în cazul când s-ar fi găsit o fată care să se mărite cu el (n. t.).

Messer Currado, auzind că Pietro e fiul lui Fineo, se minună din cale-afară; şi fiindu-i oarecum ruşine, de vina sorţii, nu de-a lui, mărturisind că nobilul grăise cu dreptate, îl îndemnă degrabă să se întoarcă acasă şi, trimiţând după Amerigo, îi spuse tot ce aflase. Messer Amerigo, care credea că fata cu nepoţelul dimpreună fuseseră omo-râţi, se căina amarnic de cele ce făcuse, căci pricepu că • dacă dânsa ar mai fi fost în viaţă, toate ar fi mers acum • ca pe roate; totuşi trimise un sol în goană la locul unde se afla fata, cu vorbă ca porunca lui, de nu fusese împlinită, nici să nu se îndeplinească. Trimisul găsi pe omul de încredere al lui messere Amerigo batjocorind-o pe Violante cu vorbe de ocară, fiindcă, deşi îi arătase cuţitul şi • otrava, fata nu izbutea să ia o hotărâre aşa la repezeală, iar el vroia s-o pună s-aleagă cu de-a sila ori una ori cealaltă. Când auzi însă porunca, îi dete pace fetei şi se întoarse la stăpân să-i spună cum mersese treaba. Messer Amerigo se dezvinovăţi de cele întâmplate pe cât ştiu mai bine şi îşi ceru iertare cu lacrimile în ochi, zicând că dacă Teodoro doreşte s-o ia pe fată, el bucuros i-o dă. Fineo îl iertă deodată şi-i zise:

— Eu socot c-aşa e bine să se facă,; iar dacă băiatul nu primeşte s-o ieie de nevastă, atunci osânda s a-şi urmeze calea.

Căzând dar la învoială, părinţii îndrăgostiţilor se duseră împreună la Teodoro – care, bietul, deşi se bucura că-şi regăsise tatăl, încă mai tremura de frica morţii apropiate – şi-l întrebară dacă vrea s-o ia pe fată de nevastă. Băiatul, auzind că dacă ar vrea, Violante i-ar fi dată de nevastă, se bucură atât de mult, încât i se păru că sare din iad de-a dreptu-n rai şi le răspunse că el unul, dacă era pe voia iar, n-ar fi avut altă dorinţă mai mare ca aceasta. Apoi trimiseră la fată să afle şi dorinţa ei. Dânsa, auzind cele întâmplate cu Teodoro, cit şi cele care urmau să se întâmple, de unde îşi

aştepta, ca cea mai necăjită femeie de pe lume, moartea, după îndelungă stăruinţă, căci nu-i venea să-şi crează urechilor, se bucură puţin şi apoi răspunse că, dacă ar fi fost să facă după dorinţa ei, nimic n-ar fi putut s-o fericească mai deplin ca gândul de-a ajunge nevasta îui Teodoro; dar că, oricum, avea să facă ce-i poruncea părintele său.

Prin bună învoială dar, băiatul se însura cu fata, cu alai şi cu petrecere, spre marea mulţumire a întregului oraş. Apoi Violante dădu copilul să i-l crească si, mân-gâiată cum era, se făcu chiar mai frumoasă ca înainte; iar după ce se ridică din pat, se înfăţişă bătrânului Fineo, care fusese aşteptat să se întoarcă de la Roma, şi-i dovedi toată cinstea de care-i vrednic un părinte; iar dânsul, foarte mulţumit de-o noră aşa frumoasă, le rândui la tineri o nuntă ca-n poveşti, primind-o şi ţinând-o pe noră ca pe fata lui. Iar după vreo câteva zile, luându-şi cu sine pe corabie băiatul, nora şi nepotul, ii duse la Lajazzo, unde cei doi îndrăgostiţi trăiră câte zile avură, an pace şi huzur.

Povestea a opta

Nastagio degli Oneşti, iubind o fată din neamul Traversărilor, îşi cheltuieşte averea fără sa fie răsplătit de ea cu aceeaşi dragoste; rugat de-ai săi, pleacă la Chiassi, şi vede acolo un cavaler gonind din urmă o iată, pe care, după ce-o omoară, o taie şi o dă la dini. Pofteşte la o masă pe-ai săi şi pe iubită; dânsa vede cum o sfâşie clinii pe iată urmărită şi, îngrozindu-ae, de teamă să nu păţească tot aşa, îl ia de bărbat pe Nastagio.

Cât ce tăcu Lauretta, la porunca reginei, Filomena începu astfel:

— Plăcute doamne, dacă mila e o virtute pentru care suntem adesea lăudate, cruzimea noastră în schimb, cu străşnicie-i pedepsită de cel Atotputernic; şi spre a vă dovedi aceasta, cit şi spre a vă îndemna s-o alungaţi cu totul din inimile dumneavoastră, am să vă spun o istorioară pe cât de înduioşătoare, pe atâta de plăcută.

La Ravenna, veche cetate din Romagna, se aflau pe vremuri o mulţime de nobili şi bărbaţi de neam, iar printre dânşii un tânăr, pe care îl chema Nastagio degli Oneşti, ce după moartea tatălui şi-a unui unchi de-al său rămase putred de bogat. Şi tânărul acesta, precum se întâmplă adeseori cu tinerii, fiind neînsurat, se îndrăgosti de o copilă a lui Pablo Traversări – de neam cu mult mai mare ca el – nădăjduind, prin tot ce săvârşea în cinstea şi de dragul ei, c-are s-o facă şi pe dânsa să-l îndrăgească deopotrivă. Dar, deşi faptele îi erau măreţe şi frumoase şi vrednice de toată lauda, nu numai că nu-i foloseau, dar dimpotrivă ai fi zis că mai degrabă îi strică, atât de crud, de aspru şi de sălbatic se purta iubita lui cu dânsul: căci, ştiindu-se pesemne fără pereche de frumoasă şi nobilă, ea se ţinea atât de semeaţă şi de încrezută, încât nici el.

— Nici ce făcea nu era chip să-i placă. Ori treaba asta îl mâhnea atât de tare pe Nastagio, încât de multe ori din pricina durerii – tot gândi, ndu-; se în zadar – îl ispitise gândul să-şi pună capăt zilelor. Ci totuşi, stăpânindu-se, ajunse mai apoi să încerce de-atâtea şi atâtea ori s-o dea dinadins uitării sau, dacă ar fi putut, să o urască barem aşa cum îl ura şi dânsa. Dar în zadar lua hotărâri, căci se părea că dragostea, cu cât slăbeau nădejdile, cu atât a se aprindea mai tare.

Stăruind deci Nastagio în dragostea aceasta şi-n cheltuieli nesăbuite, prietenii săi şi rudele îşi dădură seama că cle-ar mai fi dus-o mult astfel, în foarte scurtă vretme s-ar fi pierdut pe sine, pierzându-şi şi averea; de aceea în mai multe rânduri îl sfătuiră şi-l rugară să plece din Ravenna şi să se ducă în altă parte să şază o bucată; căci în atare chip ar fi putut să-şi scadă şi dragostea şi cheltuiala. Nastagio nu o dată îşi râse de povaţa asta; dar până mai la urmă, fiindcă-l. Băteau mereu la cap, nemai-putând să zică nu, făgădui să plece. Făcând dar pregătiri uriaşe, de parc-ar fi plecat în Franţa, în Spania sau mai ştiu eu unde, pe ce meleaguri depărtate, ureându-se pe cal şi însoţit fiind de un

alai întreg de prieteni, plecă de la Ravenna şi-o luă spre un loc din apropiere, ca la^ vreo trei mile de oraş, loc ce se cheamă Chiassi şi acolo, după ce împărţi porunci să i se întindă corturi, le spuse prietenilor săi, care veniseră cu dânsul, să se întoarcă la Ravenna, căci el avea de gând să rămâie pe loc. Statorniein-du-şi dar Nastagio popas pe locul acela, se puse pe petreceri şi prinse a duce o viaţă mai strălucită ca oricare, poftind pe unii şi pe alţii la cină sau la prânz, după obiceiul său.

Dar într-o bună zi, pe-o vreme minunată, către început de mai, se întâmplă să-i vină în minte neîndurătoarea lui iubită, drept care, poruncind slugilor să plece şi să-l lase singur, ca să poată în voie gândi la draga lui, se apucă să hoinărească şi, tot umblând îngândurat, ajunse într-o pădurice de pini din apropiere. Şi către amiază, cum se afundase cale de-o poştă aproape în păduricea aceea, fără. Să-i pese nici de foame, nici de nimica altceva, i se păru deodată c-^aude un plâns sfâşietor şi nişte ţipete. Ascuţite ca de femeie parcă. Din care pricină, trezit din dulcea lui visare, îşi ridică obrazul să vadă ce se întâmplă şi se miră când se trezi în inima pădurii. Apoi, uitându-se înainte, printr-un bungeit de copăcel şi mărăcini văzu venind în goană către dânsul o frumuseţe de copilă, goală, cu părul răvăşit şi toată numai zigârieturi, care plângea şi se ruga. Strigând să i se dea iertare; şi mai văzu de asemeni c-o fugăreau sălbatic de-o parte şi de alta doi câini cumplit de răi şi mari, eiare o muşcau fără de milă când izbuteau să o ajungă; iar pe upma ei, gonind pe un armăsar mai. Negru ca ceaunul, văzu venind un cavaler înveşmântat în negru, foarte mânios la faţă şi care, e-un pumnal în mină, o ameninţa cu moartea, strigându-i vorbe îngrozitoare si. Straşnice sudălmi. Priveliştea aceasta îl copleşi de spaimă şi totodată de uimire, trezindu-i pân' la urmă şi mila de-sărmana fată, milă din care apoi miji dorinţa să o scape, de-ar fi putut, de chin şi moarte. Şi fiindcă n-avea arme-asupra lui, drept măciulie smuci o creangă dintr-un pom şi încercă s-aţie calea

dulăilor şi-a călăreţului care venea din urmă. Dar acesta, când văzu ce face, strigă la el din. Depărtare:

— Nastagio, nu te amesteca! Lasă-mi dulăii şi pe mine-să facem precum merită femeia asta ticăloasă.

Şi într-adevăr, câinii, vârându-şi colţii în coapse, opriră fata în loc, iar cavalerul, ajungând-o, se coborî din sa. Atunci Nastagio se apropie şi-i zise:

— Nu ştiu cine eşti, de mă cunoşti aşa de bine, dar eu aţâţă-ţi spun că-i lucru ruşinos să vezi un cavaler cu arme asupra lui că vrea cu dinadins să junghi. E o femeie lipsită de apărare, punându-i şi dulăi pe urme, de parc-ar fugări o fiară. Eu unul nu mă-mpac cu asta şi fii încredinţat că am s-o apăr cu dârzenie.

La care cavalerul răspunse după cum urmează:

— Nastagio, ca şi tine am văzut şi eu lumina zilei la Havenna, dar tu erai de-abia un prunc la vremea în oare eu – căruia mi s-a zis pe lume messer Guido degli Anastagi – eram îndrăgostit de ticăloasa asta cu mult mai mult decât eşti tu de fata Traversărilor. Şi într-o bună zi, din pricina mândriei şi a cruzimii ei, n-am mai putut să-mi rabd durerea şi cu pumnalul ăsta pe care-l vezi la mine-n mână m-am omorât din deznădejde şi Dumnezeu m-a osândit la chinurile veşnice. Nu după multă vreme dânsa, care de moartea mea se bucurase peste fire, muri, şi fiindcă-n pragul morţii nu se căi nici de cruzimea pe care mi-o arătase, nici de bucuria cu care chinurile mele o desfătaseră în viaţă • – ca una care îşi închipuia că nu păcătuieşte prin asta, ci câştigă în ochii tuturor – fu osândită şi ea la chinurile iadului. Şi numai ce se afundă în iad, că cerul ne şi rândui osânda laolaltă, pe ea punând-o să alerge în faţa mea, iară pe mine, care-am iubit-o atâta, s-o fugăresc ca pe-o duşmancă de moarte, nu ca pe-o iubită. Şi ori de câte ori o ajung, cu acest pumnal cu care m-am înjunghiat odinioară, o înjunghii şi o despic în două, scoţându-i inima din piept – inima aceea aspră şi rece că de gheaţă, în. Care n-au pătruns nici mila, nici iubirea – • şi

apoi, cu măruntaie cu tot o azvârl câinilor, precum ve-dea-vei de îndată. Nu după multă vreme însă, căci asta-i voia Domnului şi-a dreptei sale judecăţi, ca şi cum niciodată n-ar fi murit, învie şi începe iar să fugă amarnic, iar eu cu câinii în urma ei. Şi-n fiecare vinere o ajung la ceasul ăsta aici şi săvârşesc măcelul pe care ai să-l vezi de-ndată. Să nu-ţi închipui însă că-n celelalte zile avem răgaz să ne odihnim, ci dimpotrivă zi de zi o ajung mereu în alte locuri, în care ea şi-a dovedit cu fapta şi cu gândul cruzimea ei faţă de mine. Şi, din iubit ajung să-i fiu duşman de moarte, precum vezi, osânda mă sileşte s-o unmăresc într-acest chip ani mulţi, atâţia câte luni m-a chinuit şi ea în viaţă. Lasă-mă dar să fac pe voia dreptăţii celei sfinte şi nu te-mpotrivi puterii cu care n-ai putea să lupţi.

Nastagio, auzind acestea, cu părul ridicat măciucă în vârful capului, de groază, se trase cu sfială în lături şi aşteptă înfricoşat, cu ochii ţintă la copilă, să vază ce se întâmplă. Şi atuncea cavalerul, sfârşind ce avea de spus, strângând pumnalul în mână, ca un dulău turbat se năpusti. Asupra fetei – care în genunchi, ţinută zdravăn de cei doi. Câini, cerea îndurare – şi o lovi cu sete în piept, vârând în. Ea pumnalul până de ceea parte. Copila, cât ce fu străpunsă, se prăbuşi grămadă, ţipând şi hohotind întruna; iar cavalerul, punând mână la repezeală pe un cuţit, o spintecă până la sale şi apoi, scoţându-i inima şi cele dimprejur, le zvârli la câini, care, flămânzi şi hămesiţi, le înghiţiră într-o clipită. Curând însă copila, ca şi cum vis ar fi fost 'toate, se-ridică iute în picioare şi începu din nou s-alerge cu câinii după dânsa spre malurile mării. Iar cavalerul, încălecând şi luându-şi de pe jos pumnalul, se puse iar s-o fugărească, şi în curând se mistuiră departe în zări, pierind din ochii lui Nastagio.

Tânărul, după toate astea, şezu mult timp îngândurat, cuprins de milă şi de teamă; dar până mai la urmă îi căşună că treaba asta, de vreme ce se întâmplă în fiecare vinere, i-ar fi putut sluji, şi încă de minune. De aceea, însemnându-şi

locul, se întoarse la ai săi şi apoi, când socoti că-i vremea, trimise după rude şi prieteni şi le spuse:

— Voi mă-ndemnaţi de. Multă vreme s-o dau uitării pe aceea ce mi-e duşmană, nu iubită, şi să pun capăt risipei; sunt gata să v-ascult, de-mi îndepliniţi şi voi o rugă. Şi iată anume care: să faceţi tot ce-i cu putinţă ca vinerea ce vine messer Paolo Traversări, cu fata, cu nevasta şi toate celelalte doamne ce se înrudesc cu dânşii, cât şi altele, care vreţi voi, să vie aici la prânz, la mine. Şi veţi afla atunci şi pricina care mă îndeamnă să vă cer aceasta.

Cei ce fuseseră rugaţi găsiră simplă treaba asta şi după ce se-ntoarseră la Ravenna, la vremea potrivită poftiră la ospăţ pe toţi chemaţii lui Nastagio. Şi, deşi fata se lăsă cam greu înduplecată, până la urmă totuşi veni şi ea cu ceilalţi. Nastagio pregăti din vreme ospăţ îmbelşugat şi mândru porunci ca mesele să fie aşezate sub pini, în preajma locului unde văzuse întâmplarea cu fata nemiloasă; şi aşezându-şi musafirii la masă, îi potrivi aşa încât iubita lui să şază cu faţa către locul unde avea să se petreacă cumplita întâmplare.

Pe când mesenii dar gustau din ultimele feluri, se auziră dintr-o dată plânsul şi ţipetele fetei care fugea gonită. De care lucru cei de faţă miraţi peste măsură, văzând că nimeni dintre dânşii nu ştie ce se întâmrplă, se ridicară în picioare să vază ce-i şi atunci zăriră copila îndurerată, pe cavaler şi câini; şi până a n-apuca să se dezmeticească bine, aceia fură printre dânşii. O larmă asurzitoare se încinse în jurul clinilor şi-a cavalerului şi mulţi săriră în ajutorul copilei urmărite. Dar cavalerul, agrăindu-i pe -toţi cu aceleaşi vorbe cu care îl agrăise şi pe Nastagio prima oară, nu numai că-i făcu să dea înapoi, dar pe deasupra îi şi băga-n sperieţi şi-i ului cu vorba lui; iar când se năpusti s-o spintece pe fată, câte femei se aflau de faţă (şi dintre care multe, ori că fuseseră înrudite cu fata sau cavalerul, ori că-şi mai aminteau şi-acum de dragostea şi moartea lui), toate porniră a hohoti cu atâta jale şi durere, de-ai fi crezut că

lor, nu ei, le scoate inima, din piept. Şi când măcelul se sfârşi, iar cavalerul cu copila pieriră în depărtare, toţi cei care-i văzuseră se apucară să vorbească de întâmplarea aceasta şi multă vreme îi suciră pe-o parte şi pe alta tâlcul.

Dar dintre toţi, cea care se îngrozi mai tare fu tocmai nemiloasa iubită a lui Nastagio. Căci ea, care văzuse şi auzise limpede tot ce se petrecuse, îşi aminti de asprimea pe care pururi o vădise sărmanului Nastagio şi ca atare îşi dete seama că întâmplarea aceea şi vorbele auzite erau pentru ea în primul rând şi abia pe urmă pentru ceilalţi; din care pricină înfricoşată, se şi vedea fugind cu el mî-nios pe urme şi cu dulăii pe de lături. Şi-asa-i pătrunse spaima în oase, încât, ca nu cumva să aibă a pătimi şi ea aceeaşi soartă îngrozitoare, abia aşteptă să afle prilejul potrivit (care de altfel se ivi chiar în aceeaşi seară) şi, preschimbându^şi ura în dragoste, trimise în taină o slugă credincioasă la Nastagio, care-l rugă din partea ei să aibă bunătatea să vie pân' la dânsa, căci era gata a face întocmai cum i-ar fi fost pe voie lui. Nastagio îi răspunse că era foarte bucuros de vorbele trimise, dar că, de se învoia şi dânsa, poftea s-o aibă în chip cinstit, drept soaţă legiuită adică. Fata, care ştia prea bine că n-atârna decât de ea să-i fie ori nu nevastă, răspunse că se învoieşte. Drept care, purtându-şi singură solia, le spuse părinţilor ică-i bună bucuroasă să se mărite cu Nastagio; de care dânşii fură nespus de mulţumiţi. Iar când veni duminica, Nastagio se însura cu fata şi rânduiră nuntă mare, trăind pe urmă fericiţi. Cât despre spaimă trasă, ea nu fu numai pricina acestui singur bine: căci doamnele de la Ravenna înfricoşate foarte, pe urma acestei întâmplări se înduplecară mult mai iute la poftele bărbaţilor decât mai înainte vreme.

Povestea a noua

Federigo degli Alberighi iubeşte fără a fi iubit, îşi risipeşte avutul în dărnicii şi pân' la urmă, rămas cu un singur şoim, i-l dă în bucate doamnei îndrăgite, ce-i preacinstise casa;

iar dânsa, înduioşată, îl ia de soţ şi face dihtr-însul om bogat.

Filomena îşi isprăvise vorba, când regina, văzând că nimeni altul nu mai avea de povestit, afară doar de Dio-neo, cel rânduit să spună povestea de pe urmă, voioasă prinse a zice:

— E rândul meu acum; şi eu, iubite doamne, sunt bucuroasă să deapăn o poveste, întrucâtva asemănătoare celeilalte, nu doar ca să pricepeţi din tâlcul ei ce poate face frumuseţea voastră cu inimile alese, dar şi ca să învăţaţi î dărui voi înşivă răsplata cuvenită, când e pe drept s-o daţi, fără a lăsa ca soarta s-o împartă după capul ei. Căei ea de obicei nu dă cu judecată, ci numai pe unii îi prisoseşte, după bunul ei plac.

Se cade dar să ştiţi că lacopo di Borghese Domenichi, care a trăit – şi poate mai trăieşte şi astăzi – - în oraşul nostru, socotit de toţi ca un om de mare vază şi cu multa greutate, mai vrednic de renume prin darurile firii şi prin purtarea lui decât prin neamul lui cel vechi, ajuns la bă-trâneţe, se bucura să-şi treacă vremea povestind cu vecinii sau cu cine se nimerea despre întâmplări trecute, lucru pe care se pricepea să-l facă cu mai multă rânduială, cu mai bună aducere aminte şi cu vorbe mai alese ca nimeni" altul. Or, printre alte minunate întâmplări, obişnuia bătrânul să povestească că trăia pe vremuri la Florenţa un tânăr, pe nume Federigo, al lui messer Filippo Alberighi, mâi preţuit decât oricare altul din Toscana pentru iscusinţa cu care mânuia armele şi pentru curtenia lui desăvârşită. Ţî-nărui, precum se întâmplă adeseori cu cei bogaţi la suflet,. se îndrăgosti de o doamnă, monna Giovanna pe nume, socotită pe vremea aceea drept una dintre cele mai frumoase şi mai plăcute doamne din câte se aflau în Florenţa. Şi, ca să izbutească a-i dobândi iubirea, tânărul se războia în întreceri, în luptele călări, orânduia ospeţe şi-şi dăruia îmbelşugat mesenii, irosindu-şi pe necumpătate avutul. Dar doamna, pe cât de frumoasă, pe atât de cinstită, nu lua

nimica în seamă, nici fapta săvârşită, nici pe făptaşul ei. Cheltuind dar Federigo peste puterile sale, fără a dobândi nimica în schimb, precum uşor se întâmplă, dădu de fundul sacului şi se trezi sărac, c-o biată moşioara de pe urma căreia trăia cu strâmtoare, şi cu un şoim de soi, cuart nu găseai altul. Din care pricină, iubind mai tare ca ori-când şi părându-i-se cu neputinţă să mai rămâie la oraş aşa sărac cum era, hotărî să se aşeze la Campi, unde-şi avea moşia. Şi acolo, umblând la vânătoare, fără să ceară nimănui nimica, de bine de rău, cum putea, îşi purta cu răbdare sărăcia.

Or, într-acestea, pe când Federigo scăpătase cu desăvâr-şire, se întâmplă într-o bună zi ca bărbatul monnei Gio-l42 vanna să cadă la pat; şi văzându-şi sfârşitul aproape, omul îşi făcu testamentul şi rândui moştenitor al avuţiilor sale, multe şi nemăsurate, pe un fiu al lui, destul de măricel, iar de s-ar fi întâmplat ca băiatul să moară fără urmaş, rânduia aşijderea ca monna Giovanna, pe care o iubise cu credinţă, să-i rămâie moştenitoare; apoi îşi dădu sufletul. Rămânând văduvă, monna Giovanna, după obiceiul femeilor noastre, îşi petrecea verile, dimpreună cu băiatul ei, la ţară, pe o moşie vecină cu pământul lui Federigo. Din care pricină băiatul prinse a se împrieteni cu cavalerul şi a prinde drag de păsări şi de câini; şi cum văzuse adesea şoimul lui Federigo zburând, îl îndrăgise din cale-afară. Şi-ar fi dorit cu tot dinadinsul să-l aibă, dar nu cuteza să i-l ceară, căci ştia prea bine cât de dragă îi era cavalerului pasărea. Aşa stând lucrurile, se întâmplă ca băiatul să se îmoblnăvească; din care pricină niaică-sa, îndurerată foarte, ca una ce doar pe el îl mai avea pe lume şi îl iubea ca pe ochii din cap, cât e ziua de mare nu se mişca de lingă el, nu contenea cu mângâierile şi-l întreba mereu de nu-şi dorea cu osebire ceva anume, şi se ruga de el să-i spuie ce, căci de-i şedea în puteri, s-ar fi trudit oricum să-i împlinească voia. Băiatul, auzind şi azi şi inâine, mereu aceeaşi rugare, zise:

— Măicuţă, de-ai izbuti să câştigi pentru -mine şoimul lui Federigo, cred că m-aş face bine.

Femeia, auzind aceasta, rămase pe gânduri şi apoi începu să cugete la cele ce avea de făcut. Ştia prea bine că Federigo o iubise vreme îndelungată, dar cunoştea de asemeni că ea, din partea ei, nu-l învrednicise nici măcar c-o privire; de aceea îşi spunea în sine: "Cum aş putea trimite după şoim sau să mă duc chiar eu să-l cer, când, după câte aud, pasărea e cea mai vrednică din câte zboară pe lume şi pe deasupra îi aduce şi foloase? Şi cum m-ar lăsa inima să-i iau unui om cumsecade singura bucurie care i-a mai rămas pe lume?" Şi, hărţuită de gânduri, deşi era încredinţată c-ar fi fost de ajuns să-l ceară ca să-l dobândească pe dată, neştiind ce să-i răspundă bălaiului, sta locului muncită de îndoieli. Ci până mai la urmă, Tăzbită de dragostea pentru copil, ca să-i facă pe voie, hotărî, fie ce-o fi, nu să trimită, ci să meargă chiar ea după soim şi să i-l aducă de îndată., li zise dar:

— Băiatul mamei, fii pe pace şi caută de mi te fă bine, că mâine dimineaţă îţi făgăduiesc că nu m-apuc de nici o treabă până nu m-oi duce după şoim să ţi-l aduc încoace. Băiatul, bucuros nevoie mare, păru că prinde iar puteri. A doua zi de dimineaţă, femeia, luând cu sine o însoţitoare, porni, chipurile, la plimbare si, ajungând la căsuţa lui Federigo, întrebă de el. Fiindcă nici în ziua aceea şi nici mai înainte, vremea nu se arătase a fi prielnică vână-torii, Federigo se afla cu treabă în grădină. Şi, auzind-o de la poartă pe monna Giovanna că întreabă de dânsul, se miră foarte şi-i ieşi bucuros în cale. Femeia, văzându-I că vine, porni înaintea lui cu zâmbetul pe buze. Şi, după ce primi bineţe de la dânsul, îi spuse:

— Bine te-am găsit, Federigo. Şi apoi urmă: Am venit să-ţi răsplătesc toate neajunsurile pe care le-ai pătimit pe vremea când (mă iubeai; şi atare mi-e răsplata, că. Vreau acum, în bună prietenie să stau la masa ta, dimpreună cu însoţitoarea mea aici de faţă.

La care Federigo răspunse cu umilinţă: |;

— Doamnă, nu-mi amintesc să fi pătimit vreun neajuns din parte-ţi, ci numai bine; atât de mult, încât de-am fost cândva mai vrednic decât alţii, e mulţumită ţie şi dragostei ce pururi ţi-am purtat. Iar de venirea. Ta de bunăvoie încoace, mă bucur mult mai mult decât de mi-ar fi dată averea întreagă înapoi s-o împrăştii iarăşi ca-nainte, deşi la om sărac mi te minară paşii.

Şi, zicând acestea, cu multă ruşine pentru sărăcia lui, o pofti în casă şi apoi o plimbă prin grădină; şi acolo, ne-aflând pe nimeni mai potrivit să-i ţie tovărăşie, îi. Spuse:

— Doamnă, cum alţii nu-s pe-aici, femeia asta de treabă, nevasta slujitorului meu, ţi-o ţine de urât, până ce eu rn-oi îngriji de masă.

Deşi era sărac ca vai de lume acum, Federigo n-avusese încă: prilejul să-şi dea seama cit de nesocotit îşi risipise avutul, în dimineaţa aceea însă, neaflând în casă nimic cu ce să poată ospăta femeia de dragul căreia cinstise odinioară a'tâta amar de lume, cu vârf şi îndesat îşi căina risipa. Şi, zbuciumat din cale-afară, blestemându-şi ursita şi învârtindu-se de colo până colo ca ieşit din. Minţi, ne-aflând nici bani nici altceva să dea, pe chezăşie, fiind şi târzie ora, şi în el mare dorinţa de a-şi ospăta iubita măcar cu cit de cât, iar pe de altă parte nevrând să ieie cu împrumut nici barem de la slujitorul său, se nimeri să dea cu ochii de bunătatea lui de şoim, ce sta proptit pe un leat în cămăruţa lui. Şi cum n-avea încotro, puse mâna pe el şiv văzând că-i gras, îl socoti vrednic să sadă în talgerul unei femei ca dânsa. De aceea, fără a mai sta pe gânduri, îi suci gâtul şi-l dădu degrabă unei slujnicuţe să-l cureţe de pene şi să-l grijească bine, punându-l la frigare. Apoi, din bruma de albituri ce-o mai păstrase, aşternu 'masa cu feţe ca zăpada şi, bucuros nevoie mare, se întoarse în grădină, spunându-i monnei Giovanna că masa, după slabele-i puteri rânduită, era gata. Doamna, dimpreună cu însoţitoarea. Ei, sculându-se, porni la masă si, fără a cunoaşte bucatele, dimpreună cu Federigo ce le servea cu plecăciune, mân~ cară bietul şoim.

Apoi, ridicându-se de la masă, după ce petrecuseră o-bucată de vreme vorbind de una şi de alta, monna Giovanna, socotind că-i vremea să-i spună lui Federigo de ce venise, cu glas duios prinse a grăi:

— Federigo, de-ţi aminteşti cumva de viaţa ta de odinioară şi de purtarea mea, ipe care poate aspră şi crudă ai socotit-o, nu mă-ndoiesc c-ai să te miri de îndrăzneala mea, auzind pricina ce mă aduce la tine; dar de-ai avea copii sau de-ai fi avut măcar, astfel încât prin ei să-ţi fie dat să judeci câtă putere adună iubirea părintească, sunt sigură că m-ai ierta măcar în parte, dacă nu pe de-a întregul. Dar dacă tu nu ai copii, eu am şi ca atare nu pot să lepăd legea ursită părinţilor; se cade dar să. Mă supun şi eu acestei legi si, împotriva mea şi-a oricărei cuviinţe şi îndatoriri, mă văd silită acum să-ţi cer tm dar, ce ştiu că ţi-e mai drag ca orişice pe lume (şi pe bună dreptate, căci soarta ta vrăjmaşă nu ţi-a lăsat altă bucurie, altă mângâiere sau desfătare în afară de asta). Şoimul ţi-l cer

— Decameronul, voi. N – cd. 80 în dar; şoimul pe care copilul meu l-a îndrăcit a> tat de; mult încât, de nu i-l duc, mă tem că-l va răpune boala şi mi-l va lua din viaţă. De aceea, dar te rog, nu pentru -dragostea ce-mi porţi, faţă de care n-ai nici o îndatorire, ci pentru inima-ţi aleasă, ce-ai dovedit că-i mai presus decât a celorlalţi prin curtenia ei, să fii atât de bun şi să mi-l dai, ca prin atare dar să zic şi eu că mi-am scăpat copilul de la moarte şi c-am făcut din el un om ce-ţi va purta de-a pururi mulţumită.

Federigo, auzind ce-i cere monna Giovanna şi ştiin-• du-se neputincios să-i împlinească voia, căci îi dăduse şoimul în bucate, nu prididi, sărmanul, nici un cuvânt să spuie, că-l şi podidi plânsul, acolo-n faţa ei. Iar doamna, văzându-i lacrimile amare şi crezând dintâi că plânge din pricina mâhnirii că s-ar despărţi de şoim, era cit pe-aci -să-i spună că nu-l imai vrea în dar, dar, stăpânindu-şi vorba, aşteptă cuminte să-i treacă amărăciunea şi să-i auză glasul. Şi într-un târziu, Federigo răspunse:

— Doamnă, din ziua în care Domnul mi-a răsădit în piept iubirea pentru tine, de nesfârşite ori am socotit că • soarta mi-e aprigă vrăjmaşă şi m-am şi plâns de dânsa; • dar relele trecute îmi par nimica toată faţă de răul crunt cu care acum mă-ncearcă. Căci de-oi trăi şi o mie de ani, tot n-am să o iert – gândind e-ai pus piciorul în casa mea săracă, în care n-ai venit pe vremea când te-aştepta bogată, şi c-ai venit să-mi ceri un dar mărunt, iar eu, din vina ei, a sorţii, nu-i chip să ţi-l pot da; şi am să-ţi spun şi pricina. Când 'mi-a fost dat s-aud cum că pofteşti să-mi cinsteşti masa, gândindu-mă la rangul şi vrednicia ta, am socotit că s-ar cădea, pe măsura puterilor mele, să te omenesc cu bucate mai iscumpe decât acele ce obişnuit se dau mesenilor la masă. Şi-atuncea, amintindu-mi de şoimul ce mi-l ceri, cât şi de preţul lui, am socotit că-i vrednic să ţi-l aşez în faţă; şi tocmai adineauri ţi l-am servit pe talger, gândind că-i dau prea bună şi vrednică întrebuinţare. Dar, fiindcă văd acuma că l-ai fi dorit viu, atâta amar mă-ncearcă, încât în veci n-oi izbuti să-mi aflu somn ori alinare.

Şi zicând acestea porunci să i se arate doamnei, drept bună mărturie, picioarele, penele şi pliscul.

Doamna, pricepându-i fapta îl dojeni mai întâi că-şi omorâse mândreţea lui de soim de dragul unei femei, iar mai apoi, în sinea ei, îi lăudă multa mărinimie pe care sărăcia nu izbutise şi nici n-avea să izbutească a i-o ştirbi vreodată. Apoi, luându-şi nădejdea şi gândul de la şoim, temându-se că boala îi va răpi copilul, plecă mâhnită foarte şi se întoarse acasă. Acolo, fecioraşul, de dorul după şoim, ori poate frânt de boală, la foarte scurtă vreme se petrecu din viaţă, spre amărăciunea multă şi grea a maicii sale. Şi după lacrimi multe şi jale nesfârşită, la un răstimp, fraţii doamnei se apucară s-o îmboldească să se mărite iar, căci era încă tânără şi bogată pe deasupra. Doamna,., deşi nu prea voia, văzându-se îmboldită, îşi aminti cu drag de Federigo şi de ^mărinimia pe care o dovedise în fapta de pe

urmă, când omorâse şoimul spre a o cinsti pe dânsa, şi le zise fraţilor:

— De-ar fi pe voia voastră, eu aş rămâne bucuroasă, aşa cum sunt: dar de vă e cu dinadins să îmi aleg bărbat, eu una nu vreau altul decât pe Federigo degli AlberighL

La care fraţii doamnei, bătându-şi joc de dânsa, îi spuseră:

— Da' proastă eşti! Auzi ce zice? Îl vrea pe Federigo, care-i sărac lipit.

Dar dânsa le răspunse:

— Eu ştiu c-aveţi dreptate; dar decât multă avere să-şi: caute om s-o ţie, mai bine om o dată să fie vrednic de-avere.

Fraţii, dacă văzură c-aşa vrea ea şi pace, ştiindu-l pe Federigo, deşi sărac, om de ispravă, făcură voia doamnei şi i-o dădură de nevastă cu averea ei cu tot. Iar el, văzându-se însurat cu cea pe care o îndrăgise mai mult ca orice pe Iunie şi pe deasupra şi bogat, trăi cu ea în desfătare pân' la sfârşitul vieţii, vădindu-se mai chibzuit în mânuirea banilor decât fusese odinioară.

H.; &• 147

Povestea a zecea

Pietro din Vinciolo cinează la nişte prieteni, iar nevastă-sa îşi aduce în casă un tânăr; bărbatul se întoarce şi ea îl ascunde pe tânăr sub o coşarcă de găini. Pietro îi povesteşte că-n casa Ercolanilor, unde cinase el, fusese aflat un tânăr adus în casă de nevastă; femeia o face de două parale pe nevasta lui Krcolano. Din nenorocire, un catâr pune copita pe degetele tânărului, care şedea pitit sub coş; băiatul strigă, Pietro îl vede şi află înşelăciunea nevesti-şi cu. Care, din blăstămă-ţia lui, până la urmă se împacă.

Regina îşi isprăvise povestea şi cei de faţă îl preamăreau pe Dumnezeu, care-i dăduse răsplata cuvenită bietului Federigo, eând Dioneo, care nicicând nu aştepta îmbiere, prinse a grăi astfel:

— Eu nu ştiu, zău, să vie oare dintr-o meteahnă întâmplătoare, sădită în sufletele noastre de obiceiurile ticăloase, sau din păcat firesc îndemnul de a râde de cele

rele mai degrabă decât de cele bune şi mai cu seamă atunci când nu pe noi ne atinge răul. Oricum, de vreme ce osteneala pe care mi-am dat-o şi-ntr-alte rânduri şi pe care sunt gata să mi-o dau şi acum nu urmăreşte altceva decât s-alunge întristarea din inimile dumneavoastră, îndrăgostite doamne, şi să v-aducă veselie şi zâmbete pe faţă, deşi subiectul povestirii mele nu-i tocmai prea cinstit, eu totuşi am b-o povestesc, căci e cu haz. Iar dumneavoastră ascuitând-o, faceţi cum obişnuiţi a face şi când intraţi în-tr-o grădină şi când, cu mâna voastră cea gingaşă, culegeţi trandafirii, iar spinii îi lăsaţi deoparte; lucru pe care ele astă dată îl veţi putea îndeplini, dacă veţi da deoparte omul rău din istorioară, lăsându-l să se bălăcească întru necinste şi năpastă, şi-n schimb veţi râde bucuroase de păcălelile nevestei, păstrându-vă pe altă dată mila pentru cei ce-s urgisiţi.

Trăia în Perugia, nu demult, un bogătaş pe care îl chema Pietro din Vinciolo şi care se însura într-o bună zi, dar nu atât de dragul căsniciei, cât mai degrabă, pasămite, spre a-i înşela pe ceilalţi şi spre a mai risipi părerea pe care şi-o făcuseră toţi perugienii despre dânsul; şi soarta se găsi să-i mulţumească pofta cu o nevastă tânără şi zdravănă, o roşcovană plină de draci, căreia doi bărbaţi i-ar fi trebuit, nu unul; şi tocmai ei, sărmana, se nimeri să-i pice un soţ de soiul ăsta, căruia nu-i sta capul nici cât de cât la ea, ci la cu totul altceva. De care lucru dânsa, cu vremea dându-şi seama, cum se ştia pe sine proaspătă şi frumoasă, voinică şi-n putere, dintru început se necăji amarnic şi nu o dată îşi sudui cu vorbe grele omul, cu care zi şi noapte tot într-> o sfadă o ducea. Pe urmă însă, pricepând că toate astea mai degrabă îi vestejeau ei tinereţea decât îl îndreptau pe el, îşi zise în sinea ei: "Nenorocitul ăsta mă dă pe mine la o parte, ca el să-şi facă mendrele în voie cu bărbaţii; -da' las' c-am să i-o fac eu lui, de să mă ţie minte! Că eu im-am măritat cu el şi i-am adus zestre frumoasă ştiindu-l bărbat şi ca atare gândeam că -de!

— Pofteşte şi el la/ce poftesc şi chiar şi trebuie să poftească bărbaţii, că de ştiam că nu-i bărbat nu-l luam în ruptul capului. Dar dumnealui, care ştia, vezi bine, că-s femeie, de ce ni-a luat dacă nu rabdă să vază în ochi muierile? Zău, asta una nu mai 'merge! Că eu, dac-aş fi vrut să nu mai ştiu de lume.

— M-aş fi călugărit şi pace; pe cită vreme aşa, poftind să am parte de ea şi aflându-mă într-însa, dac-oi şedea s-aştept plăcere de la el, apăi să ştii că numai bine îmbătrânesc tot aşteptând, iar când oi fi bătrână are să-mi vie mintea la cap şi-are să-mi pară irău că mi-am pierdut zadarnLc tinereţile. Nu el tnă-nvaţă oare mai bine ca oricare altul, cu pilda lui, să-mi fac de cap şi să mă-mbii şi eu la ce se-mbie dumnealui? Pe câtă vreme în el atare desfătare e ruşinoasă şi hulită, în mine e vrednică de laudă. Că eu mă împotrivesc doar legii, pe câtă vreme el nu numai legii, dar şi firii."

Gândindu-se femeia într-acest chip, şi nu o dată, ca să-şi preschimbe gândul pe ascuns în faptă împlinită, intră în vorbă c-o bătrână, care aducea leit cu sfânta Verdiana – aceea de-i hrănea pe şerpi – şi care pururi cu rozariu-n mâini cutreiera bisericile şi nu le vorbea de alte cele decât de viaţa sfinţilor ori despre rănile sfântului Francisc, tre-când în ochii tuturor drept o adevărată sfânta; si, când cugetă femeia că-i vremea să vorbească, mărturisi bătrî-nei tot ce-i şedea în gând să facă şi dânsa îi zise aşa:

— Oopila mea, cel veşnic, care-i atoateştiutor, ştie că nu greşeşti dac-ai să faci precum mi-ai ispus: şi, chiar de n-ai avea o pricină anume, încă ar trebui s-o faci, şi tu şi orişice femeie 'de anii tăi, numai şi numai spre a nu vă pierde tinereţea, căci nu-i durere mai amară pentru. Aceia care ajung s-o simtă chiar pe pielea lor deeât să ştii că ţi-ai pierdut degeaba tinereţea. Că noi, dac-am îmbătrî-nit, la ce naiba 'mai suntem bune decât să stăm la gura vetrei şi să păzim cenuşa? Şi dac-o ştie cineva şi-ţi dă încredinţare, apăi să ştii că eu îs aia; c-abia acu la bătrî-neţe şi fără de folos îmi dau seama cu durere şi cu straşnice păreri de rău ce de

mai timp mi-am irosit în tinereţea mea; ce-i drept, nu l-am pierdut chiar tot (n-aş, vrea să crezi c-am fost o proastă), dar totuşi nu l-am folosit pe cât mi-ar fi plăcut; şi când mi-aduc aminte' de asta şi mă văd în halu-n care sunt, că nici de obiele nu mi-^s bună, mă şltie Dumnezeu ce pătimesc, biata de mine! Vezi, cu bărbaţii nu-i aşa: că ei din naştere sunt buni la câte toate treburi şi nu la una singură, ca noi; ba pe deasupra la bătrâneţe mulţi din ei plătesc mai mult ca-n tinereţe. Dar bietele femei numai de asta-s bune; de asta şi de prunci. Că doar de-aceea se şi nasc şi d-aia sunt iubite, De n-ar fi să-ţi dai seama dintr-altele de lucrul ăsta, 'numai după asta una, că adică nouă, ne stă capul numai şi. Numai la iubire, şi ai putea să vezi c-aşa e cum îţi spun, Unde mai pui că o femeie e-n stare să sleiască nenumăraţi bărbaţi, pe câtă vreme mulţi bărbaţi nu dau de cap unei femei. Or, fiindcă noi suntem făcute anume pentru asta, mă-ntorc şi zic că bine faci dacă-i plăteşti bărbatului ocară cu ocară, ca nu cumva la bătrâneţe să te trezeşti că sufletul îţi bagă vină trupului. Din viaţă şi din lumea asta atâta ai cât îţi iei singur: şi mai cu seamă noi, femeile, care se cade să folosim prilejul şi vremea ce ni-e dată mai mult decât bărbaţii. Că noi, pre câte vezi, dac-am îmbătrânit o dată, nici bărbăţelul şi nici dracul nu ne mai caută-n coarne, ci ne gonesc în cuhnie şi băsmuim cu mâţa ori să. Purtăm de grijă la blide şi la străchini. Ba chiar mai rău, că dumnealor îşi fac şi râs de noi şi zic: "la tinerele plăcinţele, la babe lături şi stropsele" şi alte câte necuviinţe. TDa' ca să nu mai lungesc vorba, îţi spun chiar de pe acum că nimănui n-ai fi putut să-ţi descarci sufletul mai bine şi cu mai mult folos ca mie: că nu-i bărbat pe lumea asta, să fie cât de spilcuit, de pomădat şi înţolit, la care eu să. Nu cutez a-i spune tot ce e de lipsă şi nici aşa de aspru ori necioplit, încât eu una să nu-l înmoi si, să nu-l fac să-rni îndeplinească voia. Alege-ţi unul, mi-l arată şi pe urmă las' pe mine! Da' să nu uiţi, copilă dragă, c-astept şi eu ceva, ca una ce-s săracă şi vreau chiar de pe acum să mi te pomenesc în toate rugăciunile, ca

Dumnezeu să-ţi facă parte şi ţie şi la morţii tăi de viaţă veşnică şi bine., Şi-aci sfârşi cu vorba.

Rămase dar femeia bun înţeleasă cu bătrâna că dacă ar fi văzut un tânăr care trecea cam des pe acolo – aşa şi aşa, şi-i spuse din cap până-n picioare cum arată băiatul – să facă ce ştia; si, dându-i o bucată de carne afumată, îi făcu vânt cu Dumnezeu. Nu după multă vreme bătrâna îi aduse în casă pe tânărul cu pricina şi după câtva timp pe altul, precum şi-i alegea femeia, ce, cu fereală de bărbat, de câte ori putea, nu se sfia să-şi facă pofta.

Acu, se nimeri într-o seară ca dumnealui, bărbatul, să meargă să cineze c-un prieten, căruia-i zicea pe nume Ercolano; şi-atunci femeia porunci codoaşei să-i aducă în casă pe un tânăr – unul din cei mai chipeşi şi mai plăcuţi holtei din Perugia – iar bătrâna i-l aduse iute-iute. Şi abia se aşezaseră femeia cu băiatul la anasă să mănânce, când hop, pică şi Pietro, chemând de afară să-i deschidă. Femeia, auzindu-l, se socoti pierdută; dar totuşi, încer-când să vadă de-l poate ascunde pe băiat, cum nu-i dădea prin cap să-l scoată pe undeva afară ori să-l pitească în-tr-altă parte, aflându-se lângă odaia în care ei şedeau la masă o prispă, îl piti acolo sub o coşarcă de găini care-i era la îndemână şi azvârli deasupra ei un sac pe care peste zi pusese să-l golească; apoi dădu fuga la uşă ca să-i deschidă dumnealui şi, după ce intră în casă, îi zise:

— Ţii, da' repede aţi mai cinat în astă-seară!

Pietro răspunse:

— Da' de unde! Nici n-am pus gura pe mâncare.

— Şi pentru ce, mă rog? Îl întrebă femeia.

Pietro răspunse:

— Laca-ţi spun: de abia ne aşezasem la masă – Ercolano, nevastă-sa şi cu imine – şi-am auzit ca un strănut de undeva de-aproape, pe care nu l-am luat în seamă nici prima nici a doua oară; da' ăl de strănutase, mai strănu-tând şi-a treia oară, şi-a patra, şi-a cinoea, şi de mai multe ori la rând, am prins a ne mira cu toţii; drept care Erco-lano, care se

ciondănise oleacă cu nevastă-sa, fiindcă femeia ne ţinuse cam multişor la uşă până să ne deschidă, grăi înciudat: "Ce naâba-i asta? Cine strănută aici?" şi ridicându-se de la masă, se duse către o scară care se afla. Acolo şi care avea sub ea, precum găseşti în orice casă, un fel de cotlon făcut din scânduri, în care să înfunzi de toate. Şi, fiindcă din cotlonul cela i se păruse c-auzise strănutul, descuie uşiţa care dădea înăuntru şi cât ce o deschise se împrăştie în casă o straşnică putoare de pucioasă. Deşi mai înainte – când noi, simţind ceva, o întrebasem de miros – femeia ne spusese: Mai adineauri am albit nişte tulpane cu pucioasă şi-am pus pe urmă sub scara de colo tigăiţa în care o presăraseni ca să le afume bine; d-aia miroase aşa", Errolano, după ce descuie uşiţa. Şi se împrăştie oleacă fumul, uitându-se înăuntru, văzu pe cel ce strănutase şi încă strănuta, săracul, căci îl pişcă, straşnic duhoarea şi-l îneca pucioasa aşa de tare, încât de-ar mai fi stat puţin acolo, nici de strănutat, nici de nimic n-ar mai fi fost în stare. Când îl văzu Ercolano, strigă: "Aha, pricep eu acum de ce-am şezut irnai înainte atâta. Vreme afară, până-ai catadicsit să ne deschizi; să mă trăsnească Dumnezeu, de nu te-oi învăţa eu iminte!" Femeia., auzind ce spune şi dându-şi seama c-o prinsese cu mâţa-n sac, fără de nici o desluşire alta, fugi degrabă de la masă şi nu ştiu unde s-o fi dus. Iar între-acestea Ercolano, care nu băgase de seamă că dânsa o ştersese, îl tot poftea să iasă afară pe ăl de strănutase; da' el, topit, săracul, nu se mişca din loc nici mort, degeaba îl tot poftea să iasă., Drept care Ercolano îl trase afară de un picior şi-acu căuta de zor o brişcă să-l junghie şi-altă nu. Dar eu, de frică să nu-mi fac de lucru cu acârmuirea, nu l-am lăsat nici să-l, omoare, nici să-l cotonogească, ci am sărit să-l apăr, stri-gând în gura mare, drept care se adunaseră vecinii, care.

Luându-l mai mult mort decât viu, îl scoaseră din casă şi-l duseră aiurea. Din astă pricină pe urmă nu ne-am mai pus

la -masă şi precum vezi, n-am apucat măcar să înghit o îmbucătură.

Femeia, auzind acestea, îşi dete seama că pe lume erau. şi alte înţelepte ca ea, deşi din când în când o mai lovea ceasul cel rău pe una sau pe alta; aşa că bună bucuroasă ar fi sărit în apărarea nevestei lui Ercolano; dar socotind că, dacă îi ţii de rău pe ceilalţi pentru greşeala lor, mai lesne-ţi poţi face de cap, grăi:

— Frumos îi sade, n-am ce zice! Şi încă mai făcea pe • sfânta! Aşa -credinţă de nevastă cinstită zic şi eu! Auzi! Şi m-aş fi spovedit la ea, de credincioasă ce-<mi părea! Frumoasă pildă le mai dă la cele tinerele, chiar ea care-i bătrână. Trăsni-o-ar Dumnezeu pe ea şi ceasul rău care a aidus-o-n lume, că nu se mai îndură să moară o dată, spurcăciunea! Muiere ticăloasă şi mârşava ce e, ocara şi ruşinea femeilor de pe pământ! Că lepădându-şi cinstea, credinţa juruită bărbatului şi pe deasupra şi preţuirea lumii, nu s-a sfiit să-l ruşineze – şi pe ea cu el deodată – pe omul ăla cumsecade şi bun ca pâinea caldă, care-o ţinea pe palme, de dragul unui terchea-berchea. Mă ierte Dumnezeu, da' de femei ca astea n-are la ce să-ţi fie milă: toate ar trebui omorâte, ba chiar zvârlite-n foc, să ardă aşa de vii şi cenuşa să se aleagă de ele.

Pe urmă însă, amintindu-şi că îşi lăsase ibovnicul acolo la doi paşi, sub corfă, se apucă să-i deie ghes lui Pietro să se culce. Dar cum lui Pietro nu-i ardea de somn, ci de mâncare, o întrebă de nu cumva are ceva la cină. La care dânsa răspunse:

— Auzi! Dac-am ceva de cină! C-am căpiat să-mi fac de lucru când dumnealui pleacă de-acasă! Da' ce, eu îs nevasta lui Ercolano? Du-te o dată! Te culcă şi ţi-o fi mai bine.

Acu, în seara aceea se nimeriseră pe acolo, cu încărcătură de la ţară, niscaiva salahori care lucrau la Pietro şi care-şi aşezaseră catârii, fără să-i adape, într-un grăjduţ chiar lingă prispă. Şi unul din catâri, nemaiputând de sete, scoţându-şi capul din căpăstru, ieşi din grajd şi umbla acum

adulmecând ici-colo, doar-doar o da de apă; şi tot umblând aşa, dădu peste coşarcă sub care sta pitit băiatul. El, cum şedea în patru labe, îşi întinsese degetele de la o mână afară si, spre nenorocul lui, sau poate spre norocul lui, cum vrei să-i spui, măgarul îl calcă pe mână, drept care el, simţind până-n rărunchi durerea, urlă o dată ca înjunghiat. Pietro, când auzi că strigă, se minună şi-şi dete seama că ţipătul venea de undeva din casă. Ieşind dar din odaie şi auzind iar văicăreli, fiindcă măgarul nu-şi mutase copita de pe mână băiatului, ci dimpotrivă îl apăsa tot mai, avan, strigă:

— Care-i acolo? Şi dete fuga la coşarcă, pe care, ridi-când-o, dădu cu ochii de băiat, care, pe lângă ce răbda din. Pricina mâinii strivite, era şi mort de frică şi tremura ca. Varga să nu-i facă ceva. Dar, fiind recunoscut de Pietro, care din pofta lui cea strâmbă îl urmărise multă vreme, băiatul, când îl întrebă "ce cauţi aici", nu îi răspunse, ci se apucă să-i roage. pe sfinţi şi Dumnezei să nu-i facă vreun rău. La care Pietro zise:

— Scoală şi nu te teme că n-a-m de gând să-ţi fac nimic, da'spune-mi cum de eşti aici şi din ce pricină anume?

Băiatu-i spuse tot. Iar Pietro bucuros că dase peste dânsul şi nu mai puţin vesel pe cât de amantă era ne-vastă-sa, sărmana, luându-l de mână îl duse în casă, unde femeia îl aştepta mai mult moartă decât vie. Pietro se aşează, în faţa ei pe un scaun şi-i spuse:

— Parcă o blestemai mai adineauri pe nevasta lui Er-colano, hai? Şi-i tot dădeai cu gura că s-ar cădea să fie arsă şi că-i ruşinea voastră a tuturor femeilor. Da' cum de nu ziceai de tine? Or, dacă nu-ţi venea să zici, cum te-a răbdat inima atunci să spui de ea, când doar ştiai că întocmai aşa ai făcut şi 'tu? De bună seamă că la asta nu te-a îndemnat decât aceea că voi sunteţi făcute toate pe acelaşi calapod şi vă munciţi s-ascundeţi nemernicia voastră cu vina altcuiva. Trăsni-v-ar Dumnezeu pe toate, soi rău şi blestemat ce sunteţi!

Femeia, văzând că-acu deodată n-o vătămase cu nimic altminterea decât cu vorba, părându-i-se că dumnealui se zbenguieşte ele bucurie că se ţine de mână c-un băiat aşa de frumos ca ăla, prinse îndrăzneală şi grăi:

— Te cred c-ai vrea să ne trăsnească, că ţie, noi, femeile, îţi suntem dragi ca sarea în ochi: da' vezi că treaba aista nu nierge cum vrei tu. Tare-aş pofti să ştiu în schimb de ce anume mi te pl'ângi: că bine-ar fi de mine, de-aş: fi şi eu ca nevasta lui Ereolano, cum zici tu: că ea, aşa bătrână, habotnică şi prefăcută cum e, are de la bărbatul • ei tot ce-i pofteşte inima şi el şi-o ţine dragă, preouim se cade a-şi ţine orice bărbat nevasta, pe câtă vreme eu n-am parte de aşa ceva. Că dacă am ce îmbrăca şi încălţa, tu bine ştii că dinspre partea cealaltă n-am mai nimic. De câtă vreme nu te-ai culcat cu mine, hai? Mai bine aş umbla îerfeniţoasă şi desculţă, dă-n pat să-mi fii bărtbat, decât să. Am 'tot ce-iini trebuieşte şi-apoi să rabd ce rabd. Pricepe o dată, omule, că sunt şi eu femeie ca toate celelalte şi că mă-mbii şi eu la ce se îmbie ele; dretpt care, dacă umblu aiurea să caut ce n-am în casă, n-ai la ce-mi spune vorbe grele. Măcar îţi fac atâta cinste că nu mă înhait cu oricine, cu orice păduchios ar fi să-mi iasă în cale.

Pietro îşi dete seama că, de era pe vorbe, nevastă-sa ar fi meliţat până la zori de zi; din care pricină, ca unul • căruia nu-i păsa de ea, grăi:

— Muiere, tacă-ţi gura; las' că te-oi mulţumi eu bine. Acu însă fă bunătatea şi adu-ne ceva la cină, că-mi pare că băiatul ăsta n-a pus niniica-n gură nici el în astă-seară.

— Te cred, făcu femeia, că tocmai ne aşezam la masă când te-a pus dracu să te-ntorci.

— Hai, du^te, zise Pietro, adă-ne iute de mâncare şi apoi de treaba aia moi îngriji eu ca să n-ai la ce te plânge altă dată.

Femeia, ridicân; du-se, când pricepu că dumnealui e mulţumit, puse degrabă să se aştearnă masa, să fie adusă

cina, care era gata făcută, şi apoi cu omul cel rău şi cu holteiul dimpreună cinară toţi cu bucurie.

Iar după cinia aceea, ce-a născocit bărbatul spre mulţumirea a câteşitrei, zău, n-aş şti să vă spun. Atâta ştiu c-a doua zi de dimineaţă, tânărul, fără să ştie nici el bine ce-a fost mai mult în noaptea aceea, femeie ori bărbat, fu însoţit până în piaţă. Şi acum, iubite doamne, un singur lucru vă mai spun: de-ţi face cineva bucata, fă-i-o şi tu; iar de nu poţi, ţine-l minte până ţi-o fi la îndemână, ca fiecare să-şi primească răsplata după faptă.

Isprăvindu-se povestea lui Dioneo, de care doamnele de faţă nu prea îndrăzniră a râde, mai iute de ruşine decât că nu le-ar fi plăcut, regina, dându-şi sema că tânărui sfârşise cu tot ce avea de spus, se ridică în picioare şi, luându-şi de pe frunte cununa ei de lauri, i-o aşează pe cap Elisei,. cu multă voie bună, zicându-i:

— De multe ori ni s-a întâmplat să auzim cum -unii, prin câte o vorbă mai de duh, prin vreun răspuns bine ţicnit ori printr-o viclenie, au izbutit c-o 'muşcătură binevenită să mai taie ceva din colţii altora ori să alunge de la dânşii primejdiile: care-i pândeau; şi, fiindcă e frumos subiectul şi poate fi folositor, doresc ca mâine, dacă ne-ajută Dumnezeu, să povestim despre aceasta, adică despre aceia care, fiind îmboldiţi cu zeflemele, răspund pe dată înţepând ori scapă de vreo pagubă, primejdie sau batjocură printr-un răspuns bine ţintit sau printr-o viclenie.

Hotărârea reginei fu foarte lăudată de cavaleri şi doamne, drept care dânsa, sculându-se în picioare, îi învoi lăsându-i liberi până la ceasul cinei. Şi atunci cinstita ceată de cavaleri şi doamne, văzând că dânsa se ridică, se ridică şi ea şi ca de obicei îieştecare, îşi petrecu după dorinţa inimii. Dar către asfinţit, când greierii amuţiră, regina porunci să-i cheme pe toţi, din toate colţurile, şi se aşezară să cineze; iar după ce sfârşiră cu voie bună masa, se apucară cu toţi să cânte din gură ori cu alăute. Şi cum Emilia, cu învoirea reginei, învârtea un dans, i se dădu poruncă lui Dioneo să

cânte un cântec, şi dânsul începu pe dată: "Ridică-ţj coada, monna Aldruda, că vin cu veste bună"1. De care toate doamnele se puseră pe râs şi mai ales regina, care îi porunci să-l lase pe acela şi să înceapă, altul. Atunci Dioneo zise:

— Doamnă, dac-aş avea o tamburină, aş zice bucuros: "Ridică-ţi fusta, monna Lapa" ori "Sub măslin e iarbă

1 Acesta, cât şi celelalte cântece amintite de Dioneo – spre deosebire de baladele pretenţioase de la sfârşitul fiecărei zile – sunt cântece populare, pline de aluzii muşcătoare la adresa femeilor (n. t.).

Verde". Sau poate ai vrea să-ţi cânt: "Ce rău îmi face unda mării?"; dar din păcate n-am, aşa c-alege dumneata, din astelalte una. Ţi-ar fi pe plac de pildă: "Scoate-l afară că ţi-l tai, cum tai mărul din livadă"? Regina îi răspunse:

— Nu, cântă altceva.

— Atunci, răspunse Dioneo, să cânt "Monna Simona. Toarnă-n bute, da' vinu nu-i din toamna asta".

— La naiba, zi unul frumos, făcu râzând regina, că ăsta. Nu ne place.

La care Dioneo răspunse:

— Domniţă, nu mi te mânia; zi numai care-ţi place, că eu ştiu peste o mie. Vrei poate: "Dacă nu-mi bat scoica" ori "Bărbatele, mai uşor" ori "Un cocoş mi-am. Cumpărat, un sutar de lire-am dat?"

Atunci regina, niţel cam supărată, deşi suratele râdeau,. Grăi:

— Ascultă Dioneo, mai lasă gluma la o parte şi zi una frumoasă. Că de unde nu, ţi-arăt îndată de ce-s în stare când <mă mânii.

Văzând aşa, Dioneo lăsă deoparte fleacurile şi începu. de îndată să. Cânte după cum urmează:

Iubire, lumina gingaşă

Ce ochii iubitei o varsă într-ai mei, Robitu-m-a pururi şi ţie şi ei.

Pornit-a din ochii ei mândri lucoarea Ce inima-n focul tău aprig mi-a-ncins, Prin ochii-mi setoşi pătrunzând. Şi cât ţi-e de mare puterea, strânsoarea, Chipu-i frumos să pricep m-a deprins, Chip ce, purtându-l în gând, Simţit-am că umblu-nchinând Tot ce-i frumos numai ei, ce-a ajuns Să-mi smulgă suspine din suflet şi plâns.

Ajuns-am, dar, slugă plecată să-ţi fiu, Ţie, iubire, stăpână-ndrăgită Şi mila ţi-aştept prea smerit. Dar încă mă tem şi bine nu ştiu De dragostea mea şi credinţa cinstită Ştiută cu gând desluşit

De-aceea ce-n veci a robit Mintea mea toată eu-atâta putere, Că numai la dânsa găsesc mângâiere.

De aceea te rog, stăpână iubită, De dragul meu fă-o să guste puţin

Din focul ce altora-l dai, Căci trudă mi-e viaţa, mi-e caznă cumplită

Şi pier de iubire, de dor şi de chin.

Fii bună, durerii^mi dă grai

Când f i-vă prilejul! Să-l ai

Şi cere iubitei milă de mine.

O, drag mi-ar fi atuncea să fiu lângă tine!

După ce Dioneo tăcu, lăsând să se înţeleagă că-şi isprăvise cântecul, regina porunci şi celorlalţi să cânte, fără a uita însă să-l laude pe Dioneo pentru cântare. Dar după ce trecu o bună parte din noapte, simţind că zăpuşeala se • destramă în răcoarea nopţii, le porunci tuturor să se odihnească după plac până într-a doua zi.

Ziua a şasea

ELISA

Sfârşeşte cea de a cincea zi a Decameronului şi începe cea de a şasea, în care, sub sceptrul Blisei, se vorbeşte despre aceia care, fiind, îmboldiţi cu zeflemele, răspund pe dată înţepând, ori scapă de vreo pagubă, primejdie sau batjocură printr-un răspuns bine ţintit sau printr-o-viclenie.

Luna, urcată sus pe cer, la jumătatea bolţii, îşi cam pierduse din strălucire şi zorile, ivindu-se, vărsau lumină

pretutindeni, când regina, sculându-se din somn, după ce porunci să-i cheme pe ceilalţi, se îndepărtă cu pas agale de măgura cea mândră pe care străjuia palatul şi-o luă. cu ceilalţi dimpreună prin iarba înrourată, vorbind de una şi de alta, sfădindu-se între ei care poveste din ajun fusese mai firumoasă şi râzând în amintirea peripeţiilor lor, până. Ce soarele urcând şi încălzindu-se afară, crezură nimerit cu toţii să se întoarcă iar spre casă; drept care, întorcân-du-şi paşii porniră spre palat. Acolo, mesele fiind puse şi pretutindeni împrăştiate ierburi mirositoare şi flori de câmp, se aşezară cu toţii să prânzească după voinţa doamnei şi reginei lor.

— Mai înainte ca arşiţa să prindă a dogori. Iar după ce sfârşiră cu veselie masa, cântară mai întâi vreo câteva cântări frumoase şi abia după aceea unii din ei se duseră să se odihnească, iar alţii se apucară să joace şah ori table, în timp ce Dioneo cu Lauretta începură să cânte despre Trojolo şi Criseida1.

Apoi, când veni vremea să se adune la priveghi, regina îi chemă pe toţi şi, după obiceiul luat, se aşezară roată lângă fântâna din grădină. Dar tocmai când regina se pregătea să dea poruncă poveştii de început, se întâmplă ceva. Ce nu se mai întâmplase niciodată până atunci: toţi cei de faţă auziră o larmă neînchipuită, ce se iscase printre slugi şi slujnice în bucătărie. Drept care, fiind chemat omul de

1 Personaje din antichitate, cunoscute în evul mediu prin intermediul literaturii romantice medievale (n. t).

Casă al reginei şi întrebat să spuie cine striga şi ce anume pricinuise tărăboiul, omul răspunse că Licisca şi Ţândăro "ţipau, sfătuindu-se între ei, dar nu ştia de ce, căci dânsul nimerise aoolo, cu fiând să-i potolească, tocmai în clipa când regina pusese să-l cheme. Doamna ceru atunci să-i fie înfăţişaţi pârâţii, iar când veniră, îi întrebă ele ce anume se certau. La care întrebare, când Ţândăro vru să răspundă, Licisca, mai bă; trână şi înfiptă cum era, ba pe deasupra şi pornită pe sfadă, se întoarse iute şi-i zise îndârjindu-se:

— Auzi? Măgar neobrăzat ce "şti! Să zică el înainte! Tu taci şi lasă-mă pe -mine.

Şi întorcându-se către regină, grăi:

— Doamnă, netotul ăsta şi-a pus în gând cu dinadins să-mi dovedească mie cine-i nevasta lui Sicofante; şi nici mai mult nici mai puţin, de parcă eu n-aş şti câte parale face, vrea să-rni arate mie că-n noaptea nunţii dumnealui, messer Măciucă adică, ar fi pătruns în Dealul Negru cu • sila şi vărsare de sânge; iar eu spun că nu-i adevărat şi c-a intrat chiar dimpotrivă cu bună pace şi plăcere pentru aceea dinăuntru. Da' el, sărmanul bleg cum e, crede că fetele sunt proaste să steie şi să-şi piardă vremea tot ascul-tându-şi taţii şi fraţii, care îndeobşte aşteaptă şi trei-patru ani până să deie Dumnezeu să le mărite o dată. Săracele! Bine le-ar. Merge, de-ar aştepta şi ele atâta! Mă jur pe Dumnezeul meu (şi doar ştiu bine ce grăiesc când leg un iurământ), că n-am vecină măritată să fi purces fecioară la taina cununiei; ba şi neveste ştiu destule care-şi batjocoresc în fel şi chip bărbaţii, şi boul ăsta chiar pe mine mă-nvaţă ce-s femeile, de parc-aş fi de ieri pe lume.

În vreme ce vorbea Licisca, doamnele hohoteau cu gura până la urechi, de-ai fi putut să le scoţi dinţii. Degeaba îi poruncise regina, nu o dată, ci drept de şase ori să tacă; ea-i da cu gura înainte şi, până nu goli tot sacul, nu se opri din spus. Iar când tăcu într-un sfârşit, regina se întoarse râzând spre Dioneo şi-i spuse:

— Ascultă Dioneo, pricina -asta e de tine; de aceea, după ce-om sfârşi cu povestitul nostru, dă judecată dreaptă la sfada dintre slugi.

La care Dioneo răspunse de îndată:

— Doamne, pot spune de pe-acum ce judecată am dat: aşa-i cum spune dânsa. Licisea-i cu dreptatea şi Ţândăro e un prost.

Licisca auzinclu-l, se apucă să râdă si, întorcându-se către Ţândăro, făcu:

— Nu ţi-am spus eu? Hai, cată-ţi de treabă şi te du! Auzi? Să ştie el, mucosu, mai multe decât mine! Har Domnului că n-ara trăit degeaba pe pământ.

Şi dacă regina, încruntată, nu i-ar fi poruncit să tacă şi nu cumva să mai cuteze a face gălăgie, amenințând-o cu bătaia şi trimiţând-o de acolo cu Ţândăro cu tot, cât ar fi fost ziua de mare ar fi trebuit să sadă şi s-o asculte doar pe dânsa. Dar, aceştia o dată plecaţi, regina îi porunci Fiicmenei să înceapă şirul poveştilor, şi dânsa, bucuroasă, prinse a grăi astfel:

Povestea întâi

Un cavaler făgăduieşte madonnei Oretta s-o poarte ca pe cal, spunându-i o poveste; dar, povestind-o încâlcit, doamna îl roagă s-o dea jos.

— Tinere doamne, precum în nopţile senine steaua e podoabă cerului, iar primăvara floarea este a câmpiei înverzite ori tufa înfrunzită colnicelor, la fel şi-o vorbă iscusită podoabă e purtărilor alese şi ceasurilor de priveghi. Şi cum adesea-i scurtă, îşi află loc mai nimerit în gura femeii decât în gura bărbatului, căci vorba lungă îi sade mai rău ei decât lui. Ci adevărul e că azi, oricare ar fi pricina, fie prostia minţii noastre, fie o vrăjmăşie cu totul nemaiîntâlnită, pe care cerurile o poartă acestor vremi, nu mai găseşti femeie, sau prea puţine sunt acelea, care să ştie să rostească la vremea potrivită o vorbă iscusită ori s-o priceapă barem aşa cum se cuvine, dacă i-o spune altul; mare ruşine pentru noi, întreaga obştie fameiască!

Decameronul voi. II – cd. 80

Dar, fiindcă Pampinea a spus destule lucruri în legătură cu aceasta, n-am să mă întind mai mult, ci spre a vă face să vedeţi ce frumuseţe ascunde în ea o vorbă iscusită, spusă la timpul potrivit, mi-e drag să vă arăt acum cu cită curtenie i-a retezat cuvântul o doamnă de neam mare unui anume cavaler.

După cum 'multe dintre voi cunosc, din auzite ori poate din văzute chiar, trăia în oraşul nostru – - şi nu e mult de

atunci – o doamnă de neam mare, aleasă la deprinderi şi înzestrată de la Domnul cu darul mândru al vorbirii, al cărui nume nu se cade să-l ţinem sub tăcere, căci vrednicia ei nu merită aceasta. Aflaţi dar că-i zicea Oretta şi că era nevasta lui messer Geri Spina. Or, într-o bună zi, aflându-se madonna Oretta undeva la ţară, cum suntem noi acuma, şi umblând spre desfătare de la un loc la altul cu doamnele şi cavalerii pe care-i avusese cu o zi înainte la dejun, cum pasămite drumul de unde se porniseră şi până unde aveau a merge pe jos era cam lung, unul din cavaleri îi spuse:

— Madonna Oretta, dacă vrei, eu bucuros mă leg să-ţi spun pe drum o istorioară frumoasă cum nu-i alta-n lume, ca ascultând la dânsa să-ţi pară că mergi pe cal şi nu pe jos.

La care doamna îi răspunse:

— Cu dragă inimă, messere, ba chiar te rog s-o faci.

Cavalerul, căruia pasămite spada nu-i sta nici ea mai bine-n şold decât îi sta vorba în gură, când auzi aşa se porni să depene o poveste, ce-i drept, tare frumoasă; atâta doar că dumnealui, spunând mereu aceeaşi vorbă de câte trei, patru, ba chiar de câte şase ori, acu întorcându-se, acu zicând: "stai, n-am spus bine", tot încurcându-se la nume şi tot schimbându-se între ele, o povestea ca vai de lume şi îi răpea tot farmecul; unde mai pui că pe deasupra nu-şi mlădia glasul de fel, nici după rostul vorbelor, nici după cine le spunea. Din care pricină madonna Oretta, ascultându-l, simţea din când în când c-o ia cu sfârşeli la inimă, de parc-ar fi zăcut de 'boală şi-ar fi fost gata să-şi dea duhul. Şi, când văzu că nu e chip să îndure mai departe chinul, înţelegând că dumnealui se încurcase rău de tot şi n-avea s-o imai scoată la capăt niciodată, îi zise cu dulceaţă:

— Messere, calul dumitale bate cam aspru trapul; fii bun, te rog, şi dă-mă jos.

Cavalerul, care din întâmplare era mai dezgheţat la minte decât la limbă, pricepând ce tâlc ascunde vorba cu trapul calului, făcu şi dânsul haz de glumă şi se apucă de alte

snoave, lăsând fără sfârşit povestea începută şi prost istorisită.

Povestea a doua

Cisti brutarul, cu un cuvinţel subţire, îl face pe messer Geri Spina să-i pară rău anume de ce-i ceruse fără prea multă chibzuială.

Cuvintele madonnei Oretta fură lăudate cu multă insufleţire de cavaleri şi doamne, după care regina îi porunci Pampineei să spună mai departe; şi dânsa începu astfel:

— N-aş şti isă spun, frumoase doamne, cine greşeşte mai vârtos: firea când împreună un suflet nobil c-un trup lud, ori poate soarta când alege un meşteşug netrebnic unei făpturi cu suflet nobil, precum s-a întâmplat cu florentinul nostru Cisti, ori precum zilnic se întâmplă cu atî-ţia, după cum vedem. Căci pe numitul Cisti, om înzestrat de la natură c-un suflet nobil şi ales, soarta îl făcu brutar. Şi eu de bună seamă as blestema şi firea şi soarta deopotrivă, dacă n-aş şti că cea dintâi e cumpănită şi înţeleaptă, iar că pe de-altă parte soarta are o mie de ochi, deşi prostia omenească o înfăţişează oarbă. De aceea socotesc că ele, prevăzătoare fiind şi înţelepte foarte, fac to-mai ca şi oamenii când, nestiiind ce anume le pregăteşte viitorul, îşi îngroapă lucrurile cele mai de preţ, ca să le aibă la nevoie în cine ştie ce ungher netrebnic de prin casă. de unde apoi le scot la vreme de restrişte, locul netrebnic dovedind că ştie a le păzi mai bine decât le-ar fi păzit cea mai frumoasă încăpere. La fel firea şi soarta" stăpânele omenirii, îşi tăinuiesc de multe ori comorile cele mai scumpe în umbra unor meşteşuguri ce-s socotite josnice, pentru ca luându-le de acolo când au nevoie de ele, focul lor să-şi dovedească strălucirea cu şi mai multă limpezime. Şi cât de bine a dovedit, printr-o nimica toată, brutarul Cisti treaba asta, deschizându-i ochii lui messer Geri Spina – de care mi-am adus aminte ascultând povestea madonnei Oretta, care i-a fost soţie – - mi-e drag să vă arăt acum printr-o poveste foarte scurtă.

Spun dar că papa Bonifaciu, la care messer Geri Spina avea nespusă trecere, trimiţând la Florenţa câţiva nobili, soli de-ai săi, pentru niscaiva treburi mari pe care le avea acolo, nobilii traseră în casa lui messer Geri Spina, ce-î ajuta să mijlocească afacerile papei; dintr-o pricină sau alta, se întâmplă ca messer Geri cu nobilii trimişi de papă să treacă umblând pe jos, aproape în fiecare dimineaţă, prin faţa bisericii Santa Măria Ughi, pe unde Cisti îşi avea cuptorul lui de pâine şi se îndeletnicea chiar el cu pregătirea ei. Acestui Cisti, deşi soarta îi rânduise un meşteşug din cale-afară de umil, i se arătase totuşi atât de prielnică, încât omul ajunse să fie putred de bogat si, ne-maiavând cu nici un chip să-şi părăsească. Meseria, trăia acum pe picior mare, având la casa lui mereu, printre alte bunătăţi, şi cele mai alese vinuri albe şi rubinii din câte se aflau la vremea aceea în Florenţa şi prin împrejurimi. Deci, văzând Cisti al nostru că zi de zi 'trimişii papei cu messer Geri Spina îi trec prin faţa brutăriei, cum arşiţa era în toi, se chibzui c-ar fi frumos din parte-i să-i cinstească, dându-le a bea câte un pahar din vinul lui cel alb: dar cunoscându-şi lungul nasului şi dându-şi seama cine-i el şi cine-i messer Geri, nu socoti c-ar fi cu cale să vie să-l -poftească; de aceea se gândi să afle un chip spre a-l îndemna pe sus-numitul messer să se poftească singur. Şi cum purta întotdeauna o vestă albă ca zăpada şi-n faţă un sorţ curat şi proaspăt, de-ai fi jurat că-i mai degrabă morar şi nu brutar, în fiecare dimineaţă, cam către vremea când ştia c-ar fi trebuit să treacă trimişii însoţiţi de messer Geri Spina, punea să i se aducă în faţa uşii o găleată nouă-nouţă, smălţuită şi plină ochi cu apă rece, un clondiraş nou, bolognez, cu vin din cela alb de-al său şi două păhărele care păreau de argint de tare ce sclipeau; apoi se aşeza şi, când treceau aceia, după ce întâi scuipa o dată ca să-şi mai potrivească gura, se apuca să bea din vin cu atâta haznă, că şi la morţi le-ar fi făcut poftă de el, necum la vii.

Vă'zfindu-l messer Geri în două dimineţi la rând cu câtă poftă îşi soarbe vinul, în cea de a treia dimineaţă grăi: -

— Ei, cum e vinul, Cisti? E bun?

CMi, sărind iute în picioare, făcu:

— Straşnic, messer e! Da' cu vorba nu pot să-ţi spun cit e de bun, dacă nu-l guşti şi dumneata.

Messer Geri, căruia vremea călduroaisă ari poate osteneala mai mare ca de obicei sau pasămite pofta cu care îl vedea pe Cisti sorbind îi aţâţase setea, se întoarse către soli cu zâmbetul pe faţă şi zise:

— Domnilor, eu cred c-am face bine să gustăm din vinul acestui om de treabă; mai ştii? Poate-i aşa de bun, că n-are să ne pară rău!

Şi se apropie de Cisti cu solii dimpreună. Brutarul puse iute s-aducă dinăuntru o bănică şi-i rugă să sadă; iar slugilor oe-i însoţeau, când le văzu că se reped să spele pentru dânşii paharele, le zise:

— Ho, ho, băieţi, voi la o parte! Lătsaţi-rnă pe mine să văd de trealba asta, că mi-s la fel de bun paharnic pe cât îs şi brutar. Şi n-aşteptaţi degeaba, că nici un strop n-am să vă dau.

Zicânfd astfel, după ce el cu mâna lui spălă patru pahare nou-nouţe şi porunci să i se aducă un clondiraş din vinul lui, cu multă grijă le dădu la câteşipatru de băut. Iar dumnealor găsiră că de ani de zile nu băuseră un vin aşa de bun ca vinul cela. Drept care, lăudându-l foarte, cât timp trimişii papei şezură la Florenţa, messer Geri. se duse aproape zi de zi să bea din el cu d'ânşii.

Când solii, sfârşind treaba, se pregătiră de plecare, messer Geri, rânduind de bun rămas un ospăţ straşnic, pofti la el o bună parte dintre fruntaşii oraşului, chemându-l şi pe Cisti. Dar omul nostru nu vroi cu nici un chip să meargă. Văzând aşa, messer Geri dădu poruncă unei slugi să se ducă până la Cisti după uin clondir de vin şi apoi la primul fel să toarne fiecărui oaspe câte o jumătate de pahar. Sluga, pesemne înciudată că n-apucase niciodată să bea şi ea din

vinul cela, se duse c-un clondir cât toate zilele de mare, pe care omul nes-tru cât ce-l văzu îi zise:

— Băiete, messer Geri nu te-a trimite la mine.

Sluga încercă în mai multe rânduri să-i dea încredinţare c-aşa suna porunca, dar nefiind chip să scoată de la brutar un alt răspuns, se întoarse la stăpân şi-i spuse. La oare messer Geri zise:

— Inttoaree-te şi spune-i că chiar la dânsul te-am trimis; iar dacă tot aşa-ţi răspunde, roagă-l să-ţi spuie el la cine te-am trimis.

Sluga se întoarse şi spuse:

— Cisti, n-am greşit; aceea m-a trimis stăpânul. La oare Cisti îi răspunse:

— Da' de unde, măi băiete!

— Atunci la cine m-a trimis? Îl întrebă băiatul. Şi Cisti:

— Te-a trimis la Arno1.

Lucru pe care sluga spunându-i-l lui messer 'Geri, acestuia de îndată i se făcu lumină în cap şi-i spuse slujitorului:

— Cu ce clondir te-ai dus? Arată-mi.

Iar când văzu clondirul, făcu:

— Are dreptate Cisti!

Şi ocărându-şi slujitorul îl puse să se întoarcă cu un clondir mai mititel. Cisti, văzându-l, zise:

— De diata asta cred şi eu că te-a trimis la mine. Şi umplu clondirul bucuros. Apoi, chiar în aceeaşi zi, punând să-i umple un butoiaş cu acelaşi vin şi trimiţân-du-l cu mare grijă acasă la Geri Spina, nu după multă vreme se înfăţişă şi dânsul şi-i zise:

— Messere, n-aş dori să crezi că m-am speriat azi dimineaţă de damigeana aceea; dar socotind c-ai dat

1 Râu care străbate Florenţa (n. t.).

Uitării ce-am vrut să-ţi dovedesc în zilele acestea cu clondiraşele alea mici, că adică vinul ăsta nu-i vin să te înibeţi cu el, azi dimineaţă n-am vrut alta decât să-ţi amintesc de asta. Dar cum de-aci înainte nu mai poftesc să-i

fac de strajă, ţi l-am adus tot cât era; fă dumneata cu el ce-ţi place.

Lui messer Geri darul îi fu nespus de drag şi-i mulţumi brutarului cum putu mai bine, ţlnându-si-l pe urmă drept prieten toată viaţa şi soeotindu-l vrednic de toată preţuirea.

Povestea a treia

Monna Nonna dei Puici, la o glumă cam deşucheată a episcopului din Florenţa, ii închide gura cu un, răspuns bine ţintit.

Cfind Pamipinea îşi sfârşi povestea, după ce atât răspunsul cât şi dărnida lui Cisti fură lăudate cu prisosinţă de către cei de faţă, Lauretta, după placul reginei, voioasă începu a spune:

— Plăcute doamne, la început Filomena şi acu la urmă Pampinea ne-au spus multe adevăruri despre prostia noastră şi despre frumuseţea cuvintelor de duh; de aceea nu-i de lipsă să stăruim mai mult asupra acestor lucruri. Dar peste ceea ce s-a spus despre cuvintele de duh, vreau să v-aduc aminte că ele sunt de aşa natură, îneât trebuie să muşte pe ascultător cum muşcă o oaie şi nu cum musica un câine; căci de-ar muşca astfel, cuvântul n-ar mai fi cuvânt de duh, ci mojicie. Or, lucrul ăsta l-au vădit în chip desăvârşit şi vorbele madonnei Oretta şi răspunsul lui Cisti. Pe de altă parte însă e adevărat că, dacă vorba de duh e spusă întru răspuns şi cel care răspunde muşcă precum un câine, fiindcă la rândul lui a fost şi el muşcat, omul nu-i vrednic de ocară, aşa cum ar fi fost altminteri; de aceea se cuvine s-avem de grijă întotdeauna cu cine, când, în ce fel şi-n ce împrejurare rostim cuvintele de duh. Cătai un prelat de-al nostru, neluând în seamă treaba asta, mi s-a ales până la urmă c-o muşcătură aidoma cu muşcătura lui, întâmplare pe care am să v-o povestesc acum printr-o micuţă istorioară.

Pe vremea când era episcop la Florenţa messer Antonio d'Oriso, destoinic şi înţelept prelat, se întâmplă să pice în oraş un nobil catalan, pe nume Diego della Ratta,

conducător de oşti al regelui Roberto. Şi nobilul acesta, care era un bărbat trupeş şi avea pentru femei o mare slăbiciune, printre alte doamne florentine se nimeri să puie ochii pe una, o femeie, ce-i drept, ta're frumoasă, care se afla a fi nepoata unui frate de-al sus-numitului episcop. Şi auzind nobilul nostru că băr-băţelul doamnei, deşi era dintr-o familie de neam, era un om rău şi zgârcit fără pereche, se învoi cu dânsul să-i dea cinci sute de florini de aur şi-n schimb să-i fie îngăduit să petreacă o noapte cu nevastă-sa; drept care, poruncind nobilul nostru să-i aurească nişte bani de argint care umblau atunci, după ce se culcă o noapte cu femeia, deşi împotriva vrerii ei, dădu bănuţii soţului. Şi mai la urmă, când povestea fu pretutindeni cunoscută, omul cel rău rămase ou paguba şi cu păcăleala, iar preasfinţitul om, deştept, se prefăcu că habar n-are de câte se întâmplaseră.

Acu, avându-se bine între ei episcopul cu messer Diego, de sfântul loan – în timp ce ambii umblau călări alături, uitându-se la doamne pe drumul unde aleargă caii la Palio1 – se întâmplă ca preasfinţitul să zărească pe-o tânără – s-a prăpădit, sărmana, de ciuma ce bântuie acum – pe care o chema monna Nonna dei Pul'ci, vară cu Alessio Rinucci pe care voi cu toatele o ştiţi de bună seamă. Doamna, la vremea aceea, era nevastă tinerică (tocmai atunci se măritase c-un tânăr de la Poarta Sân Pietro) şi era frumoasă, cutezătoare la cuvânt şi foarte inimoasă; drept aceea episcopul i-o

1 Curse de cai între reprezentanţii diferitelor cartiere ale unui oraş. Această sărbătoare populară mai are loc şi astăzi la (Siena. O dată pe an (n. t.).

Arătă lui messer Diego della Ratta şi apoi, când se apropiară de dânsa, puse mâna pe umărul lui messer Diego şi zise:

— Nonna, cum îţi place băiatul? Ce zici, te-ar da gata?

Cuvintele acestea i se părură Normei că-i pângăresc oarecum cinstea şi c-o defăima în ochii celor care se aflau

de faţă şi care erau destui. De aceea, nu ca să se spele în ochii lumii de ocară, ci numai pentru a plăti sfinţiei-sale după merit, răspunse imediat:

— Poate că nu m-ar da, messere, da' banli-n schimb i-aş vrea de aur.

Canid auziră vorba fetei, don Diego şi episcopul, sim-ţindu-se amândoi deopotrivă atinşi – primul ca unul ce-o făcuse de râs chiar pe nepoata de frate a episcopului, iar cel de-al doilea ca unul ce înghiţise mârşăvia făcută la adresa nepoatei după frate – fără să aibă îndrăzneala de-a se uita unul la altul, porniră mai departe tăcuţi şi ruşinaţi şi n-agrăiră fata mai mult în ziua aceea.

Iată dar cum s-a întâmplat că, fiind muscată fata • c-o vorbă deşucheată, bine a făcut dacă a muscat şi ea la rândul ei.

Povestea a patra

Chichibio, bucătarul lui Currado Gianfl-gliazzi, c-o vorbă şugubeaţă spusă întru mântuirea lui, preschimbă în râs mânia stăpânului şi scapă de pacostea cu car e-l ameninţa Currado.

Lauretta tăcuse şi Nonna fusese lăudată cu mare însufleţire de către cei de faţă, oând regina îi porunci Neifllei să spună mai departe. Iar dânsa începu:

— Preaiubitoare doamne, cu toate că agerimea minţii născoceşte adesea cuvinte potrivite după împrejurarea dată, frumoase şi folositoare pentru aceia ce le spun, soarta, care din cin d în când mai sare în ajutorul fricoşilor, aşază şi ea-n gura lor, aşa la repezeală, vorbe pe care ei altminteri, de n-ar fi fost munciţi de frică, nu le-ar fi născocit nicicând; şi adevărul ăsta socot să vi-l arăt acum prin povestirea mea.

Currado Gianfigllazzi, după cum ştiţi cu toţii din auzite şi văzute, e socotit de oând lumea în orăşelul nostru drept cetăţean de vază, un strălucit senior, mărinimos şi darnic, îndrăgostit de traiul cavaleresc şi care în vânătorile cu câini şi şoimi aflat-a veşnic nespusă desfătare; iar dacă spun

numai atât e fiindcă nu e locul să povestim acum despre alte înfăptuiri mai mari de-ale domniei-sale. Aşadar, într-o bună zi, prinzând el la Pe-retola c-un şoim de-al său un stâre, aflându-l gras şi tânăr, îl luă şi-l trimise unui destoinic bucătar pe care îl avea acasă, Chichilbio după nume şi veneţian de fel, dându-i poruncă să i-l frigă de oină şi să i-l pregătească bine. Chichilbio, care, bietul, nici c-o fărâmă nu părea mai prostănac decât era, după ce pregăti stâreul, îl puse la cuptor şi se apucă să mi-l păzească, tot cu ochii pe el. Când stâroul era aproape gata şi împrăştia în jur o undă de miros de să te lingi pe buze, se nimeri să intre în bucătărie o femeiuşcă din partea loculuii, Brunetta, aşa-i zicea pe nume, de care bucătarul nostru era îndrăgostit foc; şi dânsa, când simţi mirosul şi când văzu stârcul prăjit, prinse a-l ruga pe bucătar, cu miere-n glas, să-i dea o coapsă.

Chichilbio îi răspunse cantând:

— Ba iaca nu, donna Brunetta, ba iaca, nu, donna Brunetta!

De care dumneaei, mânioasă, făcu:

— Pe legea mea, Chicibio, dacă nu-mi dai, nu-ţi dau nici eu, cât oi trăi, ce-ţi place.

Acu, de spus şi-au spus ei multe; dar până mai la urmă Chichibio, ca să n-o întărite, desprinse o coapsă şi i-o dete.

Seara, fiind pusă pasărea, aşa fără picior, la masă în faţa lui Currado şi a unor musafiri de-a i săi, stăpânul se miră grozav văzând una ca asta si, trimiţând după

Chichibio, îl întrebă ce se întâmplase cu celălalt picior. La care mincinosul de veneţian răspunse iute:

— Stăpâne, stârcii n-au decât o coapsă si~un picior.

Currado zise atunci nun tos:

— Cum dracu să nu aJbă decât o coapsă şi un picior? Ce, prima oară văd eu stârci?

Dar bucătarul de colo:

— Aşa-i, stăpâne, precum îţi spun si, dacă vreir ţi-arăt că s-ăla vii îs tot la fel.

Currado, de dragul musafirilor pe care îi avea la masă, nu vru să mai lungească vorba şi-i zise doar atât:

— Dacă-i aşa şi spui că-mi arăţi. Minunea asta, de care eu de când lumea n-am auzit şi nici nu ştiu s-o fi văzut vreodată, poftesc să mi-o arăţi chiar mâine dimineaţă; si, dacă poţi s-o faci, mă rog, eu n-am nimiiic de zis;' dar dacă nu, mă jur pe patimile lui Cristos c-oi porunci să-ţi ardă o marnă de bătaie, de să-ţi aduci aminte de mine cât ai să trăieşti.

Sfârşind dar pentru seara aceea cu vonba, a doua zi de mânecate, Currado, căruia nici somnul nu-i potolise supărarea, plin de obidă se sculă şi porunci să i se aducă doi cai; apoi, punându-l pe Chichibio să încalece pe unul, îl duse până la un râu – pe malul căruia spre zi puteai să vezi stârci cu duiumul – şi-i zise aşa:

— Vedem noi acuşica cine a minţit aseară! Chichilbio, când văzu că nu-i trecuse încă mânia Lui

Currado şi că trebuie să facă dovada celor spuse, ne-stiind cum ar putea s-o facă, umbla călare în urma lui, topit de frică, bietul, şi dac-ar fi putut ar fi fugit minând pământul; dar, fiindcă nu putea, se tot uita în faţă, în spate, de-o latură şi de alta, şi peste tot i se părea ca vede numai stârci şezând în două picioare. Dar când ajunse aproape de râu, zări pe mal, el cel din'tâi, nu mai puţin de doisprezece stârci, toţi cocoţaţi într-un picior cum stau de obicei când dorm. Drept care ară-tându-i iute stăpânului, îi zise:

— Messere, acu poţi să vezi şi dumneata că n-am minţit ieri seară când ţi-am spus că stârcii au numai un picior. Iaca, pofteşte şi te uită!

Currado îi văzu şi-i zise:

— Aşteaptă niţeluş şi-am să-ţi arăt c-au două.

Şi apropiindu-se oleacă de păsări, le strigă: "Huş, huş!" "Din care pricină toţi stârcii întinseră degrabă şi celălalt picior şi după ce se clătinară vreo câţiva paşi îşi luară zborul.

Atunci Currado se întoarse către Chichilbio şi rosti:

— Ia spune, secătură, au două ori n^au două? Chichibio, buimăcit de cap, neş'tiind pe unde să mai scoată cămaşa, îi răspunse:

— Aşa-i stăpâne, da' la ăla de-aseară n-ai strigat "huş, huş" că, de-ai fi strigat, scotea şi el celălalt picior, întocmai cum l-au scos şi ăştia.

Răspunsul ăsta îi plăcu aşa de tare lui Currado, incit toată mânia i se topi în veselie şi râs, drept care zise:

— Ai dreptate, Chithibio, aşa trebuia să rac!

Iată dar în ce chip, printr-un răspuns glumeţ şi grabnic, scăpă Chichibio de bătaie şi se împacă cu stăpânul lui.

Povestea a cincea

Messer Forese din Rabatta şi maestrul Giotto, pictorul, venind de la Mugello, se împung pe rând cu vorba, bătându-şi joc de înfăţişarea lor pocită.

De îndată ce tăcu Neifile, după ce doamnele făcură un haz nespus de răspunsul lui Chichibio, Pamfilo, după voia reginei, începu:

— Iubite doamne, tot aşa după cum soarta ascunde în meşteşuguri josnice comori nepreţuite de însuşiri frumoase – - precum ne-a dovedit mai adineauri Pam-pinea -• firea, la rândul ei, se întâmplă adeseori s-ascundă şi ea minţi luminate în trupuri hâde şi pocite. Care adevăr s-a dovedit cu multă limpezime în doi concetăţeni de-ai noştri, de care am de gând să vă vorbesc acum pe scurt. Căci unul dintre ei, pe care îl chema messer Forese din Rabatta, un om, micuţ de stat şi scâlciat la trup, c-o faţă lată şi turtită – aşa de slut, că pină şi celui mai urât dintre baronci1 i-ar fi părut pocit -• a dovedit atâta pricepere la legi, încât mulţi cărturari l-au socotit tobă de carte în ştiinţa legilor civile. Iar celălalt, Giotto după nume, fu înzestrat de la natură c-o minte aşa de iscusită, încât din câte lucruri a zămislit matura – muma şi făcătoarea întregii lumi prin mijlocirea veşnicei învârtiri a bolţilor cereşti -• niciunul n-a rămas nezugrăvit de dânsul cu pana, cu condeiul ori cu penelul, aşa de aidoma cu modelul an sine, încât nu-ţi vine a zice că

seamănă cu el, ci mai degrabă ai fi îndemnat să zici că e. modelul însuşi: ba chiar într-aşa măsură seamănă, încât de multe ori în cele zugrătvi'te de el vederea noastră s-a înşelat şi-a luat drept Lucru aievea ceva ce nu era decât pictat pe pânză si, fiindcă Gio'tto e acela care a adus iar la lumină arta ce atâtea veacuri zăcuse îngropată sub rătăcirea unora care zugrăveau mai1 mult spre a desfăta ochii prostimii decât spre a mulţumi minţile celor înţelepţi, pe drept cuvin t se poate spune că-i una din luminile măririi florentine; şi asta cu atât mai mult, ou cat şi-a dobândit mărirea cu nesfârşită umilinţă, trăind spre a-i învăţa pe - ceilalţi şi spre a le fi maestru, dar nelăsând pe nimeni să-i spună ca atare. Şi titlul ăsta, refuzat cu atâta îndărătnicie, străluci într-însul cu atâta mai vârtos, cu cât era mai mult râvnit şi uzurpat cu lăcomie de către învăţăceii lui sau de aceia ce ştiau mult mai puţin ca dânsul. Dar, deşi arta lui a fost nespus de mare, el nu era nici la statură şi nici la înfăţişare chiar cu nimflca mai frumos decât messer Forese. Dar să ne întoarcem la poveste.

Având messer Forese şi Giotto niscaiva moşioare la Mugello şi cel dinţii ducându-se să şi le vadă pe-ale sale,

1 Comentatorii Decameronului nu dau nici o lămurire cu privire la acest cuvânt care nu figurează nici ca substantiv comun în vreun dicţionar al limbii italiene. Din povestea următoare reiese că ar fi numiţi astfel locuitorii unui cartier din Florenţa, oameni deosebit de urâţi (n. t.).

Vara, când tribunalele nu ţin judeţ la pricini, la întoarcere, venind călare pe-o gloabă de împrumut, se nimeri să se întâlnească cu sus-numitul Giot'to, care fusese şi e/1 să-şi vadă moşioara şi acu se întorcea călare la Florenţa. Or, cum nici Giottto nu şedea mai bine ca Forese"nici despre partea calului, nici despre partea îmbrălcă-minţii, porniră calea împreună, ca doi bătrâni, încet, încet. Şi, cum se întâmplă adesea vana, îi apucă pe drum aşa deodată o ploaie, de oare ei se adăpostiră dând fuga în casa unui prieten şi cunoscut de-al lor, plugar prin partea locului. Dar după câtva timp,

cum ploaia nu părea de fel c-ar vrea. Să se oprească şi ei doreau cu orice preţ s-ajungă la Florenţa chiar în aceeaşi zi, luară cu împrumut de la plugar două sumane vechi de pănură şi două dopuri cam roase şi jegoase, fiindcă altele mai bune nu se aflau, şi după aceea porniră iar la drum. Ateu, după ce umblară o vreme, muiaţi din cap până în picioare şi plini pân' la urechi de tina cu care îi împroşeau căluţii cu copitele – lucruri ee nu-s de loc întru folosul înfăţişării – mai luiminându-se oleacă, drumeţii noştri începură să stea de vorbă între ei, după ce multă vreme umblaseră tăcuţi. Şi, cum mergea messer Forese tot ascuMndu-l pe Gidtto, care ştia să povestească de să fi tot stat să-l. Asculţi, se apucă să-l măsoare din cap pâhă'-n picioare si, văzfindu-l în halul în. Care era, glodos ca vai de lume şi pe deasupra şi urât, uitându-şi că nici el nu arăta mai bine, se apucă să rida şi zise:

— Giottio, de-ar fi să ne întiâlnim cu vreun străin, care să nu te fi văzut nicicând, socoti că şi-ar putea închipui că tu eşti cel mai mare pictor din lume, precum eşti? Eu tare mă-ndoiesc.

La care Giotto îi răspunse pe loc:

— Messere, cred că ar putea, dacă, uitându-se la dumneata, ar izbuti să creadă că barem buchiile le ştii.

Lucru pe oare, auzindu-l messer Forese, îşi cunoscu numaidecât greşeala şi-şi dete seama că fusese plătit cu un răspuns aidoma cu întrebarea pe care o pusese.

Povestea a şasea

Michele Scalza, dovedind unor flăcăi că baroncii sunt cei mai nobili oameni de pe pământ, câştiga un rămăşag şi se alege cu.

Doamnele încă mai râdeau de vorbele lui Giotto, când regina îi porunoi Fiammettei să povestească mai departe. Şi dânsa începu astfel:

— Tinere doamne, fiindcă Pamfilo a adus vorba mai adineauri de baronci • – pe care voi pesemne n-aveţi de unde să-i cunoaşteţi cum îi cunoaşte el – mi-am amintit de-o

istorioară oare vădeşte cit de nobil şi cât de mare le e neamul; si, fiindcă istorioara mea nu iese din făgaşul poveştilor de azi, am să v-o spun cu drag.

Nu de mult trăia în oraşul nostru un tânăr, Michele Scalza după nume, un hâtru bun de glutaă şi şugubăţ nevoie mare, care ştia la snoave cu carul şi de aceea băieţiilor din Florenţa le era tare drag să-l aiibă printre ei canid era vorba de petreceri, într-o bună zi, aflân-du-se flăcăul nostru cu alţi câţiva la Monte Ughi, se încinse între ei o sfadă şi iată pentru ce anume: vroiau să ştie dumnealor oare sânt cei mai nobili oameni şi cei mai vechi de neam din câţi se află la Florenţa. Şi unii dintre ei zicelau c-ar fi Uberti, alţii c-ar fi Lamberţi şi care una, care alta, precum îi tăia capul. Ci Sealza, au-zi> ridu-i, prinse a rin j i şi zise:

— Vedeţi-vă de treabă, măi! Da' proşti mai sâniteţi, zău aşa! Habar n-aveţi ce spuneţi! Oamenii cei mai nobili şi rei mai vechi de neam, nu numai din Florenţa, dar chiar şi din lumea întreagă, aflaţi că sânft baroncii; şi într-aiceasta au căzut la înţelegere toţi filosofii de pe lume şi orice om care-i cunoaşte cum îi cunosc eu însumi. Şi să nu credeţi că vorbesc de alţii. Da' de unde! Vorâbesc chiar de baronicii ăştia de-aici, care-s vecini cu voi dinspre Santa Măria Maggiore.

Flălcăii, care se aşteptau să spună cu totul altceva, când auziră una ca asta îl luară în răspăr, zicându-i:

— Vrei să ne duci, pesemne, de parcă noi n-am şti cum ştii şi tu cine-s baroncii.

Sealza făcu:

— Zău, nu vă duc; spun adevărul adevărat. Şi, dacă se află cineva să pună rămăşag pe-o cină, pe oare trebuie s-o plătească el aceluia care câştigă şi încă la vreo şase prieteni aleşi pe placul lui, eu bucuros mă prind. Ba mai mult: mă las judecat de cine-ţi vrea. Eu nu m-amestec.

Atuncea unul din băieţi, pe care îl chema Neri Man-nlni, făcu:

— Ei iaca, eu îs gata să te câştig cu cina aceasta. Şi Învoi'ndu-Be între ei s-aleagă drept judecător pe

Pietro di Fiorentino, în casa cui se aflau, ducându-se la el, cu toţi ceilalţi care voiau să vadă cum pierde Sealza şi apoi să-l necăjească, îi povestiră întâmplarea, Pietro,. Băiat deştept, îl ascultă întâi pe Neri şi apoi se întoarse către Sealza şi zise:

— Cum poţi dovedi că-i drept ce-ai spus?

— Cum? Foarte bine, zise Sealza. Şi cu atari temeiuri, încât nu numai tu, dar chiar şi ăsta, care acu tăgăduieşte, va să spună că eu îs cu dreptatea. Voi ştiţi că oamenii cu atâta sânt mai nobili, cu cât le e neamul mai vechi; şi chiar aşa spuneau şi dumnealor mai adineauri. Or, fiind baroncii cei mai vechi de neam, poţi zice, dar, că sunt şi cei mai nobili. De aceea, dtovedindu-vă că e aşa cum spun, nu-neape îndoială că eu câştig pr-insoa-rea. Trebuie să ştiţi dar că baroncii au fost făcuţi de Dumnezeu pe vremea când abia se deprindea cu zugră-vitul, pe câtă vreme ceilalţi oameni au fost făcuţi după ce Domnul îşi învăţase meşteşugul. Şi, spre a vedea că nu minţese, gândiţi-vă oleacă cum îs făcuţi baroncii şi curta sânt ceilalţi oameni; pe câtă vreme ăştia au feţele frumos făcute şi bine potrivite, baroncii-s toţi pociţi la chip: care are o faţă lungă cât toate zilele şi îngustă, • care are o faţă lată, de juri că-i lună plină; care-i cu nasul lung, care-i cu nasul scurt; ba cu bărbia-n sus, ba cu bărbia an afară şi fălci ca de măgar; iar câte unii au un ochi mai mare ca celălalt sau împlântat mai jos, de parcă-s chipuri mâzgălite de porunci, tikid se deprind să ţie un condei în mană. De aceea, după cum am spus, se vede lămurit c-au fost făcuţi de Dumnezeu ciând învăţa să zugrăvească: aşa că ei îs cei mai vechi, mai vechi ca toţi ceilalţi, şi ca atare eei mai nobili.

Când îşi aduseră aminte de treaba asta, at'ât Pietro,. Care era judecător, cât şi Neri, care se prinsese pe-o cină, precum şi ceilalţi toţi – după ce ascultară temeiurile şugubeţe pe care le născocise Scalzia – - se puseră pe râs şi

îi dădură lui dreptate, zicând că-şi câştigase cina şi că de bună seamă baroncii erau oamenii cei mai nobili şi cei mai vechi de neam, nu numai din Florenţa, dar chiar din lumea întreagă.

Iată de ce, virând să ne-arate cât de urât era la; faţă messer Forese, Pamfilo a spus pe drept cuvânt că i s-ar f'i părut pocit şi celui mai urât dintre baronei.

Povestea a şaptea

Madonna Filippa, fiind aflată de bărbat cu ibovnicul, e dusă în faţa judecăţii, de-unde scapă c-un răspuns hazliu, ba face să se schimbe, şi legea pe deasupra.

Fiamimetta tăcuse şi cei de faţă încă mai râdeau de cele născocite de Sealza pentru a dovedi că, dintre toţi, baroncii sânt cei rnai nobili oameni, când regina îi porunci lui Filoistrato să povestească mai departe. Iar dânsul începu astfel:

— Vrednice doamne, e mare lucru să ştii vorbi frumos cu orişice prilej, dar eu socot că-i şi mai bifne să ştii vorbi astfel atunci când împrejurările o cer. Lucru pe care a ştiut să-l facă de minune o doamnă despre care vreau să vă povestesc acum şi care nu doar c-a făcut pe toţi cei ce ascultau să râdă şi să se desfete, dar şi pe sine s-a scăpat de la o moarte ruşinoasă, precum veţi auzi.

Decameronul voi. II – cd. 80

Pe vremuri, în oraşul iPrato se rfinduise o lege pe cit de vrednică de ocară, pe atât de aspră, care, fără de ntoi o osebire dădea osânda morţii pe rug atât femeii care era aflată de soţ cu un ibovnic, cât şi femeii care se dovedea că se culcase cu un bărbat pentru parale. Chiar pe vremea acelei legi se întâmplă ca o femeie frumoasă şi de neam, îndrăgostită foc, pe nume madonna Filippa, să fie aflată îmtr-o noapte la ea-n odaie de bărbatul său – Rinaldo de Pugliesi -• în braţele lui Lazzarino de Guazzaglio'tri, un tânăr nobil şi frumos din partea locului, pe care femeia îl iubea cum se iubea pe sine. Vădind una ca asta, Rinialdo, negru de mânie, de abia se. Stăpâni să nu se arunce asupra

lor şi să-i omoare pe amândoi; si, dacă nu şi-ar fi temut el însuşi pielea, ar fi făcut-o, orbit de furie cum era. Dar, dacă se ţinu de la o atare faptă, nu se ţinu în schimb de la dorinţa de-a ajunge prin mijlocirea legii la ceea ce lui nu-i era îngăduit să facă, adică s-o omoare. De aceea, având la mână dovezi neîndoielnice despre greşeala ei, cât ce se lumină de ziuă, fără a mai ştia pe gântfuri, se duse şi-o pârî, punând s-o cheme la judeţ.

Femeia, care avea un suflet mare, aşa cum au de obicei femeile îndrăgostite cu adevărat, deşi fu sfătuită de prieteni şi de rude să nu se înfăţişeze, se hotăra să meargă totuşi în faţa judecăţii, dorind mai degrabă să înfrunte moartea cu suflet dârz, spunând tot adevărul, decât să fugă cu ruşinea ca să trăiască în surghiun, vă-dindu-se nevrednică de un ibovnic ca acela în ale cărui braţe îşi petrecuse noaptea. Şi, însoţită fiind de un alai întreg de doamne şi bărbaţi, care o povăţuiau să nu spuie adevărul, ajunsă an faţa judeţului, îl întrebă cu hotărâre şi fără şovăire în glas de ce o chemase acolo. Cârmuitorul locului, uitându-se la ea, când o văzu aşa frumoasă, aşa aleasă în deprinderi şi, după mărturia vorbei, şi inimoasă pe deasupra, simţi că i se fece milă şi îi fu frică nu cumva să facă vreo mărturisire de pe urma căreia să fie silit s-o osândească spre a ieşi cu faţa curată. Dar, fiindcă n-avea încotro şi era nevoit s-o întrebe despre învinuirea adusă, îi spuse:

— Doamnă, precum vezi, bărbatul cturnita'le Rinaldo e aici de faţă şi a venit să mi se plângă, zicând că te-a găsit întru dezmăţ cu altul; de aceea-mi cere mie ca, osândindu-te la moarte, după cum cere legea noastră^ să-ţi dau pedeapsa cuvenită; acu, eu nu pot face asita decât dacă domnia-ta mărturiseşti; drept care ia bine seama ce răspunzi şi spune-mi dacă-i dreaptă învinuirea ce ţi-o aduce.

Femeia, fără pic de teamă, răispunse cu plăcută mlădiere în glas:

— Messere, e drept că mi-e bărbat Rinaldo şi c-astă noapte m-a găsit în braţele lui Lazzarino, în care nu o dată, ci de

mai multe ori ani stat, mânată de iubirea curată şi deplină pe care eu i-o port; şi lucrul aista niciodată n-a'm să-l tăgăduiesc. Dar legile – precum sunt sigură că ştii şi dumneata – euvine-se să fie aceleaşi pentru toţi şi întocmite cu învoirea acelora pentru care sunt făcute. Lucru de care legea noastră nu ţine seama, căci loveşte numai pe bietele femei, oare-ar putea să-i mulţumească pe mulţi bărbaţi cu mult mai bine decât le mulţumesc bărbaţii; şi în afară de aceasta, când legea a fost făcută, nu numai că nici o femeie nu s-a învoit la dânsa, dar nici măcar n-au fost chemate să fie şi ele de faţă. De aceea legea asta pe drept cuvânt se poate spune că-i rea. Dar dacă dumneata pofteşti -• întru osânda trupului meu şi-a sufletului doimitale – - s-o duci la îndeplinire, mă rog, îţi şade-n voie; ci eu, mai înainte de-a începe judecata, te rog să-mi faci un mic hatâr şi să-mi întrebi bărbatul dacă de câte ori i-a fost pe plac şi m-a dorit eu m-ani dat întreagă lui, fără cia niciodată să mă împotrivesc.

Rinaldo, auzihd-o, fără s-aştepte a fi întrebat şi de cârmuitor, răispunse imediat că fără îndoială femeia ai făcuse în voie de câte ori pofbilse.

— Atunci, urmă iute femeia, dacă-i aşa şi dacă a iiuat când i-a plăcut şi tot ce-a vrut să ieie de la mine, te-ntreb, mărite jude, eu ce trebuia ori ce trebuie să fac cu ce-oni rămâne? S-arunc prisosul câinilor? Nu-i oare mult mai bine să dau din el bărbatului care mă are dragă oa pe-ochii lui din cap, decât să-l las să veştejească ori să se irosească?

Se afla de faţă, lia o pricină ca asta şi la judecata unei femei de atare neam şi aşa de bine cunoscută precum era monna Filippa, aproape tot oraşul. Drept oare, auzind mulţimea ce întrebare drăgălaşă pusese doamna, izbucni în hohote de râs şi apoi numaidecât aproape într-o glăsuire strigară toţi c-avea dreptate şi că spusese bine. Şi până a nu pielea de acolo, fiind îndemnaţi la treaba asta chiar de cârmuitor, schimbară legea cea haină astfel încât să păgubească numai femeile_ ce-şi calcă credinţa pentru

bani. Din care pricină Rinaldo, hăbăucit de-atare îndrăzneaţă hotărâre, plecă de acolo opărit; iar doamna, bucuroasă şi slobodă, ai zice aproape ca renăscută din văpăi, se întoarse acasă biruitoare.

Povestea a opta

Fresca îşi îndeamnă nepoata să nu se uite în oglindă, dacă, precum spunea, îi era aşa de silă de mutrele nesuferite.

Povestea lui Filostrato stârni dintru început în sufletele doamnelor o undă de ruşine, mărturisită prin cinstita roşeaţă ce le îmbujora obrajii; dar mai apoi, ui-tându-se una la alta pe furiş şi stăpânindu-şi cu greu râsul, o ascultară pân' la capăt, pufnind pe înfundate. Iar când Filostrato sfârşi, regina, întoroându-se către Emilia, îi porunci să povestească mai departe. Şi dânsa, ca trezită din somn, oftă din greu şi începu astfel:

— Copile dragi, fiindcă de mult mă tot frământă un gând, ţinându-mă departe de voi, spre a-i face-n voie doamnei noa'stre, voi încerca să mă descurc c-o istorioară mult mai slabă decât aceea ee-aş fi spus-o dac-aş fi fost cu gândul aici; şi-am să vă povestesc. Anume prostia unei fete, mustrată cu o vorbă hazlie de un unchi al ei, vorbă ce-ar fi putut să-i fie de folos, de-ar fi avut atâta minte încât s-o înţeleagă.

Un om pe nume Fresico din Celatico avea o nepoată care fusese dezmierdată cu numele de Cieisca1 şi care _ deşi la trup şi la obuaz era destul de firuimusică (fără să aibă totuşi un chip de înger, după cum am mai văzut la altele) – se socotea pe sine aşa desăvârşită şi aşa de nobilă, încât se deprinsese a ponegri (bărbaţi, femei şi orice lucru care-i ieşea în cale fără să se gândească nici cât de cât la dânsa, care n-avea pereche de scârbă ce era, ţâfnoasă şi nesuferită, de nu puteai să-i intri în voie nici pentru unul Dumnezeu; ba pe deasupra se ţinea şi-aşa măreaţă, încât nici de-ar fi fost să fie copila regelui din Franţa n-ar fi putut fi mai fudulă. Iar când umbla pe stradă părea c-o-năbuşă tot timpul mai ştie naiba ce putori, atâta tot strâmba din nas,

de pancă-i miroseau toţi cei pe care-i întâlnea sau îi vedea în cale. Ci dând deoparte multe alte năravuri urieioase şi vrednice de plâns pe care le avea, zic că se nimeri într-o zi ca, în-torcânfdu-se ea acasă, unde se afla şi Fresico, să mi se aşeze lângă el toată răsfăţ şi strâmbături şi să înceapă a bufni; drept care Fresico o întrebă:

— Ia spune, Ciesca, cum se face că te-ai întors aşa curând, chiar azi în zi de sărbătoare?

La care fata, alintându-se de să te apuce greaţa, răspunse:

— Da, e adevărat că m-am întors devreme acasă, fiindcă-n oraşul ăsta eu cred că n-au fost niciodată bărbaţi şi nici femei atâta de nesuferiţi şi plicticoşi ca cei de astăzi; nu trece barem unul pe drum, să nu-mi fie nesuferit ca naiha. Şi cred că-n toată lumea n-ai să găseşti femeie căre.'a să-i fie atâta silă da mie să dea nas cu mutre aşa nesuferite; de aceea, numai ca să scap de ele m-am întors mai repede ca de obicei.

Fresce, căruia nu-i plăceau de fel răsfăţurile fetei, îi spuse:

— Ascultă aici, copilă: dacă ţi-e aşa de silă de mutrele nesuferite după cum spui, atunci, dacă doreşti s-ai parte de viaţă fericită, să nu cumva să te mai uiţi vreodată în oglindă.

1 Diminutivul numelui Francesca (n. t.).

Dar fata, mai goluţă ca trestia la cap, dar încredinţată că-l ajunge pe Solomon la înţelepciune, nu prieepu. Rnai mult decât pricepe un berbec; ba dimpotrivă, îi răspunse c-avea să se oglindească şi ea ca toate celelalte. Şi-aşa se face c-a rămas în nerozia ei, cu care până s-astăzi mai duce viaţă bună.

Povestea a noua

Guido Cavalcanti cu-o vorbă de ocară: atinge uşurel pe câţiva nobili florentini ce se legaseră de dânsul.

Vă'zând regina că Emilia scăpase de povestea ei şi că. Din cei de faţă doar ei îi rămăsese să mai vorbească, în afară de cel cu învoiala poveştii de pe urmă, prinse a grăi astfel:

— Frumoase doamne, deşi astăzi mi-aţi luat-o înainte cu cel puţin două povesti, din care mă gândeam pe una să v-o

spun chiar eu, totuşi mi-a mai rămas de povestit o istorioară care cuprinde la sfârşit un cuvinte! Mai plin de talie decât oricare dintre cele amintite până acum.

Trebuie să ştiţi, dar, că pe vremuri în orăşelul nostru se statorniciseră obiceiuri foarte frumoase şi vrednice de toată lauda, din care astăzi, din păcate, n-a mai. Rămas nici unui din pricina zgârceniei, care, crescând în pas cu marile avuţii, le-a alungat pe toate. Or, printre aceste obiceiuri era şi unul după care nobilii din partea locului se adunau cu toţii în diferite părţi ale oraşului, legând'U-se în tovărăşii mai numeroase sau mai mici, în care aveau de grijă să nu primească decât oameni care puteau să facă faţă cheltuielilor trebuincioase; într-acest. Chip, cu rânduială, azi unul, mâine altul, fieştecare îi poftea înitr-o anumită zi pe toţi ceilalţi la câte-o masă.

Şi la aceste mese erau cinstiţi de multe ori şi nobili de prin străinătăţi, când se întâmplau să pice, s'au chiar şi oameni din oraş. Aşijderea într-talte rânduri, cel puţin o dată pe an, se înveşmântau la fel cu toţii şi umblau călare prin oraş, ba uneori se şi întreceau în bătălii cavalereşti, de obicei la sărbători sau când veneau veşti bune despre izbânzi sau alte cele.

Printre aceste cete se a: la şi una în frunte cu messer Betto Brunelleschi, în care messer Betto cu prietenii domniei-sale se străduiseră din greu să-i vâre şi pe Guido al lui messer Cavalicante de Cavalicanti şi nu fără de-un rost anume; căci Guido, în afară de faptul că ena unul dintre cei mai luminaţi cunoscători ai logicei din câţi se numărau pe lume şi un filosof desăvârşit în cele ale naturii (lucruri de care celorlalţi de fapt nu le păsa deloc), era de asemeni şi-un bărbat din cale-afară de plăcut şi de curtenitor, cu mare dar la vorbă şi care izbutea să isprăvească mai bine ca oricare altul orice lucru din câte se cuvin făcute de oamenii de neam; ba pe deasupra mai era şi putred de bogat şi, când era la o adică, ştia să preacinsteaivcă cum nu se poate mai frumos pe cei ce socotea că iVierită aceasta. Dar

messer Betto nu putuse cu nici un dtfip să ş'i-l câş-tige şi socotea, cu-ai lui deolaltă, că pricina era doar faptul că Guido uneori, pierzându-se în filosofări, se retrăgea de lume. Şi, fiindcă împărtăşea întrucâtva filosofia epiouireană, lumea de rând spunea că toată străduinţa lui nu urmărea decât să afle, dac-ar fi fost cu putinţă, că nu există Dumnezeu.

Şi, într-o bună 'zi, plecând Guido de la Orto Sân Michele1 pe calea Ald'imari către biserica Sân Giovanni, un drum pe care se obişnuise să-l bată adeseori – şi aflându-se în preajma bisericii o mulţime de racle mari de marmură, care se află azi la Santa Reparata2 -• ajuns pe lotul acela, în preajma catedralei, care era încuiată, printre coloane de porfir şi racle, se întâmplă să deie peste el acolo messer Betto cu ai lui, care, ve-

11 2 Biserici florentine (n. t.).

Neau călare prin piaţa Santa Reparata. Şi, îndată ce-î. Zăriră în mijlocul mormintelor, făcură:

— Hai să-l necăjim!

Drept care, îimpintenându-şi caii, îl luară cu asalt în-glumă şi, până a prinde el de veste, îi şi picară în spate, strigându-i:

— Guido, tu nu vrei deloc să nitri-n ceata noastră; da' hai să zicem c-ai să afli că nu există Dumnezeu, Şi-apoi? La ce-o să-ţi folosească?

La care Guidb, văzându-se împresurat de toate părţile de ei, răspunse imediat:

— La voi acasă, domnilor, puteţi să-mi spuneţi ceva place.

Şi, rezemându-se într-o mână pe una dintre racle," care erau înalte, uşor ca fulgul cum era, sări ide partea cealaltă si, descotorosindu-se de ceata călăreţilor, fugi într-ale sale. Ceilalţi rămaseră prostiţi uUâncfu-se unul la altul şi-şi ziseră că Guidio era un zăpăcit şi că răspunsul lui, nu însenina nimica, deoarece nici ei, nici ceilalţi orăşeni şi Guido mai puţin ca orişicare dintre dânşii n-aveau nimica

nici în clin şi nici în mânecă cu locul în care se aflau. Ci messer Betto, întorcându-se spre ei, le zise aşa:

— Ba zăpăciţi sunteţi voi, de nu l-aţi priceput • Guido, cu două vorbe zvârlite aşa uşure, ne-a împuns cu cea mai grea ocară din câte sunt pe lume. Căci raclele acestea, de staţi să vă gândiţi puţin, de vreme ce în ele sânt puşi să sadă morţii, sunt casa lor; şi ca atare el zice că sunt casa noastră ca să ne arate că noi ăştia, care suntem mai mărginiţi şi nu prea avem ştiinţă de carte, suntem mai rău ca 'morţii alăturea de el şi de ceilalţi 'mari cărturari; de aceea, aflându-ne aici, suntem la noi acasă.

Atuncea fiecare dintre cei de faţă pricepu ce socotise a spune Guidb cu vorbele acelea şi toţi se ruşinară, ifără a îndrăzni mai mult să-l necăjească ori să-l aţiţe; cât despre mesxr Betto, el începu din ziua aceea să treacă drept un cavaler cu minte ageră şi iute.

Povestea a zecea

Călugărul Cipolla făgăduieşte unor ţărani să le arate pana arhanghelului Ga-vrll; ci aflând în locul ei tăciuni, le spune că sunt tăciunii pe care a fost ars sfântul Laurenţiu.

Văzând că dintre cei de faţă fieştecare îşi spusese • povestea în ziua aceea, Dioneo îşi dădu seama că îi venise rândul şi lui să povestească. Drept care, fără să aştepte poftire anume sau poruncă, după ee-i potoli pe aceia care lăudau vorba ascuţită a lui Guido, prinse a grăi astfel:

— Fermecătoare doamne, deşi e privilegiul meu să povestesc despre ce-mi place, azi n-am de gând să părăsesc nici eu subiectul despre c^e voi toate aţi vorbit cu atâta îndemânare, ci luându-v-o pe urme socot să vă arăt cu câtă luare-aminte a izbutit să scape printr-o minciună gogonată un călugăr din cinul sfântului An-toniu de-o păcăleală pusă la cale împotriva lud de către doi flăcăi. Iar dacă am să imă-ntind întrucâtva la • voilbă, ea să desăvârşesc povestea în toate ale sale, nădăjduiesc că lucrul ăsta n-o să vă supere prea mult, 'dacă, ui'tându-vă la soare, vă veţi da seama că-i de-a'bia la jumătatea bolţii şi că deci vreme avem destulă.

Certaldo, după cum pesemne aţi auzit şi dumneavoastră, e un sătuleţ în Val d'Elsa, aşezat prin părţile noastre şi care, deşi-i 'mic, a fost pe vreimuri locuit de nobili şi de oameni cu oarecare stare. Şi fintr-acest sat, fiindcă-şi aflase păşune grasă şi mănoasă, umibla de multă vreme, o dată la un an, ca să adune pentru ai lui pomenile eu care ai miluiau neghiobii, un frate zis Cipolla1, din cinul sfântului Antoniu, care era bine văzut de băştinaşi, dar nu atât din pricina cucerniciei, cât mai degrabă poate din pricina numelui său, căci locurile acelea făceau un soi de cepe vestite în Toscana toată. Era Cipolla ăsta un om mărunt de stat, roşcat la păr,

1 Ceapă (n. t.).

Vesel la faţă şi-un hâtru fără de pereche; ba pe deasupra, fără s-aibă ştiinţă de carte nici de fel, se pricepea să mânuiască cu atâta măiestrie vorba, că cine nu l-ar fi ştiut s-ar fi grăbit să zică nu doar că-i mare vorbitor, ci că-i de-a dreptul Cicero ori pasămite Quin-tilian; şi cu mai toţi din sat legase cumetrie, cu mulţi, se avea la cataramă şi mulţi îi erau prieteni.

Or, după obiceiul lui, picând odată în sat în luna lui cuptor, într-o duminică, la ceasul când toţi drept-eredincioşii ide prin cătunele vecine se adunaseră, an biserică s-asiculte sfânta liturghie, când socoti că-i vremea, făcu un pas înainte şi zise:

— Domni şi doamne, după cum ştiţi cu toţii, e obiceiul dumneavoastră să daţi în fiecare an săracilor din. Cinul lui messer sfântul Antoniu din grâul şi fâneaţa voastră care mai mult, care mai puţin, fieştecare după avutul şi după evlavia lui, ca fericitul sfânt Antoniu să vă păzească 'boii, măgarii, oile şi piorcii; pe lingă asta, datina mai cere să plătiţi, şi mai cu seamă cei care se ţin de cinul nostru, oibolu acela mititel care se strânge o dată. pe an. Or, pentru treaba asta.

— Mai marele meu, stareţul, m-a rânduit pe mine şi m-a trimis să strâng pomana. Drept care, cu iblagoslovenia lui Dumnezeu măritul, către vecernie,; când s-or trage clopotele, să v-adunaţi cu. Toţii în faţa sfântului lăcaş, aicea,

unde eu, cum îs deprins a face, am să vă ţin o predică şi apoi îţi săruta şi crucea. Ba fiindcă, vă cunosc smeriţi şi cu credinţa tare la messer sfântu Antoniu, am să vă fac hatârul şi-am să v-arăt şi nişte sfinte şi preafrumoase moaşte pe care le-am adus chiar eu ide peste mări şi ţări, drept de la Rusalim; am să v-arăt adică o pană de-a arhanghelului Gavril, care a rămas în odăiţa Fecioarei Preacurate, când a venit să-i deie bunavestire în Nazaret.

Şi astfel zicând tăcu şi se întoarse iar la slujbă.

Pe când călugărul Cipolla rostea acestea, se aflau printre alţii în biserică doi tineri tare şmecheri, pe care îi chema Giovanni dela Bragoniera pe unul, iar pe celălalt Biagio Pizzini. Şi ăştia, după ce dintâi făcură mare haz de moaştele călugărului, deşi se aveau bine cu el şi se ţineau tovarăşi de chefuri şi petreceri, se socotiră între ei să-i tragă o păcăleală pe socoteala penei. Şi -aflând ei că de amiază călugărul Cipolla avea de gând să ospăteze în sat, c-un prieten de-al lui, cât ce-l văzură că se aşază la masă, coborâră iute pe cale şi o luară drept către hanul unde trăsese cuviosul, cu gând oa-n timp ce Biagio avea să-l ţină de povesti pe slujitorul fratelui, Giovanni, celălalt flăcău, să-i scotocească prin desagi ca să găsească pana, oricum s-ar fi aflat să fie, şi să i-o ia, ca mai la urmă să vadă cum avea să se descurce cuviosul de faţă cu norodul.

Aicu, avea Cipolla al nostru un slujitor, căruia unii îi ziceau Guccio Balena, alţii Guccio Imbratta, iar alţii Guccio Porco; şi slujitorul ăsta era aşa podoabă de om, că Lippo Topo1 în viaţa lui n-a zugrăvit vreunul să-i semene întrucâtva. Călugărul Cipolla obişnuia adeseori să-şi bată joc de sluga lui când se afla cu prieteni şi le spunea: "Să ştiţi că slujitorul ăsta al meu ascunde în-tr-însul nouă păcate aşa de mari, că unul singur dintre ele, dac-ar fi fost să fie în Solomon, Seneea sau în Ariistotel, ar fi fost chiar de ajuns ca să le pângărească toată virtutea sufletească, toată înţelepciunea şi toată. Faima lor. Aşa că socotiţi şi dumneavoastră acum ce om poate să fie dacă nici un dram de înţelepiciune sau

faimă de om vrednic nu are în el, ci numai cele nouă păcate". Şi uneori, oând prietenii îl întrebau care anume erau păcatele lui 'Guccio, cum dumnealui le aşezase în stihuri bine ticluite, zicea: "Iaca vă spun: e mincinos, • e puturos şi pe deasupra şi lenos; e lăsător, e idrtitor şi e şi neascultător; uituc, năuc şi hăbăuc. Unde mai puneţi că mai are şi alte câteiva. Metehne, dar despre alela e mai bine să nici nu pomenim. Şi ceea ce-i mai nostim la el e că pe unde trece se şi gândeşte să se însoare şi să se aşeze la casa lui; si, fiindcă are o mândreţe de barbă de trei coţi, neagră şi unsuroasă, socoate că-i aşa de

1 Pare să fi fost un pictor. Nu se ştie altceva despre dânsul dăcât că în testamentul său a lăsat moştenire câteva inii de scuxi pe care nu-i avea; fiind întrebat în ce fel urma să i se împlinească dorinţa, a răspuns: "Aici e aici!" de unde a rămas şi -vorba. (Pietro Fanfani, II Decameron di messer Giovanni Boccacci, Pirenze, Le Monnier, 1897, v. II, p. | 109, n. 2) (n. t).

Chipeş, că nu-i femeie să dea ochii cu el şi să nu pice îndrăgostită foc; că, dacă ar fi să-l laşi să-şi facă mendrele în voie, şi-ar pierde brăeinarul fugind după muieri. Da' ce-i a lui, i-a lui: îmi e de mare ajutor, că nu e om să vrea să-mi spună o voribuliţă mai în,. Taină, fără ca el să nu poftească să tragă cu urechea; şi, dacă oarecine mă-ntreaibă de ceva, i-e aşa de frică dumnealui că n-am să ştiu răspunde, că una: -două îmi se vâră şi zice el în locul meu, ori da, ori ba, precum socoate că e cu cale să răspundă".

Aşadar, când plecase de la han, călugărul Cipolla îi poruncise tocmai lui Guccio ăsta s-aibă grijă, nu care cumva cineva, să-i umble printre lucruşoare şi mai cu seamă prin desagi, că cele sfinte erau acolo. Dar Guccio, căruia îi plăcea să stea în bucătărie mai mult decât îi place privighetorii în ram, şi mai cu seamă când simţea că-i şi vreo slujnică pe acolo, cum se întâmplase să zărească în cuhnie la hangiu o fetişcană îndesată şi groasă, Scurtă şi cam slută la trup, cu o pereche de ţâţe de-ai fi zis că-s două

corfe de gunoi şi c-un obraz cum numai pe la baronci mai vezi, toată asudată, unsă şi afumată ca un horn, lăisând în plata Domnului cdaia şi desagii călugărului, nu altminteri deeum se azvârle un hultan pe-un hoit, se scolborî în bucătărie. Şi, fără a ţine seamă că ena în luna lui cuptor, se aşează la gura vetrei şi începu să lege vorbă cu slujnica, Nuta-i zicea, şi se apucă să-i spuie că el e de neam mare după zapise şi hrisoave, că are bani cu ridicata, fără să-i puie-n socoteală pe ăia ce-i avea de împărţit la alţii şi care erau şi ei destui, şi că ştia să facă, să dreagă şi să zică ce n-a văzut pământul. Şi, fără a lua în seamă că are o glugă aşa slinoasă c-ai fi putut să dregi cu ea ciorba din căldarea d'Altopaseio1, că poartă o scurtă ruptă şi toată peticită, icare împrejurul gâtului şi la subsuori era tivită cu jeg de două degete şi avea pe ea atâtea pete şi atâta de bălţate, cum n-tau avut nicicând brocaturile tătăreşti ori cele indiene,

1 E proverbiala şi imensa căldare de la mănăstirea Altopascio în care se gătea ciorba ce era distribuită săracilor de două ori pe săptămână (n. t.).

Şi aşijderi, zic, făr' să se uite că încălţările i-s rupte şi că ciorapii i-s ferfeniţă, îi spuse, ca şi când ar fi fost rege în Castiglione1, că el voia s-o îmbrace din cap până-n picioare, s-o scoată de la slugărit si, aşa săracă cum era, să-i dea nădejdi de -mai bine şi s-o că-pătuiască; ba şi alte multe îi mai spuse, dar, deşi vorba îi era muiată în lapte şi în miere, cuvintele-i zburau în vânt şi, ca de obicei, nu dobândi nimic cu ele.

Flăcăii îl aflară dar pe Guccio Porco atârnat de fus ia Nutei. Drept aceea, voioşi nevoie mare că dinspre partea lui nu mai era de lipsă să-şi idea vreo, ostenească, fără de nici o împotrivire, aflând-o descuiată, intrară în odaia călugărului şi primu lucru peste care dădură fură tocmai desagii cu pricina. De aceea, dezlegându-i, într-o boccea de borangic dădură peste o cutiuţă şi într-însa afl'ară o pană din coada unui papagal, drept care îşi dădură cu socoteala că aceea

trebuia să fie pana pe c^re fratele Cipolla făgăduise să le-o arate cucernicilor cer-taldezi. Şi fără îndoială ar fi putut să facă un lucru ca acesta si. Minciuna i-ar fi fost lesne crezută, căci pe vremea aceea nu pătrunseseră în Toscana, venind de la Egipet, decât o mică parte din moliciunile Răsăritului, care apoi, cu vremea, s-au răspândit eu prisosinţă, spre paguba întregii Italii; şi chiar dacă-n Toscana se mai ştia pe alocurea câte ceva despre ele, acolo, în sătuleţul cela, nimeni n-avea habar, de-aşa ceva; ba dimpotrivă, cum ţăranii păstrau încă în cuget neştiinţa dintru încs-put moştenită din moşi-strămoşi, nu numai că de când erau nu apucaseră să vază un papagal, dar nici măcar nu-i auziseră de nume.

Flăcăii noştri dar, buni bucuroşi de pană, o luară şi, zărind într-un ungher al odăiţei nişte tăciuni, ca să nu lase cutia goală, o umplură şi, după ce-o încuiară şi rânduiră lucrurile aşa precum le aflaseră, fără a fi fost văzuţi de nimeni, o şterseră cu pana şi apoi se pu-

1 Castiglione e un sătuleţ, dar autorul vorbeşte despre el în mod intenţionat ca despre un regat, spre a mări efectul lăudăro-şeniilor lui Guocio (n. t.).

Seră s-aşteipte să vadă ce-o să spună călugărul Cipolla când o să dea în cutiuţă peste tăciuni în loc de pană.

Norodul cel sărac cu duhul care se afla în biserică, după ce luă aminte c-avea să vadă după toacă pana arhanghelului Gavril, la sfârşitul liturghiei se împrăştie care încotro; şi, vestea umblând din om în om şi din cumătră în cumătră, după ce fiecare mâncă de amiaz, atâua amar de lume se adună în piaţa din faţa bisericuţei, e-abia de mai putea să încapă; şi toţi mureau de nerăbdare să vadă o dată pana.

Călugărul mancă cu poftă, îi trase un puişor de somn. Şi către cinici, sculându-se şi auzind că se adunase norodul câtă frunză şi iaribă ca să vadă pana, trimise vorbă slugii sale să vie la (biserică în deal cu clopoţeii şi cu desagii dumnealui. Iar Guocio, după ce se smulse cu mare greutate

din cuhnie şi de lângă Nuta, se duse la stăpân cu lucrurile poruncite. Şi dacă ajunse, gâfâind, căci apa multă ce-o băuse îi cam umflase pântecele, la porunca fratelui Cipolla se aşează în pragul bisericii şi începu să sune de zor din clopoţei. Iar după ce norodul se adună cu mic cu mare, călugărul Cipolla, fără să-şi deie seama că cineva îi umblase în lucruri, se apucă să predice şi spuse vrute şi nevrute ca să-şi aducă apa la moară; iar când veni vremea s-arate pana arhanghelului, rosti dintâi cu multă evlavie un "confiteor", pe urmă puse să-i aprindă două luminări de seu şi dând deoparte borangicul cu multă gingăşie, după ce-şi trase dinţii gluga, scoase cutia la lumină îşi, murmurând vreo două vorbe întru slăvirea cea de veci a moaştelor şi a arhanghelului, deschise cutiuţa. Văzând-o plină de tăciuni, nu-l ibămii de fel pe Guocio, căci îl ştia ce-i poate capul şi nici nu-l sudui că n-avusese grijă de lucrurile sale; ci prinse să se ocărască în gând pe sine însuşi că tocma-n paza lui se aflase să-şi lase lucruşoarele, ea net doar ştia prea bine că-i lăsător, neascultător, uituc şi hăbăuc. Totuşi, făr' să roşească ori să pălească, îşi ridică obrazul şi braţele la cer şi zise cu glas tare ca să-l audă toată lumea:

— O, slavă Ţie Doamne, acum şi-n vecii vecilor!

Pe urmă, închizând cutia, se întoarse spre norod şi prinse a euvânta astfel:

— Domni şi doamne1, trebuie să ştiţi că eu, în tinereţea mea, am fost trimis de stareţ departe, pe meleagurile unde răsare soarele, cu straşnică poruncă să caut până ce-oi da de drepturile Porcellanei2, care drepturi, deşi, vorba aia, pot fi întărite cu peceţi fără să dai din buzunar, aduc totuşi foloase mari, da' altora, nu, nouă. Aşa că, aşternându-mă la drum, precum ziceam, pornit-am din Veneţia şi, luând-o pe la Borgo de Greci3 şi de-acolo călare prin împărăţia Garbo şi prin Baldaoca, am ajuns hăt până-n Parione, de unde ars de sete, după mai multă vreme, am nimerit şi la Sardinia. Dar ce să mai înşir degeaba ţară de ţară, loc de loc pe unde m-am călătorit1? Ajunge să vă spun că după ce-am trecut

strâmtoarea Sfântul Gheorghe, am nimerit în Truffia şi-n Buffia, ţări înţesate de norod, da' de norod de neam; de unde am ajuns apoi drept în împărăţia Minciunilor şi acolo am dat peste o mulţime de călugări de-ai noştri şi de-ai altora, care toţi, de dragul Domnului, fugeau ou: scârbă de poveri şi nici că le păsa de truda celorlalţi când pricepeau că le mai poate pica şi lor ceva, şi-n loc de bani nu cheltuiau decât făgăduinţi de bine pe cealaltă lume şi vorbe goale cu duiumul. De acolo am trecut pe urmă în ţara Aibruzilor, pe unde bărbaţii şi femeile umblă în tâiiiei de lemn pe munţi şi tocătura de eârnaţ o vâră în maţe de om; şi-oleacă mai departe am dat peste un norod care-şi purta vinul în traistă şi pâinea-n băţ; iară de-acolo am nimerit în 'munţii Bachilor, pe unde nu e râu să nu curgă la vale. Da' ce mai tura-vura; atâta am

1 Această primă parte a predicii este un amestec grotesc de prostii, de echivocuri ridicole şi de minciuni sfruntate, spuse anume pentru a lua ochii mulţimii din biserică şi pentru a pregăti atmosfera de evlavioasă incantaţie, în care călugărul trece – în partea a doua a predicii – la enumerarea burlescă a imaginarelor moaşte (n. t.).

2 Numele unui spital din Florenţa acelor vremi; aluzia e, ca muTte) altele, lipsită de orice sens (n. t.).

3 Borgo de Greci, Garbo, Baldaoca, Parione, Sardinia, Sfântul Gheorghe sunt cartiere ale Florenţei; călugărul abuzează şi-şi bate joc de ţărani, care nu cunoşteau Florenţa (n. t.)- pribegit încoace şi încolo, pân' ce-arm ajuns de-a dreptul an India Pastinaca, pe unde, iaca, jur pe straiul care-l port, că am văzut zburând ipe sus tot neamu-ntraripate-lor1, lucru de necrezut dacă nu-l vezi cu ochii tăi. Mi-e martor că nu mint un negustor ide vază, Maso del Saggio, aşa-i zicea, pe care l-am aflat acolo şi care zdrobea nuci şi vindea coji cui bucăţica. Ci fiindcă n-a fost chip să aflu ce căutam, cum de acolo mai departe calea mergea pe apă, în<torcându-mă, am dat de locurile sfinte, pe unde vara pâinea rece te costă patru bani, iar aia cal-dă-i pe

degeaba. Şi acolo l-am găsit pe preacucernicul părinte Numănjuraterog, vrednic păstor de suflete şi patriarh la Rusalim. Şi dumnealui, de dragul hainei pe care pururi am purtat-o, sutana sfântului Antoniu, mi-a îngăduit să văd o groază de preasfinte moaşte pe care le şi avea acolo. Şi, Doamne, multe mai erau! Atâtea, că de-aş vrea să vi le-nşir pe toate, aş număra trei zile-n şir şi tot n-aş isprăvi. Da' totuşi, ca să nu vă las cu buzele umflate, de câteva din ele barem şi tot am să vă povestesc. Întâi şi întâi mi-a arătat degetul Sfântului Duh2, nevătămat şi întreg, să juri că e aievea; pe urmă moţul îngerului ce i s-a arătat sfanţului Franeisc din Assisi; o unghie a heruvimilor; o. coastă de-a lui Verbum caro; o bucăţică din veşmântul sfintei credinţe catolice; vreo două sau trei raze din steaua ce-au văzut-o, magii la răsărit; o bărdăcuţă cu sudoare de-a sfântului Mihai când s-a bătut cu diavolul; falca morţii sfântului Lazăr şi altele asemeni. Şi, fiindcă eu de bunăvoie m-am apucat şi i-am trecut în grai de rând câteva foi din Monte Mo-

1 Pentru crearea echivocului, Boccaccio face uz de un joc de cuvinte, întrebuinţând pentru întraripate cuvântul pennati, care în limba italiană mai însemnează şi cosoare (n. t.).

2 Moaştele enumerate sunt bineînţeles născociri ale călugărului; totuşi ele puteau fi crezute de către ţărănimea înapoiată şi superstiţioasă a acelor vremi şi absurditatea lor nu mai pare chiar atât de exagerată, dacă ne gândim că în evul1, mediu în cele mai mari biserici din Europa erau venerate moaşte ca "laptele Fecioarei, lacrima vărsată de Isus pe trupul sfântului Lazăr, o bucăţică de carne prăjită din trupul sfântului Laurenţiu sau chiar pene ale arhanghelilor Gavril şi Mihail" (Arturo Graf, Fu super-stizioso Boccaccio? În Miţi, superstizioni e leggende, Torino, Loescher, 1893, voi. II, p. 185) (n. t.).

Rellp şi-o bună parte din Caprezio1, cărţi după care el umbla de multă vreme, bătrânul m-a făcut părtaş la moaşte şi mi-a dat unul din dinţii sfintei cruci şi într-o ulcică o

fărâmă din sunetul de clopote din templul lui Solomon, pana arhanghelului Gavril de care vă spuneam, şi linul din târlicii lui Sân Gherardo din Villamagna, pe care _aeuma nu de mult l-am dăruit la Florenţa lui Gherardo di Bonsi, care se arată cu mare credinţă la sfântul. Ăsta; ba pe deasupra mi-a mai dat şi-o mână de tăciuni din cei pe care a fost prăjit sfântul Laurenţiu, mucenicul. Care lucruri, toate bine eu le-am adus cu mine, grijin-du-le cu mare smerenie, şi le am pe toate. E drept că stareţul dinţii nu m-a învoit să le arăt, până ce nu s-a încredinţat că-s moaşte adevărate. Da' fiindcă acu, pe • urma unor minuni înfăptuite de ele şi pe urma unor răvaşe ce-a primit din partea patriarhului, a dobâridit încredinţare că sunt adevărate, m-a încuviinţat să le arăt; iar eu, ce nu cutez să le dau altora în grijă, le port mereu asupra mea. Şi pana arhanghelului Gavril, ca nu cumva să mi se strice, o ţin într-o cutie, iar tăciunii pe care a foist ars sfântul Laurenţiu într-alta; şi aste două cutiuţe seamănă aşa de tare, încât de multe ori mi s-a-nti-miplat s-o iau pe una în locul celeilalte; şi-aşa am păţit şi astăzi. Crezând că iau cutia cu pana, am luat în schimb pe aceea cu cărbunii. Dar, după socotinţa mea, eu cred că asta nu-i greşeală, ci e de bună seamă voinţa Tatălui ceresc, care mi-a pus cu dinadins cutia cu tăciuni în mină, căci tocmai adineauri mi-am amintit că de azi în două zile e sfântul Laurenţiu. De aceea, vrând cerescul Tată ca eu – cu aceşti tăciuni care l-au ars pe sfânt – s-aprind şi mai vârtos în sufletele voastre credinţa către Dânsul, m-a îndemnat să iau nu pana, ci tocmai aceşti tăciuni, care-au fost stinşi cu sângele ce-a curs din tru-pu-acela sfânt. Drept care, fiilor, dinţii vă scoateţi glugile din cap şi apropiaţi-vă apoi cu inimă smerită ca să-i

* Monte Morello este o localitate. Denumirea este întrebuinţată fără de sens şi legătură, numai pentru a face impresie asupra ascultătorilor. Caprezio pare a fi o născocire a lui Boecaccio. Deşi după unii comentatori

autorul face aluzie la titlul unei cărţi ridicole care circula în evul mediu şi căreia i se zicea Capreccio sau Caprona (n. t.).

— Decameronul voi. II – cd. 80 vedeţi pe ei. Şi încă mai aflaţi c-acela care-i însemnat cu unul din tăciunii ăştia cu semnul siintei cruci tot anul poate fi pe pace, că n-are să-l atingă focul fără ca el să simtă.

Şi zioând astfel, după ce dintâi cântă un imn de slavă în cinstea sfântului Laurenţiu, deschise cutiuţa şi arătă cărbunii. Pe care, după ce mulţimea cea proastă ii privi cu gurile căscate şi cu smerenie multă, tot omul se îmbulzi în jurul fratelui Cipolla şi, dând pomeni mai grase deoât erau deprinşi a da, fieştecare se ruga să fie şi el însemnat c-o bucăţică de tăciune. Drept care cuviosul, umpMndu-şi pumnul de tăciuni, prinse a-i mânji cu nişte cruci, cât toate zilele de mari pe cămeşoaiele lor albe, pe scurte şi broboadele cumetrelor, zicând că pe cât scad to-eindu-se de-atâtea cruci, pe-atâta cresc iarăşi la loc în cutiuţa lor, precum se încredinţase el, cu ochii lui, de atâtea ori. Şi într-acest chip, nu făr' de mare oâştig pentru Efin-ţia-sa, după ce-i însemnă pe toţi ţăranii din Ccrtaldo cu semnul sfintei cruci, cu atare şiretlic îi păcăli el pe flăcăii care, furându-i pana, crezuseră că-i joacă un renghi. Iar dânşii, care se aflau de faţă, când auziră cum o întoarce preacuviosul din condei şi cum o ia pe departe şi cu ce vorbe ticluite, se prăpădiră de râs, mai-nW să-şi strâmbe fălcile. Şi după ce plecă norodul, dueându-se la el'. ClVmare haz " Povestiră tot ce făcuseră şi apoi îi îna-poiară pana, de care în anul următor călugărul Cipolla se folosi cu acelaşi câştig pentru domnia-sa cu care se slujise şi de cărbuni în ziua aceea.

Povestea aceasta le plăcu şi-i desfată din cale-afară pe toţi cei ce se aflau de faţă şi multă vreme râseră în hohote pe seama fratelui Cipolla şi mai ales pe seama călătoriei lui şi-a moaştelor văzute şi aduse de pe acolo. Iar când văzu regina că istorioara se sfârşise şi aşijderi şi domnia ei, se ridică în picioare si, luându-şi de pe cap cununa, i-o aşează râzând lui Dioneo şi-i zise:

— E vremea, Dioneo, să simţi şi tu ce va să zică să cârmuieşti peste femei; fii rege dar şi încearcă să ne conduci astfel, incit să ne putem mândri la urmă cu domnia ta.

Dioneo primi cununa şi-i răspunse râzând:

— Regi socotesc c-aţi mai văzut de multe ori zic regi de şah – şi chiar mai buni ca mine; dar sunt încredinţat că, dacă îmi veţi da ascultare ca unui rege adevărat, voi izbuti să vă desfăt cu lucruri făr' de care nici o petrecere nu e desăvârşita întru totul. Dar să lăsăm deoparte asta; am să domnesc cum am să pot.

Şi, după obicei, chemându-şi credincerud, îi porunci cu rânduială 'tot ce trebuia să facă de-a lungul stăpânirii lui şi apoi grăi precum urmează:

— Vrednice doamne, de atâtea ori am povestit despre strădaniile omeneşti şi despre fel de fel de întâmplări, înoât, dacă mai adineauri n-ar fi venit Licisca – din ale cărei vorbe am izbutit să-mi aflu subiect poveştilor de mâine – mi-e teamă că m-aş fi căznit cam. Multişor cău-tând cam despre ee-am putea vorbi. Ea, după cum aţi auzit, spunea că nu cunoaşte vecină măritată care să fi purces fecioară la măritiş şi că aşijderi ştie prea bine ce mai şotii şi ce mai păcăleli le trag nevestele bărbaţilor. Acu, de măritiş şi feciorie nu mă leg, că-s lucruri prea copilăreşti; dar despre celelalte socot c-ar fi plăcut să stăm de vorbă. De aceea (de vreme ce Licisca ne-a -dat acest prilej) doresc ca mâine să vorbim despre păcălelile pe care nevestele, ori că erau îndrăgostite ori ca să iscape de bucluc, le-au tras bărbaţilor, cu ştiinţa ori fără ştiinţa lor.

Cum însă unora din doamne li se păru că nu se cade şi nici nu le-ar sta bine să povestească atare lucruri, îl rugară pe Dioneo să-şi schimbe hotărârea. Dar dânsul le răspunse:

— Doamnele mele, îmi dau seama la fel de 'bine ca şi voi de ceea ce vă cer, dar ce-aţi dori să-imi dovediţi nu-i chip să mă împiedice de la această hotărâre; căci, dacă stau să mă gândesc, trăim atare vremuri, că orice lucru-i slobod să fie

povestit, dacă atât bărbaţii, cât şi femeile au grijă să nu se poarte necinstit. Oare nu Sitiţi că de pe urma molimei care bântuie, judecătorii au părăsit lăcaşurile de judeţ? Că legile divine -si. Omeneşti au amuţit? Că fiecărui om îi este îngăduit să facă orice, numai să scape cu viaţă? De aceea, Hâcă povestind vă mai călcaţi oleacă pe cinstea dumneavoastră, şi nu pentru a greşi cu fapta, ci doar pentru a petrece cu vorba, nu văd, zău, cu ce temei ar îndrăzni să vă învinovăţească lumea. Şi-apoi tovărăşia noastră din prima zi şi până acuma s-a dovedit pe cât se poate de înţeleaptă şi cinstită, iar cele povestite aicea n-au întinat-o cu nimic şi nici de-acu înainte, cu ajutorul Domnului, n-au s-o întineze. Cum adică? Nu ştie oare toată lumea că vă păziţi cu dinţii cinstea? Cinstea pe care nici măcar frica de moarte n-ar fi în stare să v-o ştirbească, necum nişte poveşti de şagă. Şi, ca să vă spun drept, cine-ar aifla că vă codiţi la atare fleacuri ar bănui că vă simţiţi cu musca pe căciulă şi că de aceea nu vă place să povestiţi de e3e. Unde mai puneţi că mi-aţi face şi mie o mare cinste, dacă – - după ce-am fost ascultător şi m-am învrednicit să fiu ales drept rege – - mi-aţi da legea pe mână şi nu v-aţi mal împotrivi poruncilor date de mine. Lăsaţi deci teama la o parte, căci nu e vrednică de voi si. Hai gândiţi-vă mai bine ce snoave mai frumoase aţi şti să povestiţi.

Când doamnele auziră acestea, răspunseră că-s gata să-i facă voia întru totul, drept care Dioneo, nemaiavând ce zice, încuviinţă pe toată lumea să-şi treacă vremea după plac până la ceasul cinei, Or, soarele fiind încă sus, căci nu se întinsese nimeni la vorbă în ziua aceea, Elisa, văzând că Dioneo cu ceilalţi tineri dimpreună se apucaseră de table, îşi chemă deoparte tovarăşele şi le spuse:

— De când suntem aici mă tot gândesc cu drag c-am să vă duc o dată aicea aproape, într-o vale, căreia îi zice Vâlceaua Doamnelor şi pe unde nu cred c-aţi mai fost; dar n-am găsit nicicând prilej, căci niciodată n-am ajuns să isprăvim cu povestitul aşa de repede ca azi. De aceea, dacă vreţi să

mergeţi, nu mă-ndoiesc c-o dată ajunse veţi fi nespus de mulţumite de ceea ce-aţi făcut. Doamnele se învoiră iute şi luând cu ele o slujnică, fără să spuie tinerelor că au de gând să plece, se aş-ternură drumului; şi, după ce umlblară ca la vreo poştă, nu mai mult, pe-o cărăruie îngustă ce mărginea de-o lături un râu cu ape limpezi, pătrunseră în vâlceaua aceea, aşa dezonierdătoare şi-aşa de plină de încântare -ia vremea aceea mai ales, când zăpuşeala era-n toi -cum nu şi-o poate închipui o minte omeneasca. Căci, după cum mi-a spus pe urmă una din doamne, întinsul văii era aşa rotund, de parcă-ar fi fost tras cu arcul, deşi nu mâna omului, ci însăşi firea îl făurise; vâlceaua • măsura în jur ca la vreo jumătate leghe şi era înconjurată de şase măguri nu prea înalte, pe vârful cărora vedeai la rând, pe fiecare, câte-un palat micuţ în formă de castel. Iar coasta deluşoarelor aluneca la vale la fel de lin precum scoboară în teatre treptele din viii şi până jos la cea din urmă, strângându-şi mereu cercul. Coastele de miazăzi erau aşa de pline de vii, măslini, 'migdali, cireşi, smochini şi alte zeci de soiuri de arbori roditori, că nici o palmă de pământ nu rămăsese nelucrată. Cât despre celelalte coaste, care erau întoarse cu faţa către apus, erau împovărate de crânguri de stejari puieţi, de frasini şi alţi copaci, toţi înverziţi şi drepţi precum e luminarea. Valea, în care nu puteai pătrunde pe altă cărăruie decât pe aceea străbătută de doamne, era plină la rândul ei de brazi, de chiparoşi, de lauri şi de vreo câţiva pini aşa de mândru aşezaţi şi bine rânduiţi, de parcă cine ştie ce mână de maestru i-ar fi sădit acolo; şi printre ei, când soarele era în crucea amiezii, mai pătrundea ici-colo câte-un mănunchi de raze, ce luminau ţarina unde se aşternuse o iarbă deasă şi măruntă, plină de flori împurpurate. Apoi, un alt prilej de nu mai mică desfătare era un pârâiaş care curgea pe-o vale săpată între două măguri, rostogolin-du-se săltat peste pietrişul albiei c-un susur dulce ca un cântec şi de departe, cum stropea, ploaia de picuri luminoşi părea că-i argint viu ţâşnit de cine ştie

unde. Pe urmă, ajungând în cale, îşi aduna prisosul de ape într-un jgheab frumos şi, alergând grăbit spre mijlocul câmpiei, săpa într-însa un iaz, aşa cum sapă uneori şi oaimenii în grădină, când vor să crească peşti. Şi era iazu-aeela nu mai adânc de-un stat de om cam până pe la piept şi înăuntru apele-i erau aşa curate şi-aşa de limpezi, de vedeai la fund pietrişul mărunţit, pe care, de-ar fi fost să n-aibă cineva de lucru, ar fi putut să-l numere piatră de piatră, tot. Şi, dacă te uitai în lac, nu-i străvedeai doar fundul, ci aşijderi şi-o mulţime de peşti care umblau încoace şi încolo, mai mare dragul şi (mirarea să te tot uiţi la ei. In jurul lui, vâlceaua îl ocolea de pretutindeni şi malurile ei erau cu atâta mai frumoase, cu cit mai mult se împărtăşeau din umezeala lui. Iar apa care îi prisosea se aduna într-un alt jgheab şi, prefirându-se la vale, spre şes, lăsa în urmă dumbrava minunată.

Sosind dar tinerele doamne în colţişorul acela, după ce pretutindeni îşi preumblară ochii şi foarte lăudară locul, de îndată ce zăriră iazul ferit de ochi iscoditori, cum era tare cald afară, se hotărâră să se scalde. De aceea, poruncindu-i slujnicei să sadă pe drumul ce ducea spre lac, ca să pândească de se arată vreun om şi să le dea de ştire, se dezforăcară câteşi şapte şi se afundară în apa, ce nu altminteri ascundea trupul lor alb ca neaua decum ascunde străvezimea cristalului un trandafir împurpurat ca sângele. Şi, fiindcă apa lacului nu-şi tulburase limpezimea când doamnele intrară în-tr-însa, ele porniră a fugări încoace şi încolo peştii, care nu prea aveau cum să se ascundă, vrând să-i prindă cu • mina. După ce zburdară într-aeest chip o vreme şi prinseră şi icâţiva peşti, ieşind din iaz se îmbrăcară şi nea-flând alte cuvinte să laude locul şi mai mult decât îl lăudaseră, văzând că-i vremea să se întoarcă, porniră înapoi spre casă cu pas domol, vorbind mereu de frumuseţile vâlcelei. Şi, fiindcă ajunseră înapoi destul de timpuriu, îi găsiră pe cei trei tineri tot la table, aşa cum îi lăsaseră. Pampinea le spuse râzând:

— Să ştiţi că azi v-am tras pe sfoară!

— Şi cum aşa? Întrebă Dioneo. Aţi trecut de-a dreptul la fapte? Dinţii e fapta şi-apoi vorba?

La care Pampinea zise:

— Aşa, stăpâne, aşa.

Şi-i povesti pe larg de unde anume se întorceau, cum era locul acela, cit de departe se afla şi ce făcuseră acolo. Regele, auzind cât de frumoasă e vâlceaua • şi vrând şi el s-o vadă, ceru degrabă cina. Şi după ce mâncară cu multă poftă toţi, tinerii, luându-şi slujitorii şi părăsindu-le pe doamne, se duseră şi ei pe vale; şi cercetând-o cu amănuntul – ca unii ce-o vedeau pentru întâia oară – găsiră că nu-i alta să-i semene pe -tot cuprinsul pământului acesta. Iar după ce se îmbăiară, se îmbrăcară iute şi se întoarseră acasă, căci începea să se însereze. Acolo, aflându-le pe doamne dansând la cânte-cul Fiammettei, se prinseră şi ei în horă şi, după ce sfârşiră dansul, se apucară să vorbească despre Vâlceaua Doamnelor şi nu mai conteniră până târziu cu laudele. Drept care 'regele, văzând că-i fermecase valea aceea, puse să-i cheme slujitorul şi porunci ca a doua zi să rânduiască masa acolo şi să mai aducă şi vreun pat, ca cei care ar fi vrut să poată să se odihnească sau chiar să doarmă după masă. Apoi, cerând să fie aduse sfeşnice, vin şi dulciuri, după ce mai gustară oleacă, dădu poruncă tuturor să se gătească pentru dans. Şi, fiindcă Pamfilo, aseultându-l, prinsese a încinge jocul, regele se întoarse către Elisa şi-i spuse plin de curtenie:

— Frumoaso, tu mi-ai făcut azi cinstea coroanei şi la rândul meu am să-ţi fac cinstea unui cântec; de aceea cântă unul, care ţi-o fi mai drag.

Elisa îi răspunse zâmbind că îl ascultă cu dragă inimă şi începu cu dulce glas, aşa precum urmează:

Iubire, de-o fi să-ţi mai scap din gheare, Nu-mi vine-a crede c-altădată Uşor am să cad prinsă-n laţ sau fiare.

Copilă, pătruns-am în jocul tău; crunt, Crezându-l liman de veşnică pace, Şi armele toate le-am pus. la pământ, Cum cel

cu deplină încredere face. Dar tu, despot rău, pizmaş pe noroace, Pe mine-ai sărit de îndată, Cu braţe de fier m-ai strâns în prinsoare.

Pe urmă în lanţuri pe veci cetluită, Plânsă de lacrimi, de chin şi durere, Celui prin care mi-e moartea sortită Prinsă m-ai dat şi mă are-n putere; E atâta de aspră-a stăpânului vrere, Că plânsul şi jalea mea toată Nicicând n-au aflat la el îndurare

— L9&

Rugările mele vântul le duce, Nimica n-aude, nimica n-asculta, Chinu-mi sporeşte, viaţa mi-e cruce Şi moartea încă tot mă-nspăimântă. Te-ndură, stăpână, de mine cea frântă, Puterea în locu-mi ţi-arată, Dă-mi-l legat în a ta-ncătuşare.

De nu, fii bună măcar şi dezleagă

Strânsoarea nădejdii ce roabă. Mă ţine.; Te^ndură, stăpână temută şi dragă!

De ruga mi-o asculţi, credinţă e-n mine Bujori fericirea-n obraji să-mi anine Şi-atuncea, de chinuri scăpată, Mi-oi prinde în plete roşie floare.

Elisa îşi isprăvi cântarea cu un suspin amar, dar – deşi cu toţii se mirară de cuvintele ei-• nimeni din cei de faţă nu pricepu ce pricină îi smulge atâta tânguire. Ci regele, care era cu chef în seara aceea, puse să-l cheme pe Ţândăro şi-i porunci să-şi sune cimpoiul, la al cărui sunet, după porunca lui, jucară multă vreme. Şi abia într-un târziu, văzând că noaptea-i pe trecute, îi îndemnă pe toţi să meargă la culcare.

Ziua a şaptea

DIONEO

Sfârşeşte cea de a şasea zi a Deccmiero-nului şi începe cea de a şaptea, în care,

• • '.'• '• sub sceptrul lui Dioneo, se vorbeşte despre păcălelile pe care nevestele, ori că erau îndrăgostite, ori ca să scape de bucluc, le-au tras bărbaţilor, cu ştiinţa sau fără ştiinţa acestora.

Toate stelele pieriseră spre răsărit, afară de una singură, ' căreia îi zicem luceafărul de dimineaţă şi care încă strălucea în zarea luminoasă, când slujitorul regelui, sculându-se porni cu încărcătura de merinde şi cu toate cele trebuincioase către Vâlceaua Doamnelor, ca să gătească acolo totul după porunca şi dorinţa stăpânului. Apoi, nu după multă vreme, regele se scula si. El, trezit de zarva slugilor şi-a dobitoacelor, şi puse să-i scoale şi pe ceilalţi tineri cu doamnele împreună. Soarele nu apucase încă să strălucească bine, când ei se si. Aşternură la drum; şi parcă niciodată nu auziseră cân-tând privighetorile şi toate celelalte păsări cu atâta voioşie ca în dimineaţa aceea; însoţiţi deci de cântecul lor, ajunseră până la Vâlceaua Doamnelor, unde fură întâmpinaţi de alte mii de păsărele, de parcă toată valea se bucura de oaspeţi. Pe urmă, înconjuirând-o şi cercetând-o iarăişi toată, li se păru şi mai frumoasă deicât fusese în ajun, căci ceasul îi sporea şi farmecul şi frumuseţea. Iar după ce-şi potoliră foamea cu dulciuri şi cu vin de soi, începură să cânte de parcă-ar fi dorit să nu fie întrecuţi de păsări; valea răsuna şi-i îngâna cu acelaşi viers în care păsările toate se amestecau cu dulce glas, de teamă ca nu cumva să fie ele cele învinse. Şi către ora prânzului, după ce aşternură mesele în preajma iazului, sub lauri înfrunziţi şi alte soiuri de copaci de toată frumuseţea, la porunca regelui, se aşezară să mănânce; şi în vreme ce mâncau, vedeau în apă peştii înotând în pilcuri dese, privelişte ce-i îndemna nu numai să se uite, dar uneori îi şi îmbia la gânduri şi la vorbă. Iar când sfârşiră prânzul şi fură ridicate bucatele şi mesele, se apucară iar să cânte, şi mai voioşi ca înainte. Apoi, cum pe cuprinsul îngust al văii ici şi colo fuseseră aşezate paturi de care sluga cea isteaţă se îngrijise să fie împrejmuite cu perdele şi acoperite cu poloage din ţesături subţiri de aţă, cu învoirea regelui, cei dornici de odihnă putură să se culce în voie, iar ceilalţi să petreacă după obiceiul rânduit. Pe urmă însă, după ce se sculară cu toţii, cum era vremea să se apuce din nou de

povestit, punând să se aştearnă covoare peste iarbă, nu prea departe de ungherul unde mâncaseră de amiaz, după dorinţa regelui se aşezară lângă lac, iar el îi porunci Emiliei să înceapă a povesti. Drept care ea, voioasă, prinse a grăi zâmbind:

Povestea întâi

Gianni Lotteringhi aude peste noapte că-i bate cineva la uşă şi-o scoală pe nevas-tă-sa; femeia îi dă, a crede că-i vorba de-o stafie; se apucă amândoi să spună o rugăciune, ca să-i descânte arătării, şi bocănitul conteneşte.

— De ţi-ar fi fost pe plac, stăpâne, eu tare as fi dorit să înceapă a vorbi altcineva, nu tocmai eu, despre un subiect aşa frumos ca cel sortit zilei de azi dar, de vrei cu dinadins ca prin povestea mea să dau o pildă celorlalţi, mă supun cu dragă inimă. Mă voi căzni dar, prea iubite doamne, să vă povestesc o istorioară care să vă fie de folos în viitor; că'ci, dacă sunteţi şi dumneavoastră la fel de fricoase ca mine, mai ales când este vorba de stafii, de care noi, cu toatele, ne temem deopotrivă – deşi, mi-e martor Dumnezeu, habar n-am ce pot fi şi încă n-am găsit pe cineva să ştie – atunci, luând bine seama la istorioara mea, veţi putea învăţa dintr-însa o rugăciune sfântă şi foarte de folos, cu ajutorul căreia să alungaţi stafiile, de-o fi să vi se arate.

Trăia pe vremuri la Florenţa, în mahalaua Sân Bran-cazio, un. Meşter iscusit în dărăcitul lânii, pe nume Gianni Lotteringhi, om norocos în meseria lui, dar cam. Lipsit de înţelepciune când era vorba de alte treburi, fapt pentru care – cum se întâmpla să fie numit deseori căpetenie a Laudesilor de la Santa Măria Novella, pe care avea îndatorinţa de a-i supraveghea la adunările lor, şi cum primea destul de des şi alte slujbe mărunţele de acelaşi soi – îşi închipuia, fiind cam sărac cu. Duhul, că-i cine ştie cine; dar toate acestea i se întâmplau deoarece, ca om awut, poftea adesea pe călugări la câte o masă bună. Iar dumnealor, cum se alegeau destul de des care c-o pereche de ciorapi, care c-o glugă cri c-o sutană, îl învăţau tot soiul

de rugăciuni folositoare, îi dădeau Tatăl Nostru tălmăcit din latineşte în grai de rând Cântarea sjântului Alexe, Jelania sjântului Bernado, Imnul de slavă al Matildei şi alte fleacuri ca acestea, la care el ţinea grozav şi le păstra cu mare grijă pentru mântuirea sufletului său.

Acu, avea meşterul nostru o frumuseţe de nevastă, isteaţă foc şi înţeleaptă, pe nume monna Tessa, copila unui oarecare Mannuccio de la Cuculia. Femeia, care ştia prea bine câte parale face bărbatul ei, fiind îndrăgostită de Federigo di Neri Pegolotti, un tinerel frumos şi proaspăt, îndrăgostit şi el de dânsa, puse la cale c-o slujnică de-a ei ca tânărul să vie să stea de vorbă împreună la Camerata, pe-o moşie tare frumoasă de-a. Lui Gianni, unde şedea ea în timpul verii şi unde mai venea şi bănbatul din când în când la cină si, după ce şedea o noapte, a doua zi de dimineaţă se întorcea la meserie şi la confraţii întru. Domnul. Federigo, care aştepta ca pe tăciuni să se întâlnească cu femeia, la ziua sortită se duse la moşie si, fiindcă în seara aceea bărbatul nu veni, cină şi se culcă cu doamna în tihnă şi cu mare plăcere pentru amândoi; iar peste noapte, dânsa, în timp ce-d sta în braţe, îl învăţă nu mai puţin de şase imnuri de mărire pe care le ştia de la bărbatul ei. Dar cum nici ea, nici Federigo nu înţelegeau ca noaptea aceea, care fusese cea dintâi, să fie şi cea de pe urmă – pentru ca slujnica să n-aibă a merge de fiecare dată să-l înştiinţeze când să vie – căzură la învoială să facă după cum urmează: în fiecare zi când Federigo s-ar fi dus sau s-ar fi întors de pe-o moşie a lui, ce se afla puţin mai sus de-a doamnei, să ia aminte la o vie care era în preajma casei unde locuia femeia. Şi-n care pe un par de viţă ar fi văzut înfiptă o ţeastă de măgar; dacă ţeasta ar fi stat cu botul spre Florenţa, atunci în noaptea aceea să vie negreşit la dânsa şi, dacă s-ar fi întâmplat să afle uşa închisă, să bată de trei ori încet şi dânsa i-ar fi descuiat; iar de-ar fi fost să vadă că ţeasta stă cu botul spre Fiesole, să nu mai vie, fiind semn că-i Gianni acasă.

Acu, urmând această cale, cei doi se întâlniră şi nu numai o dată. Dar într-un rând, când Federigo trebuia să vie să cineze cu monna Tessa dimpreună, drept care dânsa pregătise din vreme doi claponi de soi, se întâmplă ca Gianni, care în seara aceea n-ar fi trebuit să vie, să pice pe înnoptate; femeia, tare cătrănită, mlncă cu el nişte carne sărată, puisă anume să fiarbă la o parte, şi-i porunci slujnicei să ia claponii şi să-i puie într-un şervet curat, să ia şi ouă proaspete şi un clon-diras de vin din cela bun şi să le ducă pe toate în grădină – unde puteai ajunge fără să treci prin casă şi unde dânsa uneori cina cu Federigo – spunându-i să le aşeze jos, lângă tulpina unui piersic ce se afla acolo, de-o latură a livezii. Dar, de înciudată ce era, nu-şi -aminti să-i spună fetei să steie spre a-l aştepta pe Federigo şi a-i spune ea Gianni era acasă, aşa că el să^si ia me-rindea.

După ce cinară, monna Tessa ou Gianni se culcară şi slujnica de asemeni. Nu după multă vreme însă, ibovnicul venind, bătu încet la uşa care era aşa de aproape de odaie, încât Gianni auză numaidecât bătaia şi monna Tessa de asemeni, dar, ca să nu-i dea omului vreo pricină de bănuială, femeia se făcu că doarme. Federigo, după ce aşteptă niţel, bătu a doua oară; Gianni, mirat, îşi zgil'ţâi uşor nevasta şi-i zise:

— Tesso, auzi? Pare că bate cineva la uşă.

Dar femeia, care auzise ciocănitul mai bine decât dânsul, se prefăcu a se trezi din somn şi zise: Ce-i? Ce spui?

— Spun, răspunse Gianni, că parcă bate cineva la uşă.

Femeia zise atunci:

— Ai auzit că bate? Vai, Gianni dragă, nu ştii ce-i? E o stafie; o stafie de care-n nopţile astea mi-a fost aşa de teamă, incit de îndată ce-o auzeam îmi şi vâram capul sub perini şi până dimineaţa nu-l mai scoteam de-acolo.

La care Gianni îi răspunse:

— Dacă-i aşa, n-ai teamă, că eu chiar mai-nainte, când ne-am culcat, am spus Te luciş şi Intemerata şi alte sfinte

rugăciuni; ba am blagoslovit şi patul din colţ în colţ în numele Tatălui, al Fiului şi-al Sfanţului Duh. N-avem de ce ne teme deci; că orişice putere ar fi să aibă arătarea, tot nu ne poate vătăma.

Femeia însă, de teamă ca nu cumva ibovnicul s-o bănuiască de ceva, se hotărî fără de alta să-l facă a pricepe că Gianni era acasă. Şi-i zise bărbăţelului:

— Tu n-ai decât să-ndrugi la rugăciuni cât vrei; dar, eu din partea mea nu m-oi simţi la adăpost şi mântuită de stafie decât după ce-am să-i descânt cu tine dimpreună, acum că eşti şi tu acasă.

Gianni întrebă:

— Cum să-i descânţi?

— Las' că-ai să vezi, răspunse dânsa; mai deunăzi când m-am dus la Fiesole la spovedanie şi la iertare de păcate, o sihastră de pe-acolo – - una din alea care sunt femei cum nu se poate mai sfinte-n lumea asta -văziându-mă aşa fricoasă, m-a învăţat să spun o sfântă rugăciune de foarte mult folos la asemenea împrejurări; şi mi-a mai spus c-o încercase chiar ea în mai multe rânduri, până ce nu se despărţise de lume, şi că-ntofeieauna i-a fost de mare ajutor. Da' Dumnezeu mă ştie că n-aş fi cutezat nicicând1 s-o-ncerc de una singurăî; aiou însă, că eşti aici, hai şi i-om descânta împreună.

Bărbatul se învoi bun bucuros; drept care, sculân-du-se: amândoi, se duseră tiptil-tiptil până la uşa unde ibovnicul aştepta cuprins de bănuieli. Şi, o dată ajunşi acolo, femeia zise către Gianni:

— Tu, când ţi-'oi spune eu, să scuipi. Şi Gianni zise:

— Bine.

Atunci nevasta începu descântecul şi zise:

— Stafie, stafie, ce umbli noaptea unde apuci, cu coadă-n sus cum ai venit, aşa să mi te duci: te du-n grădină, caută-n poale piersicul cel mare şi-ai să-l găseşti uns cu unsoare şi găinaţi o sută de la'găina mea; bea din clondir, te du apoi, şi nu mi te lega de noi.

Şi astfel zicând, făcu:

— Acuma scuipă, Gianni!

Şi Gianni numaidecât scuipă.

Federigo, care auzea de după uşă tot ce vorbeau ei întuntru şi care acum se liniştise, căci nu-şi mai bănuia iubita, deşi era posomorit, avea un chef de râs, că de aibia se stăpânea să nu pufnească în hohote; iar când bărbatul fu să scuipe, şopti:

— I Scuipa-ţi-aidinţii!

După ce-i descântă stafiei de trei ori în acelaşi chip, femeiase întoarse cu Gianni al ei în pat. Iar Federigo, bietul, care, crezând c-o să mănânce cu dânsa, nu cinase, înţelegându-i bine vorba, se duse în grădină şi, aflând la poala piersicului cei doi claponi, vinul şi ouăle, le luă şi se întoarse acasă unde mână în tihnă. Pe urmă, întâlnindu-se şi în alte rânduri cu femeia, făcură amândoi mare haz de ce descântec născocise ea.

Acu, e' adevărat că după spusa unora, femeia totuşi ar fi întors ţeasta măgarului cu botul spre Fiesole; dar zisese ca un plugar care trecea prin vie lovise ţeasta cu o bâtă şi ea, învârtindu-se pe par, rămăsese întoarsă spre Florenţa; drept care Federigo, crezând că-i aşteptat, veni, şi atunci femeia îi potrivi descântecul precum urmează:

— Stafie, stafie, te du cu Dumnezeu, că ţeasta n-am întors-o eu, ci altu, bată-l Dumnezeu, şi mi-s aici cu Gianni-al meu.

Iar tânărul plecând, se zice că în seara aceea ar fi rămas fără adăpost, ba pe deasupra şi flămând. Dar o vecină a mea, o femeie foarte bătrână, mi-a spus că, după câte a auzit pe vremea când era copilă, femeia s-ar fi folosit de amândouă descântecele; dar că de acesta de la urmă nu ca să-l păcălească pe Gianni Lotteringhi, cs pe un oarecare Gianni di Nello după nume, care şedea pe lângă Porta Sân Pietro şi era şi el, ca şi bărbatul doamnei, un mare nătărău. Aşa că, dragi prietene, alegeţi după placul vostru care descântec vreţi sau poate chiar pe amândouă. Căci, după cum aţi auzit, sânt încercate şi unul şi celălalt şi ascund

puteri nebănuite întru asemenea împrejurări: de aceea învăţaţi-le şi poate, cine ştie, or să vă prindă bine.

Povestea a doua

Peronelia, primind de veste că omul ei se întoarce acasă, îşi ascunde ibovnicul într-un butoi; aflând de la bărbat că tocmai îl vânduse, îi spune că înaintea lui şi ea îl vânduse unuia, care intrase în el să vază dacă e bun. Ibovnicul iese din el, îl pune pe bărbat să cureţe butoiul st apoi şi-l duce acasă.

Povestea Emiliei fu ascultată cu hohote de râs şi rugăciunea fu socotită drept sfântă şi folositoare; apoi, după ce povestea se sfârşi, regele îi porunci lui Filos-trato să spună mai departe, şi dânsul începu:

— Preaiubitoare doamne, atâtea păcăleli vă trag vouă bărbaţii şi mai cu seamă soţii, încât atunci când se întâmplă ca vreuna dintre voi să-şi păcălească şi ea omul, nu numai c-ar trebui să fiţi prea bucuroase de-o asemenea întâmplare, ca şi de faptul că o ştiţi sau că v-o spune cineva, dar ar trebui s-o trâmbiţaţi voi înşivă peste tot locul, astfel încât bărbaţii să ia aminte bine că, dacă ei şliu să vă însele, nici voi nu vă lăsaţi cu nimica mai prejos. Un lucru ca acesta numai foloase v-ar aduce; căci, dacă omul ştie că altul nu se lasă, n-are' nici dânsul îndrăzneală să-l însele cu una cu doua. Or, dacă e aşa, cine ar putea să nu creadă că cele ce vom spune azi în legătură cu aceasta, ajungând1 la urechea bărbaţilor, nu le-ar slujii drept frâu în pofta lor de a vă înşela, când ar vedea că voi, numai să vreţi, şi-aţi! Fi: în stare să-i înşelaţi oricând? De aceea am de gând să vă arăt acum ce-a născocit o tânără – deşi de neam destul de prost – ca să-şi înşele bărbăţelul şi ca să scape de -belea.

Nu demult, la Napoli, un nevoiaş se însura c-o tânără. Frumoasă şi drăgălaşă, zisă pe nume Peronel'la, şi amândoi, el ca zidar cu meşteşugul lui şi ea torcând, îşi câştigau cu anevoie viaţa şi-o înnodau şi ei de azi pe mâine, cum puteau.

Acu, se nimeri odată ca un holtei din ăştia tineri cu slăbiciune la femei – văzând-o într-o bună zi pe Pe-ronella noastră şi tare mult plă'eând-o – - să mi se îndrăgostească de ea şi pân' la urmă, tot stând de capul ei, s-ajungă şi la prietenie. Şi ca să poată după plac să se întâlnească unul cu altul, căzură la învoială să facă după cum urmează: în fiecare dimineaţă, la ceasul când bărbatul pornea cu noaptea în cap la lucru ori ca să caute, de lucru, tânărul să se ascundă pe undeva pe aproape, aşa încfit să-l vază; şi cât ce-ar fi văzut că pleacă – - cum mahalaua unde sta femeia şi căreia i se zicea Avorio era de obicei pustie – să intre înăuntru în casă. Zis şi făcut; într-acest chip se întâlniră nu o dată. Dar într-o zi de dimineaţă, plecând omul de acasă şi tânărul, Giannello Strignario după nume, intrând degrabă înăuntru, se întâmplă nu după mult ca, în timp ce el sta cu Peronella, bărbatul – - oare de obicei nu da pe acasă toată ziua – să se întoarcă aşa deodată şi aflând uşa încuiată să înceapă a bocăni în ea şi apoi să-şi zică în sinea lui: "Doamne, mărire ţie-n veci l Că, dacă m-ai făcut sărac, m-ai procopsit măcar cu o nevastă cum nu-i alta de bună şi cinstită. Uite, deabia-anj plecat de acasă şi ea a şi zăvorât uşa, ca nu cumva, vreun străin să vie şi s-o supere".

Peronella, care îşi recunoscuse bărbatul după bocănit, grăi:

— Vai, Gianni, ce să mă fac? Iacă a venit bărbatul meu, trăsni-l-ar Dumnezeu, şi nu ştiu ce să fie asta, că niciodată nu se întoarce aşa devreme acasă; pasămite te-o fi văzut când ai intrat. Acu, oricum ar fi. Te ro'g frumos fă bine şi intră în butoiul ăsta pe oare îl vezi aici, că eu mă duc să-i deschid uşa şi să vedem ce-nseamnă asta.

Giannello intră degrabă în butoi şi Peronella, după ce-i descuie bărbatului, îi zise îndârjindu-se:

— Ce naiba mai e ş-asta, că vii aşa devreme acasă? Pre câte văd, se pare că nu prea ai chef de lucru astăzi,. de mi te-ntorci acasă cu sculele în mână. Dacă faci aşa, din ce vrei să trăim? Crezi c-aş răbda să-mi zălogeşti bruma de haine

ce le mai am? Că nu fac altceva din zori şi până-n noapte decât să torc întruna (de mi s-a dezlipit şi carnea de pe unghii), ca să am măcar atâta ulei cât să ne-ajungă la opaiţ. Bărbate, bărbate, n-am o vecină, una barem, să nu se mire cât muncesc şi să nu-şi bată joc de mine şi de truda mea. Iar tu te-ntorci acasă bălăbănindu-ţi mâinile, când ar trebui să fii la lucru.

Şi zicând astfel, se apucă să plângă şi-o luă iar de la capăt.:

— Ah, vai şi amar de mine, rău ceas m-a mai adus pe lume l C-aş fi putut să mă mărit c-un tânăr cumsecade şi n-am vrut, nu de alta, ci numai ca să-l iau pe ăsta, care nici barem nu se uită pe cine şi-a adus în casă. Că. Altele^si petrec în tihnă cu câţi ibovnici au -că una nu-i să n-ai'bă cel puţin doi sau trei – şi-işi fac de cap cât vor, tunnându-le bărbaţilor minciuni de-ngheaţă apele, iar eu, săraca de mine, dacă-s cuminte şi nu vreau să mă dedau la d-astea, rabd chin şi viaţă urgisită. Zău dacă ştiu de ce nu-mi caut şi eu ca ele un ibovnic. Pricepe o dată, omule, că dacă mi-ar sta capul la rele, as găsi, n-ai grijă, cu cine să le fac: că sunt destui băieţi frumoşi care mă iubesc şi mă au dragă şi mi-au făgăduit bani greu sau, după placul meu, veş-

— Decameronul voi. II – cd. 80 minte ori giuvaieruri; da' nu mă lasă inima să fac una ca asta, că maică-mea n-a fost dintr-alea. Şi tu te-n-torci acasă când ar trebui să fii la lucru! Bărbatul îi răspunse:

— Femeie, pentru Dumnezeu, nu-ţi face sânge rău degeaba! Eu ştiu că eşti cinstită şi-n parte chiar azi dimineaţă mi-am dat seama de asta; e adevărat că am plecat ca să mă duc la lucru, dar pare-se că nici tu nu ştii, cum n-am ştiut nici eu, că azi e sfântul Galeone şi deci nu se lucrează; de aceea m-am întors la ceasul. Ăsta acasă. Dar totuşi am avut de grijă şi am găsit mijloc s-avem din ce trăi mai bine de o lună, fiindcă am vândut omului ăstuia, pe care îl vezi aici cu mine, butoiul ăla care, pe câte ştii, de-atâta

vreme ne ţine loc degeaba-n casă; şi emu îmi dă pe el cinci galbeni.

La care Peronella zise:

— Pe legea mea, mă scoţi din fire! Tu, care eşti bărbat şi care umbli pretutindeni şi s-ar cădea să ie pricepi la lucrurile astea, dai bunătate de butoi pe-o nimica toată, când eu, care-s biată femeie şi pot zice că n-am trecut de pragul porţii, văzând că ne încurcă în casă, l-am dat pe şapte galbeni unui bărbat de treabă care a intrat chiar adineauri în el să vază dacă-i bun.

Oând auzi u mă ca asta, bărbatul, tare bucuros, se întoarse către acela care voia să-l cumpere şi-i spuse:

— Mergi cu Dumnezeu, că, după câte-ai auzit, nevastă-meia a vândut butoiul pe şapte galbeni, de unde dumneata dădeai doar cinci pe el.

— Să fie-ntr-un ceas bun, răspunse omul şi se duse.

Atunci femeia zise:

— De vreme ce-ai venit acasă, hai şi tu şi tenn-ţe-lege cu omul care vrea să-l ieie.

Giannello, care din buboi ciulea urechea să audă dacă-i de bine sau de rău, auzind vorbele Peronellei, ieşi degrabă afară si, ca şi cum n-ar fi ştiut că omul se întorsese, prinse a striga:

— Nevastă, nevastă, unde eşti?

La care dumnealui, bărbatul, venind spre el, grăi:

— Lată-mă-s. Ce pofteşti?

— Cine eşti tu? Întrebă Giannello. Eu am chemat-o-pe femeia cu care m-am tocmit pentru butoiul ăsta.

Bărbatul îi răspunse:

— Zi-i fără frică ce pofteşti, că eu sunt omul ei. Atunci Giannello spuse:

— Butoiul pare bun. Da, parcă-aţi fi ţinut în el' gunoi, c-atâta jeg s-a adunat pe dinăuntru, de nu-l pot curaţi nicicum, oricât zgârii cu unghiile; de aceea nici nu-l iau, de nu-l văd dintâi curăţat.

Atuncea Peronella zise:

— Doar njo să stricăm târgul pentru atâta lucru: las' că ţi-l curăţă bărbatul meu.

— Acuşi, răspunse omul.

Şi aşezându-şi sculele, se dezbrăcă de haină si, după ce-i ceru femeii o luminare aprinsă şi o rindea, intră în butoi şi începu să-l radă. Peronella, ca şi cum ar fi poftit să vază ce face înăuntru, văii şi ea capul în butoiul care era îngust la gură, şi aşijderea şi-o mână cu braţ cu tot, şi începu să-i spuie:

— Vezi, rade ici, rade colea, ba ici în partea asta, ba dincoace vezi c-a rămas oleacă de gunoi.

Şi-n timp ce sta astfel şi-şi dăscălea bărbatul, Giannello, care – din pricină că omul se întorsese acasă -nu apucase în dimineaţa aceea să-şi astâmpere pofta pe de-a-ntregul, văzând că nu-i chip să şi-o curme cum ar fi vrut, se hotăra să facă aşa cum se puitea: şi apro-piindu-se de femeie, care astupa de tot gura butoiului, asemeni cu armăsarii năbădăioşi care în câmpiile întinse se aruncă înfierbântaţi peste iepele din Pârtia, îşi astâmpără şi el pofta lui tinerească şi, aproape în aceeaşi clipă sfârşind şi el cu bine treaba şi isprăvind şi omul de curăţit butoiul, se trase la o parte, femeia scoase afară capul şi soţul ei ieşi din butoi. Drept care Peronella îi zise lui Giannello:

— Omule, ia feştila asta şi vezi de-i bine curăţat. Giannello, uitându-se înăuntru, răspunse că e. bine şi că amu e mulţumit; iar după ce dădu cei şapte galbeni pe butoi, chemă pe cineva să i-l ducă acasă.

Povestea a treia

Călugărul Rinaldo se culcă cu cumătră lui; dând peste ci bărbatul, îl, fac să creadă că Rinaldo descânta finului de viermi.

Filostrato nu izbuti să vorbească cu destule ocolişuri despre iepele din Pârtia, astfel ca doamnele de faţă, isteţe cum erau, să nu pufnească în ras, deşi se prefăceau că rid de altceva. Dar mal apoi, când regele îşi dete seama că Filostrato sfârşise, îi porunci Elisei să poves tească mai

departe; şi dânsa, bucuroasă să-i deie ascultare, prinse ia grăi astfel:

— Plăcute doamne, descântecul stafiei de care povestea Emilia mi-a amintit de o poveste cu un alt des-câtec; şi, fiindcă deocamdată nu-mi vine în minte alta mai potrivită cu subiectul poveştilor de azi, am să v-o spuin pe asta, deşi nu-i chiar aşa frumoasă ca istorioara ei.

Aflaţi dar că la Siena a fost odată un tânăr, băiat frumos şi de neam bun, pe care îl chema Rinaldo; şi fiind el tare îndrăgostit de o vecină a lui, o frumuseţe de femeie, nevasta unui bogătaş, şi tot trăgând nădejde că de-ar fi fost să poată vorbi cu ea în voie ar fi în-duplecat-o să-i facă toate poftele, văzând că nu-i chip să ajungă altminteri a-i vorbi, ştiind că femeia e grea, se chi/bzui să lege cu dânsa cumetrie. Drept care, îm-prietenintlu-se cu bărbatul femeii, îi spuse pre cit putu mai cuviincios ce-ar fi poftit să facă şi voia îi fu împlinită.

Făeându^se Rinaldo deci cuimă'tru cu madonna Agnese, fiindcă îi botezase fiul, şi ca atare având prilej nebătător la ochi să stea cu ea de vorbă, îşi luă inima în dinţi şi-i spuse ce avea pe suflet, lucru pe care dânsa îl ştia. Încă de mult, căci îi citise în ochi iubirea; cu toate acestea, însă, nu ajunse la nimica, deşi femeia în sinea ei îl ascultase cu plăcere.

Nu după multă vreme, n-aş şti să spun de ce anume, Binaldo se călugări şi, fie că-şi află ori nu păşune grasă acolo, rămase întru călugărie. Dar, deşi la început dădu deoparte întrucâtva iubirea ce-o purta cumetrei şi alte atari deşertăciuni, totuşi ou vremea, încet-încet se întoarse iar la ele, fără să-şi lepede sutana, şi începu să afle plăcută desfătare în a ieşi în lume, în a îmbrăca vesminte scumpe, în a fi pururi spilcuit şi tare îngrijit în toate ale sale, în a aşterne în versuri c'ântări, sonete şi balade, în a cânta din gură, şi într-altele de acelaşi soi, căci numai la asta îi sta capul.

Dar de ce adică spun acestea numai despre Rinaldo al nostru? Ce? Parcă toţi ceilalţi călugări nu fac şi ei la fel? Ah,

ce ruşine, ce ocară pe capul lumii ăstei'a stricate până în măduva oaselor! Căci dumnealor nu se sfiesc să se arate graşi, îmbujoraţi la 'faţă şi plini de moliciuni în toate ale lor; şi nu smeriţi oa porumbeii, ci îngâmfaţi precum cocoşii, cu creasta sus, umflaţi în pene, aşa purced oriunde. Iar ceea ce-i mai rău (fără a mai pune la socoteală că şi chilioarele li-s pline de bor-cănaişe cu pomezi şi băuturi întăritoare, cu cutiuţe pline cu acadele de tot solul, de ulciorase şi garafe cu ape şi uleiuri plăcut mirositoare, de poloboace pântecoase şi pline ochi cu vinuri din cele mai alese, c-ai putea să juri că nu-s chilii, ci mai degrabă spiţerii ori cine ştie ce dugheni unde se vând parfumuri), ce e mai rău, zic, e că n-au barem ruşine de ceilalţi, adi'că de mireni, care ştiu cu toţii foarte bine că dumnealor bolesc de gută; ei cred că noi n-am şti că posturile multe, bucatele puţine şi fără meşteşug gătite, cât şi o viaţă cumpătată îi subţiază şi-i slăbesc pe oameni, dăruindu-le îndeobşte şi sănătate; or, dacă totuşi de pe urma unui atare tnai s-ar întâmpla să cază bolnavi, apoi de bună seamă nu guta i-ar ajunge, că leacul gutei este tocmai deplina înfiinare a poftelor trupeşti şi vieţuirea întru cele ce-s rânduite călugărilor. Ce? Parcă noi n-am şti, cred ei, că în afară de o viaţă cumpătată, ajunurile îndelungate, rugarea multă şi strunirea de la plăceri şi pofte îi sărbezese pe oameni şi îi mâhnesc la suflet; şi parcă n-am şti de asemeni că nici sfanţul Domenico şi nici sfântul Francase n-aveau de schimb patru sutane şi nu îmbră'cau ca ei veşminte făcute din mătăsuri sau alte ţesături de soi, ci straie din dimie groasă şi nevăpsite cu văpsele, ca să se apere de frig şi nu ca să se umfle în pene. Dar să lăsăm acestea toate în plata Tatălui Ceresc, căci el se cade s-aibă grijă de ei, cât şi de sufletul neghiobilor care îi hrănesc.

Aşadar, întorcându-se călugărul Rinaldo la cele pă-mânteşti, se apucă s-o cerceteze cu multă râvnă pe cumătră; şi fiindcă acu, vezi dumneata, crescuse într-ân-sul cutezanţa, prinse s-o roage şi s-o îndemne să-i facă voia întru totul şi mai vârtos ca înainte. Femeia, vă-zându-se

rugată cu atâta stăruinţă şi poate şi fiindcă. Rinaldo i se părea acum mai chipeş ca odinioară, după ce-o tot pisă într-o zi mai mult ca de obicei, făcu şi ea. Cum fac toate femeile când vor să dea ce li se cere şi-i zise:

— Cum aşa, părinte? Călugării! Fac lucruri din astea?

La care dumnealui răspunse:

— După ce am să-mi scot sutana – şi zău aşa, de scos mi-o scot cât ai clipi din ochi – n-am să-ţi mai par călugăr, ci un bărbat ca toţi bărbaţii.

Femeia prinse a zâmlbi şi zise:

— Vai de mine! Doar dumneata îmi eşti cumătru. Cum vrei să faci aşa ceva? Blestemăţia ar fi prea mare; că doar de atâtea ori am auzit sipunându~se c-o f aptă. ca. Aceasta ar fi pătat de moarte. De n-ar fi aşa, de bună seamă aş face cum pofteşti.

Prea cuviosul zise atunci:

— Dacă de-a'tâta ţi-e, să ştii că eşti o proastă! Eu nu zic că n-ar fi păcat, dar Dumnezeu îi iartă şi de altele mai mari pe cei ce se căiesc. Ia spu" e-mi cine-i rudă mai apropiată cu copilul; eu care ţi l-am botezat ori bărbatul dumitale care l-a făcut?

Femeia îi răspunse:

— Bărbatu-meu, vezi bine.

— Drept, ai grăit, făcu Rinaldo. Şi el se culcă eri nu cu dumneata?

— Se culcă.

— Atunci, răspunse cuviosul, eu, care mă înrudesc mai de departe cu copilul decât bărtbatul dumrtale, nu se cade să mă pot culca şi eu cu dumneata, precum se culcă el?

Femeia, care, biata, habar n-avea de logică şi care se lăsă destul de lesne înduplecată, ori că se prefăcu a-l crede ori că-l crezu cu adevărat, răspunse:

— Doamne, părintele, cine-ar putea răspunde la atari cuvinte înţelepte?

Şi apoi, cu toată rubedenia, îi făcu poftă întru totul şi nu numai o dată, căci, sub perdeaua cumetriei aflându-se la

largul lor, de foarte multe ori se întâlniră împreună.

Dar ce să vezi! Odată, venind călugărul Rinaldo acasă la femeie şi aflând-o singurică, numai c-o slujnică de-a ei frumoasă coz şi drăgălaşă, după ce-şi puse însoţitorul s-o înveţe Tatăl Nostru afară în hulubar, el cu femeia şi copilul,. Care atârna de mâna ei, intrară într-o odaie si, încuin-du-se înăuntru, porniră a se zbengui pe-o laviţă din cameră. Or, într-acestea se întâmplă să pice şi cumătrul acasă si, fără să-l auză nimeni, ajunse pân' la uşa odăii şi bătu, strigtnd-o pe femeie. Madonna Agnese, auzidu-l, făcu:

— S-a isprăvit cu mine! Bărbatu-meu i-acu la uşă şi are să-şi deie seama de ce ne avem aşa de bine.

Preacuviosul, dezbrăcat, căci lepădase ipingeaua şi asijderi şi sutana, când auzi acestea zise:

— Drept zici: măcar de-aş fi îmbrăcat, că tot am născoci ceva; dar dacă-i deschizi uşa şi mă găseşte în halul ăsta, nu mai încape nici o desluşire.

Atunci femeia, fulgerată la repezeală de-o idee, făcu:

— Te îmbracă iute şi după ce te îmbraci ia-ţi finu-n braţe şi ascultă cu luare aminte ce-am să-i spun bărbatului, ca vorba ta să se chitească cu a mea la o adică. Pe urmă las' pe mine.

Şi n-apucă bărbatul să contenească bocănitul, că dânsa îi şi răspunse:

— Acuşi, acuşi.

Şi ridicându-se în picioare se duse şi-i deschise uşa cit zâmbetul pe faţă, zicând:

— Bărbate, a venit Rinaldo cumătrul, şi să ştii că Dumnezeu ni l-a trimis, că, dacă nu venea, de bună seamă pruncul nostru se prăpădea cu zile.

Când auzi una ca asta, neghiobul de bărbat fu cât p-aci să pice jos şi abia îngăimă:

— Ce fel?

— Vai, bărbatele, zise dânsa, uite adineauri i-a venit aşa ca o sfârşeală, de am crezut că moare, şi râu ştiam nici ce să fac, nici ce să zic; dar tocmai atunci veni cumătrul şi luând

copilul în braţe îmi spuse: "Cumătră, ăştia-s viermi pe care îi are în trup şi care i se apropie de inimă şi l-ar da gata dac-ar ajunge acolo; dar n-ai la ce te teme, că eu i-oi descânta şi-am să-i omor pe toţi şi pină n-oi pleca de aici ai să-ţi vezi copilaşul mai sănătos ca niciodată". Şi cum aveam nevoie de tine, ca să spui niscaiva rugăciuni şi slujnica nu te-a aflat, l-am pus pe însoţitorul lui să le rostească în hulubar, adică pe locul cel mai ridicat din casă, iar noi ne-am încuiat aicea. Şi, fiindcă la o atare treabă nu poate sta altcineva decât mama copilului, am zăvorit uşa cu cheia, să nu ne stingherească nimeni; şi dumnealui, cumătrul, inica mai ţine pruncu-n braţe şi cred că nu aşteaptă decât să isprăvească celălalt cu rugăciunile şi treaba-i ca făcută, căci copilaşul e mai bine.

Netotul de bărbat crezu toată povestea şi cum iubirea părintească îl zăpăcise pe de-a întregul, nu-şi dete seama că nevasta îl ducea cu minciuna; de aceea, oftând o dată din baierele inimii, grăi:

— Să-l văd şi eu.

— Stai, nu te duce, zise dânsa, că poţi strica tot ce-am făcut; aşteaptă un pic: mă duc să văd dacă-i îngăduit să vii şi apoi te chem.

Călugărul, care auzise vorbă de vorbă toate astea şi avusese timp să se îmbrace în tihnă, luă copilaşul în braţe şi, hotărând în sinea lui ce-avea să zică şi să facă, strigă:

— Cumătră, mi se pare sau a venit cumătrul?

La care prostănacul zise: – - Ba am venit, părinte.

— Atuncea vino încoace, grăi călugărul Rinaldo. Blegul se duse iute şi cuviosul îi zise:

— Uite-ţi copilul teafăr, 'din mila Tatălui Ceresc, de iiricte adineauri credeam că n-ai s-apuci să-l mai vezi viu vreodată; de aceea, să faci bine şi întru mărirea Domnului s-aşezi un chip de ceară aidoma cu copilaşul în faţa sfân-tului Ambruogio, în semn de mulţumită că Dumnezeu ţi l-a scăpat.

Copilul, când îşi văzu tatăl, se repezi la el, strigând şi dând din mâini cum fac cei mititei; iar el, luându-l în braţe şi lăcrimând, prinse a-l pupa de parc-ar fi înviat din morţi şi a-i mulţumi cumătrului că i-l scăpase de la moarte.

Tovarăşul călugărului, care într-acestea o învăţase pe slujnicuţă pe puţin vreo patru Tatăl Nostru şi-i dăruise şi-o punguţă făcută din mătase albă, ce-o avea de la o maică, după ce-i dobândi credinţa întru dânsui, când auzi că se întorsese bărbatul şi bătea la uşă, se strecură tiptil într-un ungher de unde să vază şi să asculte tot, iar când văzu că treaba purcede ca pe roate, se înfăţişă tocmai la timp şi zise:

— Frate, am isprăvit cu cele patru rugăciuni pe care le-ai dat de spus.

La care cuviosul zise:

— Halal să-ţi fie, frăţioare, că buni bojoci mai ai! Bine-ai făcut! Cât despre mine, eu nu rast'sem decât două când a venit cumătrul; dar Dumnezeu, luâhdu-le în seamă p-ale tale şi p-ale mele, ne-a învrednicit de mila lui şi-a însănătoşit copilul.

'Neghiobul de bărbat puse să aducă vin şi dulciuri şi îşi omeni cumătrul şi pe însoţitorul lui tocmai cu acele bunătăţi de care aveau mai mare lipsă. Apoi, ieşind cu dânşii, îi mai blagoslovi o dată şi fără întârziere, punând să-i facă un chip de ceară aidoma cu copilaşul, îl aşează alături de celelalte chipuri în faţa icoanei sfântului Ambruogio, dar nu a celui din Milano.

Povestea a patra lntr-o noapte, Tofano îşi încuie nevasta afară; femeia văzlnd că nu poate pătrunde cu binişorul în casă, se preface că se azvârle într'-un puţ şi aruncă în locul ei o piatră. Tofano iese iute şi dăjuya la puţ; femeia intră în casă, îl zăvoreşte afară şi-l face de ruşine, strigând la el şi suduindu-l.

Regele, văzând că povestirea Elisei se sfârşise, se întoarse fără de zăbavă spre Lauretta şi-o rugă să povestească mai departe; dansa începu pe dată:

— O, dragoste, cât e de mare puterea ta şi cât de minunate îţi sunt îndemnurile şi născocirile-ţi viclene! Ce filosof sau vraci a izbutit vreodată sau ar putea să izbutească a-l învăţa pe om acele căi izbăvitoare, acele şiretlicuri şi acele vicleşuguri cu care tu îi înveţi pe cei ce te urmează? De bună seamă toată ştiinţa cea dobândită de prin cărţi e searbădă pe lângă a ta, după cum limpede se vede din cele câte au fost istorisite până acum şi cărora, iubite doamne, am să le adaug şi eu povestea unui vicleşug scornit de o femeiuşcă simplă, pe care fără îndoială numai iubirea a învăţat-o să fie atât de şmecheră.

Trăia pe vremuri la Arezzo un bogătaş ce se chema Tofano; şi omul ăsta se însura cu o femeie tare frumoasă, pe nume monna Ghiţă, pe care el foarte curând, fără vreo pricină anume, se apucă s-o bănuiască. Femeia, dându-şi seama de treaba asta, se înciuda şi-l întrebă în mai multe rânduri de ce anume o bănuieşte, dar, f Undea omul nu fu în stare să-i spună o pricină anume, ci numai lucruri ce se spun îndeosebi în atare cazuri, femeia se gândi să facă astfel, incit bărbatul să piară chiar pe limba lui. Şi, cum băgase în seamă că un tânăr – după socotinţa ei, bărbat tare de treabă – se tot ţinea de dânsa, se împrieteni cu el în taină şi, cum nu mai lipsea acum decât să treacă de la vorbe la fapte, monna Ghiţă se chib-zui să afle şi pentru asta o cale. Or, ştiind că omul ei, printre alte apucături urâte, se ducea şi la băut, se apucă să-i. Laude năravul, ba mai mult, adeseori îl îndemna chiar ea cu gârid ascuns să beie cât mai zdravăn. Şi-l obişnui atât de bine, înoât de câte ori poftea îl împingea pân'la beţie, iar câncî vedea că e beat turtă, îl aşeza să doarmă, într-acest chip se întâlni întâia oară cu iubitul şi apoi urmă să se întâlnească şi într-alte rânduri, fără teamă. Şi atâta încredere avea în puterea băuturii, încât nu doar că-şi aducea ibovnicul în casă, dar se ducea chiar ea la el – fiindcă şedea pe aproape – şi-şi petrecea acolo, de multe ori, mai toată noaptea.

Acu. În timp ce dumneaei urma într-acest chip să se' întâlnească cu iubitul, se întâmplă ca omul ei să-şi • deie seama că nevastă-sa nu bea deloc, deşi pe el îl îndemna la băutură; de aceea intră la bănuială c-ar fi înşelat, precum era de altfel, şi că femeia îl îmbăta anume ca să-şi poată face de cap în timp ce el dormea. Şi vrând să se încredinţeze de treaba asta, într-o seară – când nu băuse peste zi nici barem strop de vin – - se prefăcu la vorbă şi la purtare că-i beat criţă. Femeia se lăsă înşelată şi, socotind că-i de ajuns atâta cât băuse, îl aşează degrabă în pat. Apoi, precum era deprinsă a face deseori, ieşi din casă şi se duse drept la ibovnic, stând cu el până ia miezul nopţii.

Cât ce plecă femeia, Tofano se sculă, se duse şi închise uşa pe dinăuntru, iar apoi se puse la fereastră ca la întoarcere s-o vază şi să-i arate că aflase în ce chip se purta; şi aşteptă acolo până veni femeia acasă. Dânsa, când se văzu încuiată, se necăji amarnic şi începu să vază de n-ar putea deschide uşa cu sila. Însă Tofano rabdă el cât rabdă şi pân'la urmă îi zise:

— Femeie, geaba oboseşti, c-aice a înăuntru n-ai să mai pui piciorul, întoarce-te unde ai şezut până acum şi fii încredinţată că-n casa mea n-ai să mai calci până ce nu te-oi omeni pentru isprava asta, aşa după cum meriţi, de faţă cu tot neamul tău şi cu vecinii dimprejur.

Femeia începu să-l roage, pe sfinţi şi dumnezei, s-o lase înăuntru, căci nu umblase după rele, cum bănuia pesemne, ci se dusese în priveghi la o vecină a ei, fiindcă, zicea, nopţile-s lungi şi nu putea să doarmă din asfinţit şi până-n zori şi nici nu se îndura să şadă să vegheze aşa, de una singură. Degeaba însă, căci bărbatul, neghiob cum se afla a fi, se hotărâse în sinea lui să-şi vestească rusi-nea în tot târgul, de un"de până atunci n-o ştia nimeni încă. Femeia se apucă atunci să-l amenințe şi îi zise:

— D'acă nu-mi deschizi, are să fie vai şi amar de pielea ta, să ştii!

La care Tofano răspunse:

— Şi ce-ai putea să-oni faci, mă rog?

Femeia, căreia iubirea îi ascuţise mintea, răspunse:

— Decât să rabd ocara ce vrei s-arunci asupra mea, deşi n-am vină, mai bine mă-azvârlu în puţul ăsta din ogradă; iar când m-or. Afla moartă, oamenii au să creadă că tu m-ai aruncat în el, fiind beat; aşa că ori vei fi silit să fugi şi să trăieşti de-a pururea în surghiun, pier-zându-ţi avuţiile, ori au să-ţi taie capul, ca unui ucigaş ce eşti.

Cuvintele astea însă nici că-l clintiră pe bărbat de la prosteasea-i hotărâre. Din care pricină, femeia, dacă văzu aşa, îi zise:

— Eu una nu mai pot răbda asemenea înfruntare; te ierte Dumnezeu! Pune să-mi ducă în casă furca pe care o las aici.

Şi zicând astfel, cum se întâmplase a fi o noapte aşa de întunecoasă că om cu om nu se vedea, se duse către puţ si, luând de jos un bolovan, strigă: "lartă-mă. Doamne!" şi-l azvârli înăuntru. Piatra căzând în apă făcu un zgomot straşnic, pe care omul auzindu-l, crezu fără de alta că însăşi nevastă-sa se azvârlise în puţ; de aceea, punând mâna pe funie şi pe ciutură, ieşi cu zor din casă sj alergă la puţ să-i sară într-ajutor. Femeia, care se pitise în dosul uşii, când văzu că dă fuga în ogradă, se adăposti în casă şi zăvorându-se înăuntru se duse la fereastră şi zise:

— Vinul să-l botezi atuncea când îl bei, nu după ce l-ai dat pe gât

Când o auzi bărbatul şi pricepu că-i tras pe sfoară, se întoarse iute, dar neputând deschide uşa, strigă femeii să~i descuie. Ci ea, de data asta nemaivorbind în şoaptă, precum făcuse până atunci, se apucă să strige şi-i zise:

— Beţiv nesuferit ce eşti, mă jur pe ce am mai s f în t că-n noaptea asta n-ai să pui piciorul înăuntru; că sunt sătulă până-n gât de apucăturile-ţi urâte şi nu mai pot răbda. Las' că le-arăt eu celorlalţi ce poamă-mi eşti şi la ce ceas din noapte mi te întorci acasă.

Tofano, învrăjbit şi el, se apucă s-o înjure, strigând în gura mare; drept care megieşii, când auziră tărăboiul, se

deşteptară şi ieşiră cu mic cu mare la ferestre să întrebe ce se întâmplase. Femeia începu să plângă şi zise:

— Ce să fie! E ticălosul ăsta care se întoarce noaptea beat, dacă n-adoarme pe la cârciumi, şi-mi vine acu, la ceasul ăsta; iar eu, dac-am văzut că nu-mi ajută la nimic să pătimesc ce pătimesc de atâta amar de vreme, n-am mai putut răbda şi am chibzuit să-l fac de râs, că doar-doar s-o îndrepta.

Insă Tofano, dobitocul, nu se lăsa nici el şi povestea în felul lui cum se întâmplase pozna, zbierând în gura mare că-i vine el de hac femeii.

— Vedeţi? Zicea femeia. Vedeţi ce poamă-mi este? Ce-aţi zice dumneavoastră acum, dac-aş fi eu afară şi el în locul meu în casă! Pe legea mea, îmi vine a crede că lui i-aţi da dreptate. Dintr-asta vă puteţi da seama că vinul i-a luat minţile. Auzi! Se apucă acu să-mi puie mie în cârcă ce-a făcut el, nu eu. Şi socotea c-o să mă sperie fiindcă a azvârlit ceva în puţ; măcar de-ar fi sărit chiar el, să moară acolo înecat şi să-şi boteze singur vinul cel mult pe care l-a băut!

Vecinii, femei şi bărbaţi, se apucară a-l dojeni pe Tofano, toţi într-un glas, a da vina pe el şi a-l sudui cu vorbe pentru că îşi ponegrea nevasta; şi în scurtă vreme zvoana, umblând din gură în gură, ajunse până la urechea rubedeniilor femeii, care, venind cu toatele şi auzind de la vecini cum se întâmplase treaba, îl prinseră pe Tofano şi-i împuşcară o bătaie de îl lăsară lat. Pe urmă, pătrun-zând în casă, luară lucrurile femeii – şi după ce-i făgă-duiră bărbatului încă o snopeală – se întoarseră acasă cu ea cu tot. Bărbatul, văzând că tot el trage ponoasele întâmplării şi că buclucul lui fusese gelozia, ca unul ce-şi

Iubea nevasta ca pe ochii din cap, alese drept mijlocitori pe nişte prieteni de-ai lui şi umblă până ce izbuti să se împace cu femeia şi s-o aducă iar acasă, făgăduindu-i să n-o mai bănuiască niciodată şi lăsând-o slobodă să-şi facă poftele în voie, numai să aibă grijă ca el să nu prinză de veste. Şi iacă aşa omul prost făcu şi pace pe deasupra, după

ce şi cu paguba tot el se alesese. Trăiască pururi dragostea şi moară câţi îi sunt potrivnici!

Povestea a cincea

Un soţ gelos, deghizându-se în preot, îşi spovedeşte nevasta; femeia îi mărturiseşte că îndrăgeşte un popă, care în fiecare noapte vine la ea acasă; în vreme, ce bărbatul pândeşte pe ascuns la uşă, nevasta îşi aduce ibovnicul prin acoperiş şi se desfată în voie.

După ce Lauretta sfârşi cu povestitul şi fiecare întări cu laude fapta monnei Ghiţă, zicând că aşa îi trebuia băr-'ba'tului, iar femeia făcuse bine ce făcuse, regele, ca să nu mai piardă vremea, se întoarse către Fiammetta şi-i porunci curtenitor să povestească mai departe. Drept care ea începu astfel:

— Vrednice doamne, povestea Laurettei mă îndeamnă să vă spun şi eu o istorioară despre un bărbat bănuitor, căci după socotinţa mea bărbaţii de acest soi merită a fi încornoraţi, şi mai cu seamă atunci când gelozia lor e fără de temei. Dacă făuritorii legii s-ar fi gândit mai mult la lucrurile acestea şi le-ar fi cumpănit mai bine, n-ar fi trebuit să rânduiască femeilor altă osândă pentru o pricină ca asta decât osândă rânduită aceluia ce vătăma pe altul apărându-se; căci orişice bărbat gelos întinde zeci de curse nevestei lui şi zi de zi nu face altceva decât să-i pregătească cu multă râvnă moartea. Sărmanele femei, după ce stau închise mai toată săptămâna în casă şi robotesc la câte toate, poftesc şi ele ca tot omul să aibă oleacă de răgaz în zilele de sărbătoare, să mai petreacă niţeluş şi să răsufle în tihnă, precum răsuflă şi plugarii, şi meseriaşii din oraşe, şi cei care sunt pristavi la curţile domneşti; precum a răsuflat şi Atoatefăcătorul, care înttr-a. Şaptea zi s-a odihnit de toată truda şi precum cer şi legile, care întru slava Lui şi pentru binele obştesc au rânduit ca zilele de odihnă să se deosebească de cele lucrătoare. Dar la aşa ceva bărbaţii cei bănuitori nici gând să se în~ voiască, ba dumnealor chiar dimpotrivă: din zilele de sărbătoare – care sunt prilej de

veselie pentru celelalte femei – fac zile de obidă şi chin pentru ale lor, ţinându-le încuiate în ca "ă mai abitir ca în celelalte. Şi numai ele ştiu, săracele, ce trag şi câte pătimesc din pricina aceasta. Iată de ce mă întorc şi spun că o femeie care îi trage o păcăleală bună unui bărbat bănuitor nu se cuvine. Nicidecum să fie osândită, ci dimpotrivă s-ar cădea să fie lăudată penru o faptă ca aceasta.

Trăia pe vremuri în Arminio un negustor bogat, cu bani de nu-i mai putea număra şi cu moşii întinse, care, însurat fiind c-o frumuseţe de femeie, cu timpul deveni din cale-afară de gelos; şi fiindcă-şi iubea mult nevasta şi-o socotea tare frumoasă, ştiind că ea, biata, se trudea în fel şi chip să-i placă, socotea că nu-i bărbat să n-o iubească tot ca el, să nu-i pară frumoasă, şi că la rândul ei şi dansase străduia să placă celorlalţi la fel oa lui; şi pe credinţei asta smintită şi neroadă se bizuia fără temei în gelozia lui şi aşa din scurt ţinea femeia şi atâta o mai păzea, că poate nici cei osândiţi la chinurile veşnice n-au parte în. Iad de temniceri mai straşnici decât era el. Femeia, las' că nu putea să meargă niciodată nici la petreceri, nici la nunţi, nici la biserică măcar, ori să mai iasă barem din când în când din casă, dar nici barem la geam nu cuteza să se arate sau să. se uite afară, drept care viaţa îi era chin şi cu atât mai greu răbda pacostea asta, cu cât ştia că n-are pe cuget nici o pată.

Văzându-se dar pe nedrept păzită într-acest chip, se hotărî, să afle o cale (de-ar fi putut afla vreuna) prin care cel puţin, spre mulţumirea ei, să facă astfel, încât bărbatul s-o bănuiască având temei. Şi fiindcă n-avea cum să se arate la fereastră şi prin urmare nu putea să se prefacă nicidecum că-i mulţumită de iubirea vreunui tânăr eare, treeând pe strada ei, s-ar fi îndrăgostit de dânsa, ştiind că în casa de alături trăia un holtei chipeş, se chibzui să caute, de-ar fi aflat, vreo crăpătură în zidul dintre case şi să se uite apoi de atâtea ori prin ea, până ce-ar fi aflat prilej să-i vorbească în voie; şi se gândi să-i dăruiască iubirea ea, dacă

holteiul s-ar fi învoit la asta, şi chiar să se întâlnească cu el din când în când, de-ar fi putut ca într-acest chip să-şi mai aline amarul, până ce omul ei n-ar fi tămăduit de boala geloziei. Şi atunci, cercetând peretele ici-colo, când îi era plecat bărbatul, dădu într-un ungher mai dosnic de-o crăpătură în. Zid şi uitându-se printr-însa, deşi vedea cu greu de cealaltă parte, zări totuşi o odăiţă şi-şi zise în sinea ei: "Dacă odaia asta ar fi a lui Filippo (vecinul ei.

— Adică), treaba ar fi ca şi făcută". Şi punând pe o slujnică de-a ei, căreia îi părea rău de dânsa, să stea şi să pândească la spărtură cu mare grijă, află că tânărul Filippo dormea în odaia aceea, singur. Şi aşa, cum de multe ori pândea la crăpătură si, când îl auzea umblând, zvârlea în odaia lui crenguţe ori pietricele, atâta drese şi făcu până ce el, curios, se apropie să vază ce-i, şi dânsa îl chemă în şoaptă. Băiatul, cunoscându-i glasul, răspunse, iar femeia, folosindu-se de acest prilej, îi spuse în două vorbe tot ce-i şedea pe suflet. Tânăru'l, tare mulţumit, lărgi niţel spărtura de către odaia lui, dar în aşa fel, încât nimeni să nu-şi dea seama c-o mărise; şi apoi de pe locul acela, adesea îşi vorbiră în taină, prinzându-se de mâini, dar mai departe nu putură s-ajungă căci bărbatul îşi străjuia nevasta cu multă străşnicie.

Acu, apropiindu-se sărbătorile Paştelui, femeia îşi rugă "bărbatul s-o lase să se ducă în dimineaţa primei zile la biserică, zicând că vrea şi ea să se mărturisească şi să se cuminece ca toţi drept-credincioşii. La care omul cel gelos făcu:

— Şi ce păcat ai pe suflet, de vrei să mi te spovedeşti?

Femeia îi răspunse:

— Ei, asta-i! Crezi că-s sfântă fiindcă mă ţii închisă în casă? Doar fac şi eu păcate, cum face orişicine; da' nu ţi le spun ţie, fiindcă tu nu eşti popă.

Bărbatul, auzind aşa, căzu la bănuială si, chibzuind să afle cam ce fel de păcate avea pe inimă femeia, găsi pe dată şi mijlocul să-şi stâmpere curiozitatea; de aceea îi răspunse c-

o lasă să se spovedească, dar numai la bisericuţa din parohia lor; şi-i spuse să se ducă acolo în zorii dimineţii, să se spovedească, fie la preotul biseri-cuţii, fie la altul ales de preot şi nu la orice popă, iar după aceea de îndată să se întoarcă acasă. Femeii i se păru că-i înţelege socotelile, dar, fără a mai vorbi de asta, răspunse că avea să facă întocmai după voia lui.

Venind Pastele, femeia se sculă în zori, se pregăti cu tot dichisul şi se duse la bisericuţa cu pricina. Bărbatul, pe de altă parte, sculându-se şi el, se duse la aceeaşi biserică şi ajunse înaintea ei; iar acolo, după ce puse la cale cu preotul ce avea de gând să facă, îmbrăcă degrabă o sutană de-a lui, c-o glugă strânsă pe obraji, aşa cum poartă preoţii, şi-o trase peste nas şi se aşează în încăperea din spatele altarului. Ajunsă la biserică, femeia îl căută pe preot. Acesta, auzind că vine anume pentru spovedanie, îi spuse că el nu putea s-o spovedească în ziua aceea, dar că avea să-i trimită pe un tovarăş de-al lui: şi îi trimise itocmai pe bărbatul ei. Dânsul veni c-o mutră gravă, dar, deşi nu se luminase de-a binelea afară şi deşi îşi trăsese gluga cât putuse peste ochi, nu izbuti să se ascundă atât de bine, încât femeia să nu-l cunoască de îndată. Iar când văzu că-i el, îşi zise în sinea ei: "Har Domnului că din bărbat bănuitor ce-a fost s-a prefăcut în popă; dar lasă c-am să-l fac eu să deie singur de belea, dacă o vrea cu dinadinsul". Şi prefăeându-se a nu-l cunoaşte, se aşează la picioarele lui. Bărbatul îşi vârâse în gură niscaiva pietricele ca să-şi sluţească vorba şi ca ne-vastă-sa, vezi Doamne, să nu-l cunoască după glas; căci întru celelalte i se părea că-i străvestit aşa de bine, încât credea că nici în ruptul capului n-ar fi putut să-l recunoască.

Or, ajungând la spovedanie, femeia, printre alte lucruri, după ce-i spuse că-i nevastă, mărturisi că se aflu îndrăgostită de un popă, care în fiecare noapte venea şi se culca cu ea. Când auzi una ca asta bărbatul ei, sărmanul, simţi că parcă îl înjunghie un cuţit prin inimă;

— Cum vine treaba asta? Bărbatul dumitale nu doarme lângă dumneata? Femeia îi răspunse:

— Ba doarme, cum să nu.

— Atunci, făcu gelosul, cum poate popa cela să vie să se culce şi el cu dumneata?

— Părinte, drept să-ţi spun, eu nu ştiu ce învârteşte popa, atâta ştiu că nu e uşă, oricât ar fi ele zăvorită, să n-o descuie dumnealui cu o atingere de mină; şi, după câte-mi spune, după ce ajunge în faţa uşii de la odaia mea, mai înainte s-o deschidă rosteşte nişte vorbe anume, cu care-l adoarme de îndată pe omul meu şi atuncea el, când îl aude sforăind, deschide iute uşa, pătrunde înăuntru şi apoi se culcă lângă mine; şi până acum niciodată nu s-a întâmplat să deie greş.

Bărbatul 'âi răspunde atunci:

— Rău, doamnă, foarte rău; cuvine-se numaidecât să curmi povestea asta.

La care doamna zise:

— Părinte, mi-e cu neputinţă să fac ce-mi ceri că prea mi-e drag.

— Atunci, grăi bărbatul, nu pot să-ţi dau iertare pentru păcatul ăsta.

Femeia îi răspunse:

—• îmi pare tare rău, părinte, dar, vezi, eu n-am venit aicea cu gând să spun minciuni; dacă aş putea-o face, ţi-aş spune-o fără înconjur.

— De, doamnă, zău aşa, îmi pare rău de dumneata care-ţi pierzi sufletul pe veci din pricina aceasta; dar ca să-ţi vin într-ajutor am să mă străduiesc eu singur şi-n numele domniei-tale am să înalţ la ceruri nişte anumite rugăciuni, care cred că au să-ţi prindă bine; şi-am să trimit din când în când la dumneata acasă pe un diac de-al meu căruia

dumneata să-i spui dacă ţi-s de folos sau nu; iar de ţi-or prinde bine, vom mai rosti şi altele.

Femeia îi răspunse.

— Ferit-a Dumnezeu, părinte! Să nu faci una ca asta; că dacă ar şti bărbatul meu, care-i al naibii de gelos, că îmi trimiţi pe.1 cineva acasă, o lume întreagă n->ar putea să-i scoată din cap gândul că omul vine pentru rele; şi n-aş avea zi bună cu el un an întreg din pricina asta.

La care omul ei răspunse:

— Nu-ţi fie frică, doamnă; voi face în atare chip, încât nici barem un cuvânt să nu-ţi auzi de la barba;

— Dacă-i aşa, grăi femeia, şi vrei să-mi faci un bine, • sâri't foarte mulţumită.

Şi isprăvind cu spoveditul, după ce luă canonul, se ridică în picioare şi se duse să asculte slujba. Bărbatul cel bănuitor, pufnind de ciudă şi mânie, îşi lepădă sutana popii şi apoi se întoarse acasă, arzând de nerăbdare să afle un chip ca să le vină de hac la amândoi. Femeia se întoarse şi ea şi de pe faţa lui văzu că izbutise să-i strice toată bucuria, tocmai de sărbători, deşi bărbatul se căznea pe cât putea să ascundă ce-şi închipuia că aflase. Şi cum se hotărâse ca în noaptea următoare să stea şi să pândească la poarta casei ca să-l vază pe preot dacă vine, grăi către femeie:

— Deseară trebuie să mă duc la cineva la cină şi n-am să dorm acasă; de aceea închide bine poarta, uşa de către scară şi cea de la odaie, şi apoi, când ţi-o fi Somn, poţi să te culci) dacă pofteşti.

Femeia 5i răspunse:

— Bine, bărbate, aşa am să fac.

Şi cit ce avu prilejul se duse drept la crăpătură şi făcu semnul obişnuit; Filippo se grăbi să vie şi atunci femeia îi povesti tot ce făcuse dimineaţa şi dâte îi spusese bărbatul după prinz, iar la sfârşit îi zise:

— Sunt sigură că n-o să iasă din casă; dimpotrivă, are să şază să pândească la poartă, aşa că tu la noapte încearcă şi pătrunde înăuntru pe acoperiş, ca să putem sta împreună.

Tânărul, foarte mulţumit, răspunse:

— Las' pe mine, doamnă.

Ond se înnopta, bărbatul îşi luă cu sine armele şi se ascunse pe furiş jos îrutr-o odăiţă. Iar dumneaei, nevas-tă-sa, după ce închise uşile şi mai cu seamă uşa ce dădea spre scară, astfel încât bărbatul să nu poată urca la dânsa, când socoti că-i vremea, îl slobozi înăuntru pe tânăr, care coborâse cu grijă de pe acoperiş, şi apoi, culcându-se împreună petrecură de minune unul cu celălalt. Pe urmă, când se lumină, băiatul se întoarse acasă.

Bărbatul cel bănuitor, flămând şi cătrănit, cu dinţii clănţănind de frig, rămase lângă uşă cu armele asupra lui aproape toată noaptea, tot aşteptând să-l prindă pe popă; iar spre zi, nemaiputând veghea, se culcă acolo unde era. Apoi, cam către nouă ceasuri, trezindu-se din somn, cum poarta era descuiată, se prefăcu că vine de abia atunci acasă, urcă la dânsul în odaie şi acolo prinzi. Pe urmă, nu după mult timp, trimise nevesti-şi un bă-ieţandru, diacul preotului chipurile, s-o întrebe clacă omul de care ştia dânsa venise ori nu în noaptea aceea. Femeia, care pricepu pe dată şmecheria, răspunse că în noaptea aceea bărbatul nu venise şi că, de-ar fi urmat aşa, s-ar fi putut să-l uite, deşi ea n-ar fi vrut să-l dea cu dinadins uitării.

Acu, ce să vă spun mai mult? Bărbatul şezu multe nopţi de veghe ca să-l prindă pe preot la intrare, în vreme ce nevastă-sa îşi petrecea cu ibovnicul. Dar până la urmă, nemaiputând răbda, îşi luă la rost nevasta şi-o întrebă încruntat ce anume îi spusese preotului la spovedanie. Femeia îi răspunse că nu voia să-i spună, că nu era lucru cinstit şi nici nu se cădea să facă una ca asta. La care omul zise:

— Nemernice, în ciuda ta, eu ştiu tot ce i-ai spus; şi dacă nu-mi spui cine-i popa de care eşti îndrăgostită şi care an fiecare noapte se culcă aici cu tine prin farmece, te strâng de gât.

Femeia îi răspunse că nu-i îndrăgostită de nici un preot.

— Cum? Întrebă bărbatul. N-ai spus chiar tu aşa la spovedanie, afurisite? I Femeia zise atunci: de

— Măi, da grozav eşti dumneata! Nici de-ai fi fost faţă n-ai fi ştiut mai bine. Ei, iaca da; aşa i-am spus.

— Aitunci, grăi bărbatul, spune-mi şi mie cine-i popa. Acuşi pe daltă', ai înţeles?

Femeia prinse a zâmbi şi zise:

— Tare îmi place când văd cum un bărbat deştept se lasă dus de nas de-o biată femeiuşcă, cum duci de coarne un berbec; deşi, la drept vorbind, tu nu eşti înţelept şi nici n-ai fost vreodată din ceasu-n care te-ai lăsat – fără să ştii nici tu de ce – cuprins de boala geloziei; şi cu cât eşti mai dobitoc şi nătărău, cu atât scad şi meritele mele în toată treaba asta. Crezi cumva, bărbate, că-s oarbă cum eşti dumneata care ai orbit de ochii minţii? De bună seamă nu; de aceea am cunoscut pe cel ce m-a spovedit şi ştiu c-ai fost chiar tu; dar mi-am vârât în cap să-ţi dau anume ce eăutai şi, precum vezi, ţi-am dat. Atiâta doar că tu, dac-ai fi fost om, înţelept precum te ţii, n-ai căuta să afli într-acest chip tainele nevesti-ţi, ci fără să mai cazi la bănuieli deşarte, ţi-ai fi putut da seama că ceea ce-ţi mărturisea era curatul adevăr şi că ea nu avea pe suflet nici urmă de păcat. Ţi-am spus că îndrăgesc un preot; şi oare nu te preschimbaseşi în preot to-omai tu, pe care eu te îndrăgesc prosteşte, fără de temei? Ţi-am spus că-n casa mea nu-i uşă s-o poţi păstra încuialtă, când dânsul vrea să vină<: şi spune tu, ce uşă ţi-a fost vreodată încuiată, când ai poftit să vii unde mă aflam eu? Pe urmă ţi-am mai spus că preotul acela se culcă noapte de noapte cu mine; şi spune tu, a fost vreo noapte să nu se întâmple aşa? De câte ori trimis-ai diacul să mă caute, ştiai că-n nopţile acelea nu ne culcasem împreună şi ca atare îţi răspundeam că nu venise preotul. Ce alt năuc şi zăpăcit în locul tău, care te-ai lăsat orbit de gelozie, n-ar fi înţeles acestea? Dar tu-mi şedeai nopţile în casă şi-ţi închipuiai că eu te cred când îmi spuneai c-ai să cinezi şi-ai să te culci aiurea. Vino-ţi în fire omule, fii iar bărbat precum ai fost şi

nu te mai lăsa prostit de cine te cunoaşte cum te cunosc eu. Astâmpără-te o dată şi nu mă mai păzi aşa; că-ţi jur pe Dumnezeul meu, de-ar fi să-mi vie cheful să-ţi pun vreodată coarne, şi de-ai avea o sută de ochi, nu doi ctim ai, m-aş face luntre şi punte şi tot te-aş înşela, fără să prinzi de veste.

) Bărbatul cel bănuitor şi urâcios, cărei credea că aflase cu destoinicie taina nevestei sale, când auzi aşa, pricepu că fusese tras pe sfoară; de aceea nu mai zise nici pâs şi-şi socoti nevasta femeie cumsecade şi pe deasupra şi înţeleaptă; drept care acum, oând i-ar fi fost mai de trebuinţă gelozia, se lepădă de ea, după cum prima oară, când îi fusese de prisos, şi-o cuibărise. În suflet. Din care pricină femeia, înţeleaptă cum era şi având – as zice – aproape încuviinţarea de la soţ să-şi facă mendrele în voie, fără a-şi mai strecura ibovnicul pe acoperiş, ca miţele, ci aducându-l pe uşă, ca tot omul, îşi petrecu pe urmă cu dânisul multe ceasuri plăcute, având de grijă să-şi ţină dragostea ascunsă.

Madonna Isabella, în timp ce stă cu Leo-netto, primeşte vizita lui messer Lam-bertuccio, care e îndrăgostit de dânsa; venind bărbatul ei acasă, doamna U trimite afară pe messer Lambertuccio cu un cuţit în mină şi până la urmă bărbatul ci îl însoţeşte pe Leonetto pină acasă.

Povestea Fiammettei plăcu din cale-afară tuturor şi toţi cei se aflau de faţă găsiră că femeia făcuse foarte bine şi că purtarea ei fusese pe măsura faptelor săvârşite de dobitocul de bărbat. Apoi, când se sfârşi povestea, regele îi porunci Pampineeî să spună mai departe, şi dânsa începu astfel:

— Sunt mulţi acei care susţin, vorbind fără a se gân-di, că dragostea răpeşte minţile oamenilor şi că cel ce iubeşte îşi pierde adesea capul. Credinţa asta mie una îmi pare prostească. De altfel, cele povestite au dovedit cu prisosinţă că nu-i aşa şi acelaşi lucru am să vi-l povestesc şi eu.

În oraşul nostru, oraş îmbelşugat în bunuri de tot soiul, trăia odinioară o femeie tânără, frumoasă foarte şi de neam,

soţia unui cavaler viteaz şi cumsecade. Or, cum se întâmplă adeseori ca omului să-i vină lehamite dacă mănâncă mereu aceeaşi hrană şi să poftească uneori să mai mănânce şi altceva, tot astfel şi femeia noastră nefiind pesemne mulţumită chiar întru totul de bărbat, se îndrăgosti, de un tânăr pe nume Leonetto, băiat foarte plăcut şi cu purtări alese, deşi de neam destul de prost, care la rândul lui se îndrăgosti şi el de dânsa. Şi, fiindcă rareori se întiâmplă, după cum ştiţi, ca dragostea să nu-şi atingă ţelul când vor ambele părţi, nu trecu multă vreme şi tinerii ajunseră să dea desăvârşire iubirii ce-i lega. Or, fiindcă doamna noastră – precum spuneam şi adineauri – - era plăcută şi frumoasă, se întâmplă ca un cavaler, pe nume messer Lambertuccio, să se îndrăgostească pătimaş de dânsa; dar ea, fiindcă bărbatul i se părea nesuferit şi plicticos din cale-afară, nu izbutea nicicum isă-l. Placă. Cavalerul, care o pisa întruna cu răvaşele şi solii, văzând că totul e zadarnic, cum era om cu stare şi trecere în oraş, o ameninţă c-o ruşinează şi-o face de ocara lumii, dacă nu vrea să fie a lui. Din care pricină femeia, Sitiindu-l de ce-i în stare şi temându-se de el, se înduplecă să-i facă pe, voie.

Ducându-se dar doamna, pe nume maclonna Isabella, după obiceiul nostru, vara, la o moşie a ei, un loc tare frumos pe care îl avea la ţară, odată într-o dimineaţă, când soţul ei plecase călare într-un loc anume unde avea să steie vreo două sau trei zile, trimise după Leonette să vie şi să stea cu dânsa, iar el, foarte bucuros, veni numaidecât. Messer Lambertuccio, prinzând de veste că bărbatul iubitei lui lipsea de acasă, urcându-se pe cal, porni de unul singur către ea si, ajunse acolo, bătu în poartă. Slujnica doamnei îl văzu şi dete fuga la stăpână, care şedea în odaie dimpreună cu Leonetto, şi, după ce-o chemă, îi zise:

— Doamnă, messer Lambertuccio e jos la poartă şi. E singur.

Gând auzi una ca asta, femeia se mâhni grozav, dar, fiindcă se temea de Lambertuccio ca de dracul, îl rugă pe Leonetto

să fie aşa de bun şi să se ascundă niţeluş după perdeaua patului, până ce cavalerul ar fi plecat de acolo. Leonetto, care murea şi el de frică, se ascunse imediat şi atuncea doamna îi porunci slujnicei să meargă să-i deschidă poarta lui messer Lambertuccio. Acesta, pătrunzând în curte, descăleca de pe armăsar şi după ce-l legă, o luă în sus pe trepte. Doamna, făcând pe bucuroasa, ieşi în capu scărilor, căznindu-se să-l agrăiască cu cât mai multă veselie şi-l întrebă apoi cu ce prilej se abătuse prin părţile acelea. Cavalerul, după ce-o sărută şi-o îmbrăţişa, îi zise:

— Iubita mea, am auzit că ţi-e plecat bărbatul şi ca atare am venit să stau niţel cu dumneata.

I Şi după aceste vorbe, intrând împreună în odaie şi zăvorându-se înăuntru, se apucă s-o drăgostească. I în timp ce sta cu dânsa, se întâmpă ca soţul doamnei, potrivnic aşteptărilor, să se întoarcă acasă; slujnica, deodată ce-l văzu că se apropie de palat, se repezi către odaia Stăpânei şi-i strigă:

— Doamnă, vine stăpânul; trebuie să fi pătruns în curte.

Femeia, când o auzi şi p-asta, văzându-se aşa deodată cu doi bărbaţi în casă şi ştiind că nu-l putea ascunde pe cavaler ca pe celălalt, din pricina armăsarului care se afla în curte, se socoti pierdută. Totuşi, sări din pat la repezeală, luă iute o hotărâre şi-i zise cavalerului:

— Messer, de ţi-s dragă măcar ort de puţin şi vrei să mă scapi de la moarte, fă cum ţi-oi spune eu. Scoate-ţi iute pumnalul, ţine-l în mână şi coboară pe scări mânios şi încruntat, strigând: "Mă jur pe Dumnezeul meu că tot îl prind o dată". Iar dacă soţul meu ar vrea să te oprească sau să ste întrebe ceva, nu spune decât ce ţi-am spus. Apoi încalecă degrabă şi nu mai zăbovi cu el pentru nimica în lume.

Messer Lambertuccio zise că avea să facă întocmai şi scoţându-şi pumnalul, roşu şi înfierbântat la faţă, parte din pricina oboselii pe care o îndurase, parte de ciudă că bărbatul se întorsese acasă, făcu cum îi spusese doamna.

Bărbatul femeii – care între timp descălecase şi se uita cu mirare la calul priponit în curte – tocmai când vru să urce, îl zări pe messer Lambertuccio scoborând scările si, uimit de cele ce spunea şi de înfăţişarea lui, îi zise:

— Ce-i asta, messere?

I Dar cavalerul încalecă cât ai clipi din ochi şi nu răspunse altceva decât:

— Mă jur pe Dumnezeul meu că tot îl prind o dată f Bărbatul se urcă sus şi îşi află nevasta în capul scă – rilor speriată şi tremurândj ca varga; drept care o întrebă:

— Ce s-a întâmplat, femeie? Pe cine fugăreşte messer Lambertuccio aşa mânios la faţă?

Doamna, trăgându-se spre odaie, ca s-o audă Leonetto, răspunse:

— Vai, bărbate, de când mă ştiu n-am tras o spaimă aşa cumplită ca asta. Un tânăr pe care nu-l cunosc s-a repezit în casă urmărit de messer Lambertuccio cu un cuţit în mână şi aflând din întâmplare odaia, asta descuiată, dădu să intre înăuntru şi tremurând ca varga îmi zise: "Doamnă, ajută-mă pentru Dumnezeu, că dacă nu, îţi mor în braţe!" Eu m-am sculat iute în picioare şi tocmai când vroiam să întreb ce s-a întâmplat şi cine este, l-am auzit urcând pe messer Lambertuccio, care urla • "Unde eşti, Iudă?" Dacă am auzit aşa, m-am aşezat în faţa uşii şi când a vrut să intre m-am pus de-a curmezişul ei, iar dânsul, înţelegând că nu-mi convine nicidecum să intre în odaia mea, a dat dovadă de bun simţ şi după ce-a mai spus şi alte vorbe fără şir, a luat-o în jos pe scări

^sa cum l-ai văzut.

Bărbatul zise atunci:

— Bine-ai făcut, femeie: că dacă-l omora aicea ne-am fi făcut noi de ocară. Cât despre messer Lambertuccio, e un. Mojic şi jumătate dacă a îndrăznit să urmărească un om care încerca să se ascundă în casa noastră.

Pe urmă înitrebă unde era băiatul. Femeia îi răspunse:

— Messer, nu ştiu unde-i; s-o fi ascuns pesemne. Atunci bărbatul întrebă:

— Unde eşti, tinere? Arată-te fără frică!

Leonetto, care auzise totul, ieşi de unde sta ascuns, galben şi tremurând de teamă, ca unul care într-adevăr trăsese o spaimă straşnică. Bărbatul îl întrebă:

— Ce-ai de împărţit cu cavalerul?

Messere, zise tâhărul, nimica, chiar nimica; de aceea sunt încredinţat că nu-i în toate minţile ori că m-a luat drept altul; de îndată ce-a dat cu ochii de mine. Nu departe de casa dumneavoastră, a înşfăcat pumnalul şi-a început să strige: "S-a isprăvit cu tine". Eu n-am mai stat să îritreb de ce, am pornit-o ca din puşcă şi am ajuns aicea, unde,

mulţumită lui Dumnezeu şi doamnei ăsteia de treabă, m-am mântuit de el.

Bărbatul zise atunci:

— Lasă, băiete, nu te teme; am să te 'duc acasă teafăr şi pe urmă <ai să afli ce are dumnealui ou tine.

Şi, după ce cinară, îi dădu să încalece un cal şi-l însoţi la Florenţa, ducându-l până acasă. Iar Leonetto, după afa'tul pe care i-l dăduse doamna, încă într-aceeaşi seară vorbi cu messer Lambertuccio şi se învoi cu el astfel, încât, deşi pe urmă umblară fel de fel de zvonuri despre povestea asta, bărbatul doamnei nu află nicicând de păcăleala pe care i-o trăsese nevaată-sa în ziua a-ceea.

Povestea a şaptea

Lodovico destăinuieşte madonnei Beatrice iubirea ce i-o poartă; femeia, după ce-şi trimite bărbatul să meargă în locul el In grădină, se culcă cu Lodovico, eare se duce apoi şi-l bate mart pe bărbăţel.

Toţi cei de faţă găsiră straşnică ideea madonnei Isa-ibella, cea din povestea Pampineei. Ci Filomena, căreia regele îi poruncise să urmeze, grăi:

— Iubitoare doamne, dacă nu mă înşel, cred că povestea mea va fi la fel de izbutită. De aceea v-o spun iute.

Trebuie să ştiţi că la Perugia trăia odinioară un nobil florentin, care, sărăcind, se făcu negustor; şi treburile îi merseră aşa de bine, că în curând se îmbogăţi grozav. Nobilul acesta avea de la nevasta lui un singur fiu, pe care îl botezase Lodovico.

Or, cum băiatul aducea a nobil, nu a negustor, bă-trânul nu-i îngădui să înveţe ale negustoriei ci îl trimise cu alţi nobili la curtea regelui din Franţa, unde băiatul învăţă cum să se poarte în lume şi alte multe lucruri bune. Acu, pe când se afla acolo, se înitâmplă odată ca nişte cavaleri, care se întorceau de la Sfântul Mormânt, să deie – într-o bună zi peste un grup de tineri printre care se: afla şi Lodovico si, auzindu-i că vorbesc despre femeile din Franţa, din Anglia ori din alte ţări şi despre frumuseţea lor, să se amestece în

vorbă şi unul dintre ei să spună că dintre toate doamnele pe care le văzuse cu-treierând pământul niciuna n-o întrecea în frumuseţe pe nevasta lui Egano dei Galluzzi din Bologna, pe care o chema madonna Beatrice; iar tovarăşii lui, întrucât o vă^ zuseră şi ei pe doamna la Bologna, îi întăriră vorba. Lodovico, auzind acestea, cum până atuncea niciodată nu fusese îndrăgostit, simţi că se aprinde în el atât de vajnic dorul de-a o vedea pe doamna, încât nu izbutea să-şi ieie gândul de la dânsa; si, hotărât fiind să meargă la Bologna s-o vază şi să stea mai mult dac-ar fi fost să-i placă, dădu a înţelege părintelui său că pofteşte să meargă în pelerinaj la locurile sfinte şi dobândi cu mare greu încuvinţarea lui.

Schimbându-şi numele aşadar, din Lodovico în Anjchino, ajunse la Bologna şi, după voia sorţii, încă de-a doua zi se nimeri s-o vază la o petrecere pe doamna şi îi păru mult mai frumoasă decât şi-o 'ânchipuia el; drept care, îndrăgostindu-se cu patimă de dânsa, se hotărî cu dinadins să nu mai plece din Bologna până ce n-o izbuti să-i dobândească dragostea. Şi cum şedea în cumpănă, neştiind ce cale să urmeze spre a-şi atinge ţelul, se chib-zui până la urmă că, de-ar fi izbutit să intre în slujba soţului-femeii, care ţinea pe lingă sine slujittorime multă, c-o leacă de noroc ar fi putut să facă astfel, încât să-şi împlinească vrerea. Ca atare, vânzându-şi caii şi rostuin-du-şi slujitorii, după ce le împărţi porunci-să se prefacă a nu-l cunoaşte, intrând în vorbă cu hangiul la al cărui han trăsese, îi spuse c-ar dori să intre în slujba unui nobil de treabă, de-ar găsi vreunul, Hangiul îi răspunse:

— Tu eşti chiar omul care-i trebuie unui anunţe Egano, un nobil din oraşul ăsta, care are o mulţime de slujitori şi-i vrea pe toţi chipeşi şi arătoşi ca tine; am să-i vorbesc despre treaba, asta.

Hangiul se ţinu de vorbă, îl căută pe nobil şi până a nu se despărţi de el făcu astfel, încât băiatul fu luat în slujba lui fcspre marea-i mulţumire.

Şezând dar Anachino cu Egano – şi având prilej s-o vază adeseori pe doamna – - prinse a-l sluji pe nobil cu atâta îndemânare şi aşa de bine, încât dânsul, cu vremea, îl îndrăgi nespus, până înitr-atâta încât nu mai făcea ni-mioa fără sfatul lui; şi nu numai pe sine i se lăsa în grijă, ci toate ale sale i le dădea pe mână. Or, într-o bună zi, plecând nobilul nostru ca să vâneze păsări şi Anichino rămânând acasă, doamna Beatrice, care încă mi-şi dăduse seama de dragostea băiatului – deşi, văzându-i nu o dată deprinderile alese, îl lăudase în sinea ei şi îi plăcu foarte – se apucă să joace şah cu dânsul. Anichino, care dorea să-i placă, făcea ce făcea şi se lăsa mereu bătut, de care lucru dânsa se bucura ca un copil. Iar când femeile mado-nnei, văzând că joacă şah, plecară şi-i lăsară singuri, tână-rul scoase un oftat din baierile inimii, drept care doamna îi privi şi-i zise:

— Ce-i cu tine? Îţi pare aşa de rău, fiindcă te bat la şah?

— Doamnă, răspunse Anichino, o pricină cu mult mai grea mi-a smuls din piept suspinul.

Femeia zise atunci:

— Te rog pe dragostea ce-mi porţi, spune-mi şi mie ce te apasă?

I Când Anichino auzi că cea pe care o îndrăgea cu pa-itimă nespusă îl roagă pe dragostea ce-i poartă, să vorbească, mai suspină o daită şi mai adânc ca înainte; doamna iar începu a-l ruga să-i spună de ce anume suspina. Anichino îi zise:

— Doamnă, tare mă' tem c-ai să <te superi dacă-ţi spun; şi mî-e frică să nu spui şi altora ce mă apasă.

La care dânsa zise:

— N-am să mă supăr, fii pe pace, şi orişice mi-ai spune, n-oi mărturisi nimănui nimic, decât cu învoirea ta.

Atuncea Anichino zise:

— Dacă îmi făgăduieşti, îţi spun.

Şi lăcrămând aproape, îi spuse cine era el, ce auzise despre dânsa, unde şi cum se îndrăgostise de ea şi din ce pricină intrase slugă la bărbatul ei; apoi, cu multă umilinţă,

o rugă, dacă-i şedea în putere, să aibă milă şi îndurare de el şi să-i aline focul şi dorul lui cel pătimaş, iar dacă nu vroia, să-l lase barem s-o iubească şi mai departe într-acest chip, în starea în care se afla.

O, gingăşie unică a firii boloneze! Ce vrednică de laude te-ai dovedit întotdeauna în astfel de împrejurări! Tu n-ai iubit nicicând nici lacrimi, nici suspine, ci pururi te-ai înduplecat la rugi şi-ai ascultat supusă dorinţele iubirii. De aceea, cleaş găsi cuvinte vrednice de laudă ca să te urc în slăvi, glasul meu niciodată n-ar amuţi slă-vindu-te.

Doamna privea la Anichino în timp ce el vorbea si, dându-i pe deplin crezare, simţea cum îi pătrunde în suflet iubirea lui cu atâta forţă prin rugile ce-i înălţa, şi ea începu să ofteze şi după câtva timp grăi:

— Iubite Anichino, alungă de la tine jalea: nici daruri, nici făgăduinţi, nici lacrimile multe pe care le-au vărsat atâţia nobili, cavaleri şi alţi nenumăraţi bărbaţi (căci sunt şi-am fost de mulţi iubită) n-au izbutit vreodată să mă înduplece s-ajung a îndrăgi pe vreunul; dar tu, într-acest scurt răstimp cât au durat vorbele tale, ai izbutit să faci aşa fel, încât acum mă simt mai mult a ta decât a mea. Fiindcă ai ştiut să-mi dobândeşti iubirea mai bine ca oricare altul, ţi-o dăruiesc întreagă şi-ţi jur c-ai să te bucuri de ea chiar înainte de revărsatul zorilor. Şi, ca să fie precum zic, încearcă de pătrunde la mine în odaie cam către miezul nopţii; eu am să las uşa deschisă; tu ştii de care parte a patului mă culc, aşa încât să vii la mine, să mă trezeşti de cumva dorm, şi eu am să-ţi astâmpăr dorul care ele atâta vreme îţi mistuie simţirea. Iar ca să fii încredinţat că nu te duc cu vorba, îţi dau zălog o sărutare.

Încolăcindu-şi braţele pe după gâtul lui, îl sărută cu dragoste şi tânărul pe dânsa. Pe urmă, despărţindu-se de doamnă, Anichino se duse şi-şi văzu de treburi, astep-tând cu nesfârşită bucurie să vie o dată noaptea.

Egano, după ce se întoarse de la vânătoare, cină şi fiind trudit se duse să se culce; doamna porni pe urma lui şi,

după cum făgădui, lăsă uşa deschisă. La ceasul ho-tărât, Anichino veni şi, intrând tiptil în cameră după ce închise uşa, se duse către pat, de partea unde dormea doamna si, punându-i mâna pe piept, văzu că nu dormea. Dânsa, când îl simţi alături, luă mâna lui într-ale ei şi strângându-l tare se apucă să se învârtească în pat, până ce-l deşteptă pe Egano care dormea şi-i zise:

— Aseară nu ţi-am spus nimic căci te vedeam trudit; acuma însă te-aş ruga să-mi spui pe care dintre slujitorii tăi îl socoteşti mai vrednic, mai credincios şi mai aproape cu inima de tine?

Bărbatul îi răspunse:

— De ce mă-ntrebi, femeie? Doar bine ştii care-i acela. Nu am şi n-am avut nicicând un slujitor în care să am mai multă încredere şi pe care să-l iubesc mai mult decât pe Anichino. Dar ce-ţi veni? De ce mă întrebi?

Anichino, văzând că Egano e treaz şi că e vorba despre el, căutase în mai multe rânduri să-şi tragă mâna şi să plece, gândind că doamna îi întinsese o cursă; ci ea îl ţinuse aşa de strâns şi încă îl mai ţinea, încât nu se putea mişca. Femeia răspunse bărbatului:

— Uite ce am să-ţi spun: credeam şi eu că Anichino ţi-e sluga cea mai credincioasă; dar el mi-a dezminţit credinţa, căci astăzi, după ce-ai plecat, el, care rămăsese acasă, s-a. Folosit de prilej şi nu s-a ruşinat a-mi cere să mă înduplec poftei lui; iar eu, ca să te încredinţez, fără a mai fi nevoie de prea multe dovezi şi ca să-ţi dau prilejul să te convingi cu ochii tăi, i-am spus că mă în-voiesc şi că la miezul nopţii am să mă duc în grădină şi am să-l aştept la poalele pinului. Eu, de la sine înţeles, nici gând n-am să mă duc; dar tu, dacă doreşti să pui -la încercare credinţa slugii tale şi dac-ai să te îmbracL c-o rochie de a mea şi ai să-ţi pui pe cap un văl, poţi: să te duci şi să-l aştepţi: sunt sigură c-are să vină.

Egano, auzind aşa, grăi:

— De bună seamă c-am să merg.

Şi sculându-se din pat, se îmbrăcă. de bine de rău, pe. Întuneric, c-o rochie de-a femeii, îşi puse un văl pe cap. şi apoi se 'duse în grădină unde se puse să-l aştepte pe Anichino lângă pin.

Femeia, cât ce-l auzi că iese din odaie, se ridică. De-rgrabă şi închise uşa după dânsul. Anichino, care trăsese o spaimă soră cu moartea, bietul, şi care încercase din răsputeri să scape din manile femeii şi-o blestemase în gând de mii cie ori pe ea, iubirea ei şi încrederea ce-o avusese într-însa, văzând ce face până la urmă, fu omul cel mai fericit din câţi trăiesc sub soare; şi, după ce femeia se întoarse în. Pat, se dezbracă şi el şi cuprinzând-o în braţe se desfătară împreună o bucăţică bună. Jar cîncl femeia socoti că-i vremea să se despartă, îl puse să se scoale din pat şi să se îmbrace, zicându-i:

— Sufleţelul meu, ia o măciucă noduroasă şi du-te în grădină; pe urmă fă-te c-ai dorit să-mi pui credinţa la încercare si, prefăcându-te a crede că Egano sunt eu, arde-i o mamă de bătaie şi ocărăşte-l straşnic, că ai să vezi ce bine-om râde şi ne-om petrece după aceea pe socoteala lui.

Anichino se sculă şi se duse în grădină cu un băţ de salcie în mină; Egano, cât ce-l văzu, se ridică în picioare, de parcăs-ar fi bucurat că-l vede, şi-i ieşi înainte. Dar Anichino îi zise:

— Care va să zică ai venit, femeie spurcată ce eşti! Credeai că vreau cu adevărat să-mi fac stăpânul de ocară î Fire-ai a dracului să fii!

Şi ridicând nuiaua se apucă să-l bată. Egano, auzind ce zice şi dând cu ochii de nuia, fără a mai scoate o vorbă o luă la sănătoasa, cu Anichino după el, care striga:

— Fugi, ticăloase, fugi, trăsni-te-ar Dumnezeu, că am să-i spun eu mâine lui Egano ce poamă-mi eşti.

Egano, după ce mâncă bătaia, se întoarse cât putu mai repede în odaie şi acolo, întrebându-l doamna dacă venise Anichino, răspunse:

— Măcar de n-ar mai fi venit! Fiindcă, închipuin-du-şi că eşti tu, mi-a ars o mamă de bătaie de nu-mi mai simt ciolanele şi m-a mai şi înjurat cum nu cred c-a mai fost vreodată înjurată o femeie. Vezi bine, mă miram eu să-ţi spună tocmai el aşa ceva cu gând să-mi facă mie o ruşine. A vrut doar să te-ncerce, fiindcă vedea că te arăţi aşa sprinţară şi voioasă.

Atunci femeia zise:

— Slavă Domnului că pe mine m-a încercat cu vorba şi pe tine cu fapta; deşi, la drept vorbind, s-ar spune că eu una îndur mai lesne vorba decât înduri tu fapta.

Dar, fiindcă-ţi poartă atâta credinţă, s-ar cădea să-l îndrăgeşti şi tu şi să-l cinsteşti cum se cuvine.

Egano îi răspunse:

— De bună seamă. Bine zici.

Şi luând de bună vorba doamnei, din ziua aceea fu încredinţat că n-a mai fost pe lume nobil cu o nevastă mai cinstită şi un servitor mai credincios. Din care pricină pe urmă, deşi de multe ori făcură haz toţi trei de întâm-plarea aceasta, femeia şi cu Anichino avură mult mai lesne decât ar fi avut altfel prilej să se întâlnească spre a-şi petrece în voie, atâta vreme cât băiatul pofti să şază la Bologna în slujba lui Egano.

Povestea a opta

Un bărbat îşi bănuieşte nevasta; dânsa îşi leagă peste noapte o sforicică de un deget, ca-n jelui acesta să simtă când vine ibovnicul. Bărbatul îşi dă seama şi, în timp ce el se ia pe urmele iubitului, femeia aşază în pat, în locul ei, pe alta, pe care el apoi o bate măr şi-o tunde; la urmă pleacă după fraţii nevestei, care însă, ajlând că dumnealui minţise, îl fac cu ou şi oţet.

Felul în care madonna Beatrice îşi bătuse joc de bărbatul ei li se păru tuturor din cale-afară de răutăcios şi fiecare adeveri că Anichino, bietul, trăsese o spaimă de moarte când doamna, în timp ce-l ţinea zdravăn, mărturisea bărbatului că tânărul o îmbiase să facă dragoste cu dânsul.

Ci regele, văzând că Filomena isprăvise, se întoarse spre Neifile, zicând:

— Grăieşte, doamnă.

Neifile zâmbi oleacă din colţul buzelor şi apoi prinse a grăi astfel:

— Frumoase doamne, n-are să-mi fie prea uşor să încerc a fi pe placul vostru cu o poveste ca acelea pe care vi le-au spus suratele înaintea mea; dar cu ajutorul Domnului nădăjduiesc s-o scot şi eu cu bine pân' la capăt. Se cade dar să ştiţi că în oraşul nostru trăia odinioară un negustor foarte bogat, pe care îl chema Arriguccio Berlingheri şi care din prostie, după cum fac şi astăzi mai în fiece zi negustorii, se chibzui să-şi ieie o nevastă de neam, ca să-şi ridice şi el rangul; şi ca atare se însura c-o nobilă, o tânără, Sismonda după nume, cu care nu se potrivea de loc. Or ea, fiindcă bărbatul umbla cam mult printre străini, cum umblă negustorii, şi nu prea sta cu dânsa, se îndrăgosti de un tânăr pe care îl chema Ru-berto şi care înainte vreme îi cam făcuse curte. Şi cum îl întâlnea adesea, fără a-şi păzi pesemne cu îndestulă grijă taina, căci întâlnirile acestea îi dădeau nespusă mulţumire, se întâmplă ca Arriguccio – fie auzind ceva, fie din altă pricină – să înceapă a fi gelos cum n-a mai fost pe lume altul; şi ca atare, lăsând baltă umblatul prin străini şi toate treburile lui, se apucă să-şi păzească nevasta cu străşnicie şi nu s-ar fi culcat o dată până ce n-o auzea că se vârâse în pat, din care pricină femeia răbda amarnic chin, căci nu putea nicicum să-l întâlnească pe Ruberto.

Acu, fiindcă se frământase de multe ori în sinea ei ca să găsească un chip spre a-l întâlni pe tânăr, până la urmă se gândi să facă după cum urmează: pentru că odaia ei dădea cu geamul către stradă şi cum îşi dăduse seama că Arriguccio se trudea cam mult până s-adoarmă, dar o dată adormit, pe urmă dormea tun, se chibzui să-l pună pe tânăr către miezul nopţii s-aştepte în faţa porţii, ea să se ducă să-i deschidă şi apoi să stea cu el cât timp dormea bărbatu-său.

Şi, ca să facă astfel încât să-l simtă numai ea când ar fi fost să vină, se gândi să lase pe fereastra odăii o sforicică, care c-un capăt să atingă pă-mântul în faţa casei, iar cu celălalt să treacă pe sub fereastră pân' la ea, astfel încât să poată, când se culca, să-şi lege sfoara de degetul cel mare de la picior. Pe urmă, înştiinţându-l şi pe Ruberto despre asta, îi porunci să tragă de sfoară când venea la dânsa şi ea, clacă bărbatul s-ar fi întâmplat să doarmă, ar fi lăsat sfoara şi s-ar fi dus să-i deschidă; iar dacă nu dormea, ar fi ţinut-o strâns şi ar fi tras-o către sine, ca el să înţeleagă şi să

— Decameronul voi. II – cd. CO n-o aştepte degeaba. Ruberto fu inclntat de născocirea aceasta şi folosindu-se de ea, avu prilejul să se întâlnească din când în când cu doamna.

În cele de pe urmă însă, urmând ei să se vadă cu atare şiretlic, se întâmplă că într-o noapte, pe când femeia dormea dusă, bărbatul să întindă piciorul către dânsa şi să găsească sfoara; drept care, întinzând o mână şi aflând-o înnodată de degetul femeii, îşi zise în sinea lui: "Aicea nu miroase a bine". Iar când văzu că sfoara mai ieşea şi pe fereastră, fu încredinţat că-i vorba de şiretlic şi înşelăciune. De aceea,. După ce-o tăie cu grijă de unde era legată şi şi-o legă lui de deget, se puse să aştepte să vază ce se întâmplă. Nu după multă vreme, venind Ruberto la întâlnire şi ca de obicei trăgând de sforicică, bărbatul se trezi: dar, fiindcă nu se pricepuse să-şi lege bine sfoara, Ruberto, care trase zdravăn, se pomeni cu ea în mână şi socotind că-i semnul doamnei se puse s-o aştepte. Arriguccio se sculă degrabă şi luându-şi armele din cui se repezi la uşă să vadă cine e acolo ca să-l cotonogească bine. Deşi un simplu negustor, Arriguccio acesta era un om puternic şi viteaz; şi ajungând la uşă, cum n-o deschise uşurel, precum făcea nevastă-sa, Ruberto, care-l auzise, căzu la bănuieli şi pricepând că nu femeia îi deschisese uşa, o luă la sănătoasa cu Arriguccio după dânsul. În cele de pe urmă însă, după ce alergară o bucăţică bună, Ruberto îşi trase spada, căci era înarmat şi

el, se întoarse şi se încăierară în lege, unul cu gândul de-a lovi şi celălalt de-a se apăra.

Femeia, care se trezise din somn când Arriguccio ieşise din odaie, văzând că îi tăiase sfoara, îşi dete seama imediat că îi aflase şmecheria; şi auzind că Arriguccio se luase după tânăr, se sculă degrabă şi cum ştia ce tărăboi ar fi ieşit din treaba asta, îşi chemă servitoarea, care cunoştea toată povestea, şi atâta se ţinu de ea, rugând-o să-i ia locul în pat şi să îndure cu răbdare bătaia de la Arriguccio, fără a se da de gol, urmând s-o răsplătească apoi cu vârf şi îndesat, că până la urmă fata se învoi şi intră în pat. Apoi ea, după ce întâi suflă în luminarea care ardea în odaie, ieşi şi se ascunse în alt ungher al casei, aşteptând ce-avea să se întâmple.

Încăierându-se aşadar Ruberto cu Arriguccio, precum: am spus, vecinii, trezindu-se din somn la zgomot, porniră a-i ocărî; din care pricină Arriguccio, temându-se să nu-l cunoască, deşi nu izbutise să afle cine e băiatul şi nici să se răzbune, croindu-i câteva cu spada, îl lăsă în plata Domnului şi se întoarse acasă c-o falcă în cer şi alta în pământ. Cum intră în odaie, prinse a striga mânios:

— Unde eşti, ticăloase? Degeaba ai stins lumina, că de scăpat tot n-ai să-mi scapi.

Şi ducându-se către pat o înhaţă pe servitoare, crezând că e nevastă-sa, şi-o rupse în bătaie, cărându-i la picioare şi pumni din răsputeri, până ce-o învineţi la faţă; şi-n cele de pe urmă îi mai tăie şi părul, strigându-i în răstimp cele mai straşnice ocări pe care le-a auzit ureche de femeie. Fata plângea, săraca, de potopea pământul, ca una care avea de ce; şi chiar dacă din când în când striga: "îndură-te, pentru Dumnezeu" sau "Lasă-mă, destul", aşa-i schimbase plânsul vocea şi pe Arriguccio aşa de tare îl învrăjbise mânia, încât nu fu în stare să-şi deie seama că nu-i glasul nevesti-şi, ci al alteia. Iar după ce-o cotonogi mai-mai să-i frângă oasele şi mai tăie şi părul, precum spuneam, îi zise:

— N-am să te mai bat, femeie fără de ruşine. Dar am să merg la fraţii tăi şi-am să le spun ce poamă-mi eşti; să vie ei pe urmă, să facă ce-or pofti cu tine şi ce le-o cere cinstea lor, dar să te ducă de la mine, că de acu înainte n-ai ce căuta la casa mea.

Şi grăind astfel ieşi din odaie, o zăvori înăuntru, apoi plecă de unul singur. De îndată ce auzi că pleacă, monna Sismonda, care trăsese cu urechea şi auzise totul, intră în odaie, aprinse luminarea şi o găsi pe slujnică bătută măr, sărmana, şi hohotind în gura mare. Doamna se strădui s-o mângâie pe cât ştiu mai bine şi-o duse în odaia ei, unde punând s-o îngrijească şi s-o slujească în taină, o răsplăti cu multă dărnicie pe cheltuiala lui Arriguccio,. Iar slujnica fu mulţumită. Pe urmă, întorcându-se degrabă în odaia ei, făcu la repezeală patul, deretică prin cameră, aprinse luminarea-şi puse toate cele la locul lor, ca şi cum nimeni n-ar fi dormit acolo; apoi se îmbrăcă frumos, se pieptănă şi se găti, căznindu-se să arate de parcă nici nu s-ar fi culcat. Pe urmă aprinse un opaiţ

24Ş

• şi, luându-şi nişte rufe în poală, se puse în capul scărilor • şi începu să coasă, aşteptând să vază în ce chip avea să -se descurce toată povestea.

Plecând de acasă, Arriguccio se duse întins la fraţii doamnei şi atâta le bătu la poartă, până ce slugile, au-zindu-l, îi descuiară. Fraţii doamnei, trei la număr, şi cu mama ei, când auziră că musafirul e Arriguccio, se sculară cu toţii şi, după ce porunciră să li se aducă luminări, ieşiră în calea lui şi-l întrebară ce caută la ceasul acela singur. Arriguccio le povesti de-a fir-a-păr toată întâm-plarea, de la sfoara pe care o aflase înnodată la degetul nevesti-şi şi până la sfârşit, când se bătuse cu Ruberto; si, spre a le da şi-o mărturie a celor ce făcuse, le arătă cosiţele ce socotea că-s ale ei, adăugind că-i roagă să vie după dânsul şi apoi să facă ce-or crede mai nimerit pentru cinstea lor, căci el nu mai avea de gând s-o ţie în casa lui. Fraţii doamnei, mânioşi din cale-

afară de cele auzite, pe care le credeau deplin adevărate, şi porniţi împotriva surorii lor, după ce porunciră să li se aducă torţe aprinse, plecară cu Arriguccio la el acasă, hotărâţi bă-şi pedepsească sora. Văzându-i cât sunt de porniţi, bă-trâna, mama lor, se luă plângând după ei şi începu să-i roage când pe unul, când pe celălalt, să nu dea aşa de lesne crezare unor asemenea lucruri, până ce nu s-or încredinţa cu ochii lor de cele spuse de bărbat; căci el, zicea femeia, s-ar fi pwtut din alte pricini s-o bată şi să-i poarte pică şi acu să pună în cârca ei toată povestea asta doar ca să scape dânsul; că nu putea pricepe, zicea, şi se mira grozav cum de putuse să se întâmple aşa ceva, când ea îşi cunoştea bine fata, căci o crescuse de micuţă; şi multe altele ca astea.

Ajunşi la Arriguccio acasă, fraţii intrară înăuntru şi-o luară în sus pe scări. Madonna Sismonda, când îi auzi că vin, strigă:

— Cine-i acolo?

La care unul din fraţi răspunse:

— Lasă, ticăloase, că ai să vezi tu acuşa cine-i. Femeia zise atunci:

— Da' ce mai e şi asta? Doamne, fereşte-ne de rău.

Şi ridicându-se în picioare, urmă:

— Bine aţi venit! Dar ce căutaţi la ceasul ăsta şi încă toţi trei laolaltă?

Fraţii, când o văzură că sade liniştită şi coase, fără urmă de vânătaie în obraz, după ce Arriguccio spusese c-o bătuse măr, se cam mirară la început şi-şi mai struniră oleacă furia, pe urmă însă îi cerură să spună cum se întâmplase povestea pentru care o învinuia bărbatul, amenințând-o straşnic dac-ar fi cutezat să nu le spună tot.

Femeia le răspunse:

— Zău dacă ştiu ce să vă spun: habar n-am din ce pricină mă învinuieşte Arriguccio.

Bărbatul, într-acestea, se tot uita la ea şi-o măsura ca un năuc din cap până-n picioare, fiindcă ştia prea bine că îi

trăsese zeci de pumni în faţă, c-o zgâriase, c-o bruftuluise în fel şi chip şi-acu femeia arăta de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea. După ce însă fraţii ei îi povestiră mai pe scurt tot ce spusese Arriguccio de sfoară, de bătaie şi de toate celelalte, femeia se întoarse către bărbat şi zise:

— Vai, Arriguccio, ce mi-e dat s-aud? Se poate aşa ceva? De ce mă ponegreşti, făcându-mă de râsul lumii, pe mine care sunt cinstită şi în schimb tu vrei cu dinadinsul să pari om rău şi crud, când nu eşti? Nici n-ai venit acasă azi-noapte, necum să fi dormit cu mine! Şi zici că m-ai bătut? Eu nu-mi aduc aminte.

Bărbatul o întrebă atunci:

— Cum, ticăloaso, nu ne-am dus noi împreună la culoare? Nu m-am întors eu, după ce-am alergat pe urma ibovnicului tău? Nu te-am snopit oare în bătaie şi nu ţi-aim tăiat părul?

Femeia îi răspunse:

— Aicea, în casa asta, aseară nu mi te-ai culcat. Dar, fiindcă treaba asta n-am cum s-o dovedesc altminteri decât cu vorba, vorbă dreaptă, hai s-o lăsăm deoparte şi să ne întoarcem la ce spui, că m-ai bătut adică şi mi-ai tăiat şi părul. Eu nu ştiu să mă fi bătut; dar voi, care sunteţi de faţă, şi tu, uitaţi-vă de vreţi, şi-o să vedeţi că n-am niciunde urmă de bătaie; şi nu te-aş sfătui să ai atâta îndrăzneală încât să te atingi de mine, că-ţi jur pe Dumnezeul meu, ţi-aş face sânge toată faţa. Cât despre păr, pre câte ştiu, nu pare să mi-l fi tăiat; doar dacă n-aî făcut-o fără să-mi dau eu seama. Hai, chiar să văd.

Şi zicând astfel, îşi ridică vălul de pe cap şi le arătă la toţi că avea cosiţele întregi.

Văzând şi auzind aşa, fraţii şi mama doamnei îi spuseră bărbatului:

— Ce mai e şi asta, Arriguccio? Parcă spuneai cu totul altfel când ai venit la noi; cum ai să poţi acu să faci dovada celor spuse?

Arriguccio şedea ca aiurit. Ar fi poftit el să vorbească, dar cum vedea că nu e chip să dovedească ce-ar fi vrut, nu

cuteza să deschidă gura. Femeia se întoarse atunci spre fraţii ei şi zise:

— Dânsul, pre câte văd, a încercat cu dinadinsul să mă îndemne a face ce n-aş fi vrut să fac nicicând: să "ă înşir adică toate blăstămăţiile şi toată mârşăvia lui. Ei, iaca am s-o fac. Sunt pe deplin încredinţată că ceea ce v-a spus i s-a întâmplat cu adevărat şi iată cum. Bărbatul ăsta cumsecade pe care mi l-aţi dat – spre nenorocul meu – drept soţ, care îşi zice negustor şi ca atare vrea să fie cinstit de toată lumea şi care în sfârşit s-ar cuveni să fie mai cumpătat ca un călugăr şi mai cinstit ca o fecioară, se îmbată pe la cârciumi aproape în fiecare seară şi se înhăitează cu tot soiul de femeiuşti stricate, lăsându-mă pe mine să stau şi să-l aştept acasă, aşa cum m-aţi văzut, până la miezul nopţii, ba uneori chiar până-n zori. Sunt sigură că fiind beat turtă s-o fi culcat cu vreuna d-alea şi ei i-o fi găsit, când s-a trezit din somn, sfoara legată de picior şi-a săvârşit apoi minunile de vitejie cu care se laudă acum, snopind-o în bătaie şi retezându-i cozile; dar, fiindcă nu şi-a revenit cu totul din beţie, credea şi erede încă, sunt sigură, că toate astea mi ie-a făcut mie, nu ei. Uitaţi-vă la el şi veţi vedea şi voi că-i încă beat pe jumătate. Totuşi, orice-ar fi spus despre mine.

— Vă rog să nu i-o luaţi în nume de rău, glndindu-vâ' că la beţie omul vorbeşte multe, de aceea să-l iertaţi şi voi, precum îl iert şi eu.'

Bătrâna însă, mama doamnei, când auzi una ca asta, se apucă sa facă gură, zicând:

— Pe legea mea, copilă, una ca asta nu înghit: un dobitoc nesuferit şi ingrat ca omul ăsta s-ar cuveni chiar,.

Dimpotrivă, să fie omorât pe loc, că n-a fost vrednic să se însoare c-o fată cum eşti tu. Auzi nemernicie! Nici de te-ar fi cules din tină şi nu s-ar fi căzut să facă ce-a făcut. Bătu-l-ar Dumnezeu să-l bată! De ce să fii tu nevoită s-asculţi scârbavnicele vorbe ale unui negustor de balegi de măgar? Da' ce-şi închipuie dumnealor, că nu ştim cine sunt? Vin. Toţi de pe la ţară, toate scursorile şi pleava, cu straie de

dimie, cu pantalonii ca burlanul, cu până-n cur şi cât ce-ajung să pună trei bănuţi deoparte vor nici mai mult nici mai puţin să puie mâna pe copile de neam şi pe femei cinstite şi fac pe nobilii, zicând: Eu mi-s din neamul lui cutare şi-ai mei făcut-au asta şi aia şi cealaltă". Ehei, ce bine ar fi fost dacă feciorii mei mă ascultau pe mine! C-ar fi putut să te mărite, şi încă aşa de bine, cu unul dintre conţii Guidi, care te lua oricum, c-o zestre cât de mică. Da' vezi c-au vrut să mi te dea după podoaba asta de negustor, căruia nu i-a fost ruşine – deşi eşti cea mai bună şi mai cinstită faţă din Florenţa – - să vie în puterea nopţii şi să te facă târfă, de parcă noi nu te-am cunoaşte! Mi-e martor Dumnezeu, de-ar fi să fie după mine, ar merita o scăr-măneală de să-şi aducă aminte de ea o viaţă întreagă. Şi întorcându-se către băieţi, le zise:

— N-am spus eu că aşa ceva nu-i cu putinţă? Aţi auzit cum vi se poartă iubitul cumnatei cu surioara voastră? Lepădătura dracului de negustor calic! Că dac-aş fi în locul vostru, după ce-am auzit câte a vorbit de ea şi câte i-a făcut, n-aş avea linişte şi pace până nu l-aş omorî; şi dac-aş fi bărbat, şi nu femeie precum sunt, eu singură i-aş face felul şi n-aş lăsa pe nimeni să se amestece într-asta. Trăsni-l-ar Dumnezeu de spurcat şi de beţiv fără ruşine!

Fraţii doamnei, văzând şi auzind acestea, se întoarseră spre Arriguccio şi-i azvârliră în faţă cele mai straşnice sudălmi din câte a auzit vreodată ureche de nemernic. Iar mai la urmă îi ziseră:

— De data asta te iertăm, că ai făcut-o la beţie; dar, de ţi-i dragă viaţa, ai grijă nu care cumva să auzim de-acu înainte povesti de soiul ăsta, că dacă o fi să ne ajungă vreun cuvinţel pe la ureche, apăi să ştii că ţi-om plăti-o şi p-asta şi pe cealaltă.

Şi astfel zicând, plecară.

Arriguccio, care rămăsese ca lovit în cap, neştiind nicî el dacă visase sau dacă ceea ce făcuse fusese faptă aievea, nu cutează să mai crâcnească şi îşi lăsă nevasta în pace. Iar ea,

prin isteţimea ei, nu numai că scăpă de pacostea ce-o ameninţa, dar pe deasupra mai găsi şi mijlocul de a-şi face în voie toate poftele, fără să-i pese de bărbatt

Povestea a noua

Lidia, nevasta lui Nicostrato, îl iubeşte pe Pirrus; acesta, drept dovadă a dragostei, îi cere să săvârşească trei lucruri, pe care ea le săvârşeşte şi pe deasupra se mai şi desfată cu el sub ochii lui Nicostrato, căruia îi dă a crede că ceea ce-văzuse fusese doar o nălucire.

Povestea Neifilei plăcuse atât de mult doamnelor, încât nu mai sfârşeau acum cu râsul şi pălăvrăgeala, deşi regele, care îi poruncise lui Pamfilo să-şi înceapă şi el istorioara, le rugase în mai multe rânduri să isprăvească o dată. Dar după ce tăcură, Pamfilo începu astfel:

— Cinstite doamne, după părerea mea, nu se află lucru, oricât ar fi de greu şi primejdios, pe care să nu cuteze a-l săvârşi cine iubeşte cu ardoare. Or, deşi treaba asta a fost adesea dovedită prin multe istorioare, eu totuşi cred să izbutesc a-i face şi mai limpede dovada prin povestea mea, în care e vorba de-o femeie, ajutată aş zice mai degrabă de noroc decât de isteţime în cele câte le-a săvârşit; de aceea nu v-aş sfătui să urmaţi pilda ei, căci soarta nu ne sare întotdeauna în ajutor şi nici bărbaţii nu-s toţi orbi, ca cel din povestirea mea.

La Argos, o străveche cetate în Achaia, nu mare, dar vestită prin regii care au stăpânit-o, trăia odinioară un nobil zis Nicostrato, căruia în pragul bătrâneţii soarta îi dăruidrept soaţă o doamnă de neam mare, frumoasă şi îndrăzneaţă, pe numele ei Lidia. Şi nobilul acesta, ca om de neam şi bogătaş ce se afla a fi, ţinea pe lângă sine siujitorime multă şi câini şi păsări cu duiumul, căci îi plăcea şi-l desfăta peste măsură vânătoarea; printre ceilalţi slujitori avea şi-un tânăr spălatei, frumos şi chipeş la făptură, cu multă îndemânare la tot soiul de lucruri, pe care îl chema Pirrus şi căruia Nicostrato îi arăta cu mult mai multă iubire şi încredere decât celorlaţi slujitori. Pe tânărul

acesta Lidia prinse a-l îndrăgi cu atâta patimă, încât nici zi nici noapte nu putea să-şi ieie ghidul de la dânsul. Dar de iubirea aceasta, lui Pirrus – ori că nu-şi da seama, ori c-o făcea cu dinadinsul – părea că nici. Nu-i pasă, din care pricină femeia se chinuia cumplit. Şi, hotărâtă fiind să-i arate că-l iubeşte, chemă într-o: zi la sine pe-o slujnică de-a ei, căreia îi zicea Luşca şi-n care avea încredere, şi-i spuse:

— Ascultă, Luşca, tot ce-ai avut din parte-mi se cade a fi plătit prin ascultare şi credinţă; bagă de seamă deci şi nu sufla o vorbă din cele ce-am să-ţi spun acum, decât numai acelui căruia ţi-oi porunci eu să-i spui. După cum vezi, sunt tânăr, sunt proaspătă şi pe deasupra îndestulată cu tot ce inima-mi pofteşte; pe scurt nu mă pot plânge decât de un singur lucru şi ăsta e că anii bărbatului meu, de stai să-i masori cu ai mei, sunt mult prea mulţi la număr, din care pricină trăiesc lipsită de plăcerea la care ţin femeile mai mult ca la orice. Or, cum poftesc şi eu la asta, ca toate celelalte, de vreme ce norocul – clân-du-mi un soţ aşa bătrân – mi s-a vădit potrivnic, am hotărât încă de mult să nu-mi mai fiu şi eu potrivnică întru acestea, lăsându-mă pradă tânjelii, ci să găsesc un mijloc de a-mi împlini dorinţele; de aceea, spre a afla deplină mulţumire şi-n dragoste, ca-n celelalte, am hotărât ca Pirrus – mai vrednic fiind el decât oricare pentru asemenea treabă – să-mi vină într-ajutor cu îmbrăţişările lui şi de aceea am început să-l îndrăgesc cu atâta foc, încât n-am linişte şi pace decât atuncea când îl văd sau mă gândesc la dânsul. Şi dacă n-am să mă întâi-nesc cu el cât mai curând, am să mor negreşit. Deci, dacă viaţa mea ţi-e dragă, fă ce ştii şi cum ţi s-o părea mai bine, spune-i că-l îndrăgesc şi roagă-l tu din partea mea să vină la întâlnire când te-oi trimite după el.

Slujnica îi răspunse că se învoieşte bucuros şi, cât ce află prilejul şi locul potrivit, îl luă pe Pirrus la o parte şi-i spuse cât putu mai bine tot ce-o rugase doamna. Pirrus se minună nespus când auzi una ca asta, căci nu-şi dăduse încă seama

de dragostea stăpânei, dar se temu ca nu cumva femeia să-i întindă o cursă şi de aceea zise iute şi cu asprime în glas:

— Lusco, nu-mi vine a crede că vorbele acestea vin de la doamna mea, de aceea ia aminte la cele ce vorbeşti, ori, dacă totuşi ea te-a îndemnat să mi le spui, nu cred că sunt pornite din inimă; şi, chiar de-ar fi, stăpânul meu mă prea cinsteşte cu mult mai mult decât o merit şi de aceea nu i-iş face nici mort o astfel de ruşine; ba? Î de seamă dar şi nu-mi umbla cu de-astea".

Luşca nu se sperie de vorba lui cea aspră, ci-i zise:

— Pirrus, dacă doamna are să-mi dea poruncă, am să-ţi vorbesc şi despre asta şi despre tot ce va vroi, fie că-ţi place ori nu; dar eşti un prost, să ştii.

Şi niţeluş cam mânioasă, se întoarse la stăpână eu vorbele lui Pirrus, pe care ea, când le auzi, mai-mai să-şi dorească moartea, sărmana, şi-altă nu. Dar, după vreo trei-patru zile, vorbi din nou cu slujnica şi-i zise:

— Lusco, după câte ştii, stejarul nu se doboară c-o lovitură de secure; de aceea eu aş zice să te mai duci o dată la cel care doreşte în chip neobişnuit şi numai înspre răul meu să-mi fie credincios şi, aflându-ţi vreme cu prilej, să-i spui din nou ce drag îmi este şi să încerci în fel şi chip să faci astfel ca să te creadă; căci. Dacă ne oprim aici, eu am să mor de bună seamă, iar el s-o crede înşelat şi până la urmă, de unde eu îi caut iubirea, m-oi pomeni că mă urăşte.

Luşca o îmbărbăta pe doamnă şi după ce-l căută pe Pirrus, aflându-l de astă dată în toane bune, îi zise:

— Pirrus, acu câteva zile ţi-am arătat cât suferă stăpână ta şi-a mea din pricina iubirii ce-o simte pentru tine şi acuma iarăşi vin să-ţi spun că, dacă stărui în asprimea pe care ai dovedit-o deunăzi, poţi fi sigur că n-are să trăiască mult; de aceea te-aş ruga să fii aşa de bun şi să-i asculţi dorinţa, căci dacă şi de data asta te arăţi aşa încăpăţânat, de unde înainte vreme te socoteam tarp înţelept, apăi de aci înainte să ştii c-am să te ţin de prost. Ce ţi-ai putea dori mai mult

decât să fii iubit, aşa cum eşti iubit, de-o doamnă atât de nobilă şi de frumoasă cum e ea?

Şi, în afară de asta, nu vezi cât de îndatorat s-ar cuveni să te arăţi faţă de propria-ţi soartă, când stai să te gândeşti că-ţi scoate în cale un prilej atât de potrivit cu focul tinereţii tale şi care-ţi poate mulţumi în acelaşi timp şi poftele? Ce alt bărbat de seama ta mai ştii care să stea mai bine cu lucrurile astea decât vei sta tu însuţi, dac-ai să fii înţelept? Unde ai găsi un altul mai bine înzestrat cu arme, cai, veşminte şi bani decât ai fi tu însuţi, dacă ţi-ai dărui iubirea unei femei ca dânsa? As-cultă-mă ce-ţi spun şi vino-ţi în fire: să nu uiţi niciodată că soarta nu ne îmbie cu zâmbetul pe faţă şi braţele deschise decât o dată în viaţă; iar dacă atuncea omul nu ştie să-i primească darul şi ajunge pân' la urmă sărac lipit şi cerşetor, se cade să arunce vina pe sine însuşi, nu pe soartă. Şi, dacă vrei să ştii, între stăpâni şi slujitori nu se cuvine să te ţii de aceleaşi legi de cinste ca între rude şi prieteni; dimpotrivă: cu un stăpân să nu te porţi, când poţi, altfel de cum se poartă şi el cu sluga lui. Crezi că Nicostrato de pildă, dac-ai avea fie o nevastă frumuşică, fie o mamă, o copilă sau o surioară şi i-ar place, s-ar mai gândi la cinste, la cinstea pentru care tu te dai acum în lături? Eşti prost dacă-ţi închipui asta; fii sigur că, de n-ar ajunge la ea cu binişorul, cu rugăminţi şi cu momele, nu s-ar sfii deloc s-ajun "ă cu de-a sila, orice ai zice tu. Să ne purtăm deci şi noi cu ei şi cu-ale lor aşa precum se poartă ei cu noi şi cu-ale noastre. Foloseşte-te de prilejul ce ţi-l îmbie soarta; n-o alunga; primeşte-o cu braţele deschise, dacă nu, de bună seamă – las' că stăpână, sărăcuţa, are să moară sigur din pricina aceasta – - dar chiar şi tu te vei căi şi încă aşa de amarnic, încât ai să-ţi cauţi moartea.

Pirrus, care se gândise de multe ori la cuvintele ce i le spusese Luşca, se hotărâse în sinea lui, de-ar mai fi fost să-l caute, să-i dea cu totul alt răspuns şi să împlinească voia doamnei, dacă putea dobândi încredinţare de la dânsa că nu-i întinde o capcană. De aceea îi răspunse fetei:

— Vezi, Lusco, eu ştiu bine că tot ce-mi spui e adevărat; dar ştiu pe de-altă parte şi că stăpânul meu e un om tare înţelept şi isteţ; or, cum mi-a dat pe mână toate ale lui, tare mă tem că Lidia nu face treaba asta decât spre a mă încerca, după voia şi povaţa lui. De aceea, dacă vrea să facă trei lucruri pentru a-mi da încredinţare că nu mă păcăleşte, pe urmă îmi poate oere orice şi am s-o ascult pe dată. Iată care sunt aceste l-ieruri: întâi şi întâi să osnoare de faţă cu Nicostrato pe cel mai bun dintre şoimii săi; în al doilea rând să-mi trimită o şuviţă din barba lui Nicostrato şi în al treilea rând să-mi mai trimită şi-un dinte de-al lui, dar dintre cei mai sănătoşi.

Lucrurile acestea i se părură grele fetei, iar doamnei şi mai grele. Iubirea însă, care ştie să îmbărbăteze sufletele şi-i mare meşteră la sfaturi, o hotărî să încerce totuşi şi ca atare doamna îi trimise vorbă lui Pirrus c-avea să facă grabnic şi întocmai tot ce îi ceruse, ba şi pe deasupra, iar fiindcă el îl socotea aşa de înţelept pe Nicostrato, zicea că va să se desfete în faţa lui cu Pirrus, dând a crede bărbatului că tot ce vede e numai o închipuire. Pirrus se puse să aştepte ce avea să facă doamna.

La câteva zile după aceea, rânduind Nicostrato – după cum obişnuia adesea – un mare ospăţ pentru niscaiva nobili, clupă ce musafirii se ridicară de la mese, doamna, îmbrăcată în catifea verde şi toată plină de podoabe, ieşi din iatacul ei şi intră în sala unde se aflau mesenii; acolo, de faţă fiind şi Pirrus, se duse drept către stinghia pe care sta cel mai iubit dintre şoimii lui Nicostrato, îl dezlegă, făcându-se că vrea să şi-l aşeze pe mână, şi prinzându-l de legături îl azvârli cu capul de perete şi-i omorî pe loc. Nicostrato strigă:

— Vai, ce-ai făcut, femeie?

— Nimic, răspunse dânsa.

Dar pe urmă, întorcându-se către meseni, grăi:

— Domnilor, greu mi-ar fi să mă răzbun pe un rege care m-ar face de ocară, dacă pe un şoim n-aş cuteza să mă

răzbun cum se cuvine. Trebuie să ştiţi că şoimul ăsta îmi răpeşte de multă vreme tot timpul pe care un bărbat este dator să îl închine nevestei lui; căci, de îndată ce mijesc zorile, Nicostrato se scoală, încalecă, aşază şoimul pe mână lui şi pleacă cutreierând câmpiile să-l vază cum ştie zbura; iar eu, aşa cum mă vedeţi, rămân singură în pat, ba şi nemulţumită; de aceea nu o dată, ci ele mai multe ori am vrut să fac ce-am făcut astăzi, dar m-a ţinut în loc dorinţa de-a o face în văzul unor oameni care să mă judece pe drept; şi socotesc că dumneavoastră veţi fi de bună seamă juzi nepărtinitori.

Bărbaţii care o ascultau, crezând că vorba ei e pe măsura dragostei ce-o avea pentru Nicostrato, se întoarseră râzând spre el, care tăcea mânios, şi începură a-i zice:

— Bine-a făcut femeia, dacă s-a răzbunat pe soim î Şi tot glumind pe socoteala acestei întâmplări, căci între timp femeia plecase în iatacul ei, întoarseră în voie bună mâhnirea lui Nicostrato. Pirrus, văzând acestea, îşi zise în sinea lui: "Bun început a dat stăpâna dragostei mele; deie Domnul să facă tot aşa şi de acu înainte". Nu multă vreme după întâmplarea asta, aflându-se doamna într-o zi cu soţul ei la ea în odaie, în timp ce-l dezmierda prinse a glumi cu dânsul şi el aşa din joacă trăgând-o niţeluş de păr, îi dărui prilejul să ducă la îndeplinire cel de al doilea lucru pe care i-l ceruse Pirrus; căci apucându-l iute de-un smoculeţ de barbă, râzând, îl trase aşa de tare, încât i-l smulse din bărbie. Iar cîncT Nicostrato se plânse că-l doare, dânsa îi zise:

— Ce ai? De ce te-ai îmbufnat? Fiindcă ţi-am scos vreo câţiva peri? Dar mai înainte când mă trăgeai de păr nu te durea, aşa-i?

Şi-aşa, dintr-una într-alta, urmând cu joaca mai departe, femeia puse bine smocul pe care îl smulsese din barba lui Nicostrato şi chiar în ziua aceea îl şi trimise iubitului.

Acu, al treilea lucru îi cam dădu de furcă doamnei; totuşi, fiindcă era tare isteaţă şi dragostea îi ascuţea tot mai vârtos

deşteptăciunea, găsi până la urmă o cale spre a-l căpăta şi pe acesta. Nicostrato ţinea la el doi băieţaşi, copii de neam, pe care ai lor i-i daseră ca să deprindă în casa lui purtare şi obiceiuri bune; iar când Nicostrato mânca, unul din băieţaşi tăia bucatele pe taler, iar celălalt îi turna în pahar. Femeia îi chemă pe amândoi la dânsa şi le dădu a crede că le miroase gura; de aceea îi învăţă să tragă capul la o parte pe cât puteau mai tare când îl slujeau pe Nicostrato, dar îi povăţui să nu sufle o vorbă la nimeni despre treaba asta. Băieţii o crezură şi se căzniră să facă aşa cum îi învăţase. Or, ' într-o bună zi femeia îi zise lui Nicostrato:

— N-ai băgat de seamă cum îşi întorc băieţii capul când te slujesc la masă?

'Nicostrato răspunse:

— Ba da, vroiam chiar să-i întreb de ce. La care doamna zise:

• Nu-i întreba pe ei, c-am să-ţi răspund chiar eu. De mult vroiam să-ţi spun, dar îmi era c-ai să te superi; acuma însă, fiindcă văd că-şi dau şi alţii seama, n-am încotro şi-ţi spun. Băieţii întorc capul fiindcă-ţi miroase gura; şi nu ştiu din ce pricină, că până acu nu-ţ'i mirosea. Urâtă-i treaba asta şi mai cu seamă pentru tine care ai de-a face tot cu nobili. Ar fi cu cale să vedem ce anume-i de făcut.

Nicostrato răspunse:

— Ce ar putea să fie? Să am vreun dinte rău în gură?

La care Lidia îi zise:

— S-ar prea putea.

Şi ducându-l la o fereastră, îl puse să deschidă gura şi, după ce îl cercetă de-o parte şi de cealaltă, îi zise:

— Vai, Nicostrato, cum ai putut să-l rabzi atâta amar de vreme? Ai unu-n partea asta şi după câte mi se pare nu numai că-i stricat, dar e şi ros aproape tot şi, dacă-l mai ţii mult în gură, de bună seamă c-o să-i strice şi pe ceilalţi de lângă el; de aceea eu te-aş sfătui să-l scoţi numaidecât, până ce nu se întinde răul.

Nicostrato răspunse:

— Dacă-i aşa, îl scot şi gata; trimite iute după un meşter să vie să mi-l tragă.

La care doamna zise:

— Ferit-a Dumnezeu să vie un meşter pentru atâta; dintele abia se ţine şi cred c-am să ţi-l scot chiar eu uşor, fără nici un meşter. Unde mai pui că ei au mână aşa de grea, că nu m-ar lăsa inima pentru nimica-n lume să mi te las pe seama lor. Am să ţi-l scot chiar eu: că cel puţin, dacă te doare, eu te-oi lăsa să mai răsufli, pe câtă vreme meşterul nu te-ar lăsa nici mort.

Poruncind dar să i se aducă nişte cleşti anume pentru treaba asta, trimise pe ceilalţi afară şi ea rămase doar cu Luşca; pe urmă, zăvorându-se înăuntru, îl întinseră pe Nicostrato pe-o masă şi vârându-i în gură cleştele, îl apucă cle-un dinte; şi-n timp ce Luşca îl ţinea zdravăn, deşi Nicostrato urla de parcă îl scuturau toţi dracii, doamna îi scoase dintele, îl puse bine la o parte şi luând din mâna Luscei un altul, găunos şi ros pe toate părţile, i-l arătă bărbatului, care zăcea, săracul, pe jumătate mort de câte pătimise, zicându-i:

— Ia uite ce ţineai în gură de atâta amar de vreme. Iar el dându-i crezare, deşi răbdase atâta chin şi încă se mai văicărea, văzând că nu mai are în gură spurcăciunea aia de dinte, se socoti tămăduit şi după ce femeile îl ogoiră cu de toate, cum între timp durerea îl mai slăbise niţeluş, plecă din odaie.

Doamna luă dintele şi îl trimise iubitului, care, acu fiind sigur de dragostea femeii, se arătă gata să facă tot ce-ar fi vrut. Ci doamna, vrând să-i deie şi mai deplină încredinţare şi abia aşteptând s-apuce a se întâlni cu el, fiindcă dorea să-şi ţină făgăduinţa dată, se prefăcu bolnavă; şi într-o după amiază, venind Nicostrato la dânsa şi ea văzând că nimeni altul nu-l însoţeşte decât Pirrusp îi rugă pe amândoi s-o ajute să meargă până în grădină ca să-şi mai uite de urât. Drept care, sprijinind-o Nicostrato de-o parte şi Pirrus de cealaltă, o duseră în grădină şi-o aşeză într-o poiană, la

poala unui păr frumos. Acolo, după ce şezură o vreme câteşitrei, femeia, care într-aceasta îl înştiinţase pe băiat ce-ar fi trebuit să facă, îi zise:

— Pirrus, tare-aş vrea să gust, niscaiva pere; urcă-te-n pom şi-azvârle câteva jos.

Pirrus se caţără degrabă, prinse a zvârli la pere şi-n timp ce le azvârlea grăi:

— Stăpâne, ce te-apucă? Şi dumneata, stăpână, cum de-i îngădui treaba asta aici sub ochii mei? Nu ţi-e ruşine, zău aşa, doar nu-ţi închipui că sunt orb? Parcă erai bolnavă mai adineauri, iar acum te ţii de lucruri d-astea?

Dacă ai chef de-aşa ceva, de ce nu mergi într-o odaie – că ai destule doar – şi-acolo n-ai decât să te iubeşti în voie, da' nu aici, sub ochii mei.

Doamna, întorcându-se către bărbatul ei, îi zise:

— Ce-ndrugă Pirrus? Aiurează? La care el, de sus, răspunse:

— Ba, n-aiurez de loc. Crezi dunneata că nu văd ce faceţi împreună?

Nicostrato se minună din cale-afară şi grăi:

— Pirrus, visezi sau ce-i cu tine? La care el răspunse:

— Ba nu visez, stăpâne, cum nu visezi nici dumneata; aşa mi te mai hâţâni, că dacă părul ăsta s-ar hâţâna ca dumneata, n-ar mai rămâne în el o pară.

Femeia zise atunci:

— Ce-o mai fi fiind şi asta? Se poate oare într-ade-văr să i se pară precum spune? De n-aş fi aşa bolnavă, mai că m-aş căţăra în pom să văd şi eu minunea asta.

Pirrus de sus din pom îi da cu gura înainte şi nu mai contenea cu vorba. Nicostrato îi zise atunci:

— Coboară-te.

Şi după ce se coborî îl întrebă:

— Ce zici că vezi? Pirrus răspunse:

— Mi se pare că m-aţi luat drept un zăpăcit sau un năuc de cap; dar, fiindcă vrei cu dinadins să-ţi spun, află că te vedeam culcat peste nevasta dumitale; iar când m-am

coborât te-am văzut sculându-te şi aşezându-te aici, unde te afli acum.

— Ţi-a luat Dumnezeu minţile? Se minună Nicostrato. Doar noi de când te-ai căţărat în păr nu ne-am clintit din loc şi-am stat aşa precum ne vezi.

La care Pirrus zise:

— De ce să mai vorbim degeaba? Eu de văzut tot te-am văzut; şi ce-i într-asta oare? Că doar erai pe-al dumitale, nu pe-al altuia.

Nicostrato se minună din ce în ce mai tare şi pân' la urmă zise:

— Trebuie să văd şi eu dacă-i adevărat că părul ăsta-i fermecat şi cel care se urcă în el vede de sus minunăţii.

Şi se urcă pe dată. Cât ce fu sus, femeia şi cu Pirrus începură să se desfete împreună. Nicostrato, văzându-i, se apucă să ţipe:

— Netrebnice, ce faci acolo? Şi tu, mişelule, în care aveam atâta încredere?

Şi zicând astfel, începu să coboare. La asta, doamna şi cu Pirrus răspunseră:

— Sedent.

Iar când văzură că scoboară, se aşezară repede aşa cum îi lăsase. Nicostrato, cât ce fu jos şi îi văzu şezând pe locul unde îi lăsase, se apucă să-i ocărască, dar Pirrus îi răspunse.:

— Nicostrato, mărturisesc că, după cum spuneai, mi s-o fi năzărit când eram sus în păr; şi nu-mi dau seama după alta decât după aceea că văd şi ştiu că nici dumneata n-ai văzut adevărat. Şi ca să fii încredinţat că nu mint, gândeşte-te cum s-ar putea ca nevasta dumitale, care-i aşa cinstită şi-aşa de înţeleaptă, dac-ar voi să te însele s-o facă chiar aici sub ochii dumitale? De mine nici nu. Mai vorbesc, că mai degrabă m-aş lăsa jupuit de viu decât să mă gândesc la una ca aceasta, necum s-o mai şi fac cu dumneata de faţă. De aceea toată vina acestor năluciri n-o poartă decât părul şi de la el purcede totul, că o lume întreagă, zău aşa, nu m-ar

putea încredinţa că nu te-ai culcat cu nevasta dumitale, dacă n-ai zice şi dumneata c-am făcut şi eu acelaşi lucru, de care sunt încredinţat că nici nu l-am gândit, darămite să-l mai şi fac.

Doamna, la rândul ei, făcând pe supărata, se ridică în picioare şi începu şi ea:

— Afurisit să fii dacă mă crezi aşa de proastă, încât, de mi-ar sta capul la atari blăstămaţii ca cele câte zici că le-ai văzut din păr, să vin şi să le fac tocmai sub nasul tău. Fii sigur că de-aş vrea s-o fac nu mi-aş alege locul ăsta, ci-aş izbuti să mă ascund în vreo odaie de-ale noastre şi încă aşa de bine, că mare lucru ar fi să afli tu vreodată).

Nicostrato în sinea lui le da la amândoi dreptate, gândindunse că niciodată nu s-<ar fi încumetat la asta, de faţă fiind şi el; de aceea, dând deoparte atari dojeni şi vorbe grele, prinse a vorbi de ciudăţenia acestei întâmplări şi de minunile pe care le înfăptuia vederea de-acolo de

— Decameicnul voi. II – cd. 80 sus, din pom. Dar doamna, care se arăta mânioasă de bănuiala lui, făcu:

— De bună seamă, părul ăsta ivo să-mi mai facă niciodată, nici mie şi nici alteia, o tstfel de ruşine; de aceea, Pirrus, du-te fuga, adu degrabă o secure şi taie-i ca să ne răzbuni pe amândoi deodată, deşi ar fi mai bine poate să-i dai cu ea în cap lui Nicostrato, care aşa de lesne şi fără pic de chibzuinţă îşi pierde judecata: chiar dacă-ai fi văzut cu ochii tăi cele ce-ai spus, cu ochii minţii nu trebuia pentru nimica în lume să crezi aşa ceva.

Pirrus fugi după secure şi când se întoarse tăie părul; doamna văzându-l la pământ, grăi către bărbatul ei:

— De vreme ce duşmanul meu şi-al cinstei mele-i do-borât, mânia mi s-a spulberat.

Şi zicând astfel îl iertă cu mărinimie pe Nicostrato care o ruga de îndurare, punându-l să făgăduiască că n-o să-şi mai închipuie nicicând aşa ceva despre femeia ce-l iubea ca pe ochii ei din cap.

Într-acest chip, bietul bărbat batjocorit, cu doamna lui şi cu ibovnicul alături, se întoarse în palatul unde apoi de multe ori cei doi se desfătară mai cu răgaz ca prima oară. De care desfătare ne facă parte Dumnezeu şi nouă celora de faţă.

Povestea a zecea

Doi sienezi iubesc o jemeie, cumătră unuia dintre ei; cumătrul moare şi, după cum li făgăduise tovarăşului său, se întoarce spre a-i povesti cum e pe lumea, cealaltă.

Numai regelui îi mai rămăsese de povestit în ziua aceea; prin urmare, după ce văzu că doamnele – care plângeau pomul tăiat fără de vină – se potoliră, începu:

— E îndeobşte cunoscut că orice rege drept se cade a fi el, cel dinţii, slugă plecată a legilor pe care le-a făcut, căci altfel nu-l poţi numi rege, ci slujitor demn de pedeapsă; or, tocmai eu, ce vă sunt rege, mă văd silit să cad întru greşeala aceasta şi să mă învrednicesc pe drept de dojenirea dumneavoastră. E adevărat că ieri am rânduit o lege – prin care hotărâm un anumit subiect poveştilor ele astăzi – cu gândul să nu mă ţin de privilegiul meu ce mă îndreptăţeşte să povestesc despre ce-mi place; vroiam să mă supun adică aceleiaşi legi ca şi voi şi să vorbesc despre aceleaşi lucruri despre care aţi vorbit cu toţii. Dar din păcate până acum nu numai că s-au povestit toate întâmplările ce vroiam să vi le spun chiar eu, dar pe deasupra s-au mai spus despre subiectul acesta atâtea alte lucruri, care de care mai frumoase, încât oricât m-aş strădui să-mi scormonesc mintea, n-aş izbuti să-mi amintesc şi nici nu ştiu vreo istorioară care să poată sta alături de cele spuse până acum. De aceea, fiind silit să calc eu însumi legea pe care am făcut-o şi fiind deci vrednic de pedeapsă, mă leg chiar de pe acum să fac tot ce poftiţi ca să-mi răscumpăr vina şi să mă întorc din nou la privilegiul meu. Povestea Elisei despre cumătru şi cumătră, cât şi prostia sienezilor mă îndeamnă să vă spun -• lăsând deoparte păcălelile pe care nevestele isteţe le trag nătărăilor de

bărbaţi – o altă istorioară, tot despre ei, poveste care, deşi cuprinde lucruri ce nu sunt ele crezut, în parte barem tot va fi pe placul dumneavoastră^

Trăiau dară la Siena doi tineri, oameni de rând, unul pe nume Tingoccio Mini, iar celălalt Meuccio de Tura, care locuiau pe lângă Poarta Salaia şi umblau mai toată vremea împreună, avându-se nespus de dragi pe câte se părea. Şi umblând ei ca tot omul pe la biserici şi pe la predici, auziră de multe ori vorbindu-se de slava vieţii veşnice ori de cumplita jale cu care Dumnezeu plăteşte pe celălalt tărâm sufletele celor ce-au murit, dând fiecăruia în parte răsplata cuvenită, după purtarea lui. Or, tinerii, poftind să afle vesti mai amănunţite despre aceste lucruri şi neştiind cum să ajungă la ele, îşi făgăduiră că acela dintre ei care avea să moară mai întâi să se întoarcă, dacă poate, pe lume şi să-i spună tovarăşului său tot ce acesta ar dori să ştie; şi întru atare învoială legară jurământ'.

Făcându-şi dar flăcăii făgăduinţa asta şi urmând a se întâlni şi a umbla împreună, se întâmplă ca Tingoccio să lege cumetrie cu unul, după nume Ambruogio Anselmini, care şedea la Campo Reggi şi avusese de la nevasta lui, pe nume monna Mita, un copilaş. Or, cum Tingaccio însoţit de bunul lui prieten îşi cerceta din când în când cumătră, o femeie a naibii de frumoasă şi cu mult vino-ncoace, cu toată cumetria se îndrăgosti de dânsa; Meuccio, pe de altă parte, găsindu-şi-o şi el pe plac şi auzindu-l pe Tingaccio cum o mai urcă în slăvi din zori şi până-n seară, se îndrăgosti şi el de ea. De dragostea aceasta însă nu pomeniră nici o vorbă, căci fiecare se păzea din altă pricină de celălalt. Tingoccio se ferea să-i spună lui Meuccio,. Fiindcă-şi dădea cu socoteala că nu-i lucru frumos să-ţi îndrăgeşti cumătră şi s-ar fi ruşinat să ştie şi alţii treaba asta; iar cât despre Meuccio, el nu se ascundea din pricina aceasta, ci doar fiindcă-şi dăduse seama că şi Tingoccio o iubea. Drept care îşi zicea în sine: "Dacă i-aş spune că mi-e dragă, de bună seamă ar fi gelos; şi, cum el poate sta de vorbă cu ea

oricând pofteşte, ca unul care-i e cumătru, are să facă aşa fel ca dânsa să mă ia la ochi şi-atunci m-am şters pe bot de ea".

Acu, iubind cei doi flăcăi aşa precum spuneam, Tingoccio, căruia îi era mai la îndemână să-i vorbească femeii şi să-şi spună păsul, făcu el ce făcu cu vorba şi cu fapta şi până mai la urmă avu de la cumătră tot ce poftea să aibă. Meuccio îşi dete seama, însă cu toate că-i venea cam greu să înghită treaba asta, totuşi, fiindcă trăgea, nădejde s-ajungă şi el la femeie, se prefăcea a nu-şi da seama, ca nu cumva Tingoccio să-i pună beţe în roate ori s-aibă pricină să-i strice cu voie socotelile. Iubind aşadar cei doi prieteni într-acest chip – unul cu mai mult folos ca celălalt • – Tingoccio aflând ţarina dulce pe mosioa-rele cumetrei, sapă cu atâta râvnă şi-asa-i munci pământul, că mi-l lovi damblaua şi după vreo trei-patru zile boala îl usca aşa de tare, încât, nemaiputând să-i ţină piept, sărmanul, se petrecu din viaţă. Iar după ce muri, după făgăduinţa dată, în cea de a treia zi (că nu putuse pasămite să vină mai degrabă) se coborî într-o noapte în odaia lui Meuccio, care dormea buştean, şi îl chemă pe nume. Meuccio deşteptându-se grăi:

— Cine eşti tu?

La care el răspunse:

— Tingoccio sunt şi vin, după făgăduinţa dată, cu veşti din ceea lume.

Se cam sperie Meuccio când îl văzu, ce-i drept, dar până la urmă se linişti şi zise:

— Bine-ai venit, frăţioare!

Şi-l întrebă apoi dacă-i pierdut pe veşnicie ori nu. Tingoccio îi răspunse:

— Pierdute sunt doar lucrurile pe care nu le mai găseşti; dar eu, dacă-s aici, cum aş putea să fiu pierdut?

— Nu asta vreau să spun, făcu Meuccio, dar te întreb de nu cumva te zbaţi şi tu cu sufletele osândite în focul cel de veci?

La care celălalt răspunse:

— Nu, asta nu; da' de zbătut, mă zbat şi eu în chinuri grele, pentru păcatele pe care le-am săvârşit în viaţă.

Atunci Meuccio îl întrebă să-i spună cu amănuntul la ce păcat ce chin ţi-e dat pe lumea cealaltă, răspunse c-avea să facă bucuros tot ce-i cerea; apoi, Meuccio îl întrebă dacă putea să facă vreun lucru anume pentru el aici pe lumea asta. Tingoccio îi răspunse că da şi anume să se roage, să deie slujbe pentru dânsul şi să mai dea şi de pomană, că lucrurile astea prind tare bine celor morţi. Meuccio îi răspunse c-avea să facă bucuros tot ce-i cerea; apoi, chiar când Tingoccio se pregătea să plece, îşi aminti şi de cumătră şi ridicându-şi niţel capul, grăi:

— Bine că-mi amintesc, Tingoccio; da' pentru vina că pe lume te-ai culcat cu cumătră, ce osândă ai primit?

Tingoccio îi răspunse:

— Frate, cât ce-am ajuns pe celălalt tărâm, am dat de unu', acolo, care părea că-mi ştie toate păcatele pe de rost şi care m-a trimis pe locul unde apoi m-am pocăit răbdând cumplită osândire şi unde am aflat şi alţi tovarăşi osândiţi să îndure acelaşi chin ca mine; şi aflându-mă între ei şi amintindu-mi de păcatul ce-l săvârşisem cu cumătră – deşi eram în foc şi ardea cumplit văpaia lui – am început să tremur ca varga, fiindcă m-aşteptam, pentru păcatul ăsta, la o pedeapsă şi mai grea ca cea care-mi fusese dată. Şi, când mă văzu aşa, unul de lângă mine mă întrebă: "Ce poţi avea pe suflet mai mult ca ăştialalţi, de tremuri stând în foc?" "Vai, prietene, i-am spus, mă ia cu frig când mă gândesc la judecata ce m-aşteaptă pentru un păcat îngrozitor pe care l-am făcut în viaţă". Atuncea el mă întrebă care-i păcatul cela şi eu i-am spus: "Păi uite, m-am culcat chiar cu cumătră mea si, de prea mult ce m-am iubit cu ea, mi-am dat şi duhul, precum vezi". Când auzi una ca asta, ăla începu să-şi bată joc de mine şi grăi: "Măi, nu fi prost şi nu te teme; că doar p-aicea nimeni nu ţine seama de cumetre". Iar eu, dac-auzii aşa, mă liniştii cu totul.

Şi zicând astfel, cum se mijea de ziuă, făcu:

— Rămâi cu Dumnezeu, Meuccio, că nu pot sta mai mult cu tine.

Şi, cât ai zice "vai", pieri.

Meuccio, auzind că nimeni nu ţine seamă de cumetre pe cealaltă lume, se apucă să-şi bată joc de nerozia lui, căci până atuncea mai cruţase şi el vreo câteva, drept care acum, lăsând deoparte prostia de odinioară, se dovedi mai înţelept în lucrurile acestea. Care lucruri, de le-ar fi ştiut călugărul Rinaldo, s-ar fi putut lipsi de vorbăria multă cu care se căznise s-o aducă pe cumătră a-i face toate poftele.

Soarele da în asfinţit stârmnd o boare dulce, când regele, sfârşind cu povestirea lui şi nemaifiind niciunul dator cu povestitul, îşi luă cununa de pe cap şi, aşezând-o Laurettei, rosti:

— Doamnă, te încoronez – cu laurii ce-i porţi în nume – regină peste noi; e rândul dumitale acum, ca doamnă şi stăpână, să porunceşti ce crezi de bine pentru supuşii tăi.

Şi zicând astfel, se aşează.

Lauretta, văzându-se regină, puse să-i cheme credin-cerul şi-i porunci să rânduiască masa de seară tot pe vale, dar olecuţă mai devreme ca-n alte daţi, ca să se poată întoarce în tihnă la palat; iar după ce-i mai arătă ce anume ar fi trebuit să facă de-a lungul stăpânirii ei, se întoarse către cavaleri şi doamne şi le zise:

— Ieri Dioneo a rânduit ca azi să se vorbească despre păcălelile pe care nevestele le trag bărbaţilor; eu, dacă n-aş dori să vă arăt că nu-s din neamul acelora care vor să se răzbune cu orice preţ, aş zice acum ca mâine să se vorbească despre păcălelile pe care bărbaţii le trag nevestelor. Dar, dând deoparte gluma, cred c-ar fi mult mai bine să se gândească fiecare să spună o poveste despre acele păcăleli pe care zilnic şi le trag fie bărbaţii între ei, fie femeile bărbaţilor, fie ei femeilor, pentru că acest subiect cred că va fi tot atât de plăcut ca şi cel de astăzi.

Şi zicând astfel, se ridică în picioare, lăsând pe fiecare să facă ce pofteşte până la ceasul cinei.

Doamnele şi cavalerii se ridicară de jos şi unii, descălţându-se, intrară cu picioarele în apa cristalină, iar ceilalţi începură a se plimba pe vale, printre copacii înfrunziţi şi drepţi ca luminarea. Fiammetta şi cu Dioneo cântară împreună o bună parte din cântarea Arcitei şi-a lui Palemone şi într-acest chip, cu amestecate şi felurite desfătări, petrecură de minune până la ceasul cinei. Pe urmă, aşezându-se pe malul lacului la masă, cinară veseli, pe îndelete, la cântecul a mii şi mii de păsărele, mângâiaţi de boarea dulce care pornea de către dealuri şi alunga din preajma lor şi cea din urmă musculiţă. Iar după ce se strânse masa şi înconjurară o dată vâlceaua cea dezmierdătoare, cum soarele nu apucase să asfinţească încă, pe voia doamnei lor porniră cu pas agale spre palat; si, tot glumind şi povestind fel şi fel de lucruri, şi despre cele povestite în după amiaza aceea şi despre multe altele, ajunseră într-un târziu, pe înserate, la palat. Acolo, după ce dintâi se răcoriră oleacă şi-şi alungară osteneala cu vinuri reci ca gheaţa şi felurite dulciuri, cât ai clipi din ochi se adunară roată împrejurul fântânii şi începură să danseze, la sunet fie de cimpoi, fie de cobze şi lăute. Iar la sfârşit regina îi porunci Filomenei să cânte o cântare, şi dânsa începu astfel:

O, viaţă de chin necurmat!

Putea-voi cândva, din nou fericită Să-nnod firul "vieţii, de unde-a plecat?

Nu ştiu: prea mă arde, mă mistuie-n piept Dorul – foc şi vâlvoare – De ceea ce-a fost deplină-mplinire. Pe alţii să-ntreb nu cutez, nici aştept Răspuns la-ntrebare. Tu singur, iubite, ce-ai pus stăpânire Pe-ntreaga mea fire, Spune-mi să ştiu şi nădejde-nsoritã Sădeşte-mi în sufletul greu încercat.

Să spun n-aş putea ce dulce simţire In piept mi se zbate, De ziua, nici noaptea numirii găsesc pace. Căci văzul, auzul şi-a simţului fire In parte şi toate

Aprins-au văpaia ce-n suflet îmi zace Şi inima-mi coace. Tu singur, iubite, simţirea pierită Mi-o poţi întări, doar tu,

nimeni alt!

O, spune-mi de-ajunge-voi oare şi când Ochii să-ţi văd înc-o dată La locul pe unde sărutul le-^am dat. Spune-mi, iubite, că vii pe curând, Spune-mi şi-alină-mi pe dată Durerile multe ce-n piept mi se zbat. Fie, cit fi-vei plecat Timpul; să zboare, şi mult la iubită Să stai, ca s-o mângâi de chinu-ncercat.

Iar dacă vreodată al meu fi-vei iar, Nătângă nu cred să mai fiu Şi iar să te las, ca pe vremuri, să-mi pleci. Strâns te voi ţine la piept ca pe-un dar Şi dorul meu pururea viu Pe gura ta duâce-am să-l stâmpăr pe veci. Destul. Mi-s buzele reci; Vino, sărută-le iute. Pornită Mă simt de pe-acuma, la gând, pe cântat.

Din cântecul acesta toţi cei de faţă pricepură că o iubire nouă şi dulce îi pătrunsese în suflet Filomenei; dar, cum din vorbele cântării părea că doamna cunoscuse şi alte bucurii pe lângă aceea de-a-şi vedea mereu alăturea iubitul, fu socotită pe deplin fericită, deşi din cei de faţă se aflau unii care o pizmuiau. După ce Filomena îşi isprăvi cântarea, regina, amintindu-şi că ziua următoare era o vinere, se întoarse către supuşii ei şi le zise cu glas dulce:

— După cum ştiţi, nobile doamne şi tineri cavaleri, mâine e ziua închinată Domnului nostru Isus Cristos şi patimilor sale; or, azi o săptămână, dacă v-aduceţi bine aminte, am preamărit această zi şi ziua următoare, oprin-du-ne cu povestitul. De aceea, urmând pilda Neifilei, cred c-ar fi bine să ne oprim şi de-astă dată şi să încercăm a ne aminti câte s-au săvârşit pe vremuri spre mântuirea noastră în aste sfinte zile.

Toţi ascultară cu plăcere vorbele pline de evlavie ale reginei lor şi apoi, la îndemnul ei, cum noaptea se scursese pe jumătate aproape, se duseră să se odihnească.

A* "i0

Ziua a opla

Sfârşeşte cea de a şaptea zi a Decameronului şi începe cea de a opta, în care, sub sceptrul Laurettei, se vorbeşte

despre acele păcăleli pe care zilnic şi le trag fie bărbaţii între ei, fie femeile bărbaţilor, fie aceştia femeilor.

În dimineaţa aceea de duminică, razele soarelui se iveau de după culmile celor mai înalţi munţi şi umbrele nopţii pierind lăsau să se zărească limpede tot ce se afla în jur, când regina, sculându-se din somn dimpreună cu toţi ceilalţi, porni cu ei într-o plimbare prin iarba înrourată şi apoi, cam către nouă ceasuri, intrând într-o bisericuţă ce se afla prin apropiere, ascultă acolo sfânta slujbă. Pe urmă, întorcându-se acasă, după ce întâi prân-ziră cu multă voie bună, se apucară de cântat şi dănţuit, iar după aceea, cu învoirea doamnei lor, cei care aveau chef de odihnă se duseră să se odihnească; apoi, după ce soarele trecu de jumătatea bolţii, se adunară câtesizece lângă fântână la povesti, iar la porunca reginei, Neifile începu aşa precum urmează:

Povestea întâi

Gulfardo se înţelege cu nevasta lui Guas-parruolo să se culce cu ea pentru o sumă de bani; împrumută banii de la Guas-parruolo, îi dă femeii, iar apoi, de faţă cu bărbatul – zicând că înapoiase banii femeii • – o sileşte să spună că-i primise.

— Dacă Cel-de-Sus a rânduit ca tocmai eu cu povestirea mea să dau bun început zilei de azi, eu una o fac bucuroasă. De aceea, iubitoare doamne, cum până acum s-au povestit nenumărate păcăleli din cele * trase de femei bărbaţilor, de data asta vreau să vă istorisesc o păcăleală trasă de un bărbat unei femei; şi nu fiindcă aş avea de gând să ponegresc bărbatul şi ceea ce-a făcut, ori să susţin că ea, femeia, nu şi-a primit pe drept răsplata, ci tocmai dimpotrivă ca s-o condamn pe ea şi-n schimb să-l laud pe el, cât şi pentru a vă dovedi că şi bărbaţii ştiu Să-şi bată joc de aceia care au încredere în ei, după cum sunt şi ei la rândul lor batjocoriţi de cei în care cred. Deşi – - dacă ar fi să spunem "lucrurilor pe adevăratul lor nume – - atuncea păcălelii din povestirea mea nu s-ar cădea să-i zicem

păcăleală, ci mai degrabă răsplată, răsplată bine meritată; căci o femeie se cuvine să fie în primul rând cinstită şi să-şi păzească cinstea ca pe ochii ei din cap, ferindu-şi-o cu străşnicie de orişice întinare. Cum însă treaba asta e greu s-o duci la iran sfârşit din pricină că Domnul ne-a zămislit slabe de înger, socot că-i vrednică de rug numai aceea femeie care se vinde pentru bani; pe câtă vreme aceea care se dă din dragoste – ale cărei puteri ştim cu toţii cât sunt de mari – - e vrednică după părerea mea de îngăduinţă şi iertare, aşa precum ne-a dovedit deunăzi şi Filostrato cu povestea lui despre madonna Filippa din Prato.

Trăia pe vremuri la Milano un neamţ, un lefegiu pe care îl chema Gulfardo, bărbat viteaz de felul lui şi cu credinţă multă faţă de cei pe care îi slujea, aşa cum rareori mai întâlneşti la nemţi; si, fiindcă oşteanul ăsta se dovedise platnic bun la banii luaţi pe datorie, găsea, dac-ar fi vrut, oricând destui neguţători care să-i dea cu împrumut pe-o camătă micuţă orişice sumă ar fi poftit. Or, stând el la Milano, se întâmpla să-i pice dragă o doamnă tare frumuşică, pe care o chema Ambruogia, nevasta unui negustor bogat, cu care oşteanul nostru se cunoştea şi era prieten; şi îndră-gind-o el în taină, fără de ştirea soţului şi-a nimănui altcuiva, într-o bună zi ii' trimise vorbă, rugând-o să aibă bunătatea de a-i dărui iubirea ei, căci el din partea lui ar fi fost gata oricând să facă tot ce-i poruncea. Femeia, după multă şi îndelungată târguială, îi răspunse că era gata a-i face în voie, dacă ar fi fost să se aleagă de pe urma acestui fapt cu două lucruri şi anume: în primul rând cu încredinţarea că dumnealui n-avea să sufle nici un cuvânt de treaba asta şi în al doilea rând cu două sute de florini de aur, de care avea nevoie pentru un lucru oarecare, zicând că el, ca om bogat, putea s-o dăruiască cu bănişorii ăştia; şi cu învoiala asta ar fi fost gata orişicând să-i facă toate poftele.

Gulfardo, când văzu ce lacomă-i femeia pe care el o socotea o doamnă vrednică de cinste, scârbit de atâta

jo'snicie îşi preschimbă în ură iubirea lui înflăcărată şi, hotărât s-o păcălească, îi trimsie vorbă c-o face bucuros şi p-asta şi orişice i-ar fi cerut, dacă-i şedea în putere; de aceea o rugă să-i spună când să vie, făgă-duindu-i să-i aducă fără de alta banii şi să păstreze taina faţă de toţi ceilalţi, afară doar de un prieten în care se încredea orbeşte şi care îl însoţea întotdeauna şi în tot locul. Doamna, netrebnică femeie, când auzi aşa, fu foarte mulţumită şi îi trimise vorbă că Guasparruolo, soţul ei, urma să plece curând la Genova cu treburi şi că atunci îl va înştiinţa şi va trimite după dânsul. Gulfardo, într-o bună zi, când îi veni la îndemână, îl luă pe Guasparruolo şi-i zise:

— Uite ce-i: am pus la cale o trebuşoară pentru care as avea nevoie de două sute de florini de aur; de aceea vin la tine cu rugămintea să mi-i dai pe aceeaşi camătă cu care mă împrumuţi de obicei.

Guasparruolo se învoi bucuros şi-i numără pe dată banii.

La vreo câteva zile după aceea, Guasporruolo, aşa precum spusese doamna, plecă la Genova, iar dânsa trimise vorbă oşteanului să vie şi s-aducă banii. Gulfardo, luându-şi prietenul, se duse acasă la femeie şi primul lucru ce-l făcu fu să-i aşeze în palmă cei două sute de florini, sub ochii prietenului său, zicând:

— Ia banii ăştia, doamnă, şi dă-i bărbatului dumi-tale când s-o întoarce acasă.

Femeia luă florinii, fără să-şi dea seama de ce zicea aşa Gulfardo; şi, socotind că poate dânsul spusese anume astfel pentru ca însoţitorul lui să nu bage de seamă că pentru banii aceia ea se vindea pe sine, răspunse:

— Bucuros îi dau, dar vreau să văd întâi câţi sunt. Şi răsturnându-i pe o masă se apucă să-i numere si, aflând că-s două sute în cap, îi luă şi-i puse bine, nespus de bucuroasă, apoi se întoarse la Gulfardo şi-l duse în odaia ei şi nu numai în noaptea aceea, dar şi în alte multe nopţi, până ce Guasparruolo se întoarse de la Genova, îl mulţumi cu trupul ei.

Când Guasparruolo se întoarse, Gulfardo pândi un prilej să-l afle acasă cu nevasta şi apoi, ducându-se la el, îi zise faţă cu femeia:

— Guasparruolo, cei două sute de florini pe care mi i-ai dat deunăzi nu mi-au făcut trebuinţă, căci trebu-soara nu mi-a mers; aşa că i-am adus de îndată şi i-am înapoiat nevestei dumitale, drept care fii bun şi mă şterge de datoria asta.

Guasparruolo, întorcându-se către nevastă, o întrebă dacă-i primise. Femeia, când văzu că nu-i chip să tăgăduiască, căci martorul era de faţă, răspunse:

— I^am primit, vezi bine, dar am uitat să-ţi spun. La care Guasparruolo zise:

— Gulfardo, mergi cu Dumnezeu şi nu-ţi fă griji, c-am să te şterg de datorie negreşit.

Iar după ce plecă Gulfardo, femeia păcălită înapoie bărbatului neruşinatul preţ al mârşăviei ei şi într-acest chip ibovnicul, prin isteţimea lui, ajunse să aibă parte de hapsâna de femeie, fără să deie măcar un ban.

Povestea a doua

Popa din Varlungo se culcă cu monna Belcolore şi-i lasă drept zălog giubeaua lui; pe urmă, luând de la femeie o piuliţă cu împrumut, când i-o trimite înapoi, îi cere în schimb giubeaua; femeia i-o înapoiază şi-şi varsă focul ocărându-L

În timp ce doamnele şi cavalerii îl lăudau pe Gulfardo pentru ceea ce-i făcuse lacomei milaneze, regina, întorcându-se către Pamfilo, îi porunci zâmbind să povestească mai departe, şi dânsul începu astfel:

— Frumoase doamne, am să vă spun acum o istorioară îndreptată împotriva acelora ce zilnic ne batjocoresc, fără ca noi, la rândul nostru, să le putem întoarce ocara, adică o istorioară care loveşte în preoţi; căci dumnealor, care ne pun nevestele la cazne, când dau şi ei de câte una cu care ajung să mi se culce, îşi închi-puiesc, vezi Doamne, că-s tot aşa de vrednici de milă şi iertare precum ar fi de pildă de l-ar aduce pe sultanul din Alexandria, legat burduf, papei de

la Avig-non. Pe câtă vreme credincioşii, sărmanii, n-au putinţa să le plătească după merit, deşi, ca să-şi aline focul, se războiesc şi ei cu tot atâta înflăcărare ca mamele, surorile, copilele şi prietenele lor. De aceea am de gând să vă istorisesc acum o snoavă, mai degrabă hazlie decât lungă, din a cărei încheiere veţi trage învăţătura că pe preoţi nu se cuvine să-i crezi orbeşte întotdeauna.

Spun dar, că la Varlungo, un sătuleţ pe aici pe-aproape, după cum ştiţi şi dumneavoastră din auzite ori văzute, trăia un popă de ispravă, voinic nevoie mare când era vorba de femei şi care, deşi de citit nu prea ştia citi, afla totuşi destule vorbe de bine şi evlavie ca să-şi desfete credincioşii, duminica, când se adunau la umbra unui ulm ce străjuia bisericuţa. Şi mai ştia părintele – mai bine ca oricare altul dintre înaintaşii lui – - să cerceteze pe femei când le erau plecaţi bărbaţii şi nu uita nicicând să le aducă acasă fie te-miri-ce flecuşteţe din cele ce se vând la sărbători prin bâlciuri, fie apă sfinţită, fie vreun muc de luminare, lucruri pe care le însoţea de binecuvântarea lui.

Or, printre alte ţărăncuţe pe care le băgase în seamă, se întâmplă să-i placă mai mult ca toate celelalte una pe nume Belcolore, nevasta unui muncitor care-şi zicea Bentivegna del Mazzo, şi care era într-adevăr o ţărăncuţă frumuşică şi proaspătă ca mărul, bine împlinită în trup şi oacheşă nevoie mare, făcută parcă anume să macine mai bine ca orişicare alta. Unde mai puneţi că ştia să cânte de minune bătând din tamburină: Apa se scurge în puhoaie şi să învârtească dansul c-o băsmă-luţă în mână, când se ivea prilejul. Şi, cum ziceam, prea-cuviosul se îndrăgosti aşa de tare de ea, că mai să-şi piardă mintea, şi cât e ziulica de mare nu făcea decât să umble brambura doar-doar s-o întâlnească. Iar când se nimerea s-o vadă duminica în biserică, slobozea câte un "Kirie" ori câte un "Sanctus" de-ai fi jurat că-i un măgar ce rage, când el, bietul, se străduia să pară un meşter neîntrecut la ghiers; iar dacă n-o vedea, nici că-i păsa de cele sfinte şi una-două mântuia cu slujba şi cu toate

celea. Oricum, ştia să facă astfel, încât nici Bentivegna, nici vreun vecin de-al lui, nu apucaseră să afle nimic de treaba asta. Şi, ca să i se vâre în suflet femeii, o cinstea din când în când cu câte un dar şi-i trimitea ba un mănunchi de usturoi abia cules – că dumnealui avea în grădina pe care şi-o lucra el singur un soi de usturoi cum n-avea nimeni în tot satul • -• ba câte un coşuleţ cu mazăre aleasă, ba câte o legătură de ceapă verde ori arpagic; iar când afla vreun prilej, după ce întâi o privea galeş, o agrăia cu vorbe dulci, dar dânsa, cam sălbăticuţă, se prefăcea că nu-şi dă seama şi se ţinea băţoasă; din care pricină preasfân-tul nu-i da de capăt nicidecum.

Or, într-o zi în amiaza mare, pe când cucernicul părinte umbla lela prin sat, se întâmplă să se întâlnească cu Bentivegna del Mazzo, care mâna din spate un catâr încărcat cu fel de fel de lucruri; drept care, agrăin-du-l, îl întrebă unde o pornise.

Ţăranul îi răspunse:

— Mă duc pân' la oraş, părinte, cu nişte treburi de-ale mele şi astea toate i le duc lui messer Bonaocorro 'da Ginestreto ca să m-ajute pentru – - naiba mai ştie, că eu nu ştiu – ce pricină a pus judecătorul să mă cheme printr-un slujbaş de-al lui.

Popa făcu voios:

_ Bine faci, fiule; te du cu binecuvântarea mea şi vezi de vino iute acasă; iar dacă te-ntâlneşti cumva cu alde Lapuccio ori Naldino, spune-le negreşit să vină să-mi aducă curelele pentru îmblăciu.

Bentivegna îi răspunse c-avea să facă întocmai; şi-n timp ce omul se îndrepta către Florenţa, preotul se chibzui în sinea lui că acu e vremea să-şi încerce norocul şi s-o caute pe Belcolore acasă. De aceea, luând-o la picior, nu se opri până la dânsa şi după ce intră înăuntru făcu:

_ Dea Domnul bine! Nu-i nimenea acasă?

Femeia, care era în şură, îl auzi şi zise:

_ Bine-ai venit, părinte! Da' ce cauţi pe căldura asta?

La care popa îi răspunse:

_ lac-am venit să stau oleacă cu dumneata de vorbă, dac-am văzut că omul ţi-i dus cu treabă la oraş.

Belcolore se scoborî din sură, se puse jos şi începu să cureţe nişte sămânţă de varză pe care Bentivegna o îmblătise tocma atunci.

Popa prinse a vorbi şi zise:

— Care va să zică, Belcolore, mă laşi cu dinadins să mor de dragul dumitale?

Nevasta începu să râdă şi zise:

— Ce-ţi fac eu, părinte?

— Nu-mi faci nimic, răspunse popa, da' nu mă laşi să-ţi fac nici eu ce-aş vrea şi ce-a rânduit Domnul.

La care Belcolore zise:

— Ei lasă, lasă, părintele! Da' ce, fac popii trebi ca astea?

— Te cred, ba chiar mai bine ca alţi bărbaţi, răspunse popa; şi de ce nu adică? Ba chiar mai mult; află că noi facem mai bine treaba asta. Şi ştii de ce? Pentru că noi nu măcinăm decât când apa învârte roata. Aşa că, dacă stai cuminte şi mă-nvoieşti să fac ce-mi place, are să-ţi fie bine, ascultă-mă pe mine!

Nevasta îi răspunse:

— Ce bine, părintele? Că doar te ştie toată lumea ce zgârie-brânză îmi eşti! La care popa zise:

— Nu ştiu cu ce să te îmbii. Cere tu singură: vrei poate niscaiva ciuboţele? Ori vreo podoabă cu beteală? Ori poate vrei de-o rochie? Spune tu singură ce vrei.

Femeia zise atunci:

— Uite ce e, părinte: din astea am destule. Dar, dacă mă iubeşti atâta, fă-mi un hatâr şi-s gata să-ţi fac şi eu pe voie.

Părintele îi răspunse:

— Spune ce vrei, că eu te-ascult.

Atuncea Belcolore zise:

— Sâmbătă trebuie să mă duc pân' la Florenţa, să dau înapoi nişte lână pe care am tors-o şi să-mi tocmesc roata de tors; iar dacă dumneata îmi dai cu împrumut cinci lire –

că de avut ştiu că le ai – - mi-oi scoate de la cămătar fusta cea roşie-vineţie şi cingă-toarea de zile mari pe care le-am adus în zestre, că, după câte vezi, din pricină că nu le am, nu mă pot duce nicăieri, nici la biserică măcar; iar dacă-mi dai bănuţii, pe urmă fac tot ce pofteşti.

Popa grăi:

— Aşa să-mi ajute Dumnezeu dacă îi am la mine. Da' uite, îţi făgăduiesc că până sâmbătă-ai să-i ai.

— Las' că ştiu eu cirie-mi sunteţi, răspunse Belcolore; de făgăduit, făgăduiţi, marea cu sarea, dar când la o adică, nu vă ţineţi niciodată de vorba dată. Crezi c-ai să faci cu mine cum ai făcut cu Biliuzza, pe oare ai dus-o cu palavre şi care a ajuns o târfă din pricina domniei-tale? Mă jur pe ce-am mai sfânt, cu mine n-o să-ţi meargă; dacă n-ai banii, mergi de-i adă.

— Fii bună • -• zise popa – şi nu mă fă să mă duc până acasă, acu că am avut norocul să te aflu, singurică; când m-oi întoarce s-ar putea să dau de cineva aicea şi n-am mai fi la largul nostru. Iar altădată nu ştiu, zău, de-oi mai avea prilej ca ăsta.

Femeia îi răspunse:

— Mă rog! Dacă pofteşti să mergi, atuncea du-te acuma; iar dacă nu, rabdă şi taci.

Popa, dacă văzu că Belcolore nu vrea să-i facă în voie fără de "salvum me fac"1, pe câtă vreme dumnealui ar fi dorit s-o facă "sine custodia"2, grăi:

— Tu nu vrei să mă crezi; de aceea am să-ţi las zălog giubeaua asta sinilie.

Femeia ridică obrazul şi zise:

— Asta? Ce plăteşte o ipingea ca asta?

Părintele făcu:

— Cum ce plăteşte? Auzi vorbă. Află c-a fost croită din cel mai scump postav de Flandra şi poate chiar mai scump decât îţi închipuieşti. Şi nu-s nici cincisprezece zile de când i-am dat lui Lotto, cel care vinde haine vechi, drept şapte lire-n cap pe ea; şi înc-am dobân-dit-o ieftin, căci după

spusa lui Buglietto, care ştii că se pricepe la ţesături din astea, am câştigat cinci bani la ea.

— Aşa? Se minună femeia. N-aş fi crezut. Ia dă-o încoace.

Preacuviosul, bietul, care şedea cu arcu întins, scoase giubeaua şi i-o dete. Iar dânsa, după ce dinţii o împături şi-o puse bine, făcu:

— Părinte, haide în şopru ăsta, că nimenea nu-l calcă în veci.

Şi intrară în şopron. Acolo, popa, răsfăţând-o cu pu-păciuni mai dulci ca mierea şi înrudind-o cu Cristos, se desfată cu ea o bucăţică bună şi apoi, plecând numa-n sutană – - de parc-ar fi slujit la nuntă – se întoarse iar la parohie.

Acasă însă, cugetând că mucurile de feştile pe care le aduna într-un an din mila credincioşilor nu făceau toate laolaltă nici barem două lire, îi păru rău de ce făcuse şi începu să se gândească cum ar putea să puie mâna pe haină fără să dea banii. Şi, cum era viclean din fire, găsi numaidecât mijlocul şi izbuti din plin. A doua zi fiind sărbătoare, trimise pe băiatul unui vecin de-al lui la monna Belcolore acasă, rugând-o să-i dea cu împrumut mojarul cel de piatră, fiindcă poftise la

1 Fă-mă sănătos (lat.) (n. t.).

2 Pară de pază (lat.) (n. t.).

Amiaz pe Binguccio del Poggio şi pe Nuto Buglietti şi-ar fi dorit să facă o zeamă cu mujdei. Femeia i-l trimise. Iar popa, pe înserate, anume către ceasul când bănuia că Bentivegna del Mazzo cinează cu femeia, îşi chemă diacul şi-i zise:

— Ia mojarul ăsta, du-te cu el la Belcolore şi spune-i: "Zice cuviosul că-ţi mulţumeşte pentru el şi că te roagă să-i trimiţi giubeaua pe care ţi-a lăsat-o băiatul drept zălog/'

Diacul luă mojarul şi se duse la femeie, pe care o află la masă cu bărbatul ei, aşa că puse jos mojarul şi îi ceru giubeaua, precum îl învăţase popa. Belcolore, când auzi una ca asta, dădu să zică oarece, însă bărbatul, înciudat, făcu:

— Te-"ai pus să-i iei zălog popii? Măi, ce ţi-aş trage una! Du-te şi dă-i-l iute, bătu-te-ar Dumnezeu de proastă; să nu te prind de-acu înainte că nu-i dai tot ce-ţi cere -• de-ar fi să-ţi ceară şi catârul – că-i vai de capul tău.

Belcolore se sculă bombănind, scoase giubeaua din-tr-o ladă şi i-o dădu diacului, zicând:

— Să-i spui cucerniciei-sale din partea mea că Belcolore se jură pe toţi sfinţii să nu-l mai lase în veci să bată în mojarul ei, că n-a ştiut să-i facă cinste precum s-ar fi căzut.

Diacul luă giubeaua şi repetă în faţa popii cuvintele femeii, la care dumnealui, râzând, făcu:

— Dac-o mai vezi să-i spui că, dacă ea nu-mi dă mojarul, nu-i dau nici eu pilugul. Aşa că suntem tot acolo.

Bentivegna crezu că nevastă-sa rostise vorbele acelea mânioasă fiind c-o suduise şi nu le luă în seamă. Dar ea se supără cu popa şi nu-i vorbi pân' la 'cules; pe urmă însă, tot speriind-o preacuviosul c-o trimite la caznele de veci în gura împieliţatului, de frică şi pentru niscaiva must şi câteva castane, se împacă şi nu o dată îşi mai făcu de cap cu el. Iar pentru cele cinci lire, pepa îi drese tamburina şi-i atârnă un zurgălău, iar dumneaei fu mulţumită.

Povestea a treia

Calandrino, Bruno şi Buffalmacco încearcă să găsească pe valea râului Mu<j~ none o piatră fermecată, căreia îi zice Elitropia. Calandrino îşi închipuie c-a găsit-o el şi se întoarce acasă încărcat de pietre; nevasta îl ocărăşte; el, înfuriat, o bate zdravăn şi apoi le povesteşte prietenilor ceea ce ei ştiau mai bine decât dânsul.

Isprăvindu-se povestea lui Pamfilo – de care doamnele făcură atâta haz, încât poate mai râd şi astăzi -regina îi porunci Elisei să spună mai departe, iar dânsa, care însă râdea de cele povestite, începu astfel:

— Nu ştiu, plăcute doamne, dac-am să izbutesc să stârnesc tot atâta haz cu istorioara mea, nu mai puţin adevărată decât plăcută, pe cât a stârnit Pamfilo cu-a lui; oricum, mă voi căzni s-o fac.

În oraşul nostru, cel veşnic plin de caraghioşi şi obiceiuri felurite, trăia acuma nu de mult un oarecare Calandrino, zugrav de felul lui, om cam sărac cu duhul şi cu apucături ciudate; şi Oalandrino acesta umbla mai toată vremea cu alţi doi zugravi, unul pe nume Bruno, iar celălalt Buffalmacco, doi hâtri buni de glumă, dar altfel oameni iscusiţi şi greu de tras pe sfoară, care se împrieteniseră cu Calandrino pentru că adeseori aveau prilejul să petreacă pe socoteala neghiobiei şi-a obiceiurilor lui. Tot pe la vremea aceea trăia la Florenţa un tânăr, băiat destoinic foarte şi mare meşter la de toate, viclean şi îndemânatic, pe nume Maso del Sag-gio, care, auzind şi el tot soiul de poveşti despre prostia lui Calandrino, ca să petreacă niţeluş, se hotărî să-i joace un renghi ori să-l îmbie a crede mai ştie naiba ce minune. Şi într-o bună zi, dând peste el din întâmplare în biserica Sân Giovanni si, văzându-l cum stă şi cască gura la zugrăvelile şi încrestăturile de pe firida care se afla deasupra altarului şi care nu de multă vreme fusese aşezată acolo, se chibzui că ăsta-i locul Şi vremea potrivită ca să-şi atingă ţelul. De aceea, după ce dinţii destăinui unui tovarăş cu care se afla acolo ce avea de gând să facă, se apropiară amândoi de locul un'de Calandrino şedea de unul singur şi, prefăcându-se amândoi că nici nu-l bagă în seamă, se apucară să vorbească despre virtuţile ascunse pe care le au unele pietre, despre care Maso turuia cu atâta iscusinţă, de-ai fi jurat că nu-i pe lume giuvaergiu mai priceput şi mai destoinic decât el. Calandrino, care trăgea cu urechea, de la o vreme se sculă şi, pricepând că nu e vorba de nici o taină la mijloc, se dădu binişor pe lângă dânşii, lucru de care Maso se bucură nespus. Şi, fiindcă omul nu se sinchisea de el, ci-i da înainte cu gura, Calandrino îl întrebă pe unde s-ar putea găsi asemenea pietre minunate. Maso îi răspunse că cele mai multe se găseau în Berlinzone, pământ în ţara bascilor, şi anume într-un sat căruia îi zicea Bengodi, unde viile erau legate cu cârnaţi, iar o gâscă te costa un ban, pe care mai primeai şi-o raţă pe deasupra; şi

mai era acolo un munte întreg de parmezan – zicea -• răzăluit de-a gata, deasupra căruia şedea un neam de oameni care n-aveau altă treabă decât să facă ravioli1 şi macaroane pe care să le pună la fiert în supă de claponi, iar mai la urmă să le azvârle la vale, în jos pe munte, şi ăla de prindea mai multe era mai câştigat; şi-n preajma muntelui curgea un râuleţ cu vin, un vin fără pereche în lume şi fără strop de apă într-însul.

— Halal de-aşa ţară! Se minună Calandrino. Da' cu claponii ăia pe care-i fierb ce se alege?

Maso îi răspunse:

— Îi papă bascii. Atuncea Calandrino zise:

— Ai fost vreodată în ţara aceea?

— Vreodată? Asta-i bună, răspunse Maso. Nu o dată, ci de mii de ori am fost.

La care Calandrino zise:

— Şi câte mile-s până acolo?

— Păi să tot fie cam vreo mie.

1 Un fel de colţunaşi cu carne sau cu brânză, care se fierb în supă (n. t.).

— Care va să zică-i mai departe decât ar fi până-n Abruzzi?

— Vezi bine, făcu Maso. Oleacă mai depărtişor. Calandrino, bietul, sărac cu duhul cum era, văzând că Maso nici nu râde, nici nu clipeşte barem la vorbele acestea, le socoti adevărate şi le dădu crezare cum dai oricărui adevăr care-şi vădeşte limpede şi fără înconjur faţa. De aceea zise:

— Din păcate e prea departe pentru mine! Dar dac-ar fi mai la îndemână, zău că m-aş duce o dată, cu tine împreună, nu de alta, dar să văd şi eu macaroanele cum fac la tumbe şi să mănânc pe săturate. Da' fă bine şi spune-mi, pe aicea pe la noi nu se găseşte nici o piatră din alea fermecate?

La care Maso zise:

— Ba da şi încă două soiuri cu straşnice virtuţi: un soi îs pietrele alea tari din Settignano şi Montisci, cu care faci

făină dacă le pui la moară; d-aia se zice acolo, prin ţările alea depărtate, că mila vine de la Domnul şi pietrele de moară din Montisci şi Settignano; da' vezi c-aici la noi atâtea pietre d-astea sunt, încât îşi pierd din preţ, după cum şi la ei îşi pierd din preţ smaraldele, fiindcă p-acolo-s munţi întregi, mai mari ca muntele Morello, care scânteiază noaptea de te cruceşti nu alta. Şi află că de-ar fi vreunul să şlefuiască bine, până ce nu sunt găurite, pietrele astea tari, din care se fac pietre de moară, şi să le înşire pe o aţă, ar căpăta bani grei pe ele, dacă le-ar duce la sultan. Cât despre celălalt soi de pietre, cărora noi, giuvaergiii, le zicem Elitropia, acelea-s nişte pietre cu însuşiri şi mai grozave: oricine poartă în sân o pietricică d-alea, nu poate fi văzut de nimeni acolo unde nu-i. Atuncea Calandrino zise:

— Măi, ce mai pietre minunate! Da' astea de la urmă pe unde se găsesc?

Maso îi răspunse că în Mugnone.

— Şi cum e piatra asta? E mare ori e mică? Şi ce culoare are? Îl întrebă Calandrino.

Maso îi răspunse:

— Aşa şi-aşa. Sunt unele mai măricele şi altele mai mici. Da' toate-s negricioase.

— Decameronul voi. ni – cd.

Calandrino, care îşi vârâse bine în cap toate ama şi toată dimineaţa şi-o irosi cilor ' din" stradT V" ^^ amindO1 la mănăstirea mai-

— HVafil/- "l _ cei mai bogaţi bărbii ht" "r^"^' c. 1UbL să devenim de la un oSl vredni? D? ^ ^ ' am auzit Mugnone se află o ofatr^f ^crederea, c-aicea în la ţie, nici dra^l. ^u fe ^^n ' ^ Care'. Dac-° – - nim întru căutarea e" acnm f- -? Cf- 6a-aŞ Z1CS S-° P°r-cumva să ne-o ia aSi TnaTntP 4" mtlrzier!'. ca nu care doială, fiindcă eu ştiuMr^ Ş ° găsim fără îngăsi-o, ce alta am'St^4^^^^^ – în punga şi sa ne ducem la zarafi – care Iţit ţin pe mese movile de florini şi areinH • – > cât om putea. Că nimeni n ^ farSinP – Şi "a furăm chip ne îmbogăţim pe da^a^ -t Vf- ' Şi într-acest cât

e ^ua de lungă şi de m? ^' ^ Să trebuia^ă pereţii, aşa cum f S melcul. " M St9m Să
• i-^ T" _
P"* sinea vremea ne aceea îi răspunse ascundel E(tm) ducem s-o căutăm.
— Da' cum e piatra? Zise Bruno.
— Să vezi, răspunse Calandrino. Sunt unele mai mân Ş1 altele mai mici, dar la culoare toate-s negre, de 18 aceea, după socotinţa mea, as zice să le strângem pe toate cele negre, până ce-om da de ea. Haidem, să nu mai pierdem vremea.
— Ci stai oleacă, zise Bruno.
Şi, întorcându-se către Buffalmacco, făcu:
— Are dreptate Calandrino. Dar nu e vremea acu pentru o treabă ca aceasta, căci soarele e în crucea amiezii şi cum răzbeşte în albie usucă toate pietrele; de aceea alea care-s negre în zori, când nu sunt dogorite, acum la ceasul ăsta ni s-or părea că-s albe. Ba pe deasupra astăzi, cum e şi zi de lucru, trebuie să fie tare multă lume în vale la Mugnone şi s-ar putea, văzându-ne, să ghicească ce căutăm acolo şi să se apuce şi ceilalţi să caute piatra cu pricina; iar de le pică lor în mână, noi pierdem tot şi nu de alta, ci numai fiindcă ne-am grăbit. Eu cred, de vă învoiţi şi voi, că asta-i treabă de făcut în zorii dimineţii, că poţi deosebi mai bine culorile la pietre, şi nu în zi de lucru, ci-n zi de sărbătoare, ca să nu fim văzuţi de nimeni.
Buffalmacco găsi de bună povaţa lui Bruno şi Calandrino aşijderi; drept care câteşitrei căzură la învoială ca în dimineaţa următoarei duminici să pornească în căutarea pietrei. Calandrino însă îi rugă stăruitor să nu care cumva să sufle o vorbă despre asta, căci cel ce îi spusese taina îl juruise s-o păstreze. Iar după aceea se apucă să le înşire ce auzise despre ţinutul Ben-godi, jurându-se că spune drept.
Rămaşi singuri, Bruno şi Buffalmacco se sfătuiră între ei cum să urzească treaba. Calandrino aşteptă ca pe jăratec ziua de duminică, iar când veni în sfârşit, scu-lându-se de

mânecate, îşi adună tovarăşii şi luând-o pe la poarta Sân Gallo, coborâră în valea râului Mugnone, unde începură câteşitrei să umble în sus şi-n jos în căutarea pietrei. Calandrino, ca cel mai avântat, mergea înaintea celorlalţi si, ţopăind când ici când colo, cât ce zărea o piatră neagră se năpustea asupra ei şi şi-o vâra în sân. Bruno şi Buffalmacco călcau pe urma lui şi adunau şi ei ici una, colo alta. Ci Calandrino, tot strângând, se pomeni nu după mult cu sânul plin de pietre; drept care, ridicându-şi poalele cămeşii, care era destul de largă, le prinse bine în brâu şi cit ai zice "vai" îşi în-cărcară şi poala; apoi, nu după multă vreme, făcu şi din giubeică o traistă şi o umplu şi pe aia. Bruno şi Buffalmacco, văzându-l încărcat de pietre, cum se făcuse şi de amiaz, se apucară să vorbească precum se înţeleseseră mai dinainte încă, şi ca atare Bruno zise:

— Da' unde-i Calandrino?

Buffalmacco, care îl vedea doar bine, acolo la doi paşi de el, se răsuci căutându-l la dreapta şi la stânga şi într-un târziu răspunse:

— Habar n-am unde poate fi. Doar mai înainte era aici.

La care Bruno zise:

— Se poate, nu zic ba, dar sunt încredinţat că acu trebuie să fie acasă, unde mănâncă de amiaz şi-n schimb pe noi ne lasă aici, să ne prostim căutând la pietre.

— Aşa ne trebuie, zise celălalt. Bine-a făcut că ne-a amăgit şi ne-a lăsat aicea baltă, de vreme ce-am fost nătărăi şi l-am crezut ca prostii. Care altul mai neghiob ca noi ar fi putut să creadă c-o piatră cu atari virtuţi se află tocmai în Mugnone?

Calandrino, când i-auzi vorbind aşa, crezu că în sfâr-sit dăduse peste piatra cu pricina şi mulţumită virtuţilor ei minunate tovarăşii lui nu-l vedeau, deşi se afla sub ochii lor. De aceea, bucurându-se peste măsură de norocul care dăduse peste dânsul, fără să spună o vorbă, se hotărî să se întoarcă şi de aceea o luă din loc şi se porni spre casă. Văzându-l că se duce, Buffalmacco zise către Bruno:

— Ce facem, vere? Nu plecăm?

— Ba hai şi-om merge, zise Bruno, da' jur pe Dumnezeul meu că n-o să-şi bată joc de mine a doua oară Calandrino. Şi de mi-ar fi la îndemână, cum mi^a fost toată dimineaţa, ţi l-aş atinge pe la glezne cu una din pietrele astea, de şi-ar aduce aminte şi-o lună întreagă de păcăleala ce ne-a tras.

Şi n-apucă să zică bine că şi înşfacă o piatră şi az-vârli cu ea în picioarele lui Calandrino, care simţind durerea până în rărunchi, chirci piciorul şi începu să sufle tare, dar fără să se vaite, şi merse mai departe.

Buffalmaoco mi-ţi apucă şi el o piatră din cele adunate şi zise către Bruno:

— Vezi pietricica asta? Ajunge-l-ar pe Calandrino cât ai clipi, în spinare!

Şi dându-i drumul îi arse una, dar zdravănă de tot, în şale. Într-acest chip, dintr-una într-alta, tot asmu-ţindu-l de la spate cu pietre, urcară valea şi ajunseră la poarta Sân Gallo. Acolo, după ce aruncară pietroaiele adunate, se opriră oleacă să vorbească cu vameşii de strajă, iar dânşii, aflând despre ce-i vorba, se prefăcură a nu-l vedea pe Calandrino şi stricându-se de râs îl lăsară să treacă nestingherit poarta. Calandrino nu zăbovi deloc pe drum, ci merse ţintă acasă, la doi paşi de Ungherul Morii. Şi atâta de prielnică se arătă şotiei soarta, încât în timp ce urca din vale şi străbătu oraşul, nimeni nu-l agrăi, cu toate că în drum se întâlni cu câţiva oameni, puţini ce-i drept, căci cei mai mulţi mâncau de amiaz la ora aceea.

Ajuns acasă intră înăuntru, aşa încărcat cum se afla. Nevastă-sa, femeie frumoasă şi isteaţă, pe nume monna Tessa, se afla din întâmplare tocmai în capul scărilor; si, înciudată cum era că întârziase atâta, când îl văzu că vine se apucă să-l ocărască, zicând:

— Bin' că te-aduce dracu acasă! Toţi îs mâncaţi de-amiiaz când te trezeşti şi tu să vii.

Când Calandrino o auzi şi pricepu că-l vede, făcu plin de obidă şi de durere:

— Lua-te-ar dracu, femeie blestemată! Care va să zică aici erai? M-ai mâncat fript de data asta. Da' las' că ţi-oi plăti-o eu cu vârf şi îndesat.

Şi, după ce urcă şi-şi lepădă povara într-o săliţă, sus, se repezi la dânsa şi apucând-o de cosiţe, o azvârli pe jos şi începu să-i care la pumni şi la picioare, lo-vind-o orbeşte în cap, în sale, pe unde apuca: degeaba se ruga femeia cu mâinile împreunate; până ce n-o snopi în bătaie, zdrobindu-i toate oasele şi până ce nu-i smulse şi cel din urmă fir de păr, nu se clinti de lângă dânsa.

Bruno şi Buffalmacco, după ce râseră o bucată cu vameşii porţii Sân Gallo, porniră agale pe urmele lui Calandrino. Şi, ajunşi la poarta casei lui, auziră de jos ce mamă de bătaie îi mai ardea nevesti-şi; drept care, prefăcându-se că tocmai în clipa aceea pică, strigară după el de jos. Calandrino ieşi la fereastră roşu la faţă, năduşit şi frânt de oboseală şi îi rugă să vie sus. Bruno şi Buffalmacco, făcând pe îngrijoraţii, urcară până sus la el şi văzură odaia plină de pietre, iar într-un colţ pe biata Tessa, care plângea amarnic, cu părul răvăşit, cu rochia sfârtecată şi cu obrazul însângerat şi plin de vânătăi; iar într-un alt ungher pe Calandrino stând pe un scaun, ca omul frânt de osteneală, cu straiele ca vai de lume şi gâfâind din greu. Şi, după ce priviră la ei şi-n jur o vreme, grăiră:

— Ce mai e şi asta? Vrei să zideşti ceva de-ai adunat atâtea pietre?

Iar mai pe urmă adăugară:

— Da' monna Tessa ce-are? S-ar zice c-ai bătut-o. Ce înseamnă toate astea?

Calandrino, frânt de povara pietrelor pe care le că-rase, de mânia îndrăcită cu care îşi altoise nevasta şi de supărare, fiindcă îşi scăpase ca un prost norocul printre degete, nu era în stare să-şi adune minţile ca să răspundă desluşit. De aceea, văzându-l că tace, Buffel-macco o luă de la capăt zicând:

— Măi Calandrino, dacă erai mânios din altă pricină pe noi, nu se cădea de fel să ne batjocoreşti aşa cum ne-ai batjocorit, că după ce ne-ai dus cu tine ca să căutăm piatra aia rară, ne-ai lăsat baltă acolo ca pe nişte caraghioşi şi te-ai întors fără un cuvânt. Să ştii că păcăleala asta ne-a supărat din cale-afară şi are să fie ultima din câte ne-ai mai tras. De bună seamă ultima.

La vorbele acestea Calandrino răspunse:

— Fraţilor, nu vă supăraţi, că lucrurile stau altminteri de cum vi le-aţi închipuit voi. Eu, vai şi amar de mine, găsisem piatra aceea. Şi, ca să fiţi încredinţaţi că nu minţesc, să ştiţi că atunci când voi tot întrebaţi de mine şi mă căutaţi în jur, eu mă aflam acolo, la doi-trei paşi de voi; iar dac-am văzut că plecaţi şi nu mă vedeţi, v-am luat-o înainte şi abia adineauri am sosit, puţin înaintea voastră.

Şi luând-o de la capăt, le povesti de-a fir-a-păr tot ce făcuseră acolo şi ce vorbiseră între ei, arătându-le şi vânătăile cu care se alesese pe la călcâie şi pe spinare de pe urma pietrelor azvârlite de dânşii. Pe urmă îi dădu înainte zicând:

— Iar când am trecut poarta cu toate pietrele astea în sân, nici pâs nu mi-a zis nimeni, deşi ştiţi şi voi bine ce plicticoşi şi uricioşi sunt vameşii aceia, care vor cu tot dinadinsul să-şi vâre nasu-n tot ce duci. Ba pe deasupra m-am întâlnit pe drum şi cu niscaiva prieteni, cari totdeauna m-agrăiesc şi mă poftesc să beau cu ei şi totuşi n-a fost unul să-mi deie ziua bună, pentru că ei nu mă vedeau. De-aici, când am ajuns acasă, împieliţata asta de cutră blestemată mi s-a făcut înainte şi m-a văzut; ea singură. Şi nu e de mirare, că, precum ştiţi, muierile dezleagă orice farmec şi alungă orice însuşire din cele câte zac în lucruri. Şi tocmai când să zic şi eu că-s cel mai norocos bărbat din tot oraşul ăsta, m-am pomenit mai oropsit ca orişicare altul; de aceea am căptuşit-o de să mă ţie minte şi nu ştiu, zău, ce mă opreşte să n-o omor pe dată. Afurisit să fie ceasul când am văzut-o prima oară şi când mi-a pus picioru-n casă. Şi aprinzându-

se din nou, fu cât p-aci să sară şi să-i mai ardă o bătaie. Bruno şi Buffalmacco făceau, ai naibii, pe miraţii şi îi dădeau dreptate lui Calandrino, deşi în sinea lor abia se stăpâneau să nu pufnească în râs. Dar, când văzură că se scoală mânios ca s-o mai bată o dată, se ridicară şi-l opriră, spunându-i că nu ea, ci el era de vină, el care ar fi trebuit să-i spună dinainte să nu i se arate în ziua aceea în faţă, dacă ştia că femeile dezleagă orice farmec; iar dacă Dumnezeu nu-i trimisese gândul ăsta era ori fiindcă soarta lui era să nu se norocească, ori fiindcă se gândise să-şi însele tovarăşii, pe care ar fi trebuit să-i înştiinţeze de norocul care dăduse peste dânsul. Şi după multe alte vorbe, într-un târziu, cu chiu cu vai, îl împăcară cu nevasta şi plecară de la dânsul, lăsându-l îngândurat în casa plină de pietre.

Povestea a patra

Canonicul din Fiesole iubeşte o văduvă, căreia nu-i e drag; crezând că se culcă cu dânsa, se culcă c-o slujnică de-a ci şi-i prins de episcopul care fusese adu.? De faţă de către fraţii doamnei.

Elisa îşi isprăvise povestea, ascultată cu mare plăcere de către toată ceata de cavaleri şi doamne, când regina, Întorcându-se către Emilia, îi arătă c-ar fi dorit să spună dânsa mai departe. Emilia începu pe dată:

— Vrednice doamne, după câte îmi amintesc, în multe din poveştile istorisite până acum s-a dovedit cu prisosinţă ce mult ne bat la cap, pe noi femeile, preoţii, călugării şi îndeobşte popii; dar, fiindcă în legătură cu treaba asta nu e chip să dai de fundul sacului oricât ai povesti, vreau să vă spun şi eu o istorioară despre un preot, care dorea cu dinadins, cu voia ori fără voia ei, să i se vâre pe sub piele unei femei de neam, care, fiind înţeleaptă foarte, îl răsplăti cum merita.

După cum ştiţi cu toatele, Fiesole, a cărui coastă o poţi vedea de aici, a fost pe vremuri un oraş măreţ şi cu vechime mare, din care pricină a avut întotdeauna un episcop şi îl

mai are şi acum. Acolo, în preajma catedralei, o văduvă de neam, Piccarda după nume, avea o moşioară a ei si~o casă nu prea mare; or, fiindcă doamna nu era din cale-afară de bogată, îşi petrecea cea mai mare parte a anului în căsuţa aceea, împreună cu doi fraţi de-ai ei, băieţi curtenitori şi foarte cumsecade. Şi cum umbla adesea pe la biserica amintită, fiind încă foarte tânără, frumoasă şi plăcută, canonicul se îndrăgosti cu atâta patimă de dânsa, încât nu-şi mai găsea odihnă nicăieri; şi după câtva timp avu îndrăzneala să se ducă şi să-i destăinuiască singur dorinţa lui, rugând-o să nu se împotrivească iubirii ce-i purta şi să-l iubească şi ea aşa precum o iubea el.

Era canonicul acesta cam bătrâior de ani, dar tare tânăr la simţire, cutezător, semeţ şi foarte plin de sine, cu un fel de a fi dezgustător şi cu apucături greţoase, într-un cuvânt aşa scârbos şi urâcios de felul lui, că nimeni nu-l putea înghiţi; şi, de-i era cuiva mai nesuferit, apoi doamnei îi era în primul rând, căci dânsa, nu doar că nu-l putea înghiţi, da-l şi ura cu străşnicie. De aceea, înţeleaptă fiind, îi spuse după cum urmează:

— Că mă iubeşti, părinte, asta ar putea să mă în-cânte; şi eu trebuie să te iubesc şi bucuros voi face-o; ci între iubirea dumitale şi a mea nu trebuie să se în-tâmple nimica necinstit. Dumneata eşti părintele meu sufletesc, eşti preot şi te apropii binişor de pragul bă-trâneţii, lucruri care trebuie să te îndemne spre curăţenie şi spre cinste; pe de altă parte eu nu mai sunt o copilă pe care o prind atare fleacuri, ci sunt o văduvă, şi ştii şi dumneata, desigur, cât de cinstită i se cere să fie unei văduve. Să-mi fie cu iertare dar, dă-n felu-n care vrei domnia-ta eu niciodată nu voi primi să te iubesc şi nici nu vreau ca dumneata să mă iubeşti astfel. Canonicul, văzând că deocamdată nu putea scoate mai mult de la femeie, nu se arătă mirat şi nici nu se dădu bătut, ci cu îndrăzneala lui neruşinată o mai pisă încă de multe ori, şi cu scrisori, şi cu solii, şi chiar cu vorba uneori, când o vedea în biserică. Drept care doamna, socotind purtarea lui din cale-

afară de neplăcută şi urâtă, se gândi să scape de el plătindu-i după merit, dacă altminteri nu putea; dar nu se încumetă să facă nimic până ce nu se sfătui dinţii cu fraţii ei. De aceea, după ce le spuse cum se purta canonicul şi ce avea de gând să facă, primind întru aceasta încuviinţarea lor, după câteva zile se duse la biserică, precum îi era obiceiul. Canonicul, cât ce-o văzu, se duse drept la dânsa şi intră cu ea în vorbă, nestingherit, ca de obicei. Femeia, văzându-l că se apropie, îl întâmpină cu surâsul pe buze şi după ce se traseră mai la o parte, într-un colţ, şi după ce sfinţia-sa îi spuse iar aceleaşi lucruri, femeia suspină adânc şi zise:

— Părinte, am auzit de multe ori spunându-se că nu-i cetate, oricât ar fi de întărită, să n-o poţi cuceri, dacă te ţii de ea şi zi de zi o ataci; şi de adevărul ăsta îmi dau prea bine seama, căci, mi s-a întâmplat chiar mie. Atâta te-ai ţinut de capul meu cu vorbe dulci, cu gesturi drăgăstoase şi fel de fel de lucruri, încât m-ai făcut să renunţ la hotărârea mea şi, fiindcă-ţi sunt aşa de dragă, iată-mă gata să-ţi fac voia şi să mă culc cu dumneata.

Canonicul, prea bucuros, îi zise:

— Doamnă, mare mulţumită; la drept vorbind mă şi miram cum de-ai putut atâta vreme să mi te împotriveşti, căci până acum, cu altele, n-am mai păţit aşa ceva. Ba dimpotrivă, nu o dată mi-am zis în sinea mea că dacă femeile ar fi de argint, n-ar face nici doi bani, fiindcă niciuna barem nu s-ar împotrivi încercării. Dar să lăsăm deoparte asta; spune mai bine când şi cum putem să ne întâlnim.

Femeia îi răspunse:

— Părinte dragă, oricând, la orice ceas pofteşti, fiindcă eu n-am bărbat ca să trebuiască să-i dau seama de nopţile mele; dar unde, asta nu mai ştiu.

— Cum aşa? Se miră canonicul. De ce nu în casa dumitale?

Femeia îi răspunse:

— Părinte, dumneata ştii bine că eu am doi fraţi tineri, care-şi aduc acasă, fie că e ziuă ori e noapte, tot felul de

prieteni şi casa mea nu-i mare; de aceea nu ne putem întâlni la mine decât de-ar fi să nu vorbim şi să tăcem ca muţii ori să orbecăim ca orbii pe întuneric; aşa s-ar mai putea, nu zic ba, fiindcă ei niciodată nu vin la mine în odaie; dar vezi că odaia lor e aşa de aproape de a mea, că nu e chip să spui o vorbă, cât de încet ai spune-o, fără să fie auzită.

Canonicul îi zise atunci:

— Fie şi-aşa o noapte ori două, până ce m-oi gândi unde-am putea să ne-ntâlnim mai în largul nostru.

Femeia îi răspuse:

— Fă cum gândeşti, părinte; eu nu-ţi cer altceva decât să păstrezi bine taina, astfel încât să nu se ştie nimica, niciodată.

Canonicul răspunse:

— N-ai grijă despre asta, doamnă, si, dacă poţi, vezi fă ceva să ne întâlnim la noapte.

— Bine, făcu femeia.

Şi, după ce îi spuse când şi în ce fel să vie, se despărţi de el şi se întoarse acasă.

Acu, avea femeia noastră o slujnică, nu prea tânără, şi care avea o faţă aşa urâtă şi pocită cum nu s-a mai văzut pe lume; nasu-i era turtit, gura strâmbată într-o parte, buzele groase, dinţii mari şi încălecaţi care încotro, ba pe deasupra, sărăcuţa, era şi cam saşie şi pururi cu scursori la ochi şi verde-galbenă la faţă, de parcă nu la Fiesole, ci drept la Sinigaglia ar fi şezut în timpul verii. Şi peste toate astea mai era şi şchioapă de-un picior şi damblagită oleacă de-o lături a trupului. Fusese botezată Ciuta; dar, fiindcă era aşa pocită la faţă, toată lumea nu-i mai zicea decât Ciutazza. Cât despre felul ei de-a fi, după ce că era aşa de slută, mai era şi răutăcioasă. Doamna puse s-o cheme deci tocmai pe Ciuta asta, şi-i zise:

— Ascultă aici, Ciutazza, dacă la noapte îmi faci un bine, te alegi din parte-mi c-o cămaşă de toată frumuseţea.

Ciutazza, când văzu că-i vorba de-o cămaşă, răspunse:

— Doamnă, dacă-mi dai cămaşa, m-arunc şi-n foc, nu altceva.

— Bine, grăi femeia. Vreau dar ca-n noaptea asta să mi te culci în patul meu cu un bărbat şi să-l dezmierzi, dar ai de grijă nu cumva să sufli vreun cuvânt, ca nu cumva să te audă fraţii mei care dorm alături în odaie; pe urmă am să-ţi dau cămaşa.

La care slujnica răspunse:

— Dacă-i de lipsă, doamnă, dorm şi cu şase, nu numai cu unul.

Când se însera, preacuviosul veni acasă la femeie, după porunca dată. Fraţii doamnei, după înţelegerea avută cu dânsa, se aflau alături în odaia lor şi sfătuiau ei înde ei ca să-i audă popa; drept care el intră tiptil şi pe întuneric în odaie, după povaţa doamnei, şi se culcă în pat cu Ciutazza lângă el, pe care doamna o învăţase tot ce trebuia să facă. Cuvioşia-sa, crezând că stă lângă iubită, cuprinse în braţe pe Ciutazza si, fără a scoate o vorbă, se apucă să o sărute şi ea aşijderea pe dânsul; după care popa începu să se desfete cu meia, făcându-se stăpân pe bunurile la care râvnise de atâta amar de vreme.

După ce mântui cu bine treaba asta, doamna le porunci fraţilor ei să facă dânşii restul, precum se înţe-i leseseră. Fraţii, ieşind tiptil din casă, o luară către piaţă şi acolo soarta îi ajută mai mult decât nădăjduiau, 1 cum era tare cald afară, episcopul pusese să-i caute chiar pe ei, ca să se ducă împreună până la ei acasă într-o plimbare şi acolo să bea un păhărel de vin. Dar când văzu că vin spre el, le spuse ce pofteşte şi-o luară încetişor spre casă. Acolo, aşezându-se într-o grădiniţă răcoroasă, plină de torţe aprinse, bău cu mare desfătare dintr-un vin bun de-al lor. Tinerii îl lăsară să-şi beie în tihnă vinul şi după aceea îi spuseră:

— Cuvioşia-ta, de vreme ce-ai binevoit să vii până la noi şi să calci pragul casei noastre în care aveam de gând să te poftim chiar noi, ai bunătatea şi ne lasă să-ţi arătăm ceva.

Episcopul răspunse că îi ascultă bucuros; atuncea unul dintre fraţi punând mâna pe-o torţă şi aşezându-se înainte, o luă cu toţi ceilalţi pe urme, în frunte cu episcopul, către odaia unde preacuviosul canonic îşi petrecea cu slujnica.

Grăbit s-ajungă cât mai iute, popa încălecase grabnic şi, până a nu da peste el episcopul cu toţi ceilalţi, el călărise la mai bine de trei leghe încheiate; drept care acu trudit săracul, se odihnea cu Ciuta în braţe, cu toată zăpuşeala care domnea în odaie. Tânărul, după ce intră cu torţa aprinsă în mână, i-l arătă episcopului pe canonic, care dormea cu slujnica în braţe, între acestea, dumnealui trezindu-se din somn şi dând cu ochii de lumină şi de toţi oamenii aceia care şedeau în jurul lui, vârî capul sub plapumă înfricoşat şi ruşinat. Episcopul îi azvârli cuvinte de ocară şi îl sili să-şi scoată capul din aşternut şi să se uite cu cine se culcase. Canonicul, când pricepu păcăleala doamnei, pe de o parte de ciudă, iar pe de alta de ruşine, prinse a se văieta ca cel mai mâhnit om din toată lumea asta. Şi, după ce se îmbrăcă, la porunca episcopului fu trimis sub pază bună acasă, ca să se pocăiască acolo cu straşnice canoane de răul săvârşit.

Pe urmă preasfinţia-sa dori să ştie cum anume se întâmplaseră acestea şi cum de popa se culcase tocmai cu slujnica Ciutazza. Fraţii doamnei îi povestiră împrejurarea de la capăt, iar dânsul, auzind aşa, o lăudă mult pe femeie şi aşijderi şi pe fraţii ei, care ştiuseră să deie răsplata cuvenită popii, fără să-şi spurce mâinile cu sânge preoţesc.

Episcopul îl sili pe popă să-şi plângă patruzeci de zile la şir păcatul săvârşit; dar ciuda îl sili să-l plângă mai mult de patruzeci şi nouă, pe lângă faptul că mult timp nu mai putu ieşi pe stradă fără să nu fie arătat cu degetul de toţi ştrengarii, care strigau pe urma lui: "Uite-l pe ăla care s-a culcat cu Ciutazza!", treabă ce-l supăra aşa de tare pe canonic, încât era mai-mai să-şi piarză minţile, sărmanul. Iată dar în ce chip femeia aceea iscusită se descotorosi de

obraznicul de popă, iar sluta de Ciutazza se alese c-o cămaşă şi cu o noapte fericită.

Povestea a cincea

Trei tineri îi trag izmenele unui judecător venit la Florenţa din provincia Le Marche, în timp ce el, din jilţul lui, ţinea judeţ la pricini.

Emilia îşi isprăvise povestea şi văduva cu pricina fusese îndeobşte lăudată, când regina, privind către Fi-lostrato, îi spuse:

— E rândul tău acum.

Filostrato răspunse că-i gata şi începu astfel:

— Plăcute doamne, tânărul pe care l-a amintit adineaori Elisa, Maso del Saggio adică, mă îndeamnă să renunţ la istorioara pe care aveam de gând să v-o spun, pentru a istorisi în schimb o altă povestire, în care e vorba despre el şi câţiva prieteni de-ai lui; şi chiar dacă povestea asta e oarecum mai deşucheată, fiindcă se spun în ea o seamă de cuvinte pe care voi, femeile, vă ruşinaţi să le rostiţi, eu totuşi am s-o spun, fiind peste fire de hazlie.

După cum ştiţi şi dumneavoastră, în oraşul nostru se pripăşesc destul de des guvernatori veniţi din Le Marche, de obicei oameni lipsiţi de orice îndrăzneală, nişte calici care duc o viaţă aşa de mizerabilă şi atât de strâmtorată, încât erişice faptă de-a lor pare că nu-i decât cărpăno-şie; si, fiindcă sunt cu toţii din fire nişte puchinoşi şi nişte zgârie-brânză, aduc cu ei juzi şi notari de care ai zice mai curând că vin de la coarnele plugului sau drept de la vreo cizmărie decât din şcolile de legi. Or, într-un rând, unul din ei, care venise ca primar, adusese după sine, printre mulţi alţi judecători, pe unul ce-şi zicea pe nume messer Nicola da Sân Lepidio şi care arăta mai degrabă a tinichigiu decât a altceva; şi printre ceilalţi juzi el fu ales să dea judeţ la pricinile cu omor. Or, cum adeseori se întâmplă ca oamenii, deşi n-au treabă, să meargă pe la tribunal doar ca să caste gura, Maso del Saggio într-o zi, căutând pe un prieten de-al lui, trecu şi el pe acolo; şi dând din întâmplare cu ochii de

messer Nicola, cum chipul lui de nătărău i se păru nou în oraş, se apucă să-l cerceteze din cap până în picioare. Văzu deci, ca atare, blăniţa unsă şi jegoasă ce-i căptuşea scufia, peana şi călimara ce-i atârnau la brâu, pulpanele cămeşii ce-i spânzurau de sub giubeică, precum şi alte multe lucruri ce nu le vezi la oamenii cejs puşi la rând şi-s îngrijiţi; dar printre toate acestea mai văzu una care, după părerea lui, le punea vârf la celelalte şi anume o pereche de izmene, pe care – - cum judecătorul şedea pe scaun şi hainele i se crăpau în faţă, fiindcă erau prea strimte – - avu prilejul să le cerceteze în voie şi să vază că fundul lor îi ajungea aproape până la pulpe. De aceea nu mai pierdu vremea uitân-du-se la ele, ci, părăsind gândul cu care intrase în tribunal, se apucă să caute doi prieteni buni de-ai lui, unul pe nume Ribi, iar celălalt Matteuzzo, la fel de năzdrăvani şi de poznaşi ca el, şi după ce-i găsi le spuse:

— Băieţi, dacă vi-s drag, veniţi cu mine pină aici, la Casa judecăţii şi-am să v-arăt o nătăfleaţă cum n-aţi văzut de când sunteţi.

Şi ducându-se cu ei la tribunal, le arătă pe jude şi izmenele lui. Flăcăii încă de departe se puseră pe râs văzându-l; şi apropiindu-se de podiumul pe care sta judecătorul, văzură că era uşor să te strecori sub el şi că podeaua peste care îşi sprijinea picioarele avea o gaură la mijloc, prin care ai fi putut să treci fără prea mare greutate mâna cu braţ cu tot. Văzând aşa, Maso făcu:

— Băieţi, haideţi să-i tragem izmenele de tot, că doar nu-i lucru mare.

Tovarăşii lui Maso se lămuriră iute cam cum trebuia făcută treaba, aşa că puseră la cale ce aveau să facă şi să zică şi-a doua zi de dimineaţă se întoarseră la tribunal şi aflară sala înţesată de lume. Matteuzzo, fără să-l vadă nimeni, se strecură sub podium şi merse drept la locul unde-şi ţinea judecătorul picioarele pe scândură. Maso se trase lângă jude şi apucându-l de giubeică – în timp ce Ribi îl trăgea şi el de partea cealaltă – prinse a striga:

— Messere, ascultă aici, messere! Te rog ca pe unul Dumnezeu, pune-l iute pe pungaşul ăsta, până n-o şterge el de-aici, să-mi dea înapoi perechea de încălţări ce mi-a furat-o şi-acu tăgăduieşte, deşi nu-i nici o lună de când l-am prins chiar eu că le dădea la pingelit.

Ribi pe de altă parte striga şi el în gura mare:

— Nu-l asculta, messere, că minte, puşlamaua; mă învinuieşte pe mine că i-am furat ciubotele, pe care le am de atâta vreme, numai fiindcă m-am dus la el să-i cer să-mi dea înapoi un cufăr pe care mi l-a şterpelit. Şi, dacă nu mă crezi, pot să-ţi aduc şi martori, pe Trecea aia din vecini, pe Grassa care vinde maţe şi pe-o măturătoare care adună gunoiul de către Santa Măria până la Verzaia şi care l-a văzut când se întorcea din sat.

Dar Maso nu-l lăsă să spuie, ci se vârî în vorba lui strigând, iar Ribi şi mai tare. Şi în timp ce judele, în picioare, se tot trăgea spre ei ca să-i audă desluşit, Matteuzzo se folosi de acest prilej şi vârând mina prin! Podea, prinse izmenele de fund şi i le trase în jos] Izmenele alunecară cât ai clipi din ochi, căci judecătorul era slăbuţ şi tare desălat. Iar el, simţind că-i lunecă, şi neştiind ce se întâmplă, dădu să-şi tragă hainele ca să se acopere în faţă şi să se aşeze, însă Maso şi Ribi, care îl trăgeau zdravăn, ţineau de el zbierând de zor:

— Mă faci de râs, messere, dacă nu vrei să-mi faci dreptate şi să m-asculţi, ci te găteşti să pleci într-altă parte; că doar pentru un fleac ca ăsta nu-i obiceiul pe la noi să se întocmească scripte.

Şi tot zicând aşa, atâta mi ţi-l traseră de poalele giu-beicii, până ce tot norodul care se afla de faţă văzu că-i fără de izmene. Matteuzzo, după ce ţinu de ele, până la urmă i le lăsă şi ieşind de sub podium, plecă fără să-l vază nimeni. Iar Ribi, socotind că e de ajuns atât, făcu:

— Mă jur pe legea mea c-am să mă plâng la primărie.

Iar pe de altă parte Maso, lăsându-l de giubeică, zise:

— Ba nu, eu nu mă las nici mort şi-atât am să umblu p-aicea, pân-am să te aflu o dată şi-o dată mai la largul dumitale decât azi dimineaţă.

Şi zicând astfel, o luară care încotro cât îi ţineau picioarele. Judecătorul, după ce-şi trase izmenele sub ochii tuturor, de parcă chiar în clipa aceea s-ar fi sculat din somn, băgând de seamă abia atuncea pozna, întrebă unde plecaseră cei doi de se sfădeau pentru încălţări şi cufăr; iar când văzu că nu-i găseşte, se apucă să înjure pe maţele lui Dumnezeu cum că dorea morţiş să ştie de-i obiceiul la Florenţa să tragi izmenele la juzi când stau în jilţul judecăţii. Primarul pe de altă parte, când auzi şi el isprava, făcu un tărăboi cumplit; dar, după ce niscaiva prieteni îi desluşiră că întâmplarea avea un tâlc şi că prin ea cei din Florenţa îi dovedeau că ştiu cu toţii că adusese în loc de juzi nişte neghiobi, ca să-i plătească cât mai ieftin, tăcu chitic şi pozna rămase fără de urmări.

Povestea a şasea

Bruno şi Buffalmacco ii fură un porc lui Calandrino; ca să găsească hoţul, îl pun să facă o încercare cu acadele de ghimber şi vin din cela dulce şi-i dau şi lui două acadele, amare înăuntru, amestecate cu aloi; hoţul se arată a fi chiar el, drept care e nevoit să deic prietenilor săi două perechi de claponi graşi, ca să nu-l spună nevestei lui.

Abia se isprăvi povestea lui Filostrato, de care se râsese zdravăn, când regina îi porunci Filomenei să spună mai departe şi dânsa începu:

— Graţioase doamne, după cum numele lui Maso l-a îndemnat pe Filostrato să vă spună povestea pe care aţi aseultat-o, tot aşa numele lui Calandrino şi al tovarăşilor săi, de care s-a mai pomenit aicea, mă îndeamnă şi pe mine să vă povestesc o istorioară, ce trag nădejde să vă placă.

Nu cred c-ar fi nevoie să mai spun şi eu cine e Calandrino, Bruno şi Buffalmacco, fiindcă îi cunoaşteţi dinainte; de aceea, trecând mai departe, spun că numitul Calandrino avea o moşioara, nu prea departe de Florenţa, pe care o

primise în zestre de la nevasta lui, şi printre celelalte bunuri pe care i se aducea moşia se afla şi câte un porc cu care se alegea în fiecare an.; şi, fiindcă aşa se obişnuise, în luna lui decembrie mergea la ţară cu nevasta şi acolo tăia porcul şi-apoi îl punea la sărat. Or, într-un an se întâmplă ca, fiind ne-vastă-sa bolnavă, Calandrino să meargă singur la tăiatul porcului. Bruno şi Buffalmacco, prinzând de veste treaba asta, se duseră şi ei la un bun prieten de al lor, un popă care era vecin cu Calandrino, să petreacă acolo vrei trei sau patru zile. Calandrino, care tăiase porcul în dimineaţa zilei în care ei sosiseră, văzându-i pe amân-doi cu popa, îi chemă şi le zise:

— Bine-aţi venit, măi fraţilor! Ia haideţi să vedeţi ce gospodar sunt eu!

Şi, ducându-i în casă, le arătă porcul tăiat. Bruno şi Buffalmacco găsiră porcul straşnic şi pricepură din

— Decameronul voi. III – cd. 80 spusele lui Calandrino că avea de gând să-l puie la sare pentru ai lui. Atuncea Bruno zise:

— Măi, da' mare prost mai eşti! Vinde-l mai bine şi de bani ne-om bucura împreună, iar Tessei n-ai decât să-i spui că ţi l-au şterpelit.

Calandrino zise:

— Nici gând; întâi că nu m-ar crede şi-apoi m-ar da afară din casă. Nu v-amestecaţi în treburile mele, că şi-aşa nu v-ascult.

Degeaba se căzniră flăcăii să-l convingă, căci tot n-o scoaseră la cap. Calandrino îi pofti la cină cu jumătate de gură, drept care dânşii nu primiră, şi-apoi plecară de la el. Pe drum Bruno făcu:

— Ce-ar fi să-i furăm porcul la noapte, hai? Ce zici?

— Dar cum naiba am putea-o face? Întrebă Bu-falmacco.

— Lasă că ştiu eu, zise Bruno. Numai de nu i-ar • schimba locul.

— Dacă-i aşa, hai să-l furăm, răspunse Buffalmacco. De ce adică să n-o facem? Şi-om trage apoi un chef cu popa, de să

ne meargă vestea!

Părintele se învoi bun bucuros la furt şi atuncea Bruno zise:

— La treaba. Asta e de lipsă niţică dibăcie. Tu, Buffalmacco, ştii doar bine ce cărpănos e Calandrino şi cât de bucuros se îmbată când e să nu plătească el. Haide să-l ducem la o crâşmă; popa să se prefacă numai că ne cinsteşte pe toţi trei şi să nu-l lase să plătească nimic pe Calandrino. O să se îmbete turtă şi-o să-l putem fura în voie, că nu e decât el acasă.

Făcură, dar, întocmai precum spusese Bruno.

Calandrino, văzând că popa nu lasă pe nimeni să plătească, se apucă să beie zdravăn si, deşi nu-i trebuia prea mult ca să se ameţească, bău până nu mai putu. Şi, cum era noapte târzie când se întoarse acasă, nu mai pofti nimic de cină, intră şi se trânti pe pat, lăsând uşa deschisă, deşi era încredinţat c-o încuiase cu zăvorul. Bruno cu Buffalmacco se duseră împreună cu popa să cineze; şi, după ce mâncară bine, luară cu ei niscaiva scule, ca să se poată strecura la Calandrino în casă pe unde dibuise Bruno că-i locul potrivit şi se porniră în-tr-acolo. Ci aflând uşa descuiată, intrară înăuntru si, luând porcul din cui îl duseră la popă acasă, unde îl dosiră bine, iar pe urmă se culcară.

A doua zi de dimineaţă Calandrino se sculă, de astă dată treaz la minte, şi cât se coborî văzu că porcul nu-i în cui şi uşa e deschisă; drept care, după ce întrebă pe unul şi pe altul dacă nu ştiu cumva cine îi furase porcul, văzând că nu-i chip să-l găsească, se apucă să facă un tărăboi cumplit, jelindu-se în gura mare că cineva îi furase porcul. Bruno şi Buffalmacco, sculându-se şi ei, se duseră la Calandrino să vadă ce mai zice. Calandrino, cât ce dădu cu ochii de ei, îi chemă cu lacrimile în ochi şi le spuse:

— Vai, fraţilor, mi-au furat porcul.

Bruno se apropie de el şi-i zise pe şoptite:

— Mare minune, zău aşa, c-ai fost şi tu înţelept o dată!

La care Calandrino zise:

— Nu mint. Mi l-au furat. De-adevăratelea v-o spun.

— Aşa, aşa, făcu celălalt; strigă cât poţi, ca să te creadă.

Calandrino, bietul, striga din ce în ce mai tare, zicând:

— A naibii treabă! Nu mint, pricepe o dată. Mi l-au furat de-a binelea.

Dar Bruno îi da înainte:

— Zi numai, zi; aşa şi trebuie. Strigă cât poţi în gura mare, ca să te creadă că spui drept.

— Pe legea mea, mă scoţi din fire, răspunse Calandrino. Nu vrei să crezi şi pace; să mă trăsnească Dumnezeu dacă te mint. Mi l-au furat.

Atunci Bruno zise:

— Cum dracu? Nu pricep. Ieri încă l-am văzut aicea. Doar n-oi fi vrând să cred că peste noapte a zburat.

— Aşa cum îţi spun, răspunse Calandrino.

— E oare cu putinţă? Se minună celălalt.

— Vezi bine, zise Calandrino. Aşa e, cum îţi spun. Am rămas de pagubă şi nu ştiu cum să mă întorc acasă; nevastă-mea n-o să mă creadă şi, chiar dacă m-ar crede n-o să mai am zi bună cu ea un an de zile. Atuncea Bruno zise:

— Dacă-i aşa, pe legea mea, i-o mârşăvie treaba asta dar, Calandrino, tu ştii bine că ieri te-am învăţat chiai eu să născoceşti povestea şi n-aş vrea să-ţi baţi joc acuma de noi şi de nevastă-ta.

Calandrino prinse a zbiera şi zise:

— De ce mă scoţi din fire şi mă îndemni să îrijui de Dumnezeu şi sfinţi? Iţi spun şi iar îţi spun că mi-ai furat porcul azi-noapte.

Atunci grăi şi Buffalmacco:

— Dacă-i aşa, trebuie să-aflăm, dac-om putea, un mijloc ca să-l găsim neapărat. • •.

— Ce mijloc am putea găsi? Întrebă Calandrino. La care Buffalmacco zise:

— Apăi de bună seamă că n-a venit din India, acela de ţi l-a furat. Hoţul trebuie să fie unul dintre vecinii tăi. Şi dacă tu

poţi să-i aduni, eu ştiu să fac o încercare, aia cu pâinea şi cu brânza, şi cât ai zice "vai" îl şi găsim pe hoţ.

— Ţi-ai găsit! Făcu Bruno. Crezi c-o să poţi să-i duci pe ăştia cu pâinea şi cu brânza? Sunt încredinţat că unul din ei a furat porcul şi n-o să vrea nimeni să vie, fiindcă o să-şi deie seama de ce îi chemăm aşa pe toţi.

— Ce-i de făcut atunci? Întrebă Buffalmacco.

— Eu cred, răspunse Bruno, că încercarea asta ar fi mai bine dac-am face-o cu acadele de ghimber şi cu vin din cela dulce, la care să-i poftim să beie. N-o să le treacă prin minte că vrem să-i încercăm şi vor veni de bună seamă; că doar putem sfinţi şi acadelele la fel de bine ca pâinea şi ca brânza.

— Aşa e, bine zici, făcu Buffalmacco. Ce spui de asta, Calandrino? Să încercăm?

— De bună seamă, răspunse Calandrino. Ba chiar vă rog s-o faceţi, că, dacă aş şti măcar pe mâna cui a încăput, m-aş simţi oarecum mai mângâiat.

— Atunci haidem, zise Bruno. Dacă-mi dai bani, sunt gata să mă duc până la Florenţa, s-aduc de acolo ce ne trebuie.

Calandrino avea la el vreo patruzeci de sfanţi, pe care îi dădu pe toţi. Bruno plecă dar la Florenţa, la un spiţer, prieten de-al lui, şi cumpără ca la vreo litră de acadele de ghimber; pe urmă puse pe spiţer să-i facă două de-alea amare, să le amestece înăuntru cu zeamă proaspătă de aloi şi la sfârşit să le îmbrace în zahăr, ca pe celelalte; si, ca să nu le încurce ori să le piardă, le făcu la amândouă câte un semn, după care putea uşor să le recunoască. Pe urmă, după ce mai cumpără şi-o damigeana cu vin dulce, se întoarse în sat la Calandrino şi-i zise:

— Mâine dimineaţă să-i pofteşti la un pahar de vin pe cei ce-i bănuieşti; e zi de sărbătoare şi vor veni bucuroşi; iar Buffalmacco şi cu mine la noapte om sfinţi acadelele şi mâine dimineaţă le-om aduce acasă. Mai mult: de dragul tău am să-i îmbii chiar eu pe oameni să ia şi să mănânce şi tot eu am să le vorbesc şi am să fac ce-i de făcut.

Calandrino făcu precum îl învăţase. Drept care a doua zi, în jurul ulmului din faţa bisericii se adunară o ceată întreagă de ţărani şi de tineri florentini care se aflau la ţară. Bruno şi Buffalmacco veniră cu cutia de acadele şi cu vinul şi, după ce aşezară pe cei de faţă în cerc, Bruno prinse a vorbi şi zise:

— Domnilor, trebuie să vă spun de ce v-am adunat aici, ca nu cumva la urmă să fiu eu vinovatul, dacă s-ar întâmpla ceva ce nu v-ar fi pe plac. Lui Calandrino aici de faţă i s-a furat ieri noapte un porc şi nu se ştie cine-i hoţul; or, fiindcă el de bună seamă se află printre noi, ca să-l putem găsi, Calandrino vă pofteşte să luaţi din acadelele astea, fieştecare câte una şi după ele să beţi vin. Şi-i bine să ştiţi de pe acuma că hoţul n-o să fie în stare să înghită acadeaua, căci o să-i pară mai amară ca fierea şi-o s-o scuipe; de aceea, ca să n-aibă a pătimi ruşinea asta aicea în văzul tuturor, cred c-ar fi mai bine să se mărturisească popii şi eu sunt gata să mă las de orice încercare.

Toţi cei de faţă se învoiră bucuroşi să mănânce acadelele. Drept care Bruno, după ce-i aşează la rând şi-l puse şi pe Calandrino să sadă în şir cu ei, o luă de la un capăt şi începu să împartă fieştecăruia acadeaua.

Ajuns în dreptul lui Calandrino, luă una din acelea amare şi i-o aşează în palmă. Calandrino şi-o azvârli degrabă în gură şi începu să mestece: cât ce-i ajunse însă pe limbă gustul de aloi, nemaiputând răbda amăreala, scuipă pe dată acadeaua. Toţi se uitau unul la altul să vadă care scuipă, şi-n timp ce Bruno împărţea de zor la acadele, făcându-se că nu ia în seamă la ce se întâmplă în jurul lui, se auzi din spate un glas:

— Ce-i asta, Calandrino?

Bruno se întoarse iute si, când văzu pe Calandrino scuipându-şi acadeaua, făcu:

— Ia staţi niţel; poate a scuipat din alte pricini. Mai ţine una, Calandrino.

Şi luând şi-a doua acadea, i-o puse el în gură şi pe urmă îşi văzu de treabă până sfârşi de împărţit. Prima ca prima, dar a doua i se păru şi mai amară bietului Calandrino; totuşi, fiindcă îi era ruşine s-o scuipe şi pe asta, o mestecă o vreme în gură şi într-acestea începu să slobozească nişte lacrimi mari cât nişte alune; şi până mai la urmă, nemaiputând răbda, scuipă şi-a doua acadea, precum făcuse şi cu prima, între acestea Buffal-macco cu Bruno dimpreună dădeau oamenilor să beie. Când îl văzu însă pe bietul Calandrino c-o scuipă şi pe cea de-a doua, se alăturară celorlalţi şi toată lumea zise că fără îndoială Calandrino îşi furase singur porcul, iar unii dintre cei de faţă îl şi certau cu asprime. Dar, după ce plecară ceilalţi şi Calandrino rămase cu Buffalmacco şi cu Bruno, acesta de pe urmă zise:

— Puteam să jur că l-ai vândut şi că pe noi ne-ai dus cu vorba, zicând că ţi l-au şterpelit, ca nu cumva, Doamne fereşte, să ne cinsteşti şi tu o dată cu un pahar de vin din banii ce i-ai luat pe el.

Calandrino, care nu scuipase încă bine amărăciunea de aloi, se apucă să jure că nu vânduse porcul. Dar Buffalmacco zise:

— Hai, vere, spune drept: cât ai primit pe el? Ai luat barem şase florini?

Calandrino, când o auzi şi p-asta, se luă cu mâinile de cap. Atuncea Bruno îi spuse:

— Ascultă aicea, Calandrino: unul din cei care a mâncat şi a băut cu noi ne-a spus că ai pe aici prin apropiere o fetişcană, o ţiitoare, căreia îi dai toţi banii pe care îi pui deoparte şi că e încredinţat că ei i-ai trimis porcul. Zi de-ăştia-mi eşti? Ai învăţat să tragi lumea pe sfoară, hai? Deunăzi ne-ai pornit pe valea râu-lui Mugnone ca să culegem pietre negre si, după ce ne-ai pus la treabă, ne-ai lăsat baltă acolo şi te-ai întors de unul singur. Iar după aceea mai vroiai să te şi credem c-ai găsit-o. Acu, la fel ca atunci, te juri şi vrei cu dinadins să ne încredinţezi că porcul, pe care ori că l-ai vândut, ori că l-ai dăruit, ţi l-au

furat vecinii. Da' vezi că noi ne-am obişnuit cu renghiurile tale şi le cunoaştem pe de rost, aşa că nu ne mai poţi duce. De aceea, ca să-ţi spunem drept, află că ne-am căznit destul cu sfinţirea acadelelor şi ca atare ori ne dai două perechi de claponi graşi, ori, dacă nu, îi spunem Tessei toată povestea de la capăt.

Calandrino, văzând că nu-i crezut şi socotind că-i de prisos să-şi mai sporească amărăciunea şi cu blestemele nevestii, n-avu ce să mai facă şi le dădu claponii, pe care ei, după ce întâi sărară bine porcul, îl luară cu ei la Florenţa, lăsându-l pe bietul Calandrino cu paguba şi cu ruşinea.

Povestea a şaptea

Un student iubeşte o văduvă: femeia, îndrăgostită fiind de altul, îl lasă o noapte întreagă să stea în zăpadă şi s-o aştepte; studentul află şi el mijlocul de-a se răzbuna şi-o lasă pe femeie să şadă goală o zi întreagă în toiul verii pe un turn, în bătaia soarelui şi în voia muştelor şi-a tăunilor.

Mult haz făcură doamnele de bietul Calandrino şi poate încă ar mai fi râs, de nu le-ar fi fost milă văzând că până mai la urmă fu păgubit şi de claponi, pe lângă că pierduse porcul. Dar când povestea se sfârşi, regina îi porunci Pampineei să spună mai departe şi dânsa începu pe dată:

— Preaiubite doamne, se întâmplă adeseori ca viclenia însăşi să-şi bată joc de viclenie; de aceea nu-i lucru cuminte să afli desfătare In a-i batjocori pe ceilalţi. Până acuma am râs destul de toate păcălelile care ne-au fost istorisite, dar nimeni n-a vorbit de nici o răzbunare; tocmai de aceea eu vreau să stârnesc puţină milă în inimile dumneavoastră pentru răsplata dreaptă cu care s-a ales o văduvă din oraşul nostru, care a plătit aproape cu viaţa renghiul jucat unui student. Şi cred că-i spre folosul vostru să-mi ascultaţi povestea, căci din cuprinsul ei veţi învăţa să vă feriţi a-i păcăli pe ceilalţi, dând în atare chip dovadă de multă înţelepciune.

Trăia pe vremuri la Florenţa – şi nu sunt prea mulţi ani de atunci – o tânără, frumoasă la trup, dar trufaşă la suflet,

copilă de neam mare, pe care Dumnezeu o dăruise din belşug cu toate bunurile firii; şi tânără aceasta, Elena după nume, rămânând văduvă de bărbat, nu mai vroi cu nici un chip să se mărite a doua oară, fiindcă se îndrăgostise de un tinerel frumos şi cu mult vino-ncoace, pe care chiar ea însăşi şi-l alesese după plac; de aceea, nefiind stingherită de nici un alt bărbat, petrecea clipe minunate alături de iubitul ei, cu care se in-tâlnea adesea, prin mijlocirea unei slujnice în care se încredea orbeşte. Or, tocmai pe la vremea aceea se întâmplă ca un alt tânăr, pe nume Rinieri, un nobil din oraşul nostru, care studiase multă vreme la Paris – - nu ca să-şi vândă ştiinţa pe bani, cum fac mulţi alţii, ci ca să afle rosturile şi firea ascunsă a lucrurilor (obicei ce-i prinde de minune pe nobili) – se întâmplă, zic, să se întoarcă acasă, la Florenţa, unde începu să ducă o viaţă de om cu scaun la cap, cinstit de toată lumea, atât pentru nobleţea lui, cit şi pentru învăţătura multă ce-o dobândise de prin cărţi. Dar, fiindcă adeseori pe oamenii care cunosc mai cu temei adâncul firii iubirea îi prinde în mreje mult mai uşor decât pe ceilalţi, Rinieri se lăsă şi el cuprins de patima iubirii, căci într-o bună zi, mer-gând la o petrecere, doamna de care aminteam i se arătă îmbrăcată în negru, după obiceiul văduvelor, si, după socotinţa lui, atât de plină de gingăşie, de farmec şi de frumuseţe, încât nu-şi aminti să fi văzut vreodată femeie mai frumoasă; de aceea îşi zise în sinea lui că cel căruia Domnul avea să-i hărăzească darul de-a o cuprinde goală în braţe, putea pe drept cuvânt să-şi zică fericit. Privind-o dară pe ascuns şi cunoscând că nu e chip să dobândeşti fără de trudă un lucru mare şi de preţ, se hotărî cu dinadins să facă tot ce-i sta în putere ca să-i câştige prietenia, astfel încât pe urmă, prin mijlocirea prieteniei, să-i dobândească şi iubirea şi prin iubire să ajungă a-şi molcomi dorinţele. Doamna, ce n-avea obiceiul să-şi ţină ochii în pământ, ci, înfumurată cum era, îi învârtea cu tâlc la dreapta şi la stânga şi cunoştea pe dată pe cei care o priveau ca pe-un cireş ce dă în pârg, văzu cum se

uita Rinieri la ea şi în sinea ei îşi zise chicotind: "Pre cât se pare, n-am venit degeaba la petrecere, căci dacă nu mă înşel am prins de nas un papă-lapte". Şi astfel începu să-l măsoare din când în când cu coada ochiului, trudind să-i dovedească tânărului că-l băgase şi ea în seamă, căci dumneaei credea că pe cât creste numărul celor răpuşi şi prinşi în laţ de farmecele ei, pe atâta îşi sporeşte şi preţul frumuseţii, şi mai cu seamă în ochii aceluia căruia i-o dăduse în dar cu dragostea ei dimpreună.

Aşa stând lucrurile deci, studentul cel cu multă carte lăsă deoparte cugetările filosofice şi începu să se gân-dească numai la draga lui; de aceea, închipuindu-şi că s-ar putea să-i placă şi el, după ce află unde şedea, se apucă să se învârtească prin faţa casei ei cu câte o pricină sau alta. Doamna, care, precum spuneam, afla în treaba asta prilej de vană înfumurare, îi dovedi că-i bucuroasă să-l vază în preajma ei; din care pricină -studentul, după ce află mijlocul de a-i cunoaşte servitoarea, îi spuse c-o iubeşte pe doamna şi-o rugă să facă astfel, încât să dobândească de la dânsa bunăvoinţă pentru drn-sul. Slujnica îi făgădui cu uşurinţă şi pe urmă îi povesti totul stăpânei, care o ascultă râzând cu lacrimi şi apoi făcu:

— Care va să zică tocma aici trebuia să-şi piardă capul pe care l-a adus tobă de carte de la Paris! Mă rog, să-i dăm ce caută! De-o fi să te agrăiască iar, să-i spui că eu îl îndrăgesc cu mult mai mult decât el pe mine; dar că, femeie fiind, sunt nevoită să-mi păzesc cu străşnicie cinstea, ca să pot păşi cu fruntea sus printre celelalte femei; şi pentru treaba asta, dacă e în-tr-adevăr aşa înţelept precum se spune, s-ar cuveni să mă iubească de mii de ori mai mult.

Sărmana văduvioară! Habar n-avea ce înseamnă să ai de-a face cu studenţi!

Slujnica, aflându-l pe Ririeri, îşi împlini solia precum îi poruncise doamna, iar el, voios nevoie mare, se apucă s-o roage cu şi mai multă înflăcărare, să-i scrie răvaşele şi să-i trimită daruri. Doamna le lua pe toate, dar, când era ca să-i

răspundă, îi răspundea cam în doi peri; şi-l duse aşa cu vorba o bucăţică bună. In cele de pe urmă însă, fiindcă iubitul ei, căruia îi povestise totul, căzu la bănuieli şi se cam supără oleacă, femeia, vrând să-i dovedească c-o bănuieşte pe nedrept – cum într-acestea Rinieri o tot pisa de zor – trimise slujnica la dânsul să-i spună după cum urmează: că de când el o încredinţase de dragostea ce i-o purta, nu avusese niciodată prilej de a-i face în voie, dar că trăgea nădejde să-l poată întâlni de sărbătorile Crăciunului, care erau aproape; de aceea îl ruga ca în seara primei zile de Crăciun să vie peste noapte în curte, unde, de îndată ce-o putea, ar fi venit şi dânsa. Studentul, nemaiputând de bucurie, la vremea hotărâtă se duse acasă la femeie şi, după ce fu dus de slujnică în curte şi încuiat acolo, se puse să aştepte. Doamna, care îşi poftise în seara aceea ibovnicul la dânsa, cină cu el în voie bună şi după aceea îi povesti ce avea de gând să facă şi mai la urmă adăugă:

— În felul-acesta ai să pricepi cum l-am iubit şi îl iubesc pe cel pe care eşti gelos prosteşte, fără de temei.

Cuvintele acestea îi veseliră sufletul ibovnicului, dornic să vadă adeverindu-se cu fapta spusele femeii.

Cu o zi înainte se întâmplase să ningă tare afară şi neaua acoperise totul, din care pricină studentul nu apucă să aştepte mult că şi începu să simtă frigul mai tare decât ar fi vrut; dar, în nădejdea că în curând se va încălzi la pieptul doamnei, îl îndură plin de răbdare. Femeia după câtva timp grăi către ibovnic:

— Haide în odaia mea ca să vedem prin ferestruică ce face în curte tinerelul pe care eşti gelos şi ce-i răspunde slujnicei pe care am pus-o să-i vorbească.

Şi ducându-se amândoi la o ferestruică de unde se putea vedea fără a fi văzut cel dinăuntru, o auziră pe slujnică vorbind de la altă fereastră cu studentul şi zi-cându-i:

— Rinieri, doamna-i foc şi pară, că tocma-n seara asta s-a nimerit să vie unul din fraţii ei, care a ţi-nut-o mult de vorbă şi pe urmă a rămas la cină şi încă n-a plecat; da' cred c-are

să plece iute. De aceea n-a putut să vină, da' vine acuş, numaidecât. Te roagă deci să nu te superi că trebuie s-o aştepţi.

Studentul o crezu şi zise:

— Spune-i iubitei mele să nu-şi mai facă griji degeaba până ce n-o putea veni fără de nici o împiedicare; dar de venit, să vie cât o putea mai iute.

Slujnica închise fereastra şi apoi se duse să se culce. Atuncea doamna îi spuse ibovnicului său:

— Ei, ce mai zici de asta? Crezi c-aş putea să rabd să ştiu că dârdâie în frig, dac-aş simţi faţă de el iubirea de care te temi?

Şi, zicând astfel, se duse să se culce cu iubitul, mulţumit în parte de cele ce făcuse doamna, şi-şi petrecură multă vreme râzând şi făcând glume pe socoteala bietului student.

Rinieri ţopăia prin curte ca să se încălzească oleacă, dar n-avea nici pe ce să şadă, nici unde să se adăpostească şi blestema în gând şederea îndelungată a fratelui cu doamna. La fiecare mişcare credea că se aude o uşă, dar în zadar nădăjduia. Femeia, după ce-şi făcu de cap până la miezul nopţii, grăi către ibovnic:

— Ce zici, iubitul meu, de studenţelul nostru? Ce crezi, care-i mai mare? Înţelepciunea lui sau dragostea ce-i port? Frigul pe care l-am făcut să-l îndure în noaptea asta are să poată alunga bănuiala pe care ţi-au vârât-o în suflet vorbele mele de deunăzi?

Ibovnicul răspunse:

— Inimioara mea, ştiu bine acum că tot aşa după cum tu eşti pentru mine tot ce am mai scump pe lumea asta, nădejdea, bucuria şi toată mângâierea mea, la fel sunt şi eu pentru tine.

— Dacă-i aşa, răspunse dânsa, sărută-mă de o mie de ori, ca să te încredinţezi tu însuţi de cele câte-ai spus.

Ibovnicul o prinse în braţe, strângând-o cu putere şi-o sărută, dar nu de-o mie, ci de zeci de mii de ori. Şi, după ce se alintară o vreme într-acest chip, femeia zise iar:

— Ia hai să ne sculăm niţel şi să vedem nu s-o fi stins pârdalnicul de foc în care tinerelul meu zicea că arde ziua-ntreagă?

Şi, ridicându-se, se apropiară de aceeaşi ferestruică şi mi-l văzură pe student în curte, jucând tontoroiul pe-o clănţăneală zdravănă, aşa de săltăreţ şi iute cum nu-l văzuseră jucat de când erau pe lume. Doamna grăi atunci:

— Ce zici, nădejdea vieţii mele? Aşa-i că ştiu să fac bărbaţii să joace tontoroiul, făr' să le cânte nimeni din fluier sau cimpoi?

La care dânsul îi răspunse:

— Te văd că ştii, iubita mea.

— Hai să ne ducem pân' la uşă, zise atunci femeia; tu ai să şezi cuminte, iar eu am să-i vorbesc şi-o să vedem ce zice. Mai ştii? Poate auzindu-l vom râ'de tot aşa de bine pe cât am râs văzându-l.

Şi, deschizând încet uşa odăii, se scoborî până la poartă şi acolo, fără s-o deschidă, îl chemă în şoaptă printr-o crăpătură. Studentul, când auzi că-l cheamă, crezu că-i venise ceasul să intre înăuntru şi, mulţumind lui Dumnezeu, se apropie şi zise:

— Uite-mă aicea, doamnă; deschide, pentru Dumnezeu, că mor de frig nu alta.

Femeia îi răspunse:

— Ce friguros mai eşti! Nu poate fi aşa de frig numai pentru un pic de nea! Doar la Paris e mult mai frig! Nu-ţi pot deschide încă, din pricina blestematului ăsta de frate al meu care a venit la cină şi acu nu mai dă Dumnezeu să plece o dată acasă. Da' las' că tot se duce el şi cât ce pleacă, îţi şi deschid. De abia am putut să scap mai adineaorea de el şi-am şi venit să-ţi dau curaj, ca să nu-ţi pară rău c-aştepţi. Studentul zise atunci:

— Vai, doamnă, pentru Dumnezeu, fii bună şi-mi deschide să pot şedea la adăpost, că s-a pornit iar o ninsoare deasă cum n-am mai pomenit şi ninge fără încetare; deschide-mi şi pe urmă te aştept cât ai să vrei.

Femeia îi răspunse:

— Iubitul meu, nu pot; uşa asta scârţâie aşa de tare când o deschizi, încât de bună seamă că fratele meu m-ar auzi. Dar am să-i spun să plece şi pe urmă am să-ţi deschid.

— Spune-i degrabă, doamnă, o îndemnă Rinieri şi pune slujnica, te rog, să facă un foc bun în odaie, ca să mă pot încălzi bine cât ce-am să intru înăuntru, c-am îngheţat de tot.

Femeia îi răspunse:

— Dacă, precum mi-ai scris de atâtea ori, arzi de dragul meu din cap până-n picioare, nu-i cu putinţă acum să îngheţi; sunt sigură că-ţi râzi de mine. Uite, mă duc. Aşteaptă şi fă-ţi curaj, că vin îndată. •

Ibovnicul, care auzind cuvintele femeii simţea că-i creste inima în piept de bucurie, se întoarse cu ea în pat, dar nu prea apucară să doarmă în noaptea aceea, căci aproape toată vremea şi-o petrecură desfătându-se şi bătându-şi joc de student.

Rinieri, care, bietul, părea că se făcuse stârc de tare ce mai clănţănea, dându-şi seama că doamna îl păcălise, încercă de mai multe ori să deschidă poarta şi se uită în jur nădăjduind să afle prin altă parte vreo ieşire; dar când văzu că nu-i niciuna, se apucă să se învârtească pe loc ca leul în cuşcă şi începu să blesteme viforniţa de afară, inima neagră a femeii, noaptea aceea ce părea că nu se mai sfârşeşte o. dată şi propria-i neghiobie; si, înciudat peste măsură, îşi preschimbă pe dată iubirea multă în ură cruntă şi prinse a depăna prin minte tot felul de închipuiri prin care ar fi putut să se răzbune pe femeie, pentru că acum dorea aceasta cu mult mai mult decât râvnise mai înainte vreme s-o aibă numai pentru el.

În cele de pe urmă, după îndelungată aşteptare, noaptea începu să se destrame şi zorii prinseră a miji. Slujnica, dăscălită din vreme de stăpâna ei, se coborî, deschise poarta care dădea spre stradă şi prefăcându-se răzbită de milă faţă de student, îi zise:

— Lua-l-ar dracu pe ăla de-a venit aseară că ne-a ţinut toată noaptea ca pe jăratec şi tu din cauza lui ai îngheţat de frig. Da' ştii ce-aş zice eu? Împacă-te cu gândul că ce nu s-^a putut azi noapte o să se poată altă dată. Biata stăpâna! Nu ştiu, zău, ce-ar fi putut s-o amărască mai mult ca treaba asta.

Studentul, ca unul ce era înţelept, ştiind bine că ameninţarea nu e decât o armă în mâna ameninţatului, îşi zăvorî mânia în piept, deşi ar fi dorit din suflet să-i poată da frâu liber, şi, fără a se arăta mânios, grăi cu voce liniştită:

— Într-adevăr, în viaţa mea n-am petrecut o noapte aşa de păcătoasă, dar ştiu că doamna nu-i de vină, căci fiindu-i milă de suferinţa mea a venit ea însăşi până jos ca să se dezvinovăţească şi să-mi dea curaj. Aşa că vorba ta: ce n-a fost noaptea asta are să fie altă dată. Cu bine dar, şi, nu uita, mai pune câte o vorbă bună la dânsa pentru mine.

Şi aproape înţepenit de frig, se întoarse cum putu acasă; acolo, frânt de oboseală şi mort de somn, se trânti pe pat şi, după ce dormi o vreme, se trezi cu mădularele amorţite. Drept care, trimiţând degrabă să-i aducă un doctor, după ce-i povesti ce frig cumplit răb-dase, îl puse să-l îngrijească. Doctorii se căzniră să-l vindece cu leacuri scumpe, dar numai după câtva timp putură să-l tămăduiaseă de nervi şi să-l mai liniştească; că dacă n-ar fi fost tinereţea lui şi apropierea verii, ar fi zăcut el mult şi bine. Iar după ce se însănătoşi pe deplin, ţinându-şi ura ascunsă în piept, începu să se arate mai îndrăgostit ca niciodată de văduva lui.

La câtva timp după întâmplarea asta, soarta îi dărui prilej studentului să se răzbune; căci tânărul pe care îl îndrăgea femeia, fără să ţină seamă de ea şi de iubirea ei, se îndrăgosti de alta şi, fiindcă nu vroia de loc să-i facă văduvei pe plac, dânsa se prăpădea cu zile de atâta plâns şi amărăciune. Slujnica doamnei însă, care îi plângea de milă, văzând că nu e chip să-şi mângâie stăpâna şi băgând de seamă că studentul se învârtea ca de obicei, zilnic, prin faţa casei, avu un gând prostesc şi anume că poate ar fi putut

prin vrăji să aprindă iar iubirea în sufletul ibovnicului şi că de bună seamă studentul era mare meşter în tainele vrăjjitoriei şi-ar fi putut-o ajuta. De aceea îi spuse doamnei ce socoteală îşi făcuse. Femeii însă, biata, prostuţă cum era, nu-i dădu prin cap că de-ar fi fost să fie meşter în tainele vrăjitoriei, studentul s-ar fi folosit el însuşi de puterea vrăjii; de aceea, punându-şi şi ea mintea cu slujnica, îi porunci să-l ispitească dacă vroia să facă vraja şi să-l încredinţeze că drept răsplată avea să-i deie tot ceea ce poftea să aibă. Slujnica îşi împlini solia cu sârg şi cu pricepere; studentul, auzind ce-i cere, se bucură în sinea lui şi-şi zise: "Slavă ţie, Doamne; iată, a venit şi ceasul s-o pedepsesc, cu voia şi ajutorul tău, pe afurisita aia, pentru că, drept răsplată a dragostei ce i-am purtat, şi-a bătut joc de mine". Pe urmă îi zise slujnicei:

— Să-i spui iubitei mele să n-aibă nici o grijă, că şi de-ar fi să-i fie în India iubitul, eu tot i l-aş aduce încoace şi l-aş sili să-şi ceară iertare pentru tot ce-a săvârşit potrivnic vrerii ei. Cât despre ce-are de făcut ca să-l redobândească, asta îi voi spune numai ei, unde şi când îi va plăcea; spune-i deci ce ţi-am spus şi mân-gâi-o din partea mea.

Slujnica îi duse vorba şi pe urmă rândui astfel, ca studentul să se poată întâlni cu stăpâna ei în biserica Santa Lucia del Prato. Acolo, stând de vorbă singuri, doamna, uitând pesemne că-l împinsese pe student până în pragul morţii, îi povesti necazul ei şi-i spuse verde ce pofteşte, rugându-l s-o ajute. Studentul îi răspunse:

— Doamnă, e adevărat că la Paris, printre alte multe lucruri, am învăţat de asemeni şi tainele vrăjitoriei, despre care, nu încape nici o îndoială, ştiu tot ce poate fi ştiut; dar, fiindcă Dumnezeu urăşte ştiinţa asta, m-am jurat să nu mă folosesc niciodată de ea, nici în folosul meu, nici în al celorlalţi. Pe de altă parte însă iubirea ce ţi-o port e atât de puternică, încât nici eu nu ştiu cum as putea să nu te ascult; de aceea, chiar de-ar fi să mă cufund în iad din pricina aceasta, tot nu m-aş da înapoi, de vreme ce doreşti s-o fac.

Dar ţin să-ţi amintesc că lucrul ăsta e mult mai greu de isprăvit decât pesemne îţi închipuieşti domnia-ta; şi mai cu seamă atunci când o femeie vrea să-l facă pe un bărbat să o iubească sau când bărbatul vrea s-ajungă la dragostea unei femei, pentru că vraja se cuvine s-o facă cel cu pricina şi ca atare e nevoie de foarte mult curaj, căci numai noaptea o poate face, în locuri singuratice şi fără nimeni alături. De aceea nu ştiu, zău, dac-ai să fii în stare să faci una ca asta.

Femeia, la care dragostea trăgea mai greu decât înţelepciunea, răspunse:

— Iubirea mă îmboldeşte cu atâta străşnicie, c-aş face orişice să-mi pot redobândi iubitul, care m-a părăsit fără temei şi pe nedrept. De aceea spune-mi totuşi în ce anume se cuvine să dau dovadă de curaj.

Studentul, vulpoi bătrân şi rău la suflet, grăi:

— Eu, doamnă, va trebui să fac un chip de cositor, în numele aceluia pe care vrei să-l redştigi; iar când ţi-l voi trimite, va trebui să te scufunzi pe lună nouă, goală şi singură într-un râu, cam pe la zece ceasuri seara, şi să te scalzi de şase ori cu chipul dimpreună; apoi, tot goală, să te urci într-un copac sau pe vreo casă părăsită, şi întoarsă către soare-apune să zici, cu chipul în mână, de şapte ori nişte cuvinte pe care ţi le-oi scrie eu; si, după ce^ai să le rosteşti, au să se apropie de dumneata două copile încântătoare, cum n-ai văzut mai minunate, şi-au să te întrebe cu dulceaţă ce anume îţi doreşti. Să ai de grijă atunci şi să le spui lor, desluşit, tot ceea ce pofteşti, dar nu care cumva să te încurci la nume. Şi, după ce-ţi vei spune păsul, ele au să piară de îndată şi dumneata atunci să te cobori la locul unde ţi-ai lăsat vesmintele, să te îmbraci cu ele şi să te întorci acasă, în noaptea următoare poţi fi încredinţată că nici n-ai să apuci s-auzi bătând de miezul nopţii şi iubitul dumitale va şi veni plângârid să ţi se roage de iertare şi să-ţi cerşească mila; şi află că din ceasul acela n-are să te mai părăsească niciodată pentru alta.

Femeia, luând de bune palavrele studentului, se şi vedea strângându-şi ibovnicul în braţe şi, înviorată oarecum, grăi:

— Nu te îndoi de mine, căci am să fac întocmai; am pentru treaba asta tot ceea ce-mi trebuie: am o moşie adică, mai sus de Valea Arnului, chiar la doi paşi de râu şi, cum acuş intrăm în iulie, va fi de-a dreptul o plăcere să mă îmbăiez în apa lui. Şi-mi amintesc că nu departe de el se află un turnuleţ pustiu, la care ajungi pe o scăriţă făcută din lemn de castan; dar în afară de păstorii care din când în când se urcă pe acoperişul lui făcut din pământ bătut, ca să se uite în zare după vitele pierdute, nimeni nu calcă pe acolo niciodată. Locu-i cam peste mână şi tare singuratic, aşa c-am să mă urc în turn şi am să isprăvesc cu bine tot ceea ce-mi vei porunci.

Studentul, care cunoştea ca în palmă atât moşia, cât şi turnul, bun bucuros să vază că-i ascultat de dânsa, grăi:

— Doamnă, eu n-am fost niciodată prin părţile acelea şi nu ştiu unde ţi-e moşia şi turnuleţul cela; dar de-i aşa, nici că se poate mai bună potrivealã. De aceea eu, când va fi vremea, îţi voi trimite chipul şi rugăciunea scrisă. Dar te-aş ruga în schimb, după ce vei fi izbutit să-ţi recâştigi iubitul şi te vei fi încredinţat că te-am slujit cu sârg, să-ţi aminteşti de mine şi să nu-ţi uiţi făgăduinţa.

La care doamna îi răspunse că fără îndoială avea să-ţi ţină vorba; pe urmă, luându-şi rămas bun de la student, se întoarse acasă.

Rinieri, bucuros că sfatul lui prinsese, făcu un chip de cositor, pe care mâzgăli niscaiva semne magice şi scrise nişte baliverne în chip de rugăciune. Apoi, când socoti că-i vremea, i le trimise doamnei, cu vorbă ca în noaptea următoare să facă fără de zăbavă tot ceea ce-i spusese. Şi, ca să ducă treaba la bun sfârşit, plecă şi el, cu un slujitor de-al lui, în mare taină la un prieten, care avea o casă în preajma turnuleţului. Doamna

— Decameronul voi. III – cd. 80 plecă şi dânsa la moşie cu servitoarea ei; iar când se lăsă noaptea, se prefăcu că vrea

să doarmă şi, după ce-o trimise pe servitoare la culcare, cam pe la zece ceasuri ieşi încet din casă şi o luă spre râu, nu prea departe de locul unde era turnul. Acolo, după ce dinţii se uită bine în jurul ei, văzând că nu e nimeni şi nu se aude nici o şoaptă, se dezbrăcă până la piele şi, după ce-şi ascunse veşmintele într-un tufiş, se îmbăie de şapte ori cu chipul strâns la piept; pe urmă, goală cum era, se îndreptă spre turn cu chipul strâns în braţe. Studentul, care de cu seară se ascunsese dimpreună cu slujitorul lui în preajma turnuleţului într-un desiş de sălcii şi alţi copaci, văzu tot ce făcea femeia şi, când trecu pe lângă el, mai să-l atingă, aşa goală, văzând-o că împrăştie cu albeaţa trupului de nea întunecimea nopţii şi uitându-se la sânii ei, i se făcu milă văzând-o aşa frumoasă la gândul că-n curând avea să-şi piardă frumuseţea; iar pe de altă parte imboldurile cărnii porniră a-l aţâţa pe dată şi îl sculară în picioare pe cel ce odihnea şi-l îndemnară totodată să iasă din ascunzătoare, s-o prindă în braţe pe femeie şi să-şi aline focul; şi era cât pe-aci să fie biruit de aceste două simţăminte. Dar amintindu-şi cine era el şi ce batjocură îndurase, din partea cui şi pentru ce, se înfierbântă din nou de ciudă şi, alungându-şi mila care-i mijise în suflet şi poftele trupeşti, rămase neclintit în hotărârea lui şi o lăsă pe doamnă în pace.

Femeia se urcă în turn, se întoarse către soare-apune şi începu să spuie cuvintele pe care i le dăduse Rinieri. Curând după aceea, studentul, intrând şi el în turn, luă binişor scăriţa pe care se urcase doamna pe acoperiş şi după aceea şezu să vadă ce va face. Femeia, după ce rosti de şapte ori la rând numita rugăciune, se puse să aştepte copilele; dar aşteptarea, care, din cauza nopţii răcoroase i se părea fără sfârşit, îi fu atât de lungă, încât o apucară zorii; şi atunci, pătrunsă de mâhnire că nu se adeveriseră cuvintele studentului, îşi zise în sinea ei: "Tare mă tem c-a vrut şi el să-mi facă o noapte ca aceea pe care i-am făcut-o eu; dar dacă ăsta i-a fost gândul, n-a prea ştiut să se răzbune, căci noaptea mea n-a fost nici barem pe un sfert

aşa de lungă ca noaptea lui şi nici răcoarea din nopţile de vară nu seamănă cu aceea a nopţilor de iarnă". Şi, ca să n-o apuce ziua pe acoperiş, vru să coboare, dar când să ia scăriţa, ia-o de unde nu-i. Atunci păru că i se scufundă pământul sub picioare, pierdu simţirea şi căzu răpusă pe acoperiş. Iar când îşi reveni în fire, prinse a se vaită şi-a plânge cu suspine amare şi, dându-şi seama că studentul era acel ce-o păcălise, se căina amarnic că-şi bătuse joc de dânsul şi că-l crezuse orbeşte, tocmai pe el, în care ar fi trebuit pe drept cuvânt să vadă un duşman; şi într-acest chip, muncită de gânduri şi de remuşcări, şezu timp îndelungat. Pe urmă se apucă să caute vreun alt mijloc ca să coboare, dar când văzu că nu găseşte niciunul începu să plângă din nou' şi se lăsă în prada unui gând amar, zicându-şi: "O, nenorocite, ce au să spună fraţii tăi, rudele tale, şi vecinii, şi toţi cei din Florenţa, când vor afla că-ai fost găsită aicea şi încă goală? Are să afle toată lumea că cinstea ta neîntinată e numai prefăcătorie; şi chiar de-ai să găseşti, căci ai putea găsi, vreo minciună potrivită, studentul cela blestemat, care îţi cunoaşte taina, n-o să-ţi îngăduie să minţi. Ah, vai de capul tău! Deodată ţi-a fost scris să-ţi pierzi şi cinstea şi ibovnicul/' Şi, după ce rosti cuvintele acestea, durerea o răzbi cu atâta vrăjmăşie, încât fu cât pe-Jaci să se arunce jos din turn.

Intre acestea soarele se înălţase binişor şi doamna, care se trăsese cât mai aproape de perete, de-o latură a turnului, se apucă să caute în zare, doar-doar va da cu ochii de vreun copil cu vitele, ca să trimită vorbă prin el slujnicei sale. Studentul, care între timp trăsese un puişor de somn la umbra unor tufe, trezindu-se, o văzu – şi ea aşijderea pe el – şi-i zise:

— Bună dimineaţa, doamnă! N-au venit copilele? Femeia, văzându-l şi auzindu-l, se puse iar pe plâns şi începu să-l roage să vină până la turn ca să-i poată vorbi. Studentul se arătă curtenitor la ruga ei şi-i împlini pe dată voia. Femeia

se aşează atunci cu burta întinsă pe podea, şi, aplecându-şi numai capul peste chepeng, grăi plângând:

— Rinieri, dacă te-arn lăsat să îngheţi o noapte întreagă afară, apăi te-ai răzbunat şi tu cu vârf şi îndesat, să ştii! Fiindcă, deşi suntem în iulie, am îngheţat de frig azi-noapte, stând goală pe acoperiş. Unde mai pui că atâta am plâns batjocura ce ţi-am făcut şi propria mea prostie, încât mă mir că mai am ochi. De aceea te rog acum, nu pentru mine, căci eu nu-ţi merit dragostea, dar pentru tine însuţi, ca om de neam şi drept ce eşti, să curmi batjocura aceasta prin care te răzbuni pe mine. Fii bun şi pune dar să mi se aducă hainele, ca să mă pot da jos şi nu-mi lua ceea ce pe urmă, chiar dacă ai vrea, tot n-ai putea să-mi mai înapoiezi, adică cinstea mea. Că dacă în noaptea aceea nu te-am lăsat să vii la mine, numai să vrei şi eu sunt gata să-ţi dau în schimbul acelei nopţi oricâte altele pofteşti. Fie-ţi de ajuns atâta; ca om de omenie ce eşti, ajungă~ţi c-ai putut să te răzbuni pe mine şi să-mi arăţi că asta ai vrut; nu încerca să-ţi masori puterile cu o femeie, căci vulturul nu se mândreşte c-a învins o porumbiţă. Te rog deci încă o dată, pentru răsplata cerului şi pentru tine însuţi, ai milă de mine.

Studentul, frământând în minte cu suflet împietrit batjocura răbdată, văzând-o pe femeie că plânge şi se roagă, simţea în acelaşi timp şi bucurie, dar şi milă: se bucura de răzbunarea pe care şi-o dorise mai mult ca orişice pe lume, însă îl durea şi inima pentru nenorocita aceea. Dar, fiindcă bunătatea nu fu în stare să învingă cruzimea-i neîmblânzită şi setea lui de răzbunare, îi răspunse:

— Doamnă Elena, dacă atunci, în noaptea aceea îngrozitoare pe care am petrecut-o în curtea-ţi plină de zăpadă, rugăciunile mele (pe care, ce e drept, n-am izbutit să le amestec cu atâta miere în glas şi nici să le stropesc cu lacrimi, cum faci domnia-ta acum) te-ar fi atins cât de puţin, barem atât cât să mă laşi să stau niţel la adăpost, mi-ar fi uşor acum să le ascult pe ale tale; dar dacă acum, aşa

deodată, vădeşti atâta grijă faţă de cinstea dumitale, de care înainte vreme nu-ţi prea păsa, şi nu-ţi convine să stai sus despuiată, nu te ruga de mine, ci roagă-te de acela în ale cărui braţe nu ţi-a fost greu să petreci goală în noaptea despre care ai pomenit chiar tu; în timp ce m-auzeai cum ţopăi în zăpadă, umblând în sus şi-n jos prin curte, cu dinţii clănţănind de frig. Cheamă-l pe el să te ajute, pune-l pe el să-ţi aducă scara şi hainele ca să te cobori. Arată-i lui, nu mie, ce grijulie ai devenit faţă de cinstea ta, pe care şi acum şi de nenumărate ori ţi-ai pus-o în primejdie de dragul lui, fără a clipi măcar. De ce nu-l chemi să te-ajute? E datoria lui s-o facă. Tu eşti a lui; pe care alta s-ar cuveni s-o sprijine şi s-o ferească de primejdii, dacă nu chiar pe tine? Cheamă-l, nătângo, cheamă-l şi încearcă. Nu cumva iubirea ce i-o porţi şi înţelepciunea ta împreună cu a lui pot să te scape acum de neghiobia mea? Căci, dacă nu mă înşel, în timp ce petrecea! Cu dânsul, l-ai întrebat ce crede şi oare e mai tare, prostia mea sau dragostea pe care i-o purtai. Acuma nu mai poţi să mi te-arăţi mărinimoasă, dându-mi ce nu poftesc să iau, dar nici de împiedicat nu m-ai putea împiedica, dac-aş vrea totuşi să te am. Păstrează-ţi nopţile, aşadar, pentru iubitul tău, dac-ai s-apuci vreodată să mai scapi teafără de aici; să fie ale tale şi ale lui, căci mie mi-a fost de ajuns o noapte, cu vârf şi îndesat, şi mi-i de ajuns de asemeni c-am fost batjocorit o dată. Punându-ţi în cuvinte întreaga viclenie de care eşti în stare, mă linguşeşti, căznindu-te să îmi câştigi bunăvoinţa, îmi zici că-s om de omenie şi încerci pe ascuns să mă îndemni, ca unul ce-s mărinimos, să nu te pedepsesc pentru purtarea ta; dar nu mă poţi îmbrodobi cu linguşirile astea, aşa cum m-ai îmbrobodit cu făgăduinţele tale mincinoase. Acuma mă cunosc şi ştiu că în tot. Răstimpul petrecut acolo la Paris n-am izbutit să aflu atâtea lucruri despre mine, câte am aflat aici, prin tine, de-a lungul unei singure nopţi. Dar hai să zicem totuşi c-aş fi mărinimos; tu însă nu eşti dintr-acelea faţă de care omul se cade a fi mărinimos; căci pentru fiarele

din codru, cărora tu le semeni, sfârşitul pocăinţei şi-al răzbunării nu se cade să fie altul decât moartea, pe câtă vreme pentru oameni ajunge atâta cât ai spus. De aceea, chiar dacă nu-s vultur, ştiindu-te în schimb pe tine şarpe otrăvit, nu porumbiţă, am să te chinuiesc din răsputeri, cu toată ura de care sunt în stare, ca pe-un străvechi duşman de-al meu; deşi, la drept vorbind, purtarea mea nu poate fi numită răzbunare, ci mai degrabă pedeapsă, căci răzbunarea se cuvine să întreacă în străşnicie ocara pătimită, ceea ce nu e cu putinţă la mine; căci de-ar fi să mă răzbun pe tine, la gândul suferinţei pe care mi-ai prilejuit-o, nu mi-ar ajunge viaţa ta şi nici a altora ca tine, chiar dac-ar fi să omor o sută, fiindcă-aş stârpi de pe pământ o fiinţă mârşavă şi rea. Şi apoi, la urma urmelor – dacă lăsăm deoparte bruma de frumuseţe ce-ţi luminează chipul, pe care câţiva ani vor fi de-ajuns să-l ofilească, umplân-du-ţi-l de zbârcituri – oare întrucât eşti tu mai bună decât o biată slujnicuţă? Tu ai fost în stare să împingi până pe pragul morţii un om de omenie – cum mă numeai mai adineauri – a cărui viaţă, una singură, ar putea să fie mult mai de folos întregii omeniri decât ar fi de pildă de-a lungul veşniciei sute de mii de vieţi de teapa vieţii tale. Vreau să te învăţ prin suferinţa pe care o înduri acuma ce înseamnă să-ţi baţi joc de oamenii cu inimă şi mai cu seamă de studenţi; şi vreau să-ţi dau prilejul de-a nu te mai lăsa târâtă de-o astfel de nebunie, dac-ai să scapi cu viaţă din suferinţa aceasta. De ce nu te arunci din turn, dacă ai chef să te cobori? Rupându-ţi gâtul, ai putea, cu ajutorul Domnului, să scapi de chinurile în care îţi pare că te zbaţi şi îri acelaşi timp ai izbuti să faci din mine cel mai ferice om din toată lumea asta. Şi cu acestea am terminat; eu am făcut tot ce am ştiut, ca să te aduc aicea sus; acuma fă şi tu ce ştii, ca să te poţi da jos, că de batjocorit văd c-ai ştiut batjocori.

În vreme ce studentul vorbea, biata femeie plângea de potopea pământul, iar timpul trecea iute şi soarele se înălţa

din ce în ce mai sus pe cer. Apoi, când pricepu că isprăvise de vorbit, grăi:

— Om crud ce eşti, dacă noaptea aceea blestemată ţi-a fost într-adevăr aşa de greu de îndurat şi dacă vina mea îţi pare atât de mare, încât nici frumuseţea mea, nici lacrimile amare, nici rugăminţile-mi smerite nu-ţi pot trezi în suflet mila, atunci te lasă înduioşat şi-ţi potoleşte asprimea măcar la gândul c-am avut încredere în tine şi că ţi-am mărturisit toate tainele mele, dân-du-ţi prilejul de-a mă face să-mi recunosc greşeala; căci, (dacă n-ar fi fost încrederea aceasta, ii-ai fi putut găsi un mijloc ca să-ţi astâmperi pofta de răzbunare, la care, pare-se, ai râvnit cu atâta lăcomie. Lasă mânia la o parte şi iartă-mă, te rog; dacă mă ierţi şi-mi dai scăriţa să mă cobor de aici, sunt gata să-l părăsesc pe acela care m-a înşelat şi să te socotesc pe tine iubitul şi stăpânul meu, deşi îmi ponegreşti cu vorbe grele frumuseţea şi încerci să-mi dovedeşti că-i fără preţ şi pieritoare. Se poate, nu zic ba, dar orişicum ar fi, eu ştiu că, aşijderi frumuseţii altor femei, ea e sortită să placă, dacă nu de altceva măcar fiindcă pentru cei tineri ea însemnează bucurie, petrecere şi desfătare; iar tu nu eşti bătrân. Şi, chiar dacă te porţi atât de crud cu mine, eu totuşi nu pot crede că îmi doreşti într-adevăr o moarte atât de îngrozitoare precum ar fi să mă arunc de aici de sus, sub ochii tăi, cărora odinioară – de-ar fi să cred că nu minţeai, aşa cum minţi acuma – le-am fost plăcută foarte. Oh, pentru Dumnezeu, ai milă de mine! Soarele se înfierbântă din ce în ce mai tare si, după cum azi noapte mă supăra răcoarea, acum mă chinuie căldura.

Studentul, care parcă anume lungea bucuros vorba, răspunse:

— Doamnă, încrederea pe care mi-ai vădit-o n-a fost pornită nicidecum din dragoste faţă de mine, ci numai din dorinţa de a-ţi redobândi iubitul; aşa încât e vrednică de-o şi mai cruntă pedepsire. Şi e curată nebunie să crezi că n-aveam altă cale pentru a ajunge totuşi la multrâvnita

răzbunare. Nu una aveam, ci o ruje; şi prin iubirea multă pe care ţi-o vădeai îţi întindeam mii de capcane, încât mai iute ori mai târziu, de nu s-ar fi în-tâmplat aşa, prin forţa împrejurărilor ai fi căzut întruna. Şi nu ştiu zău ce altă cursă ar fi putut să te mâhnească şi să te umple de ruşine mai mult decât aceasta. Tocmai de aceea am ales-o; nu ca să-ţi uşurez pedeapsa, ci ca s-ajung mai repede la bucuria asta. Dar, chiar de-aş fi pierdut, să zicem, prilejurile acestea, îmi rămânea totuşi condeiul, cu care aş fi scris pe socoteala ta atât de multe lucruri şi atât de îngrozitoare, încât, dac-ar fi fost să le afli (şi sunt convins că le aflai), de mii de ori pe zi ai fi ajuns să-ţi doreşti moartea. Puterile condeiului sunt mult, cu mult mai mari decât îşi închipuiesc aceia ce nu l-au încercat nicicând. Mă jur pe Dumnezeul meu – - şi, dacă mint, nu-mi facă parte de bucuria răzbunării cu care până acum m-a prisosit din plin – - că aş fi scris pe seama ta atâtea răutăţi, încât, cuprinsă de ruşine, faţă de tine însăţi, nu raţă de străini, ţi-ai fi scos ochii singură, numai spre a nu te mai vedea; de aceea nu dojeni marea fiindcă îşi sporeşte apele cu apa unui râuleţ. Că mă iubeşti ori mi te dai, precum ţi-am spus, puţin îmi pasă; din parte-mi n-ai decât să fii a cui ai fost şi până-acum, dacă nâai poţi să fii a lui; căci, dacă ţi-am urât pe vremuri ibovnicul, astăzi în schimb, la gândul că te înşală, îmi e de-a dreptul drag. Voi, femeile, vă îndrăgostiţi de tineri şi le căutaţi iubirea fiindcă îi vedeţi rumeni la faţă, negri ia păr şi drepţi în spate şi fiindcă ştiu să învârte dansul şi lancea la întreceri; dar toate însuşirile astea le-au avut şi cei mai bătrâiori oleacă şi pe deasupra ei ştiu lucruri pe care tinerii de abia acuma încep să le înveţe. Şi în afară de aceasta îi luaţi drept călăreţi mai buni şi în stare să străbată mai multe mile într-o zi decât bărbaţii mai în vârstă. Desigur, recunosc şi eu că tinerii ştiu scutura mult mai vârtos blăniţele, dar cei mai virst-nici, ca unii ce-s mai pricepuţi, cunosc mai bine locurile unde se îndeasă puricii. Şi e de mii de ori mai bine să te alegi mai cu puţin, dar mai cu gust,

decât cu mult şi fără nici un gust; că trapul, cât ai fi de tânăr, te osteneşte şi te frânge, pe câtă vreme pasul lin, deşi te duce cu întârziere la han, măcar te duce odihnit. Voi, dobitoace fără cuget, nu vă daţi seama câte rele se ascund sub bruma aceea de frumuseţe înşelătoare. Tinerii nu se mulţumesc să aibă o femeie, ci câte văd atâtea vor şi cred c-ar fi vrednici de toate; de aceea dragostea lor nu poate fi statornică şi tu îţi slujeşti acum drept mărturie vie a adevărului acestuia. Ei socotesc că-s vrednici să fie proslăviţi şi dezmierdaţi de iubitele lor şi-şi fac o adevărată fală din a se fuduli cu femeile pe care le-au avut, cusur ce le-a împins pe multe să încapă pe mâna călugărilor, pentru că aceştia nu spun mai departe ce-au făcut. Deşi tu zici că taina ta n-o ştie nimeni în afară de servitoare şi de mine, se pare că te înşeli şi crezi greşit ce crezi, căci mahalaua ei şi-a ta numai de asta trăncăneşte; dar cel cu musca pe căciulă de obicei e ultimul care află că e ştiut de toţi. Unde mai pui că tinerii te mai şi pradă pe deasupra, pe câtă vreme cei mai vârstnici ei sunt acei ce dăruiesc. Aşa că tu, care ai greşit când ţi-ai ales iubitul, fii dar a lui, căci lui te-ai dat, şi lasă-mă pe mine, pe care m-ai batjocorit, să fiu al alteia, căci mi-am găsit altă iubită, care a ştiut să mă cunoască mai bine decât tine şi preţuieşte mult mai mur. Şi, ca să poţi duce cu tine pe celălalt tărâm mai mu] t ă încredere în dorinţa ochilor mei decât aceea pe care o dai vorbelor mele aicea pe tărâmul ăsta, arun-că-te de sus degrabă şi sufletul tău păcătos – - cuprins pe 3oc în braţe, pe câte cred, de Aghiuţă – are să vadă atunci dacă privirea mea s-a tulburat sau nu, văzân-du-ie căzând grămadă. Dar, fiindcă nu nădăjduiesc să-mi dărui bucuria asta, te sfătuiesc să-ţi aminteşti, dacă te arde soarele, de frigul acela îngrozitor pe care m-ai făcut să-J rabd şi care, dacă ai să-l amesteci cu arşiţa de-acum, de bună seamă n-ai să simţi că te mai arde aşa de tare.

Biata femeie, pricepând că vorbele studentului, oricum le-ar fi întors, tot înspre răul ei erau, se puse iar pe plâns şi

zise:

— Dacă eu nu-ţi pot stârni mila, lasă-te înduioşat măcar în numele iubirii pe care o porţi acelei doamne, mai înţeleaptă decât mine, pe care zici că ai găsit-o şi care spui că te iubeşte, şi iartă-mă de dragul ei. Fii bun şi adu-mi hainele să mă îmbrac şi ajută-mă să mă cobor de-aici.

Studentul începu să râdă; dar, când văzu că soarele se apropia de amiaz, grăi:

— De vreme ce mă rogi în numele iubitei mele, nu mai pot zice nu; spune-mi unde ţi-s hainele, să ţi le aduc şi să-ţi ajut să te dai jos de acolo.

Femeia, dându-i crezare, îşi mai veni oleacă în fire şi-i spuse în ce loc îşi ascunsese hainele. Studentul ieşi clir: urn şi-i porunci slujitorului său să nu se mişte de acolo, să stea în preajma turnului şi să nu îngăduie pe nimeni să intre înăuntru până ce nu s-ar fi întors. Apoi se duse acasă la prietenul său şi dejuna pe îndelete, iar mai apoi, când socoti că-i vremea potrivită, se duse să se culce.

Femeia, în vârful turnului, deşi mai mângâiată acu de jalnice nădejdi, se ridică totuşi mâhnită, tare mâh-nită, biata, se trase către o parte a zidului spre un pic de umbră şi, pradă gândurilor negre, se apucă să aştepte, într-acest chip, pierdută în gânduri, când alintată de nădejdi, când pradă deznădejdii, fiindcă vedea că ţî-nărul nici gând n-avea să se întoarcă, trecând de la un gând la altul, până la urmă adormi răpusă de durere şi frântă de oboseală, ca una care toată noaptea nu închisese ochii. Soarele, care ardea pe cer ca un cuptor încins, înfipt în crucea amiezii, bătea de-a dreptul în trupul gingaş şi dezgolit al doamnei şi în capul ei descoperit, cu atâta străşnicie, încât nu doar că-i arse carnea pe locul unde o atinse, dar îi crăpă şi pielea în mii de crăpături mărunte şi arsura fu aşa de cumplită, încât o deşteptă pe doamnă din somnul ei adânc. Şi, când simţi arsura şi începu să mişte, la fiecare mişcare i se părea că-i crapă pielea şi că-i plesneşte toată, ca pergamentul ars când îl atingi cu mâna; şi pe deasupra o durea şi capul de

părea că-i crapă, lucru ce nu e de mirare. Pe de altă parte acoperişul frigea aşa de îngrozitor, încât nu era chip să şadă nici în picioare, nici altminteri; din care pricină, sărmana, nu-şi afla locul nicăiri, şi se învârtea plângând de colo până colo. Iar fiindcă afară nu bătea nici barem pic de vânt, muştele şi tăunii se adunaseră în roiuri şi se aşezau pe pielea ei crăpată şi roşită, pişcând-o aşa de adânc, încât de fiecare dată i se părea c-o ţeapă i se înfige în carne şi ca să se ferească dădea mereu din mâini şi-şi blestema întruna viaţa, iubitul, pe student şi chiar pe ea însăşi, în cele de pe urmă, în halul în care era, aşa înţepată, dogorită şi chinuită de arşiţă, de soare, de tăuni şi muşte, de foame şi de sete, cu mult mai mult de sete, ba pe deasupra hărţuită de mii de gânduri dureroase, se ridică în picioare să vadă nu cumva aude sau vede un om prin apropiere, căci hotărâse în sinea ei, cu orice preţ şi cu orice primejdie, să-l cheme şi să-i ceară sprijin. Dar şi de data asta soarta i se arătă vrăjmaşă. Ţăranii plecaseră cu toţii de pe ogoare, din pricina arşiţei, şi în ziua aceea întâmplarea făcuse ca niciunul să nu meargă la lucru prin părţile acelea, căci toţi cei din împrejurimi munceau acasă la îmblătit. Drept care biata doamnă nu auzea decât cosaşii şi nu vedea nici pui de om, ci numai apa Arnului, care, stârnindu-i pofta, nu-i potolea nicidecum setea, ci, dimpotrivă i-o înteţea. Şi mai vedea de asemeni ici-colo câte o casă sau câte o pădurice umbroasă, ce mai vârtos îi sporeau chinul, dornică cum era de ele' Ce-am mai putea să spunem oare de biata noastră doamnă? Soarele ce-o izbea de sus, podeaua acoperişului care o ardea de jos, muştele şi tăunii care o înţepau din lături, toate o sluţiseră într-atâta, că ea, care împrăştia în ajun întunecimea nopţii cu albeaţa trupului de nea, acuma, roşie ca racul şi plină peste tot de blânde însângerate, părea de-a dreptul o sperietoare, în timp ce sta astfel, fără să ştie ce să facă, şi-şi aştepta sfârşitul cu deznădejdea în suflet, cam către ceasurile patru, studentul, deşteptându-se din somn şi aminti ndu-şi de femeie, se întoarse la turn şi îşi trimise

slujitorul acasă să mănânce, căci omul nu prân-zise încă. Femeia, auzind u-l, slăbită cum era şi frântă de atâta zbucium, se aşează lângă chepeng şi aplecân-du-şi capul deasupra lui, zise plângând:

— Rinieri, răzbunarea ta a întrecut măsura; căci dacă te-am lăsat să îngheţi o noapte întreagă în curte, tu m-ai lăsat în schimb să mă prăjesc sau mai degrabă să ard o zi întreagă deasupra acestui turn, ba mai mult, m-ai lăsat să mor de foame şi de sete; de aceea te conjur acum, în numele lui Dumnezeu, urcă-te aicea sus şi, fiindcă nu-s în stare să mă omor eu singură, omoa-ră-mă tu, căci chinul pe care îl rabd e atât de mare, încât îmi doresc moartea mai mult ca orişice pe lume. Ori, dacă totuşi nu vrei să-mi faci hatârul ăsta, atuncea pune barem să mi se dea puţină apă, să-mi umezesc gura cu ea, fiindcă mi-o simt aşa de arsă şi uscată, că nici lacrimile nu-mi sunt de ajuns ca să mi-o înmoaie.

Studentul pricepu din glasul ei cât e de frântă şi mai văzu de asemeni şi-o parte a trupului ei ars şi tăbăcit de soare, lucruri ce, dimpreună cu ruga ei smerită, treziră în el un dram de milă; dar totuşi îi răspunse:

— Ba n-am să te omor, femeie fără suflet; omoa-ră-te tu singură, dacă ai chef de aşa ceva. Şi atâta apă am de gând să-ţi dau ca să-ţi astâmperi setea, cât foc mi-ai dat tu ca să-mi astâmpăr frigul. Numai de una îmi pare rău: că în timp ce eu, ca să mă vindec de frigul îndurat, am fost silit să rabd căldura puturoasă a unui foc de iască, tu ai să te vindeci de arşiţă cu ră-coreala şi parfumul apei de trandafiri; şi-n timp ce eu eram pe cale de a-mi pierde minţile şi viaţa, tu, jupuită acum de soare, ai să rămâi din nou frumoasă, precum rămâne şarpele după ce-şi schimbă pielea.

— O, vai da capul meu! Se tângui femeia. Nici duşmanilor mei nu le doresc să aibă parte de-o frumuseţe dobândită cu atâta chin ca ăsta. Dar tu, om crud şi nemilos, mai crud ca fiarele din codru, cum poţi rabdă să mă supui la atâta suferinţă? Nici de ţi-aş fi ucis tot neamul în cazne

îngrozitoare, nu m-ai fi chinuit mai rău, nici tu, nici nimeni altul. Nu ştiu, zău, ce cazne mai groaznice ca astea la care m-ai supus, lăsându-mă să ard în soare şi să fiu înţepată de tăuni, ar merita un trădător care ar fi măcelărit un oraş întreg. Şi după toate astea nici barem un pahar de apă să nu catadicseşti să-mi dai, când chiar şi ucigaşilor ce-s pedepsiţi de lege, dacă-şi doresc, li se dă vin când sunt mânaU la moarte? Ei bine, află dar că, întrucât tu stărui în răutate şi cruzime şi patimile mele nu-ţi mişcă inima de fel, am să mă pregătesc de moarte cu suflet dârz şi răbdător, pentru ca Dumnezeu, pe care îl rog să cumpănească cu dreaptă judecată purtarea ta, să aibă milă de sufletul meu.

Şi zicând astfel se trase cu dureri cumplite spre mijlocul acoperişului, pierzând orice nădejde de-a mai scăpa vreodată de vâlvătaia arşiţei. Acolo, plângând cu hohote amare şi căindu-şi soarta, pe lângă celelalte chinuri ce pătimea, sărmana, crezu, şi nu o dată, ci chiar de mii de ori, c-are să-şi deie duhul de sete ce-i era.

Către vecernie, însă, studentul, socotind c-o pedepsise îndeajuns, puse să i se aducă veşmintele femeii, le învălui în giubeaua slugii şi-o luă cu ele către casa nefericitei doamne. Acolo, în pragul porţii, dădu de servitoarea ei, care, neştiind ce să mai iacă, şedea mâh-nită şi posacă şi-o întrebă:

— Ce-i cu stăpâna ta, fetico? La care slujnica răspunse:

— Nu ştiu, messere, ce-i cu ea; azi dimineaţă îmi închipuiam c-am s-o găsesc în pat, căci, dacă nu mă înşel, parc-am văzut-o aseară culcându-se; dar n-am găsit-o nici acolo şi nici în altă parte. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu ea şi sunt mâhnita ca de moarte. Nu ştii cumva domnia-ta?

Studentul îi răspunse:

— Păcat că n-am putut să te prind şi pe tine şi să te ţiu ca pe stăpâna, ca să-ţi plătesc şi ţie vina, cum i-am plătit-o ei! Dar tot ai să-mi încapi pe mână o dată şi-am să te învăţ eu minte atunci să-ţi mai baţi joc de oameni.

Şi zicând astfel se întoarse către sluga lui şi-i spuse:

— Dă-i vesmintele şi spune-i să se ducă după stăpâna, dacă vrea.

Sluga îi împlini porunca, iar servitoarea, când văzu că-s hainele stăpânei şi c-o trimite după dânsa, crezu c-o omorâseră şi se sperie aşa de tare, încât fu cât p-aci să ţipe; se stăpâni totuşi cu greu şi, cât ce plecă studentul, o luă plângând la fugă spre turn cu hainele la subsuoară.

Acu, tocmai în ziua aceea unul dintre pălmaşii doamnei se întâmplă să piarză doi porci şi tot căutându-i, ajunse, la puţină vreme după plecarea lui Rinieri, în preajma turnuleţului şi acolo, cum umbla căutându-i la dreapta şi la stânga, se întâmplă să auză suspinele femeii, drept care intrând în turn, strigă sat putu mai tare:

— Hei, cine plânge acolo?

Femeia îşi cunoscu pe dată pălmaşul după glas şi, după ce-l chemă pe nume, îi zise:

— Du-te, rogu-te, şi chemă-mi servitoarea, iar după ce-o veni, ajută-i să se urce sus.

Pălmaşul o recunoscu şi zise:

— Vai de mine, doamnă, cum ai ajuns tocmai acolo? Slujnica dumitale te^a căutat toată ziulica, da' cine-ar fi putut să creadă că tocma-aici erai.

Şi apucând braţele scării le aşează în picioare şi începu să-i lege pe lături treptele cu sfoară între acestea însă pică şi servitoarea, care intră în turn şi se apucă să strige, lovindu-se cu pumnii în cap:

— Stăpâna mea cea dulce, stăpână, unde eşti? Femeia, auzind-o, grăi pe cât putu mai tare:

— Aicea sunt, surioară; nu plânge! Adă-mi repede vesmintele să mă îmbrac.

Când o auzi vorbind, slujnica îşi mai veni în fire si, ureându-se pe scara pe care omul o întocmise aproape pe de-a-ntregul, ajunse cu ajutorul lui deasupra pe acoperiş. Când dădu cu ochii de biata ei stăpână, al cărei trup nu mai avea nimic omenesc în el, ci părea mai curând un butuc zvârlit în foc şi ars pe jumătate, când o văzu aşa pierită şi

fără pic de vlagă zăcând goală pe jos, îşi înfipse unghiile în obraz şi începu să o bocească de parc-ar fi fost moartă. Femeia însă o rugă să tacă şi s-o ajute să-şi puie hainele pe dânsa. Iar după ce află din gura servitoarei că nimeni nu ştia unde şezuse până atunci, decât cei doi cu hainele şi omul care era jos, mai mângâiată oarecum, îi rugă pe amândoi să nu spună la nimeni ce se întâmplase acolo. După ce trăncăni o vreme, omul o luă pe doamnă în spate, căci nu putea să meargă, şi-o scoase teafără din turn. Dar slujnicei, sărmana, ce rămăsese în urma lor, din nebăgare de seamă îi lunecă piciorul pe scară şi căzu, zdrobin-du-şi-l din şold, drept care de durere multă se apucă să urle, de-ai fi crezut că-i leu nu alta. Omul o puse pe femeie pe iarbă şi se duse să vadă ce-i cu slujnica; şi aflând-o cu piciorul rupt, o duse şi pe ea în iarbă şi-o aşează lângă stăpână. Doamna, văzând-o şi pe asta, colac peste pupăză, văzându-şi slujnica adică, din partea căreia aştepta mai mult ca de la alţii sprijin, cu coapsa ruptă din şold, mâhnită peste poate se puse iar pe plâns şi hohotea cu atâta jale, încât nu numai că pălmaşul nu izbuti s-o mângâie, dar se apucă şi el să plângă. Ci într-un târziu, cum soarele se coborâse binişor, ca să nu-i prindă noaptea acolo, se duse după placul doamnei până la el acasă şi luându-şi fraţii şi nevasta veniră toţi c-un pat de scânduri şi-o duseră pe slujnică acasă la stăpână. Pe urmă, dându-i doamnei să bea niţică apă rece, după ce-o îmbărbăta şi cu vreo două vorbe bune, omul o luă în cârcă şi-o duse până acasă, drept în odaia ei, unde nevasta lui, după ce-i dete să mănânce pâine muiată în apă şi-o dezbrăcă, o puse în pat; pe urmă potriviră lucrurile astfel, încât chiar în aceeaşi noapte stăpână şi cu slujnica să fie duse la Florenţa; şi fură duse într-adevăr.

Acolo, doamna, care avea oricând minciuna la înde-mână, scornind un basm – cu totul -altfel de cum fusese întâmplarea – dădu a crede fraţilor, surorilor şi tuturor că atât ea cât şi slujnica căzuseră amândouă pradă unor puteri sataniceşti care urziseră un farmec. Fură aduşi degrabă

doctori şi cu cumplite suferinţi şi chinuri nesfârşite, căci doamna îşi lăsă de nu ştiu câte ori la rând pielea lipită de cearşaf, o vindecară până la urmă de fierbinţeli şi de arsuri, precum o vindecară de asemeni şi pe servitoare. Din care pricină femeia, uitându-şi de ibovnic, din ziua aceea se feri ca dracu de tămâie şi de-a batjocori pe alţii şi aşijderea şi de iubire. Iar dumnealui, studentul, când auzi că slujnica căzuse şi-şi frânsese coapsa, se socoti din plin şi pe de-a-ntregul răzbunat şi, bucuros nevoie mare, nu-i mai făcu nimic şi uită de toată întâmplarea.

Iată aşadar ce-a pătimit zăluda de femeie din pricina isprăvii ei şi fiindcă a cutezat să-şi bată joc de un student cu aceeaşi uşurinţă cu care îţi baţi joc de ceilalţi; dar vezi că dânsa nu ştia pesemne că studenţii – nu zic chiar toţi, dar cei mai mulţi – sunt tare ai dracului din fire. De aceea voi, doamnele mele, feriţi-vă de-a face pozne şi mai cu seamă studenţilor.

Povestea a opta

Doi tineri se au foarte bine; unul din ci se culcă cu nevasta celuilalt; acesta, dân-du-şi seama, se înţelege cu nevasta prietenului său ca să-l închidă într-o ladă, deasupra căreia pe urmă, în timp ce el stă înăuntru, ei se desfată împreună.

Doamnele ascultaseră povestea Elenei cu plăcere, dar c-o plăcere amestecată şi cu puţină amărăciune; totuşi, fiindică nenorocirile ei li se păreau în parte binemeritate, trecură mai uşor peste ele, deşi socoteau purtarea studentului aspră şi neîndurătoare, ba uneori de-a dreptul crudă. Oricuim, după ce Pamipinea sfârşi cu povestitul, regina îi porunci Fiamimettei să spună mai departe, şi dânsa, dornică s-o asculte, grăi:

— Plăcute doamne, deoarece asprimea studentului batjocorit v-a cam mâhnit la suflet, cred că n-ar strica să ne mai descreţim oleacă frunţile c-o Istorioară mai hazlie; de aceea am de giând să vă istorisesc acum povestea unui tânăr care a ştiut să rabde cu suflet mai senin batjocura făcută -si s-a vădit mai potolit în răzbunarea lui. Iar din

povestea mea veţi înţelege, sper, că atunci când omul vrea cu orice preţ să se răzbune se cade să se mulţumească cu o răzbunare dreaptă, adică pe măsura batjocurii răbdate, fără să încerce – - înitre-când măsura cuvenită -• să facă rău cu orice preţ.

Trebuie să ştiţi, dar, că la Siena, pe câte am auzit, trăiau pe vremuri doi tineri înstăriţi, feciori de oameni cumsecade, unul pe nume Spinelloccio Tanena, iar celălalt. Zeppa di Mino, oare erau vecini, căci locuiau alături în mahalaua Cammollia. Tinerii aceştia doi umblau tot timpul împreună şi arătau a se iubi oa fraţii, dacă nu mai mult. Şi amândoi aveau la casă neveste tare frumuşele. Or, ce să vezi! Cum Spinelloccio umbla adesea pe la Zeppa – - că dânsul o fi fost sau n-o fi fost acasă, nu ştiu – - se întâmplă să se înţeleagă aşa de bine cu nevasta acestuia din urmă, încât ajunse să se culce cu ea; şi-o duseră astfel o bucăţică bună, fără să-i ştie nimeni. Totuşi, cu vremea se întâmplă ca într-o bună zi, aflându-se Zeppa acasă fără de ştirea nevesti-şi, Spinel-loocio să vie să-l caute. Nevasta îi răspunse că nu era acasă şi atuncea Spinelloccio, urcând degrabă sus şi ailând-o pe femeie singură în odaie, o prinse iute în braţe şi se apucă să o sărute, iar ea aşijderea pe el. Zeppa, care văzuse totul, nu scoase nici o vorbă, ci rămase şi pe mai departe ascuns ca să vadă unde duce jocul; şi la puţin timp după aceea îi văzu, aşa îmbrăţişaţi, intrând într-o odaie şi încuindu-se înăuntru, lucru de care el se tulbură amarnic. Dar, cunoscând c-ar fi zadarnic să facă tărăboi, fiindcă ocara lui n-ar fi scăzut printr-asta şi nici prin altceva, ci tocmai dimpotrivă i-a r fi sporit ruşinea, se apucă să chibzuiască ce răzbunare să-şi aleagă, ca fără a-şi trâmbiţa ocara, să-şi afle totuşi mulţumirea; si, după ce se gândi mult şi socoti că aflase mijlocul cel mai potrivit, nu se clinti totuşi din ioc atâta timp cât SplnelUoccio şezu în odaie cu femeia. Apoi, de îndată ce plecă, intră înăuntru şi dădu peste nevastă-sa care îşi tocmea vălurile pe cap, căci pasămite Splnelloiceio i le trăsese jos din joacă. Şi-i zise:

— Femeie, ce faci tu acolo? La care ea răspunse:
— Nu vezi?
— Ba văd, răspunse Zeppa, şi-am mai văzut şi altele pe care n-aş dori să le mai văd vreodată.
Şi zicând astfel se apucă să-i spuie tot ce văzuse, iar femeia, moartă de frică cum era, după ce îndrugă verzi şi uscate, pân' la urmă mărturisi tot ce făcuse, căci n-avea cum să mintă, şi începu apoi plângând să i se roage de iertare. Zeppa îi zise atunci:
— Femeie, ai greşit şi pace; dar dacă vrei să te iert, gândeşte-te să faci întocmai tot ceea ce-am să-ţi cer şi iată ce: să-i spui lui Spinelloccio ca mâine către ceasurile zece să facă ce-o face şi, despărţindu-se de mine, să vie aici la tine; iar după ce-o să vie, eu m-oi întoarce acasă, iar tu cât ce-ai să vezi că-s eu, să-l vâri
Decameronul voi. III – cd. 80 în lada ăştia şi să-l încui în ea. Pe urmă am să-ţi spun eu mâine ce-ţi mai rămâne de făcut. N-are la ce să-ţi fie teamă, căci îţi făgăduiesc să nu-i fac nici un rău.
Femeia, ca să-l mulţumească, răspunse că va face întocmai şi se ţinu de vorbă.
A doua zi de dimineaţă, cam către ceasurile nouă, în timp ce Zeppa se afla cu Spinelloccio dimpreună, acesta de pe urmă, care îi făgăduise femeii să se ducă la ea tocmai la ora aceea, grăi:
— Azi dimineaţă trebuie să dejunez cu un. Prieten şi n-aş dori să-l las să. Aştepte; rămâi cu bine dar.
La care Zeppa zise:
— Da' până la dejun mai e destulă vreme.
— O fi, dar n-are-a face, răspunse Spinelloccio. Mai am şi altceva de vorbit cu el, aşa că trebuie să mă duc din vreme la întâlnire.
După ce Spinelloceiio se despărţi de Zeppa, făcu un mic ocol şi apoi se duse la nevastă. Dar n-apucară ei să intre bine în odlaie, că hop, pică şi Zeppa. Femeia, cât ce-l auzi, prefăcânfdu-se că moare de frică, îl ascunse pe Spinelocicio

în lada de care îi spusese bărbatul ei şi, după ce-l închise bine, ieşi d!'. N odaie. Zeppa urcă până la dânsa şi o întrebă:

— Ce zici, femeie, e vremea de mine are? Nevastă-sa răspunse:

— Da, cred c-o fi. La care Zeppa zise:

— Spinelloccio prânzeşte azi c-un prieten şi şi-a lăsat nevasta singură; ia fă-tc la fereastră şi cheam-o să vie să mănânce cu noi.

Femeia, care îşi temea pielea şi se făcuse dintr-o dată grozav de ascultătoare, făcu precum îi porunci. Şi, după ce-o rugă frumos, nevasta lui Spineâloccvo, aflând că omul ei prânzeşte în altă parte, veni. Abia intră pe uşă, că Zeppa şi începu s-o niângâie de zor şi apucând-o prieteneşte de mină, după ce-i porunci în şoaptă nevas-ti-şi să meargă în bucătărie, o duse pe nevasta lui Spinellcccio în odaie. Gât ce intră înăuntru, el se întoarse înapoi şi închise uşa cu zăvorul. Femeia, când văzu că închKde uşa, întrebă:

— Ce înseamnă asta, Zeppa? De ce m-ai adus aici? Asta ţi-e dragostea şi credinţa faţă de Sp'inelloccio?

Zeppa, apropiindu-se de lada în care sta închis bărbatul ei, o prinse bine pe femeie şi-i zise:

— Nu te plânge, ci ascultă întâi ce am de spus: eu l-am iubit şi îl iubesc pe Spinelloock) ca pe un frate, dar ieri, deşi el nu ştie nimic despre treaba asta, mi s-a întâmplat să aflu că încrederea pe care i-am arăta ţ-o întotdeauna l-a împins să mă însele şi să se culce cu nevasta mea aşa cum se culcă cu tine. Eu însă, fiindcă îmi este drag, nu vreau să mă răzbun altmiriterea decât cu ocara pe care mi-a făcut-o el. El s-^a culcat cu ne-vastă-mea şi eu am să mă culc cu tine. Iar dacă tu te împotriveşti, am să mă văd silit să-i fac o altă boroboaţă; si, fiindcă n-am de gând să-l iert, am să-l ating c-o 'răzbunare de n-o să mai aveţi zi bună, nici tu, nioi el cit veţi trăi.

Femeia, auzind ce spune, cum Zeppa se jura c-are să^si ţie vorba, până la urmă îl crezu şi-i zise:

— Zeppa dragă, dacă răzbunarea asta trebuie să cadă asupra mea, eu n-am nimic de zis, ba chiar sânt mulţumită; dar te-aş ruga şi eu ceva: să faci astfel, incit, după ce ne-om culfca împreună, nevastă-ta să nu-imi poarte pică, după cum n-am să-i port nioi eu, deşi ea m-a batjocori'!

La care Zeppia zise:

— Aşa am să fac, fii sigură. Ba pe deasupra am să-ţi dau şi-un giuvaer de preţ, cum n-ai avut tu niciodată.

Şi zicând astfel, după ce-o cuprinse în braţe, se apucă să o sărute şi, întinzându-se pe lada în care sta bărbatul ei, se desfată cu ea cit vru şi ea aşijderea cu el.

Spinelloccio, care şedea închis în ladă şi care auzise bine toate cuvintele lui Zeppa, cât şi pe-ale nevesti-şi şi căruia îi fu dat s-audă şi sârba îndrăcită pe care i-o jucau în cap cei doi, simţi la început o durere aşa de cumplită, încât i se păru că-i gata să-şi dea duhul. Şi, dacă nu s-ar fi temut de Zeppa, i-ar fi zvârlit nevestii-şi, aşa închis cum se afla, nişte sudătau îngrozitoare. Dar mai apoi, gândindu-se că de la el pornise ocara, că Zeppa nu făcea deoât să se răzbune şi că purtarea lui era aceea a unui prieten şi a unui om de omenie, se hotărî în sinea lui, de s-ar fi învoit şi Zeppa, să-i fie prieten şi mai bun decât mai înainte vreme.

Zeppa, după ce-şi petrecu după placul inimii cu femeia, se dădu jos de pe ladă si, oind dânsa îi ceru să-i deie giuvaerul făgăduit, deschise uşa şi-şi chemă nevasta, care nu zise alta decât atâta:

— Doamnă, mi-ai d'at ce meritam.

Şi acestea le rosti râzând. Bărbatul îi zise atunci:

— Deschide lada asta.

Şi, după ee-o deschise, Zeppa i-l arătă femeii pe Spinellocicio al ei. Acu, ar însemna să ne lungim prea mult la vorbă ca să m'ai spunem pe îndelete care din ei se ruşina mai tare de întâmplarea asta: Spineltoacio văzându-l pe Zeppa şi ştiind că ştie ce-i făcuse, ori nevasta văzându-şi bărbatul şi ştiind că auzise şi că simţise ce făcuse deasupra

lui cu celălalt. Atunci Zeppa zise către nevasta lui Spineiloecio:

— Dumnealui e giuvaerul pe care ţi-l dăruiesc.

Spineiloecio, ieşind din ladă, grăi şi el, fără înconjur:

— Zeippa, acuma stăim la fel; de aceea cred că n-ar strica, după cum îi spuneai şi tu mai adineauri neves-tii-mi, să rămânem prieteni aşa precum. Am fost. Şi fiindcă noi am fost deprinşi să împărţim tot ce-am avut, as zice ca de-acu înainte să ne împăirţim şi nevestele.

Zeppa se învoi şi apoi prânziră oâteşipatru în bună înţelegere. Iar de atunci încolo fcimeile avură fies-tecare doi bărbaţi, iar ei două femei, fără ca niciodată s-ajungă la necaz sau la vreo neînţelegere din pr'. Dna aceasta.

Povestea a noua

Maestrul Simone, doctorul, ducându-se într-o noapte la îndemnul lui Bruno şi al lui Buffalmacco într-un anume loc, pentru a fi primit într-o anume ceată care mergea la tâlhărit, e aruncat de Buffalmacco într-o groapă cu gunoi şi lăsat acolo.

D'itpă ce doamnele glumiră o vreme pe socoteala înţelegerii dintre cei doi tineri din Siena, care hotărâseră să-şi împartă nevestele între ei, regina, singura care nu-şi spusese încă povestea în ziua aceea, spre a nu-l nedreptăţi pe Dioneo, începu astfel:

— Iubitoare doamne, după părerea mea, Spineiloecio s-a dovedit vrednic de farsa pe care i-a jueat-o Zeppa; de aceea eu socoit că nu-i de învinuit – precum dorea să ne arate mai adineauri Pampinea – acela care joacă o farsă unuia care o merită sau care o caută singur. Spineltadcio e dintre aceia care şi-a meritat batjocura; eu am să vă povestesc acum despre un alt bărbat, unul din cei ce-şi caută batjocura cu lumânarea şi cred că cei doi tineri care şi-au bătut joc de el sunt vrednici mai degrabă de laudă decât de ponegrire. Omul cu pricina e un doctor, un nătărău care s-a întors de la Boiogna la Florenţa acoperit cu păr de jder din cap până-n picioare1.

După cum zi de zi avem prilejul să vedem, concetăţenii noştri se întorc de la Boiogna care judecător, care notar şi care doctor, împopoţonaţi cu straie lungi şi largi de culoare stacojie, cu pălăriuţe căptuşite cu blană de jder şi cu multe alte nimicuri bătătoare la ochi, de pe urma cărora avem de asemenea prilejul de a vedea mai zilnic cu ce ajung să se aleagă. Or, unul dintre aceştia, şi anume maestrul Simone da Vill'a, un om avut de la părinţi, de care ştiinţa însă nu se prinsese mai deloc,

1 Doctorii în medicină purtau pe vremea aceea ca semn distinctiv o1 haină purpurie şi o beretă căptuşită cu blană de jder <n. t.).

Se întorsese nu de mult de la Bologna – îmbrăcat în haine stacojii şi împopoţonat c-o pălărie de care atârna o fâşie lungă de postav – doctor în medicină cică, precum îşi zicea dumnealui, şi se statornici pe o stradă căreia acum îi zice strada Pepenelui, întors dar de curând, precum spuneam, maestrul noistru, printre alte obiceiuri demne de amintit, avea şi obiceiul de a-şi întreba însoţitorul la fiecare pas de numele acelora care treceau pe stradă; şi se uita la toţi cu multă luare-aminte, de parcă din înfăţişarea lor şi-ar fi cules şi făurit leacurile pe care le dădea bolnavilor săi. Printre cei pe care îi cerceta mai cu osebire se aflau şi doi zugravi despre care s-a mai pomenit astăzi încă de două ori, Bruno şi Buf-falmacco, prieteni nedespărţiţi şi megieşi de-a i doctorului. Şi părându-i-se dumnealui că ăştia doi trăiesc mai fără griji decât nimeni altul şi că le pasă mai puţin ca oriskui de lumea asta – precum era, într-adevăr – se apucă să întrebe la dreapta şi la stingă ce fel de oameni sunt. Şi aflând din toate părţile că sunt nişte sărmani zugravi, îşi vârî în cap că e cu neputinţă s-o ducă. Aşa de bine din sărăcia lor şi ca atare se gândi – fiindcă auzise c-ar fi oameni şireţi nevoie mare – că-şi scot din altă parte pârleala, cu câştiguri grase, fără să-i ştie nimeni, şi îi veni un chef grozav să încerce a se împrieteni cu amândoi sau, dacă nu, măcar cu unul singur. Şi se împrieteni cu Bruno,

care, dându-şi seama din câteva întâlniri că doctorul e un dobitoc, prinse a petrece de minune pe seama neghiobiei lui, iar do'ctorul, de asemenea, găsi în tovărăşia lui Bruno nespusă desfătare. După ce-l pofti de vreo câteva ori la masă, crezând că-i vremea acu să-i poată vorbi prieteneşte, ii mărturisi cât de mare era mirarea lui văzându-i pe amândoi, pe dânsul şi pe Buffalmacco, c-o duc aşa de bine, deşi erau săraci şi îl rugă să-i spună cum vine treaba asta. Bruno, socotind întrebarea doctorului drept una din obişnui tele-i prostii, dar mai lipsită de haz ca altădată, începu să râdă şi se gândi să-i deie un răspuns pe seama neghiobiei lui. De aceea îi răspunse:

— Nu multora le-aş spune, maestre dragă, ce învârtim; dar de dumneata, fiindcă-mi eşti prieten bun şi ştiu că n-ai să spui la alţii, nu mă feresc. E adevărat că

7 j n-aveim griji şi-o ducem tare bine, mai bine deeât crezi. Dar de pe urma meseriei şi a pământurilor noastre n-am fi în stare să plătim nici barem apa pe care o bem. N-aş vrea să crezi din cauza asta c-am fi pungaşi, Doamne fereşte! Atâta că ne ducem, cum zicem noi, la tâlhărit, şi de pe urma lui ne alegem cu tot ce ne lipseşte şi ce ne e spre desfătare, fără să păgubim pe nimeni prin aceasta; cât despre viaţa fericită de care te-ai încredinţat şi dumneata c-o ducem, ea tot de acolo ni se trage. Doctorul auzind acestea se minună din cale-afară şi, fiindcă nu ştia ce înseamnă să mergi la tâlhărit, crezu toată povestea şi-l apucă pe dată o poftă nebunească să ştie şi el ce-i aceea, drept care îl rugă stăruitor pe Bruno să-i spună, încredinţându-l că n-o să sufle o vorbă despre povestea asta.

— Vai de mine, maestre, răspunse Bruno, îţi dai seama ce-rni ceri? Ceea ce vrei să ştii e o taină mult prea mare ca s-o mai spun şi altora. E un lucru care m-ar nenoroci, m-ar alunga din lume, m-ar trimite de-a dreptul în gura satanei din Sân Gallo1, de-ar fi să-l afle şi alţii. Dar dragostea ce-o port înţelepciunii dumi-tale şi încrederea pe care o am în dumneata e atât de mare, încât nu pot să nu-ţi fac voia. De

aceea am să-ţi spun, dar numai dacă-mi juri pe crucea de la Monte-sone că n-ai să sufli o vorbă, aşa cum mi-ai făgăduit.

Maestrul îl încredinţa că n-o să spună nimănui şi atuncea Bruno zise:

— Trebuie să ştii, maestre dragă, că nu de mult trăia în orăşelul nostru un meşter foarte iscusit în tainele vrăjitoriei, pe care îl chema Michele Scotto -fiindcă era din Scoţia -şi care fu cinstit aicea, la vremea lui, ca nimeni altul, de către o mulţime de nobili, dintre care astăzi prea puţini au mai rămas în viaţă. Şi vrând să plece din oraş, la rugămintea acestor nobili, lăsă în locul lui doi ucenici destoinici, cărora le dădu poruncă să asculte întotdeauna orbeşte de bărbaţii care îl cinstiseră pe el. Ucenicii îi slujiră cu credinţă pe nobili, dându-le ajutor în dragoste şi-n alte cele. Iar

1 In biserica din Sân Gallo era pictată figura unui Lucifer înspăimântător; Ia el face aluzie Bruno (n. t.).

Mai apoi, fiindcă îndrăgiseră oraşul şi obiceiurile -statornicite pe la noi, se hotărâră să rămână pentru totdeauna la Florenţa şi se împrieteniră la cataramă cu unii oameni de pe aici, fără să caute dacă-s nobili sau nu, dacă-s bogaţi sau săraci, ci căutând în ei numai deprinderi asemănătoare cu ale lor. Şi ca să-şi mulţumească prietenii, alcătuiră o ceată ca de vreo douăzeci şi cinci de oameni, care cel puţin de două ori pe lună se întâlnesc într-un anume loc prehatărât de ei; şi acolo fiecare le spune lor tot ce-şi doreşte şi ei îl mulţumesc • chiar în aceeaşi noapte. Or, fiindcă atât Buffalmacco cât şi eu ne avem tare bine cu ei şi suntem prieteni. Buni, am fost primiţi şi noi în ceată şi mai suntem şi acum într-însa. Şi crede-mă, când ne întâlnim cu toţii laolaltă e o minunăţie să vezi ce mai perdele înconjură pereţii odăii în care stăm la masă, ce mai ospeţe împărăteşti ne aşteaptă, ce de servitori aleşi ca pe sprânceană, atât bărbaţi cât şi femei, toţi puşi să ne slujească pe fiecare în parte, ce de mai talere, de ulcioare, de sticle şi de cupe şi tot soiul de vase de aur şi de argint din care noi mâncăm şi bem; fără să mai pun la socoteală nenumăratele bucate pe

gustul fiecăruia, care se petrec prin faţa noastră la rând, un fel după celălalt. Mi-ar fi cu neputinţă să-ţi înşir ce cântece melodioase se aud de pretutindeni, din fel şi fel de instrumente, ce sunete dulci şi suave; şi cred că n-aş putea să-ţi spun nici cită ceară arde la câte un ospăţ din ăsta sau ce grămezi de dulciuri se înghit şi cât de bune şi de alese sânt vinurile ce se beau. Să nu-ţi închipui însă că stăm acolo îmbrăcaţi cu hainele cu care ne vezi. Aş, nici poveste! Nu-i niciunul, oricât ar fi el de sărac, să nu pară împărat, de înzorzonat ce e cu haine scumpe şi podoabe. Dar pe deasupra tuturor acestor bucurii, mai e şi bucuria femeilor frumoase, care-s aduse acolo din toate colţurile lumii la voia fiecăruia. Acolo poţi să te întâlneşti cu doamna Barbaniechilor1, cu regina Bascilor, cu nevasta sultanului, cu împărăteasa Obsechului, cu • Ciari-

1 Barbanicchi, Baschi etc.

— Aceste nume, cât şi alte multe din povestea de faţă sunt pocite sau născocite anume în scopul de a-şi bate joc de praştia doctorului (n. t.).

Eianfera di Nornieca, cu Semisitante di Berlinzone şi ou Scalpedra di Narsia. Dar ce rost are să ţi le înşir? Destul să-ţi spun că vin acolo toate reginele din lume, până şi Sehinchimurra părintelui Giovanni, care după părerea mea îşi poartă coarnele în cur. Aşa că vezi şi; dumneata! Şi, după ce mâncăm la dulciuri şi bem pe săturate.

— Ne învârtim oleacă în dans şi după aceea doamnele se1 duc cu cel ce le-a cerut şi pentru care au fost aduse,: fieştecare într-o odaie. Şi trebuie să mai ştii • că. În odăile acestea te simţi ca-n rai nu alta, atâta-s de frumoase; şi împrăştie în jur nişte miresme nu mai puţin plăcute decât acelea care ies din vasele de mirodenii din -spiţeria1 voastră, când vă pisaţi chiminul; iar în odăi sunt nişte paturi de întrec în frumuseţe pâaă şi. pa tui 'dogelui din Veneţia; acolo ne culcăm. Cât despre cum.: se zbat potnogii şi cum mai trag ţesătoarele la suveici ca să-iasă pânza bătută, eu nu-ţi mai spun nimic. Te las pe dumneata să-ţi dai cu

socoteala. Totuşi, dintre toţi tovarăşii noştri, după părerea mea, tot noi stăm cel mai bine, adică Buffalmacco şi cu mine,., fiindcă el o cheamă de obicei pe regina Franţei, iar eu pe aceea a Angliei şi amândouă, ce să-ţi spun, sâsrtt-ca rupte din soare; şi am făcut noi ce-am făcut, încât acum nu le stă capul măritelor regine decât la noi şi, pace, Aşa că vezi şi dumneata dacă suntem ori nu în^ dreptăţiţi să ne ţinem mai fericiţi ca toţi ceilalţi, când dragostea unor regine ca astea e a noastră.

— Unde mai. Pui că, dacă vrem vreo mie ori două de florini, ele ni-i dau pe: dată. La treaba asta, dar, îi zicem noi pe ^ limba noastră a merge la tâlhărit; căci după cum corsarii îi jefuiesc pe oameni, la fel îi jefuim şi noi, numai-cu atâta. Osebire, că în timp ce ei nu înapoiază -nicicând ce-au jefuit, noi cât ce ne-am slujit de lucrurile jefuite, le şi înapoiem. Acu socot c-ai priceput, maestre dragă, ce însemnează să mergi la tâlhărit şi cred c-ai prieepu't de 'asemeni că lucrul ăsta se cuvine să-l tăâhuim cu străşnicie. De aceea nici nu te mai rog să-l ţii doar pentru. Dumneata.

(n. t:).

În evul mediu doctorii erau în acelaşi timp şi farmacişti

Doctorul nostru, a cărui ştiinţă. se mărginea pesemne la vindecarea ţincilor de bube dulci, dădu aceeaşi crezare cuvintelor lui Bruno pe care o dai îndeobşte oricărui adevăr curait; şi se aprinse de dorinţa de a intra în ceata lor, cum te-ai aprinde după dorul a cine ştie ce minuni. De aceea, după ce-i răspunse lui Bruno că de bună seamă nu era lucru de mirare dacă trăiau aşa de bine, abia se stăpâni să nu-l roage pe loc să-l iele şi pe el în ceată şi nu se opri decât la gândul că i-ar fi fost mai la îndemână să-i ceară treaba asta după ce i-ar fi dat dintâi şi alte câteva dovezi de mare prietenie. Cu gândul ăsta dar, începu să se întâlnească cu el din ce în ce mai des şi să-l poftească pe la mese, fie la cină, fie la prânz, vădindu-i o iubire cum nu s-a mai văzut; şi prietenia asta era aşa de mare şi atât de des se întâlneau, încât părea că fără Bruno maestrul nu putea trăi. Iar

Bruno, care o ducea ca în sinul lui Avram, ca să-i plătească cinstea cu care îl copleşea şi să nu pară nerecunoscător, îi zugrăvise în odaie păre-simile toate şi la intrare un "agnus dei", iar pe deasupra porţii care dădea în stradă îi zugrăvise un ţucal, pentru ca cei ce aveau nevoie de sfaturile lui să-l poală recunoaşte printre ceilalţi confraţi; şi-i zugrăvi de asemeni inir-un pridvor mai mititel încăierarea miţelor cu şoarecii, care îi plăcea din cale-afară doctorului. Apoi, din când în când, când se întâmpla să nu cineze cu maestrul, Bruno zicea:

— Azi-Tioapte am fost la adunarea noastră şi, fiindcă m-am cam saturat de regina Angliei, am pus să mi-o aducă pe Gu'medra marelui Han din Tarisi.

Iar doctorul îl întreba:

— Da' ce-nseamnă "Gumedra"? Eu nu pricep nu-imele astea.

Şi Bruno de colo:

— Nici mi mă mir, maestre. Da' ce, parcă eu ştiu cine e Poroo-grasso şi Vannacena ăla de care tot aud?

— Tu vrei să zici pesemne Ipocrat şi Avicenna, îi răspundea maestrul.

— Habar n-am, zău aşa: mă pricep tot atât de puţin la numele voastre, ca dumneata la ale mele. Gumedra pe limba – marelui. Han înseamnă în limiba noastră cam cum s-ar zice "împărătească". Măi, ce ţi-ar mai plăcea s-jq vezi! E-al naibii de -frumoasă.! Sunt sigur că te-ar-faee să. Uiţi-pe loc de leacuri, de unsori şi de ci ist i re.

Şi cum îi îndruga din când în când poveşti din astea, ca să-l aţiţe şi mai mult, se întâmplă ca ntir-o seară -în timp ce Bruno zugrăvea încăierarea miţelor cu şoarecii şi-doctorul îi ţinea feştila – să i se pară dumnealui că-l copleşise; chiar de ajuns cu mesele şi prietenia, ca să cuteze acum să-i spună ce avea pe suflet. Şi, singuri fiind, îi zise:

— Bruno, mi-e martor Dumnezeu, nu-i om pe lumea astă de dragul căruia să fac ce-aş face pentru tine; dacă mi-ai cere să mă duc de aici până la Peretola, mai-wiai c-aş f ace-

o şi pe asta. De aceea n-aş vrea să te miri dacă ţi-oi cere şi eu, cu toată prietenia şi încrederea ce-ţi port, să-mi faci şi tu un bine. Pre câte ştii, mi-ai povestit acuma nu de mult de felul în care petreceţi voi cei din ceata voastră şi aşa un chef m-a apucat să fiu şi eu de-ai voştri, că nu ştiu zău dac-am râvnit Vreodată la ceva-cu atâta sete ca la asta. Şi, dacă voi ajunge să-mi văd visul cu ochii, ai să te încredinţezi că nu de florile mărului îmi doresc să intru în ceata voastră. Uite, te las Să-ţi râzi de mine chiar de pe acum,; dacă n-oi cere-o pe cea mai mândră slujnică din câte ai văzut vreodată. Am întâlnit-o acum un an la Cacavinci-gli1: şi' mor de dragul ei. Dar din păcate n-a fost chip s-o am, căci n-a vrut să se lase, deşi, mă jur pe ce-am mai: _sfânt, vroiam să-i dau zece 'bănuţi. De aceea, te rog din 'tot sufletul, învaţă-mă ce trebuie să fac să pot intra şi eu în ceata voastră şi fă şi tu, te-'rog, tot ce-i putea'ca să mă ajuţi, 'fiindcă o s-a veţi în mine un "tovarăş bun şi de încredere, care are să vă facă cinste. Uite: întâi şi îritâi, pre câte vezi, sunt un bărbat frumos, bine împlinit la trup şi cu obrazul ca o floare; pe urmă, vorba aia, mai sunt şi doctor pe deasupra şi nu prea îmi vine a. crede că mai aveţi vreunul în ceată. Unde mai

1 O: mahala a Florenţei (n. t).

Pui că ştiu o droaie de povesti şi de cântări frumoase, din care chiar am să-ţi oânt una.

Şi începu pe loc să cânte. Bruno avea un chei de râs de sta săracul să plesnească, dar totuşi se ţinu; si, după ce sfârşi cântarea, maestrul zise:

— Cum îţi place?

La care Bruno îi răspunse:

— Aşa de straşnic cânţi, maestre, că ţi se potriveşte vorba: "Cetera e gura mea, îmi pot zice cântd oi vrea".

— Aşa-i? Făcu maestrul. N-ai fi crezut-o niciodată, dacă nu m-auzeai cu urechile tale.

— Într-adevăr, răspunse Bruno. Doctorul spuse mai departe:

— Mai ştiu şi alte multe încă; dar să lăsăm asta deoparte. Aşa cum sunt şi cum mă vezi, trebuie să ştii că tatăl meu a fost un om de neam, deşi trăia la ţară, iar dinspre partea mamei mă trag din cei de la Vailec-chio. Şi, după câte ai văzut, nu-i doctor la Florenţa să aibă cărţi şi straie mai niândre ca ale mele. Că am un rând de haine ce m-a costat unul peste altul, acu vreo zece ani, aproape o sută de florini. Pe legea mea ţi-o spun. De aceea, tare mult te rog, ajută-'mă să pot intra şi eu în ceata voastră, şi-4i jur pe Dumnezeul meu, că dacă faci asta pentru mine, poţi îi bolnav cât vrei şi cât pofteşti, n-am să-ţi cer niciodată un ban ca să te îngrijesc.

Bruno, auzindu-l câte spune şi socotind u4 de astă dată, mai abitir ca în alte daţi, un nătărău fără pereche, grăi:

— Maestre, fă te rog încoace feştila aceea şi ai răbdare până ce termin de făcut şi cozile şoarecilor ăstora, că pe urmă am să-ţi răspund.

Sfârşind cu cozile, zugravul, făcând pe îngrijoratul, zise:

— Ce-ai face dumneata de dragul meu e luicru mare, maestre, nu zic ba; dar totuşi treaba ce mi-to ceri, deşi pentru domnia-ta şi pentru strălucita-ţi minte e-un lucru de nimica, pentru mine e un lucru foarte mape şi nu ştiu, zău, de dragul cui l-^as face, de-aş putea, dacă nu de dragul dumitale: pe de o parte fiindcă-mi eşti drag şi pe de alta pentru voribele dumitale drese cu, atâta înţelepciune, încât ar fi în stare să le clintească din ciubote şi pe mironosiţe, necum pe mine, amărâtul, din hotărârea mea. Şi, cu cât te cunosc mai bine, cu atât îmi pari mai înţelept. Ba mai mult: chiar de-ar fi să nu te îndrăgesc din celelalte pricini, tot te-aş îndrăgi măcar şi pentru asta una, că eşti îndrăgostit adică de-o fată frumoasă ca cea de care îmi vorbeai. Dar uite ce-i: cutvântul meu nu trage aşa de greu cum crezi şi prin urmare nu pot face de dragul dumitale tot ceea ce-*ar trebui să fac. Dar, dacă îmi făgăduieşti pe cinstea dumitale că n-ai să spui la nimeni, am să te învăţ ce-ai de făcut şi sunt aproape sigur că având, precum ziceai, atâtea cărţi

frumoase şi atâtea alte lucruri, vei izbut; să faci astfel, încât să intri în ceata noastră.

Maestrul zise atunci:

— Spune, nu-ţi fie frică: pre câte văd, nu mă cunoşti destul şi nu ştii încă ce straşnic pot păşiră o taină. Pe vremea când messer Guasparruolo da Saliceto era judecătorul primarului din Foiiimpopoli, nu făcea mai nimica fără să-mi spuie mie, fiindcă ştia că sunt mormânt când e să mi se încredinţeze o taină. Mă orezi că spun adevărul? Uite, ca să te încredinţez, află că mie, cel dintâi, mi-a spus că vrea să se însoare cu Berga-mina. Vezi?

— Bine, răspunse Bruno. Dacă un om ca el avea încredere în dumneata, nu văd la ce n-aş avea eu. Uite ce-ai de făcut: în fruntea cetei noastre se află un căpitan cu doi sfătuitori, care tot la şase luni se schirribă; or, luna viitoare are să fie căpitan Buffalmacco şi eu sfătuitor. E lucru hotărât. Şi cine-i căpitan are cuvânt cu greutate şi poate face astfel, încât să intre în ceată oricin^ îi place lui: de aceea cred c-ar fi cu cale să te împrieteneşti cu el, da' ştii, aşa, la cataramă, şi să-l cinsteşti cum se cuvine. Că el e tocmai omul ce fără doar şi poate, văzându-te aşa înţelept, va prinde drag de dumneata si, după ce-ai să izlbuteşti cu înţelepciunea dumitale şi cu toate celelalte să ţi-l apropii întrucâtva, poţi liniştit să-l rogi ce m-ai rugat pe mine; n-are să zică nu, sunt sigur. Eu i-am mai vorbit despre dumneata şi te iubeşte ca pe-un frate. Fă numai cum te-a-m învăţat şi după aceea las' pe mine.

Maestrul zise atunci:

— Mă bucură ceea ce-mi spui; şi, dacă B uf'f almaoco e într-adevăr dintre cei ce află desfătare în a şedea de vorbă cu oameni înţelepţi, dac-om ajunge să vorbim măcar dt-ide-eât, sunt sigur c-am să-l fac să-mi caute el tovărăşia; căci, dacă e pe înţelepciune, eu as putea să împart din ea unui oraş întreg şi tot mi-ar mai rămâne. După ce se învoi cu maestrul îratr-acest chip, Bruno se duse La Buffalmacco şi-i spuse întâmplarea de la capăt; drept care Buffalmacco de abia aştepta acu să-i facă pocinogul maestrului Prositilă, de îi părea că n-o s-apuce în veci să-şi împlinească pofta. Doctorul, care îşi dorea mai presus de orice să meargă la tâlhărit, nu se lasă bătut până nu se împrieteni cu Buffalmacco -lucru ce nu-i fu greu de loc – şi-n cinstea lui se apucă să deie nişte mese şi nişte ospeţe împărăteşti, la care întotdeauna era poftit şi Bruno. Cei doi îl linguşeau pe cât puteau si, ca şi alţii, simţind că în casa lui e rost de băutură bună şi de mâncări alese, claponi şi alte bunătăţi, şedeau mereu în preajma lui şi rămâneau cu el la masă şi fără a fi prea mult poftiţi, zicând că numai pentru el şi pentru nimeni altul n-ar face treaba asta. La urmă însă, când

meşterul se chibzui că-i vremea, se rugă şi de Buff'almacco aşa cum se rugase şi de Bruno. Buffalmaeco se prefăcu că-i foc şi pară de cele auzite şi-l luă la rost pe Bruno, zieându-i:

— Mă jur pe Dumnezeul bisericii din Passignano, c-aibia mă ţin sa nu-ţi dau două, de să-ţi culegi măselele, Iudă ce eşti, că numai tu puteai să-i spui maestrului de toată treaba asta.

Doctorul însă încercă să-l dezvinovăţească pe Bruno, jurându-se că aflase din altă parte taina; şi până mai la urmă '. Îl copleşi pe Buffalmacco cu vorbele lui înţelepte şi izbuti să-l liniştească. Buffalmaoco se întoarse atunci. Către el şi-i zise:

— Maestre,. Ce să-ţi spun, se vede că vii de la Ba-logna si. C-ai ţinut gura închisă până ai ajuns aicea. Sunt încredinţat că n-ai deprins abecedarul pe un măr, cum fac toţi nătărăii, ci. L-ai deprins pe un bostan, care-4 cu mult mai mare; şi, dacă nu mă-nşel, eşti pare-mi-se dintre cei ce dau în gropi. Bruno mi-a spus, ce-i drept, că medicină ai învăţat-o, dar mie îmi vine a crede c-ai învăţat mai degrabă cum să prinzi oamenii în mreje; lucru pe care dumneata, ou înţelepciunea dumitale şi cu lipiciul vorbei, ştii să-l faci mai bine ca oricare altul din câţi am văzut eu.

Maestrul însă îi tăie vorba şi întorcându-se spre Bruno făcu:

— E mare lucru, zău aşa,. Să stai de vorbă cu înţelepţii şi să te împrieteneşti cu ei. Care altul ar fi putut pricepe aşa de iute şi de bine ca omul ăsta de ispravă toată simţirea mea şi toate meritele mele? Tu, bunăoară, n-ai priceput aşa de repede ca el cât preţuiesc. Aşa-i? Dar spune, barem, m-am ţinut ori nu de vorba ce ţi-am spus-o, când am aflat din gura ta că Buffalmacco se desfată în tovărăşia • înţelepţilor?

La care Bruno zise.

— Ho, ho şi încă cum!

Maestrul se întoarse atunci spre Buffalmacco şi-i spuse:

— Mi-ar fi plăcut să, mă vezi la Bologna. Atunci ştiu c-ai fi vorbit cu admiraţie despre mine! Acolo nu era. om, mare sau mic, student sau doctor, care să nu mă îndrăgească ca pe un frate adevărat, de bine ce ştiam să-i farmec cu cuvântul şi cu înţelepciunea mea. Ba mai mult: află că nicicând nu mi s-a întâmplat să scap o vorbuliţă, fără să-i fac pe toţi să rida de mult ce le plăcea. Iar când m-am despărţit de ei, nu-şi mai uscau ochii de lacrimi de tare ce plângeau, căci ar fi vrut cu orice preţ să mai rămân la dânşii; şi atât m-au bătut la cap, că până mai la urmă au. Vrut ca eu de unul singur să-i învăţ medicina pe toţi studenţii care se aflau acolo, numai ca să rămân la ei. Da' n-iam vrut, fiindcă hotărâsem să mă întorc aici, unde: îmi aveam ipământurile şi celelalte avuţii rămase de la moşi-strâmaşi şi chiar aşa am şi făcut.

La acestea Bruno se întoarse către Buffalmacco şi zise:

— Ei, ce mai zici acum? Când îţi spuneam nu mă credeai. Pe legea. Mea, nu-i doctor în tot oraşul ăsta. Care să se priceapă mai bine decât el la pisatul de măgar şi fără îndoială că n-iai găsi un altul să-i semene, nici de-ai umbla de aci pân' la Paris. Pofteşte acu, dacă-ţi dă. Mina, şi nu-i fă pe plac.

La care doctorul făcu:

— Are dreptate Bruno, clar încă nu sunt cunoscut aicea în oraş. Voi sunteţi oameni de rând, dar mi-ar plăcea să mă vedeţi când stau de vorbă cu confraţii.

— Într-adevăr. Maestre, îi zise Buffalmacco, văd că ştii cu mult mai multe decât aş fi crezut. De aceea, ca să-ţi vorbesc precum se cade să le vorbeşti înţelepţilor, îţi spun că fără doar şi poate voi face tot ce-mi stă în putere ca să intri şi dumneata în ceata noastră.

După făgăduinţa aceasta, maestrul îşi înzeci atenţiile faţă de -tineri; drept care ei, petrecând de minune pe socoteala lui, îl făcură să înghită cele mai straşnice prostii şi îi făgăduiră să-i deie drept ibovnică pe contesa di Ci-villari1, ce după spusa lor n-avea pereche în lume de mân-dră ce

era. Maestrul îl întrebă atunci cine era contesa asta, la care Buffalmacco zise:

— E o doamnă foarte mare şi nu ştiu, zău, să fie în lume vreo casă împărătească în care ea să n-aibă drepturi; până şi călugării din sânul franciscanilor i se închină ei în sunet de chimbale. Şi pot să-ţi spun că, de se înţâm-plă să iasă la plimbare, ştie să facă vâlvă în jurul ei, deşi de obicei sade închisă în casă; şi totuşi, nu de mult, când se ducea într-o noapte să-şi spele picioarele la Arno şi să mai ia şi niţel aer, ţi-a trecut tocmai prin faţa uşii, însă de fapt ea locuieşte mai mult în Laterina1. Curtenii ei în schimb se plimbă chiar destul şi poartă toţi vergea şi plumb, drept semn al rangului contesei. Vasali de-ai ei găseşti citi vrei şi peste tot, cum e de-o pildă Tamagriân, don Meta, Mânico di Scopa, Squacchera şi alţii, de care

1 Civillari era numele unei străduţe din Florenţa acelor vremi; acolo le era îngăduit oamenilor să-şi facă nevoile şi existau nişte gropi unde se adunau gunoaiele cu care se îngră-şau pământurile grădinilor din apropiereţ (n. t.).

' Un sat lângă Arezzo; autorul însă foloseşte anume acest cuvânt pentru echivocul pe care îl creează cu cuvântul latrină <n. t.).

Nu-ţi aduci aminte aşa la repezeală, deşi cred că ţi-s prieteni buni. Iată dar cui vrem să te dăm, clacă ne-ajută Dumnezeu, şi la ce dulce piept ne-am socotit c-ar fi cu cale să stai, după ce-ţi vei uita de slujnica din CacavineiglL Doctorul, ca unul care se născuse şi crescuse în Bo-logna, nu pricepea vorbele lor, aşa că se arăta prea mulţumit de doamnă.

La scurtă vreme după aceea, tinerii îl înştiinţară că fusese primit în ceata lor. Şi, cu o zi înainte de noaptea în care câteşitrei trebuiau să se întâlnească, maestrul, care îi poftise pe amândoi la masă, îi întrebă după dejun ce anume ar fi trebuit să facă spre a se întâlni cu ceilalţi. La care Buffalmacco zise:

— Maestre, în primul rând trebuie să fii om curajos şi încă foarte curajos, că, dacă nu, s-ar putea să te îneci la mal şi nouă să ne faci o pagubă cumplită; şi iată de ce anume trebuieşte aşa de mult curaj. Diseară, către zece-unsprezece, să faci aşa ca să te afli pe unul din mormintele ce s-au clădit acu de curând în jurul bisericii Santa Măria Novella, îmbrăcat cu cele mai frumoase haine pe care le ai – ca să te înfăţişezi încă de prima oară cu cinste în faţa alor noştri – şi pentru că, nobil fiind, contesa – precum ni s-a spus – - vrea să te facă pe cheltuiala ei cavaler; acolo să aştepţi până o să vie să te ieie trimisul nostru. Or, ca să ştii din vreme totul, îţi spun de. pe acuma c-are să vie să te ieie o fiară neagră şi cornută, de mărime mijlocie, care are să se învârtească prin faţa dumitale, suflând pe nări năprasnic şi ţopăind ca apucată, anume ca să te înspăimânte; dar dacă are să vază că dumitale nu ţi-e frică, are să ţi se apropie încet, si, când ţi-o fi la îndemână, să te cobori de pe mormânt fără să-ţi fie frică şi fără a pomeni de Dumnezeu sau sfinţi şi să. Te urci pe ea; pe urmă să stai liniştit, cu braţele cruce pe piept şi nu oare cumva s-o atingi. Ea o s-o ia din loc domol şi-o să te aducă pân' la noi. Iţi spun însă de pe acum că, dacă ai să te apuci să pomeneşti de Dumnezeu sau de sfinţi ori dacă ai să te temi de ea, s-ar putea să te trân-teascâ la pământ sau să te atingă aşa de zdravăn, de s-o

— Decameronul voi. III – cd.

Ţii minte toată viaţa: De aceea, dacă socoteşti că n-ai destul curaj, mai bine nu veni, că numai rău ţi-ai face dumitale şi nouă nici un bine. Doctorul zise atunci:

— Nu mă cunoşti, se vede treaba. Te îndoieşti, pesemne, fiindcă mă vezi că port mănuşi şi straie lun "i până la glezne. Dar dacă ai şti ce mai isprăvi am făcut eu la Bologna, când mă duceam uneori cu tovarăşii mei la femei, ai rămâne cu gura căscată. Uite, pe legea mea ţi-o spun, într-o noapte, fiindcă una din alea (o nenorocită, o stârpitură cât un cot) nu voia să vină cu noi, i-am ars nişte

pumni zdraveni şi pe urmă am luat-o pe sus şi-am dus-o aşa o bucăţică, încât până la urmă, ce-am dres şi ce-am făcut, tot a venit cu noi. Iar altă dată, într-o seară, puţin după ce clopotele trăsăseseră de Ave Măria, îmi amintesc c-am trecut, fără a fi însoţit decât de servitorul meu, pe lingă cimitirul fraţilor franciscani şi nu mi-a fost frică. Deşi chiar în aceeaşi zi înmormântaseră o femeie. De aceea, îţi spun, nu te îndoi, că am curaj cât zece. Cât despre straie, am să mă îmbrac – ca să mă arăt cum se cuvine

— In haina aceea stacojie în care am fost şi la Bologna când mi s-a dat titlul de doctor şi apoi să vezi de nu m-or alege în scurtă vreme căpitan. Numai s-ajung o dată acolo şi-o să vedeţi cum o să-mi meargă, dacă contesa aia, chiar înainte să mă vadă, s-a îndrăgostit de mine şi încă aşa de tare, că vrea să mă facă cu tot dinadinsul cavaler; şi ce adică mi-ar sta rău în strai de cavaler sau vă închipuiţi că n-am să ştiu cum să mă port şi ce să fac? Aş, vă înşelaţi. Lăsaţi pe mine!

Atu-neea Buffalmacco îi zise:

— Aşa-i, maestre, bine zici. Da' vezi să nu ne duci cu vorba şi pân' la urmă să nu vii, ori să nu fii acolo când om trimite să te aducă. Ţi-o spun fiindcă afară-i frig şi ştiu că domnii doctori se cam feresc de frig.

— Ferit-a Dumnezeu, răspunse maestrul. Eu nu-s din ăia friguros! şi nu-mi pasă de ger. Arareori mi s-a întâmplat să mă scol noaptea ica tot omul pentru nevoile trupeşti şi să-mi -mai iau peste cămaşă şi altceva decât cojocul. De aceea fii pe pace, că voi veni neapărat.

După ce tinerii plecară, de îndată ce se înnopta, maestrul,. După ce află o scuză faţă de nevastă, îşi scoase pe ascuns straiele, cele mai frumoase şi, când i se pani că-i. Vremea, se îmbrăcă cu ele şi-o luă către morminte. Acolo, covrigându-se pe marmura rece ca gheaţa, căci: era tare frig afară, se apucă s-aştepte fiara. Buffalmacco, care era o matahală de om, îşi făcu rost de un obrăzar din cele ce se. Folosesc ia anumite jocuri care azi nu se mai toaca. Şi

luându-şi în spinare, pe dos, o bundă neagră, se învăli în ea astfel, încât părea că-i urs; atâta doar că obrăzarul era de drac şi avea şi coarne. Străvestit astfel se duse în piaţa nouă a bisericii Santa Măria Novella, cu Bruno după el, care venea să vază ce avea să se întâmple. Acolo, cât ce-şi dete seama că doctorul se afla la locul hotărât, se apucă să ţopăie în. Sus şi în jos prin piaţă, să facă o larmă îngrozitoare, să pufăie, să urle şi să necheze, de credeai că-i apucat de sitreche. Maestrului, săracul, când îl văzu şi-l auzi, i se făcu părul măciucă şi începu să tremure. Din toate mădularele, ca unul ce era fricos, ba mai fricos, ca o femeie; şi nu o dată bietul şi-ar fi dorit să fie la el acasă, mai curând decât în piaţa aceea. Totuşi, fiindcă. Venise, se strădui să-şi dea curaj, căci prea îl ardea dorinţa s-ajungă a vedea şi el minunăţiile acelea despre care îi vorbiseră tinerii. Buffalmacco, după ce nărăvi o vreme prin piaţă, după cum spuneam, se prefăcu mai potolit şi, apropiindu-se de racla pe care sta maestrul, se opri de-a dreptul în faţa lui. Maestrul, care tremura ca varga^ nu ştia 'nici el ce să facă, să urce ori să rămână locului, în cele din urmă însă, tamându-se să nu-l înhaţe: ori să-l mănânce fiara, goni cu frica asta frica de mai înainte sir coborând de pe. Mormânt c-un "Doamne ajută" abia şoptit, se urcă-pe dobitoc şi, după ce se înfipse bine în spinarea lui, tot tremurând de zor, îşi duse mâinile la piept aşa precum i se spusese. Atuncea Buffalmacco o luă. Încetişor către Santa Mari. A de la Scala şi aşa, umblând în patru labe, îl duse până în mahalaua la care îi zice Ripole. Acolo se aflau la vremea aceea nişte gropi în care ţăranii clin apropiere o azvârleau pe aşa-zisa contesă Civillari, ca să-şi îngraşe ogoarele. Ajuns acolo, Buffalmacco se apropie de marginea uneia dintre gropi şi zăbovind oleacă, atî-ta cit să-i. Prindă -pe doctor de-un picior, îi dete un brânci din • spaite şi-l azvârli de-a dreptul în groapă cu capul înainte. Apoi se apucă din nou să mârâie cu străşnicie, să ţopăie ca un turbat şi-o luă de-a lungul Sfintei Măria de la Scala către livada Ognissanti, unde îl află

pe Bruno, care nemaiputând să-şi stăpânească râsul, dăduse fuga acolo. Şi se apucară amândoi, râzând pe înfundate, să urmărească de departe ce avea să facă doctorul aşa mânjit cum se afla.

Maestrul, când se văzu în cloaca aceea, se strădui să se ridice şi. Să se împingă afară, dar, răsturnându-se cîncl ici, când colo, se mânji din cap până în picioare, în cele din urmă însă, mâhnit ca vai de el şi jalnic la înfăţişare, după ce înghiţi,. Sărmanul, şi câteva înghiţituri, ieşi totuşi afară, dar îşi pierdu în groapă gluga; şi, după ce se curaţi de bine, de rău cu mumie, nestând ce alta ar putea face, se întoarse acasă şi bătu până ce-i fu deschisă poarta. Dar n-apucă să intre bine şi să -se închidă uşa pe urma lui care, săracul, putea de te trăsnea nu alta, că Bruno şi cu Ruffal-macco îl şi ajunseră din urmă şi se opriră ca să audă cum 31 întâmpină nevasta. Şi-o auziră pe femeie cum îl făcea de trei parale şi-l înjura ca pe un netrebnic, zicându-i:

— Bine-ţi sade! Mi te porniseşi după alta şi vreai să mi te-arăţi grozav în haina aia stacojie. Da' ce, eu nu-ţi ajung? Că i-aş ajunge unui târg, decum nu ţi-aş ajunge ţie? Măcar de te-ar fi şi înecat, aşa cum te-au azvârli t acolo unde meriţi. Poftim! Asta e doctor! Are nevastă acasă şi umblă toată noaptea după nevestele altora.

Şi-n timp ce-l curăţa, spălându-l din cap până an picioare, îl tot bătu la cap până la miezul nopţii cu vorbe ca acestea şi cu altele de acelaşi soi.

A doua zi de dimineaţă Bruno şi Buffalmacco, după ce-şi vopsiră trupurile pe sub haine cu zeci de vânătăi, se duseră la doctor şi îl găsiră sculat; şi intrând în casă simţiră că toate lucrurile miroseau urât, deoarece nu avusese timp să le cureţe, în aşa: fel încât să nu mai miroasă; dumnealui, când îi auzi că vin, le ieşi înainte şi le ură zi bună. La care tinerii, înţeleşi din vreme între ei, răspunseră mânioşi:

— Noi nu-ţi urăm zi bună, ci ne rugăm lui Dumnezeu să-ţi 'trimită toate belelele pe cap, ca să te prăpădeşti cu zile ca trădător ce eşti, cel mai nemernic trădător şi mai afurisit

din câţi trăiesc pe lume. Că din pricina duratele era cât p-aci să fim omorâţi în bătaie şi asta numai fiindcă am vrut să-ţi facem cinste şi plăcere. Cu ciomăgeala ce-am răibdat-o din cauza dumitale şi chiar cu mai puţin ai fi pu'tut anina un măgar până la Roma; fără să pui la socoteală c-am fost şi în primejdie de a fi daţi afară din ceata în care am pus la cale să te primim şi pe dumneata. Şi, dacă nu ne crezi, uită-te la trupurile noastre să vezi în ce hal sunt.

Şi "trăgând u-se mai la lumină, îşi desfăcură hainele ps piept şi-i arătară vânătăile vopsite cu albastru, după care se înoopciară iute. Maestrul, ca să se dezvinovăţească, începu să le spuie ce păţise şi unde fusese azvârlit. Dar Butfalmacco îi zise:

— Mi-ar fi plăcut să te arunce de-a dreptul în Arno, de pe pod; de ce-a trebuit să pomeneşti de sfinţi şi Dumnezei? Ţi-am spus ori nu să taci din gură?

— Să mor dacă i-am pomenit.

— Pe dracu nu i-ai pomenit. Las' că mi-a spus trimisul nostru că tremurai ca varga şi nu onai ştiai pe ce lume eşti. De data asta ne-ai făcut-o; dar de aci înainte nu mai lăsăm pe nimeni să-şi bată joc de noi şi-ţi arătăm noi dumitale.

Maestrul le ceru iertare şi se apucă să-i roage în. Numele lui Dumnezeu să nu-l facă de râsul lumii. Şi, cu şosesle cu momele, făcu tot ce putu ca să-i împace şi de teamă ca nu cumva să-i trâmbiţeze ruşinea în toate părţile, dacă îi cinstise până atunci, apăi de atunci încolo să vezi ce 'mese le mai trase şi ce-i mai giugiuli, purtându-i ca pe palme.

În felul acesta dar, aşa precum aţi auzit, se toarnă înţelepciunea în cap acelora ce n-au ştiut să şi-o însuşească la Bologna.

Povestea a zecea. •

O siciliana îi jură cu îndemânare unui negustor tot ce-şi adusese la Palerma; negustorul, pre] ăcându-se că se întoarce cu mult mai multă marfă decât întâia oară, împrumută bani de la jemeie şi-i lasă în schimb apă şi câlţi.

E de, prisos să vă mai spun ce râsete au stârnit anumite părţi din povestea reginei; doamnele simţiseră de nenumărate ori că li se umplu ochii de lacrimi de atâtea hohote de râs. Dar după ce regina sfârşi de povestit, Dioneo, care ştia că-i rândul lui, începu astfel:

— Graţioase doamne, e lucru bine cunoscut că păcăleala îţi place cu atât mai -mult, cu cât acela ce-i păcălit cu măiestrie este el însuşi un maestru în arta păcălelilor. De aceea, deşi dumneavoastră aţi povestit cu toatele poveşti foarte frumoase, eu am de gând acum să vă istorisesc o snoavă cu atât mai vrednică de a fi pe placul dumneavoastră, cu cât femeia păcălită din istorioara mea era mai mare meşteră la păcăleli decât oricare dintre bărbaţii sau femeile despre care aţi vorbit dumneavoastră.

În toaite oraşele cu port din cele aşezate pe ţărmurile mării era pe vremuri obiceiul – şi poate e şi astăzi – ca negustorii ce veneau cu mărfuri în oraş, după ce întâi le dascărcau, să şi le ducă apoi într-un şopron, căruia; în multe părţi i se mai zice şi vamă şi care era ţinut fie de sfatul oraşului, fie de domnul locului. Acolo, negustorii, după ce dădeau vameşului în scris tot ce aduseseră şi aşijderi preţul mărfii, primeau din partea lor fieştecare o magazie în care îşi puneau mărfurile şi le ţineau sub lacăt, iar vameşii scriau în condicele vamei pe seama negustorului toată marfa pe care o adusese şi se cereau apoi plătiţi cu drepturile lor, fie pentru întreaga marfă, fie şi numai pentru o parte, după cum omul şi-o scotea din magazia lor. Şi foarte adesea se întâmpla ca tocmai din aceste condici, samsarii să iscodească cât preţuieşte marfa şi cit e de multă, precum şi ce negustori o au în stăpânire, pentru ca să vorbească apoi cu ei, când li se da prilejul, despre schimburi, despre vânzări şi alte afaceri de acest soi. Obiceiul acesta, ca în multe alte părţi, era înscăunat şi la Palermo, în Sicilia, unde se aflau şi se mai află încă femei tare frumoase la trup, dar cam certate cu cinstea, care ar putea trece, şi trec chiar, drept femei cinstite şi doamne de

neam mare în ochii bieţilor străini ce n-au de unde le cunoaşte. Şi, fiindcă se îndeletnicesc nu cu furatul, ci de-a dreptul cu jupuitul oamenilor, de îndată ce zăresc un negustor străin, se şi reped la vamă şi caută în condică să vadă ce marfă are omul şi ce-ar putea scoate pe dânsa; iar după aceea încearcă cu şoapte drăgăstoase, cu vorbe dulci şi cu momele să-i prindă în laţ şi să-i subjuge; şi prind destui aşa, cărora apoi le papă marfa, unora în parte numai, dar altora chiar toată; şi sunt şi dintr-aceia ce-şi lasă în mina lor şi marfă, şi corabie, şi oasele, şi tot, de bine ee-a ştiut femeia să-i ducă uşurel de nas.

Nu de mult, se întâmpla să sosească la Palermo, trimis chiar de stăpânii lui. Un tânăr din oraşul nostru, căruia lumea îi zicea Nicolo din Cignano, deşi îl chema Salabaetto, c-o încărcătură aşa de mare de ţesături de lină, marfă ce-i rămăsese de la bâlciul din Salerno, încât făcea la preţ cinci sute de florini de aur; şi după ce dădu în scris la vamă tot ce adusese, îşi puse marfa într-un hambar şi, fără a dovedi prea mare grabă în vânzare, prinse a-şi petrece prin oraş. Or, fiind bălai şi alb la piele, frumos şi bine împlinit la trup, se întâmpla ca una din aceste hoaţe, care îşi zicea pe nume madonna Biancofiore, să afle ce învârteşte şi să pună ochii pe băiat. El, dându-şi seama de aceasta, cum socotea că doamna e o femeie de neam mare, îşi închipui c-o cucerise cu frumuseţea lui şi se gândi să-şi tăinuiască iubirea; drapt aceea, fără să spuie nimănui nimic din toată treaba asta, se apucă să se învârtească prin faţa casei ei. Femeia, dându-şi seama că umblă după dânsa, după ce îl lăsă vreo două sau trei zile să se aprindă de văpaia ochirilor ce-i arunca şi să se încredinţeze că moare după dânsui, trimise la el o femeie care se pricepea grozav la meşteşugul de codoaşcă. Aceasta, după multe vorbe, îi mărturisi cu ochii înotând în lacrimi că stăpâna ei se îndrăgostise aşa de tare de el, de frumuseţea şi chipul lui plăcut, încât nu-şi mai găsea odihnă nici ziua şi nici noaptea; de aceea, dacă se învoia şi el, stăpâna ei, zicea, ar fi dorit mai mult ca orişice pe lume să

se întâlnească pe ascuns cu dânsul la o baie; şi, după ce sfârşi de spus, scoase clin pungă un inel şi i-l dădu din partea doamnei. Când auzi una ca asta, Salabaetto se simţi în culmea fericirii şi luând inelul în mină, după ce şi-l frecă de ochi şi-l sărută, îl puse în deget şi îi răspunse slujnicei că dacă doamna Biancofiore îl iubea, era şi clânsa la rândul ei iubită, căci el o îndrăgea ca pe ochii lui din cap şi era gata să se ducă la orice ceas din zi sau din noapte oriunde i-ar fi fost pe plac iubitei lui. Femeia se întoarse cu acest răspuns la doamna ei şi apoi, la foarte scurtă vreme, se duse iar la tânăr să-l înştiinţeze la ce baie s-o aştepte a doua zi după asfinţit pe doamnă. Salabaetto, fără să spuie nimănui nimic, se duse a doua zi la ora hotărâtă şi află că doamna reţinuse clădirea băii pentru ei; drept care nu şezu mult timp şi apărură două slujnice, una purtând, pe cap o saltea mare şi frumoasă făcută din bumbac, iar cealaltă un coş uriaş, plin până-n vârf -cu text felul de lucruri; şi după ce întinseră salteaua pe o rogojină în una din odăile clădirii în care era baia, întinseră deasupra ei nişte cearşafuri fine, tivite cu mătase, peste el o pătură din lină cipriotă, albă ca spuma laptelui. şi două perini încărcate cu broderii şi horbotele. Pe urmă, dezbrăcându-se, intrară amândouă în baie şi-o curăţară şi-o spălară de strălucea ca aurul. Nu după multă vreme sosi în clădirea băii şi doamna, însoţită de alte două slujnice; şi cât ce fu în largul ei, vădindu-i lui Salabaetto nespusă bucurie, după ce suspină din greu şi-l sărută şi îmbrăţişa de mii de ori, îi zise:

— Nu ştiu, zău, de dragul cui aş fi ajuns să fac una ca asta, dacă nu de dragul tău; tu, numai tu, toscan' al naibii ce eşti, m-ai pus pe jar.

Pe urmă, după voia doamnei, intrară goi în baie, ei doi şi două slujnice. Şi acolo doamna, nelăsând pe nimeni să-l atingă, îl spălă ea însăşi pe tânăr din cap până în picioare cu un săpun înmiresmat cu mosc şi cu garoafe; pe urmă se lăsă şi ea spălaită şi frecată de cele două slujnice. O dată îmbăiaţi, slujnicele aduseră degrabă două cearsafnri

subţirele şi albe, care împrăştiau în jur atât de tare parfumul lor de trandafiri, încât fiece lucru în preajmă mirosea ca ele; şi, după ce fură înveliţi fieştecare într-un cearşaf, slujnicele îi luară în spate şi-i duseră în pat. Acolo după ce asudară, fetele luară de pe ei cearşafurile ude şi, goi precum erau, rămaseră în aşternut. Pe urmă scoaseră din coşuri nişte ulcioare mici de argint, de toată frumuseţea, pline cu tot soiul de ape de trandafiri, de portocali, de iasomie şi alte multe şi îi stropiră pe amândoi din creştet până în tălpi; iar mai la urmă scoaseră cutiile cu dulciuri şi vinurile cele scumpe, din care gustând prinseră puteri.

Salabaetto se simţea ca în sinul lui Avram; de mii de ori o măsurase pe doamnă, care într-adevăr era o frumu-seţe, şi i se părea că niciodată n-o să mai plece slujnicele şi n-o s-apuce să odihnească în braţele iubitei. Pe urmă, la porunca doamnei, fetele, în sfârşit plecară, lăsând în odăiţă o luminare -aprinsă; atuneea doamna îl cuprinse în braţe pe Salabaetto şi el pe ea, şezând astfel, spre ne-sfârşita desfătare a tânărului ce credea că doamna moare după dânsul, mai bine de un ceas. Dar când femeia socoti că-i vremea să se scoale, puse să-i cheme slugile şi, după ce, se îmbrăcară şi mai gustară o dată din vinuri şi din dulciuri, stropindu-se din nou pe faţă şi pe mâini cu apele înmiresmate, când fură gata de plecare, femeia îi zise tânărului:

— Dacă doreşti şi tu, mi-ar face mare bucurie să vii diseară să cinezi şi să te culci cu mine.

Salabaetto, care fusese prins în mreje de frumuseţea şi de graţia vicleană a femeii, fiind pe deplin încredinţat că dânsa îl iubeşte cum se iubea pe sine, răspunse:

— Doamnă, voia dumitale mi-e dragă mai presus de orice şi de aceea şi astă-seară şi orişicând sunt gata să fac tot ce doreşti şi tot ce porunceşti.

Femeia, după ce se întoarse acasă, puse să-i întocmească odaia cu tot ce avea mai bun în casă si, după ce dădu

porunci să-i facă o cină îmbelşugată, îl aşteptă pe Salabaetto. Tânărul, cât ce se înnopta, se duse la femeie, care îl primi cu voie bună şi apoi cină cu ea în tihnă, slujit împărăteşte. Iar când intră la ea în odaie îl izbi parfumul lemnului de aloe şi văzu patul încărcat cu podoabe ce aveau înfăţişarea unor păsărele cântătoare1 şi poliţele pline de lucruri minunate, drept care îşi zise în sinea lui că f, îndoială doamna era femeie de neam mare şi era şi foartt înstărită. E adevărat că auzise pe seama ei niscaiva zvonuri potrivnice părerii lui, dar pentru o lume întreagă nu le-ar fi dat crezare; şi chiar dacă ajungea să crează ca doamna îşi bătuse joc de unul şi de altul, de el în ru capului nu-şi închipuia că s-ar putea să-şi bată joc vreodată. Se culcă dar în noaptea aceea cu ea şi petrec părăteşte, înflăcărându-se ca prostul din ca în ce mai mult. A doua zi de dimineaţă femeia îl încinse c-o cingătoare de argint de care atârna o pungă şi-i zise:

— Lubnul rr_°u cel drag, mă las în grija ta; şi vreau să ştii că după cum făptura mea e a ta şi poţi să faci cu ea ce vrei, aşijderi orice am e-al tău şi orisidnd sunt gata să fac tot ce pofteşti.

Salabaetto, încântat, o sărută şi-o îmbrăţişa şi apoi, plecând de la iubită, se duse într-un loc unde obişnuiau să. se adune neguţătorii din oraş.

Văzându-se într-acest chip şi azi şi mâine cu femeia, fără să-l coste nici un ban şi îndrăgostindu-se de ea din ce în ce mai tare, cu vremea se întâmplă să-şi vândă marfa pe bani gheaţă şi c-un eâştig frumos, lucru pe care dânsa îl şi află de îndată, nu de la el, ci de la alţii. De aceea în-tr-o seară, când tânărul se afla la dânsa, doamna începu a se alinta şi a glumi cu el în joacă, a-l săruta şi îmbrăţişa, făcându-se că îl iubeşte cu atâta dor şi patimă, de-ai fi crezut c-acuş-acuş are să-i moară în braţe de prea multă iubire; şi pe deasupra mai voia să-i dea cu orice preţ şi două cupe de argint de toată frumuseţea, pe care însă el nu vru să le primească, fiindcă primise de la dânsa, pe rând, azi una, mâine alta, o

mulţime de daruri care făceau cu toatele ca la vreo treizeci de florini de aur, fără însă să poată face astfel încât femeia să primească şi dânsa de la el un dar cât de mărunt, în cele din urmă, după ce-l puse pe jăratec vădindu-i-se darnică şi îndrăgostită peste

1 Pe vremurile acelea, în casele înstărite, pe coloanele ce susţineau pologul patului se fixau nişte instrumente mici, în formă de pasăre, care printr-un anumit mecanism scoteau sunete asemănătoare cântecului păsărelelor (n. t.).

Îine, una din slujnice – ce fusese din vreme dăscălită – veni şi o chemă afară. Femeia ieşi din odaie şi după cât va timp se întoarse hohotind şi azvârlindu-se în pat/cu faţa ascunsă în perini, se apucă să se bocească de ţi se rupea inima. Salabaetto, uimit, o cuprinse în braţe şi începu şi el să plângă şi s-o întrebe:

— Ce ai, iubito? De ce plângi? Ce s-a întâmplat aşa deodată şi ce durere te frământă? Hai, spune-mi, inimioara mea.

Feimeia, după ce se lăsă rugată o vreme, îi spuse:

— Vrj, iubitul meu, nu ştiu nici eu ce să mai fac şi ce să mai spun; am primit adineauri o scrisoare de la Messina, scrisă de un frate al meu, în care îmi cere să-i trimit fără de alta – chiar de-ar fi să-mi zălogesc toată averea ori să mi-o vând pe loc – o mie de florini de aur, de imâine în şapte zile, că dacă nu îşi pierde capul; şi nu ştiu cum să-i scot aşa la repezeală. Că, de-aş avea măcar răgaz vreo cincisprezece zile, aş izbuti să-i capăt dintr-un anume loc de unde am de luat încă pe atâţia bani sau poate aş vinde o moşie; dar, fiindcă nu pot face nimic aşa la repezeală, as vrea. Să fi murit mai bine decât s-aud o veste aşa de rea ca asta.

Şi zicând astfel nu contenea cu plânsul şi se arăta din cale-afară de frământată şi amărâtă. Salabaetto, căruia focul dragostei îi câni furase minţile, se încrezu în lacrimi şi mai cu seamă în vorba ei şi-i spuse:

— Doamnă, n-aş putea să-ţi dau o mie de florini, dar cinci sute oricând, dacă socoti că vei putea să mi-i înapoiezi de

azi în cincisprezece zile; norocul dumitale că tocmai ieri mi-am vândut marfa, altminteri n-aş fi fost în stare să-ţi dau nici barem o para.

— Vai, cum aşa? Făcu femeia. Ai dus lipsă de bani? De ce nu mi-ai cerut? Chiar dacă n-aş fi avut o mie, o sută, două tot aveam să-ţi dau. Pe când aşa mi-ai luat toată îndrăzneala de a primi din parte-ţi banii cu care mă îmbii.

Salabaetto, îmbărbătat din ce în ce mai mult de vorbele femeii, îi zise:

— Doamnă, n-are rost să nu-i primeşti din cauza asta; de-aş fi avut atâta lipsă ca dumneata acum, ţi-aş fi cerut şi eu să-mi dai cu împrumut.

— Vai, dragul meu, făcu femeia, într-adevăr văd bine acum ce adâncă şi curată e dragostea ce-mi porţi, dacă mă îmbii de bună voie c-o sumă atât de mare fără s-aştepţi a fi rugai: Desigur, eu eram a ta şi fără de dovada asta, dar de acu înainte am să fiu şi mai mult a ta şi niciodată n-am să uit că numai ţie îţi datorez viaţa fratelui meu. Mă ştie Dumnezeu - că nu iau cu plăcere banii, căci tu eşti negustor şi ştiu că negustorii numai cu bani peşin îşi învârtesc afacerile; dar, fiindcă sunt silită de împrejurări să-i iau şi fiindcă am credinţa că voi putea în curând să ţi-i înapoiez pe toţi, îi iau totuşi, iar pentru rest, n-oi găsi vreo altă cale ca să fac rost de bani mai iute, mi-oi zăiogi tot ce am în casă.

Şi zicând astfel se prăbuşi plângând în braţele lui Salabaetto. Tânărul începu s-o mângâie şi după ce rămase cu dânsa peste noapte, spre a-şi dovedi iubirea şi multa-i dărnicie, fără s-aştepte să-l mai roage, îi aduse cinci sute de florini de aur, pe care ea îi primi cu lacrimile în ochi, dar cu bucuria în suflet. Şi pentru atâta amar de bani se mulţumi netotul doar c-o făgăduinţă.

Cât ce puse mâna pe bani, femeia întoarse foaia. De unde înainte Salabaetto era primit în casa ei oricând, numai să fi poftit să vie, acum, din felurite pricini, mergea de câte şapte ori la ea şi abia îl primea o dată, dar nu cu aceeaşi bucurie şi aceleaşi mângâieri ca mai înainte vreme. Or, cum sorocul

hotărât cu înapoierea banilor trecuse cam de multişor, după vreo două luni Salabaetto şi-i ceru, însă în loc de bani se alese doar cu vorbe goale. Dân-du-şi seama că blestemata de femeie îl păcălise ca pe un prost şi că în povestea asta – cum n-avea nici scrisoare la mână şi nici martor – se afla la bunul plac al doamnei, iar pe de altă parte fiindu-i ruşine să se plângă faţă de alţii, atât fiindcă fusese mai dinainte prevenit, cât şi de frica îndreptăţită de a nu fi luat în râs pentru dobitocia lui, îşi muşca pumnii, bietul, şi-şi căina prostia, îndurerat peste măsură, între acestea, cum primise vreo câteva scrisori de la stăpânii lui, prin care aceştia îi cereau să schimbe banii câştigaţi pe marfă şi să li-i trimită, se hotărî să plece, ca nu cumva stăpânii, văzând că nu trimite tănii, să-l prindă cu greşeala; şi urcându-se pe-o corăbloară se coborî Ia Napoli şi nicidecum la Pisa, unde s-ar fi căzut să meargă.

Se afla pe vremea aceea la Napoli prietenul nostru Pietro dello Canigiano, vistiernicul împărătesei de la Constantinopole, om tare înţelept şi ascuţit la minte şi bun prieten cu Salabaetto şi cu părinţii lui. Or, la vreo câteva zile după ce-l întâlni, Salabaetto i se plânse şi, ştiindu-L om de încredere, îi povesti tot ce făcuse şi ce i se întâmplase, cerându-i ajutor şi sfat ca să găsească o cale de a-şi câştiga acolo viaţa, căci la Florenţa nu voia nici mort să se întoarcă. Canigiano, mâhnit de cele auzite, îi zise:

— Rău ai făcut, băiete, rău te-ai purtat printre străini şi rău ţi-ai ascultat stăpânii. Prea mult bănet ai cheltuit în desfătare şi huzur; dar, fiindcă n-avem încotro, se cade să căutăm şi să găsim o îndreptare.

Şi cum era descurcăreţ îşi dete seama imediat ce se putea face şi-i spuse lui Salabaetto. Tânărul încântat, se hotărî, fie ce-o fi, să-i asculte sfatul; şi cum avea niscaiva bani, îi puse laolaltă cu banii, nu prea mulţi, împrumutaţi de Canigiano si, după ce puse să-i facă vreo două-trei duzini de pachetoaie mari încinse bine în funii şi cumpără vreo douăzeci de butoaie de untdelemn şi le umplu, le încarcă şi

se întoarse la Palermo. Acolo, după ce dădu lista pachetelor la vamă şi aşijderea şi preţul butoaielor de untdelemn, punând să i se treacă totul pe socotteala lui, îşi puse marfa într-un hambar, zicând că nu vrea să se atingă de ea până ce nu-i soseşte un alt transport de marfă.

Madonna Biancofiore, prinzând de veste toate acestea şi auzind că de-astă-dată marfa făcea mai bine de două mii de florini de aur, fără de marfa aşteptată care făcea şi ea vreo trei mii de florini, se chibzui în sinea ei că-i luase lui Salabaetto mult prea puţin întâia oară şi se gândi să-i dea înapoi cei cinci sute de galbeni, ca să ajungă a pune mâna pe cea mai mare parte din cei cinci mii; şi ca atare trimise după dânsul. Salabaetto, care acu se învăţase a fi mai şmecher, se duse. Doamna, prefăcându-se că nu ştie nimic de marfa pe care o adusese, îl primi cu braţele deschise şi-i spuse:

— Dacă te-ai supărat pe mine că nu ţi-am dat banii înapoi la vremea hotărâtă.

Salabaeitto prinse a râde şi luându-i vorba, zise:

— Doamnă, treaba asta m-a cam mâhnit niţel, e drept, căci mi-aş fi scos şi inima din piept ca să ţi-o dau, dacă ţi-ar fi făcut plăcere; cit despre supărare însă,. Ascultă ce-am să-ţi spun şi ai să vezi atunci dacă sunt supărat sau nu. Iubirea ce ţi-o port e aşa de mare şi de aprinsă,. Incit află că mi-am vândut mai toate bunurile mele şi am adus cu mine marfă ce preţuieşte peste două mii de florini; pe lingă asta mai aştept şi din Apus niscaiva mărfuri, care fac şi ele mai bine de trei mii de florini. Cu banii aceştia am de gând să deschid aici o prăvălie şi să rămân pe loc spre a-ţi fi mereu aproape, căci nu cred să mai fie pe lume alt îndrăgostit mai mulţumit cu dragostea decât sunt eu cu a dumitale.

Femeia îi zise atunci:

— Uite ce e, Salabaetto: tot ce-i s. pre bucuria ta îmi e şi mie bucurie, căci te iubesc mai mult decât îmi iubesc viaţa şi sunt nespus de mulţumită că te-ai întors aici cu gândul de-a rămâne, fiindcă nădăjduiesc să mai petrecem

împreună încă mult timp de acu înainte; dar totuşi aş dori să mă dezvinovăţesc niţel faţă de tine pentru faptul că înainte de-a pleca s-a întâmiplat să nu te pot primi de câte ori ai fi poftit să vii şi nici să te primesc cu aceeaşi bucurie cu care te primeam înainte; şi apoi, pe lingă asta, aş vrea să-ţi cer iertare şi fiindcă n-am putut să-ţi dau banii înapoi chiar la sorocul hotărât. Trebuie să ştii însă că eu la vremea aceea pătimeam nespusă suferinţă şi omul, când e necăjit, oricât ar iubi pe cineva, nu poate să-i zâmbească mereu şi nici să se poarte cu el aşa cum ar fi dorit celălalt. Şi (trebuie să mai ştii de asemeni că-i foarte greu pentru o femeie să facă rost la repezeală de o mie de florini; cât e de mare ziulica suntem purtate cu minciuni, nimeni nu-şi ţine vorba dată faţă de noi şi de aceea suntem şi noi silite să-i minţim pe ceilalţi; asta şi numai asta e pricina pentru care nu ţi-am înapoiat banii. Dar am făcut rost de ei imediat după plecarea ta şi clacă aş fi ştiut unde să ţi-i trimit, fii sigur că i-aş fi trimis; cum însă nu ştiam, i-am pus deoparte anume ca să ţi-i dau la înapoiere.

Şi poruncind să i se aducă o pungă în care se găseau: taman aceiaşi galbeni pe care i-i dăduse el, i-i aşează în palmă şi-i spuse:

— Numără-i să vezi de sunt ori nu cinci sute. Salabetto, care nu mai putea de bucurie, după ce-i numără şi află că sunt cinci sute în cap, îi puse în chimir şi-i spuse:

— Văd, doamnă, că spui adevărul; e chiar destul cât ai făcut, de aceea pentru treaba asta şi pentru dragostea ce-ţi port sunt gata orişidnd să te împrumut cu orice sumă ele care ai avea nevoie; şi vei avea prilejul să te încredinţezi de asta când m-oi statornici aici.

Împăcându-se dar într-acest chip cu doamna, Salabaetto începu să se întâlnească iar cu dânsa şi ea să-l ţină ca pe palme, vădindu-i straşnică iubire.

Salabaetto însă care ţinea morţiş s-o pedepsească pe femeie tot printr-o înşelăciune, se duse într-o zi la ea - chemat fiind de dânsa ca să petreacă seara şi noaptea

împreună – - aşa de trist şi dus pe gânduri, de-ai fi crezut că i s-au înecat toate corăbiile. Madonna Biancofiore, după ce-l îmbrăţişa şi-l sărută, începu să-l întrebe de ce era aşa de trist. Sălabaeitto, după ce se lăsă rugat o vreme, îi răspunse:

— Sunt ruinat: corabia care îmi aducea încărcătura aşteptată a încăput pe mâna unor piraţi din Monaco, care cer în schimbul ei zece mii de florini de aur, din care partea mea e de o mie de florini; şi n-am nici barem o lăscaie, căci banii pe care mi i-ai înapoiat i-am trimis pe dată la Napoli şi-am pus să mi se cumpere pânzeturi ca să le aduc încoace; iar dacă ar fi să-mi vând marfa pe care o am aici, cum n-am răgaz destul, n-aş lua pe ea nici barem jumătate preţ şi, cum aicea în oraş nu mă cunoaşte încă nimeni, n-am de la cine împrumuta; de aceea nu ştiu ce să fac şi ce să zic. De nu trimit pe dată banii, piraţii o să^mi ducă marfa la Monaco şi niciodată n-am să mai pun mâna pe ea.

Femeia, tare necăjită, ca una care socotea că pierde totul printr-asta, găsi degrabă mijlocul ca marfa să n-apuce spre Monaco şi zise:

— Mă ştie Dumnezeu ce necăjită sunt. Să văd că te frământi atâta. Dar la ce bun să te amărăşti? Dac-aş avea toţi banii, mi-e martor Dumnezeu că ţi i-aş da pe loc; dar din păcate nu-i am. E adevărat că ştiu pe cineva, un cămătar, care mai ieri-alaltăieri mi-a împrumutat cinci sute de florini care-mi făceau trebuinţă, dar cere camătă cam mare; nu-i chip să te împrumute fără treizeci la sută. Dacă vrei să te împrumuţi de la el, trebuie să-i dai zălog de preţ, or eu, din partea mea, sunt gata orişicând să-mi zălogesc pentru tine toate lucrurile acestea pe care le vezi aici, ba chiar pe mine însămi, pentru a-ţi veni într-ajutor. Dar pentru rest ce chezăşie socoti e-ai putea da?

Salabaetto pricepu numaidecât care era pricina ce-o îndemna pe doamnă să-i sară într-ajutor şi îşi dădu de asemeni seama că ea era aceea care avea de gând să-i împrumute banii. Şi încântat de treaba asta, după ce-i

mulţumi, îi spuse că, fiind silit de împrejurări nu se dădea înapoi din faţa unei carnete oricât de lacome ar fi fost şi adăugă apoi că avea să deie chezăşie marfa pe care o avea la vamă, cerându-le vameşilor s-o treacă în socoteala aceluia ce-i dădea banii; dar că voia să ţină el cheile de la magazie, atât pentru a putea să-şi arate marfa de-ar fi avut cumpărători, cât şi pentru ca s-o păzească să nu i-o fure cineva sau să i-o schimbe cu altă marfă.

Femeia îi dădu dreptate şi adăugă că chezăşia era îmbietoare.

A doua zi de dimineaţă doamna trimise după un samsar în care avea mare încredere şi, după ce şezu de vorbă cu el despre treaba asta, îi dădu o mie de florini, pe care samsarul îi împrumută lui Salabaetto, punând să i se treacă la vamă în socoteala lui marfa pe care tânărul o avea trecută în condică; şi, după ce încheiară târgul, se despărţiră mulţumiţi şi fiecare îşi văzu de treburile lui.

Salabaetto cât se putu mai iute, urcându-se într-o corabie cu cei o mie şi cinci sute de galbeni câştigaţi, se întoarse la Napoli, la Pietro dello Canigiano şi de acolo le irimise stăpânilor săi la Florenţa partea ce li se cuvenea; pe urmă, după ce-şi plăti şi celelalte datorii pe care le avea faţă de Pietro şi de alţii, petrecu câteva zile cu Canigiano, bătându-şi joc de renghiul jucat frumoasei siciliene, iar mai apoi lăsându-se de negustorie, se statornici la Ferrara.

Madonna Biancofiore, văzând că nu-i mai dă de urmă, ^ dintru început se minună şi apoi căzu la bănuieli si, după h ce-l tot aşteptă vreme de două luni de zile, văzând că

• i nu mai vine, îl puse pe samsar să descuie cu forţa ham- |l barul. Şi cercetând întâi şi întâi butoaiele, află că în loc de l\~untdelemn aveau în ele apă şi numai pe deasupra, în, 11 dreptul cepului, aveau fieştecare câte un litru sau mai pu- '|'j ţin de untdelemn. Pe urmă desfăcură pachetele şi aflară l că toate erau pline cu câlţi, mai puţin două, care aveau în ele stofă; pe scurt întreaga marfă dacă făcea cu chiu, cu vai două sute de florini şi nici un ban mai mult.

Drept care Biancofore, când se văzu păcălită, se căina amarnic pentru cei cinci sute de galbeni pe care îi dase înapoi, dar şi mai mult pentru mia pe care o împrumutase, zicându-şi nu o dată: "De cu toscanii mi te pui, nici patru ochi nu ţi-s destui". Şi-aşa, după ce rămase cu paguba şi cu păcăleala, învăţă minte doamna că mai erau pe lume meşteri la fel de iscusiţi la păcăleli ca dânsa.

De îndată ce Dioneo îşi isprăvi povestea, Lauretta, ştiind că răstimpul domniei ei luase sfârşit, după ce lăudă sfatul lui Pietro Canigiano, care din cele întâmplate se dovedise a fi fost bun, cât şi iscusinţa lui Salabaetto care ştiuse să-l ducă la bun sfârşit, îşi scoase cununa de pe cap şi aşezându-i-o Emiliei, îi zise cu glas dulce:

— Doamnă, nu pot să ştiu de pe acum dacă ai să fii regină bună, dar de frumoasă ştiu că eşti; fă dar astfel ca fapta să-ţi fie pe măsura frumuseţii.

Şi zicând astfel se aşează din nou.

Emilia încercă o undă de ruşine, nu atât fiindcă fusese aleasă ca regină, ci mai degrabă fiindcă fusese lăudată în faţa tuturor pentru acea însuşire la care doamnele râv-riesc mai mult ca orice şi chipul ei se îmbujora ca trandafirii îmbobociţi în rouă dimineţii. Pe urmă însă, după ce rămase câtva timp cu ochii plecaţi şi după ce bujorii i se împrăştiară din obraji, îi spuse credincerului tot ce urma să fecă pe a doua zi, apoi prinse a grăi astfel:

— Plăcute doamne, e îndeobşte cunoscut că boii, după ce trudesc aproape toată ziua împovăraţi de jug, sunt dejugaţi şi lăsaţi liberi să pască prin păduri în voie; aşijderea cunoaştem că o grădină semănată cu fel de fel de flori

— Decameronul voi. III – cd. 80 nu-i cu nimic mai prejos, ba-i mai frumoasă chiar decât un codru în care cresc numai stejari peste tot local,; de aceea, ţinând seamă de faptul c-atâtea zile în şir am povestit ţinuţi din scurt de un subiect hotărât, socot că n-ar strica, ba cred c-ar fi chiar bine, să ne lăsăm oleacă în voia întâmplării şi rătăcind pe ici pe colo să ne adunăm puterile pentru a intra din nou la jug. Iată de ce

n-aş vrea ca mâine să vă silesc a povesti despre un anumit subiect, ci aş vrea ca fiecare să povestească ce-i convine, fiind pe deplin încredinţată că nu e mai puţin plăcut să vorbeşti despre lucruri felurite decum ar fi de pildă să vorbeşti mereu despre acelaşi subiect; iar după ce vom face aşa, urmaşul meu întru domnie ne va putea constrânge mai lesne şi mai bine la legea noastră obişnuită, ca pe unii care am dobândit puteri noi între timp.

După ce rosti acestea, îi învoi pe toţi până la ceasul cinci. Doamnele şi cavalerii găsindu-i vorba înţeleaptă, o lăudară pe regină şi apoi, sculându-se de jos, se apucară să petreacă fieştecare după plac: doamnele împletind ghirlande şi dându-se la 'joacă, iar tinerii cântând sau jucând şah ori table, într-acest chip îşi petrecură până la ceasul cinci, când, adunându-se cu toţii în jurul fântânii, cinară în voie bună şi apoi, ca de obicei, îşi petrecură timpul cântând şi dănţuind, în cele de pe urmă însă, regina, ca să facă şi ea ca înaintaşii ei, deşi mulţi dintre cei de faţă cântaseră de bună voie tot felul de cântări, îi porunci lui Pamfilo să cânte şi el una, iar dânsul începu pe dată:

Iubire, atâta belşug

De bine şi-adânci bucurii mi-ai adus, Că inima-mi râde, de-n chinuri sunt pus.

Năvalnic îmi bat bucuriile-n piept, De tine stârnite Şi aprig mai cresc. Năvalnic se zbat să iasă din piept. Şi-n faţă ivite lubire-mi vădesc; De e să iubesc

Şi dorii mereu să mă-ndemne mai sus, Dulce mi.

— E chinul la care sunt pus.

Nu pot fericirea prin cânt să mi-o arăt, Iubire, şi nici să mi-o* scriu Pe foaie cu peana. Să pot şi de frică m-aş da îndărăt Să nu se prefacă, de-o ştiu Şi alţii, în durere şi rană. E bine ounţ e; căci vană Mi-ar fi străduinţa şi vorbele nu-s Vrednice a spune îndeajuns ce-i de spus.

Cine să creadă c-ajuns-am vreodată Iubita să-mi frâng In braţele mele?

Că har mi-a fost faţa s-o ţin aplecată Pe ochiij ei dragi şi să strâng Lumini din ei ca din stele? Nimeni n^ar crede în Lle, In multele-mi, dulci bucurii fără-apus.

De-aceea ascunzându-le rabd chin nespus.

După ce Pamfilo îşi isprăvi cântarea, deşi toţi cei de faţă îi răspunseră în cor cu grijă şi cu luare-aminte, nici -unul barem nu rămase Iară a băga de seamă – chiar cu mai multă râvnă decât s-ar fi căzut – cuvintele cântării, din care se căzneau să'ghicească ceea ce el dorea cu dinadins să ţină ascuns. Dar, deşi îşi închipuiră fel de fel de Jucruri, niciunul dintre ei n-ajunse să ghicească adevărul. Regina însă, când văzu că Pamfilo îşi isprăvise cântarea şi că doamnele şi tinerii s-ar fi dus bucuroşi să se odihnească, ^ le porunci tuturor să meargă la culcare.

Ziua a noua

Sfârşeşte cea de a opta zi a Decameronului şi începe cea de a noua, în care, sub sceptrul Emiliei, fiecare vorbeşte cum îi place şi despre ce îi place.

Lumina aurorei, a cărei strălucire împrăştie negurile nopţii, schimbase albastrul întunecat al boitei înstelate în azuriu, iar florile îşi ridicau căpşorul prin pajiştile înverzite, când regina, sculându-se din somn, îşi chemă la sine tovarăşii. Dânşii, adunându-se cu toţii şi luând-o încetişor pe urma ei, porniră către o pădurice nu departe de locul unde se afla palatul; şi pătrunzând într-însa văzură o mulţime de dobitoace: cerbi, căpriţe şi altele, care acum – nemaiavând de ce să se teamă, căci vânători nu mai erau de când cu molima de ciumă – îi întâmpi-nau fără frică, de parcă ar fi fost domesticite; drept care ei, apropiindu-se când de o căpriţă, când de un cerb şi fugărindu-i de ici-oolo, petrecură o bucată de vreme, până ce socotiră că ar trebui să se întoarcă acasă, căci soarele urca pe cer din ce în ce mai sus. Erau cu toţii încinşi cu frunze de stejar şi aveau mâinile pline de flori şi ierburi parfumate, încât de s-ar fi întâmplat să-i întâlnească cineva, n-ar fi putut să-şi spună decât atât: "O, moartea nu-i va răpune pe aceştia, ori, dacă-i

va răpune totuşi, îi va găsi cu surâsul pe buze!" Umblând dar astfel pas de pas, cântând, tăifăsuind şi petrecând cu glume, ajunseră pân'la palat, unde aflară totul în cea mai bună rân-duială şi unde slugile îi primiră cu mmltă voie bună. Acolo, după ce se odihniră niţel, nu se aşezară la masă până ce nu cântară dinţii vreo şase cântece, unul mai vesel ca celălalt. Apoi, după ce se spălară pe mâini şi se lăsară în voia credincerului care îi aşează la masă după dorinţa doamnei lor, bucatele fiind aduse, prânziră toţi cu voie bună. După prânz se apucară de dănţuit şi de cântat, iar mai apoi, la porunca reginei, cei dornici de odihnă se duseră să se odihnească. Dar către ceasul obişnuit se adunară câtesizece la locul cu poveştile, unde regina, întorcân-du-se către Filomena, o rugă să dea bun început istoriilor din ziua aceea; şi Filomena, surâzând, prinse a grăi precum urmează:

Povestea întâi

Madonna Francesca, fiind iubită de doi tineri, Rinuccio şi Alessandro, şi dânsa neiubind pe niciunul din ei, îl pune pe Alessandro să zacă într-o criptă, ca şi cum el ar fi fost mortul, iar pe Rinuccio să-l scoată pe răposat din raclă; şi, fiindcă tinerii nu-s vrednici să ducă treaba pân'la capăt, cu atare vicleşug femeia scapă de amândoi.

— Doamnă, de vreme ce aşa pofteşti, sunt foarte bucuroasă să fiu eu prima care să intru în bătălia asta pe câmpul liber şi deschis al istorioarelor de astăzi, spre care ne-a îndrumat chiar înălţimea-ta; şi, chiar dacă voi şti să mă descurc cu bine, sunt sigură că cei ce-mi vor călca pe urme vor şti şi ei să se descurce, ba chiar mai bine decât minet.

De multe ori în cele istorisite aici s-a dovedit, prea drăgălaşe doamne, cât de mari şi cât de multe sunt puterile iubirii; cu toate astea nu pot crede că lucrul a fost vădit cu îndeajunsă limpezime şi nici n-ar fi, chiar de-am vorbi un an întreg despre aceasta. Or, fiindcă dragostea îi împinge pe îndrăgostiţi să înfrunte moartea, ba mai mult, fiindcă îi face să intre şi în morminte spre a scoate morţii de acolo, mi-e

drag să vă istorisesc în legătură cu aceasta încă o poveste, în afară de cele ce s-au spus, din care veţi vedea nu numai cât de mari sunt puterile iubirii, dar şi de câtă înţelepciune a dat dovadă o femeie, care a ştiut să scape de doi îndrăgostiţi ce o iubeau cu sila.

Ziua a noua

Sfârşeşte cea de a opta zi a Decameronului şt începe cea de a noua, în care, sub sceptrul Emiliei, fiecare vorbeşte cum U place şi despre ce îi place.

Lumina aurorei, a cărei strălucire împrăştie negurile nopţii, schimbase albastrul întunecat al boitei înstelate în azuriu, iar florile îşi ridicau căpşorul prin pajiştile înverzite, când regina, sculându-se din somn, îşi chemă la sine tovarăşii. Dânşii, adunându-se cu toţii şi luând-o încetişor pe urma ei, porniră către o pădurice nu departe de locul unde se afla palatul; şi pătrunzând într-însa văzură o mulţime de dobitoace: cerbi, căpriţe şi altele, care acum – nemaiavând de ce să se teamă, căci vânători nu mai erau de când cu molima de ciumă – îi întâmpi-nau fără frică, de parcă ar fi fost domesticite; drept care ei, apropiindu-se când de o căpriţă, când de un cerb şi fugărindu-i de ici-oolo, pe trecură o bucată de vreme, până ce socotiră că ar trebui să se întoarcă acasă, căci soarele urca pe cer din ce în ce mai sus. Erau cu toţii încinşi cu frunze de stejar şi aveau mâinile pline de flori şi ierburi parfumate, încât de s-ar fi întâmplat să-i întâlnească cineva, n-ar fi putut să-şi spună decât atât: "O, moartea nu-i va răpune pe aceştia, ori, dacă-i va răpune totuşi, îi va găsi cu surâsul pe buze!" Umblând dar astfel pas de pas, cântând, tăifăsuind şi petrecând cu glume, ajunseră pân'la palat, unde aflară totul în cea mai bună râri-duială şi unde slugile îi primiră cu multă voie bună. Acolo, după ce se odihniră niţel, nu se aşezară la masă până ce nu cântară dintâi vreo şase cântece, unul mai vesel ca celălalt. Apoi, după ce se spălară pe mâini şi se lăsară în voia credincerului care îi aşează la masă după dorinţa doamnei lor, bucatele fiind aduse, prânziră toţi cu voie

bună. După prânz se apucară de dănţuit şi de cântat, iar mai apoi, la porunca reginei, cei dornici de odihnă se duseră să se odihnească. Dar către ceasul obişnuit se adunară câtesizece la locul cu poveştile, unde regina, întorcân-du-se către Filomena, o rugă să dea bun început istoriilor din ziua aceea; şi Filomena, surâzând, prinse a grăi precum urmează:

Povestea întâi

Madonna Francesca, fiind iubită de doi tineri, Rinuccio şi Alessandro, şi dânsa neiubind pe niciunul din ei, îl pune pe Alessandro să zacă într-o criptă, ca şi cum el ar fi fost mortul, iar pe Rinuccio să-l scoată pe răposat din raclă; şi, fiindcă tinerii nu-s vrednici să ducă treaba pân'la capăt, cu atare vicleşug femeia scapă de amândol.

— Doamnă, de vreme ce aşa pofteşti, sunt foarte bucuroasă să fiu eu prima care să intru în bătălia asta pe câmpul liber şi deschis al istorioarelor de astăzi, spre care ne-a îndrumat chiar înălţimea-ta; si, chiar dacă voi şti să mă descurc cu bine, sunt sigură că cei ce-mi vor călca pe urme vor şti şi ei să se descurce, ba chiar mai bine decât mine".

De multe ori în cele istorisite aici s-a dovedit, prea drăgălaşe doamne, cât de mari şi cât de multe sânit puterile iubirii; cu toate astea nu pot crede că lucrul a fost vădit cu îndeajunsă limpezime şi nici n-ar fi, chiar de-am vorbi un an întreg despre aceasta. Or, fiindcă dragostea îi împinge pe îndrăgostiţi să înfrunte moartea, ba mai mult, fiindcă îi face să intre şi în morminte spre a scoate morţii de acolo, mi-e drag să vă istorisesc în legătură cu aceasta încă o poveste, în afară de cele ce s-au spus, din care veţi vedea nu numai cât de mari sunt puterile iubirii, dar şi de câtă înţelepciune a dat dovadă o femeie, care a ştiut să scape de doi îndrăgostiţi ce o iubeau cu sila.

Spun dar că la Pistoia trăia odinioară o văduvă frumoasă foarte, de care doi concetăţeni de-ai noştri, ce locuiau acolo fiind surghiuniţi de la Florenţa – unul pe nume Rinuccio Palermini, iar celălalt Alessandro Chiar-montesi – fără a şti

unul de altul, se îndrăgostiră în-tâmplător şi acu mureau de dragul ei, căznindu-se fieste-care să facă pe ascuns tot ce putea, spre a câştiga iubirea acestei doamne. Dânsa, pe nume madonna Francesca dei Lazzari, văzându-se mereu pisată de către cei doi tineri cu rugăminţi şi cu solii la care ea în mai multe rânduri, fără prea multă judecată, îşi aplecase urechea, încercă să dea înapoi, dar, văzând că nu-i chip să se descotorosească de ei, născoci un vicleşug: se gândi adică să le ceară amândurora câte un serviciu, pe care niciunul din ei să nu-l poată îndeplini, deşi serviciul nu era cu neputinţă de împlinit, pentru ca în felul acesta să aibă un temei cinstit şi bine întocmit de a nu mai fi silită să le asculte rugile. Aceasta fu născocirea doamnei. Acu, tocmai în ziua în oare îi, dădu în oap gândul acesta, se întâmplă să moară la Pistoia un cetăţean, care, deşi era scoborâtor al unei vechi familii de nobili din oraş, trecea drept omul cel mai rău nu numai din Pistoia, ci din întreaga lume; şi în afară de aceasta fusese în timpul vieţii un om atât de urât şi de pocit la faţă, încât de nu l-ai fi ştiut şi ţi s-ar fi întâmplat să-l vezi întâia oară, te-ai fi speriat de el, nu alta. Omul fusese înmormântat într-o criptă din preajma bisericii călugărilor franciscani. Doamna îşi dădu cu socoteala că ăsta era omul ei şi că prin el avea să-şi poată împlini dorinţa. De aceea se apucă şi-i zise unei slujnice:

— Tu ştii ce mult mă plictisesc şi ce nesuferite îmi sunt soliile cu care zilnic mă bat la cap Rinuccio şi Alessandro, cei doi tineri veniţi aici de la Florenţa. De aceea, fiindcă nu am chef să le împărtăşesc dragostea, ca să. Mă scap de ei, mi-am pus în gând – cum zi de zi mă îmbie să le încerc iubirea – să-i pun la încercare, cerân-du-le un lucru pe care sunt încredinţată că n-au să-l poată face şi într-acest chip să scap de ei. Şi ascultă ce-am de gând: tu ştii că azi de dimineaţă a fost înmormântat în mănăstirea călugărilor franciscani vestitul Scannadio (aşa îl chema pe mort), de care se temeau grozav până şi cei mai îndrăzneţi bărbaţi de pe la noi pe când era în viaţă, darămite acum că-i mort. Aşa

c-ai să te duci pe ascuns dintâi la Alessandro şi ai să-i spui precum urmează: "Madonna Francesca îţi trimite vorbă că a veni* în sfârşit clipa de-a-i câştiga iubirea pe care o râvneşti atâta şi de-a te întâlni ou ea, dacă te învoieşti să faci aşa precum urmează. Dintr-o anume pricină, pe care vei afla-o mai apoi, o rudă de-a madonei are s-aducă acasă la ea, în noaptea asta, trupul lui Scannadio, cel îngropat azi dimineaţă; or ea, fiindcă se teme de el, deşi e mort, n-ar vrea să i-l aducă acasă. De aceea te-ar ruga să-i faci serviciul ăsta mare şi să te duci diseară, cam către unsprezece ceasuri, la locul unde-i îngropat numitul Scannadio şi după ce-ai să intri în criptă, să te îmbraci cu hainele lui şi stând ca şi cum tu ai fi mortul, s-aştepţi pe cel care o să vie ca să te ia de acolo: pe urmă, fără să te mişti sau să crâcneşti, să te laşi scos şi dus acasă la stăpână, unde ai să fii primit de dânsa şi-ai să petreci apoi cu ea, putând să pleci când vei pofti: iar despre rest să nu-ţi faci griji, că are grijă "doamna". Dacă va răspunde că se învoieşte, atunci bine; iar dacă nu, să-i spui din parte-mi mai mult să na mi se arate în ochi şi nu care cumva, de ţine la viaţă, să îndrăznească a-mi mai trimite vreun sol sau vreo solie. Pe urmă ai să te duci la Rinuccio Palermini şi ai să-i spui aşa: "Madonna Francesca îţi trimite vorbă că-i gata să-ţi facă pe plac, dacă şi tu te învoieşti să-i faci un mare bine, şi anume să te duci la noapte, cam către miezul nopţii, la cripta unde a fost înmormântat azi dimineaţă Scannadio şi fără a sufla o vorbă, orice s-ar întâmpla s-auzl, să-l scoţi încetişor din raclă şi să-l aduci la ea acasă. Iar dacă nu vrei să faci asta, nu-i mai trimite niciodată nici soli şi nici solii".

Slujnica se duse la -ambii tineri şi le spuse fiecăruia pe rând tot ce-o învăţase doamna. Răspunsul dat de amândoi fu că sunt gata să pătrundă şi în iad, nu numai într-un mormânt, dacă aceasta e voia doamnei. Iar dânsa, după ce află din gura slujnicei răspunsul, se puse să aştepte, curioasă fiind să vază dacă sunt chiar aşa de nebuni, încât s-o facă şi pe asta.

Când se înnopta afară, cam către unsprezece ceasuri, Alessandro Chiarmontesi se dezbrăcă până la vestă şi-o luă din loc, să se aşeze în locul mortului în raclă. Şi în drum i se vârî în suflet un gând de toată spaima şi prinse a-şi zice în sinea lui: "Ce dobitoc mai sunt şi eu! Unde am pornit-o ca un prost? De unde pot să ştiu că rudele femeii, aflând pesemne c-o iubesc şi închipuindu-şi c-a fost ceva între noi, n-au pus la cale treaba asta anume ca să mă omoare în racla aceea blestemată? Şi, dacă ar fi aşa, eu unul as da ortul popii, iar ei în schimb n-ar pătimi nici cea mai mică vătămare, căci nimeni n-ar afla nimic. Or poate, cine ştie, s-ar prea putea ca vreun duşman de-al meu să mă fi împins la asta vrând s-o slujească pe femeie, care pesemne îl iubeşte!" Şi pe urmă adăugă tot el: "Da' hai să zicem totuşi că treaba nu stă aşa şi că de fapt rudele ei au să mă ducă pân' la dânsa; şi eu să cred că dumnealor vor trupul lui Scannadio numai aşa de florile mărului, ca să şi-l ţină în braţe adică, ori ca să-l pună în braţele ei? Doar mai degrabă-i de crezut că-l vor ca să-l măcelărească, ca pe unul care poate le-o fi făcut vreun rău în viaţă. Ea zice să nu mă clintesc, orice mi-ar face ei. Dar, dacă bunăoară mi-ar scoate oohii, dinţii, mi-ar ciunti braţele sau poate mi-ar face cine ştie ce, eu să nu zic nimica? Cum naiba aş putea să tac? Iar dacă am să vorbesc, ori mă vor recunoaşte şi mă vor chinui, ori, dacă n-au s-o facă, eu tot n-am câştigat nimic, căci nu mă vor lăsa cu dânsa; iar ea are să zică apoi că nu i-am ascultat porunca şi deci n-o să vrea să-mi stâmpere dorinţele". Şi astfel zicând fu cât pe-aici să se întoarcă acasă; dar marea lui iubire îl îndemnă înainte cu tot soiul de temeiuri potrivnice şi atât de tari, încât prin puterea lor ajunse pân' la criptă. Acolo, deschizând-o, pătrunse înăuntru şi după ce dezbrăcă mortul şi se îmbrăcă cu hainele lui, trase capacul criptei şi se întinse în ea. Şi stlnd aşa îşi aminti cine e mortul şi începu să-şi depene prin minte tot felul de isprăvi care se întâmplă noaptea, chiar şi prin alte părţi, necum în criptele cu morţi; şi tot gândindu-

se la ele, simţi că părul i se adună măciucă în vârful capului şi i se păru c-acuşi-acusi mortul avea să se ridice şi să-l sugrume fără de alta. Ci totuşi, ajutat de dragostea-i înflăcărată, izbuti până la urmă să alunge gândurile astea şi altele şi mai cumplite si, stând întins ca mortul, se apucă să aştepte să vază ce-o să se întâmple.

Rinuccio, către miezul nopţii, ieşi şi el din casă ca să împlinească voia doamnei. Şi în drum căzu la multe şi felurite gânduri în legătură cu tot soiul de lucruri ce ar fi putut să i se întâmple peste noapte: aşa de-o pildă se gândi că s-ar putea să fie prins de străjile oraşului ou trupul mortului în spate şi apoi să fie osândit la rug ca vrăjitor; sau, dacă fapta lui s-ar fi aflat, să-şi ieie în cap toată familia mortului şi alte multe ca acestea, gânduri ce fură cât pe-aici să-l mâne înapoi spre casă. Pe urmă însă, luându-şi seama, îşi zise în sinea lui: "Cum vine asta, frate? Să mă împotrivesc adică primului lucru pe care mi-l cere femeia asta îndrăgită cu atâta patimă de mine şi mai cu seamă când e vorba să-i dobândesc iubirea? Nu. Chiar de-ar fi să mor, tot mă voi ţine de cu-vânt". Şi mergând înainte, ajunse pân' la criptă şi o deschise încetişor. Alessandro, când auzi că se deschide, deşi murea de frică, şezu fără să mişte. Rinuccio intră în criptă si, crezând că apucă trupul lui Scannadio, îl apucă pe Alessandro de un picior şi-l trase afară; apoi şi-l puse în spate şi-o luă cu el spre casa doamnei. Şi cum mergea aşa, fără să se uite la el, îl tot izbea când ici, când colo de marginile băncilor ce se aflau de-a lungul străzii; şi noaptea era aşa de neagră şi aşa de întunecoasă, că nu vedea pe unde merge. Când ajunse în sfârşit la casa unde sta femeia – care se aşezase cu slujnica ei la fereastră, ca să-l audă pe Rinuccio dacă venea cu Alessandro, şi era gata pregătită să le facă vânt la amândoi, de s-ar fi în-tâmplat să vie – ostaşii stăpânirii, care şedeau la pândă tocmai pe strada aceea şi aşteptau fără să sufle să prindă un surghiunit, auzind tropăitul lui Rinu-ccio pe

calda-râm, scoaseră iute o luminare să vază încotro s-o apuce şi puseră mâna pe scuturi şi lănci, strigând:

— Care-i acolo?

Rinuccio, dându-şi seama că sunt ostaşii stăpânirii, cum n-avea timp să stea pe gânduri, îi dădu drumul lui Alessandro şi-o luă la sănătoasa cât îl ţineau picioarele. Iar

Aâessandro, sculându-se şi el degrabă, deşi era îmbrăcat cu hainele mortului, care-i erau grozav de lungi, o luă şi el la fugă.

Mulţumită luminării pe care-o aprinseseră ostaşii, femeia îl văzuşş pe Rinuccio fugind cu celălalt pe umeri şi aşijderea văzuse că şi Aâessandro era îmbrăcat cu hainele lui Scannadio, drept care se miră nespus de îndrăzneala lor; dar, cu toată mirarea, se prăpădi de râs când îl văzu pe cel dintâi că-l zvârle pe Aâessandro şi că amân-doi o iau la fuga. Şi, bucuroasă foarte de întâmplarea aceasta, îl preamări pe Dumnezeu că o scăpase de beleaua pe care şi-o luase pe cap cu îndrăgostiţii şi după ce se întoarse la dânsa, în odaie, şezând cu slujnica de vorbă, îi spuse că de bună seamă cei doi o iubeau tare mult, de vreme ce amândoi făcuseră ce le ceruse.

Rinuccio, bietul, cătrănit şi blestemându-şi ceasul rău, nu socoti c-ar fi cu cale să se întoarcă acasă pentru atâta lucru, ci, după ce aşteptă să plece ostaşii de pe strada femeii, se întoarse iar la locul unde îl azvârlise pe Aâessandro şi începu să-l caute pe caldarâm în patru labe, ca să desăvârşească fapta la care îl pusese doamna. Dar, fiindcă nu-l găsi, gândindu-se că ostaşii îl luaseră de acolo, se întoarse îndurerat acasă. Cât despre Alessandro, neştiind ce alta ar putea face, fără să-l fi recunoscut pe cel care îl purtase în spate, luă şi el drumul casei, mâhnit de jalnica întâmplare.

A doua zi de dimineaţă, af lându-se deschisă cripta, lui Scannadio şi el nefiind văzut într-însa, căci Aâessandro îl împinsese tocmai în fund de tot, toată Pistoia prinse a vui de treaba' asta şi proştii fură încredinţaţi că diavolul furase

trupul, îndrăgostiţii însă, după ce-i arătară doamnei tot ceea ce făcuseră şi ce se întâmplase, rugând-o să le dea iertare de nu putuseră nicicum să-i împlinească voia, îi cerură fieştecare în parte iubire şi îndurare. Dar dânsa, prefăcându-se a nu le da crezare, se descotorosi de ei printr-un răspuns tăios, zicând că nici prin gând nu-i trece să li se arate îndurătoare, de vreme ce nici ei nu-i împliniseră dorinţa.

Povestea a doua

O stareţă se scoală în mare grabă pe hi-• tuneric să prindă o călugăriţă cu ibovnicul ei în pat, pirită fiind de celelalte maici; dar cum stareţa se afla ea însăşi cu un popă, socotind că-şi pune vălurile în cap, îşi pune la locul lor izmenele părintelui; văzând una ca asta, pirita-îi spune ce are în cap şi, fiind iertată de pedeapsă, se poate desfăta în tihnă cu iubitul ei.

Filomena sfârşise cu povestitul şi înţelepciunea doamnei care ştiuse să scape de cei a căror dragoste nu îi era pe plac fusese lăudată de toţi, în timp ce dimpotrivă cutezătoarea semeţie a celor doi îndrăgostiţi fusese socotită nu dragoste, ci nebunie, când regina, întorcându-se către Elisa, îi zise cu glas dulce:

— Urmează tu.

— Eliso!

Şi dânsa începu degrabă:

— Preaiubire doamne, madonna Francesea, după cum s-a spus, a dat dovadă de multă înţelepciune prin felul în care a ştiut să scape de beleaua care dăduse peste dânsa; dar o călugăriţă tinerică, ajutată ce-i drept şi de noroc, a izbutit să scape printr-un cuvânt bine ţintit de o primejdie şi mai mare. După cum ştiţi cu toţii, sunt unii oameni, prosti de dau în gropi nu alta, care cu toate acestea se apucă a-i dăscăli pe ceilalţi, ba chiar a-i pedepsi: atâta doar că soarta îi mai batjocoreşte din când în când şi pe ei, după cum veţi avea prilejul să vedeţi din istorioara mea; lucru ce i s-a

întâmplat une'i stareţe în slujba căreia se afla călugăriţa despre care am să vă poveste'sc.

Trebuie să ştiţi că în Lombardia se află o mănăstire vestită pretutindeni de sfântă şi cucernică. Şi în mănăstirea aceasta, printre celelalte călugăriţe care trăiau acolo, se afla şi-o tânără de neam, de-o frumuseţe răpitoare, pe nume Isabetta, care într-o bună zi, ducându-se să stea de vorbă printre zăbrelele vorbitorului c-o rudă de-a ei, se îndrăgosti de un tânăr chipeş care se afla cu ruda sa. Iar tânărul, văzând şi el cât de frumoasă e fata şi pricepând din ochi dorinţa ce-i mijise în piept, se îndrăgosti şi el de dânsa şi nu fără de mare chin răbdară amândoi un timp iubirea asta multă, fără a-i culege roadele, în cele de pe urmă însă, cum amândoi erau munciţi de acelaşi dor, băiatul află o cale ca să ajungă pe ascuns la draga lui, lucru de care ea fu foarte mulţumită şi în felul acesta; o cercetă de multe ori, spre desfătarea şi bucuria amându-rora. Urmând ei dar a se vedea într-acest chip, într-o noapte se întâmplă ca una din călugăriţe să-l vază pe băiat pe când pleca de la copilă, fără ca el să-şi deie seama; şi spuse întâmplarea asta şi celorlalte maici. Măicuţele se sfătuiră dintâi s-o spună stareţei, madonna Usimbalda pe nume, o femeie care trecea în ochii lor şi-a tuturor acelora ce-o cunoşteau drept sfântă şi bună cum e pâinea caldă; dar mai apoi se chibzuiră c-ar fi mai bine dac-ar face astfel ca stareţa s-o prindă chiar ea pe maică cu iubitul, pentru ca Isabetta să nu poată tăgădui. Îşi puseră dar lacăt gurii şi-şi împărţiră într-ascuns vegherile şi paza, ca să o poată prinde. Isabetta, cum nu ştia nimic şi nici nu se păzea de ele, îşi strecură într-o noapte ibovnicul la dânsa, lucru pe care dumnealor, care n-aveau altă grijă, îl şi aflară de îndată. Şi către miezul nopţii, când socotiră că e vremea, se împărţiră în două: o parte se aşezară de pază la uşa chilioarei în care se aflau cei doi, iar celelalte o luară fuga-fuga către odaia stareţei, bătură în uşă si, cât ce le răspunse, grăiră:

— Cuvioaso, vino degrabă c-am aflat că Isabetta şi-a adus un tânăr în chilie.

În noaptea aceea stareţa avea la ea un popă, pe care adeseori şi-l strecura în chilie ascuns într-un lădoi. Şi auzind una ca asta, de teamă nu care cumva măicuţele de prea mult zel şi grabă să-i deschidă uşa de tare ce împingeau în ea, se ridică din pat cât ai clipi din ochi, îşi trase iute veşmintele pe întuneric şi socotind că pune mâna pe nişte văluri păturite pe care dumnealor le poartă în cap şi cărora le zic saltero, puse mâna pe izmenele popii; în graba aceea mare însă, nu-şi dete seama de greşeală şi, azvârlindu-şi-le în cap, ieşi afară din chilie şi închise iute uşa în urma ei, zicând:

— Unde-i nelegiuita?

Apoi cu toate celelalte, care de înflăcărate şi de zeloase ce erau s-o prindă în păcat pe biata Isabetta nici nu băgaseră de seamă ce are în cap preacuvioasa, ajunse pân' la uşa chiliei şi, ajutată de celelalte maici, o scoase din ţî-ţâni; şi pătrunzând în odăiţă, aflară în pat ibovnicii, care şedeau îmbrăţişaţi şi care, năuciţi de întâmplarea aceasta, neştiind ce să mai facă, rămaseră pe loc, aşa cum se aflau. Fata fu luată numaidecât de celalalte maici şi din porunca stareţei fu dusă în încăperea unde ţineau sobor. Tânărul, care rămăsese singur, după ce se îmbrăcă, începu să aştepte ca să vază cum se sfârşeşte treaba, cu gând să le cam facă felul maicilor – - câte-o putea prinde – - de i s-ar fi întâmplat ceva iubitei lui, şi apoi s-o fure.

Stareţa, aşezându-se în sobor cu toate celelalte maici ce nu vedeau în jurul lor nimic decât pe vinovată, se apucă s-o ocărască pe fată cu sudălmi cumplite, ca pe una care pângărise cu fapta ei neruşinată şi vrednică de toată ocara cinstea şi faima de sfinţenie a sfântului lăcaş, dacă nelegiuirea ei s-ar fi aflat şi în alte părţi; şi-şi însoţea sudălmile cu straşnice ameninţări. Fata, sfioasă cum era şi copleşită de ruşine, căci cunoştea că-i vinovată, nu mai ştia ce să răspundă şi prin tăcerea ei stârnea mila măicuţelor.

Cum însă stareţa nici gând n-avea să se oprească, Isabetta îşi ridică din întâmplare privirea şi văzu ce avea preacuvioasa în cap, după cum văzu şi băierile izmenelor ce-i atârnau din creştet de-o parte şi de alta a feţei. Drept care, dându-şi seama de cele întâmplate, se linişti cu totul şi zise:

— Cuvioaso, pentru Dumnezeu, leagă-ţi dintâi scufia şi pe urmă poţi să-mi spui ce-ţi place.

Dar stareţa, nepricepând ce vrea să spună fata, răspunse:

— Ce scufie, femeie mârşavă ce eşti! Ai nas să faci şi glume acum? Socoti că merge gluma cu ceea ce-ai făcuţi?

Fata mai zise o dată:

— Te rog, preacuvioase, leagă-ţi dintâi scufia şi pe urmă poţi să-mi spui ce-ţi place.

Multe din maici priviră atunci la stareţă şi ea aşijderi se pipăi cu mâinile, drept care toate pricepură de ce rostise Isabetta cuvintele acelea. Stareţa, dându-şi seama de i Şi în^elegând că maicile o pricepuseră şi ele, "^PUtea s-a5tePte din parte-le îngăduinţă, înrmmaidecât foaia şi se apucă să predice cu totul m alt chip, acmd ca încheiere că e cu neputinţă ca omul sa se apere de poftele trupeşti; de aceea le învoi pe toate ftn J3- mendrele î" voie, dar într-ascuns, aşa precum făcuseră şi pma atunci. Şi dându-i drumul Isabettei, se luşe sa se culce cu popa, iar fata se întoarse la ibovnic pe care apoi de multe ori şi-l mai aduse în chilioară în ciuda acelor maici care plesneau de zavistioase ce erau it ^despre celelalte, care n-aveau ibovnic, făcură ce putură, căznindu-se şi ele să ajungă la mai bine

_ Povestea a treia

Maestrul Simone, îndemnat de Bruno, de Buffalmacco şi de Nello, ii dă a crede lui Calandrino că a rămas însărcinat, drept care el le dă claponi şi bani să-i ieie leacuri şi leapădă fără să nască.

După ce Elisa îşi isprăvi povestea şi doamnele îi mulţumiră lui Dumnezeu că o scăpase cu bine pe tânăra călugăriţă din

ghearele tovarăşelor ei pizmătăreţe, regina îi porunci lui Filostrato să urmeze, iar el, fără să aştepte altă poruncă, începu:

— Preafrumoase doamne, judele acela necioplit despre care v-am povestit deunăzi mi-a luat din gură altă poveste pe care aveam de gând s-o spun şi anume una despre Calandrino. Or, cum toate cele ce se spun pe seama lui nu fac decât să ne sporească petrecerea şi hazul, deşi s-au povestit destule în legătură cu el şi cu tovarăşii săi, eu totuşi am să-mi spun povestea pe care aveam de gând s-o povestesc încă de ieri.

În cele auzite până acum s-a arătat cu limpezime cine sunt Calandrino şi ceilalţi despre care voi, aminti în povestea mea; de aceea nu mă mai opresc asupra acestor lucruri, ci spun de-a dreptul că într-o zi, murindu-i o mătuşă lui Calandrino, îi lăsă drr/pt moştenire două sute de lire în mărunţiş peşin, drept care Calandrino se apucă să spuie în dreapta şi în stânga că vrea să-şi cumpere o moşie; si, ca şi cum ar fi avut vreo zece mii de galbeni de cheltuit, nu două sute, se târguia cu câţi samsari se aflau pe atuncea la Florenţa, dar târgul se strica de fiecare dată când ajungeau cu vorba la preţul moşioarei. Bruno şi Buffalmacco, care ştiau acestea, îi spuseră în mai multe rânduri c-ar face mult mai bine să-şi cheltuiască banii trăgând un chef de pomină cu ei decât să-i deie pe-o bucăţică de pământ. Dar ţi-ai găsit! Nu izbutiră a-l face nici măcar să le plătească o masă, necum un chef în lege. De-aceea, într-o zi, în timp ce se plângeau ei înde ei de treaba asta, picând la sfat un prieten de-al lor pe nume Nello, zugrav şi el de meserie, se hotărâră câteşitrei să afle un chip ca să se înfrupte c-o cină împărătească pe cheltuiala lui Calandrino; şi, fără să mai zăbovească, după ce hotărâră cum să urzească treaba, a doua zi de dimineaţă, Nello se aşează la pândă spre a-l zări pe Calandrino; şi abia ieşi omul din casă, că el îi şi sări înainte şi-i zise:

— Bună dimineaţa.

Calandrino îi ură şi el zi bună şi an bun, după care Nello, care într-acestea se oprise, se apucă să-l cerceteze la faţă. Atuncea Calandrino îl întrebă:

— La ce te uiţi?

— Nu ţi-a fost rău azi-noapte? Îl întrebă celălalt. Arăţi altfel ca de obicei.

Calandrino intră la bănuieli pe dată şi zise: -• Vai de mine, cum? Ce ţi se pare că am?

— Nu d-aia zic, făcu celălalt. Da-mi pari aşa, schimbat la faţă. O fi o nimica toată.

Şi îl lăsă să plece.

Calandrino, muncit de bănuieli şi gânduri, dar totuşi nesimţind nimic, se duse mai departe. Şi iaca Buffalmacco, care se afla prin apropiere, văzându-l că se desparte de Nello, ieşi şi el în calea lui şi după ce-i dădu bineţe îl întrebă ce are. Calandrino îi răspunse:

— Habar n-am. Tocmai adineauri m-am întâlnit cu Nello care zicea că-i par schimbat; oare să am ceva?

La care Buffalmacco zise:

— Te cred; eşti galben ca un mort.

Calandrino începuse să simtă fierbinţeli, când iată se arătă şi Bruno şi primul lucru ce găsi să-i spună fu:

— Ce-i faţa asta, Calandrino? Eşti ca un mort. Zău, ce-i cu tine?

Calandrino, văzând că toţi îi spun la fel, fu încredinţat că e bolnav şi plin de îngrijorare zise:

— Ce să mă fac?

— Eu cred, răspunse Bruno, c-ai face bine să te întorci acasă, să te vâri în pat, să pui să te învelească bine şi să-ţi trimiţi udul la doctor, maestrului Simone adică, fiindcă ştii bine că mi-e prieten. EI o să-ţi spună numaidecât ce ai de făcut, iar noi o să venim cu tine şi, dacă o fi nevoie de ceva, om face noi.

Intre acestea, Nello se alătură şi el tovarăşilor săi şi se porniră câteşitrei să-l ducă pe bolnav acasă. Acolo

Calandrino, cât ce intră în odaie, sleit şi fără pic de vlagă îi zise nevestii-şi:

— Vino şi acoperă-mă bine, că stau să mor de rău. Ce mi-e.

Şi, după ce se întinse în pat, îşi trimise udul cu o slujnică maestrului Simone, care ţinea la vremea aceea o spiţerie în Piaţa Veche, cu firma "La bostan"1. Bruno făcu atunci spre ceilalţi:

— Voi staţi aici cu el, că eu mă duc până la doctor să văd ce zice dumnealui şi, dacă e nevoie, îl şi aduc cu mine.

La care Calandrino zise:

— Bine, faci, frate, du-te iute şi vino să-mi spui ce am, că simt ceva înăuntru, în măruntaie, nu ştiu ce.

Bruno ajunse la maestru înaintea servitoarei şi-i povesti toată întâmplarea. Brept care, când veni şi dânsa, maestrul, după ce văzu urina, îi zise:

— Du-te acasă şi spune-i lui Calandrino să sadă la căldură, că vin şi eu numaidecât să-i spun ce anume are şi ce trebuie să facă.

1 Aluzie la prostia doctorului (n. t.).

Slujnica îşi împlini solia şi la pufină vreme veni şi doctorul cu Bruno. Maestrul se aşează alături de bolnav si, după ce-i pipăi pulsul, grăi, de faţă fiind şi nevasta lui Calandrino:

— Uite ce e, băiete; ţi-o spun aşa ca unui prieten. N-ai altceva nimic decât că eşti însărcinat.

Când auzi aşa, Calandrino prinse a se văicări şi-a zice:

— Vai, Tesso, tu mi-ai făcut asta, fiindcă vroiai cu dinadinsul să stai tot tu deasupra. Bine ziceam eu ce ziceam.

Nevastă-sa, femeie din cale-afară de cinstită, când auzi ce zice, se înroşi până în vârful urechilor si, lăsându-şi fruntea în pământ, ieşi din odaie fără să zică o vorbă. Dar Calandrino îi da înainte cu văicărelile, zicând:

— Ah, vai de capul meu! Ce-am să mă fac? Cum am să nasc? Pe unde dracu o să iasă copilul ăsta? Văd eu bine că mi-a venit de hac spurcata asta de nevastă cu poftele ei strâmbe, trăsni-o-ar Dumnezeu; că dac-aş fi întreg m-aş

ridica şi-aşa ţi-aş bate-o, de ţi-aş lăsa-o lată, deşi la drept vorbind e vina mea, că nu trebuia s-o lasă se stea deasupra. Da' lasă că-i arăt eu ei, numai să scap cu bine! Din partea mea poate să moară de chef şi tot n-o mai las deasupra.

Bruno, Buffalmacco şi Nello simţeau c-abia îşi pot ţine râsul la cuvintele lui Calandrino, dar totuşi se stăpâniră. În schimb maestrul Scimmione1 râdea cu gura până la urechi, de-ai fi putut să-i scoţi toate măselele.

— Totuşi până la urmă, după ce Calandrino se rugă de maestru să-i deie sfat şi ajutor, acesta îi zise:

— Calandrino, n-aş vrea să te frământi degeaba. Har Domnului că ne-am dat seama din vreme de povestea asta, aşa încât am să te scap de sarcină fără dureri, în două sau trei zile. Atâta doar că va trebui să cheltuieşti niţel.

La care Calandrino zise:

— Maestre dragă, mai e vorbă? Uite, am aici două sute de lire cu care as fi vrat să-mi cumpăr o moşie; dar, dacă ai nevoie de toţi, ia-i fără înconjur, numai să

1 Joc de cuvinte: în loc de Simone, autorul spune Scimmione – maimuţoi (n. t).

— Decameronul voi. în – că.

Scap de naştere, că nu ştm ce m-aş face dac-ar trebui să nasc. Ştiu că femeile se vaită aşa de cumplit la treaba asta, deşi au loc destul pe unde să împingă, că dac-ar fi să rabd nişte dureri ca alea, cred de bună seamă c-aş muri înainte de-a naşte. Maestrul zise atunci:

— Fii fără grijă, Calandrino. Am să-ţi fac o băutură anume, folositoare foarte şi bună şi la gust, care în trei zile îşi face treaba şi te tămăduieşte tun; dar vezi să fii cuminte apoi şi să nu mi te laşi din nou târât la d-alde-astea. Cât despre băutura aceea, ca să ţi-o fac îmi trebuie vreo trei perechi de claponi graşi, iar pentru celelalte dresuri să-i dai cinci lire în bani mărunţi unuia dintre amicii tăi ca să le cumpere pe toate. Pe urmă trimite-mi-le mie la spiţerie şi eu, _cu ajutorul lui Dumnezeu, îţi voi trimite mâine în zori băutura

cu pricina, din care să începi a bea câte un pahar zdravăn pe zi. Calandrino auzind acestea făcu:

— Maestre dragă, mă las în grija dumitale. Şi, dându-i cinci lire lui Bruno şi bani să cumpere claponii, îl rugă să-şi ieie oboseala asta de dragul lui, că-i era prieten. Maestrul, după ce plecă de la Calandrino, puse să-i facă o băutură liniştitoare şi i-o trimise acasă. Iar Bruno, cumpărând claponii şi celelalte bunătăţi trebuincioase ospăţului, le mâncă dimpreună cu maestrul şi cu tovarăşii săi.

Calandrino bău trei dimineţi la rând licoarea făcută de doctor şi-a treia zi maestrul venind cu prietenii să-l vadă, după ce-l pipăi la încheietura mâinii, îi zise:

— Calandrino, eşti vindecat fără de alta. Poţi merge fără grijă să-ţi vezi de treburile tale, căci nu mai e nevoie să stai la pat, în casă.

Calandrino se sculă bucuros şi îşi văzu de treburi, fără să uite a lăuda, de câte ori avea prilejul să stea de vorbă cu vreun om, leacul miraculos prin care maestrul Simone îl făcuse să lepede în trei zile. Iar Bruno, Buffal-macco şi Nello fură înoântaţi că izbutiseră să-şi râdă de el şi de zgârcenia lui printr-o atare născocire, deşi nevasta, monna Tessa, care îşi dăduse seama de păcăleala lor, îşi beşteli bărbatul zile de-a rândul pentru asta.

Povestea a patra

Cecco al lui messer Fortarrigo îşi joacă la Bv. Onconve. Nto tot ce are şi pe deasupra şi banii lui Cecco "! • tui messer Angiulleri; pe urmă, fugind după el numai în cămaşă şi învinovăţindu-l de furt, pune nişte ţărani să-l prindă, se îmbracă cu straiele lui, îi ia calul şi pleacă, la-sându-l numai în cămaşă.

Cuvintele pe care Calandrino le spusese despre nevasta lui fuseseră primite de cavaleri şi doamne cu hohote de râs; dar, după ce Filostrato tăcu, Neifile, la porunca reginei, începu astfel:

— Vrednice doamne, dacă oamenilor nu le-ar veni mai greu să-şi arate virtuţile şi înţelepciunea decât prostia şi

stricăciunea lor, zadarnic s-ar căzni să-şi pună lacăt gurii; şi lucrul acesta vi l-a dovedit cu prisosinţă neghiobia lui Calandrino, care, ca să se vindece de meteahna pe care în prostia lui îşi închipuia c-o are, n-ar fi avut nevoie să spună în faţa tuturor plăcerile ascunse ale nevestei sale. Asta îmi aduce aminte o altă întâmplare, potrivnică acesteia, prin faptul că-n povestea mea viclenia unuia întrece înţelepciunea altuia, spre paguba şi spre ruşinea acestuia din urmă, şi tocmai întâmplarea asta mi-e drag să v-o istorisesc.

Acum vreo câţiva ani trăiau la Siena doi bărbaţi, ambii în puterea vârstei şi amândoi pe nume Cecco, dintre care unul era fiul lui messer Angiulieri, iar celălalt fiul lui messer Fortarrigo. Aceştia doi, deşi la multe se osebeau întru deprinderi, se asemănau aşa de tare la una – şi anume că amândoi îşi urau taţii – încât pe socoteala asta se împrieteniseră în lege şi umblau adesea împreună. Ci, chibzuindu-se Angiulieri, care era bărbat frumos şi avea purtări alese, c-o duce rău la Siena cu banii ce-i primea pe lună din partea părintelui său şi auzind că la Ancona venise drept trimis al papei un cardinal cu care se avea nespus 'de bine, se hotărî să meargă la dânsul, socotind că întru acest chip avea să-şi îmbunătăţească starea. După ce-i mărturisi părintelui său gândul acesta, căzu cu dânsul la învoială să-i deie banii cuveniţi pe şase luni de zile o dată, ca să se poată îmbrăca, să-şi poată lua un cal ca lumea şi să se înfăţişeze cu cinste cardinalului. Or, cum căuta de zor să-şi ia pe cineva în slujbă, un om care să-l însoţească, Fortarrigo, prinzând de veste treaba asta, se duse la Angiulieri şi începu să-l roage cu multă stăruinţă să-l ieie chiar pe el, zicând c-avea să fie slugă, tovarăş şi orice-ar fi vrut, fără să-i ceară altă simbrie decât ce cheltuia pe el. Dar Angiulieri îi răspunse că nu voia să-l ieie, nu fiindcă nu l-ar fi ştiut vrednic de orice treabă, dar fiindcă îi plăcea să joace şi uneori să se şi îmbete. La acestea Fortarrigo i se jură în fel şi chip c-avea să se ferească de joc şi băutură ca dracul de

tămâie şi atâta se ţinu de capul lui cu rugăminţi, până ce Angiulieri, dân-du-se bătut, răspunse că se învoieşte.

Aşadar, într-o dimineaţă porniră amândoi la drum şi-o luară către Buonconvento ca să prânzească acolo. După amiază Angiulieri, cum era tare cald afară, puse să i se. Aştearnă un pat în han şi, după ce se dezbrăcă cu ajutorul lui Fortarrigo, se duse să se culce şi-i spuse să-l trezească cam către ceasurile şase. În vreme ce Angiulieri dormea, Fortarrigo se duse în sat la cârşmă şi după ce bău se apucă să joace cu unii de pe acolo, care în scurtă vreme îi câştigară bruma de bani ce-o avea la sine şi asij-deri tot ce avea pe el. Fortarrigo, poftind să-şi ia revanşa, aşa în cămaşă cum era, se duse în odaia unde dormea Angiulieri şi, când văzu că doarme dus, îi luă din pungă toţi bănuţii pe care îi avea şi întorcându-se la joc îi pierdu şi pe aceia, cum îi pierduse şi pe ceilalţi.

Angiulieri, trezindu-se singur din "omn, se ridică din pat şi, după ce se îmbrăcă, prinse a întreba de Fortarrigo; dar, fiindcă nu-l găsi, îşi dădu cu socoteala că doarme beat pe undeva, precum îi era obiceiul. De aceea, hotă-rându-se să-l lase în plata Domnului, porunci să-i puie şeaua pe cal şi cufărul la spate, cu gând să-şi caute altă slugă la Corsignano; dar la plecare, când să-l plătească pe hangiu, ia banii de unde nu-s. Din pricina aceasta fu mare vâlvă în han, căci Angiulieri susţinea că acolo îl furaseră şi amenin ţa c-are să-i ducă pe toţi legaţi burduf lş Siena. Intre acestea însă se arătă şi Fortarrigo, care venea să ia şi hainele stăpânului, să le joace şi pe ele cum îi jucase banii. Văzându-l însă pe Angiulieri gata să sară în şa, grăi:

— Ce-i ăsta, Angiulieri? Iar o ponim la drum? Fii bun şi-aşteaptă niţeluş, că uite acu trebuie să pice unul la care mi-am lăsat giubeaua drept zălog pe treizeci şi opt de zloţi; şi, de-l plătim pe loc, sunt sigur că ne-o dă şi pentru treizeci şi cinci.

Şi, în timp ce Fortarrigo grăia astfel, pică un om care îl încredinţa pe Angiulieri că Fortarrigo era hoţul şi drept

dovadă îi arătă banii pierduţi la joc. Angiulieri, peste măsură de mânios, se apucă să-l ocărască în fel şi chip pe Fortarrigo; si, dacă nu s-ar fi temut mai mult de osânda legilor decât de osânda Domnului, i-ar fi făcut bucata. Aşa însă, amenințându-l cu ştreangul şi surghiunul din Siena, sub pedeapsa furcii de-ar fi îndrăznit să se reîntoarcă, sări în şa gata să plece. Ci Fortarrigo, ca şi cum nu lui i-ar fi sunat aceasta, ci altuia, zicea:

— Măi Angiulieri, las-o naibii de treabă, că numai cu vorba şi-aşa n-o scoţi la capăt; să ne împăcăm cu gândul c-o s-o răscumpărăm pe treizeci şi cinci de zloţi, dacă-l plătim pe loc, că dacă-l lăsăm până mâine n-are să vrea s-o deie decât pe treizeci şi opt, atâţia câţi mi-a împrumutat. Hai, fă-mi hatârul ăsta, că eu m-am încrezut în el. De ce nu vrei să câştigăm trei zloţi la treaba asta?

Angiulieri simţea că-şi iese din sărite când îl auzea vorbind astfel şi mai ales fiindcă-i vedea pe cei din jurul lui uitându-se la el de parcă ar fi crezut că el' e hoţul, nu celălalt care jucase banii. Şi ca atare zise:

— Ce-mi pasă de giubeaua ta? Vedea-te-aş cu ştreangul de gât, afurisit ce eşti, că după ce m-ai furat şi mi-ai jucat paralele îmi ţii şi calea acum şi-ţi baţi joc de mine.

Fortarrigo nici nu clipea măcar, ca şi cum nu lui i-ar fi spus, şi-i da cu gura înainte:

— De ce nu vrei să câştig şi eu trei zloţi? Nu crezi c-am să-ţi dau şi altă dată cu împrumut? Hai, te rog, fă-o de dragul meu măcar. Ce-i graba asta mare? Până diseară tot ajungem la Torrenieri, să n-ai grijă. Hai, scoate punga, zău aşa. Află că-n toată Siena să caut şi n-aş găsi giubea să-mi stea aşa de bine ca asta; şi când mă gândesc c-am zălogit-o pe nimica: pe treizeci şi opt de zloţi! Face şi patruzeci, ba şi mai mult; tocmai de aceea, zic, m-ai păgubit de două ori.

Angiulieri, văzându-se furat şi ţinut locului cu fleacuri, fierbând de ciudă şi mânie, nu-i mâi'răspunse nici o vorbă şi întorcându-şi calul o apucă spre Torrenieri. Fortarrigo însă, cuprins aşa pe dată de-un gând viclean şi răutăcios, se luă

pe urma lui, aşa în cămaşă cum era. Şi, după ce alergă vreo două mile după el, rugându-l mereu de giu-bea, în timp ce Angiulieri mergea din ce în ce mai iute, ca să se scape o dată de milogeala lui, se nimeri să vază pe un lan, chiar lângă drum, în faţa lui Angiulieri, nişte ţărani; şi, de îndată ce-i zări, strigă la ei din răsputeri:

— Puneţi mâna pe el, puneţi mâna pe el! Ţăranii, socotind că omul care venea călare furase pe celălalt, care fugea în cămaşă strigând pe urma lui, îi aţinură calea, punându-i-se în faţă cu sape şi hârleţuri, şi-l prinseră. Degeaba se străduia Angiulieri să le arate cine este şi cum se întâmplase treaba. Vorbele nu prindeau, Fortarrigo, după ce ajunse şi el de faţă, grăi mânios şi încruntat:

— Nu ştiu ce naiba mă mai ţine să nu te omor, pungaş netrebnic, care-ai fugit cu banii mei! Şi întorcându-se către ţărani, le zise:

— Uitaţi-vă în ce hal m-a părăsit la han, după ce şi-a jucat toţi banii. Dar pot să zic acum că numai mulţumită cerului şi vouă am izbutit să pun mâna măcar pe acestea şi pentru treaba asta n-am să vă uit cât oi trăi.

Angiulieri vorbea şi el, însă degeaba, căci nimeni nu-i da ascultare. Şi între acestea Fortarrigo cu ajutorul ţăranilor îl coborî jos de pe cal şi, dezbrăcându-l de veşminte, se îmbrăcă cu ele; pe urmă, urcându-se pe cal, după ce îl laşă pe Angiulieri desculţ şi numai în cămaşă, se întoarse iar la Siena, spunând peste tot locul că-i câştigase lui Angiulieri calul şi hainele la joc. Iar bietul Angiulieri, care credea c-are să ajungă pe lângă cardinalul lui de la Ancona om bogat, se întoarse fără nici un ban şi numai în cămaşă până la Buonconvento; şi, de ruşinea multă ce-o pătimise^nu îndrăzni să se întoarcă imediat la Siena, ci luând niscaiva straie cu împrumut, încalecă pe roibul cu care venistFortarrigo şi se duse la Corsignano, la nişte rude de-a^ lui, cu care şezu împreună până ce tatăl său îl ajută ain nou cu bani.'lată dar în ce chip vicleşugul lui Fortarrigo

încurcă socotelile cele bune ale lui Angiulieri, deşi nici el nu se lăsă nerăzbunat până la urmă.

Povestea a cincea

Calandrino se îndrăgosteşte de o fată; Bruno U face un bileţel cu care, dacă o va atinge, fata îl va urma pretutindeni; Calandrino se întâlneşte cu ea, dar ne-vastă-sa îl prinde şi-i face un tărăboi cumplit.

După ce Neifile sfârşi cu istorioara ei, care fusese ascultată fără prea multă vorbă şi râsete, regina, întorcându-se către Fiammetta, îi porunci să urmeze, şi dânsa, învoindu-se cu dragă inimă, începu:

— Gingaşe doamne, după cum ştiţi pesemne, sânt anumite lucruri care, cu cât vorbeşti mai mult de ele, cu atât îţi plac mai mult, dacă acela ce le spune ştie să aleagă aşa cum trebuie locul şi timpul potrivit istorisirii lor. De aceea, dacă mă gândesc la pricina ce ne-a îndemnat să ne adunăm aici, dorinţa de-a petrece adică şi de-a uita de griji, cred că tot ceea ce ar putea să ne înveselească şi să ne fie întru plăcere îşi află aicea locul şi vremea potrivită şi chiar dacă am vorbi despre anumite lucruri de mii de ori, putem vorbi încă pe atâta despre ele şi desfătarea va fi aceeaşi. Drept care, deşi s-au povestit, nenumărate întâmplări cu Calandrino al nostru, eu – luând în seamă cele spuse mai adineauri de Fijostrato, care zicea că toate sunt deopotrivă de plăcute – voi cuteza să mai spun una, pe care, dacă as fi dorit ori dacă aş vrea cu dinadins să mă abat de la adevăr, as fi ştiut şi-aş şti s-o povestesc cu alte nume; dar, fiindcă a te îndepărta de la adevăr în povestire înseamnă să înjumătăţeşti plăcerea celor ce ascultă, am să v-o spun aşa cum e.

Niccolo Cornacchini, un florentin de-al nostru, om putred de bogat, avea, printre alte moşii, una frumoasă foarte la Camerata şi pe dânsa dură o casă ca-n povesti, căzând la învoială cu Bruno şi cu Buffalmacco să i-o zugrăvească în întregime. Şi, fiindcă treaba era multă, cei doi se întovărăşiră cu Nello şi cu Calandrino şi apoi se puseră pe lucru. Or, cum se aflau în casă câteva odăi gata pregătite cu

pat şi cele trebuincioase, precum şi-o slujnică bătrână care păzea încăperile, căci alte slugi nu rnai erau, unul din fiii lui Niocolo, Filippo după nume, care era holtei şi tânăr, se obişnuise să-şi aducă spre desfătarea lui, din când în când, câte-o femeie şi, după ce-o ţinea cu el o zi sau două, îi da drumul. Aşa, într-un rând aduse una pe nume Niccolosa, pe care un ticălos căruia îi zicea Mâncăul o ţinea anume pentru asta într-o casă de femei desfrânate la Camaldoli şi-o împrumuta pe bani. Fata era frumoasă la trup, bine îmbrăcată şi pentru o femeie de teapa ei se pricepea destul de bine la vorbă şi avea şi bună creştere.

Or, într-o bună zi, ieşind ea pe la amiaz din casă c-o fustă albă şi cu părul încolăcit în' jurul capului, în timp ce se spăla pe faţă şi pe mâini la o fântână ce se afla în curte, Calandrino veni să ieie apă şi-i dete prietenos bineţe. Fata îi răspunse, iar apoi prinse a-l privi aşa într-o doară, mai degrabă fiindcă îi părea un prostănac decât din altă pricină. Calandrino începu şi el sjo privească şi, cum i se păru frumoasă, află în sinea lui tot soiul de temeiuri ca să se afle în treabă şi îşi uită să se întoarcă cu apa la tovarăşi; dar, fiindcă nu o cunoştea, nu cutează să sufle o vorbă. Fata, care văzuse bine cum se uita la ea, îi arunca şi dânsa în batjocură, din când în când, câte o privire însoţită de un oftat uşor; drept care Calandrino se îndrăgosti de ea pe dată şi dânsa nu plecă din curte până ce n-o chemă Filippo să vie în odaie. Pe urmă, odată întors la lucru, nu mai făcu decât să geamă şi să ofteze întruna Bruno, ca unul care, aflând nespusă desfătare în poznele lui Calandrino, era tot cu ochii pe el, îşi dete seama şi îi spuse:

— Ce naiba ai, cumetre, de tot oftezi întruna? 12Q

La care Calandrino zise:

— Of, de-aş afla un om să-mi dea o mână de ajutor n-aş mai ofta atâta.

— Ei, cum aşa? Întrebă Bruno.

— Să nu spui nimănui, răspunse Calandrino. Este pe aici o fată mai mândră ca o zână şi e aşa de îndrăgostită de mine,

de să te cruceşti; adineauri mi-am dat seama, când m-am dus după apă.

— Vezi, zise Bruno, ai de grijă să nu cumva să fie nevasta lui Filippo.

La care Calandrino zise:

— Ba cred că ea e, fiindcă a chemat-o şi s-a dus la el înăuntru. Ei şi? Ce dacă îi e nevastă? În de-alde-astea eu îmi bat joc chiar şi de Cristos, darmite de un Filippo. Uite ce e, cumetre: ca să-ţi spun drept, fetica asta îmi place aşa de tare, cât nu-s în stare a-ţi spune în vorbe.

Atuncea Bruno zise:

— Am să descopăr cine e; şi, dacă e cumva nevasta lui Filippo, din două vorbe îţi pun pe roate toate socotelile, fiindcă mi-e bună prietenă. Dar cum am putea face ca Buffalmacco să nu ştie? Nu pot să-i spun o vorbă fetei, că întotdeauna e cu mine.

— De Buffalmaco nu mă tem, răspunse Calandrino. Mai bine ne-am păzi de Nello, că el e rubedenie cu Tessa şi-ar fi în stare să ne pună beţe în roate.

La care Bruno zise:

— Aşa e, bine zici.

Bruno ştia cine-i femeia, căci o văzuse la sosire şi îi spusese chiar Filippo. De aceea, cât ce Calandrino lăsă oleacă lucrul ducându-se s-o vază, Bruno le şi povesti celorlalţi toată povestea şi rânduiră câtestrei în taină cum să facă spre a-i scoate pe nas, bietului băiat, dragostea asta. Cât ce se întoarse, Bruno îi zise:

— Ei, ai văzut-o?

— Da, răspunse Calandrino şi adăugă oftând: mă omoară!

Atuncea Bruno zise:

— Vreau să mă duc să văd dacă e cea pe care o ştiu; şi, dacă o fi aşa, atuncea las' pe mine.

Bruno se coborî în curte şi aflându-l pe Filippo cu fata, după ce-le spuse amândurora cu amănunţime cine e Calandrino şi ce-i mărturisise, puse la cale şi cu ei ce anume ar fi trebuit să facă şi să spună fieştecare în parte, ca să-şi

petreacă şi să-şi râdă de dragostea lui Calandrino. Pe urmă, întorcându-se la el, îi zise după cum urmează:

— Ea e, nevastă-sa; de aceea trebuie să fim cu multă grijă, că, dacă Filippo îşi dă seama, Arnul întreg nu ne-ar ajunge ca să ne spele de greşeala asta. Dar ce-ai dori să-i spun din partea ta, dacă se întâmplă s-o văd şi să-i vorbesc?

Calandrino răspunse:

— Întâi şi-ntâi să-i spui că aş mânca-o toată, atâta mi-e de dragă şi apoi că-s sluga ei plecată, dac-are lipsă de ceva. Ai priceput?

— Am priceput, răspunse Bruno. Las' pe mine. Spre seară, către ceasul cinci, zugravii lăsând lucrul se coborâră în curte unde se afla şi Filippo cu Niccolosa lui, ca să-i facă în voie lui Calandrino, se aşezară oleacă, în preajma lor. Calandrino începu să se uite la fată şi să-i arunce nişte priviri, strâmbându-se în fel şi chip, încât orb să fi fost şi tot ţi-ai fi dat seama că e îndrăgostit de dânsa. Fata pe de altă parte făcea tot ce credea că-i bine ca să-l aprindă şi mai tare şi-şi petrecea de minune pe socoteala lui, mai cu seamă după cele spuse de Bruno despre Calandrino. Ceilalţi se p'refăceau că stau de vorbă şi nu bagă de seamă ce se întâmplă în jurul lor. Totuşi, după vreo câtva timp, spre mâhnirea lui Calandrino, plecară si, în drum către Florenţa, Bruno făcu:

— Măi frate, să ştii c-o faci să se topească ca gheaţa lângă foc de dragul tău, nu alta; pe trupul lui Cristos, dacă-ţi aduci şi cobza şi-i cânţi vreo două-trei cântări de-ale tale, d-alea de iubire, o faci să se azvârle pe fereastră, zău aşa.

La care Calandrino zise:

— Crezi, cumetre? Crezi c-ar fi bine s-o aduc?

— De bună seamă, zise Bruno. Atuncea Calandrino îi spuse:

— Vezi? Nu mă credeai când îţi spuneam azi-dimi-neaţă. Să ştii, cumetre, că mă pricep mai bine ca oricare arţul să fac ce-mi place mie. Care altul în locul meu ar fi ştiut să facă pe o femeie cum e asta să se îndrăgostească şi încă aşa de

repede? Sunt sigur că înfumuraţii ăia, care se plimbă în sus şi-n jos cât e ziulica de lungă. Şi care n-ar fi în stare nici într-o mie de ani s-adune trei pumni de alune, n-ar fi ştiut s-o facă. Dar stai! Aşteaptă să-mi iau cobza şi atunci să vezkce pot. Se cade să pricepi o dată că nu-s bătrân cum îţi par ţie; şi dânsa şi-a dat seama. Da' las' c-o fac eu într-alt chip să simtă treaba asta, numai să pun laba pe ea. Pe legea mea, am s-o joc de-are să umble după mine cum umblă umbra după om.

— Ai s-o sorbi dintr-o înghiţitură, făcu Bruno; parcă, te văd cum ai să-i muşti cu dinţii ăştia răşchiraţi guriţa aia ca de fragă şi obrăjorii ăia ca doi boboci de trandafiri şi pe urmă ai s-o mănânci întreagă.

Calandrino auzindu-l se şi vedea la treabă şi umbla cântând şi ţopăind, de nu-şi mai încăpea în piele de atâta voie bună.

A doua zi îşi aduse cobza şi spre marea desfătare a prietenilor săi cântă vreo câteva cântări. Pe scurt, îl apucase o poftă atât de nesăţioasă de-a o vedea mereu pe faţă, încât nu mai lucra nimica şi întruna dădea fuga când la fereastră, când la poartă, când în curte ca s-o vază, iar fata, dăscălită de Bruno, se purta-cu multă şiretenie şi-l aţâţa pe cât putea. Bruno, pe de altă parte, îi purta vorbele şi uneori îi răspundea în numele fetei; iar când era plecată fata, şi de obicei era plecată, îi aducea răvaşe scrise de el în locul ei, în care îl legăna în nădejdi, spu-nându-i că se afla acasă la părinţi şi că acolo nu putea să vie s-o întâlnească. Într-acest chip cei doi care trăgeau sforile în toată întâmplarea asta, Bruno şi Buffalmacco adică, făceau un haz nespus pe socoteala lui, punându-l să le deie din când în când, ca pentru fată, fie un pieptene de fildeş, fie o pungă, un cuţitaş sau alte fleacuri ca acestea şi îi dădeau în schimbul lor inele fără nici un preţ, de care Calandrino se bucura grozav. Ba pe deasupra se alegeau şi cu câte o prânzare bună sau vreun alt plocon cu care Calandrino îi omenea spre a dobândi sprijinul şi ajutorul lor.

Acum, după ce fu ţinut într-acest chip vreo două luni, fără să ajungă mai departe, Calandrino, văzând că lucrul e pe sfârşite şi chibzuindu-se că dacă nu izbutea să ajungă acum, până ce mai era de lucru, cu dragostea la bun sfâr-şit, pe urmă niciodată n-ar fi ajuns să aibă parte de ea, prinse a-l pisa pe Bruno şi-a-l îmboldi să-i dea ajutor. Drept care, după ce se întoarse fata, Bruno puse la cale cu ea şi cu Filippo ce anume ar fi trebuit să facă şi apoi îi spuse lui Calandrino:

— Uite ce e, cumetre: femeia asta mi-a făgăduit de o mie de ori până acuma să-ţi împlinească voia, dar de ţinut nu-şi ţine vorba şi mi se pare că te cam duce de nas; de aceea, fiindcă nu se ţine de ce-a făgăduit, eu zic să-i arătăm noi ei, dacă te învoieşti şi tu, fie că vrea, fie că nu vrea.

Calandrino răspunse:

— Desigur, mai încape vorbă? Hai, pentru Dumnezeu, să facem repede ceva.

La care Bruno zise:

— Te încumeţi s-o atingi c-un bileţel făcut de mine?

— Vezi bine, zise Calandrino.

— Atuncea, spuse Bruno, fă ce ştii şi adu-mi o bucăţică de hârtie nescrisă pe nici o parte, un liliac viu, trei boabe de tămâie, o lumânare sfinţită şi lasă-te în grija mea.

Calandrino îşi petrecu toată noaptea căznindu-se din răsputeri să prindă un liliac şi după ce-l prinse i-l dădu lui Bruno dimpreună cu celelalte lucruri. Bruno se închise într-o odaie şi scrise pe hârtie nişte slove magice, tot felul de prostii, după care îi dădu hârtiuţa lui Calandrino, zicându-i:

— Să ştii că dacă o atingi pe fată cu biletul ăsta are să vie după tine numaidecât şi-are să facă tot ce pofteşti. De aceea, dacă îl vezi cumva pe soţul ei că pleacă, apro-pie-te de dânsa, atinge-o cu biletul şi du-o apoi cu tine în şopronul ăsta din ogradă, că nu umblă nici dracul în el. Ai să vezi c-are să vină; şi după ce-ai s-o duci acolo, ştii tu şi singur ce să-i faci.

Calandrino voios nevoie mare luă bileţelul şi grăi:

— Las'pe mine, cumetre.

Nello, cel de care se ferea Calandrino, îşi petrecea şi el nu mai puţin ca ceilalţi pe socoteala lui, dându-le tovarăşilor o mână de ajutor la toată treaba asta; de aceea la porunca lui Bruno plecă la Florenţa, la nevasta lui Calandrino şi-i spuse:

— Tesso, tu ştii bine ce mamă de bătaie ţi-a tras Calandrino, şi încă pe nedrept, în ziua aia când s-a întors cu pietrele de pe Mugnone; de aceea vreau să te răzbun, ori dacă nu, de-aci înainte să ştii că nu-ţi mai sunt nici rudă, nici prieten. Află dar că i s-au aprins călcâiele, acolo sus unde lucrează, după o femeiuşcă, o târfă cart de multe ori se închide în şopron cu el. Şi uite, chiar mai adineauri s-au înţeles să se întâlnească acuşi, nu peste mult, acolo; de aceea vino, prinde-l şi pedepseşte-l zdravăn.

Când auzi una ca asta, femeia îi dădu crezare şi ridicându-se degrabă făcu:

— Auzi, pungaşul naibii! Să-mi facă el una ca asta! Pe legea mea, n-are să-mi scape. Las'-' că-i arăt eu lui!

Şi luându-şi un surtuc în spate şi-o slujnică s-o însoţească, porni cu Nello în grabă mare spre locul cu pricina. Bruno, cât ce-o zări din depărtare, îi zise lui Filippo:

— Uite că vine.

Iar Filippo, ducându-se la locul unde lucrau zugravii cu Calandrino dimpreună, grăi:

— Meşteri zugravi, trebuie să plec numaidecât pân' la Florenţa; daţi zor cu lucrul până vin.

Şi prefăcându-se că pleacă, se duse să se ascundă în-tr-un anume loc, de unde fără a fi văzut putea să vază în voie ce avea să facă Calandrino. Acesta, cât ce socoti că Fih'ppo se îndepărtase îndeajuns, se scoborî în curte unde o găsi pe Niccolosa singură-singurică şi intră cu ea în vorbă; fata, care ştia ce avea de făcut, se apropie de el şi se arătă mai prietenoasă ca în alte daţi, drept care Calandrino o atinse cu biletul şi fără a scoate o vorbă făcu stingă împrejur şi-o luă către şopron cu Niccolosa după dânsul. De îndată ce intrară, fata închise uşa şi, după ce-l îmbrăţişa pe Calandrino, îi dădu brânci în paie şi se aşează pe el călare,

proptindu-şi mâinile pe umerii lui ca să nu se poată apropia de obrazul ei; şi ţinându-l într-acest chip, prinse a-l privi cu dor şi a-i zice:

— O, dulcele meu Calandrino, inima mea, sufletul meu, comoara mea şi viaţa mea, de câtă vreme te doresc şi aştept să pun mâna pe tine! M-ai scos din minţi cu ochii tăi şi mi-ai prins inima în mreji cu cobza ta. E adevărat? E adevărat că în sfârşit te am?

Calandrino, care de abia putea să mişte, zise:

— Stai, sufleţelul meu, stai, lasă-mă să te sărut. Dar Niccolosa îi răspundea:

— O, Doamne, cum te mai grăbeşti; lasă-mă să te privesc în voie, să-mi satur ochii uitându-mă la obrăjorii ăştia dulci.

Bruno şi Buffalmaccd se duseseră şi ei la locul unde se ascunsese Filippo şi toţi trei vedeau şi auzeau ce se petrecea în şopron. Or, chiar când Calandrino se încerca să o sărute, pe faţă cu tot dinadinsul, pică şi Nello cu nevasta şi cât ce ajunse zise:

— Mă jur pe Dumnezeul meu că-s împreună în şopron.

Şi, ajunşi, la uşă, Tessa, care plesnea de ciudă, izbi în ea dând-o deoparte şi o văzu pe Niccolosa stând peste Calandrino. Fata. Cât ce-o zări se ridică într-o clipă şi dete fuga să se ascundă unde se afla Filippo. Monna Tessa se repezi cu unghiile în obrazul lui Calandrino, care n-apucase încă să se ridice, zgârâindu-l peste tot şi pe urmă îl apucă de păr, smucindu-l încoace şi încolo şi urlând:

— De astea-mi faci tu mie, câine spurcat ce eşti? Afurisită fie în veci iubirea ce ţi-am purtat-o, bătrân ieşit din minţi. Care va să zică nu-ţi ajunge ce ai de lucru acasă, de mi te îndrăgosteşti acum şi prin străini. Halal de aşa ibovnic! N-ai ochi să mi te vezi, mârşave? N-ai ochi să te cunoşti? Că de te-ar stoarce omul tot, bucată cu bucată, şi tot n-ar aduna din tine nici barem atâtica zeamă! Pe legea. Mea, nu Tessa te-a lăsat greu deunăzi, ci alta, lua-o-ar dracu, oricare-ar fi; îmi închipuiesc ce trebuie să fie, dacă s-a îndrăgostit de un giuvaer ca tine!

Calandrino când dădu cu ochii de nevastă-sa nu mai ştiu nici el de-i viu sau mort, săracul, şi nu avu îndrăzneala să mişte nici măcar un deget întru apărarea lui, ci, aşa zgâriat şi ciufulit cum se afla, îşi luă căciula şi, ridi-cându-se de jos, se apucă s-o roage cu multă umilinţă să nu mai ţipe aşa la el dacă voia să scape teafăr, căci aia cu care îl găsise era nevasta gazdei. Femeia zise atunci:

— Fie la ea acasă, trăsni-o-ar Dumnezeu!

Bruno şi Buffalmacco, care împreună cu Fillippo şi cu iubita Iui se prăpădiseră de râs,. la urmă, prefăcându-se aduşi de gălăgie, veniră în şopron şi, după ce-o îmbunară cu chiu, cu vai pe monna Tessa, îl sfătuiră pe Calandrino să plece la Florenţa şi să nu se mai întoarcă de acolo, ca nu cumva Filippo să-i facă cine ştie ce, dacă s-ar fi întâmplat s-auză de toată istoria asta. Iată dar în ce chip sărmanul Calandrino, după ce le dădu prilej tovarăşilor săi să se strice de râs, bătut ca vai de el, zgâriat şi ciufulit, se întoarse la Florenţa, fără să aibă îndrăzneala de-a mai călca pe locul cela, şi puse capăt cu de-a sila iubirii lui, certat şi chinuit fără răgaz, zi şi noapte întruna, de arţagul monnei Tessa.

Povestea a şasea

Doi tineri trag La un han; unul din ei se culca cu fata hangiului, iar celălalt cu nevasta, care din greşeală intrase In patul lui; cel care se culcase cu copila se întinde apoi lingă tatăl ei şi-i povesteşte tot, crezând că se destăinuieşte tovarăşului său. Se iscă o ceartă, dar nevasta hangiului, dlndu-şi seama de greşeală, se vira In patul fetei şi pune rlnduială în toate prin clteva cuvinte.

Calandrino, care de atâtea ori stârnise râsul cetei de cavaleri şi doamne, îi făcu şi de astă dată să rida; dar după ce doamnele încetară de a mai vorbi despre el, regina îi porunci lui Pamfilo să spună mai departe şi dân-sul începu:

— Vrednice doamne, numele Niccolosei, iubita lui Calandrino, îmi aminteşte de-o poveste c-o altă Niccolosa, poveste ce-aş dori să v-o istorisesc, căci din cuprinsul ei o să

vedeţi cum născocirea unei femei de treabă a alungat primejdia unui mare tărăboi.

In' valea râului Mugnone, acuma nu de mult, trăia un om de treabă care dădea drumeţilor mâncare şi băutură pe bani; şi, deşi omul nostru era sărac şi nu avea decât o casă mititică, din când în când, la nevoie, mai găxduia şi câte un prieten, dar nu pe orişicine. Hangiul acesta era însurat cu o femeie tare frumoasă şi avea cu dânsa doi copii: o fetişcană drăgălaşă cam de vreo cincisprezece-şaisprezece ani, nemăritată încă, şi-un băieţaş mai mititel ce nu împlinise încă anul şi care încă mai sugea. De fată se îndrăgostise un tânăr din oraşul nostru, băiat frumos şi de neam bun, care umbla adesea prin părţile acelea şi o iubea cu patimă, iar dânsa, care se mândrea grozav că e iubită de-un băiat ca el, în timp ce se căznea să-i ţină dragostea aprinsă printr-o purtare drăgălaşă, se îndrăgosti şi ea de el, şi în mai multe rânduri, din voia ambilor părtaşi, iubirea lor era pe cale să-şi afle împlinirea, dacă Pinuccio (aşa îl chema' pe tânăr) nu s-ar fi gândit c-o necinsteşte pe copilă şi aşijderi şi pe el. Cu toate acestea însă, cum patima se aprindea din zi în zi mai tare, băiatului îi veni cheful să se întâlnească totuşi cu fata şi-i dădu prin gând să afle un chip spre a fi primit pentru o noapte în gazdă la hangiu, socotindu-se – ca unul care aflase de la iubita lui cum era împărţită casa – că prin atare vicleşug s-ar fi putut culca cu fata, fără ca nimenea să-i ştie. Aşadar, zis şi făcut.

Într-o seară, destul de târzior, el şi c-un prieten credincios, pe nume Adriano, luând cu împrumut doi cai şi aşezându-le în spate două cufere pline cu paie, ieşiră din Florenţa şi, după un ocol, ajunseră călare în valea râului Mugnone, o dată cu lăsarea nopţii. Acolo, ca şi cum s-ar fi întors de-a dreptul din Romagna, făcură stingă împrejur, o luară către casa hangiului şi, o dată, ajunşi, bătură cu nădejde în poartă. Omul, ca unul care îi cunoştea bine de tot pe amâridoi, deschise fără de zăbavă, şi atunci Pinuccio îi zise:

— Uite ce e: ar cam trebui să ne adăposteşti la noapte; credeam c-o să ajungem din vreme la Florenţa şi nu ne-am mai grăbit la drum, aşa că asta-i pricina pentru care ne aflăm la ceasul ăsta aici.

Hangiul îi răspunse:

— Pinuccio, tu ştii bine că nu-s eu om în stare să găzduiesc doi nobili aşa cum sunteţi voi; dar, fiindcă vremea e târzie şi n-aveţi timp să mergeţi în altă parte la vreun han, eu vă primesc bun bucuros, aşa cum oi putea.';

Tinerii descălecară şi, după ce intrară, se îngrijiră întâi şi întâi de cai iar apoi, cum fiecare îşi adusese de-ale gurii, cinară cu hangiul. Acu, omul n-avea în casă decât o singură odaie destul de mititică, în care se aflau trei paturi pe care el se străduise să le aşeze cât mai bine; cu toate acestea însă – cum două dintre ele erau de-o latură a odăii, iar celălalt drept în faţa lor, de cealaltă parte – locul era îngust şi numai anevoie puteai să te strecori pe acolo. Hangiul alese cel mai bun dintre paturi, puse să-l înfeţe şi îl dădu celor doi tineri; apoi, după vreo câtva timp, cum ei se prefăceau că dorm, deşi erau treji amândoi, îşi culcă copila într-unul din paturile rămase, iar în celălalt se culcă el cu nevastă-sa, care aşează alături leagănul copilaşului. Fiind dar cu toţii aşezaţi aşa precum am arătat, Pinuccio, care le văzuse pe toate, după câtva timp, când socoti că dorm cu toţii, se ridică tiptil, se duse la patul unde dormea iubita lui şi se culcă cu ea. Fata îl primi cu bucurie, deşi cu frica în sân, şi apoi se înfruptară amândoi din desfătările iubirii.

În vreme ce Pinuccio şedea cu fata, se întâmplă ca o pisică să-răstoarse ceva pe jos şi nevasta hangiului se deşteptă din somn; ori, neştiind ce se întâmplase şi fiin-du-i frică de mai rău, se duse aşa pe întuneric la locul de unde auzise zgomotul ca să vază ce-i. Între acestea Adriano, care avea altele în gând, mânat de anumite nevoi trupeşti, se ridică şi vru să meargă afară; dând însă peste leagăn şi neputând să treacă, îl ridică din locul lui şi-l aşează alături de patul în care dormea el; pe urmă, uşurat, se întoarse iarăşi în odaie

şi, fără să se mai sinchisească de leagăn, se culcă. Femeia, după ce căută şi află că ceea ce căzuse nu era lucru mare, nu mai aprinse lumî-narea să vază şi mai bine ce-i, ci alungind pisica se întoarse şi ea în odaie şi se îndreptă pe pipăite spre patul în care-i dormea omul. Dar, fiindcă nu găsi alături leagănul copilaşului, îşi zise în sinea ei: "Vai, ce era să fac! Pe legea mea, era să intru în patul oaspeţilor mei". Şi mai făcând vreo câţiva paşi dădu şi peste leagăn şi se culcă în patul de alături, lângă Adriano, crezând că e băr-

— Decameronul voi. în – cd. 80 bătui ei. Adriano, care nu adormise încă, simţind-o lângă el se bucură şi o primi bine, drept care, fără a scoate o vorbă, se desfată cu dânsa de nenumărate ori, spre mulţumirea ei.

Intre acestea însă, Pinuccio, care se temea să nu cumva să adoarmă alături de copilă, se ridică de lângă ea ca să se întoarcă în patul lui, dar dând de leagăn socoti că patul e-al hangiului; drept care, trăgându-se niţel mai la o parte, se culcă de-a dreptul cu hangiul, care, sim-ţindu-l, se trezi. Pinuccio închipuindu-şi că stă lungit lângă Adriano, făcu:

— Prietene, pot să-ţi spun că n-a mai fost nicicând pe lume copilă aşa de dulce ca Niccolosa asta; mă jur pe Dumnezeul meu c-am încercat cu ea cea mai plăcută desfătare din câte a încercat vreodată bărbat cu o femeie; şi află că de când m-am despărţit de tine am călărit, zic pe puţin, la şase leghe şi mai bine.

Hangiul se posomori când auzi una ca asta şi dintru început îşi zise în sinea lui: "Ce dracu face ăsta aici?'fc Pe urmă însă, înfuriat, nu mai luă seama la nimica şi spuse:

— Pinuccio, fapta ta e o mârşăvie fără margini şi nu ştiu, zău, de ce a trebuit să-mi faci chiar mie una ca, asta; mă jur pe trupul lui Cristos să te plătesc după cum. Meriţi,.;

Pinuccio, care nu era cel mai deştept tânăr din lume, îşi dădu seama de greşeala lui, dar nu încercă să o îndrepte, ci zise:

— Ce-ai putea să-mi faci şi pentru ce să mă plăteşti?

Nevasta hangiului, care credea că-i cu bărbatul ei, făcu către Adriano:

— Auzi? Oaspeţii noştri s-ar zice că se ceartă. La care Adriano zise râzând:

— Lasă-i în pace c-au băut prea mult aseară. Femeii i se păru atunci că cel ce strigă e omul ei şi când îl auzi şi pe Adriano lângă dânsa îşi dădu seama nu-maideeât în ce pat se culcase şi aşijderi şi cu cine; de aceea, înţeleaptă fiind, fără a scoate o vorbă, se ridică degrabă şi luând leagănul în braţe, deşi în odăiţă era întuneric beznă, îl puse pe ghicite lângă pătuţul fetei şi se culcă cu ea. Pe urmă, prefăcându-se că se trezeşte din pricina zgomotului pe care îl făcea bărbatul ei, îl strigă şi-l întrebă de ce se ceartă cu Pinuecio. Bărbatul îi răspunse:

— N-auzi ce zice c-a făcut cu fata noastră azi noapte? Femeia îi răspunse:

— Minte de îngheaţă apele; nici vorbă să se fi culcat cu Niccolosa noastră; eu m-am culcat cu ea, nu el, şi n-am putut închide ochii din clipa aceea nici un strop. Eşti dobitoc de-l crezi. Că voi, bărbaţii, beţi la cină până visaţi năzbâtii noaptea şi vă plimbaţi de colo-colo în somn şi vă închipuiţi că faceţi tot felul de minunăţii. Păcat că nu vă rupeţi gâtul! Da' ce caută Pinuccio acolo? De ce nu stă în patul lui?

Adriano, văzând că gazda acoperea ruşinea ei şi-a fetei cu multă înţelepciune, grăi şi el la rândul lui:

— Pinuccio, ţi-am spus de o mie de ori să nu mai pleci la drum, fiindcă meteahna asta de-a te trezi din somn şi-a spune vrute şi nevrute, tot ce visezi adică, are să-ţi joace un renghi odată. Hai, vino lângă mine, fire-ai să fii de zăpăcit!

Hangiul, auzind câte spunea femeia şi pe urmă Adriano, încăpu să creadă de-a binelea că Pinuccio visase; de aceea, apucându-l de umăr, începu să-l zgâlţâie şi să-l strige pe nume, zicându-i:

— Pinuccio, scoală-te o dată şi dute-n patul tău. Pinuccio, care auzise bine ce se spusese despre dânsul, se apucă să

aiureze ca omul când visează, spre desfătarea hangiului, cart se prăpădea de râs. În cele din urmă însă, simţindu-se zgâlţâit din ce în ce mai tare, se prefăcu că se trezeşte şi-l chemă pe Adriano zicându-i:

— S-a luminat de zi, de mă trezeşti, ori ce-i? La care Adriano zise:

— Da, da, hai vino încoace.

Pinuccio, făcând pe somnorosul, se sculă de lângă hangiu şi se întoarse în patul lui.

A doua zi, după ce oaspeţii se sculară, hangiul începu să râdă şi să-şi bată joc de Pinuccio şi de visele lui. Şi tot glumind astfel, după ce tinerii înşeuară caii şi le aşezară în spinare cuferele lor, mai băură o dată cu hangiul şi apoi, ureându-se în şa, o luară spre Florenţa, nu mai puţin mulţumiţi de felul în care se petrecuseră lucrurile decât de urmările lor. Iar mai pe urmă, aflând o altă cale, Pi-nuccio se întâlni de multe ori cu Niccolosa, ce susţinea morţiş faţă de mama ei că tânărul visase. Din care pricină femeia, ce-şi aducea doar bine aminte de îmbrăţişările Jui Adriano îşi zicea în sinea ei că numai ea veghease în noaptea aceea în casă.

Povestea a şaptea

Tolano di Molese visează că un lup sfi-sie gltul şi jaţa nevestei lui; îi spune să se păzească, femeia nu-l ascultă şi visul se adevereşte.

Isprăvindu-se povestea lui Pamfilo, după ce toată lumea lăudă şiretlicul femeii, regina îi porunci Pampineei să-şi spună şi dânsa povestea, şi Pampinea începu:

— Plăcute doamne, s-a mai vorbit aici şi alteori despre adevărul anumitor vise care se împlinesc şi în care multă lume nu crede; de aceea, pe lângă cele ce s-au spus, n-am să scap nici eu prilejul de a vă istorisi printr-o poveste foarte scurtă ceea ce i s-a întâmplat nu de mult unei vecine de-a mele, din pricină că n-a crezut un vis care o privea pe dânsa, visat de soţul ei.

— Nu ştiu dacă îl cunoaşteţi pe Talano di Molese, un florentin de-al nostru şi om de mare vază. Acesta se însura c-o tânără, pe nume Mărgărita, fără pereche de frumoasă, dar din cale-afară de iute la mânie, de arţăgoasă şi ţâfnoasă, până într-atâta încât nu s-ar fi învoit în" ruptul capului să asculte de sfatul nimănui şi nimeni nu-i putea intra în voie cu nimica. Şi, deşi bietului Talano îi venea nespus de greu să îndure toanele nevestii-şi, cum n-avea încotro, le înghiţea şi pace. Or, într-o noapte – în timp ce Talano se afla cu Mărgărita asta la ţară, pe-o moşie a^lui – se întâmplă să i se pară în vis' c-o vede plim-bându-se printr-o pădure frumoasă pe care o aveau acolo în apropierea casei; şi-n vreme ce-o vedea plimbându-se astfel, i se păru că din pădure iese un lup uriaş şi fioros, care sări pe dată la gâtul ei şi-o răsturnă, căznin-du-se pe urmă s-o tragă după el, în timp ce ea, sărmana, striga după ajutor; iar după ce-i scăpă din gură, părea că fiara îi sfâşiase gâtul şi faţa toată. A doua zi de dimineaţă, trezindu-se din somn, Talano îi zise Mărgăritei:

— P^emeie, cu toate că din pricina firii tale arţăgoase n-am avut zi bună cu tine de când m-am însurat, cu toate acestea zic, aş fi mâhnit foarte dacă ţi s-ar întâmplă ceva; de aceea, dac-ai vrea s-asculţi de sfatul meu măcar o dată, azi n-ar trebui să ieşi din casă.

Şi, cum femeia îl întrebă de ce, Talano îi povesti de-a fir-a-păr tot visul. Ci dânsa, clătinând din cap, făcu:

— Cine nu te iubeşte te visează rău! Tu faci pe grijuliul cu mine, însă mă visezi aşa cum ai vrea să mă vezi; fireşte c-am să mă feresc şi azi şi câte zile oi mai avea de-acu înainte de a-ţi da prilejui să te bucuri de răul meu, ăsta ori altul.

Atuncea Talano îi spuse:

— Ştiam eu c-ai să zici aşa: cu asta se alege cel care piaptănă un chelbos. Tu n-ai decât să crezi ce-ţi place, dar eu ţi-o spun spre binele tău şi iarăşi te povăţuiesc să stai în casă astăzi sau, dacă nu, să te fereşti de-a merge în pădure.

Femeia îi răspunse:

— Bine, aşa am să fac.

Dar pe urmă îşi zise în sinea ei: "Ai priceput adică cum îşi închipuie dumnealui c-a vârât spaima în mine şi că din pricina aceasta n-am să îndrăznesc să mă mai duc azi în pădure? Sunt sigură că şi-a dat întâlnire acolo cu vreo neruşinată şi nu vrea să dau peste el. ' Adică cum vine asta? Să-şi facă dumnealui de cap bă-tându-şi joc de mine? Ar însemna să fiu o proastă, dacă i-aş da crezare şi nu i-aş ghici gândul. Dar las'că n-o să-i meargă lui! Trebuie să văd, chiar dac-ar fi să stau la pândă toată ziua, ce treburi învârteşte."

Şi zicând astfel, cât ce plecă bărbatul, plecă şi ea de acasă şi fără de zăbavă o luă pe ascuns către pădure, unde o dată ajunsă, se tupilă într-un bunget stufos, şezând cu ochii în patru să vadă doar de s-o întâmpla să vină cineva pe acolo. Şi în timp ce sta astfel, fără să se eândească nici cât de cât la lup, dintr-un desiş de alături ieşi un lup uriaş şi groaznic la vedere. Femeia abia îl văzu şi abia avu răgaz să murmure un "Doamne ajută", că fiara se şi repezi la gâtul ei, o prinse zdravăn şi începu s-o târâie ca pe un mieluşel. Ea nu putea să ţipe, căci o strângea prea tare de gât, şi nici de ajutat nu era chip să ise ajute; de aceea fără îndoială că lupul ar fi sugrumat-o cum o ducea aşa, dacă în drumul lui n-ar fi întâlnit nişte păstori ale căror strigăte îl siliră să-i deie drumul şi să fugă. Iar ea, nenorocita, recunoscută fiind şi dusă acasă de păstori, fu lecuită într-un târziu de doctori cu strădanie multă, dar nu astfel încât tot gâtul şi o parte din obraz să nu-i rămână aşa de sluţit, încât de unde înainte era o frumuseţe, pe urmă, câte zile avu, fu hâdă şi pocită. Drept care apoi – - fiindu-i ruşine să se arate în ochii lumii – - îşi plânse amarnic încăpăţânarea şi faptul că nu se îndurase să dea crezare visului, când n-ar fi costat-o nimica.

Povestea a opta

Biondello U joacă un renghi lui Ciacco poftindu-l la un prânz; Ciacco se răzbună cu băgare de seamă, făcând astfel încât Biondello să fie snopit în bătaie.

Toţi cei de faţă susţineau că ceea ce văzuse Talano în timpul somnului nu fusese vis, ci viziune, de vreme ce se adeverise în toate amănuntele. Dar, după ce sfâr-şiră cu vorba, regina îi porunci Laurettei să povestească mai departe şi dânsa zise:

— Preaînţelepte doamne, după cum toţi cei care au vorbit azi înaintea mea au plecat de la anumite lucruri care s-au mai amintit aici, la fel şi eu, plecând de la răzbunarea cruntă a studentului despre care ne-a povestit ieri Pampinea, am să vă povestesc despre o altă răzbunare, destul de neplăcută pentru acela ce-a îndurat-o, deşi mai puţin aspră ca cea de care am amintit.

Trăia, aşadar, la Florenţa un om căruia toată lumea se deprinsese a-i zice Ciacco1, un mâncăcios şi un lacom cum nu s-a mai văzut pe lume. Or, fiindcă averea lui nu-i ajungea spre a face faţă acestei lăcomii, cum era un om de lume şi avea purtări frumoase şi minte ascuţită, pururea gata la răspunsuri de duh şi zeflemele, se apucă să facă, nu pe bufonul chiar, dar oarecum pe măscăriciul şi să se învârtă prin preajma bogătaşilor care se desfătau cu mese îmbleşugate; şi cu aceştia obişnuia să meargă adeseori la cină sau uneori la prânz, deşi nu întotdeauna era poftit de ei. Tot pe la vremea aceea trăia, tot la Florenţa, un oarecare zis Biondello, un om micuţ de stat, mai curăţel decât o muscă şi foarte spilcuit, cu o scufie în cap şi cu o chică bălăioară din care nici măcar un fir de păr nu se clintea, care învârtea şi el aceeaşi meserie pe care o făcea şi Ciacco. Or, într-o dimineaţă din postul Pastelul, Biondello, ducându-se la hala de peşte să aleagă două mrene mari şi grase pentru messer Vieri de Cerchi, fu văzut de Ciacco, care se apropie de el şi-i zise:

— Ce însemnează asta? Biondello îi răspunse;

— Ieri seara messer Corso Donatti a primit încă vreo trei mrene şi mai frumoase ca astea, ba şi un nise-tru pe deasupra; dar fiindcă nu-i ajung, căci are musafiri la masă, m-a trimis să mai cumpăr două. Tu nu vii?

La care Ciacco îi răspunse:

— Vezi bine c-am să viu.

Şi, când i se păru că-i vremea, se duse la messer Donatti şi îl găsi şezând cu nişte megieşi de-ai lui. Întrebat fiind cu ce prilej venise, răspunse:

— Vin, messere, ca să prânzesc cu dumneata şi cu amicii dumitale.

La care messer Donatti zise:

— Dacă-i aşa, fii binevenit: haidem la masă, că e vremea.

1 în ita'iana veche – porc (n. t.).

Şi aşezându-se la masă, li se servi dintâi năut şi ton sărat, iar după aceea peste de râu prăjit fără nimica altceva.

Ciaoco îşi dădu seama de păcăleala lui Biondello şi, înfuriat peste măsură, hotărî să se răzbune. Nu trecu multă vreme şi într-o bună zi se întâlni cu el, care între timp făcuse pe mulţi să râdă de păcăleala asta. Biondello îl salută şi-l întrebă râzând cum îi plăcuse prânzul de la messer Donatti. La care Ciacco îi răspunse:

— De astăzi în opt zile vei şti mai bine decât mine cum mi-a plăcut.

Şi despărţindu-se de el, fără a mai zăbovi în planurile sale, căzu la învoială cu un şarlatan destoinic asupra preţului isprăvii şi dându-i o butelcă goală, îl duse aproape de foişorul Cavicciuli, unde îi arătă un cavaler, numit messer Filippo Argenti, un om cât toate zilele, tine legat şi tare criţă, ţâfnos şi pus pe sfadă şi-i zise:

— Ai să te duci la el cu sticla asta în mână şi ai să-i spui aşa: "Messere, mă trimite Biondello şi te roagă să-i umpli sticla asta cu vin din cela rubiniu din care ai domnia-ta, fiindcă pofteşte să-şi petreacă cu nişte prieteni de ai lui". Şi pe urmă ai de grijă să nu pună mâna pe tine, căci ar fi vai de capul tău şi pe deasupra mi-ai strica şi mie socotelile.

Şarlatanul îl întrebă:

— Mai am ceva de spus?

— Atâta tot, răspunse Ciacco. Şi după ce-ai să spui aşa, să te întorci cu sticla la mine şi-am să te plătesc.

Omul o luă din loc şi îşi făcu solia. Messer Filippo, auzindu-l, ca unul căruia îi sărea muştarul numaidecât, îşi închipui că Biondello, pe care îl cunoştea, vroia să-şi bată joc de el şi, împurpurându-se la faţă, urlă:

— Ce vin, ce prieteni? Fire-aţi ai naibii amândoi!

Şi ridicându-se în picioare, întinse mâna ca să-l prindă, dar el, care şedea la pândă, fugi cât ai clipi din ochi şi întorcându-se la Ciacco îi povesti răspunsul dat de messer Filippo. Ciacco îl plăti pentru ispravă şi pe urmă nu-şi află odihnă până ce nu dădu din nou peste Biondello, pe care îl întrebă:

— N-ai trecut zilele astea pe la foişorul Cavicciuli?

— Nu, dar de ce mă întrebi? Răspunse Biondello.

La care Ciacco zise:

— Fiindcă te caută messer Filippo, dar nu ştiu de ce.

— Bine, mă duc la el şi-<am să-l întreb, făcu celălalt.

Abia plecă Biondello, că Ciacco îi şi luă urma, curios să vază în ce fel avea să se descurce. Messer Filippo, care nu izbutise să pună mâna pe şarlatan, fierbea de ciudă în sinea lui şi-şi frământa zadarnic mintea, nefiind în stare a desluşi din vorbele acestuia nimica altceva decât că Biondello, la îndemnul cine ştie cui, vroia să-şi bată joc de el. Şi, în timp ce se muncea cu gândurile acestea, tocmai pică Biondello. Cât ce-l zări, messer Filippo ieşi înaintea lui şi-i trase un pumn drept în obraz.

— Aoleu, messere, ce înseamnă treaba asta? Întrebă. Biondello.

Messer Filippo, apucându-l de chică, îi sfâşie scufia, îi azvârli gluga pe jos şi, dând în el cu sete, îi zise:

— Las' c-ai să vezi tu, secătură, ce înseamnă treaba; asta! Auzi colo, să trimită la mine după vin. Ce vin,. Ce prieteni? Ce-ţi închipui, că poţi să mă batjocoreşti ca pe-un mucos, tocmai pe mine?

Şi zicând astfel, îi zdrobi toată faţa cu pumnii lui de fier şi nu-i lăsă în cap nici firicel de păr nerăvăsit şi nesmintit; pe urmă îl dădu de-a dura prin noroi, până ce-i rupse toate

vesmintele, punând atâta sârg în toată treaba asta, încât bietul Biondello nici n-apucă să mai întrebe încă o dată de ce îl căptuşea aşa. Auzise el că-i vorba de prieteni şi de vin, dar nu putea pricepe ce înseamnă vorbele acestea, în cele de pe urmă, după ce fu snopit în lege, fu smuls cu mare greutate din mâinile lui messer Filippo, aşa bătut ca vai de el cum se afla a fi, de către cei din preajmă, care îi vădiră apoi de ce îi trăsese messer Filippo păruiala aceea şi-l dojeniră că îndrăznise să-i ceară vin, zicându-i c-ar fi trebuit să ştie cu cine are de-a face şi să cunoască că e om ce nu ştie de glumă. Biondello, sărăcuţul, se dezvinovăţea plângând şi susţinea morţiş că niciodată în viaţa lui nu trimisese după vin, şi încă la messer Filippo. Iar după ce-şi mai reveni din spaimă şi din suferinţă, se întoarse îndurerat şi necăjit acasă, dându-şi cu socoteală că întâmplarea aceasta i-o datora lui Ciacco. După câtva timp, vânătăile i se traseră de pe faţa şi, începând din nou să iasă printre oameni, se întâlni într-o zi cu Ciacco, care îl întrebă râzând:

— Biondello, cum ţi s-a părut vinul de la messer Filippo?

— Aşa cum as dori să ţi se fi părut şi ţie mrenele lui messer Corso, răspunse Biondello.

La care Ciacco zise:

— Sunt la porunca dumitale: de câte ori ai să pofteşti să mă îmbii la mese • ca cea la care m-ai poftit, ţi-oi da şi eu să bei aşa cum ai băut.

Biondello, care ştia cu cine are de-a face şi cunos-

_ că-i mai uşor să-i vrei răul lui Ciacco decât să i-l şi faci, îl lăsă în plata Domnului şi se feri de-atunci încolo să-şi mai bată joc de el.

Tea

Povestea a noua

Doi tineri cer sfatul lui Solomon, unul ca să afle ce trebuie să facă pentru a fi iubit, iar celălalt ca să afle cum ar putea să-şi pedepsească nevasta îndărătnică. Solomon U învaţă pe cel dinţii să iubească, iar pe al doilea să se ducă la Podul Gâştei.

Ţinând seama de privilegiul lui Dioneo, nu-i mai rămăsese de povestit decât reginei. Drept care, după ce doamnele făcură destul haz pe socoteala nefericitului Biondello, ea începu voioasă aşa precum urmează:

— Plăcute doamne, dacă stai să cumpăneşti cu mintea sănătoasă rânduiala şi firea lucrurilor, îţi dai seama uşor că toată obştea femeiască a fost supusă de către obiceiuri, de fire şi de legi bărbaţilor şi că se cere de aşijderi ca ea să fie cârmuită şi stăpânită tot de ei; de aceea, orişice femeie care doreşte să trăiască în pace, înţelegere şi tihnă cu bărbaţii de care ţine în casă trebuie să fie răbdătoare, smerită şi ascultătoare şi mai presus de toate cinstită, fiindcă cinstea este comoara cea mai de preţ a oricărei femei înţelepte. Şi chiar dacă legile, care urmăresc mereu şi întru toate doar binele obştesc, sau chiar dacă obişnuinţa sau da-tinele, ale căror forţe sunt neînchipuit de mari şi vrednice de tot respectul nu ne-ar vădi lucrul acesta, natura ni-l arată în chip cu totul desluşit, căci ea ne-a făcut gingaşe şi puţintele în trup, fricoase şi sfielnice la suflet şi ne-a dat slabe puteri trupeşti, glasuri plăcute şi mişcări înmlădiate şi suave, toate însuşiri ce dovedesc că noi avem nevoie de cârmuirea altora. Şi orişicine are nevoie de ajutor şi cârmuire se cere a fi la rândul lui supus, ascultător şi respectuos faţă de acela care îl ocârmuieşte. Or, noi pe cine avem sprijinitor şi îndrumător, de nu chiar pe bărbaţi? De aceea dar, se cade ca, cinstindu-i mai presus de toate, să ne supunem lor; iar cea care se abate de la această lege, după părerea mea, se învredniceşte nu numai de-o aprigă dojana, dar şi de-o aspră pedepsire. La încheierea aceasta, pe care am tras-o şi alteori, m-a îndemnat să ajung povestea Pampineei despre nevasta arţăgoasă a bietului Talano, căreia Dumnezeu i-a hărăzit pedeapsa pe care soţul ei n-a ştiut singur să i-o deie; de aceea socotesc, precum am spus şi mai înainte, că toate acele femei care nu sunt supuse, plăcute şi ascultătoare, după cum firea, datina şi legile o cer, sunt vrednice de o pedeapsă aspră şi neîndurătoare. Iată de ce

mi-e drag să vă istorisesc acum povestea unui sfat pe care l-a dat Solomon, sfat care e în acelaşi timp un leac folositor pentru femeile ce suferă chiar de meteahna asta. Cât despre cele care n-au nevoie de acest leac, le rog să nu-l ia în seamă şi să nu creadă că l-am spus anume pentru ele, deşi bărbaţii obişnuiesc să spună adesea un proverb după care: "Calul, fie bun sau rău, are nevoie de pinteni, precum femeia, bună ori rea, are nevoie de bâtă." Cuvinte ce, dacă le iei în glumă, cred că nu e greu să le socoteşti adevărate şi nici chiar de le judeci altminteri, nu poţi spune că sunt lipsite de adevăr. Femeile sunt din firea lor nestatornice şi uşuratice, or tocmai de aceea, spre a le îndrepta pe acelea care întrec măsura, se cade să le pedepseşti cu bâta; iar pe de altă parte, bita mai prinde bine şi ca să le sperie pe celelalte, păstrându-le virtutea tare şi nelăsându-le să cază în vreo ispită sau păcat.

Ci dând de-o parte predica şi întorcându-mă la cele pe care aveam de gând să vi le povestesc, spun dar că lăţindu-se aproape în toată lumea faima nestăvilită a înţelepciunii lui Solomon, cât şi bunăvoinţa cu care îi făcea dovada faţă de toţi aceia care vroiau să i-o pună la încercare, începu să curgă spre împărăţia lui un val nestăvilit de oameni care veneau la el clin toate colţurile lumii, spre a-i cere sfat la grele şi arzătoare pricim. Printre cei mulţi plecă şi un tânăr, un nobil foarte avut, pe care îl chema Melisso, pornit la drum de la Laiazzo, oraş în oare se născuse şi în care locuia. Şi în timp ce tânărul acesta călătorea spre Rusalim, se nimeri, chiar când ieşea din Antiohia călare, să se întâlnească cu un alt tânăr, pe nume Giosefo, care avea aceeaşi cale si, după obiceiul drumeţilor, Melisso intră în vorbă cu Giosefo. După ce află din gura lui cine era şi din ce parte, Melisso îl întrebă unde mergea şi cu ce scop; Giosefo îi răspunse că se ducea la Solomon pentru a afla din gura lui cum să se poarte cu nevasta, femeie fără seamăn de rea şi îndărătnică, pe care el nu izbutise s-o îndrepte nici prin rugăminţi şi nici prin dezmierdări sau prin vreo altă cale. Pe

urmă îşi întrebă şi el tovarăşul de drum de unde era, unde mergea şi cu ce scop. Melisso îi răspunse:

— Eu sunt de fel de la Laiazzo şi am şi eu, ca tine, necazul şi durerea mea; pre câte vezi, sunt tânăr, bogat şi-mi risipesc averea ţinând casă deschisă şi preacin-stindu-mi prietenii; totuşi • – şi-i lucru nemaiîntâlnit şi cât se poate de sucit acesta ce ţi-l spun – nu găsesc "barem un singur om să mă iubească. De aceea m-am pornit unde ai pornit şi tu, să aflu în ce chip as putea fi şi eu iubit.

Cei doi tovarăşi făcură dar calea împreună; şi, ajunşi la Rusalim, prin mijlocirea unuia din sfetnicii lui Solomon, fură aduşi în faţa lui. Melisso îi spuse în două vorbe tot ce-i şedea pe suflet şi regele îi răspunse:

— Iubeşte.

După care fu luat din faţa lui. Giosefo spuse şi el la rândul lui de ce venise şi Solomon îi spuse numai atât şi nimic alt:

— Du-te la Podul Gâştei.

Iar după acest răspuns Giosefo fu luat şi el din faţa regelui şi afară, întâlnindu-se cu Melisso, îi spuse ce răspuns primise. Tinerii, gândindu-se la cuvintele acestea şi neputând alege din ele nici un înţeles şi nici un bine pentru dânşii, se socotiră oarecum batjocoriţi de rege şi o porniră iar la drum, ca să se întoarcă acasă. După ce umblară vreo câteva zile în şir, ajunseră la un râu peste care se întindea o punte frumoasă; şi, fiindcă tocmai atunci trecea un convoi lung de cai şi de oatârî cu • poveri mari, fură siliţi să aştepte, căci nu puteau să treacă râul. Convoiul se scursese aproape în întregime, când un catâr, speriindu-se, precum adesea ii vezi că fac, se opinti şi nu fu chip să meargă mai departe. Omul care îi mâna îşi rupse o nuieluşă şi începu să dea în el, mai uşurel la început, ca să-l îndemne a trece. Catârul însă bătea drumul cruciş şi curmeziş şi uneori da înapoi, dar de trecut nici gând să treacă. Omul, dacă văzu aşa, peste măsură de mânios, prinse a-l croi cu sete când peste cap, când peste şale, cum apuca şi nimerea, dar în zadar: catârul nu se clintea din loc. Melisso şi Giosefo, care

priveau la om cum îl croieşte pe catâr, îi spuseră în mai multe rânduri:

— Ce ai de gând, mişelule? Vrei să-l omori? De ce nu-l iei cu binişorul? Care să treacă mai uşor decât cu ciomăgeala.

La care omul le răspunse:

— Voi vă cunoaşteţi caii şi eu îmi cunosc catârul; lăsaţi-mă să fac cum ştiu.

Şi zicând astfel se apucă din nou să-l bată şi atâta îl ciomăgi de-o latură şi de alta, până ce dobitocul trecu şi omul izbuti să ducă treaba la bun sfârşit. Înainte de-a pleca, Giosefo îl întrebă pe un om care şedea la capul podului cum îi zice locului acela. Omul răspunse:

— Podul Gâştei.

Când auzi una ca asta, Giosefo îşi aminti de vorbele lui Solomon şi-i zise lui Melisso:

— Ascultă aicea, frate, să ştii că sfatul regelui e bun şi înţelept, fiindcă de abia acum văd că nu ştiam să-mi bat nevasta; dar omul cu catârii m-a învăţat ce-am de făcut.

La vreo câteva zile după aceea, ajungând în An-tiohia, Giosefo îşi găzdui la el tovarăşul de drum, pentru ca să se odihnească vreo trei sau patru zile. Şi, cum nevastă-sa îl primise ca de obicei cu toane, îi spuse să gătească cina după porunca musafirului. Melisso, dacă văzu că aşa vroia prietenul său, dădu porunca în câteva cuvinte. Femeia, după cum era deprinsă a face întotdeauna, nu pregăti bucatele după porunca lui Melisso, ci tocmai pe de-a-ndoaselea. Giosefo, când văzu mâncarea, rosti mânios:

— Cum, nu ţi-a spus Melisso ce să găteşti de cină? Femeia se răsuci semeaţă şi-i zise:

— Ce mai e şi asta? Cinează, dacă ţi-i de cină., E drept, mi-a spus altminteri, dar eu am vrut să fac aşa şi dacă îţi place bine, iar dacă nu, iar bine.

Melisso se miră de răspunsul femeii şi-o ponegri în sinea lui. Giosefo însă, auzind-o, făcu:

— Pre câte văd, femeie, nu te-ai schimbat de loc. Da lasă c-am să am eu grijă.

Şi întorcându-se către Melisso, grăi:

— Prietene, vom vedea curând câteparale face sfatul lui Solomon; te rog însă să nu te superi de cele ce-ai să vezi şi nici să nu-ţi închipui că e un simplu joc ceea ce am de gând să fac. De aceea, ca să nu mă împiedici, încearcă de-ţi adu aminte răspunsul cărăuşului când ni s-a făcut milă de catâri.

Melisso îi răspunse:

— Mă aflu în casa ta şi n-aş vrea să m-aşez de-a curmezişul vrerii tale.

Giosefo făcu rost de-o bâtă noduroasă, ruptă din-tr-un stejar puiet, şi se duse în odaia femeii – - unde ea, plecând cu ciudă de la masă, se retrăsese bombănind'- şi, apucând-o de păr, o azvârli la picioarele lui şi începu să-i care la lovituri cu bâta. Femeia la început se apucă să ţipe şi apoi să amenințe; dar, când văzu că lui nu-i pasă şi c-o loveşte mai departe, se apucă să-l roage să n-o omoare în bătaie, făgăduindu-i ca niciodată să nu-i mai iasă din cuvânt. Giosefo însă nu se oprea, ci dimpotrivă, dând cu sete când pe de lături, când pe solduri, când pe spinare, o snopi şi nu se astâmpără până ce nu se osteni; pe scurt, bietei femei nu-i mai rămase pe tot trupul nici barem un locşor neînvineţit şi nezdrobit. Iar după ce sfârşi cu treaba, se întoarse la Melisso şi-i zise:

— Mâine o să vedem ce roade are să deie sfatul lui Solomon.

Şi, după ce se odihni niţel şi se spălă pe mâini, cină împreună cu Melisso si, când li se păru că-i vremea, se duseră să se odihnească. Femeia, biata, se sculă foarte anevoie de jos şi se trânti pe pat; iar după ce se odihni ca vai de capul ei, a doua zi de dimineaţă, sculându-se cu noaptea în cap, trimise o slugă la Giosefo ca să-l întrebe ce poftea să aibă la dejun. Tinerii făcură mare haz când auziră ce-i întreba femeia şi apoi Giosefo spuse slugii ce feluri de bucate poftea să aibă la dejun; iar când ise făcu ceasul mesei aflară totul rânduit întocmai cum suna porunca,

drept care foarte lăudară sfatul lui Solomon, pe care dintru început îl pricepuseră greşit.

După vreo câteva zile Melisso, plecând de la Giosefo, se întoarse în oraşul lui şi spuse unui înţelept cuvintele lui Solomon. Înţeleptul îi răspunse:

— N-ar fi putut să-ţi dea povaţă mai adevărată şi mai cu cap ca asta. Tu ştii că nu iubeşti pe nimeni şi că cinstirea ta şi binele pe care îl faci nu-l faci de dragul nimănui, ci numai pentru tine şi strălucirea ta. De aceea, după cum ţi-a spus şi Solomon, iubeşte şi ai să fii şi tu iubit.

În felul acesta dar, femeia îndărătnică fu pedepsită de bărbat, iar tânărul, iubind, ajunse a fi şi el iubit.

Povestea a zecea

Don Gianni, la îndemnul cumătrului Pie-tro, face niscaiva farmece ca s-o preschimbe pe nevasta cumătrului în iapă, dar când să-i pună coada, cumătrul Pie-tro strică tot, zicând că nu vrea coadă.

Povestea reginei le făcu pe doamne să murmure niţel, iar pe bărbaţi să rida, dar, după ce tăcură cu toţii, Dioneo prinse a grăi astfel:

— Fermecătoare doamne, în mijlocul unui stol de porumbiţe albe un corb sporeşte frumuseţea priveliştii cu mult mai mult decât ar izbuti s-o facă o lebădă albă ca neaua; la fel, printre înţelepţi se întâmplă uneori ca unul mai slăbuţ de cap să facă a străluci mai tare înţelepciunea celorlalţi, dându-le în acelaşi timp prilej de râs şi desfătare. Iată de ce, cum dumneavoastră sân-teţi cu toatele înţelepte şi foarte cumpănite, eu – ca-re-s mai sărac cu duhul şi care fac printr-asta să strălucească mai vârtos înţelepciunea dumneavoastră – - se cade să vă fiu mai drag decât dac-aş umbri-o prin meritele mele; aşadar, se cuvine să am mai multă libertate în a mă arăta aşa cum sunt, iar dumneavoastră se cade să mă ascultaţi cu mai multă răbdare decât dacă aş fi înţelept. Am să vă spun dar o poveste, nu prea lungă, din care veţi pricepe cu câtă grijă se cuvine să ţii seama de sfatul acelora ce fac farmece sf

cum o abatere măruntă de la povaţa lor poate să strice totul.

Era anul trecut un popă la Barletta, pe care îl chema don Gianni din Barolo şi care, fiindcă avea o parohie cam săracă, pentru ca să-şi câştige traiul se apucă să oare marfă c-o iapă, ici şi colo, pe la bâlciu-rile din Puglia şi să se îndeletnicească cu cumpărări şi cu vânzări. Şi tot umblând aşa, se împrieteni la cataramă cu unul Pietro din Tresanti, care învârtea şi el aceeaşi meserie, umblând cu un catâr; şi în şeran de prietenie şi dragoste îi zicea după obiceiul locului "cumetre" şi, de câte ori se nimerea ca Pietro să vie la Barletta, îl găzduia în parohie şi se căznea să-l omenească pe cât putea mai bine. Pietro pe de altă parte,.

Care era foarte sărac şi n-avea la Tresanti decât o casă mititică în care abia încăpea el cu nevasta – - o femeie tânără foarte şi frumoasă – şi lângă ei catârul, de câte ori don Gianni se nimerea în Tresanti, îl aducea la el acasă şi-l preacinstea după puteri în semn de mulţumită pentru frumoasa găzduire de care avea parte când se ducea la Barletta. Dar, fiindcă Pietro n-avea în casă decât un singur pat micuţ, în care dormea cu nevasta, la somn 'nu prea putea să-l omenească pe don Gianni, aşa cum ar fi vrut şi fiindcă n-avea încotro îl punea să doarmă pe-o grămadă de paie într-un grajd micuţ de lângă odaia lor, în care adăsta şi iapa alături de catâr. Femeia, ştiind cât de frumos era primit bărbatul ei de către popă la Barletta, voise în mai multe rânduri, când popa nimerise la ei, să meargă să se culce cu o vecină, pe nume Zita Carapresa a lui Giudice Leo, ca într-aeest chip don Gianni să doarmă în pat cu omul ei şi îi spuse popii în mai multe rânduri lucrul ăsta, dar dânsul se împotrivise. Odată însă popa îi spuse:

— Cumătră Gemmata, nu-ţi mai face sânge rău din pricina mea. Eu mă simt ca-n sânul lui Avram în grajd, căci ori de câte ori am chef îmi fac din iapă o fetişcană frumoasă şi mă culc cu ea, iar după aceea o fac iar iapă, aşa că nu-mi convine să mă despart de ea.

Nevasta se miră, dar îl crezu şi de aceea îi spuse şi bărbatului minunea şi adăugă:

— Dacă te ai aşa de bine cu el, de ce nu-l pui să te înveţe şi pe tine să faci farmecul ăsta, ca să mă poţi preface în iapă? Într-acest chip ţi-ai căra marfa c-o iapă şi-un catâr si^am câştiga încă pe-atât, iar la întoarcere acasă m-ai face iar femeie.

Cumătrul Pietro, sărăcuţul, care era cam prostănac, crezu povestea adevărată si, luând de bun sfatul femeii, se apucă să-l roage cu toată stăruinţa pe popă să-l înveţe a face şi el farmecul. Don Gianni se căzni în fel şi chip să-i scoată din cap prostia asta, dar când văzu că e în zadar, îi spuse:

— Uite, fiindcă vrei cu tot dinadinsul să te învăţ, ne-om scula mâine până-n zori, ca de obicei, şi-am să-ţl

— Decameronul voi. III – cd. 80 arăt. Dar lucrul cel mai greu la toată socoteala asta, precum ai să te încredinţezi tu singur, e să pui bine coada.

Cumătrul Pietro şi cumătră, care de mult ce aşteptau să vază farmecele popii abia dacă apucaseră să închidă ochii toată noaptea, cât ce se lumină de ziuă, se ridicară iute şi îl chemară pe don Gianni, care veni în odaia lor aşa în cămaşă cum era şi zise:

— Nu ştiu, zău, de dragul cui as face în toată lumea asta ce fac de dragul vostru; dar, dacă vreţi să iasă treaba, să faceţi cum vă spun.

Bărbatul şi femeia răspunseră că-s gata să facă tot ce le va cere. Popa luă atunci o luminare, i-o puse omului în mână şi-i zise:

— Uită-te bine cum fac eu şi ţine minte ce-am să spun: dar dacă vrei să nu strici tot, să nu cumva să scoţi o vorbă, orice-ai vedea şi ai auzi. Şi roagă-te lui Dumnezeu să se lipească bine coada.

Cumătrul luă feştila şi zise că avea să facă întocmai după voia popii. După care don Gianni o puse pe femeie să se dezbrace pân' la piele şi să se aşeze în patru labe ca iepele, dăscălind-o şi pe dânsa să nu sufle o vorbă orice s-ar

întârnpla. Pe urmă începu s-o pipăie cu mâinile pe faţă şi pe cap, zicând:

— Căpşorul ăsta să se facă un cap frumos de iapă. Apoi i-atinse părul şi zise:

— Părul ăsta să se facă un păr frumos de iapă. Pe urmă o pipăi pe braţe şi zise:

— Astea să se facă picioare frumoase de iapă.

Pe urmă, atingându-i sinii şi aflându-i tari şi rotun-jori – cum între acestea se trezise şi ăl de nu era chemat – grăi:

— Şi pieptul ăsta să se facă un piept frumos de iapă.

Apoi făcu la fel cu spatele, cu pântecul, cu şoldurile şi cu picioarele femeii. Iar la urmă, cum nu-i mat rămăsese decât să puie coada, îşi ridică cămaşa şi apu-când pilugul cu care seamănă bărbaţii, îl vârî iute în brazda făcută anume pentru asta şi zise:

— Asta să fie coada.

Cumătrul Pietro, care până atunci se uitase cu mare băgare de seamă, văzând treaba din urmă ce nu prea îi fu pe plac, strigă:

— Don Gianni, nu vreau coadă, don Gianni, nu vreau coadă.

Umoarea din străfunduri, prin care toate plantele se împreună cu pământul, ţâşnise când don Gianni, tră-gând deoparte coada, făcu:

— Vai.

— Ce-ai făcut cumetre! Doar nu ţi-am spus să taci chitic orice-ai să vezi şi ai s-auzi? Iapa era ca şi făcută, dar tu, cu vorba ta, ai stricat toată treaba şi nu-i chip s-o mai facem de-acu înainte niciodată.

Cumătrul Pietro zise:

— Lasă, părinte, nu-i nimica; de coada aceea n-aveam lipsă. Dar de ce adică nu mi-ai spus: "Pu-ne-i-o tu, cumetre l" Şi pe-urmă adevărul e că o lipeai cam jos.

La care popa îi răspunse:

— Nu te-am lăsat pe tine, fiindcă n-ai fi ştiut s-o pui de prima oară aşa de bine.

Femeia, auzind acestea, se ridică în picioare şi, de bună credinţă cum era, îi zise bărbatului:

— FMăi, mare dobitoc mai eşti! Auzi! Să-şi strice dumnealui norocul lui şi-al meu! Da' ce, ai mai văzut vreodată iapă să n-aibă coadă? Eşti om sărac, e drept, dar s-ar cădea să fii încă de zece ori pe atâta, pe legea mea ţi-o spun.

Şi astfel, văzând femeia că nu rnai e putinţă să fie preschimbată în iapă din pricina cuvintelor pe care le rostise Pietro, porni a se îmbrăca mâhnită şi îngându-ratã, iar Pietro cu catârul lui se apucă din nou de ve-chea-i meserie, precum era deprins a face, si, cu don Gianni dimpreună, se duse a doua zi la bâlciul din Bi-tonto, fără a mai cuteza vreodată să-i ceară a-i face un bine ca cel pe care i-l făcuse.

Cât s-a mai râs pe socoteala poveştii cu cumătrul Pietro – înţeleasă de doamne cu mult mai bine decât ar fi dorit povestitorul ei – îşi poate închipui uşor acela care încă râde pe socoteala ei. Dar, isprăvindu-se povestea, cum soarele începea să încălzească tot mai mult, regina, ştiind că se apropie sfârşitul cârmuirii ei, se ridică în picioare, îşi scoase de pe cap cununa şi punându-i-o lui Pamfilo, singurul care nu fusese cinstit cu alegerea de rege, îi zise surâzând:

— Stăpâne, ca ultim rege al nostru, grea sarcină îţi revine, căci vei avea de îndreptat tot ce-am greşit eu şi ceilalţi care au şezut pe locul tău; de aceea îţi doresc să te ajute Dumnezeu precum mi-a ajutat şi mie şi cu acestea te încunun drept rege şi stăpân al nostru.

Pamfilo primi cu bucurie cinstea pe care i-o făcea Emilia şi îi răspunse:

— Doamnă, meritele dumitale şi ale celorlalţi supuşi ai mei vor face astfel încât şi eu, ca toţi ceilalţi, să fiu vrednic de lauda dumneavoastră.

Pe urmă, după ce la fel cu înaintaşii săi se sfătui cu credincerul şi-i rândui porunci, se întoarse către doamnele ce-i aşteptau cuvântul şi zise:

— Îndrăgostite doamne, înţelepciunea Emiliei, care ne-a fost regină astăzi, ne-a dat prilejul să vorbim fieştecare despre ce-am vrut, spre a ne mai odihni niţel puterile greu încercate. Drept care acuma, odihniţi, socot că n-ar strica să ne întoarcem iar la legea obişnuită, şi ca atare, mâine Să povestim ceva în legătură cu aceia care, mânaţi de dărnicie sau de mărinimie, au săvârşit lucruri de seamă în dragoste ori în alte cele. Aceste povestiri sunt sigur că vor aprinde în voi dorinţa de-a săvârşi lucruri bune, căci numai în acest chip viaţa ce ne-a fost dată şi oare în trup de muritor nu poate fi decât prea scurtă va dăinui de-a pururi în faima vrednică de laudă pe care orice om ce nu trăieşte numai şi numai pentru pântec, ca dobitoacele, se cade nu numai s-o dorească, dar s-o şi caute cu strădanie şi să trudească pentru dânsa.

Subiectul ales de rege plăcu veselei cete de cavaleri şi doamne, care cu învoirea lui se ridică din loc, spre a petrece după plac până la vremea cinei, fieştecare după cum îi da ghes inima să facă. Iar după ce se adunară cu toţii bucuroşi la cină şi fură îngrijit slujiţi şi în bună rânduială, se apucară să danseze ca de obicei, cântând poate şi-o mie de cântări, mult mai plăcute la cuvinte decât la melodie. Iar după aceea regele îi porunci Neifilei să cânte pentru el un cântec şi dânsa începu pe dată cu glas voios şi limpede:

Mi-e drag să mă bucur, căci tânără sunt, Iubirea mă-ndeamnă şi inima-mi cere, Mi-e drag primăvara să râd şi, să cânt.

• Dumbrăvi înverzite străbat culegând Flori albe ca neaua, gălbui, purpurii, Măcieşii în floare şi crinii-aurii, Pe toate în minte le-asemăn la rând Cu obrajii acelui ce pururea-n gând – Mă poartă pe mine ce n-am altă vrere Decât bucurie să-i fiu pe pământ.

Şi dacă prin iarbă vreo floare găsesc Să-i semene lui întru totul, deplin, O-alint, o sărut, pe palme mi-o ţin Şi-n; tregul meu suflet i-l destăinuiesc. Pe urmă-n cunună de fT. Ori o-

mpletesc Şi fire de păr ea stropii de miere Ii leg împrejur să nu zboare în vânt.

Floarea menită-i să dea bucurie

Oricui de-o priveşte, ci mie îndoit, Căci pare că-n ea văd chipul iubit Al celui ce drag mi-a fost dat să-mi fie. Cuvântul nu-i vrednic a spune şi-a scrie Ce dulce mă-mbată a miresmii putere; Numai suspinele martore-mi sunt.

Adânci, dureroase, din inima, mea

Nu-mi scapă vreodată, ca altor femei, Ci calde, suave ca boarea de tei, Şi pleacă iubitului veste să-i dea, Iar el, care - pururi ferice m-ar vrea, Degrabă m-a j unge şi n-apuc a-ij cere Să vie, ca dorul să nu-mi mai frământ.

Atât regele cât şi doamnele lăudară cu prisosinţă cântarea Neifilei, după care, cum se scursese o bană parte din noapte, regele porunci să meargă toată la-mea la culcare până într-a doua zi.

Ziua a zecea

Sfârşeşte cea de a noua zi a Decameronului şi începe cea de a zecea şi ultima^ în care, sub sceptrul lui Pamfilo, se povesteşte despre aceia care, minaţi de dărnicie ori de mărinimie, au săvârşit lucruri de seamă în dragoste ori în alte cele.

Pe boltă spre apus mai erau încă nori roşietici, pe câtă vreme cei din răsărit îşi teşeau tiv de aur strălucitor pe margini, căci soarele îi lovea din plin, când Pamfilo, sculându-se, puse să-i cheme şi pe ceilalţi. Şi după ce veniră toţi, hotărî împreună cu ei unde ar putea să meargă ca să-şi petreacă ziua şi apoi porni cu pas agale, însoţit de Filomena şi Fiammetta şi urmat de toţi ceilalţi, într-acest chip, vorbind de viaţa ce-i aştepta de atunci încolo, îşi petrecură o bucată şi după ce făcură o plimbare lungă se întoarseră la palat, căci soarele începea să se înfierbânte tot mai tare; acolo, adu-nându-se în jurul fântânii celei limpezi, după ce porunciră să li se clătească paharele într-însa, cei însetaţi băură şi apoi se desfătară în umbra dulce a grădinii până la ceasul prânzului. Iar după ce mâncară şi îşi făcură somnul

ţie după amiază, se adunară ca de obicei pe locul hotărât de rege şi acolo, la porunca lui, Neifile, voioasă, prinse a grăi precum urmează:

Povestea întâi

Un cavaler îl slujeşte pe regele Spaniei; i se pare că nu e răsplătit cura trebuie, dar regele îi dovedeşte desluşit că nu e vina lui, ci a sorţii, care îi e vrăjmaşă, şi la urmă îl dăruieşte cu fel de jel de daruri.

— Vrednice doamne, e o mare cinste pentru mine faptul c-am fost aleasă de către regele nostru să vorbesc eu cea dintâi despre un lucru aşa măreţ precum e dărnicia, care, asemeni soarelui ce e podoaba bolţii cereşti, este şi ea lumina tuturor celorlalţi virtuţi. Am să vă spun, dar, o poveste scurtă, dar plăcută foarte după părerea mea, încredinţată fiind c-o să vă prindă bine să vă amintiţi de dânsa.

Cuvine-se să ştiţi că, printre alţi cavaleri vrednici care trăiau pe vremuri în oraşul nostru, se afla unul pe nume Ruggieri de Figiovanni, poate cel mai viteaz şi cel mai vrednic dintre toţi. Şi cavalerul ăsta, avut şi inimos din fire, văzând ce fel de viaţă duc şi ce deprinderi au toscanii, se socoti în sinea lui că de-ar rămâne în Toscana n-ar avea prilejul să-şi dovedească vitejia şi prin urmare hotărî să plece o vreme la curtea regelui Alfonso al Spaniei, care trecea la vremea aceea drept cel mai viteaz rege din câţi erau pe lume. Şi, luând cu sine un număr mare de slujitori cu cai şi arme, plecă în Spania, unde fu bine primit de către rege. Acolo, trăind pe picior mare şi săvârşind adevărate minuni de vitejie în faptele de arme, ajunse în foarte scurtă vreme a trece în ochii tuturor drept un viteaz fără pereche. Iar, după ce îşi petrecu aşa un timp destul de îndelungat, luând seama zi de zi la felul în care regele se purta cu ceilalţi curteni, i se păru că acesta dăruieşte fără nici o chibzuială cetăţi, palate şi moşii unor oameni care nu se învredniciseră de ele; or, cum pe el, ce se ştia în sinea lui cit preţuieşte, nu-l dăruise cu nimic, gândindu-se că treaba

asta îi micşorează faima, se hotărî să plece şi ceru încuviinţarea regelui. Regele îl învoi şi îi dădu în dar un catâr de soi, de toată frumuseţea, de care cavalerul, la gândul căii lungi pe care o avea de străbătut, se bucură întrucâtva. Pe urmă regele porunci unui slujitor credincios să facă ce l-o tăia capul şi să încerce a-l însoţi la drum pe cavaler, fără să-i dea de bănuit că e trimis de el, să-şi vâre bine în cap tot ce avea să spună, astfel încât la urmă să-i poată povesti, şi-a doua zi să-i poruncească să se întoarcă iar la dânsul. Slujitorul şezu cu ochii în patru si, cât ce-l văzu pe messer Ruggieri că părăseşte oraşul, porni şi el la drum şi-l însoţi cu dibăcie, dându-i a înţelege că merge şi el în Italia.

Călărind dar messer Ruggieri pe catârul dăruit de rege, cam către ceasurile nouă – în timp ce însoţitorul lui vorbea de una şi de alta – el zise:

— Cred că n-ar strica să uşurăm oleacă dobitoacele astea.

Şi zicând astfel, îşi duseră dobitoacele într-un grajd unde toate celelalte, în afară de catâr, îşi lepădară udul. Apoi pornind din nou la dram şi slujitorul stând mereu la pândă ca să audă ce avea să spună cavalerul, ajuinseră ta un pârâu, în care, în timp ce caii se adăpau, catârul îşi făcu nevoile, Messer Ruggieri, cîncl îl văzu ce face, zise:

— Fire-ai al dracului de catâr, că eşti făcut pe măsura stăpânului ce mi te-a dat!

Slujitorul regelui îşi vârî bine în cap cuvintele cavalerului, dar, deşi îl însoţi la drum din zori şi până în noapte şi avu prilejul să audă nenumărate alte vorbe de-ale lui, nu auzi niciuna care să nu fie rostită întru cinstirea regelui şi întru lauda sa. A doua zi de dimineaţă, după ce încălecară gata să plece spre Toscana, slujitorul îi împărtăşi cavalerului porunca regelui, drept care el se întoarse fără de preget înapoi. Regele.

— După ce află câte spusese cavalerul despre catâr, puse să-I cheme, îl întâmpină cu faţa zâmbitoare şi-l întrebă să-i spuie de ce-l asemănase pe dânsul cu catârul sau pe catâr

cu dânsul. La care messer Ruggieri îi răspunse fără înconjur:

— Stăpâne, te-am asemănat catârului pentru că, tot. Aşa precum domnia-ta dai daruri cui nu trebuie şi cui ar trebui nu-i dai nimic, la fel şi el, în loc să-şi facă nevoile unde se cuvenea, şi le-a făcut anapoda, acolo unde nu se cuvenea.

Atuncea regele îi zise:

— Messer Ruggieri, dacă nu ţi-am dat şi dumitale palate şi moşii ca altora mulţi care-s nimica pe lingă ce eşti dumneata, nu înseamnă că n-aş fi ştiut cât ţi-e de mare vitejia şi cât de vrednic eşti de orice dar, oricât de preţios ar fi el; nu eu, ci soarta dumitale, ce nu mi-a îngăduit să-ţi dau răsplata cuvenită, e vinovată de acest lucru. Şi-am să-ţi arăt desluşit că nu mint când vorbesc aşa.

La care messer Ruggieri răspunse:

— Stăpâne, eu nu mă necăjesc că n-am primit din parte-ţi daruri, căci nu mi le doream pentru a-mi spori avutul; dar mă mâhneşte gândul că nu mi-ai dat nici a dovadă că-mi preţuieşti virtuţile. Cu toate acestea însă îţi iau de bună vorba şi-o socotesc cinstită, drept care-s gata să te ascult, deşi te cred şi aşa, fără de nici o mărturie.

Regele îl duse atunci într-o sală încăpătoare, în care – la porunca lui – - fuseseră aşezate din vreme două lăzi închise şi ferecate bine şi zise în faţa altor mulţi care se aflau acolo:

— Messer Ruggieri, în una din aceste lăzi se află coroana mea cu sceptrul şi aşijderea o mulţime de giu-vaeruri scumpe, paftale, cingători, inele şi alte odoare. Cealaltă ladă în schimb e plină de ţarină; ia una dintre • ele şi, ori pe care ai alege-o, să fie a dumitale. Ai să-ţi dai singur seama atunci cine s-a dovedit nedrept cu vitejia dumitale, adică eu ori soarta care îţi e vrăjmaşă.

Messer Ruggieri dacă văzu c-aşa cerea porunca regelui să facă, alese una dintre lăzi şi după ce fu descuiată, tot la porunca regelui, ieşi la iveală că era tocmai lada cea plină cu ţarină. Atuncea regele grăi râzând:

— Messer Ruggieri, poţi să te încredinţezi acum că-s drepte cele ce ţi-am spus despre ursita ce ţi-e dată; de bună seamă însă că vitejia dumitale merită să mă pun de-a curmezişul acestei ursite. Eu ştiu că dumneata n-ai chef să mi te faci spaniol şi tocmai de aceea nu vreau să-ţi dăruiesc palate şi cetăţi aicea; în schimb ia lada asta pe care soarta n-a vrut să ţi-o hărăzească şi pe care eu ţi-o dăruiesc în ciuda ei, ca s-o poţi duce cu dumneata acasă şi să te poţi mândri pe drept cuvânt cu dovada preţuirii mele faţă de toţi ai dumitale, Messer Ruggieri luă lada şi, după ce-i mulţumi regelui din toată inima pentru preţiosul dar, se întoarse ve-3el în Toscana.

Povestea a doua

Ghino di Tacco ii prinde pe abatele din Cluny, U vindecă de rău de pântec şi apoi H lasă slobod. Abatele se întoarce la curtea papală din Roma, îl împacă pe tămăduitor cu papa Bonifaciu şi-l jace frate ospitalier1.

Dărnicia regelui Alfonso faţă de cavalerul florentin fusese lăudată de toţi când regele, căruia povestea aceasta îi plăcuse foarte mult, îi porunci Elisei să urmeze; şi dânsa începu pe dată:

— Gingaşe doamne, dărnicia unui rege, precum st faptul că s-a vădit mărinimos faţă de un om care îl slujise e mare lucru într-adevăr şi vrednic e de toată lauda; dar oare ce-am mai putea zice, dacă ne-ar spune cineva de câtă dărnicie a dat dovadă un preot faţă de un om pe care ar fi putut să-l duşmănească, fără ca nimeni să-i aducă vreo învinuire pentru asta? Desigur, altceva nimic decât că fapta regelui a dovedit virtute, pe câtă vreme a preotului a fost de-a dreptul o minune, dat fiind că ştim cu toţii că preoţii sunt mai zgârciţi chiar şi decât femeile şi că-s duşmani de moarte ai faptelor mărinimoase. Şi – deşi orice om râvneşte în chip firesc să se răzbune pe cel ce i-a făcut un rău – preoţii, după cum se ştie, cu toate că propovăduiesc răbdarea şi laudă mai presus de toate iertarea celor ce-au greşit, se lasă orbiţi de răzbunare mai vârtos decât mirenii.

Cu toate acestea însă, din povestea mea veţi desluşi acum tocmai contrariul acestui adevăr şi veţi pricepe lămurit cât de mărinimos s-a dovedit un preot.

Ghino di Tacco, vestit în toată lumea de crud şi de tâlhar, fiind izgonit din Siena şi aflându-se în duşmănie cu conţii Santa Fiore, răzvrăti oraşul Radicofani împotriva bisericii din Roma şi, statornicindu-se în el, începu să prade, prin mijlocirea alor săi, pe toţi drumeţii care se abăteau prin partea locului. Or, cum pe vremea aceea

1 Fraţii ospitalieri erau cavaleri ai unui ordin care se bucura de mari beneficii eclesiastice (n. t.).

Era papă la Roma Bonifaciu al optulea, veni la curtea lui abatele din Cluny, despre care se spune c-ar fi fost una din cele mai avute feţe bisericeşti din lume; şi pe când se afla acolo, se îmbolnăvi de pântec şi fu sfătuit de doctori să meargă la băile din Siena, unde ziceau că fără doar şi poate s-ar fi lecuit. Abatele dobândi învoirea papei şi se'• porni la drum cu un alai întreg de slugi şi cai împovăraţi cu fel de fel de lucruri, fără să-i pese de zvonurile care umblau pe seama lui Ghino di Tacco. Acesta, auzind că vine, împânzi locul cu iscoade şi fără a pierde un singur om îl prinse pe abate cu tot alaiul şi toate ale sale într-un locşor ferit şi strimt. Pe urmă trimise la el un slujitor de-al lui, pe unul dintre cei mai buni şi mai iscusiţi la vorbă, cu alţi câţiva pe lângă el, care să-i spuie abatelui frumos şi mai cu bini-sorul că e poftit să vie la Ghino la castel. Abatele, auzind acestea, răspunse mânios că nici în ruptul capului n-ar fi făcut una ca asta, pentru că el cu Ghino n-avea nimic de împărţit, ci tocmai dimpotrivă poftea să plece mai departe şi apoi avea să vază el cine s-ar fi încumetat să îi aţie calea. La care solul răspunse cu smerenie:

— Uite ce-i, messere: domnia-ta ai nimerit un loc pe unde noi nu ne mai temem de nimeni decât de Dumnezeu şi unde afuriseniile şi opreliştile sunt dinainte afurisite şi n-au oum ne lovi; de aceea caută, rogu-te, spre binele domniei tale, să-i împlineşti voia lui Ghino. In timp ce ei vorbeau astfel,

tâlharii împresuraseră de jur împrejur locul; drept care abatele, văzând că-i prins cu toţi ai săi, porni mânios nevoie mare cu solul. Spre castel, urmat de tot alaiul de slugi şi dobitoace. Acolo, după ce descăleca, la porunca lui Ghino fu dus de unul singur într-o cămăruţă întunecoasă şi foarte neîngrijită, în timp ce însoţitorii săi fură găzduiţi cu mult mai bine decât el, fiecare după rangul lui, iar caii şi poverile fură aşezate bine, fără ca nimeni să se atingă nici barem de-un ac. După ce rândui aceasta, Ghino se duse la abate şi-i zise după cum urmează:

— Messere, Ghino, al cărui oaspe te afli a fi aicea, te roagă să ai bunătatea şi să-i spui şi lui unde vroiai să mergi şi pentru ce anume.

Abatele, om înţelept, lăsând deoparte înfumurarea, îi desluşi unde vroia să meargă şi de ce. Ghino, dacă auzi aşa, plecă de la abate şi hotărî în sinea lui să-l vindece şi fără băi, drept care porunci ca în cămăruţa lui, care era bine păzită, să ardă mereu focul. Pe urmă nu se întoarse la el decât a doua zi şi atuncea îi aduse într-un şervet mai alb ca neaua două bucăţi de pâine prăjită şi un pocal cu vin, vin dulce de Corneuil, adică tocmai din părţile abatelui, şi-i zise:

— Messere, Ghino în tinereţe a învăţat printre altele şi ştiinţele doftoriceşti; or, pentru rău de pântec dumnealui zice că nu-i leac mai bun decât acela pe care ţi-l va face el; şi cum bucatele acestea pe care ţi le aduc sunt începutul leacului, mănâncă-le şi te întremează.

Abatele, ca unul care era flămând şi n-avea chef de trăncăneală, mâncă pâinea prăjită, goli pocalul, iar apoi rosti cuvinte aspre, puse tot felul de întrebări şi împărţi poveţe, dar mai presus de toate ceru să poată sta de vorbă cu Ghino. Acesta îi răspunse cuviincios la unele întrebări, lăsând în schimb fără răspuns altele care erau întru totul deşarte şi la sfârşit îi spuse că Ghino avea să-l cerceteze cât de curând; pe urmă plecă de la el şi nu se întoarse iarăşi decât a doua zi, aducându-i şi de astă dată pâine prăjită şi

vin. Într-acest chip îl ţinu vreo câteva zile, până ce-şi dete seama că abatele mânca niscaiva boabe uscate pe care el i le aducea anume, în-tr-ascuns, şi le lăsa acolo. Iar când văzu aşa, îl întrebă ca din partea lui Ghino cum îi merge cu boala. La care abatele răspunse:

— Socot că nu mi-ar merge rău, dac-aş scăpa din mâna lui. Aşa m-a vindecat de bine cu leacurile ce mi-a dat, că toată ziua mă gândesc numai şi numai la mâncare.

Atuncea Ghino, după ce-i puse pe slujitorii abatelui să-i rânduiască cu lucrurile lui o odaie frumoasă şi după ce pregăti un ospăţ straşnic la care dimpreună cu cei de la castel pofti şi pe slujbaşii abatelui, se duse a doua zi la dânsul şi-i spuse:

— Messere, e vremea să te scapi de cămăruţa asta, de vreme ce te simţi mai bine.

Şi luându-l de mină, îl duse în odaia pe care i-o pregătise, îl lăsă acolo împreună cu ai lui şi el se duse să vază de ospăţ. Abatele şezu vreo câtva timp cu ai săi şi le povesti câte îndurase el în zilele acelea, în vreme ce slujbaşii îi arătară dimpotrivă că ei fuseseră cinstiţi cum nici că se putea mai bine de către acelaşi Ghino. Apoi, când se făcu de amiaz, abatele şi toţi ceilalţi fură slujiţi după tipic cu fel de fel de soiuri de bucate alese şi vinuri minunate; dar Ghino nici de data asta nu spuse cine este.

După ce fu ţinut într-acest chip încă vreo câteva zile, Ghino porunci să fie aduse într-o sală toate lucrurile abatelui şi într-o curte, dedesubt, toţi caii lui până la unul, după care se duse la el şi-l întrebă cum se simţea şi dacă e destul de tare spre a putea încăleca. Abatele îi răspunse că se simţea destul de tare, că era vindecat de pântec şi că s-ar fi simţit şi mai bine dacă ar fi scăpat din mâinile lui Ghino. Acesta îl duse atunci în sala unde se aflau toţi slujitorii lui, cu toate ale sale şi, îndrumându-l spre o fereastră de unde îşi putea vedea toţi caii adunaţi în curte, îi zise:

— Trebuie să ştii, messere, că nu din josnicie sau răutate sufletească Ghino di Tacco – care-s eu – a ajuns tâlhar de drumul mare şi vrăjmaş al curţii din Roma; numai faptul c^a fost nobil, sărac şi izgonit din propria lui casă, precum şi nenorocul lui de-a fi avut duşmani puternici şi numeroşi, l-au îndemnat să-şi apere neamul şi viaţa. Dar, fiindcă dumneata îmi pari un om de treabă, acu că te-am tămăduit, n-am să mă port cu dumneata aşa cum m-aş purta cu un altul, pe care, dacă l-aş avea la mână aşa precum te am, nu l-aş lăsa să-mi scape până ce nu mi-aş face parte din lucrurile lui. De clata asta în schimb aş vrea ca dumneata să fii acela care, ţinând seama de ce-mi lipseşte, să-mi dai din ale dumitale cât socoteşti de bine. Tot ce-ai avut se află aici şi de la geamul ăsta îţi poţi vedea în curte, jos toţi caii până la unul; de aceea, fie că iei tot, fie că iei numai o parte, eşti slobod din această clipă să pleci ori să râ-mâi: la voia dumitale.

Abatele se minună de atâta dărnicie la un tâlhar de drumul mare şi îi plăcură foarte cuvintele lui Ghino;

De aceea, lepădând pe loc dispreţul şi mânia, ba pre-schimbându-le de-a dreptul în dragoste şi prietenie, se repezi la el şi-i zise îmbrăţişându-l:

— Mă jur pe ce am mai sfânt că pentru a câştiga prietenia unui om ca tine aş îndura să pătimesc orice ocară, chiar mai grea decât ocara ce-am crezut c-o pătimesc din parte-ţi. Blestemată fie soarta care te-a silit s-apuci pe căi atât de greşite.

Apoi, după ce luă cu el din cai şi celelalte toate atât cât îi făcea trebuinţă, lăsându-i cea mai rnare parte lui Ghino, se porni spre Roma.

Papa, deşi aflase de întâmplarea abatelui, de care se mâhnise foarte, când îl văzu în faţa lui, îl întrebă cum îi priiseră băile. La care abatele răspunse zâmbind:

— Sfinţia-ta, n-am apucat s-ajung la băi şi-am dat în drum de un doctor priceput, care m-a lecuit de minune.

Şi-i povesti cum şi în ce fel, lucru de care papa făcu un haz nespus. Pe urmă, continuându-şi vorba, minat de un gând mărinimos, ceru înaltului părinte să-i facă un hatâr. Papa, crezând că-i cere cu totul altceva, se învoi bucuros să-i împlinească rugămintea şi atuncea abatele îi spuse:

— Ce vreau să-ţi cer, sfinte părinte, e să te înduri de Ghino di Tacco şi să-l ierţi, căci el m-a vindecat; din câţi oameni de treabă am cunoscut în viaţă, el este fără îndoială unul din cei mai vrednici. Răul pe care îl face socot că-i mai degrabă păcatul sorţii, nu al lui, iar dacă preasfinţia-ta ar vrea să-i îmbuneze soarta dân-du-i ceva ca să trăiască aşa cum cere starea lui, sunt sigur c-ar ajunge în foarte scurtă vreme să-l judece ca mine.

Papa, auzind acestea, ca unul ce avea suflet mare şi îndrăgea oamenii vrednici, îi răspunse abatelui că, dacă Ghino, într-adevăr, era aşa precum zicea, putea să i_se înfăţişeze, şi el ar fi fost bucuros să-l poată ajuta, încredinţat fiind de abate că n-avea a se teme, Ghino veni la curte şi, cât ce ajunse în preajma papei, acesta îşi dete seama că e un om de omenie, drept care se împacă cu el şi-i dărui o parohie din cele ale Spitalului1, făcându-l în acelaşi timp şi frate ospitalier. Iar Ghino stăpâni de-a lungul întregii sale vieţi această parohie, păstrându-se până la moarte prieten şi slugă credincioasă a sfintei biserici catolice şi a abatelui din Cluny.

Povestea a treia

Mitridanes, pizmuind dărnicia lui Natan, pleacă în căutarea lui cu gând să-l o-moare şi nimereşte peste el; Natan, ne-fiind recunoscut, îl învaţă cum. Să facă şi îl aşteaptă într-un desiş, aşa precum orânduise; Mitridanes, recunoscându-l, se ruşinează foarte de gândurile lui şi până mai la urmă se despart buni prieteni.

Faptul că un preot dovedise atâta dărnicie li se păru celor de faţă de-a dreptul o minune, si, diapă ce doamnele sfârşiră cu vorba, regele porunci lui Filostrato să urmeze, iar dânsul începu degrabă:

— Nobile doamne, mare a fost dărnicia regelui Spaniei şi nemaiauzită, poate, aceea a abatelui, dar socotesc c-o să vă pară lucru la fel de minunat să auziţi acum că un om, spre a-şi vădi mărinimia faţă de un altul se râvnea la viaţa sau, mai bine zis, de-a dreptul la sufletul lui, s-a hotărât să-i dea el însuşi prilejul de a fi omorât, şi ar fi făcut treaba asta negreşit, dacă celălalt ar fi primit, aşa cum veţi vedea de îndată din istorioara mea.

De e să dăm crezare vorbelor unor genovezi şi altor călători care au umblat prin China, e lucru neîndoios că pe meleagurile acelea trăia odinioară un nobil putred de bogat, pe care îl chema Natan. Şi cum Natan acesta şedea chiar lângă drumul pe care îl străbăteau de voie,

1 E vorba despre spitalul pelerinilor care mergeau la Ierusalim <n. t.).

De nevoie toţi cei care călătoreau dinspre apus spre răsărit ori dinspre răsărit spre apus, fiind el nespus de darnic, de inimos şi mai cu seamă de dornic să-şi vădească prin fapte aceste însuşiri, puse un mare număr de meşteri să-i clădească pe locul acela o aşezare şi în foarte scurtă vreme meşterii îi durară cel mai frumos, mai mare şi mai bogat palat din câte s-au văzut vreodată; şi după ce Natan îl înzestra din plin cu toate cele de trebuinţă pentru a putea primi şi preacinsti în el pe orice om de neam, cum slujitori avea destui, se apucă să găzduiască şi să omenească împărăteşte pe orice călător care se abătea pe acolo, în obiceiul acesta vrednic de toată lauda stărui cu atâta râvnă, încât îi merse vestea şi ajunse cunoscut nu numai prin părţile răsăritului, dar chiar şi pe meleagurile apusului.

Acu, pe când era bătrân şi împovărat de ani, deşi nici bătrâneţea barem nu-i obosise dărnicia, se întâmpl'ă ca faima lui să ajungă la urechile unui tânăr, pe nume Mitridanes, care trăia într-o ţară vecină cu a lui;' şi tânărul acesta, ştiindu-se tot aşa de bogat pe cât era şi Natan, prinse a-i pizmui renumele şi dărnicia şi hotărî deci să-i adumbrească faima ori să i-o întunece cu totul prin

săvârşirea unor fapte şi mai măreţe ca ale lui. Şi. După ce puse să i se facă un palat la fel cu-al lui Niatanj" se apucă să săvârşească cele mai neînchipuite şi mai nesăbuite fapte de dărnicie din câte s-au făcut vreodată; şi, cum era de aşteptat, în scurtă vreme faima lui se. Împrăştie ca focul. Or, într-o bună zi, pe când tânărul nostru şedea singur în curtea palatului, se întâmplă să intre pe una din porţi o femeie sărmană care îi ceru pomană şi dânsul îi dădu. Femeia se întoarse apoi din nou pe altă poartă şi iarăşi îi ceru pomană şi dânsul iarăşi îi dădu; se întoarse într-acest chip de douăsprezece ori, până ce a treisprezecea oară Mitridanes îi zise:

— Femeie, prea te-ntreci cu gluma!

Dar totuşi îi dădu pomana. Bătrânica, auzind ce-i spune, răspunse:

— Doamne, ce minunată e mărinimia lui Natan! De treizeci şi două de ori am intrat la el prin cele treizeci şi două de porţi câte are palatul lui, aşa cum are şi acesta, şi i-am cerut pomană, dar el nu mi-a vădit că m-ar cunoaşte şi mi-a dat de fiecare dată; aicea n-am intrat decât de treisprezece ori şi dumneata mă şi cunoşti şi mă faci şi de batjocură.

Şi zicând astfel plecă şi nu se mai întoarse. Mitridanes, auzind cuvintele femeii, ca unul care socotea că tot ce aude despre Natan şi dărnicia lui îi micşorează faima, se înfurie peste măsură şi prinse a-şi zice în sinea lui: "Ah, vai de capul meu! Când voi ajunge oare nu să-l întrec, dar barem să-l ajung pe Natan în faptele-i măreţe, când nici în astea mici nu pot să fiu ca el? Pe legea mea, mă zbat zadarnic, de nu mă hotărăsc să-i curm o dată viaţa; şi, fiindcă bătrâneţea nu se îndură să-l răpună, cuvine-se să fac eu însumi şi cât de iute treaba asta". Şi ridicâiidu-se de acolo, aşa pornit. Precum era, fără să spună nimănui ce hotărâre luase, porni la drum călare, c-o mână de însoţitori şi întrja patra zi ajunse pe locul unde se afla palatul lui Natan. Acolo, după ce le porunci însoţitorilor săi să se prefacă a nu-l cunoaşte şi să se îngrijească singuri de gazdă până ce ar fi avut

porunci noi de la dânsul, rămas de unul singur, cum într-acestea se înserase, nu departe de palat dădu peste Natan, care îmbrăcat în straie simple se plimba de colo-colo, neînsoţit de nimeni; şi fiindcă Mitridanes nu ştia cine este, îl întrebă să-i spuie unde şedea Natan. Bătrânul îi răspunse vesel:

— Băiete dragă, nu e nimeni în tot ţinutul ăsta care să ştie să-ţi răspundă la întrebarea asta mai bine decât mine; de aceea, dacă vrei, am să te duc la Natan.

Mitridanes îi răspunse că-l însoţeşte bucuros, dar c-ar fi vrut, de se putea, să nu fie văzut şi cunoscut de Natan. La care celălalt îi zise:

— Voi face-o şi pe asta, dacă aşa ţi-e voia. Mitridanes descăleca şi plecă însoţit de Natan, care îi ţinu de vorbă şi-i povesti o mulţime de lucruri până' ce ajunseră la palat. Acolo bătrânelul dădu în grija unei slugi calul lui Mitridanes şi-i spuse la ureche să facă astfel ca nimeni din casă să nu-i spună băiatului că el e Natan; şi voia îi fu împlinită. Pe urmă, după ce intrară în palat, îl găzdui pe Mitridanes într-o prea frumoasă odaie, în care porunci să nu pătrundă nimeni decât

— Decameronul voi. III – cd. 80 cei rânduiţi cu slujba şi acestora le spuse să-l prea-cinstească în toată legea; pe urmă rămase el însuşi să-i ţie tovărăşie tânărului. Mitridanes, şezând de vorbă cu Natan, deşi se arăta smerit ca faţă de un părinte, îl întrebă cine era. La care Natan îi răspunse:

— Eu sânt un biet slujbaş mărunt de-al lui Natan şi am îmbătrânit cu el de când îl tot slujesc, deşi, pre câte vezi, el nu m-a învrednicit c-o slujbă mai înaltă; de aceea, chiar dacă ceilalţi au pricină să se mândrească cu dărnicia lui, eu n-am cu ce să mă mândresc.

Cuvintele bătrânului sporiră nădejdile lui Mtridanes, făcându-l să-şi închipuie c-are să-şi poată înfăptui mai lesne cu ajutorul lui gândul mârşav ce-l adusese pe locurile acelea. Natan la rândul lui îl întrebă şi el cu vorbe

cuviincioase cine era şi ce nevoi îl aduseseră acolo, arătându-se gata să-i sară într-ajutor cu vorba sau cu fapta, dac-ar fi fost în stare. Mitridanes şezu câtva la îndoială mai înainte de-a răspunde, dar mai la urmă, hotărât să se încreadă în el, după ce-l luă pe ocolite şi îi ceru făgăduinţa că nu-l va da de gol, îi spuse cine era el şi cu ce gând venise acolo, cerându-i sfat şi ajutor. Natan, când auzi ce spune şi-i pricepu gândul mârşav, se tulbură în sinea lui, dar nu şezu prea mult pe gânduri si, fără a clipi măcar, cu suflet dârz îi spuse:

— Mitridanes, vrednic om trebuie să fi fost părintele tău şi pesemne c-ai dorit să-i semeni, de vreme ce ţi-ai pus în gând să te arăţi mărinimos faţă de toată lumea; de asemeni vrednic este de laudă pentru invidia ce o porţi mărinimie! Lui Natan, căci dacă ar mai fi şi alţii să pizmuiască atare lucruri, lumea, din rea şi ticăloasă ce e, s-ar face dintr-o dată bună. Taina pe care mi-ai încredinţat-o voi ţine-o ascunsă, fii pe pace; ce-i drept, prea mare ajutor la treaba asta nu-ţi pot da, dar am să-ţi dau în schimb un sfat folositor şi iată care anume: cam la o jumătate de milă de aici se află un desiş, pe care îl poţi vedea chiar de pe locul ăsta, şi-n care aproape zilnic Natan se plimbă dimineaţa vreo două sau trei ceasuri; acolo ai să-l găseşti uşor şi ai să afli chip să-ţi îndeplineşti dorinţa. Iar după ce-l vei omorî, ca să te poţi întoarce acasă fără nici o piedică, să n-o iei pe cărărea pe care ai venit, ci s-o apuci pe cealaltă, pe care o vezi la stingă şi care-i mai aproape de casa ta şi mai ferită, deşi e mai sălbatică.

Mitridanes, după ce află acestea, de îndată ce plecă Natan le dădu de ştire pe ascuns alor săi, care se aflau pe aproape, unde să vie să-l aştepte în ziua următoare.

A doua zi de dimineaţă Natan, care nu se răzgândise, ci rămăsese credincios sfatului dat lui Mitridanas, se duse singur în desiş ca să-şi aştepte acolo moartea. Mitridanes se sculă şi el şi luându-şi arcul şi spada, căci n-avea alte arme, încalecă pe cal şi-o apucă spre desiş: dar, văzându-l de

departe pe Natan care se plimba, se gândi că n-ar strica să-l vază şi să-i audă glasul mai înainte de a-l lovi; de aceea se repezi la el şi, apu-cându-l de panglica ce-i înconjura fruntea, îi zise:

— Bătrâne, moartea te-a ajuns! Natan nu zise altceva decât atât:

— Atunci înseamnă c-am binemeritat-o.

Mitridanes, auzindu-i glasul şi privindu-l în ochi, recunoscu nurnaidecât în el pe cel care în ajun îl găzduise aşa de bine, îl întovărăşise cu atâta prietenie şi-l sfătuise cu credinţă; şi atuncea tot avântul lui se risipi în-tr-o clipă şi furia i se preschimbă în ruşine. De aceea, zvârlind spada pe care o şi trăsese ca să-l lovească în piept, descăleca degrabă, se aruncă plângând la picioarele lui şi-i zise:

— Părinte scump, văd limpede ce mare ţi-e mărinimia, de vreme ce cu atâta grijă ţi-ai pregătit tu singur moartea şi ai venit aici spre a-mi dărui sufletul tău, pe oare eu, fără temei, ţi l-am cerut chiar ţie; dar Dumnezeu, ce poartă mai multă grijă decât mine îndatorinţei mele, m-a ajutat tocmai la timp şi mi-a deschis ochii pe care nimicnicia pizmei mi-i închisese odinioară. De aceea mă socot acum cu atât mai vrednic de a-mi plăti greşeala făptuită, cu cât mai multă grabă mi-ai dovedit în râvna de a-mi mulţumi dorinţa; răzbună-te pe mine cu răzbunarea ce socoti c-o merită păcatul meu.

Natan îl ridică pe Mitridanes de jos şi, după ce-l îmbrăţişa şi-l sărută cu duioşie, îi zise:

— Fiul meu, pentru fapta pe care ai vrut s-o facî – fie că-i zici nemernicie sau altfel – nu trebuie să-mi ceri iertare ori s-o primeşti, pentru că nu pornea din ură, ci numai din dorinţa de-a trece în ochii lumii drept un om mai bun decât alţii. Trăieşte dar fără a te teme de mine şi fii sigur că n-a trăit nicicând un om pe care să-liubesc aşa cum te iubesc pe tine, pentru că porţi în piept un suflet bun şi mare, ce nu s-a înjosit să grămădească bani şi averi, aşa cum fac zgârciţii, ci i-a chivernisit' anume cu gând a-i cheltui. Să nu-ţi fie ruşine

fiindcă-ai râvnit la viaţa mea ca să-ţi sporeşti printr-asta faima şi nici să nu-ţi închipui că eu mă mir de aşa ceva. Cei mai de seamă împăraţi şi cei mai vrednici regi nu şi-au mărit regatele – şi drept aceea faima lor – altcum' decât prin omorârea, nu doar a unui singur om, ci a mii şi mii de oameni, prin nimicirea de oraşe, prin arderea a zeci de sate; de aceea, dacă tu vroiai să mă omori numai pe mine pentru a-ţi spori renunrele, nu săvârşeai prin asta nimic deosebit sau nou, ci tocmai dimpotrivă un lucru foarte obişnuit.

Mitridanes nu încercă să se dezvinovăţească, ci, lău-dând' cuvintele pe care Natan le aflase spre a-l dezvinovăţi pe el, din vorbă în vorbă ajunse a-i spune că se miră' nespus de mult cum de-şi pusese singur capul în ştreang şi cum de tocmai el îl sfătuise cum să facă spre a-şi atinge ţelul. La care Natan zise:

— Mitridanes, n-aş vrea să te miri de hotărârea mea şi de sfatul pe care ţi l-am dat, pentru că eu – de când ajuns-am să fiu stăpân pe mine însumi şi să mă hotărăsc a face ce-ai încercat şi tu să faci, adică să fiu darnic faţă de toată lumea – n-am lăsat niciodată pe nimenea să plece din casa mea fără să încerc, după puterea mea, să-i împlinesc orice dorinţă. Tu ai venit şi mi-ai vădit că jinduieşti la viaţa mea; drept care eu, văzând aceasta, cum n-aş fi vrut ca numai tu să pleci nemulţumit de aicea, m-am hotărât fără zăbavă să-mi dărui viaţa ţie, şi pentru ca s-o poţi avea fără primejdie pentru tine, ţi-am dat sfatul pe care l-am socotit mai nimerit; de aceea încă o dată îţi spun, şi chiar te rog, dacă doreşti, ia-mi viaţa şi împlineşte-ţi voia, fiindcă eu zău de ştiu cum aş putea altminteri s-o folosesc mai bine. Sunt optzeci de ani de când mă slujesc de ea pentru a mă mulţumi pe mine şi ştiu că, precum cere firea şi precum zilnic se întâmplă cu toate şi cu toţi, n-are să-mi fie dat să mai trăiesc prea multă vreme; de aceea socotesc că e cu mult mai bine să-mi dăruiesc eu singur viaţa, aşa precum mi-am dăruit şi cheltuit averile, decât să ţincu dintâi de ea,

ca pân' la urmă să mi-o răpească firea potrivnic vrerii mele. Să dăruieşti o sută de ani nu-i mare lucru; cu cât e mai puţin atunci să dăruieşti şase sau opt, câţi mai am eu de trăit? La-mi viaţa, deci, te rog, dacă îţi este de trebuinţă; de când sunt, niciodată n-am mai găsit pe cineva care să jinduiască tocmai la ea si, dacă tu, care mi-o ceri, n-o iei, nu cred că mai găsesc vreodată un altul s-o dorească. Sau dacă totuşi aş găsi, ştiu bine dinainte că de ce-aş vrea mai mult s-o ţin, de ce i-aş micşora din preţ; de aceea, până a nu ajunge la atare josnicie, fă bine, rogu-te, şi curmă-mi-o tu. Mitridanes, ruşinându-se foarte, răspunse:

— Ferească Dumnezeu nu numai să ţi-o iau – să iau un lucru aşa de scump cum este viaţa dumitale!

— Dar şi să jinduiesc la ea, precum făcut-am până acum. Departe de a-ţi scurta eu anii, să pot, ţi-aş da cu bucurie vreo câţiva dintr-ai mei.

La care Natan zise iute:

— Şi, de-ai putea, oare n-ai vrea să mai adaugi vreo câţiva ani vieţii mele şi într-acest chip să-mi dai putinţa să fac ce n-am făcut nicicând? Să iau adică dintr-al tău, eu, care niciodată n-am luat nimica de la nimeni?

— Sigur c-aş vrea, răspunse celălalt.

— Atuncea, zise Natan, să faci aşa precum îţi spun: tânăr cum eşti, tu să rămâi aicea în casa mea şi să-ţi zici Natan; eu în schimb am să mă mut la tine şi îmi voi zice Mitridanes.

La care tânărul răspuse:

— Dacă aş fi în stare să fac şi eu atâta bine cât ai făcut domnia-ta şi faci şi-acuma încă, n-aş sta de loc pe gânduri şi aş primi de îndată schimbul; dar fiindcă sunt încredinţat că faptele mele n-ar face decât să micşoreze faima lui Natan şi fiindcă nu doresc să stric ce-au izbutit să facă alţii şi eu n-am izbutit, nu pot primi un schimb ca ăsta.

După ce mai vorbiră o vreme în chip la fel de prietenesc, pe voia lui Natan se întoarseră amândoi la palat, unde bătrânul îl preacinsti pe Mitridanes încă vreo cî-teva zile, îndemnându-l din toată inima să stăruie în pornirea lui

înaltă şi măreaţă. Iar mai apoi, când Mitridanes îi spuse c-ar dori să se întoarcă acasă cu însoţitorii lui, Natan îl învoi să plece, după ce-i dovedi din plin că n-ar fi ajuns niciodată să-l poată întrece în dărnicie.

Povestea a patra

Messer Gentile dei Carisendl, întorcin-du-se de la Modena, scoate din mormânt o femeie iubită de el care fusese îngropată fiind socotită moartă. Femeia, ve-nindu-şi în fire, naşte un băiat, iar messer Gentile o înapoiază dimpreună cu copilul, bărbatului ei, Niccoluccio Caccia-nimico.

Minunată faptă li se păru tuturor ca cineva să-şi dăruiască de bunăvoie viaţa şi pe bună dreptate socotiră că fapta lui Natan întrecuse pe aceea a regeluî Spaniei şi a abatelui din Cluny. Dar după ce se spuseră o mulţime de lucruri în legătură cu aceasta, regele se uită spre Lauretta şi îi dădu a înţelege că era rândul ei să povestească mai departe, drept care ea începu degrabă:

— Tinere doamne, minunat de frumoase au fost poveştile spuse până acum şi într-atât de pline de strălucirea faptelor istorisite în ele, încât aş fi îndemnată să cred că nouă, celor care nu ne-am rostit încă povestea, nu ne mai rămâne nimic de adăugat pentru a putea pluti şi noi pe aripile basmelor, de nu ne întorceam iar la poveştile de iubire, care sunt nesecat izvor de cugetări şi vorbe; de aceea, fie pe de-o parte din pricina aceasta şi fie şi pentru că este firesc ca noi să fim atrase de cele potrivite cu tinereţea noastră, am să vă povestesc fapta mărinimoasă a unui tânăr îndrăgostit, faptă ce pân' la urmă socot că n-o să vi se pară că-i mai prejos de celelalte, dacă-i adevărat că omul îşi dăruieşte averile şi uită duşmăniile, îşi primejduieşte viaţa, ba chiar re-numele şi cinstea, ceea ce-i mult mai mult, numai şi numai ca să ajungă la aceea pe care o iubeşte.

Trăia pe vremuri la Bologna, oraş de mare vază în Lombardia, un cavaler nespus de preţuit pentru însu-şirile-i alese şi pentru neamul lui străvechi, pe care îl chema messer Gentile Carisendi şi care se îndrăgosti de-o nobilă,

pe nume madonna Cătălina, nevasta unui oarecare Niccoluccio Caccianimico; şi fiindcă doamna nu vroia să ştie de iubirea lui, tânărul, fiind chemat în slujba de primar la Modena, plecă acolo cu disperarea în suflet.

Între acestea, lipsind Niccoluccio din Bologna şi doamna, însărcinată fiind, aflându-se pe una din moşiile sale, la vreo trei mile departe de oraş, se întâmplă aşa deodată să se abată asupra ei un rău fără de leac şi atât de năprasnic, încât goni din trupul ei orice sclipire de viaţă, drept care chiar şi doctorii o socotiră moartă. Or, cum femeile înrudite cu ea mai îndeaproape ziceau că ştiu chiar de la dânsa că nu era însărcinată de atâta vreme încât copilul să fie chiar desăvârşit în toate ale sale, fără a-şi mai bate capul, o îngropară cum era, cu bocete şi lacrimi, în cimitirul unei biserici care se afla prin apropiere. Toate acestea ajunseră fără întârziere printr-un prieten de-al său la urechea lui messer Gentile, care, deşi iubirea nu-i fusese împărtăşită de femeie, se amărî nespus de mult şi în cele de pe urmă ajunse a-şi zice în sinea lui: "Ai murit, madonna Cătălina! Mie, cât timp ai fost în viaţă, nici barem o privire de-a ta nu mi-a fost hărăzită; acuma însă, că eşti moartă şi nu te mai poţi apăra, trebuie să-ţi fur de bună seamă măcar o sărutare/' Şi zicând astfel, cum între timp se înnoptase, după ce porunci să-i fie tăinuită plecarea, încalecă dimpreună cu un slujitor de-al său şi ajunse fără de zăbavă la locul unde doamna fusese îngropată; acolo, deschizând mormântul, intră cu dibăcie în el şi, după ce se întinse alături de iubita lui, îşi apropie obrazul ei şi începu să o sărute, vărsând şiroaie de lacrimi. Dar fiindcă pofta omului nu-i niciodată îndestulată, ci tot mai mult râvneşte, mai ales când este vorba de îndrăgostiţi, messer Gentile hotărî să nu se mai împotrivească dorinţei sale şi îşi zise: "Doamne, de ce nu i-aş atinge măcar o dată pieptul, de vreme ce-s 'aici? Nicicând n-am mângâiat-o şi nici n-am s-o mai mângâi de acu înainte niciodată", învins dar de dorinţa aceasta, îi puse mâna pe sân şi după dtva timp i se păru că simte bătând

uşor inima doamnei. Şi după ce-şi înfrânse teama şi-o cercetă mai cu curaj, îşi dete seama că nu-i moartă, deşi nu mai mijea într-însa decât un firicel de viaţă; de aceea, ajutat de slugă, o scoase din mormânt cu nesfârşită grijă şi aşezând-o în faţa sa pe cal, o duse în mare taină acasă la Bologna.

Acolo, dimpreună cu el, trăia şi maica s'a, femeie înţeleaptă şi foarte de ispravă, căreia, auzind din gura lui de-a fir-a-păr toată povestea, i se făcu milă de doamnă şi ca atare, încingând -un foc zdravăn în casă, o îmbăie în apă caldă şi pân' la urmă izbuti s-o readucă la viaţă. Doamna, cât ce-şi veni în fire, oftă o dată din adânc şi zise:

— Oare unde sunt? Bătrâna inimoasă îi răspunse:

— Nu te teme! Eşti printre oameni buni.

Cătălina, venindu-şi în simţiri, privi în jurul ei mirată, fără a pricepe unde este si, când dădu cu ochii de messer Gentile, plină de uimire o rugă pe mama acestuia să-i spună în ce chip ajunsese acolo. Cavalerul îi povesti atunci pe larg tot ceea ce se întâmplase. Cătălina se tân-gui o vreme de cele auzite şi apoi îi mulţumi pre cât putu mai bine şi îl rugă frumos, în numele iubirii pe care i-o purtase şi-n numele bunei-cuviinţe de care da dovadă, să facă astfel, încât nici ea şi nici bărbatul ei să n-aibă a pătimi ruşine în casa lui şi ca atare s-o lase să se întoarcă a doua zi acasă. Messer Gentile îi răspunse:

— Doamnă, oricât de mare mi-a fost dorinţa în trecut, acum că Dumnezeu, pentru iubirea multă pe care ţi-am purtat-o, mi-a hărăzit minunea de-a mi te aduce iar la viaţă din moartă ce erai, n-am să mă port cu dumneata de-acu înainte niciodată altminterea decât aşa cum m-aş purta c-o soră, oriunde te-ai afla. Dar bineie pe care ţi l-am făcut azi-noapte e vrednic de-o răsplată şi ca atare îţi cer să-mi faci şi mie un hatâr.

Cătălina, plină de bunăvoinţă, îi răspunse că clacă îi cere un lucru cinstit, ea este gata să facă tot ce-i stă în putere. La care cavalerul zise:

— Doamnă, toate rudele dumitale şi toţi bolognezii sunt încredinţaţi că eşti moartă şi prin urmare nimeni nu te aşteaptă acasă; îţi cer dar şi te rog să fii atât de bună şi să rămâi aici în taină, cu maica mea împreună, până ce eu mă voi întoarce de la Modena, adică nu peste mult timp. Şi dacă îţi cer lucrul acesta e fiindcă vreau să mi te dau în dar soţului dumitale de faţă cu cei mai de seamă concetăţeni ai noştri.

Cătălina, care îşi dădea bine seama de recunoştinţa pe care i-o datora cavalerului, văzând că nu-i cerea să facă nimica necinstit – deşi ar fi dorit din suflet să-i bucure pe-ai ei vădindu-le că este în viaţă – se hotărî să-i facă voia şi îi făgădui să-l asculte întru totul. N-apucă însă bine să-şi isprăvească vorba, că şi începu să simtă că Ii venise vremea să nască; drept aceea, ajutată cu blândeţe de marna cavalerului, nu peste multă vreme născu un fecioraş voinic, spre bucuria ei şi-a lui messer Gentile.

Cavalerul se îngriji să nu-i lipsească nimic din cele trebuincioase şi porunci slugilor sale să-i deie ascultare şi s-o cinstească întru totul ca pe nevasta lui; apoi plecă în taină la Modena. De acolo, după ce împlini sorocul slujbei, înainte de a se întoarce la Bologna, trimise vorbă alor săi să-i pregătească acasă în ziua sorocită întoarcerii un ospăţ falnic, la care să fie poftit, printre alţi nobili mai de vază, şi Niccoluccio Caccianimico. Pe urmă, întorcându-se acasă, unde o află pe Cătălina mai împlinită şi mai frumoasă ca oricând, iar pe copil mare şi voinic, după ce dădu bineţe oaspeţilor, îi pofti la masă, voios nevoie mare şi-i omeni în toată legea cu multe feluri de bucate. Apoi, către sfârşitul mesei, după ce-i spuse Cătălinei ce avea de gând să facă şi-o învăţă cum să se poarte, prinse a grăi precum urmează:

— Cinstiţi meseni, îmi amintesc, din câte am auzit pe vremuri, că-n Persia e un obicei – - pe care eu îl socotesc din cale-afară de frumos – după care, când cineva doreşte să-şi preacinstească prietenul, îl pofteşte la el acasă şi acolo, arătându-i odorul său cel mai de preţ, nevastă, prietenă sau

fiică, îi spune că, dac-ar putea, i-ar arăta aşijderi şi inima din piept, cu şi mai multă bucurie; or, datina aceasta am s-o înscăunez şi eu aicea la Bologna. Dumneavoastră aţi avut bunătatea să-mi preacinstiţi ospăţul, iar eu la rândul meu vreau să vă preacinstesc după obiceiul amintit, înfăţişându-vă adică ce am mai scump pe lume sau ce-ar trebui să am. Mai înainte însă vreau să vă rog să-mi spuneţi părerea dumneavoastră în legătură c-o îndoială de-a mea, pe care am să v-o spun. Să zicem că se afla în casa unui om o slugă credincioasă, care într-o bună zi cade la pat răpusă de-o boală nemiloasă; stăpânul, fără să aştepte să-şi deie omul duhul, porunceşte să fie azvârlit în mijlocul străzii şi nu-i mai poartă de grijă; se arată un • străin şi fiind cuprins de milă îl duce pe bolnav acasă, unde cu grijă multă şi cheltuieli, până la urmă, îl pune iarăşi pe picioare. Acu aş vrea să ştiu ce credeţi dumneavoastră: se poate plânge cu temei primul stăpân de cel de-al doilea, dacă acesta de pe urmă, care între timp păstrează sluga şi-o foloseşte în casă, nu vrea să i-o mai dea înapoi?

Mesenii, după ce dintâi se sfătuiră între ei şi fură toţi de o părere, îl încredinţară cu răspunsul pe Ni-ccoluccio Caccianimico, care ştia să mânuiască cu multă măiestrie vorba. Acesta, după ce lăudă dintâi frumosul obicei persan, îi spuse gazdei că şi el, ca toţi ceilalţi meseni, e de părere că stăpânul care lăsase sluga în stradă nu mai avea nici un drept asupra ei, cu atât -mai mult cu cât o azvârlise din casă, în schimb stăpânul cel de-al doilea, prin toate îngrijirile pe care i le dase, putea pe drept cuvânt să spuie că servitorul e al lui; drept care, de-l păstra, nu săvârşea printr-asta ocară ori strâmbătate faţă de cel dintâi. Musafirii, printre care se aflau mulţi oameni înţelepţi, încuviinţară cuvintele lui Niccoluccio, spunând că socotesc şi ei întocmai ca şi dânsul. Cavalerul, mulţumit de răspuns şi de faptul că tocmai Niccoluccio fusese cel care îl dăduse, le arătă mesenilor că-i gând la gând cu ei şi după aceea adăugă:

— E vremea acum să vă cinstesc aşa cum v-am făgăduit.

Şi chemând la sine doi slujitori, îi trimise doamnei, pe care o învăţase din vreme să se împodobească şi să se îmbrace bine, cu rugămintea s-o poftească în sala de ospeţe, spre a bucura mesenii cu înfăţişarea ei. Cătălina luă copilaşul în braţe şi însoţită de cei doi pătrunse în sală, unde, pe voia cavalerului, se aşeză alături de nn musafir de vază. Messer Gentile zise atunci:

— Domnilor, ăsta-i lucrul cel mai de preţ pe care îl am şi ca atare vreau să-l ţin; ce credeţi, am sau nu dreptate?

Mesenii, după ce-o cinstiră şi-o lăudară pe femeie spunându-i gazdei că putea pe drept cuvânt s-o îndrăgească, începură să se uite la ea şi mulţi ar fi recunoscut-o, de n-ar fi socotit-o moartă. Dar dintre toţi, bărbatul ei o cerceta mai cu ardoare şi când messer Gentile se îndepărtă pentru o clipă, nemaiputându-se răbda şi vrând cu dinadins să ştie cine este, o întrebă dacă-i străină sau dacă-i din Bologna. Doamna, văzân-du-se agrăită chiar de bărbatul ei, se stăpâni cu greu să nu-i răspundă de îndată; dar totuşi, ţinând seama de cele rânduite de cavaler, tăcu din gură. Pe urmă alţii o întrebară dacă era al ei copilul, dacă-i era nevastă sau rudă lui messer Gentile, dar dânsa nu răspunse nici un cuvânt la toate acestea, în cele de pe urmă veni şi cavalerul şi atuncea unul din meseni îl întrebă:

— Messere, ia spune-ne şi nouă, e mut odorul dumi-tale? Că de frumos ştiu că-i frumos.

— Domnilor, zise cavalerul, faptul că n-a scos nici o vorbă e încă o dovadă a vredniciei ei.

La care celălalt grăi:

— Atunci ne spune dumneata cine e doamna aceasta.

— Voi face-o cu plăcere, răspunse cavalerul, dacă îmi făgăduiţi să staţi pe locurile voastre şi orice-ar fi să auziţi, să nu vă ridicaţi, până ce n-am s-ajung la capătul povestii mele.

După ce toţi făgăduiră să-i împlinească voia, cum într-acestea masa fusese strânsă, cavalerul se aşează lângă femeie şi zise după cum urmează:

— Cinstiţi meseni, această doamnă e servitorul credincios de care v-am vorbit la începutul prânzului. Puţin iubită de ai ei, a fost zvârlita în stradă cum zvârli un lucru de prisos, de unde am cules-o eu şi-am smuls-o din puterea morţii prin îngrijirea ce i-am dat, drept care, Dumnezeu văzând iubirea mea, din trup hidos precum era, mi-a hărăzit-o mai frumoasă de cum era înainte. Dar ca să pricepeţi mai limpede cum s-au săvârşit acestea toate, am să vă înşir pe scurt povestea.

Şi luând-o de la capăt, de când se îndrăgostise de doamna Cătălina, le povesti pe rând tot ceea ce se în-tâmplase, spre uimirea tuturor, şi pe urmă adăugă:

— După toate acestea, dacă nu v-aţi schimbat cumva părerea şi mai cu seamă Niccoluccio, se cheamă că femeia aceasta pe drept cuvânt este a mea şi nimeni n-are dreptul să mi-o mai ceară înapoi.

La cuvintele acestea nimeni nu răspunse nimic, as-teptând dimpotrivă ca messer Gentile să-şi urmeze vorba. Niccoluccio precum şi alţi meseni dimpreună cu doamna Cătălina lăcrămau de milă; atunci messer Gentile se ridică în picioare şi luând copilaşul în braţe şi pe doamnă de mână, se îndreptă către Niccoluccio şi-i zise:

— Nu te teme, seniore! Eu nu-ţi înapoiez soţia de care ai tăi şi-ai ei s-au lepădat cu nepăsare, ci vreau să-ţi dăruiesc pş. Femeia aceasta care îmi e cumătră şi pe copilul ei, de care sunt încredinţat că tu l-ai zămislit şi pe care eu l-am botezat cu numele ce-l porţi; de-a stat în casa mea aproape trei luni încheiate, te rog să nu-ţi precupeţeşti din pricina aceasta iubirea ce i-o porţi; îţi jur pe Dumnezeul meu care mi-a aprins în piept iubirea pentru dânsa – - poate anume ca prin ea, prin dragostea aceasta, s-o mântui cum am mântuit-o din ghearele morţii – că nicicând n-a vieţuit la ea acasă, lângă părinţii ei sau mai pe urmă lângă tine, în chip

mai drept şi mai cinstit decât aici, cu mama rnea, în propria mea casă.

Şi zicând astfel, se întoarse către Cătălina şi-i spuse: -^ Doamnă, te dezleg de tot ce mi-ai făgăduit şi slobodă te las în braţele lui Niccoluccio.

Şi după ce conduse femeia şi copilul în braţele bărbatului, se aşează la locul lui. Niccoluccio îşi întâmpină cu dragoste nevasta şi copilul, cu atât mai bucuros cu cât mai fără de nădejdi fusese înainte şi îi mulţumi cavalerului pre cât putu mai bine. Ceilalţi, care lăcrămau de milă, îl lăudară din belşug pentru purtarea lui şi aşijderea fu lăudat de toţi câţi îi aflară fapta. Femeia fu primită apoi cu mare bucurie de-ai >ei şi multă vreme încă cei din Bologna o priviră cu încântare ca pe una ce aproape că înviase din morţi; cât despre cavaler, el vieţui mereu în bună prietenie cu Niccoluocio, cu ai lui şi cu-ai madonnei Cătălina.

Ce ziceţi dar de toate acestea, preabinevoitoare doamne? Socotiţi oare fapta unui rege care-şi dă sceptrul şi coroana, aceea a unui preot care împacă pe un tâlhar cu papa fără a da nimica de la dânsul sau fapta unui moşneag care îşi întinde singur gâtul cuţitului unui duşman, vrednice de a sta alături de fapta lui messer Gentile? A lui messer Gentile, care, tânăr şi plin de foc, deşi îndreptăţit fiind să ţină pentru sine ceea ce alţii aruncaseră din nebăgare de seamă, iar el spre norocul lui culesese, totuşi nu numai c-a ştiut să-şi stă-pânească ardoarea, dar a mai şi înapoiat, deşi o avea în mâna lui, pe feme'ia îndrăgită pe care o dorea din adâncul sufletului şi pe care se străduise în fel şi chip s-o aibă. De bună seamă niciuna din faptele istorisite n-o poate întrece pe aceasta.

Povestea a cincea

Madonna Dianora ii cere lui messer Analdo o grădină tot atât de frumoasă în ianuarie ca şi în mai; messer Anaaldo i-o dă cu ajutorul unui vraci. Soţul ma-donnei Dianora o lasă să împlinească dorinţa lui messer Ansaldo, care, mişcat de mărinimia soţului, o dezleagă pe femeie de făgăduinţa ei şi

la rândul lui vraciul îl dezleagă pe messer Ansaldo de făgăduinţa lui, fără să-i ia nimica în schimbMărinimia lui messer Gentile fusese ridicată în slăvi de către cavaleri şi doamne, când regele îi porunci Emiliei să urmeze; dânsa, cu îndrăzneală în glas, de parcă atât ar fi aşteptat, prinse a grăi precum urmează:

— Gingaşe doamne, nimeni n-ar putea spune pe bună dreptate că fapta lui messer Gentile n-a fost, cu adevărat măreaţă; cu toate acestea însă nu-i greu să dovedeşti că omul poate şi mai mult şi am să vă arăt aceasta prin istorioara mea.

În Friuli, ţinut cam răcoros, ce-i drept, dar totuşi înfrumuseţat de munţi înalţi, de râuri şi de fântâni cir ape limpezi, se află un oraş căruia îi zice Udine şi în oraşul ăsta trăia pe vremuri o femeie frumoasă şi de neam, madonna Dianora, nevasta unui bogătaş numit Gilberto, om plăcut şi foarte cumsecade. Doamna, mulţumită însuşirilor ei, se învrednici pe drept cuvânt de dragostea aprinsă a unui nobil cu renume pe care îl chensa messer Ansaldo Gradense, om întreprinzător, şi pretutindeni cunoscut prin faptele-i de arme şi curtenia lui. Dar nobilul acesta, deşi iubea cu patimă şi se căznea să facă tot ce-i vedea în putere spre a fi şi el iubit – cerând adesea doamnei prin soli şi prin solii să-i mulţumească dragostea – se străduia zadarnic. Doamna, căreia i se cam urâse de atâta stăruinţă, văzând că nu e chip să scape de el şi de iubirea lui, cu toate că niciodată nu-i împlinise vreo dorinţă, cugetă să-i ceară un lucru, după părerea ei cu neputinţă de făcut, şi într-acest chip să-l alunge; de aceea, într-o bună zi îi spune unei femei, care venea adeseori la ea trimisă de bărbat, aşa precum urmează:

— Femeie, uite ce-i: mi-ai spus de multe ori că messer Ansaldo mă iubeşte mai presus de orice şi mi-ai adus din partea lui daruri de toată frumuseţea, pe care însă eu nu vreau să le primesc, pentru că niciodată n-aş consimţi de dragul lor să-l îndrăgesc şi să-i fac voia; dar, dacă aş fi

încredinţată că mă iubeşte într-adevăr atâta pre cât spui, nu încape îndoială că l-aş iubi şi eu şi-aş face tot ce-mi cere. De aceea, dacă ar vrea să-mi dovedească lucrul ăsta îndeplinindu-mi o dorinţă, eu voi fi gata să-l ascult.

Femeia întrebă atunci:

— Şi ce anume ai dori să facă pentru dumneata? La care doamna îi răspunse:

— Uite ce vreau: poftesc să am în luna lui ianuarie aicea, în oraşul ăsta, o grădină plină de flori, de iarbă verde şi de copaci stufoşi, întocmai precum sunt grădinile în mai; iar dacă nu-i în stare să-mi dea grădina asta, să nu mai cuteze niciodată să-mi trimită vorbe prin tine sau prin alţii, căci dacă mă mai necăjeşte n-am să tac ca până acum, ci am să mă plâng bărbatului şi rudelor mele, făcând tot ce-mi va sta în putinţă să scap de el într-acest chip.

Cavalerul, când auzi ce-i cere doamna, deşi dorinţa ei i se păru nespus de grea şi aproape de neînfăptuit şi deşi cunoştea prea bine că-i cere lucrul ăsta numai pentru a-i smulge lui până şi ultima nădejde, se hotărî să încerce să facă ce-i şedea în puteri. Trimise dar în toată lumea soli, căutând să afle pe cineva care să-i deie vreun ajutor sau vreo povaţă şi în cele de pe urmă dădu peste un vraci care îi făgădui – pentru o răsplată grasă – să facă şi minunea asta cu ajutorul vrăjilor. Messer Ansaldo, după ce se înţelesese cu el să-i plătească o grămadă de bani, se apucă să aştepte vremea statornicită. Iar când veni în sfârşit şi iarna şi acoperi totul cu gheaţă şi zăpadă, pe un ger cumplit vraciul făcu astfel ca pe o câmpie de toată frumuseţea, care se afla lângă oraş, să apară peste noapte, în prima zi a lui ianuarie (precum mărturiseau aceia ce-o văzuseră), o grădină minunată, cum nu s-a mai văzut nicicând, plină de ierburi şi de pomi cu roade de tot soiul. Messer Ansaldo, de îndată ce-o văzu, bucuros nevoie mare puse să-i culeagă cele mai mândre poame şi cele mai frumoase flori din câte se aflau într-însa şi le trimise pe ascuns iubitei lui, poftind-o să vină şi să vază grădina ca să-şi deie seama de dragostea ce i-o

purta şi să-şi aducă aminte de cele ce-i făgăduise cu jurământ; drept care să-şi ţină vorba dată, ca o femeie de cuvânt ce se afla a fi.

Doamnei, care auzise de la mulţi despre gradina aceea, când mai văzu şi poamele şi florile trimise, îi păru rău de cele ce făgăduise. Cu toate acestea însă, cum era dornică să vază minunăţia aceea, se duse dimpreună cu alte doamne din oraş până la locul unde înflorise grădina, iar apoi, uimită peste fire, după ce-i lăudă cu prisosinţă frumuseţea, se întoarse amărâtă ca vai de ea acasă, gândindu-se la preţul cu care se îndatorase ' pentru grădina aceea, şi atât de mare îi fu durerea, încât, cum nu era în stare să şi-o păstreze ascunsă, bărbatul ei îşi dete seama şi vru cu orice preţ să afle ce anume i-o pricinuia. Dintru-nceput femeia se ruşina să-r spună; dar mai apoi, silită fiind, îi spuse toată împrejurarea. Gilberto, auzind-o, se mânie tare la început; pe urmă însă, cugetând la gândul fără de prihană care o îndemnase pe femeie să ceară treaba aceea, îşi birui mânia şl luându-şi seama îi zise:

— Iubită Dianoră, nu-i sade bine unei femei cinstite şi înţelepte să deie ascultare unor atare vorbe şi nici să-şi puie la bătaie cu nici un preţ propria ei cinste. Cuvintele ce prin auz pătrund până la inimă ascund ' puteri cu mult mai mari decât cred unii oameni şi pentru îndrăgostiţi.

— Yproape totu-i cu putinţă. Răii ai făcut întâi şi întâi pjntru că ai ascultat vorbele lui messer Ansaldo şi apoi pentru că ai primit să te tocmeşti cu el. Dar, fiindcă eu te ştiu cu inimă curată, ca să te scap de jurământul cu care te-ai legat, am să te las să faci ceea ce nimeni altul nu cred că te-ar lăsa; şi asta cu atât mai mult cu cât mi-e teamă şi de vraciul pe care îndrăgostitul tău – dacă ar vedea că-l păcăleşti – s-ar putea să-l asmuţească cu rele împotriva noastră. De aceea să te duci la el si, dacă poţi, să faci astfel încât să te deslegi de juruinţa dată păstrân-du-ţi neîntinată cinstea; iar dacă altfel nil se poate, dă-i pentru o dată trupul, dar nicidecum şi sufletul.

Femeia, ascultând cuvintele bărbatului, plângea şi susţinea morţiş că n-avea să primească din parte-i un hatâr ca ăsta. Dar, deşi ea se împotrivea cu încăpăţî-nare, Gilberto rămase neclintit în hotărârea lui, astfel încât a doua zi, încă din zorii zilei, fără să piardă vremea gătindu-se prea mult, doamna se duse acasă la messer Ansaldo, însoţită de-o slujnică şi de doi slujitori. Messer Ansaldo se minună din cale-afară când auzi că doamna venea să-l cerceteze şi, sculându-se degrabă, puse să-l cheme pe vraci şi-i zise:

— Poftesc să vezi cât de mult bine mi-au dobândit vrăjile tale.

Şi ieşind în calea doamnei, fără a fi mânat de pofte ruşinoase, o primi cu multă cuviinţă şi, după ce-o conduse dimpreună cu toţi ceilalţi şi o pofti să şază într-o cameră frumoasă în care ardea un foc mare, îi zise:

— Doamnă, dacă iubirea îndelungată pe care ţi-am purtat-o e vrednică de vreo răsplată, te-aş ruga să fii aşa de bună şi să-mi arăţi ce pricină te-a îndemnat să vii cu slujitorii dumitale la ceasul ăsta aici la mine.

Doamna răspunse ruşinată şi cu ochii plini de lacrimi:

— Messere, n-am venit aici mânată de iubire şi nici de făgăduinţa pe care ţi-am făcut-o, ci numai şi numai din pricina bărbatului meu, care – văzând mai multă grijă faţă de dumneata şi de dovada dragostei smintite ce mi-o porţi decât faţă de cinstea mea şi-a lui – - m-a îndemnat să vin; drept care la porunca lui sunt gata de-astă dată să-ţi împlinesc orice dorinţă.

Messer Ansaldo se minună şi rămase înmărmurit de cele ce spunea femeia; drept care, înduioşat de mărinimia lui Gilberto, simţind că patima iubirii i se preschimbă în milă, zise:

— Doamnă, ferească Dumnezeu, de vreme ce-i aşa cum zici, ca tocmai eu să vatăm cinstea acelui ce simte milă pentru iubirea mea; de aceea cât vei sta la mine am să mă

port cu dumneata cum m-aş purta c-o soră, iar dacă vei pofti să pleci, n-am să mă împotrivesc: un

— Decameronul voi. III – cd. 80 singur lucru vreau să-ţi cer şi anume să-i mulţumeşti bărbatului dumitale cu acele mulţumiri ce le vei crede de cuviinţă pentru mărinimia lui şi de acu înainte să-i spui că va avea în mine un frate şi un slujitor.

Femeia, auzind cuvintele acestea, răspunse mai bucuroasă ca oricând:

— Ţinând seama de felul în care pururi te-ai purtat, n-aş fi putut să cred pentru nimica în lume că n-ai să-mi dovedeşti aceeaşi curtenie şi-acu ca întotdeauna; de aceea îţi rămân pe veci îndatorată.

Şi luându-şi rămas bun, se întoarse la Gilberto cu însoţitorii ei şi-i povesti cele întâmplate, drept care apoi cei doi bărbaţi legară între ei o strânsă prietenie.

Vraciul, căruia messer Ansaldo se pregătea să-i deie răsplata cuvenită, văzând mărinimia pe care • i-o vădise Gilberto lui messer Ansaldo şi acesta de pe urmă ma-donnei Dianora, zise:

— Să mă păzească Dumnezeu, de vreme ce mi-a dat să văd cât de mărinimos s-a dovedit Gilberto fiind vorba despre cinstea lui şi dumneata când a fost vorba de dragostea domniei-tale, ca eu să nu m-arăt la rândul meu la fel de darnic fiind vorba de răsplata mea; păstreaz-o deci, căci dumitale ţi se cuvine s-o păstrezi.

Cavalerul se ruşina şi se căzni în fel şi chip să-l facă să primească, dacă nu tot, măcar o parte din ceea ce-i era dator, dar când văzu că e în zadar, cum vraciul – ce într-a treia zi făcu să piară grădiniţa – se pregătea acum de ducă, îşi luă rămas bun de la el si, stăvilindu-şi dragostea cea ruşinoasă în piept, rămase însufleţit de simţăminte prieteneşti faţă de doamna Dianora.

Ce-am mai putea adăuga la asta, preadrăgălase doamne? Credeţi c-ar fi cu cale să aşezăm alături femeia aproape moartă şi dragostea slăbită de pierderea nădejdii, să le

aşezăm alături zic, de multa dărnicie a lui messer Ansaldo, care iubea cu patimă înflăcărat de noi nădejdi şi care ajunsese să pună mâna în sfârşit pe prada mult râvnită? Eu, după a mea părere, socot că-i o prostie să crezi că dărnicia de care a dat dovadă messer dei Carisendi poate să fie asemănată cu aceasta de pe urmă.

Povestea a şasea

Regele Carlo se îndrăgosteşte la bătrî-neţe, în culmea gloriei, de o copilă, dar până la urmă ruşinându-se de nebunia lui, o mărită bine pe ea precum şi pe sora ei.

Prea lung s-ar dovedi la vorbă acela care ar vrea să povestească pe îndelete câte au vorbit doamnele noastre despre madonna Dianora, căznindu-se să hotărască care din trei, Gilberto, messer Ansaldo ori poate vraciul, s-a arătat mai darnic. Regele le lăsă să se sfădească o vreme, dar după aceea îi porunci Fiammettei să spună mai departe spre a pune capăt sfadei şi dânsa fără în-târziere începu:

— Frumoase doamne, credinţa mea de totdeauna a fost că într-o tovărăşie ca a noastră se cuvine să se vorbească într-un fel mai îngăduitor, as zice, astfel ca lucrurile spuse să nu fie prilej de ceartă prin tâlc-ul lor prea îndrăgit, căci certurile de acest fel îşi află loc mai potrivit printre studenţi şi în şcoli decât aicea între noi, care abia de ne pricepem să mânuim furca şi fusul. De aceea, eu, deşi nutresc o oarecare îndoială în legătură cu ce-aţi spus, văzându-vă puse pe sfadă, o las deoparte şi vă spun în schimb o istorioară, nu despre un om de rând, ci despre un rege falnic, care prin dărnicia lui nu şi-a întinat nicidecum cinstea.

Fieştecare aţi auzit vorbindu-se de multe ori despre bătrânul rege Carlo, întâiul, cum i se mai zice, care prin vitejia lui şi prin izbânda dobândită asupra lui Manfred a făcut astfel ca ghibelinii să fie alungaţi din Florenţa şi în locul lor să vie guelfii. Din pricina aceasta un cavaler, pe nume messer Neri degli Uberti, fiind nevoit şi el să plece din oraş cu toţi ai săi şi cu bani mulţi, se gândi să caute sprijin şi ocrotire chiar la rege, şi ca să-şi isprăvească viaţa în tihnă şi întru bunăstare pe un loc mai singuratic, se statornici în Distabia, la Castel da Mare. Acolo, nu departe de celelalte aşezări, îşi cumpără o moşioară în mijlocul castanilor, măslinilor şi alunilor de care era plin ţinutul şi îşi dură pe ea o casă mare şi frumoasă, cu o grădină minunată, în care – - având la îndemână belşug de apă curgătoare – făcu la mijloc un havuz, după obiceiul italian, pe care îl umplu cu peşti.

Acu, în timp ce cavalerul nu se gândea la altceva deeât la felul în care să-şi înfrumuseţeze din zi în zi mai mult grădina, se întâmplă ca regele • – cum vremea era caldă – să meargă la Castel da Mare să se odihnească oleacă; şi acolo, auzind că se afla prin apropiere o grădină din cale-afară de frumoasă, dori şi el s-o vază. Aflând însă a cui era, se chibzui c-ar fi cu cale s-arate cavalerului, care îi era duşman, mai multă prietenie decât i-ar fi vădit altfel şi îi trimise vorbă că în seara următoare avea să vie însoţit de patru credincioşi de-ai săi, să cineze în taină, la dânsul în grădină. Messer Neri fu foarte bucuros de întâmplarea asta şi după ce orândui ospăţul în chip falnic şi hotărî cu slujitorii ce avea să facă fiecare, primi pe rege în grădină pre cât putu mai bine. Regele Carlo îi cercetă şi-i lăudă grădina şi casa, iar apoi, după ce se spălă pe mâini, se aşeză la una din mesele aşternute lângă havuz şi porunci contelui Guido di Montforte, unul din cei ce-l însoţeau, să şadă de o parte a lui, lui messer Neri de cealaltă, iar celorlalţi însoţitori care veniseră cu el le porunci să stea la masă după tipicul rânduit de către gazdă. Apoi bucatele alese şi vinurile

scumpe se perindară în linişte, ' cu bună rânduială şi fără nici o zarvă, lucru de care regele fu foarte mulţumit.

În vreme ce mânca voios şi în sinea lui se bucura de locul acela singuratic, intrară în grădină două copile tinerele, ca de vreo cincisprezece ani, bălaie cum e -aurul, cu pletele încârlionţate şi încununate cu verbină, frumoase şi gingaşe la faţă, de-ai fi zis că-s îngeri po-gorâţi din ceruri; şi amândouă aveau pe ele veşmânt ţesut din în subţire şi alb ca spuma laptelui, strimt de la brâu în sus, iar de la brâu spre poale larg şi lung pân' la călcâie. Cea care păşea înainte ducea cu mâna stingă în spate nişte năvoade de pescar şi în dreapta o nuieluşă lungă. Cealaltă, ce-i păşea pe urme, ducea pe spate o tigaie, sub braţul stâng o. legătură de vreascuri, un trepied în mână şi-n dreapta un ulcior de untdelemn şi o luminare. Regele se miră nespus când le văzu şi aşteptă cu sufletul la gură să vază ce însemnează asta. Copilele păşiră în faţa lui şi îmbujorate de ruşine făcură o plecăciune adâncă; apoi se apropiară de marginea havu-zului şi cea care ducea tigaia, după ce-o puse jos şi-şi lepădă povara, luă nuieluşa, adusă de cealaltă copilă şi amândouă dintr-o dată se scufundară în havuz, a cărui apă le ajungea până în dreptul pieptului, între acestea o slugă de-a lui messer Neri aprinse iute focul, puse tigaia pe trepied şi, după ce turnă uleiul în ea, se puse să aştepte ca fetele să-i zvârle peşte. Ele, în timp ce una stârnea cu nuieluşa peştii, iar cealaltă întindea năvodul, prinseră o mulţime. de peşti, spre marea desfătare a regelui care privea. cu multă luare-aminte, şi, după ce zvârliră vreo dţiva slujitorului, care îi punea în tigaie la fript aproape vii, se apucară să aleagă – precum fuseseră învăţate – pe cei mai mari şi mai fru-mOşi şi să-i azvârle în sus pe masă, în faţa regelui, a contelui Guido şi a părintelui lor. Peştii săltau în sus pe masă, bucurând ochii regelui, care îi prindea voios şi-i azvârlea din nou spre fete; într-acest chip se des-fătară până ce slujitorul sfârşi de prăjit peştii, care pe urmă, la porunca lui messer Neri, fură aduşi la masă în faţa lui

Carlo,. Mai. Mult aşa ca trufandale decât ca cine ştie ce bunătate de mâncare. Copilele, văzând că peştele e fript, cum pescuiră îndeajuns, ieşiră din havuz cu albul lor veşmânt lipit de piele, astfel încât prin străvezimea lui li se vedea tot trupul, şi luându-şi fiecare povara ei în spate trecură ruşinoase prin faţa înaltului oaspe şi apoi intrară în casă.

Regele, contele şi ceilalţi care slujiseră la masă priviseră îndelung la fete şi fiecare în sinea lui le lăudase frumuseţea, multa drăgălăşenie şi bunele deprinderi, dar nimănui nu plăcură atât cât îi plăcură lui Carlo. Căci el, când fetele ieşiră din apă, le privise cu atâta luare-aminte fieştecare părticică a trupului, încât în clipa aceea chiar dacă l-ai fi împuns cu 'acul şi tot n-ar fi simţit nimic; şi tot gândindu-se la ele, fără să ştie cine sunt, simţi că i se aprinde în suflet un dor chinuitor de a le fi şi el pe plac şi pricepu din asta că-i gata să se îndrăgostească, de n-are grijă a se păzi; dar nu ştia nici el pe care dintre fete o place mai cu osebire, căci amândouă semănau ca două picături ele apă. După ce se gândi o vreme la toate lucrurile astea, se întoarse către messer Neri şi-l întrebă cine erau copilele acelea; la care messer Neri zise:

— Măria-ta, sunt fetele mele şi sunt născute deodată; pe una am numit-o Ginevra cea frumoasă, iar celeilalte îi zicem Izolda cea bălaie.

Regele lăudă cu prisosinţă fetele şi-l îndemnă pe messer Neri să le mărite bine; dar dânsul îşi ceru iertare, zicând că n-are cum.

Cum masa era pe sfârşite şi numai poamele lipseau, copilele, înveşmântate în nişte laibăraşe de borangic, se înfăţişară cu două talere uriaşe de argint pline cu toate poamele ce se găseau la vremea aceea a anului, pe care le aşezară pe masă în faţa regelui. Apoi, făcând vreo câţiva paşi şi dându-se mai înapoi, porniră a cânta un cântec care începea astfel:

Iubire, să spun n-aş putea, Pe larg, până unde-am ajuns.

Şi atât de dulce cântau, încât regelui, care le asculta şi le privea cu desfătare, i se părea că toate cetele îngereşti se pogorâseră din ceruri anume spre a-i cânta. Şi, după ce sfârşiră, îngenunche ară în faţa lui şi îi cerură voie să se întoe. Reă în casă, iar el le învoi cu faţa zâm-bitoare, deşi în Jinea lui îi părea rău că pleacă. Sfârsin-du-se aşadar ospăţul, după ce regele cu ai săi încălecară şi-l lăsară pe messer Neri într-ale lui, porniră la drum către palat, vorbind de una şi de alta.

Ajuns acasă, regele, care îşi ţinea ascunsă iubirea, deşi nu era chip să poată da uitării – - oricâte griji ar fi avut – drăgălăşenia şi farmecul Ginevrei cea frumoasă, de dragul căreia îi iubea şi sora fiindcă-i semăna, se încurcă în aşa măsură în iţele iubirii, încât nu mai putea să-şi ieie'gâmM de la fată. De aceea, încercând s-arate că alte pricini îl îndeamnă, legă o prietenie strânsă cu messer Neri şi începu să-l cerceteze foarte des acasă, în grădina lui, pentru ca în felul ăsta s-o vază pe Ginevra. Şi într-o bună zi, simţind că nu mai poate răbda văpaia dragostei, neştiind ce altă cale să aleagă, îi dădu prin gând să ieie cu de-a sila pe fete de la tatăl lor – şi nu numai pe una, ci pe amândouă deodată – drept oare îşi destăinui contelui Guido dragostea şi gândurile lui ascunse. Contele, om cu scaun la cap, îi zise:

— Măria-ta, mă miră foarte cele ce-mi spui, cu atât mai mult cu cât socot că îţi cunosc mai bine ca oricare altul deprinderile şi purtarea încă din fragedă pruncie. Şi fiindcă nu mi s-a părut c-ai încercat în tinereţe, când dragostea ar fi putut mai lesne să te prindă în mreje, o patimă ca asta, mă miră aşa de mult s-aud cum că iubeşti cu adevărat acum, în pragul bătrâneţii, încât toată povestea asta mi se pare o minune; şi dacă mi-ar fi slobod mie să viu cu o mustrare şi să te dojenesc, as şti fără îndoială ce s-ar cădea să-ţi spun, de stau şi mă gândesc că te afli încă înarmat într-un regat abia învins, în mijlocul unui popor necunoscut, viclean, şi oricând. Gata de trădare, prins până peste cap de treburile împărăţiei şi alte multe socoteli, şi totuşi • – deşi

nici ri-ai ajuns măcar să te aşezi ca lumea aici – printre atâtea alte griji mai afli a face loc şi dragostei înşelătoare. Aceasta nu e faptă de rege inimos, ci mai degrabă joacă de copilandru fluşturatic. Şi ceea ce-i cu mult mai rău e că ţi-ai pus în gând să-i răpeşti copilele bietului cavaler care te-a omenit peste puteri în casa lui şi ca să te cinstească cu şi mai multă râvnă ţi-a arătat copilele aproape dezbrăcate, vădind prin fapta aceasta încrederea ce-o are în măria-ta şi încredinţarea că eşti un rege adevărat şi nu o fiară hrăpăreaţă. Uitat-ai oare aşa curând că tocmai silnicia cu care s-a purtat Man-fred cu femeile ţi-a înlesnit intrarea în regatul ăsta? S-a săvârşit vreodată trădare mai cumplită şi vrednică de veşnic chin decât ar fi aceea să răpeşti celui ce te cinsteşte nădejdea, mângâierea şi însăşi cinstea lui? Ce-ar zice lumea dac-ai face-o? Crezi poate că-i de ajuns să spui: Dac-am făcut-o, e numai fiindcă-i ghibelin? * Să fie asta oare dreptatea unui rege? Aşa să fie răsplătiţi – oricine ar fi să fie ei – aceia care caută sprijin în braţele lui tari? Îţi amintesc, măria-ta, că e nespus de mare cinste aceea de a fi învingătorul lui Manfred, dar e de mii de ori mai mare să te învingi pe tine însuţi; de aceea, tu, care se cade să-i dojeneşti pe ceilalţi, în-vinge-te pe tine însuţi şi stăpâneşte-ţi pofta, spre a nu mânji cu atare pată ceea ce-ai dobândit în chip atât de glorios.

Cuvintele acestea îl împunseră amarnic pe rege şi-l durură cu atât mai mult, cu cât ştia prea bine că sunt adevărate; de aceea, după ce oftă din greu şi de mai multe ori, grăi:

— De bună seamă, conte, pentru viteazul încercat e mult mai lesne să învingă orice vrăjmaş, oricât de tare, deci t să-şi biruiască şi să-şi înfrângă poftele; dar, deşi-i mare amărăciunea şi mari sunt puterile care-ţi trebuiesc la asta, cuvintele ce mi le-ai spus m-aţâţă atât 'de tare, încât am să-ţi arăt cât de curând prin fapte că, precum ştiu să înfrâng pe alţii, mă ştiu înfrânge şi pe mine.

La puţină vreme după aceea regele se întoarse la Napoli şi acolo, atât pentru a-şi lua singur orice prilej de-a săvârşi

vreo faptă ruşinoasă, cât şi pentru a-l răsplăti pe cavaler pentru cinstirea pe care i-o vădise, se. Hotărî să le mărite pe cele două fete – - nu ca pe fetele, lui Neri, ci ca pe propriile lui fiice – deşi îi era nespus de greu să-i deie altcuiva în dar ceea ce el râvnea să aibă mai mult ca orişice pe lume. Şi, după ce le înzestra regeşte pe amândouă, cu învoirea părintelui lor, pe Gi-nevra cea frumoasă o dădu de nevastă lui messer Maf-feo de Palizzi, iar pe Izolda cea bălaie lui messer Gui-glielmo della Magna, doi cavaleri de viţă veche şi arnâri-doi baroni; iar după ce le dădu, plecă mâhnit de moarte în Puglia şi acolo îşi mistui atât de bine poftele prin muncă şi trudă zilnică, încât sfărâmă şi lepădă cătuşele iubirii, trăind pe urmă slobod de patima aceasta pân' la sfârşitul vieţii sale.

Se vor afla pesemne unii care să zică bunăoară că.

— I o nimica toată pentru un rege să mărite două copile tinerele; e adevărat, nimic de zis; dar e cu mult mai greu ca un rege îndrăgostit să facă treaba asta şi s-o mărite pe aceea pe care o iubeşte, fără să fi cules de pe urma dragostei acesteia o frunză, o floare sau un fruct. Iată aşadar cum s-a purtat măritul rege Carlo, care a ştiut să-l răsplătească pe cavaler cu prisosinţă şi, biruindu-se pe sine cu suflet dârz, i-a măritat cu cinste ambele copile.

Povestea a şaptea

Regele Petru, auzind ce mult îl îndrăgeşte Lisa, care de dragul lui zăcea la pat bolnavă, o mângâie cu vorbe bune şi fata se întremează. Apoi o mărită cu un tânăr nobil, îi dă o sărutare pe frunte şi-i făgăduieşte să fie cavalerul ei.

Fiammetta îşi isprăvise povestea şi dărnicia regelui fusese foarte lăudată, deşi unele doamne – ca ghibeline ce erau • – n-ar fi dorit s-o laude, când Pampiinea, la po-runoa regelui, începu astfel:

— Cinstite doamne, nu-i înţelept care să nu împărtăşească părerea dumneavoastră despre preatbuin-ul rege Carpi, afară doar die-i poartă cumva pilea cHn alte pricini; dar fiindcă mi-a venit în minte o faptă tot atât de vrednică de

laudă precum a fost şi aceasta, făptuită de-un duşman al regelui sus amintit faţă de-o tânără copilă din orăşelul nostru, am să v-o povestesc cu drag.

(Pe vremea rând francezii fură izgoniţi din Sicilia, trăia la Palermo un florentin de-al nostru, om foarte bogat, pe nume Bernardo Pucicm; sipiţer de meserie, care avea de la nevastă o fată, mimai una, ide vârsta măritişului şi cit se poate de frumoasă. Or, cum la vremea aceea re-gele Petru de Anagon ajunse domn în insulă, el dimpreună cu ai săi, orândui cu acest prilej o mare serbare la Palermo. La serbarea aceasta copila lui Bernardo, pe care o chema Lisa, văzu de la o fereastră unde se afla cu alte doamne, pe rege, care alerga, lup-tându-se în turnir după tipicul catalan, şi îi plăcu atât de mult, încât, privindu-l cu nesaţ ba azi, ba mâine, pân' la urmă se îndrăgosti cu patimă de el; iar după ce serii 85 bările se isprăviră, şezând mereu în casă, nu mai putea să. se gândească la altceva decât la rege şi la iubirea asta înaltă. Şi fiindcă-şi dădea seama că ea era o fată de rând, gândul acesta o mâhnea peste măsură, căci n-o lăsa să tragă nici o nădejde de mai bine. Cu toate acestea însă nu se îndura să-l dea uitării pe rege şi, de frică să n-o păţească şi mai rău, nu cuteza să-şi spuie focul. Regelui nu-i păBa de ea, căci n-o băgase în seamă şi treaba asta o îndurera pe fată peste fire. Din pricina aceasta, cum dragostea creştea în ea din ce în ce mai mare şi zi, de zi îi sporea mâhnirea, copila cea frumoasă nemaiputând răbda atâta chin şi suferinţă, căzu într-o bună zi la pat şi începu să se topească cum se topeşte neaua ciând o atinge soarele. Părinţii ei, mâhniţi de întâmplarea aceasta, o mângâiau cu vorbe bune şi se căzneau pe cât puteau să-i vie într-ajutor cu leacuri şi cu de. /ori; dar totul era în zadar, căci fata, deznădăjduită,. se hotărâse în sinea ei' cu dinadins să moară.

Or, într-o bună zi – cum tatăl ei îi împlinea pe dată toate voile – - copilei îi dădu prin gând să încerce, până a nu muri, să-şi facă cunoscută iubirea ei regelui Petru – de-ar fi putut

s-o facă în chip mulţumitor -• şi îşi rugă părintele să i-l aducă pe Minuccio. Mihuceio d'Arezzo trecea la vremea aceea drept cel mai iscusit îşi mai destoinic cântăreţ din gură şi lăută şi chiar şi regele îl primea şi-l asculte cu bucurie. Părintele copilei îşi închipui că fata vrea să-l audă cântând şi ca atare îi trimise vorbă lui Minuccio, iar el, am cumsecade, veni numaidecât; şi după c(c) o mângâie cu vorbe drăgăstoase, cântă diţi violă un cântec dulce şi apoi îi zise şi cu vocea vreo câteiva cântări, care în loc s-o mângâie pe copilă, precum credea el, o aţâţară şi mai mult, sporindu-i chinul dragostei. După ce isprăvi Minuccio, copila zise c-ar dori să-i spuie câteva cuvinte, dar numai lui; drept care, după ce toţi ceilalţi plecară, îi spuse:

— Minuccio, să ştii că te-am ales drept păstrător credincios al unei taine de-a mea, nădăjduind în primul rând că n-ai s-o spui decât cui îţi voi cere eu, şi în al doilea rând c-ai să m-ajuţi pre cât poţi; asta vroiam să-ţi cer. Trebuie să ştii, Minuocio dragă, că în ziua în care domnul nostru, regele Petru, a rânduit serbarea înscăunării sale eu l-am văzut luptând şi-ami prins din clipa aceea atâta drag de el, încât iubirea m-a adus în. Halul în care sânt acum; si, fiindcă ştiu cit de smintită şi de nepotrivită cu un rege e iubirea mea, cum nu-s în. Stare nici măcar s-o alin, necum s-o curm, nemaiputând să îndur atâba chin şi suferinţă, m-am hotărât să mor şi-aşa am să fac de bună seamă. Dar aş muri namân-gâiată de nu i-aş da dintâi de ştire cât îl iubesc; de aceea, fiindică nu cunosc pe nimenea care ar putea mai foiinedecât tine să-i spună taina mea, ţi-o încredinţez, nădăjduind c-ai să m-asculţi, şi, după ce-i vei spune, te rog să-tmi dai de ştire, ca să-mi dau sufletul împăcată şi. Să mă scap de atâta chin.

După ce rosti plângând cuvintele acestea, tăcu; Mi-nuociio se miră nespus de sufletul dârz al fetei, cât şi de liioftărirea ei; dar, fiindcă îi părea rău de ea, află pe daită chipul în care s-o ajute şi-i zise:

— Liso, vreau dintâi să fii deplin încredinţată c-am să-ţi păstrez drept sfântă taina şi pe urmă, lăudându-te pentru simţirea înaltă care te-a împins să îndrăgeşti un rege atâ't de falnic, să-ţi dăruiesc sprijinul meu, prin care – dacă vrei şi tu să nu mai pătimeşti atâta – nădăjduiesc să fac astfel, încât de astăzi în trei zile să-ţi pot aduce o veste bună; şi ca să nu mai pierdem vremea, mă pun de pe acum la treabă.

Lisa ii mai rugă o dată să-i împlinească voia, fă-găfduindu-i să^si aline printr-asta suferinţa şi apoi îi spuse să se ducă cu Dumnezeu. Minuocio, după ce plecă, Se întâlni cu unul pe nume Mâco da Siena, un meşter foarte iscusit în mânuirea versurilor şi atâta se rugă de el, până ce Miico ii scrise cântarea ce urmează:

Ţie, Stăpână, îţi înalţ rugăminte, Iubitul mi-l caută şi spune-i ce dor
Mă îmbie să mor
De teamă ascunzându-i dorinţa-mi fierbinte.
Genunchii mi-i plec şi te rog ou -ardoare Du-te, găseşte-l şi spune-i, că-n mine Pătruns-a iubirea, dulce licoare, Şi-adesea-l doresc cu plâns şi suspine; Spune-i că focul mă arde, mă doare.
Că moarte" mi-o tem, că ceas să-mi aline
Durerea nu ştiu, nici jarul din vine.
Teamă şi dor pentru el pătimesc
Şi pururi tânjesc.
O, poartă-i, Iubire, a mele cuvinte!
De când cu săgeata-ţi în piept m-ai străpuns, Nu ştiu să-mi fi dat îndrăzneală vreodată Dorinţa pe faţă să-mi spun – nu pe-ascuns – O dată măcar, o singură dată Acelui ce-n suflet pe veci mi-a pătruns.

Amarnic mă doare să mor nempăcată! Dorul ce-i port şi iubirea curată Şi lui poate dragi i-ar fi să le ştie, De-ar fi să mă-mbie Pnterea de-a-i spune ce inima-mi simte.

Dar, de-atare-ţi fu vrerea, Stăpână, Sfr'nu-mi dai putere destulă să-i spun, Fie prin carte, prin semne, prin strună Durerea ce-n mine mocneşte, împreun Mâinile mele la tine,

Stăpână, Iubitul mi-P. Cată şi roagă-l de-i 'bun Aminte să ţie că-n inimă-adun Doruri şi chin din ziua în care Cu lancea, călare, Pornind, l-am văzut, la luptă fierbinte.

Minuccio scrise iute pe vorbele acestea un cântec jalnic şi gingaş, precuim cerea povestea, şi-a treia zi se duse la curte, unde îl află pe rege tocmai pe când şedea la masă. Regele al rugă să-i cânte un cântec din violă şi-atunei Minuccio începu să-şi depene cântarea cu atâta duioşie în glas, încât toţi cei de faţă îl ascultau tăcuţi, cu răsuflarea curmată, de-ai fi jurat că sunt vrăjiţi, şi dintre toţi cel mai vrăjit se arăta chiar regele. Cit ce Minuocio isprăvi, regele Petru îl întrebă de unde ştia cântecul, căci lui i se părea că nu-l mai auzise.

— Stăpâne, zise atunci Minuccio, ide abia s-au împlinit trei zile de când s-a scris cântarea asta.

Şi fiindcă regele pofti să ştie cine o scrisese, Minuocio îi răspunse:

— Nu pot să spun lucrul acesta decât măriei-lale.

Regele, dornic de-a afla, puse să strângă masa şi după ce-l chemă la sine, Minuccio îi povesti împrejurarea de la capăt. Regele, bucuros de cele 'auzite, o lăudă cu prisosinţă pe Lisa şi adăugă că avea să-şi dovedească 'mila faţă de-o fată aşa de treabă; de aceea îi spuse lui Minuccio să meargă la copilă, s-o mângâie din partea lui şi să-i 'aducă ştirea că în aceeaşi zi, spre seară, avea' să meargă şi el la dânsa ca s-o vază. Minuecio, foarte bucuros de vestea ce-o ducea copilei, porni fără zăbavă la ea acasă, luându-şi viola, şi Idupă ce-i istorisi în taină cele întâmplate, se apucă să-i cânte şi ei cântarea ce-o făcuse. Pata fu atât de mulţumită şi atât de bucuroasă, încât vădi pe dată imări semne de însănătoşire; si, fără ca ai casei să ştie sau să bănuiască nimic din toate acestea, ea începu s-aştepte cu dor ceasul înserării, în care regele urma să vie şi s-o vază.

Regele, om mărinimos şi plin de bunătate, gândindu-se îndelung la cele spuse de Minuccio, cum o ştia pe fată şi-i (cunoştea frumuseţea, simţi că i se face milă de ea şi către

seară, zicând că merge să se plimbe, încalecă şi merse drept la casa unde şedea spiţerul. Acolo, pă-trunzând într-o grădină minunată pe care o avea tatăl copilei, descăleca şi după o vreme îl întrebă pe Bernardo cum îi mai merge fetei lui şi dacă o măritase. Bernardo îi răspunse:

— Mărila-ta, nu-l măritată, pentru că a fost şi încă e foarte bolnavă, deşi, ce-i drept, de astăzi după masă se simte foarte bine.

Regele pricepu pe dată ce înseamnă întremarea aceasta şi zise:

— Pe legea 'mea, ar fi păcat să piară aşa curând o fată aşa frumoasă; aş vrea s-o văd şi eu.

Şi însoţit ide doi curteni şi de părintele copilei se duse în odaia ei şi de îndată ce intră se apropie de patul în care zăcea fata, care întrucâtva uşurată îl aştepta cu dor, şi apuciându-i mâna îi zise:

— Copilă, ce însemnează asta? Eşti tânără şi ca atare s-ar cuveni s-ajuţi pe alţii, nu să te laşi răpusă de boală, aşa cum faci. Se poate treaba asta? Haide, te rog, de dragul meu, luptă niţel cu răul, ca să te vindeci cât de iute.

Fata, simţindu-şi imâna atinsă de cel pe care îl iubea imai 'mult ca orişice pe lume, deşi se ruşina puţin, era atât de fericită, încât i se părea că e de-a dreptul în rai; se strădui totuşi să lege vreo câteva cuvinte şi îi răspunse regelui:

— Stăpâne, foto ala mi se trage din pricină că am-am supus cu slabele-mi puteri la încercări prea grele; dar mulţumită dumitale mă voi scăpa curând de ea.

Din câţi se aflau de faţă, doar regele înţelesese cuvintele cu tâlc pe care le rostise fata şi ca atare o preţuia din ce în ce mai mult, blestemând soarta ce-o. Făcuse copila unui om de rând; şi după ce şezu ancă puţin cu dânsa şi-o mai îmbărbăta, plecă într-ale sale.

Mărinimia regelui fu foarte lăudată şi toată lumea o soiooti drept semn de mare cinste pentru spiţer şi fata lui, care rămase tot atât de mulţumită de purtarea regelui ca orişicare altă femeie de purtarea iubitului ei; şi însufleţită

de nădejde se însănătoşi curând şi se făcu şi tmai frumoasă decât fusese înainte. După ce se însănătoşi, regele, care într-acestea se sfătuise cu regina cu ce să răsplătească iubirea credincioasă a fetei, încalecă într-o 'bună zi cu alţi curteni de-ai lui şi dudndu-se la spiţer acasă, după ce coborî în grădină, puse să-l cheme pe Bernardo şi pe copila lui; şi cum regina într-acestea venise şi ea c-o mulţime de doamne de-ale ei, luară copila la mijloc şi se încinse în grădină petrecere şi veselie. Iar după eâtva Jmp regele şi regina o chemară pe Lisa şi regele îi spuse:

— Copilă, dragostea cea mare pe care mi-ai purtat-o ţi-a dobândit nespusă cinste în ochii mei şi drept aceea vreau să te răsplătesc; or, fiindcă ai ajuns la vursta măritişului, vreau să-ţi fac cinstea şi să-ţi dau drept soţ un om ales de mine, deşi, cu toate acestea, poftesc ca de acu înainte să-ţi fiu eu însumi cavaler, fără să-ţi cer nimica în schimb decât o sărutare.

Fata, care se roşise până în vârful urechilor de ruşine, se bucură de cuvintele regelui şi îi răspunse cui glas stins:

— Stăpâne, sunt încredinţată că dacă lumea ar şti că mnam îndrăgostit de tine m-ar socoti nebună, cre-zând că mi-am ieşit din minţi şi c-am uitat cine sânt eu şi cine eşti măria-ta; mă ştie încă Dumnezeu, el care singur poate citi în sufletele noastre, că eu, din prima clipă cî-nd ite-am văzut şi mi-ai plăcut, imi-am dat prea bine seama că tu eşti cap încoronat, iar eu copila unui biet spiţer şi astfel am ştiut că nu mi se cuvine s-aşez iubirea mea pe o culme aşa de înaltă. Dar, după cum măria-ta ştii mult mai bine decât mine, omului nu-i e dat să îndrăgească pe ales, ci după cum ai cere şi îi pofteşte inima; eu m-am împotrivit din răsputeri aces-tei legi, dar ea m-a învins şi te-am iubit şi pururi am să te iubesc. E adevărat pe de-altă parte că de îndată ce-am simţit mijind în piept iubirea, m-^am hotărât ca niciodată să nu-ţi ies din cuvânt şi întotdeauna voia ta să fie şi a mea; de aceea, nu numai că-s gata să mă mărit cu -cel pe care mi-l vei alege de bărbat, să-l îndrăgesc şi să-l isocot drept

domnul şi stăpânul meu, dar, chiar dacă mi-ai cere să mă azvârl în ioc, eu nu m-aş da înіapoi şi-aş faee-o cu plăcere, de-aş ştii că asta ţi-e ' dorinţa. Nu e de lipsă să mai spun ce înseamnă' pemtru mine să-mi Iii măria-ta, care eşti rege, cavaler; cât despre sărutarea pe Care o vrei din parte-mi drept semn al dragostei ce-ţi port, ea nu-ţi va fi îngăduită decât cu încuviinţarea reginei şi-a stăpânei noastre. Oricum, pentru mărinimia şi multa bunătate pe oare atât măria-ta, cât şi regina, aici de faţă mi-o dovediţi, vă deie Domnul răsplata cuvenită, căci eu nu-s vrednică a v-o da.

Şi aicea se opri. Reginei îi plăcu răspunsul fetei şi găsi că regele îi spusese cuvinte înţelepte. Regele porunci să-i cheme pe părinţii fetei si, 'auzind că amândoi sunt mulţumiţi de cele ce avea ide gând să facă, ceru să-i fie adus în faţă un tânăr nobil, dar sărac, pe nume Perdlcone, şi, după ce-i dădu două inele, îl puse cu învoirea lui să se cunune cu Lisa. Apoi, pe lângă pietrele preţioase şi giuvaerurile scumpe cu care o dărui regina pe copilă, regele îi mai dădu două moşii bogate şi foarte roditoare, Ceffalu şi Calatabellotta, şi-i zise tânărului astfel:

— Pământurile acestea să fie zestrea fetei; iar pentru tine vei vedea ce am de gând să fac.

Apoi se întoarse către Lisa şi-i zise:

— Iar acum vreau să culeg rolul iubirii care pe drept mi se cuvine.

Şi apucându-i capul cu amândouă mâinile, o. sărută pe frunte. Pe urmă Perdicone cu Lisa şi părinţii ei, nespus de mulţumiţi cu toţii, făcură o nuntă ca-n poveşti şi petrecură de minune. Iar regele, pre cât se spune, îşi ţinu făgăduiala şi atâta vreme cit trăi se numi cavalerul el şi nu purtă nicicând la întreceri şi turnire alt semn şi alte culori decât acelea pe care i le trimitea Lisa.

Iată dar an ce chip se cade să se poarte un rege spre a-şi câştiga supuşii, spre > a-i îndemna la bine prin propria lui pildă şi spre a dobândi nepieritoare faimă, lucruri spre care

astăzi aproape nimeni nu mai tinde, căci domnii sânt de obicei cruzi şi asupritori.

Povestea a opta

Sofronia, crezând că se mărită cu Gisippo, se mf'fită cu Titus Quintius Falvius şi pleacd! Împreună cu el la Roma, unde soseşte şi Gisippo fără de nici un ban; crezând că e dispreţuit de Ţâluş, pentru a sfârşi cu viaţa se învinovăţeşte singur de moartea unui om. Titus îl recunoaşte şi pentru ca să-l scape ia asupra sa o-morul făptuit; văzând acestea, adevăratul ucigaş îşi dă fapta în vileag, din care pricină Octavian îi iartă pe toţi trei; la urmă Titus îşi mărită sora cu Gisippo şi îşi împarte întreaga avere cu el.

După ce Pampinea sfâşi cu povestitul şi doamnele – mai cu seamă acelea care erau ghi'beline – lăudară purtarea regelui Petru, Fiiomena, la porunca regelui, începu astfel:

— Preastrălucite doamne, cine nu ştie oare că un rege, atunci când vrea, e în stare să săvârşească cele mai măreţe fapte şi că tocmai regilor li se cere să se arate mărinimoşi? Acela deci, care putând îşi face datoria, de bună seamă bine face; dar nu trebuie să ne mirăm, prea mult 'de fapta lui şi nici să-l înălţăm în slăvi, aşa precum s-ar cuveni să facem cu un om de rând, de la care – tocmai pentru că n-are puterea unui rege -• ne-am aştepta la mai puţin. De aceea, dacă dumneavoastră slăviţi cu atâta însufleţire faptele săvârşite de regi şi vi se par frumoase, nu mă îndoiesc deloc că cele săvârşite de oamenii de rând ca noi -au să vă placă şi mai mult şi vor fi lăudate îşi mai vârtos de voi, dacă aceste fapte întrec sau se aseamănă 'măcar cu faptele regeşti; iată de ce mi-am pus în gând să vă istorisesc acum fapta măreaţă a unor tineri care erau buni prieteni.

Pe vremea când Octavian, căruia încă nu-i zicea August, cârmuia imperiul roman dimpreună cu alţi doi triumviri, trăia la Roma un nobil, Publius Quintius Fulvius, care avea un băiat pe nume Titus Quintius Fulvius, şi cum (băiatul era înzestrat cu o minte strălucită, părintele său îl trimise la Atena să înveţe filosofia şi îl dădu an grija unui nobil, pe

nume Cremente, care îi era vechi prieten. Nobilul îl găzdui pe Titus în propria lui casă, alături de un fecior de-al lui, Gisippo, după nume, şi îi trimise pe amândoi la şcoala unui filosof pe care îl chema Aristip. Tinerii, trăind tot împreună şi semănând la fire ca două picături de apă, ajunseră cu vremea să se aibă între ei ca fnaţii şi aşa de strâns se împrieteniră, încât pe urmă numaî. Moartea mai fu în stare să-i despartă. Niciunul dintre ei nu-şi 'afla linişte şi pace deicât când se afla cu celălalt. Amândoi îşi începuseră studiile deodată şi fiecare dintre ei, fiind înzestrat c-o. Minte luminată, urca cu acelaşi pas şi cu aceeaşi vrednicie culmile înalte ale filosofiei; într-acest chip băieţii trăiră trei ani încheiaţi, spre bucuria lui Cremente, care îi iufbea pe amândoi ca pe copiii lui. Dar, după aceşti trei ani, precum se întâmplă îndeobşte cu cele pământeşti, Cremente, care era bătrân, se petrecu din viaţă, lucru ce-i amărî pe ambii tineri deopotrivă, astfel încât nici rudele, nici prietenii bătrânului nu mai ştiau pe. Care din doi să-l imângâie mai mult. La vreo câteva luni după întâmplarea aceasta prietenii şi rubedeniile lui Gisippo,

Dimpreună cu Titus, începură s ă-l îndemne la însurătoare şi-i şi găsiră o tânără de toată frumuseţea, copila unor oameni de neam, tot din Atena, pe care o chema Sofronia şi care să tot fi avut ca la vreo cincisprezece ani. Or, într-o bună zi, apropiindu-se sorocul nunţii, Gisippo îl rugă pe Titus să meargă dimpreună cu el s-o vadă pe mireasă, căci n-o văzuse încă. Ajunşi la dânsa acasă, după ce se aşezară jos toţi trei, cu iată la mijloc, Titus, ca unul ce vroia să preţuiască frumuseţea miresei prietenului său, se apucă să o privească cu multă luare-aminte şi fermecat de gingăşia şi farmecele ei, în timp ce-n sinea lui o lăuda cu prisosinţă din cap până-n picioare, se îndrăgosti – fără s-arate însă – cu atâta patimă de dânsa, cum nu s-a mai îndrăgostit nicicând vreun tânăr de-o femeie. Pe urmă, după ce şezură cu fata o bucată de vreme, îşi luară rămas bun şi se întoarseră acasă.

Acolo, Titus, singur în odăiţa lui, începu să se gândească la iubită, aprinzându-se din ce în ce mai tare pe măsură ce stăruia în gândurile acestea. Iar când îşi dete seama că e îndrăgostit, după ce oftă din greu şi de nenumărate ori, îşi zise, în sinea lui: "Sărmane Titus, vai de tine şi vai de viaţa' ta! Cui ţi-ai găsit să-ţi dărui inima şi iubirea şi către ce nădăjduieşti? Oare nu ştii că pentru felul în care s-a purtat cu tine Cremente şi al săi şi pentru marea prietenie care te leagă de Gisippo ce-i logodit cu fata aceasta, s-ar cuveni s-o preacinsteşti şi s-o iubeşti ca pe-o soră? Unde te laşi târât de dragos-tea-ţi înşelătoare şi de nădejdile-ţi viclene? Deschide bine ochii minţii şi recunoaşte-te pe tine: trezeşte-ţi judecata, frânează-ţi poftele trupeşti, astâmpără-ţi dorinţele necuviincioase şi-ţi înalţă gândirea cât mai bus; înfrân-ge-ţi încă de pe acum poftele tale dezmăţate şi învin-ge-te pe tine însuţi până mai este vreme. Nu se cuvine să râvneşti la fata asta: nu-i cinstit. Şi chiar dacă ai fi şi-gutr (deşi de bună seamă nu eşti) c-ai izbuti s-ajungi la ceea ce doreşti, şi atuncea ar trebui să te opreşti la vreme, dacă ai sta să te gândeşti la datoria ta şi la ce-ţi cere prietenia. Aşadar, spune: ce-ai să iaci? Ai să-ţi înăbuşi dragostea, de vrei să faci ce se cuvinte şi ce-i de datorinţa ta".

Pe urmă însă, aducându-şi aminte de Sofronia, se răztţândea şi, blestemând tot ce spusese, zicea: "Legile dragostei sin t mult mai tari ca celelalte; ele-s în stare să zdrobească şi legile dumnezeieşti, necuim pe ale prieteniei De câte' ori nu s-a întâmplat ca tatăl să-şi iubească fiica, fratele să-şi iubească sora şi maştera feciorul? Acestea sunt nelegiuri cu mult 'mai mari decât ar fi să îndrăgeşti de pildă pe nevasta prietenului tău,] ucru întâmplat de mii de ori. Pe lingă acestea eu sunt tânăr şi tinereţea, de când lumea, e subjugată de iubire, De aceea ce-i pe placul ei cată să fie şi pe-al meu. Ţie bătrânii seama de cinste şi virtute; eu nu pot ţine seama decât" de legile iubirii. Frumuseţea Sofroniei e vrednică de dragostea oricui; şi dacă eu, care sunt tânăr, o îndrăgesc, nu poate nimeni să mă învinovăţească. Eu n-o

iubesc anume pentru că ea e a lui Gisippo; mi-ar fi la fel de dragă a oricui ar fi să fie. Vina e toată a sorţi} care i-a dat-o tocmai lui, adică prietenului meu, în loo s-o deie altcuiva; şi dacă fata se cuvine să fie îndrăgită (şi se cuvine a fi, pe drept -cuvânt, căci e frumoasă), Gisippo, aflând că eu sunt cel care o iubesc, ar trebui să fie mai mulţumit decât dacă ar iubi-o un altul". Şi de la cugetările astea, bătându-şi joc de sine însuşi, trecu apoi la altele, potrivnice celor dintâi şi tot aşa, mutându-şi mintea de la un gând la altul şi iarăşi înapoi, aşi irosi nu numai ziua cu pricina şi noaptea ei, dar încă multe alte zile, silit să zacă în pat din cauza slăbiciunii, căci îşi pierduse somnul şi pofta de mâncare.

Gisippo, care îl tot vedea îngândurat de câtva timp şi pe deasupra şi bolnav, era nespus de amărât şi, stând mereu în preajma lui, se străduia în fel şi chip să-l mângâie şi adeseori îl întreba stăruitor de pricina atâtor gânduri şi-a bolii care îl macină. Dar, fiindcă în mai multe râriduri Titus îi înşirase verzi şi uscate drept răspuns, lucru de care celălalt îşi dete curând seama, văzându-sa silit să spuie adevărul, în cele de pe urmă, cu lacrimi şi suspine, îi spuse după turn urmează:

— Gisippo, dacă zeii s-ar învoi la treaba asta, eu unu-> as fi mai bucuros să mor decât să mai îndur o viaţă ca aceasta, de stau şi mă gândesc că soarta mi-a dăruit lejul să-mi pun virtutea la încercare şi eu, spre marea mea ruşine, mă văd înfrânt de la început; mi^aştept însă pe drept cuvânt răsplata ce îmi se cuvine, 'adică moartea, ce-mi va fi de unii de ori mai dragă decât o viaţă chinuită de gândul josniciei mele, pe care – fiindcă ţie nu pot şi nici nu trebuie să-ţi tăinuiese niimic – ţi-o voi. Mărturisi, nu fără să roşesc până în albul ochilor.

Şi luând-o de la capăt, îi povesti de-a fir-a-păr pricina gândurilor lui, lupta ce se dădea în el între aceste gânduri şi cărora din ele le revenea izibânda, spunându-i că se prăpădeşte de dragă ce-i era Sofronia şi că, ştiind bine ce păcat înfăptuia printr-asta, ca să se pedepsească singur, se

hotărâse, a muri şi că nădăjduia curând să-şi vadă voia împlinită. Gisippo, auzind ce spune şi văzându-i lacrimile, rămase o vreme îngândurat, ca unul ce era şi el îndrăgostit de fată şi de farmecele ei, deşi iubirea lui era mai potolită decât a prietenului său; până la urmă însă, fără a mai sta pe gânduri, îşi zise în sinea lui că viaţa prietenului său trebuia să-i fie mult mai dragă de-cât Sofronia şi de aceea, îndemnat de lacrimile lui, se apucă şi el să plângă şi-i zise:

— Titus, dacă n-ai avea nevoie de mângâiere, te-aş dojeni că ţi-ai uitat de prietenia noastră, ţinându-ţi patima ascunsă atâta amar de vreme; chiar dacă socoteai că dragostea nu ţi-e cinstită, n-ar fi trebuit să mi-o ascunzi, căci unui prieten se cuvine să-i spui orice, rele sau bune, pentru că el, dacă ţi-e prieten cu adevărat, de cele bune se bucură cu tine, iar de cele rele încearcă să te scape; dar să lăsăm dojana de-o parte şi să ne întoarcem la lucruri mai folositoare. Eu nu mă mir că-mi îndrăgeşti cu patimă logodnica, ci dimpotrivă, ştiind-o pe ea aşa frumoasă şi ştiind ce suflet mare şi nobil zace în tine, suflet cu atât mai potrivit cu dragostea, cu cât mai plină de însuşiri frumoase este aleasa lui, m-aş fi mirat să n-o iubeşti. Dar, dacă nu greşeşti iubind-o, greşeşti cu atât mai vârtos {deşi nu vrei s^ărăţi) cânef pui vina pe soarta care mi-a hărăzăit-o mie, gândindu-te c-ai fi putut s-o îndrăgeşti fără păcat, dacă ar fi fost a altuia; ci dacă ai fi înţelept, precum erai odinioară, ţi-ai da fără îndoială seama că tocmai dimpotrivă ar trebui să-i mulţumeşti sorţii, fiindcă mi-a hărăzit-o "mie şi nu altuia. Oricare altul în locul meu, oricât de curată ţi-ar fi fost iubirea, ar fi dorit-o pe Sofronia mai degrabă pentru el decât pentru tine, lucru de care nu trebuie să te temi când este vorba despre mine, dacă mă socoteşti cu adevărat prietenul tău, aşa cum sânt şi voi rămâne; şi asta tocmai fiindcă eu, de câtă vreme suntem prieteni, am împărţit întotdeauna tot ce-am avut cu tine. Iată de ce şi de-astă dată, dac-ar fi fost ca lucrurile s-ajungă prea departe şi să nu fie altă cale, aş fi făcut ca în trecut; dar, fiindcă n-au ajuns şi fiindcă pot face astfel ca ea să fie a

ta, voi face-o negreşit; căci altfel nu ştiu, zău, cum ai putea să spui că ţii la prietena mea, dacă n-aş fi în stare să-ţi împlinesc dorinţa, mai cu seamă când ea e cinstită şi poate fi împlinită. E adevărat că Sofronia e logodnica mea, că o iubesc şi că aşteptam cu mare bucurie nunta; dar, fiindcă tu, ca unul ce eşti mai vredtoiic decât mine: râvneşti ou mult mai multă ardoare făptura ei preţioasă, fii sigur c-are să păşească la mine în odaie nu ca soţia mea., ci ca a ta. De aceea alungă întristarea şi gândurile negre, recheamă-ţi sănătatea şi voioşia din trecut şi de acu înainte aşteaptă bucuros răsplata dragostei, de care eşti mult mai vrednic decât imine.

La cuvintele lui Gisippo, Titus simţea deopotrivă şi bucurie şi ruşine; nădejdile amăgitoare cu care îl legăna Gisippo îl (bucurau, dar datoria şi dreapta judecată îl făceau să roşească, făcându-l să priceapă că ar fi fost cu atât ouai josnic din parte-i să-i primească darul, cu cât mărinimia lui se dovedea mai mare. Drept aceea, fără a se opri din plâns, îi răspunse vorbind cu mare greutate:

— Gisippo, dărnicia şi prietenia ta adevărată îmi arată limpede cum se cuvine să mă port. Ferească zeii să primesc din parte-ţi pe Sofronia, pe care ei ţi-au hărăzit-o ca unuia ce eşti mai vrednic decât mine. Dacă ei ar fi socotit că trebuia să fie a mea, nici tu, nici nimeni altul nu s-ar fi cuvenit să creadă că ţi-ar fi dat-o ţie. Bucu-ră-te dar de alegerea făcută, de darul şi hotărârea lor înţeleaptă şi lasă-mă pe mine cu lacrimile mele, pe care tot ei mi le-au dat, pentru că nu sunt vrednic de atâta fericire; ori voi. Putea să le înfrâng, spre bucuria ta, ori mă vor frânge ele şi voi scăpa de chinuri.

Gisippo îi răspunse:

— Titus, de-mi este îngăduit în numele prieteniei care ne leagă pe amândoi să te silesc a-mi face voia fără de nici o împotrivire din parte-ţi, ăsta e prilejul de care mă voi folosi; iar dacă tu n-ai să te îndupleci de bună voie să m-a; sculţi, voi face totuşi ca Sofronia să fie a ta cu sila şi cu puierea ce

se cade s-o foloseşti când este vorba de binele unui prieten. Eu ştiu cât sunt de mari puterile iubirii şi ştiu că nu o dată, ci de nenumărate ori i-au dus pe îndrăgostiţii la moarte; tu eşti aşa de aproape de ea, incit nu mai poţi da înapoi şi nu-ţi mai poţi în-frânge plânsul; dae-ai urma într-acest chip, te-ai prăpădi cu zile şi eu de bună seamă că ţi-aş călca pe urrne. Deci, chiar de nu te-aş îndrăgi din ^Iţe pricini, viaţa ta mi-e dragă, căci prin ea îmi prelungesc eu însumi viaţa. Sofronia are să fie a ta, pentru că n-ai găsi uşor alta să-ţi placă atât de mult, iar eu, căutând iubirea aiurea, voi izbuti într-acest chip să fac doi fericiţi deodată. Poate n-aş fi atât de darnic, dacă n-aş şti că prietenii sunt mult mai rari şi mult mai greu de aflat decât nevestele; dar, fiindcă ştiu c-am să-mi găsesc mult mai uşor altă nevastă decât alt prieten, vreau mai bine (nu zic s-o pierd pe ea, căci dându-ţi-o n-o pierd, ci doar o dărui unuia mai vrednic decât anine) s-o dau în grija altuia decât să pierd un prieten. Iată de ce te rog, dacă ruga mea mai are trecere la tine, să-ţi biruieşti durerea, spre mlngiierea ta şi-a mea, si, însufleţit de noi nădejdi, să te găteşti de bucuria pe care dragostea-ţi fierbinte râv-neşte s-o primească din partea fiinţei mult iubite.

Titus, deşi se ruşina să se învoiască la aceasta şi să se însoare cu Sofronia, drept care sta neînduplecat, cu sufletul împărţit între iubire pe de-o parte şi îndemnurile lui Gisippo care-i dau glas pe de-alta, într-un târziu grăi:

— Gisippo, n-aş putea să spun dacă făcând ceea ce-mi ceri şi-mi spui că-ţi face bucurie ascult de mine sau de tine; dar, fiindcă dărnicia ta întrece cu puterea ei. Întemeiata mea ruşine, voi face aşa precum mă rogi. Vreau să fii sigur însă că ştiu şi n-am să uit niciodată că dimpreună cu femeia iubită îmi dăruieşti şi viaţa. De-i cu putinţă, facă zeii să-ţi pot vădi şi eu odată, spre binele şi cinstea ta, cit sunt de bucuros de felu-n care te-ai purtat, tu, care te-arăţi mai milostiv faţă de mine decât m-'arăt eu însumi.

La care celălalt răspunse:

_ Titus, de vrem să izbutim, eu cred c-ar fi cu cale să facem după cum urmează: pre cite ştii, Sofronia, după îndelungi consfătuiri între ai ei şi-ai mei, îmi este acum logodnică şi drept aceea, de ie-aş spune că n-o mai vreau, s-ar naşte un tărăboi cumplit şi-aş mânia din ca-le-afa'ră atât pe-ai ei, cit şi pe-ai mei. Nu mi-ar păsa de treaba asta, dacă în acest chip ea ar putea să -fie a ta; mă tom însă ca nu cumva, făcând astfel, rudele ei s-o deie în grabă după altul şi astfel tu să pierzi ceea ce eu n-am dobândit. De aceea, dacă te învoieşti, cred c-ar fi bine să urmez aşa precum am. Început, s-o aduc la mine acasă adică şi să mă însor cu ea, că după aceea noi vom şti să facem astfel, incit tu ea te culci cu ea pe as-cuns ca şi cum ar fi propria ta soţie. Apoi, la vremea potrivită, ne vom da fapta în vileag si, datL o să le placă, bine, iar dacă nu, atjta râu; treaba va fi făptuită si, neavând cum s-o -mai dreagă, vor fi siliţi să se învoiască.

Lui Titus îi plăcu povaţa lui Gisippo, drept care acesta, cât ce Titus se înzdrăveni şi se învioră, îşi aduse mireasa acasă ca să-şi sărbătorească nunta; şi după ce sfârşi ospăţul, când se înnopta, femeile o asez'ară pe mireasă în patul lui Gisippo şi apoi plecară din odaie. Odaia lui Titus era alături de odaia lui Gisipp" şi intre ele se afla o uşă; drept aceea Gisippo, care se alia înăuntru şi care încă dinainte stinsese lumânările, trecu încetişor în cealaltă odaie şi-i spuse prietenului său să meargă să se culce cu nevas'a lui. Titus, văzGnd ce face, fu copleşit de ruşine şi de căinţă şi nu mai vru să meargă; dar Gisippo, care nu-l îndemnase numai din gură, ci din tot sufletul, după ce se sfădiră o vreme, îl înduplecă totuşi să meargă. După ce intră în pat, Titus cuprinse fata în braţe şi mai din joacă.

— Mai din glumă o întrebă în şoaptă dacă vroia să fie nevasta lui. Fa'. A.

— L99 crezând că e Gisippo, răspunse că da, drept care Titus îi puse în deget un inel de toată fr^ r/iuseţea, zicând'u-i:

— Eu aşijderea doresc să fiu bărbatul tău.

După care, săwârsită fiind căsătoria, Titus se desfată îndelung şi în multe rânduri cu copila, fără ca ea sau ceilalţi să-şi deie seama că se culcă cu altul în locul lui Gisippo.

Acu, pe când căsătoria Sofroniei cu Titus mergea înainte într-acest chip, se întâmplă să moară părintele lui Titus, Publius Quintius Fulvius, drept care acesta fu rugat de către ai lui, printr-o scrisoare, să se întoarcă de îndată la Roma ca să vadă de treburile casei. Titus hotărî dimpreună cu prietenul său să plece şi s-o ia şi pe Sofronia cu ei, ceea ce nu puteau să facă decât spu-nându-i fetei cum stau lucrurile. De aceea, într-o bună zi o chemară în odaia lor şi-i spuseră toată povestea, după care Titus o lămuri cum se întâmplase de se culcaseră împreună. Sofronia, după ce-i privi cu oarecare ciudă, se apucă să plângă ou hohdte şi să se vaite de înşelăciunea l "i Gisippo. Apoi, până ce n-apucară să afle şi ceilalţi din casă toată istoria asta, se duse acasă ia părinţi şi le istorisi şi lor înşelăciunea pătimită de ea, dar îşi de ei, din partea lui Gisippo, spunându-îe de asemenea că nu era nevasta lui, cum credeau ei, ci a lui Titus. Părintele Sofronieî se necăji amarnic cî" d auzi una ca asta şi se plânse dimpreună cu toţi ai lui rubedeniilor lui Gisippo de cele întâmplate, făcând un tărăboi cumplit, ide pe urma căruia se iscară între cele două familii nenumărate vorbe şi certuri nesfârşite. Gisippo era ponegrit şi de-ai lui şi de-ai Sofroniei: toţi îl urau şi-l socoteau vrednic nu numai de dojana, dar chiar şi de-o pedeapsă aspră. El însă susţinea că fapta lui era cinstită şi că rubedeniile Sofroniei ar fi trebuit să-i fie recunoscătoare pentru că o măritase cu un tânăr mai vrednic decât el. Titus pe de altă parte, care vedea şi auzea tot ce se întâmplă, era şi el miâhnit; dar ştiind că grecii au obiceiul să tune şi să fulgere cu ameninţări atâta vreme cât n-are cine le răspunde, iar după aceea se îmblânzesc pe loc ca mieluşeii şi încep să tremure de frică, se socoti că-i vremea să-i potolească cu un răspuns; şi având el suflet de roman şi înţelepciune de

atenian, adună cu multă dibăcie rubedeniile lui Gisippo, li se înfăţişă şi le vorbi precum urmează:

_ Mulţi filosofi îşi închipuie că cele săvârşite de muritori sunt notările şi prevăzute dinainte de către zei şi de aceea sunt unii care cred că cele ce se întâmplă sau se vor întâmpla sunt toate de neînlăturat, deşi pe de altă parte alţii susţin că numai cele ce-au fost înfăptuite sânt lucruri de neânlăturat. Acu, dacă cercetăm mai bine şi cu băgare de seamă părerile acestea, ne dăm seama învederat c-a ocărî un lucru pe oare nu-l vei mai desface înseamnă a vrea să te arăţi mai înţelept chiar decât zeii, care hotărăsc asupra noastră şi ne ocâr-muiese de sus cu straşnică dreptate şi fără a da greş niciodată. De aceea e lesne de înţeles cât de prostească e îngâmfarea de a-i ponegri şi cât de mare cuwine-se a fi pedeapsa acelora care cutează să facă una ca aceasta. Or dumneavoastră toţi, după credinţa mea, vă număraţi printre aceştia de care aminteam, dacă e adevărat ce aud c-aţi spus şi spuneţi încă – mânioşi cum sunteţi ea Sofronia este nevasta mea, când voi i-o dăduserăţi lui Gisippo – fără să ţineţi seama că ab eterno1 a fost scris ca ea să nu fie a lui, ci a mea, precum se adevereşte azi din cele întâmplate. Dar, fiindcă mulţi găisesc că-i foarte greu să înţelegi ceva când este vorfoa despre cele pe care zeii ni le rânduiesc în taină, presupunând că ei nu se amestecă în treburile noastre, am să mă întorc la oameni şi-am să vorbesc despre ei şi gândurile lor; făcând aceasta ansă, mă văd silit să vă vorbesc de două lucruri despre care n-am obiceiul să vorbesc şi anume: în primul rând să mă slăvesc pe mine şi în al doilea rând să-i ponegresc pe ceilalţi. Dar, fiindcă n-am de gând să mă > abat de la adevăr, fie că-i vorba despre mine, fie că-i: vorba despre alţii, şi fiindcă împrejurarea îmi cere să vorbesc, voi face-o. Voi, cu văicărerile voastre, pornite mai degrabă din furie decât din judecată, îl învinovăţiţi, îl ocăriţi şi-l blestemaţi cu vorbe grele pe

Gisippo, fiindcă mi-a dat-o de nevastă, cu judecata lui, pe cea pe care voi, cu a voastră, i-o hărăziserăţi lui.

1 Din eternitate (lat.) (n. t.).

Eu, tocmai dimpotrivă, socot că fapta lui Gisippo e vrednică de toată lauda din două pricini şi anume: întâi şi întâi fiindcă a făcut ce se cuvine a face un prieten şi apoi pentru că fapta lui s-a dovedit mai înţeleaptă deci t a fost a voastră. N-am timp să vă arăt acum ce se cuvine să facă un prieten pentru altul în virtutea legilor sfinte ale prieteniei; sunt bucuros c-am izbutit să vă amintesc de ele şi nu adaug decât atât că legăturile pe care le strânge prietenia sunt mult mai tari de-cât acelea de rubedenie sau de sânge, căci pe prieteni i-alegem noi, pe când cu rudele ne naştem. De aceea nu e de mirare dacă Gisippo a dat dovadă că ţine mult mai mult la viaţa mea – fiindcă-i sânt prieten şi astfel mă şi socotesc – decât la bunăvoinţa dumneavoastră. Să ne întoarcem însă la cea de-a doua pricină, asupra căreia se cade să stărui mai cu osebire, ca să vă fac să înţelegeţi că el a fost mai înţelept ca voi în cele ce-a făcut, dat fiind că voi nu înţelegeţi nimic din vrerea zeilor şi nu cunoaşteţi 'mai nimic din câte aduce prietenia. Spun dar că voi, cu înţelepciunea, cu sfatul şi credinţa voastră, i-aţi dat-o pe Sofronia unui tânăr filosof, adică lua Gisippo; Gisippo a dat-o şi el tot unui tânăr filosof; voi, după judecata voastră, aţi dat-o unui atenian, iar el unui roman; voi unui tânăr nobil, el altui tânăr şi mai nobil; voi unui tânăr înstărit, el unui. Mare bogătaş; voi unui tânăr care, nu doar că n-o iubeadar nici n-o cunoştea ca lumea, pe când Gisippo în schimb i-a dat-o unui tânăr care o iubea mai mult dăcât îşi iubea viaţa. Şi, ca să fiţi încredinţaţi că cele câte spun sunt drepte şi că Gisippo e mai vrednic de laudă decât voi, să ne oprim niţel asupra celor spuse şi să le cercetăm pe fiecare în parte. Că sunt şi eu ca şi Gisippo un tânăr filosof v-o dovedesc studiile mele şi înfăţişarea mea, fără a mai fi nevoie de alte mărturii. Amândoi avem aceeaşi vârstă şi am urcat cu acelaşi pas treptele învăţăturii. E adevărat că el e atenian, iar eu

roman. Dar dacă-i vorba despre faima cetăţilor în care ani văzut lumina zilei, voi spune că cetatea mea e liberă, pe când a lui e o cetate tributară; cetatea 'mea este stăpână peste întreaga lume, pe când a lui este supusă tocmai cetăţii mele; a mea e leagăn de imperiu şi e vestită în toată lumea prin fiapltele'-i de arme şi cărturarii ei, pe când a lui nu străluceşte decât prin cărturari. Şi apoi, pe lângă asta, deşi aicea, pentru voi, eu nu sunt altceva decât un biet şcolar, cu toate acestea, zic, nu m-am născut din pleava1 poporului roman. La Roma, atât casele mele, cit şi aşezările obşteşti sunt pline de statuistrăvechi care înfăţişează pe înaintaşii mei şi în cronicile noastre sunt pomenite la tot pasul iztbânzile pe care Quinţii le-au do-bândit în Capitoliu. Renumele familiei noastre n-a putrezit de bătrâneţe, ci-i mai înfloritor astăzi ca niciodată înainte. Despre bogăţiile mele mi-e şi ruşine să vorbesc, căci nu pot nici o clipă să uit că sărăcia răbdată cu cinste e moştenirea cea mai de preţ şi cea mai sfântă a nobililor romani; dar, fiindcă plebea îndeobşte nu-i de părerea asta şi fiindcă ea nu preţuieşte decât comorile lumeşti, am să vă spun că sunt bogat nu fiindcă aş fi râvnit la bani şi avuţii, ci numai fiindcă soarta mi s-a vădit prielnică. Ştiu cât de mult aţi vrut şi cât de drag v-a fost s-aveţi aicea, la Atena, o rudă în Gisippo; dar nu văd pentru ce nu v-ar fi tot atât de drag s-aveţi şi în mine o rudă, la Roma, mai ales dacă veţi ţine seama că veţi găsi în mine, acolo, o gazdă minunată şl un protector puternic, de mare ajutor şi care, atât în treburile voastre, cât şi în cele obşteşti, se va grăbi întotdeauna să vie în ajutorul vostru. Cine ar putea deci -dând deoparte orice psrnire pătimaşă şi judecind pe drept – să laude hotărârea voastră mai mult decât pe-a lui Gisippo? De bună seamă nimeni. Sofronia e bine măritată cu Titus Quintius Fulvius, tânăr de neam, bogat şi nobil cetăţean al Romei, care mai este pe deasupra şi prieten cu Gisippo; iată de ce acela care câr-teste sau se plânge de cele întâmplate greşeşte, fără a şti nici el măcar ce face. Vor fi poate şi dintr-aceia care vor spune că

Sofronia se plânge nu de faptul că e nevasta lui Titus, ci de felul în care a ajuns să-i fie nevastă, pe ascuns şi pe furate adică, fără să ştie nimeni nimic de toate acestea, nici prietenii, nici rudele, împrejurarea nu e nouă şi n-are în ea nimic ciudat. Dacă ne minunăm de asta, oe-am mai putea să spunem oare despre fetele ce şi-au ales bărbaţii împotriva voinţei alor lor? Sau despre acelea ce-au fugit cu ei şi-au fost întâi ibovnice şi abia apoi soţii? Sau despre acelea ce şi-au dat căsătoria în vileag de abia la nouă luni, prin naşteri, nu prin grai, silindu-i pe ai lor să se învoiască de nevoie? Nrmic din toate acestea nu i s-au întâmplat Sofroniei; dimpotrivă; ea a fost dată de către Gisippo lui Titus drept soţie cu bună rânduială, în chip cinstit şi-n mare taină. Se vor afla alţii să spună c-a măritat-o unul ce n-arvea precădere. Acestea sunt văicăreli prosteşti, fără temei şi vrednice de slăbiciunea femeiască. Nu-i pentru prima oară că soarta foloseşte căi noi şi noi unelte pentru a-şi atinge ţelul. Ce-mi pasă mie dacă acela ce mă slujeşte la nevoie – aşa precum îl taie capul, pe ascuns sau pe văzute – nu-i filosof, ci un biet cârpaci? Dacă a făcut o treabă bună, nu-mi pasă, fie cine o fi, eu unul îi mulţumesc. Dar dacă în schimb nu s-a vădit dibaci an ceeea ce-a făcut, de altă dată mă feresc să-i mai încredinţez vreo treabă. Dacă Gisippo a măritat-o bine pe Sofronia, so-cot că-i o prostie cu totul de prisos să vii şi să te plângi acum de felul' în care a măritat-o. Dacă n-aveţi încredere în el, feriţi-vă ca altă dată să nu mai facă ce-a făcut şi de astă dată mulţumiţi-i. Trebuie să ştiţi totuşi că eu n~am încercat nici prin momeli şi nici prin vicleşuguri să întinez cinstea şi fai'ma sângelui vostru prin Sofronia. Chiar dacă am luat-o de nevastă pe ascuns, nu i-am răpit ca furul fecioria şi nici n-am vrut s-o necinstesc ca un vrăjmaş ce nu primeşte a se înrudi cu voi, şi am luat-o, îndrăgostit fiind cu patimă de dânsa şi de meritele ei, ştiind bine că dacă ar fi fost s-o cer cu tot tipicul – de teamă c-am s-o duc la Roma – nu mi-aţi fi dat-o niciodată, căci prea vă este dragă ca să vă despărţiţi de dânsa. Am luat-o deci pe

ascuns şi i-am îndemnat pe Gisippo să se învoiască în numele meu la cununia aceasta pe care el nu şi-o dorea. Pe urmă însă, deşi fata îmi era nespus de dragă, i-am căutat îmbrăţişările ca soţ, nu ca ibovnic şi nu m-am apropiat de ea, precum v-o poate 'mărturisi ea însăşi, decât după ce-am întrebat-o dacă mă vrea de soţ, la care ea mi-a răspuns "da", şi după ce i-am pus în deget inelul cununiei. De aceea, dacă i se pare cumva că am înşe-lat-o, nu eu sunt vinovatul, ci ea, care a uitat să mă întrebe cine sânt. Iată dar care-i răul, care-i păcatul şi greşeala pe care am săvârşit-o Gisippo ca prieten şi eu ca îndrăgostit, păcat şi rău prin care Sofronia a fost dată pe ascuns lui Titus Quintius şi pentru atâta lucru voi tăbărâţi asupra lui, îl ocăriţi şi îi întindeţi capcane la tot pasul. Ce-aţi putea face oare mai mult decât atât, dacă ar fi dat-o unui om de rând, unui nemernic sau unui sclav de-al vostru? Ce temniţă, ce lanţuri, ce chinuri v-ar părea că-s vrednice de fapta lui? Dar sa lăsăm deoparte acestea. Iată, a venit şi clipa • -• la care nu mă aşteptam aşa curând, mărturisesc – ca tatăl meu să moară şi eu să fiu silit să mă reîntorc la Roma; de aceea, vrând s-o iau cu mine pe Sofronia, v-am spus întregul adevăr, pe care poate altminteri vi l-aş fi ascuns; acu, de sunteţi oameni cu scaun la cap şi judecată, veţi trece uşor peste plecarea ei de aici, căci de-aş fi vrut să vă înşel sau să vă fac de ocară, puteam să plec de unul singur şi să vjo las batjccurită; ferească zeii însă ca într-un suflet de roman să încapă atâta josnicie. Sofronia este a mea atât prin voia zeilor şi prin puterea legilor, cât şi prin marea înţelepciune a prietenului meu Gisippo şi prin destoinicia mea, lucru pe care voi – ţinându-vă mai înţelepţi deeit toţi ceilalţi 'muritori şi chiar şi de'cit 'zeii – îl osmdiţi dobitoceşte în două chipuri care îmi sânt la fel de neplăcute, în primul rând luându-mi nevasta, asupra căreia nu mai aveţi nici un drept fără de încuviinţarea mea, şi în al doilea rând purtându-vă cu bietul Gisippo – căruia îi sunteţi pe cuvânt îndatoraţi – cum te porţi cu un duşman. Nu vreau să stărui însă asupra acestui

lucru şi nici să vă arăt cât de prosteşte vă purtaţi, ci socotindu-vă drept prieteni vin şi vă sfătuiesc să lăsaţi deoparte ura şi supărarea voastră şi să-mi înapoiaţi nevasta, astfel în'cât să pot pleca cu inima împăcată şi să mă socotesc de-a pururea al vostru, ca rudă şi ca prieten. Fiţi însă încredinţaţi că dacă aveţi de gând să vă purtaţi altminteri, fie că vreţi sau nu vreţi să încuviinţaţi ce s-a făcut, eu am să-l iau cu mine la Roma pe Gisippo şi, o dată ajuns acolo, o voi avea şi pe aceea care-i a mea de drept, cu toată împotrivirea voastră; iar de acolo, jurându-vă război pe' viaţă, am să vă fac să înţelegeţi, pe pielea voastră chiar, de ce-i în stare un roman cuprins de ciudă şi rmnie.

După ce le vorbi astfel, Titus, cu faţa încruntatăf se ridică în picioare, îl luă de mină pe Gisippo şi, fără să-i mai pese de cei care se aflau în templu, ieşi ameninţând din cap. Cei ce rămaseră înăuntru, în pajrte atraşi de gândul de-a se înrudi cu Titus şi de-a avea în el un prieten, în parte îngroziţi de ultimele lui cuvinte, se sfătuiră între ei c-ar fi mai bine, totuşi, să aibă o rudă în Titus – de vreme ce Gisippo se învoise la aceasta – decât să-l piardă pe Gisippo, făeându-şi în acelaşi timp din Titus un duşman. Se luară deci pe urma iui şi-i spuseră că se învolesc s-o ieie pe Sofronia şi-ar fi prea bucuroşi să aibă în el o rudă şi în Gisippo un prieten bun; drept care, după -ce dintâi se veseliră împreună ca nişte rude adevărate, la urmă îşi luară rămas bun şi-o înapoiară pe Sofronia. Fata, înţeleaptă cum; era, silită fiind de împrejurări, îi dărui lui Titus iubirea ce-o nutrise în trecut pentru Gisippo şi plecă dimpreună cu el la Roma, unde fu primită cu mare cinste de către ai lui.

Nu după multă vreme Gisippo, care rămăsese la Atena şi care îndura acolo dispreţul tuturor, din pricina unor zavistii ce se iseaseră în oraş, fu izgonit de toţi ai lui si, aşa sărac şi necăjit cum se afla a 'fi, fir osândit la surghiun veşnic. Aflându-se într-aceasta stare si, din sărac ce era, 'ajuns de-a dreptul cerşetor, Gisippo se trudi, sărmanul, să ajungă pân' la Roma şi să încerce dacă Titus îşi amintea de el. Şi după

ce ajunse acolo, aflând că e în viaţă, că-i îndrăgit de toţi şi că la el acasă domneşte bunăstarea, se puse în faţa porţii, lui şi prinse a-l aştepta, nădăjduind că Titus avea să-l recunoască, căci el n-avea îndrăzneala, în halul în care se afla, să-şi agrăiască prietenul, însă, deşi se strădui să facă astfel încât să-l vază, Titus trecu pe lângă el fără să-l recunoască. Gisippo îşi închipui atunci că se preface a nu-l cunoaşte şi că-l dispreţuieşte, drept care, amintindu-şi de cele dte săvârşise de dragul lui odinioară, plecă mânios şi înciudat, cu deznădejdea în suflet. Cum într-acestea se înnoptase, flămând şi fără nici un ban, dorindu-şi moartea mai presus deci t orice pe lume, Gisippo, bietul, nemaiştiind nici el unde să meargă, ai unse pe un maidan sălbatic şi pustiu, unde zărind un fel de groapă se adăposti în ea, ca sănşi petreacă noaptea acolo; şi după ce se întinse, aşa în zdrenţe cum era, pe jos, învins de atâtea lacrimi, până la urmă adormi. Către dimineaţă doi hoţi, care peste noapte fuseseră la jefuit, se ascunseră cu prada lor tocmai în groapa aceea şi, ajungând la încăierare, unul din ei – pesemne mai zdravăn decât celălalt – • îşi omorî tovarăşul şi apoi o luă la sănătoasa. Lui Gisippo, care auzise şi văzuse tot, i se păru că află prin întâmplarea aceasta o cale spre moartea mult râvnită, fără să fie nevoit să-şi curme singur viaţa; de aceea nu plecă din groapă până ce nu se arătară ostaşii stăpânirii, care auziseră de omor şi care, înfuriaţi, îl luară pe Gisippo şi-l duseră legat în faţa judecăţii. Acolo, cercetat fiind, mărturisi că el îl omorâse pe tâlhar şi că pe urmă n -avusese răgaz să fugă de acolo. Văzând aşa pretorul, Marcus Varro după nume, îl osândi la moarte pe cruce, după obiceiul vremii.

Acu, tocmai în ziua ceea, ce întâmplă ca Titus să vie la pretură si, dând cu ochii de osândit şi aflând şi pricina osândei, îl recunoscu îndată pe Gisippo şi se miră nespus de mult de soarta lui haină şi de întâm-plarea care îl adusese acolo. De aceea, vrând cu orice preţ să-i vină într-ajutor, cum nu găsea alt mijloc pentru scăparea lui decât să se

învinovăţească pe sine de omorul cela, se înfăţişă degrabă pretorului, stri-gând:

— Marcus Varro, cheamă-l iute pe bietul osândit, căci nu e vinovat. Eu, care-s ucigaşul celui găsit azi dimineaţă de slujitorii tăi, i-am mâniat de-ajuns pe zei (aşa că nu mai vreau să-i mânii şi prin moartea unai biet nevinovat.

Varro se miră de cele auzite şi-i păru rău că tot pre-iflase întâmplarea, dar fiindcă cinstea nu-l lăsa să facă altminteri decum porunceau legile, îl chemă înapoi pe Gisippo şi-i zise de faţă cu Titus: ai putut să faci atare nebunie, încât, fără să i supus la chinuri, să vii să mărturiseşti o vină care snu-i a ta, când cunoştea! Prea bine eă-ţi este viaţa în joc? Ziceai că tu l-ai omorât pe omul acela azi-noapte şi acu bărbatul ăsta zice că el l-a omorât.

Gisippo îl recunoscu numaidecât pe Titus şi pricepu că spusese aşa numai pentru a-l scăpa pe el, căci se simţea îndatorat să-i răsplătească binele pe care i-l făcuse odată. De aceea, înduioşat până la lacrimi, zise:

— Varro, eu l-am omorât şi mila ce-mi arată Titus nul mă mai poate ajuta.

Titus pe de altă parte zicea şi el:

— Pretore, pre câte vezi omu-i străin şi-a fost găsit fără de arme alăturea de mort; vezi bine dar că numai foamea şi sărăcia îl împing să-şi caute singur moartea. De aceea lui dă-i drumul şi osândeşte-mă pe mine, care sunt vrednic de pedeapsă.

Varro se miră de atâta stăruinţă şi, bănuind că nu-i niciunul dintr-înşii vinovat, se şi gândea cam cum să facă spre a-i slobozi pe amândoi, când i se înfăţişă un tânăr, pe nume Publius Ambustus, un ticălos fără pereche şi un tâlhar ştiut de toţi, care era făptaşul omorului din noaptea aceea. Tâlharul, ştiind că cei doi tineri care se învinovăţeau de omor erau nevinovaţi, se înduioşa aşa de tare, încât, răzbit de mila lor, păşi în faţa lui Varro şi-i zise:

— Ju'de, fapta mea mă împinge să pun capăt pricineî dinte-e aceşti doi şi nu ştiu, zău, ce zeu mă îndeamnă să-mi

mărturisesc păcatul. Află că tinerii aceştia nu-s vinovaţi de fapta pe care spun e-au săvârşit-o; eu l-am omorât pe omul acela, astăzi, în zorii zilei şi pe nefericitul ăsta, care-i aici de faţă, l-am văzut eu cu ochii mei dormind acolo în groapă, în timp ce împărţeam cu celălalt – pe care apoi l-am omorât – prada furată peste noapte. Pe Titus nu mai trebuie să-l dezvinovăţesc: toţi îl cunosc şi ştiu că n-ar fi în stare niciodată să facă aşa • ceva. De aceea dă-le drumul şi osândeşte-mă pe mine, aşa precum grăieşte legea.

Octavian, aflând şi dânsul întâmplarea, porunci să-i fie înfăţişaţi cei trei împricinaţi şi vrând să afle de ce dorea fieştecare să fie osânditul, tinerii îi mărturisiră. Octavian îi slobozi pe primii doi ca fiind nevinovaţi şi <de hatârul lor îl slobozi şi pe al treilea.

Titus îl luă cu sine pe Gisippo si, după ce-l mustră pentru că se arătase sfios şi neîncrezător, îi dovedi cu prisosinţă iubirea lui de prieten şi bucuria lui, iar apoi îl duse acasă, unde Sofronia îl primi ca pe un frate bun, plângând de înduioşare. Pe urmă, după ce Titus îl mân-gâie de cele pătimite şi-l îmbracă cum se cuvine din cap până-n picioare, readucându-l iar la rangul ce i se cuvenea de drept, îşi împărţi pe jumătate averea cu Gisippo şi pe urmă îl însura c-o soră de-a lui, o tânără pe nume Fulvia, şi-i zise:

— Acuma, prietene, alegeţi singur ce-ţi convine: ori te întorci iar la Atena cu toate câte ţi le-am dat, ori, dacă nu, rămâi aici, alăturea de mine.

Gisippo, atât din pricina surghiunului ce-l izgonea pe viaţă din Atena, câtt şi din pricina iubirii pe care i-o purta lui Titus, se hotărî să stea pe loc. Şi rămânând la Roma alăturea de Fulvia, trăiră în aceeaşi casă cu Titus şi Sofronia lui ani mulţi şi fericiţi pecetluindu-şi zi de zi tot mai mult prietenia.

Sfânt lucru, dar, e prietenia şi vrednic nu numai de cinste, ci şi de veşnică slăvire; căci ea e mama cinstei şi-a dărniciei fără margini, e soră cu recunoştinţa şi mila creştinească, vrăjmaşă juruită a 'urei şi-a zgârceniei şi-i gata orişicând,

fără s-aştepte rugăminţi, să facă pentru altul ceea ce aşteaptă să facă şi acela pentru dânsa. Azi binefacerile ei arareori şi-arata faţa, din pricina şi spre ruşinea prea ticăloasei lăcomii a firii omeneşti, care slu-jindu-se mereu şi fără preget doar pe sine, a surghiu-nit-o pe vecie de pe meleagurile noastre. Ce (dragoste, ce bogăţie, ce legături de rubedenie ar fi avut puterea, de-a înduioşa în aşa măsură inima lui Gisippo, încât să-l facă a-şi dărui lui Titus propria lui iubită, frumoasă şi de neam? Desigur numai prietenia. Ce alte legi, dacă nu legile prieteniei, ee temeri sau ameninţări ar fi putut ssf stăpânească braţele lui Gisippo, oprindu-l de-a îmbrăţişa copila îndrăgită – ce poate uneori îl îmbia chiar ea la asta – - locuri singuratice, ascunse de vederea lumii sau chiar în propriu-i pat? Ce ranguri, ce câştiguri şi ce răsplată oare l-ar fi putut îndupleca, de dragul unui prieten, să-şi piardă propriile lui rude şi pe acelea ale So-fronei, să nu ia în seamă vorbele şi cârcotelile mulţimii.

— Decameronul voi. III – cd. 80 batjocura şi hula ei, dacă nu tocmai prietenia? Şi pe de altă parte cine alta decât ea l-ar fi înduplecat pe Titus – care putea să se prefacă a nu vedea nimic – să se az-vârle în gheara morţii doar ca să-l scape pe Gisippo care o căuta cu dinadinsul? Cine l-ar fi făcut să se arate atât de darnic, încât fără precupeţire să-şi înjumătăţească averea, dându-i o parte lui Gisippo căruia soarta i-o răpise, dacă nu aceeaşi prietenie? Cine dacă nu ea l-a pus să-şi dea surioara, fără de preget, lui Gisippo, deşi îl ştia sărac lipit şi ajuns ca vai de el? Dorească-şi oamenii, aşadar, fraţi cu nemiluita, puzderie de copii şi rude cu duiumul şi folosească-se de bani ca să-şi sporească slujitorii, fără să ia aminte că fiecare din aceştia îşi teme numai pielea lui şi-şi face mult mai multe griji pentru te miri ce fleac decât pentru primejdiile ce-i ameninţă pe ai lor, fie părinţi, fraţi sau stăpâni, în vreme ce cu prietenii se întâmplă tocmai dimpotrivă.

Povestea a noua

Messer Torello îl preacinsteşte în casa lui pe Saladin, care se deghizase în haine de neguţător, apoi pleacă în cruciadă, lăsând vorbă nevestei sale, că dacă nu se întoarce peste un an de zile, să se mărite a doua oară. In luptă cade ostatec şi jiind şoimar vestit e dus în faţa sultanului. Saladin îl recunoaşte, îi spune cine este el şi-l preacinsteşte ca pe un prieten. Messer Torello se îmbolnăveşte şi într-o noapte e dus prin vrăji acasă la Pavia; acolo ia parte la nunta nevestei lui, dar, fiind recunoscut de dânsa, se întorc amândoi la casa lor.

Filomena isprăvise de povestit şi dărnicia fără margini pe care o dovedise Titus fusese lăudată de toţi deopotrivă, când regele, lăsându-l pe Dioneo la urmă, prinse a vorbi precum urmează:

— Fermecătoare doamne, fără îndoială Filomena are dreptate întru totul în cele spuse adineauri cu privire la prietenie şi la sfârşit s-a plâns pe drept cuvânt că cei; de astăzi nu ştiu s-o preţuiaseă. De aceea, dacă noi', ne-am fi adunat aici spre a îndrepta greşelile şi lipsurile omeneşti sau barem pentru a le înfiera, aş stărui şi eu. Mai mult asupra lor; dar, fiindcă ţelul nostru e altul, vreau să vă povestesc acum – e o istorioară niţeluş mai lungă, poate, dar plăcută – cât de mărinimos s-a dovedit odată sultanul Saladin, pentru ca din povestea mesi.

— Dacă noi nu suntem în stare, din pricina viciilor noastre, să dobândim o prietenie – să învăţăm măcar a ne găsi o bucurie în preacinstirea celorlalţi, nădăjduind, dreaptă răsplată.

Se zice că pe vremea împăratului Frederic intimi, creştinii ar fi pornit cu mic cu mare o cruciadă pentru. A pune stăpânire pe locurile sfinte. Or, Saladin, domn. Foarte vrednic, care pe vremea aceea era sultan al Ba-bilonei, prinzând din timp de veste, se hotărî să vază el însuşi pregătirile pe care le făceau creştinii pentru cruciada aceasta, pentru a putea în acest chip să se apere mai bine. Punându-şi rânduială, dar, în treburile împărăteşti, se

prefăcu a pleca într-un pelerinaj şi, luând cu, sine doi dintre cei mai înţelepţi şi mai de seamă sfetnici ai lui, cât şi trei slugi, porni la drum înveşmântat în haine' de neguţător. După ce colindă astfel multe ţinuturi creştineşti, dorind să treacă munţii şi călătorind prin Lom-bardia, i se întâmplă într-o seară, în timp ce bătea drumul de la Milano la Pavia, să se întâlnească cu un nobil pe care îl chema messer Torello d'Istria, de felul lui din Pavia, şi care, însoţit de slujitorii săi, de şoimi şi câini de-vânătoare, mergea pentru un răstimp la o moşie de-a sa, aşezată pe lingă Tessine. Cât ce văzu drumeţii, messer Torello îşi închipui că sunt străini şi nobili şi vru să-: preacinstească. De aceea, când sultanul îl înltrebă pe-unul din slujitorii săi cât mai aveau pân' la Pavia şi dacă ar fi ajuns la timp pentru a putea intra în oraş, messer Torello îi răspunse în locul slujitorului, zicând:

— Domnilor, nu puteţi ajunge la timp pentru a intra în oraş.

— Atunci, grăi sultanul, fii bun şi ne arată unde am putea trage la noapte, căci noi suntem străini de locurile acestea.

Messer Torello răspunse:

— Cu multă bucurie: chiar adineauri aveam de gând să trimit o slugă prin apropiere de Pavia pentru niscaiva treburi; am s-o trimit cu dumneavoastră şi-o să vă ducă într-un loc unde veţi fi bine primiţi.

Şi zicând astfel, se apropie de cea mai bună şi credincioasă slugă a lui, îi porunci ce avea să facă şi o trimise cu străinii. Apoi porni degrabă către moşia sa şi acolo porunci să i se pregătească o cină îmbelşugată şi să se aşeze mesele afară în grădină, iar după ce făcu acestea, se aşează în pragul porţii ca să-şi aştepte musafirii. Slujitorul, vorbind de una şi de alta cu nobilii străini, îi abătu din drum şi-i duse, fără ca dânşii să-şi dea seama, drept la moşia stăpânului său. Oât ce-i văzu venind, messer Torello le ieşi grabnic în cale şi le spuse râzând:

— Domnilor, fiţi bineveniţi!

Sultanul, om isteţ, îşi dete seama că seniorul nu se încrezuse în ei şi se temuse ca nu cumva să nu-i primească găzduirea, dacă i-ar fi poftit pe loc; de aceea, ca să nu-şi răpească plăcerea de-a petrece o seară împreună, îi adusese în casa lui, slujindu-se de un şiretlic. Răspunse dar 'Cuvintelor de bun venit şi apoi îi zise:

— Messer, dacă s-ar cădea ca omul să se plângă de curtenia celorlalţi, noi am avea la ce ne plânge ele dumneata, care, pe lângă faptul că ne-ai întors din drum, ne şi sileşti să primim din pante-ţi cinstea ce ne faci, deşi nu ne-am învrednicit de ea decât printr-un salut.

Cavalerul, care era om înţelept şi mare meşter la cu-vânt, răspunse:

— Domnilor, ceea ce fac e o nimica toată faţă de prea-cinstirea de care sânrteţi vrednici, pre câte socot eu după înfăţişarea dumneavoastră, dar, credeţi-mă, nicăieri pe aproape de Pavia n-aţi fi putut fi găzduiţi aşa cum se cuvine. De aceea nu vă pară rău c-aţi ocolit oleacă drumul spre a vă simţi mai bine.

Între acestea slujitorii, care se adunaseră împrejurul oaspeţilor, le luară caii de îndată ce descălecară şi se îngrijiră de ei. Messer Torello îi duse apoi pe cei trei nobili în odăile anume pregătite pentru dânşii, unde îi puse să se descalţe şi-i răcori cu vinuri reci, după care rămase cu ei de vorbă până la ceasul cinei. Saladin cu tovarăşii îşi slujitorii săi ştiau cu toţii latineşte, drept care pricepeau ce se vorbea în jurul lor şi ei la rândul lor erau de-asijderi pricepuţi; cu toţii socotiră că gazda lor, messer Torello, era cel mai plăcut bărbat, cel mai curtenitor şi cel mai meşter la cuvânt din câţi văzuseră pe lume. Pe de altă parte lui messer Torello i se părea că oaspeţii sunt oameni străluciţi şi mult mai vrednici de cinstire decât îşi închipuise el şi îi părea rău în sinea lui că nu putea să-i omenească cu un ospăţ mai falnic şi cu tovarăşi mai numeroşi; de aceea se gândi că a doua zi de dimineaţă să-i despăgubească de acest neajuns si, după ce-i spuse unui slujitor de-al său ce

avea de gând -să facă, îl trimise la Pavia – oraş care era aproape şi care niciodată nu-şi ţinea porţile închise – la nevasta lui, femeie foarte înţeleaptă şi tare inimoasă. Pe urmă îşi duse musafirii în grădină şi îi rugă foarte curtenitor să-i spună cine erau ei; la care Saladin răspunse:

— Suntem neguţători din Cipru şi mergem la Paris • cu treburi de-ale noastre.

Atunci messer Torello zise:

— Unde n-ar da Dumnezeu să se nască şi în ţara noastră nobili atât de vrednici, pe cât sunt negustorii în Cipru.

Şi tot vorbind astfel de una şi de alta ajunseră şi ceasul cinei, drept oare gazda îi pofti, de vor, să stea la mese; şi acolo, ţinând seama că cina nu fusese din vreme pregătită, ci doar atunci la repezeală, fură slujiţi frumos şi în bună râiduială. După ce isprăviră masa, nu mai şezură malta vreme, căci gazda, dându-şi seama că oaspeţii sunt obosiţi, îi duse să se odihnească în nişte paturi minunate şi apoi, nu după multă vreme, se duse şi el la culcare.

Slujitorul trimis la Pavia îşi împlini porunca întocmai; drept care doamna lui Torello, după ce porunci degrabă să cheme o mulţime de prieteni şi de slujitori de-ai lui messer Torello, se îngriji ca o regină, nu ca o simplă femeie, de toate cele trebuincioase ospăţului cel falnic şi la lumina torţelor pofti la el o mare parte din cei mai nobili cetăţeni ai Paviei, pe urmă scoase din dulapuri tot soiul de albituri şi de mătăsuri scumpe şi rândui cu socoteală tot ceea ce bărbatul ei îi poruncise a pregăti. A doua zi de dimineaţă după ce musafirii se sculară din somn, messer Torello-puse să-i aducă şoimii şi apoi porni cu ei călare către un. Râu din apropiere unde le arătă cum zboară şoimii lui. Sultanul, însă îl rugă să-i deie un însoţitor care să-l ducă la Pavia, la cel mai bun han din oraş şi atunci messer Torello îi zise:

— Am să vă duc chiar eu, căci am de lucru prin oraş.

Străinii îl crezură şi porniră mulţumiţi la drum cu dânsul dimpreună. Către zece ceasuri, după ce ajunseră în oraş, messer Torello, în loc să-i ducă la cel mai mare han, precum

îşi închipuiau străinii, îi duse drept la el acasă, unde se adunaseră spre a-i preacinsti pe oaspeţi, cincizeci din cei mai străluciţi şi mai de vază cetăţeni, care îi înconjurară îndată, sărind la frâie şi la scări. Sultanul cu ai săi, văzând acestea, pricepură ce înseamnă treaba asta îşi ziseră:

— Messer Torello, noi îţi cerusem altceva; domnia-ta ai făcult aseară chiar şi prea mult de dragul nostru, mai mult decât am fi vrut noi, astfel încât puteai acum ou inima împăcată să ne laşi să ne vedem de drum., Messer Torello le răspunse:

— Domnilor, pentru cele câte vi s-au făcut aseară eu îi rămân îndatorat mai degrabă sorţii decât dumneavoastră, căci ea v-a prins la drum, silindu-vă să trageţi în prea umila-mi casă; dar pentru cele câte vi se vor face azi dimineaţă eu vă rămân îndatorat chiar dumneavoastră înşivă şi dimpreună cu mine toţi nobilii aceştia care vă stau în preajmă; de socotiţi că e frumos să nu le faceţi cinstea de-a sta cu ei îa masă, eu n-am nimic de spus, puteţi s-o faceţi şi pe asta.

Sultanul cu ai lui se dădură bătuţi şi după ce des-călecară fură primiţi şi duşi de nobili cu multă bucurie în camerele lor, care fuseseră din vreme şi mândru pregătite anume pentru dânşii, iar după ce se dezbrăcară de hainele de drum şi se mai răcoriră oleacă, fură duşi în sala de ospeţe, care era împodobită sărbătoreşte. Acolo se spălară pe mâini şi după aceea, fiind aşezaţi la mese ou mare cinste şi alai, fură slujiţi cu multe şi minunate soiuri de vinuri şi bucate, aşa de bine şi frumos, că nici chiar împăratului, dac-ar fi fost la masă, nu i s-ar fi putut vădi mai multă şi mai mare cinste. Şi deşi Sala-din cu ai iui erau domni mari şi prinţi de vază, deprinşi cu atare lucruri, cu toate acestea se'mirară de cele ce văzură şi le aflară minunate, cu atât mai mult cu cit ştiau că gazda e doar un orăşean şi nicidecum un prinţ ca ei.

După ce sfârşiră ospăţul şi fură strânse mesele, vorbiră o bucată de una şi de alta şi apoi, fiind foarte cald afară, cu

învoirea gazdei, nobilii lui Pavia plecară să se odihnească, iar cavalerul, rămas singur cu oaspeţii, îi duse într-o odaie alăturată, unde dădu porunca s-o cheme pe vrednica-i nevastă, pentru ca nici un lucru din câte îi erau lui dragi să nu rămâie nevăzute de musafirii săi. Doamna, frumoasă şi voinică la trup, învesmântată cu straie scumpe şi podoabe, se înfăţişă străinilor între cei doi copii ai ei care păreau doi îngeraşi şi-i salută curtenitor. Dânşii, de îndată ce-o văzură, se ridicară în picioare şi-o întâmpinară cu plecăciuni, după care, aşe-zând-o la mijloc între ei, se bucurară foarte de aşa mân-dreţe de nevastă şi de copii. Şi în timp ce stau aşa şi povesteau fel de fel – cum într-acestea gazda se îndepărtase o clipă – femeia îi. Întrebă cu dulce glas unde mergeau şi din ce părţi erau; străinii îi răspunseră la fel ca Iui messer Torello şi atuncea doamna bucuroasă grăi:

— Aşadar, n-am dat greş cu socoteala-mi muierească şi ca atare v-aş ruga să faceţi bunătate să nu nesocotiţi şi să primiţi din parte-mi acel mic dar pe care voi pune să-l aducă aicea; ţinând seama de faptul că noi, femeile, nu dăruim decât lucruri mici, precum ne e şi inima, vă rog să vă gândiţi, primindu-i, nu atât la preţul lui, cât mai ales la faptul că v-a fost dat din inimă.

Şi 'poruncind să i se aducă câte două rânduri de straie pentru fiecare – dar nu din cele obişnuite de orăşeni sau negustori, ci straie de seniori – unele căptuşite cu mătase şi altele cu jder, trei veste de brocat, precum şi trei perechi de pantaloni, grăi

— Luaţi hainele acestea; şi pe bărbatul meu l-am înnoit cu un rând de straie aidoma cu astea; cât despre celelalte lucruri, ţinând seama de împrejurarea că aţi umblat atâta cale şi mai aveţi încă pe atâta, cât şi de făptui că sunteţi departe de nevestele dumneavoastră şi că negustorii sunt oameni gingaşi şi curaţi, au să vă prindă, bine, chiar dacă nu-s de preţ.

Străinii se mirară foarte ţi îşi dădură seama că me-sser Torello nu vroia să scape nici un prilej cle-a se vădi

curtenitor din cale-afară; ba mai văzând şi strălucirea veşmintelor aduse, care nu erau de negustor, le fu şi frică nu cumva să-i fi recunoscut; în cele din urmă însă., unul dintre ei îi zise doamnei:

— Aceste daruri, doamnă, sunt lucruri minunate şi nu ne-ar fi uşor să le primim din parte-ţi, dacă domnia-ta nu ne-ai sili s-o facem cu rugăminţi cărora noi nu ne putem împotrivi.

Intre acestea, întorcându-se messer Torello, doamna îşi luă rămas bun de la oaspeţi şi plecă, îngrijindu-se ca ş'i slujitorii lor să primească daruri potrivite cu starea lor.

Messer Torello îi rugă cu multă stăruinţă pe negustori să rămână în casa lui până a doua zi; drept care"după ce dormiră de după-amiază, se sculară şi, după ce se îmbrăcară, porniră călări prin oraş, însoţiţi de messer Torello; iar când veni şi ceasul cinei se ospătară îmbelşugat, alături de-o mulţime de musafiri de vază. Apoi, când se făcu şi vremea de culcare, se duseră să se odihnească şi în zori de zi, sculându-se din somn, afară. În, locul roibilor trudiţi de drum trei cai de toată frumuseţea şi aşijderea şi pentru slugi alţi cai puternici şi odihniţL Văzând acestea Saladin se întoarse către ai lui şi zise:

— Mă jur pe Dumnezeul meu că n-a mai fost nici-când pe lume om mai desăvârşit, mai curtenitor şi mai săritor decât bărbatul ăsta: dacă toţi regii creştini ştia. Să fie regi aşa cum ştie acesta să fie cavaler, atunci sultanul Babiloniei nu va putea să ţină piept nici măcar unuia din ei, necum tuturor celor ce se pregătesc să-i calce.

Ştiind însă c-ar fi fost zadarnic să nu primească roi-bii, îi mulţumi şi pentru ei şi apoi încalecă cu toţi ceilalţi ai lui. Messer Torello, dimpreună cu alt: tovarăşi îl întovărăşi o bucăţică bună afară din oraş; dar, deşi -; ul-tanului îi venea nespus de greu să se despartă de cavaIer (căci începuse a-l îndrăgi), totuşi, silit de drumul lung care îi stătea înainte, îl rugă să se întoarcă.

Messer Torello, mâhnit şi el de despărţire, grăi:

— Am să mă întorc, de vreme ce aşa pofteşti. Dar iată ce-aş vrea să vă spun • eu nu ştiu cine sunteţi şi nici nu vreau să ştiu mai mult decât mi-aţi spus; dar, orişicine aţi fi, n-o să mă faceţi niciodată să cred că sunteţi negustori. Umblaţi cu Dumnezeu.

Saladin, după ce-şi luă rămas bun de la toţi tovarăşii lui messer Torello, se întoarse către el şi-i spuse:

— S-ar prea putea, messere s-avem prilejul a-ţi arăta ceva din mărfurile noastre şi atunci te vei încredinţa că suntem negustori; rămâi cu Dumnezeu.

Plecă sultanul, deci, cu-ai lui, arzând de dorul de-a putea – dac-ar fi fost în viaţă şi de-ar fi izbutit să-şi scape tronul din războiul la care se aştepta – să-l prea-cinstească pe messer Torello în acelaşi chip în care îl preacinstise el; şi multă vreme povesti cu-ai lui despre cavaler, despre nevasta lui şi despre toate câte le săvârsise, dânşii, pe toate lăudându-le. Şi după ce cutreieră, nu fără multă osteneală, Apusul întreg, porni pe mare şi ajunse cu-ai lui la Alexandria; si, fiind lămurit pe deplin cu planurile regilor şi împăraţilor creştini, se pregăti de apărare. Cât despre cavaler, el se întoarse la Pa-Aăa şi multă vreme se gândi, căutând să-şi închipuiască cine puteau fi cei trei oaspeţi, dar nu fu chip nici barem • să se apropie de adevăr, necum să-l ghicească.

Venind vremea cruciadei şi pregătindu-se creştinii de pretutindeni de plecare, messer Torello hotărî, cu toate rugăminţile şi lacrimile multe ale nevestei sale, să plece negreşit şi el si, după ce sfârşi cu toate pregătirile, când • să se urce în sa, îi zise scumpei lui neveste:

— Femeie, după câte vezi, eu plec la lupta asta cu gând_ să-mi mântui sufletul şi să-mi păstrez cinstea trupului. Îţi las tot ce-i al nostru în grijă şi aşijderea îţi las şi cinstea noastră în grijă; or, fiindcă de p'lecare-s sigur, dar de reîntoarcere deloc, din pricina a mii de lucruri ce mi s-ar putea întâmpla, vreau să-mi făgăduiesli ceva; s-ar întâmpla cu mine, dac-ai să vezi că nu primeşti din parte-mi nici o veste, să mă

aştepţi un an, o lună, şi o zi, cu începere de azi, şi abia apoi să te măriţi.

Femeia, care plângea, sărmana, de potopea pământul, zise:

— Messer Torello, nu ştiu zău, cum ani să îndur durerea în care mă cufundă plecarea dumitale; dar dacă totuşi voi putea să supravieţuiesc şi dacă dumitale în. Schimb îţi va fi dat să mori, trăieşte până atunci şi mori încredinţat c-am să trăiesc şi am să mor drept soaţă credincioasă a lui messer Torello şi a amintirii sale.

La care cavalerul zise:

— Femeie, sunt încredinţat că întnicât îţi stă în putere se va întâmpla aşa cum spui; dar tu eşti încă tânără, frumoasă, de neam bun şi cinstea ta e multă şi pretutindeni cunoscută, de aceea nu mă îndoiesc că mulţi ibărba, ţi de neam – de s-o isca vreo bănuială în ce priveşte viaţa mea – au să (te ceară fraţilor şi rubedeniilor tale; de îndemnurile lor n-ai să te poţi scăpa, nici apăra, orisioe-ai face, şi va trebui să-i mulţumeşti de voie de nevoie; de aceea îţi cer să mă aştepţi un an, o lună şi o zi şi numai mult decât atât.

Femeia îi răspunse:

— Precum ţi-am spus mai înainte, voi face ce-arn să pot; iar dacă am să mă văd silită să fac totuşi altminteri, fii sigur c-am să te ascult. Dar deie Dumnezeu ca nici doronia-ta, nici eu să nu ajungem până acolo.

Sfârşirid de spus acestea, doamna îl îmbrăţişa plângând pe messer Torello si, scoţându-şi din deget un inel, i-3 dădu zicând:

— Dacă s-ar întâmpla să mor fără s-apuc să te mai văd, să-ţi aminteşti de mine de câte ori ai să-l priveşti.

Messer Torello luă inelul şi urcându-se pe cal îşi luă rămas bun de la toţi şi apoi plecă la drum.

După ce ajunse cu toţi ai săi la Genova se urcă pe o galeră şi în scurtă vreme ajunse la Acri, unde se înfrăţi cu armata celorlalţi creştini, în care prinse a se lăţi aşa deodată o molimă ceseceră sute de vieţi. Şi în vremea acestei molimi,

sultanul Saladin, fie ajutat de soartă, fie de îndemânarea lui, prinse pe toţi creştinii care scăpaseră cu viaţă şi-i împrăştie, întemniţându-i, prin felurite oraşe Messer Torello se afla şi el printre cei prinşi şi de aceea fu închis în temniţă la Alexandria. Acolo, n'efiind cunoscut şi neîndrăznind să spună cine este, silit de împreiu-rări se apucă să crească şoimi şi să-i deprindă cu vânatul, meşteşugul la care el se pricepea mai bine ca oricare altul. Saladin, prinzând de veste treaba asta, îl scoase de la închisoare şi-l luă pe lângă el ca să-i slujească drept şoi-mar. Messer Torello, bietul -• căruia Saladin, cum n'u-l recunoscuse şi nu fusese cunoscut, se obişnuise a-i zice Creştinul – nu putea să-şi ieie gândul de la casă şi de la ai lui şi încercase de multe ori să fugă, dar fără a izbuti. De aceea, nimerindu-se să vie la Sultan niscavai geno-vezi trimişi ca să răscumpere pe câţiva dintr-ai lor, când fu gata de plecare, messer Torello se gândi să-i scrie doamnei lui că-i teafăr, că se va întoarce acasă pre cât de iute va putea şi ca atare să-l aştepte. Zis şi făcut, îi scrise dar şi apoi rugă frumos pe unul din trimişi pe care îl cunoştea să facă astfel ca scrisoarea sa ajungă în mâna abatelui de la Sân Pietro în Ciel d'oro, care îi era unchi.

Pe când messer Torello se afla în starea aceasta, se întâmpla într-o bună zi ca, stând de vorbă cu sultanul despre niscaiva şoimi de-ai lui, să prindă a zâmbi într-un anume fel, pe care Saladin îl observase la Pavia pe când se afla în casa lui. Sultanul îşi aminti atunci de chipul lui _ messer Torello şi începu să-l cerceteze, părându-i-se că-i chiar el; de aceea, llăsând şoimii, îi zise:

— Spune-mi, creştine, din ce ţară din Răsărit eşti tu?

— Stăpâne, zise cavalerul, eu sunt lombard de felul. Meu, dintr-un oraş numit Pavia; sânit om sărac şi Iară stare.

CSnd auzi aşa, Saladin, aproape sigur de bănuielile lui îşi zise bucuros: "Dumnezeu mi-a dat prilejul să-i dovedesc acestui om cât m-a mişcat purtarea şi curtenia lui." Şi fără a spune altceva, după ce porunci să i se aducă într-o odaie

veşmintele ce le avea, îl duse pe messer Torello înăuntru şi îi zise:

— Ia uită-<te, creştine, la straiele acestea şi spune-mi nu cumva cunoşti vreunul dintre ele?

Messer Torello se uită la veşminte şi le văzu pe cele dăruite de nevasta sultanului, dar, neputându-şi închipui c-ar fi cu adevărat acelea, răspunse: <

— Nu cunosc niciuna, stăpâne, dar e adevărat că cele de colo aduc c-un rând de straie pe care l-am avut şi care era făcut întocmai ca straiele pe care le-am dăruit unor negustori care îmi picaseră în casă.

Atuncea Saladin, nemaiputându-se stăpâni, îl îmbrăţişa cu duioşie, zicându-i:

— Domnia-ta eşti messer Torello d'Istria şi eu sunt unul dintre cei trei negustori căruia nevasta dumitale i-a dăruit aceste haine; venit-a în sfârşit şi vremea să-ţi dovedesc care mi-e marfa, aşa precum ţi-am spus că s-ar putea întâmpla în ziua când ne-am despărţit.

Messer Torello, auzind acestea, se bucură nespus, dar îi fu şi ruşine: se bucură fiindcă! Avusese un oaspe aşa de falnic şi-i fu ruşine că-l primise, după părerea lui, aşa sărăcăcios. Ci Saladin îi zise:

— Messer Torello, fiindcă Domnul mi te-a adus aici, să ştii că de acum înainte, nu eu, ci dumneata vei fi stă-pân în casa mea.

Şi după ce se bucurară îndelung de întâlnire, sultanul puse să-l îmbrace în straie împărăteşti, îl duse în faţa curţii şi-a celor mai de vază sfetnici şi, după re rosti c* seamă de cuvinte spre lauda lui messer Torello, le porunci celor de faţă să-l preacinsteaseă întocmai cum îl cinsteau pe el, dacă ţineau la îndurarea şi la milostivirea lui. Porunca lui fu îndeplinită înctomai de către fiecare în parte, dar mai cu seamă de cei doi care fuseseră cu el, în casa lui messer Torello.

1 Rangul la care fu înălţat aşa deodată cavalerul îi risipi întrucâtva gândul şi grija alor săi, cu atât mai mult. cu cât

trăgea nădejdi întemeiate că rândurile sale ajunseseră în mâna unchiului de la Pavia. Or, ce să vezi! In ziua în care Saladin prinsese oastea creştinească, murise în tabăra creştină şi chiar fusese îngropat un cavaler de prin Provenza, un om fără virtuţi sau însuşiri deosebite, pe care îl chema messer Torello di Dignes; şi cum messer Torello d'Istria era îndeobşte cunoscut pentru nobleţea sa în rândurile oştirii, toţi oei care auziră cum că messer Torello e mort, crezură că e vorba de el şi nu de celălalt; iar faptul că fusese prins nu îngăduia oştenilor să-şi deie seama de greşeală.

Din pricina aceasta mulţi italieni se întoarseră acasă cu vestea aceasta tristă şi printre ei se aflară unii atât, de îndrăzneţi, încât nu se sfiiră să spuie că-l văzuseră murind şi că fuseseră de faţă la îngropăciunea lui. Vestea ajungând la urechile doamnei şi ale rubedeniilor lui messer Torello fu pricină de mare şi neînchipuită supărare, nu numai pentru ei, ci pentru toţi aceia ce-l cunoscuseră în viaţă. Nu ne-ar ajunge vremea să povestim pe îndelete ce-a pătimit biata femeie, ce chin şi căţei lacrimi; dar după ce s-a zbuciumat astfel mai multe luni de-a rândul, într-un târziu, prinzând să-şi uite oleacă amărăciunea.

— Fiind ea cerută de nevastă de către cei mai vrednici bărbaţi din Lombardia – fraţii şi celelalte rude se apucară s-o îndemne să se mărite a doua oară. Şi, după ce se împotrivi de atâtea şi de-atâtea ori, văr-sând şiroaie de lacrimi, în cele de pe urmă fu nevoită a face pe voia rubedeniilor, cărora le ceru în schimbul în' voirii ei s-o lase să aştepte ca văduvă atâta vreme cât îi făgăduise bărbatului că-l va aştepta.

În timp ce la Pavia se întâmplau acestea şi poate nici opt zile nu mai lipseau pân' la sorocul la care doamna, biata, trebuia să se mărite, se întâmpla ca messer Torello să vază la Alexandria pe un om pe care îl văzuse urcân-du-se împreună cu solii genovezi pe corabia care urma să plece la Genova; de aceea poruncind să-l cheme, îl întrebă de

drumul lor şi îl rugă să-i spuie când ajunseseră la Genova; la care omul zise:

— Messere, n-a avut noroc corabia în călătoria aceea pre câte am auzit în Creta, unde am coborât; căci pe aproape de Sicilia s-a ridicat o vijelie cumplită şi-a sfă-râmat corabia de nişte stânci în Berberia, încât n-a mai rămas în viaţă niciunul dintre călători; doi fraţi de-ai mei, sărmanii, s-au prăpădit în trista împrejurare.

Messer Torello, dând crezare cuvintelor acestea, care de altfel nu minţeau, şi amintindu-şi că sorocul pe care

El rânduise doamnei avea să se împlinească peste vreo patru sau cinci zile – cum îşi dădea cu socoteala că nimeni nu ştia nimic de dânsul la Pavia – fu sigur că femeia se măritase a doua oară; din pricina aceasta se amărî aşa de mult, încât, pierzându-şi somnul şi pofta de mâncare, se aşează la pat şi hotărî să moară. Sultanul, • care îl îndrăgea nespus, prinzând de veste treaba asta, veni la el şi după mari şi multe rugăminţi, află din gura lui pricina bolii şi-a tânjelii; drept care, după ce dintâi îl dojeni că nu-i spusese din vreme toate acestea, îl rugă să-şi uite amărăciunea, făgăduindu-i, de-l ascultă, să facă; în atare chip, încât la data cuvenită să-l ducă la Pavia; şi-i spuse şi în ce fel gândea să facă treaba asta. Messer Torello, dând crezare cuvintelor lui Saladin, căci nu o dată auzise că lucru-i cu putinţă şi că de multe ori fusese înfăptuit, se îmbărbăta oleacă şi prinse a-l îndemna pe Saladin să se grăbească.

Sultanul chemă la sine un vrăjitor de-al său, pe care îl pusese şi într-alte rânduri la încercare, şi-i porunci să afle o cale prin care cavalerul să poată fi dus într-o noapte, pe un pat, pân' la Pavia; vrăjitorul spuse că lucrul era cu putinţă, dar c-ar fi fost mai bine pentru messer Torello dacă l-ar fi adormit înainte. După ce rândui acestea, Saladin se întoarse la bolnav si, aflându-l hotărî t • să ajungă la Pavia la vremea sorocită ori dacă nu să moară, j îi zise după cum urmează:

— Messer Torello, dacă-ţi iubeşti nevasta cu atâta duioşie şi dacă vrei cu dinadins să nu-ncapă pe mâini străine, niă ştie Dumnezeu că nu-s în stare a te mustra pentru simţirea aceastea, căci dintre câte doamne am văzut pe lume, ea-i cea mai vrednică de laudă şi de iubire dintre toate, atât prin deprinderile şi prin purtarea ei, cit şi prin multa-i frumuseţe, de care nici nu mai vorbesc, căci este floare trecătoare. Mi-ar fi plăcut nespus de mult, de vreme ce soarta mi te-a adus aicea, să fi trăit mereu alături, ca fraţii, în regatul ăsta pe care îl stăpânesc, tot restul vieţii noastre; dar dacă bucuria asta nu mi-a fost hărăzită, fiindcă ţi-ai pus în gând să mori sau să te întorci acasă la vremea sorocită, din toată inima as fi -vrut să ştiu măcar din vreme ce ai de gând să faci, ca să te pot trimite acasă cu cinste, cu alai şi cu însoţitori de seamă, aşa după cum meriţi; dar, fiindcă nu pot face aşa şi fiindcă dumneata doreşti cu dinadins să a-jungi cât mai curând acasă, voi face tot ce pot spre a te trimite la Pavia pe calea ce ţi-am arătat-o. Messer Torello îi răspunse:

— Stăpâne, faptele-ţi de bine mi-au dovedit din plin"fără a mai fi nevoie de vorbele ce mi le-ai spus, bunăvoinţa dumitale, de care eu nu-s vrednic chiar în aşa măsură. Cât despre cele câte-mi spui, chiar fără să mi le fi spus, sunt de pe acum încredinţat şi fi-voi până în ceasul morţii; dar, fiindcă am hotărât aşa, te rog fă cât mai iute ce mi-ai făgăduit să faci, căci'mâine e ultima zi în care mai sunt aşteptat.

Saladin îi răspunse că totul era pregătit pentru plecarea lui. Drept care a doua zi – urmând ca în noaptea următoare să îl trimită acasă – porunci să i se pregătească în una din sălile palatului un pat bogat şi mân~ dru, cu saltelele îmbrăcate după obiceiul turcesc în catifele şi brocat lucrat cu fir de aur, acoperit c-o plapumă, brodată cu mărgăritare mari şi nestemate – care fu socotită apoi la noi în ţară o comoară – şi, în sfârşit, cu două perne vrednice de un atare pat. Iar după ce patul fu gata, porunci ca messer Torello,

care se în-zdrăvenise, să fie îmbrăcat într-un veşmânt turcesc frumos cum nu s-a mai văzut şi în jurul capului să i. se învârtească, tot după obiceiul turcesc, un turban, de-al lui cât toate zilele de lung. Apoi, cum vremea era târzie, se duse însoţit de sfetnici în odaia lui messer Torello-şi acolo, după ce se aşează alăturea de el, îi zise aproape lăcrămând:

— Messer Torello, ceasul sortit să ne despartă se apropie şi de aceea, fiindcă nu-i chip să te însoţesc din pricină că drumul nu îngăduie aceasta sunt nevoit să mă despart de dumneata aicea şi am venit anume ca să-mi iau bun rămas. De aceea, până a nu te da în grija Tatălui Ceresc, te rog pe prietenia noastră şi dragostea care ne leagă, să-ţi aminteşti de mine şi dacă-i cu putinţă" după ce-ţi vei fi pus în rânduială trebile tale în Lonibardia, până ce nu ne-ajunge moartea, să vii să mă vezi o dată, barem o singură dată, pentru ca eu cu acel prilej, prea fericit de-a te vedea, să îndrept tot ceea ce acum nu sunt în stare a face din pricină că te grăbeşti. Iar până atunci. Te rog frumos să-mi scrii din când în când şi să mă rogi de tot ce-ţi face trebuinţă dumitale, căci eu de bună seamă voi face pentru dumneata orice, cu mult mai bucuros decât pentru, orişicare altul.

Messer Torello abia putu să-şi stăpânească lacrimile şi, fiind împiedicat de ele, răspunse în câteva cuvinte că i-ar fi fost cu neputinţă să-i dea uitării vrednicia şi binefacerile multe şi că avea să facă întocmai şi negreşit ce-i poruncise, de îndată ce-ar fi avut răgaz. Drept care Saladin, după ce-l sărută şi-l îmbrăţişa cu duioşie, vărsând • şiroaie de lacrimi, îi spuse: "Mergi eu Dumnezeu" şi lapoi ieşi din cameră; pe urmă îşi luară rămas bun şi sfetnicii veniţi cu el şi apoi, cu dânsul dimpreună, se duseră în sala unde se pregătise patul.

Ci vremea fiind târzie, cum vrăjitorul n-aştepta decât să-şi facă datoria şi chiar grăbea plecarea, se înfăţişă degrabă un doctor c-o băutură adormitoare pe care i-o dăduse s-o beie lui messer Torello, după ce-i arătă dintâi că avea să-i prindă bine; messer Torello o bău şi adormi pe dată. Apoi, la

porunca sultanului, fu aşezat aşa dormind pe patul cel bogat, pe care Saladin mai aşezase şi-o coroană frumoasă şi de mare preţ, căreia îi făcuse un semn din care să se înţeleagă că îi era trimisă nevestei lui messer Torello. Pe urmă îi puse acestuia în deget un inel cu un rubin mai lucitor decât o torţă aprinsă, al cărui preţ cu greu ai fi putut să-l cântăreşti. Ba îl mai încinse şi c-o spadă care purlta o lucrătură nespus de greu de preţuit şi în afară de acestea îi puse şi un colan la gât, bătut cu pietre scumpe şi cu mărgăritare cum nu s-au mai văzut; apoi îi aşează de alături două pocale mari de aur pâine de galbeni lucitori şi împrejurul lui vărsă peste tot locul şiruri de perle, cingători, inele şi alte multe pe care n-am mai isprăvi de-am sta să le înşirăm. După ce isprăvi acestea, îl mai sărută o dată şi apoi îi porunci vrăjitorului să deie drumul patului, drept care fără de zăbavă patul cu cavaler cu tot pieri sub ochii lui, iar Saladin cu-ai lui rămaseră povestind de dânsul.

Messer Torello cu toate podoabele şi giuvaerurile de care pomeneam fu aşezat, după dorinţa lui, în biserica Sân Piero în Ciel d'oro din Pavia şi încă mai dormea când paraclisierul bisericii – - cum într-acestea bătuse clopotul a zi – pătrunse în biserică c-o luminare în mână şi, văzând patul cel bogat, nu numai că se minună, dar fu cuprins de mare spaimă şi-o luă la fugă înapoi; călugării şi abatele, văzându-l cum alerga, se mirară şi-l întrebară de ce fuge. Paraclisierul le răspunse şi atunci abatele ii zise;

— Doar nu mai eşti copil şi nu pătrunzi întâia oară în biserica aceasta, ca să te sperii aşa uşor; să mergem să vedem ce anume te-a înfricoşat.

Şi după ce aprinseră mai multe luminări, abatele cu toţi călugării săi intrară în biserică şi văzură şi ei minunăţia aceea de pat, pe care cavalerul dormea întins pe spate; şi în timp ce stau cu toţii sfioşi şi neîncrezători şi se uitau la giuvaeruri fără a se apropia de pat, tre-când puterea 'băuturii, messer Torello se trezi şi suspină din greu. Călugării şi abatele, văzând una ca asta, strigară

înspăimântaţi: "Doamne, ajută-ne pe noi" şi o zbughiră afară. Messer Torello deschise ochii şi, uitându-se în jurul lui, îşi dete iseama lămurit că se afla unde îi ceruse sultanului să-l ducă, lucru de care în sinea lui fu foarte 'mulţumit; de aceea, ridicându-se în capul oaselor şi uitându-se cu de-amănuntul la tot ce avea împrejurul său, îşi dete seama încă o dată de dărnicia lui Saladin, pe care avusese prilejul s-o cunoască, dar care acum i se părea mai mare ca înainte. Cu toate acestea însă nu se mişca din locul lui, auzindu-i pe călugări fugând şi dându-şi seama că fug de teama lui, începu să-l strige pe nume pe abate şi să-l roage să nu se sperie, căci el era messer Torello, zicea, nepotul lui adică. Abatele, auzind aşa, se înfricoşa şi mai vârtos, căci el îl socotea mort de multe luni de zile, dar după câtva timp, prinzând oleacă de

— De cameronul voi. III – cd. 80 curaj, îşi făcu semnul sfintei cruci şi apoi se duse către el. Messer Torello) îi zise:

— De ce te temi, părinte? Eu, slavă Domnului, sunt viu şi m-am întors acasă de peste mări şi ţări.

După vreo câtva timp abatele îl recunoscu, deşi messer Torello avea o barbă mare şi era înveşmântat în straie turceşti, drept care, liniştindu-se, îl luă de mână şi îi zise:

— Fiule, fii binevenit! Şi apoi urmă astfel: Nu trebuie să te miri că m-am speriat de tine, căci nu e om în tot oraşul să nu te creadă mort şi din această pricină chiar doamna Adalieta, nevasta ta, învinsă de rugăminţile şi ameninţările rudelor ei, s-a măritat a doua oară, potrivnic vrerii ei şi chiar azi dimineaţă are să fie dusă în casa noului bărbat, unde ospăţul nunţii şi toate cele trebuincioase unei atari serbări sunt gata pregătite.

Messer Torello se sculă din pat şi, după ce se bucură cu abatele şi cu ai săi de faptul că se reîntorsese, îi rugă pe toţi să nu sufle nici un cuvânt de toată împrejurarea aceasta, până ce el n-avea să ducă la bun sfârşit un gând de-al său. Apoi, după ce-şi puse bine comorile aduse, îi povesti abatelui tot ce păţise prin strădanii clin ziua când plecase şi

până în clipa aceea. Abatele se bucură de norocul lui şi dimpreună cu el mulţumi lui Dumnezeu că îl păstrase teafăr. Pe urmă messer Torello îl întrebă pe abate cine era noul bărbat ales pentru nevasta lui şi abatele îi spuse. Messer Torello zise atunci:

— Până ce n-află nimeni că m-am întors, aş vrea să văd cum are să se poarte nevastă-mea la nuntă; de aceea, deşi preoţii nu merg de obicei la nunţi, aş vrea totuşi de dragul meu să faci astfel ca noi să mergem. Abatele răspunse că-i face bucuros hatârul şi când se lumină de-a binelea de ziuă, trimise vorbă mirelui, spu-nându-i c-ar fi vrut să vină la nuntă cu un prieten; mirele îi răspunse că îi primeşte bucuros. Când se făcu de amiază, messer Torello înveşmântat în straiele-i turceşti şi însoţit de abate se duse la casa mirelui, acolo toţi câţi îl vedeau căutau la el plini de mirare, dar fără a-l recunoaşte; iar cât despre abate, el le spunea acelora ce-l întrebau de el, că e un sol saraeinez trimis de către Saladin la curtea regelui din Franţa. Ca urmare messer Torello fu aşezat şi el la masă, chiar faţă în faţă cu mireasa, pe care el o măsura cu mare bucurie, citind pe faţa ei o oarecare tulburare din pricina acestei nunţi. Femeia de-asemenea privea'din când în când la el, dar fără a^l recunoaşte, căci barba lui cea mare, veşmintele-i ciudate, cât şi credinţa ei nestrămutată că e mort nu îngăduiau să-l recunoască. De la o vreme însă, socotind messer Torello că-i timpul să vază dacă doamna îşi amintea de el, îşi scoase inelul pe care i-l dăduse dânsa în ziua despărţirii, puse să-l che-me pe un tânăr care slujea la masă tocmai în faţa ei şi-i zise:

— Să-i spui din partea mea miresei că pe meleagurile mele e obiceiul ca atunci când un străin – precum sunt eu – mănâncă la ospăţul unei mirese – cum e ea – în semn că-i bucuroasă să-l ştie la ospăţul ei, mireasa îi trimite cupa din care bea ea însăşi, 'plină de vin şi apoi străinul, după ce bea cât vrea din ea, o acoperă şi i-o trimite, iar dânsa bea ce-a mai rămas.

Tânărul îşi făcu solia şi doamna, înţeleaptă şi ales crescută cum era, crezându-l pe străin un om de mare vază, spre a-i dovedi că-i bucuroasă să-l ştie la ospăţul ei, puse să spele şi să umple cu vin o cupă mare aurită pe care o avea în faţă şi porunci apoi să-i fie înfăţişată străinului. Porunca ei fu împlinită întocmai. Messer Torello, care în-tr-acestea îşi vârâse inelul în gură, prefăcându-se că bea îi dădu drumul înăuntru fără să vadă nimeni şi după ce bău din vin, lăsând numai pe fund oleacă, acoperi iar cupa şi i-o trimise doamnei. Dânsa o luă în mâini şi ca să facă până la capăt precum cerea obiceiul, o descoperi, o duse la gură şi, văzând inelul, şezu o vreme şi-l privi fără să scoată o vorbă, apoi, recunoscând în el inelul ce-l dăduse în dar bărbatului la despărţire, îl luă, privi ţintă la acela pe care îl luase drept străin şi dându-şi seama că-i messer Torello, soţul ei, împinse masa la pământ ca ieşită din minţi şi strigă:

— Asta-i bărbatul meu! Nu încape nici o îndoială, este messer Torello.

Şi repezindu-se la masa la care şedea el, fără să ţină seama de ce se afla pe ea, i se aruncă de gât, îmbrăţişându-l strâns, şi nimeni nu putu cu vorba sau cu fapta s-o ieie de la gâtul lui, până ce cavalerul n-o îndemnă să-şi stăpânească prea multa bucurie, spunându-i că de îmbrăţişat ar mai fi avut destulă vreme. Atuncea doamna îl1 lăsă şi în timp ce toţi mesenii, prea turburaţi de împrejurare, se bucurau 'de regăsirea unui atare cavaler, messer Torello îi rugă să curme gălăgia si, după ce tăcură toţi, le povesti tot ce păţise de când plecase în cruciadă şi până în clipa aceea şi încheie zicând că nobilul ce-i luase nevasta, soco-tindu-l mort, n-avea la ce se supăra, dacă, aflându-se în viaţă, i-o lua iar înapoi.

— Mirele, cu toate că era cam încurcat, săracul, răspunse cu mărinimie, ca un adevărat prieten, că era în dreptul lui să facă ce-ar fi poftit cu ale lui. Doamna lăsă atunci deoparte cununa şi inelul primite de. la mire şi-şi puse Sil schimb în deget celălalt inel, cel scos din cupă şi în cap

cununa pe care i-o trimisese sultanul. Apoi, ieşind cu toţii din casa în care se aflau, porniră cu întreg alaiul acasă la messer Torello, unde toţi ceilalţi cetăţeni, care îl priveau ca pe-o minune, se bucurară îndelung de fericita întâmplare. Messer Torello, după ce dărui c-o parte din giuvaerurile aduse pe mire, care cheltuise zadarnic pentru nunta aceea, pe abate şi pe alţii şi după ce-i dădu de ştire sultanului printr-un trimis că ajunsese acasă cu bine şi că înţelegea să-i fie şi de-acu înainte prieten şi slugă prea plecată, trăi mulţi ani de zile cu vrednica-i nevastă, vădind mai multă curtenie ca niciodată înainte.'

Iată dar cum s-au isprăvit necazurile lui messer Torello şi-ale iubitei sale soaţe şi iată care fu răsplata mărinimiei lor şi-a neprecupeţitei lor curtenii, pe care mulţi se străduiesc s-o dovedească altora, dar, deşi au cum s-o vădească, o dovedesc aşa de rău, încât mărinimia şi curtenia lor e adeseori mai scump plătită decât ar merita să fie; de aceea nu e de mirare nici pentru dânşii nici pentru ceilalţi, dacă de pe urma ei n-au parte de răsplata.

Povestea a zecea

Marchizul di Saluzze la rugăminţile supuşilor săi se hotărăşte să se însoare după placul inimii şi ia de nevastă pe fata unui ţăran, cu care are doi copii, pe care se preface că-i omoară. Pe urmă U dă a crede fetei că e sătul de ea, că şi-a luat altă nevastă şi îşi aduce în casă pe propria lui copilă, dând-o drept soaţa lui, iar pe cealaltă o izgoneşte, lăsând-o numai în cămaşă. La urmă, aflând-o răbdătoare la toate aceste încercări, plin de iubire pentru dânsa o aduce iar acasă, îi arată copiii care se făcuseră mari şi-o preacinsteşte drept marchiză, punându-i şi pe ceilalţi s-o preacinstească tot la fel.

După ce regele îşi isprăvi povestea lui cea lungă, care, pe cât se părea, plăcuse mult celor de faţă, Dioneo grăi râzând:

— Omul care aştepta să vie noaptea ca să aplece coada cea dreaptă a stafiei n-ar fi dat nici măcar doi bani pe toate

laudele cu care îl copleşiţi voi pe Torello.

Iar pe urmă, ştiind că numai el rnai rămânea să povestească, începu astfel:

— Blândele 'mele doamne, pe eâte mi se pare mie, dumneavoastră aţi închinat ziua de azi regilor, sultanilor şi altor oameni de vază; de aceea, ca să nu mă îndepărtez nici eu prea mult de dumneavoastră, am să vă povestesc acum nu cine ştie ce minuni de vitejie ori curtenie, ci fapta nebunească pe care a săvârşit-o odinioară un marchiz şi de pe urma căreia, în ciuda nebuniei lui, nu s-a ales decât cu bine. Cu toate acestea însă, eu nu v-aş sfătui să faceţi ca dânsul, fiindcă-i păcat de Dumnezeu că n-a păţit-o pân' la urmă.

Demult de tot, printre marchizii di Saluzze fu unul zis Gualtieri, primul născut dintre feciori, un tânăr care, fiind holtei şi neavând copii, îşi petrecea tot timpul umblând la vânătoare şi nici că se gândea măcar să-şi înjghebeze un cămin, lucru pentru care s-ar fi căzut să treacă în ochii tuturor drept mare înţelept. Dar fiindcă treaba asta nu le venea la socoteală supuşilor, ei îl rugară de multe ori să se însoare, ca nu cumva el să rămână fără urmaş la casă, iar dânşii fără de stăpân; şi se îmbiară să-i găsească o fată bună şi frumoasă, de neam şi casă mare, astfel încât să-şi poată pune nădejdi de mai bine într-însa şi în acelaşi timp să fie şi el mulţumit. Gualtieri le răspunse:

— Prieteni, voi mă siliţi a face ceea ce eu mă hotă-râsem să nu fac niciodată, tocmai fiindcă-i nespus de greu • să afli o nevastă care să ţi se potrivească, pe cârid din celelalte găseşti cu sutele de vrei, şi aşijderea şi fiindcă ştiu că viaţa e un chin pentru acela care a dat peste o astfel de nevastă. E o prostie să susţineţi că aţi putea cunoaşte copilele după purtarea părintelui şi-a maicii lor şi să încercaţi a-mi dovedi că-mi veţi alege o fată care să-mi placă întru totul; cum aţi putea ajunge voi să le cuno'aşteţi taţii sau mamele şi taina lor? Şi apoi, chiar dacă i-aţi cunoaşte, adeseori copilele nu seamănă deloc cu-ai lor. Dar, fiindcă vreţi cu dinadins să mă

vedeţi încins cu lanţurile căsniciei, am să vă fac pe plac si, ca să nu pun vina – de-a fi să iasă rău – pe nimeni decât pe mine, vreau să-mi găsesc singur nevasta; însă vă spun de pe acum că orice fată o fi să iau, dacă n-o veţi cinsti ca pe-o stă-până adevărată, o să simţiţi pe pielea voastră ce greu îmi vine să mă însor potrivnic vrerii mele, numai ca să v-ascult pe voi.

Supuşii îi răspunseră că ei se mulţumesc oricum, numai să-l ştie însurat.

De multă vreme Gualtieri băgase de seamă cu plăcere deprinderile unei fete sărace dintr-un sat vecin şi, cum i se păru că fata e şi frumoasă pe deasupra, se socoti în sinea lui c-ar duce viaţă bună alăturea de dânsa, dacă şi-ar lua-o de nevastă; de aceea, fără să mai caute aiurea alte fete, se hotărî s-o ia pe asta şi, poruncind să-l cheme pe tatăl ei, care era sărac lipit pământului, căzu cu el la învoială să-i ieie fata de nevastă. Pe urmă, a'dunându-şi toţi prietenii de prin ţinut, le spuse după cum urmează:

— Dragi pieteni, voia voastră a fost şi este să mă însor, drept care m-am hotărât să fac şi pasul ăsta, nu fiindcă aş ţine negreşit să mă aşez la casa mea, ci mai degrabă fiindcă vreau să fiu pe placul vostru. Voi ştiţi ce mi-aţi făgăduit: că veţi fi mulţumiţi adică. Şi că-mi veţi preacinsti nevasta, oricine ar fi să fie; acum sosit-a vremea să-mi ţin făgăduinţa şi vreau ca voi, din partea voastră, să v-o ţineţi şi voi. Aicea nu departe am găsit o fată pe placul meu, cu care vreau să mă însor şi peste trei sau patru zile am s-o aduc acasă. Gândiţi-vă dar cum să faceţi spre a-mi pregăti nuntă frumoasă şi spre a o întâmpina cu cinste, ca să pot zice şi eu că-s mulţumit de felul cum v-aţi ţinut făgăduinţa, aşa precum puteţi să ziceţi voi despre mine.

Oamenii, bucuroşi, răspunseră că-s mulţumiţi şi că avea să-i preaeinstească nevasta ca pe o stăpână, oricine ar fi fost să fie. Pe urmă se gătiră toţi de nuntă mare şi frumoasă, cu Gualtieri împreună. El porunci un ospăţ falnic şi puse să poftească la el o mulţime de prieteni de ai lui, de

rubedenii şi de nobili de prin împrejurimi; apoi, pe lingă acestea, puse să-i taie şi să-i coasă miresei fel de fel de rochii, care de care mai frumoase şi mai de preţ, după măsura unei copile care avea acelaşi trup ca dânsa, şi-i pregăti de asemeni ineile, cingători şi o cunună scumpă, într-un cuvânt tot ce se cere să aibă o mireasă. Iar când veni şi ziua nunţii, cam către ceasurile nouă, Gualtieri se urcă pe cal cu cei veniţi să-l preacinstească şi, după ce se îngriji de toate cele de trebuinţă, grăi:

— E vremea să mergem după mireasă.

Şi zicând aşa, porni cu tot alaiul până în sătuleţul vecin. Acolo, după ce ajunseră la casa cu pricina, o găsiră pe fată tocmai când se întorcea grăbită de la fântână, ca să meragă dimpreună cu. Celelalte fete s-o vadă pe mireasa lui Gulatieri. Cavalenul, dt ce-o văzu, o chemă pe nume, Griselda adică, şi-o întrebă unde era părintele ei. Fata răspunse ruşinoasă:

— E aicea în casă, monseniore.

Atunci Gualtieri descăleca si, după ce porunci oamenilor să-l aştepte, intră singur în căsuţa sărăcăcioasă, unde îl găsi pe părintele copilei, Giannucole pe nume, şi-i zise:

— Am venit s-o iau pe Griselda de nevastă, dar vreau întâi s-o întreb ceva, aicea în faţa ta.

Şi-o întrebă să-i spună dacă, luând-o pe dânsa de ne-vast'ă, ea s-ar fi străduit să-i fie pururea pe plac, să nu se supere nicicând orice i-ar fi făcut sau spus, dacă ar fi fost întotdeauna supusă şi alte multe ca acestea, la care ea răspunse "da". Atunci Gualtieri, luând-o de mână, o duse afară şi acolo, în faţa alor săi şi-a satului întreg, o dezbrăcă până la piele şi, poruncind să i se aducă veşmintele făcute anume, puse degrabă. S-o îmbrace din cap până în picioare şi peste părul ei cel răvăşit puse să-i puie cununa după care, spre uimirea tuturor, grăi:

— Doamnelor, asta este fata cu care vreau să mă însor, dacă mă vrea şi ea pe mine.

Pe urmă, întorcându-se către Griselda, care, biata, şedea nelămurită şi foarte ruşinată, îi zise:

— Griselda, mă vrei de bărbat? La care ea răspunse:

— Te vreau, stăpâne.

— Eu de asemeni, răspunse Gualtieri şi astfel zicând se cunună în faţa tuturor cu dânsa şi apoi, urcând-o pe un cal, o duse cu alai acasă, unde se încinse o nuntă de-toată frumuseţea şi o petrecere mai mândră decât dacă. S-ar fi însurat cu fata regelui din Franţa.

O dată cu veşmintele ai fi jurat că fata se preschimbase şi la suflet, schimbându-şi deprinderile. Precum spuneam, era frumoasă la trup şi la obraz şi în scurtă vreme se făcu atâta de plăcută şi oâştigă şi întru deprinderi atâta măiestrie, încât n-ai mai fi zis că e o copilă de pălmaş şi că păscuse odată capre, ci că-i copila unui nobil de cine ştie -ce neam mare; şi de schimbarea aceasta se minunau toţi oamenii ce-o cunoscuseră înainte. Unde mai puneţi că era aşa de ascultătoare şi de supusă cu bărbatul., încât Gualtieri se ţinea drept cel mai mulţumit soţ din toată lumea asta; iar cu supuşii lui, de asemeni, era aşa de bună şi de drăguţă, încât cu greu ar fi putut să afli un om să n-o cinstească şi să n-o iubească din toată inima. Toţi se rugau lui Dumnezeu să-i deie sănătate şi s-o aibă în paza lui şi de unde înainte vreme ziceau că Gualtieri se dovedise un prost fiindcă o luase de nevastă, acum îl socoteau drept cel mai iscusit şi cel mai înţelept bărbat din câţi trăiau în lume, căci nimeni altul în locul lui n-ar fi putut să-şi deie seama de însuşirile alese care zăceau, ascunse sub zdrenţele-i sărăcăcioase de biată ţărăncuţă, într-un cuvânt, în scurtă vreme fata ştiu să facă astfel, încât nu numai în ţinutul pe care îl stăpânea Gualtieri, dar pretutindenea în jur nu se vorbea decât de ea, de faptele ei bune şi de vrednicia ei şi chiar şi cei. Care cârtiseră când Gualtieri o luase de nevastă, acuma îşi schimbau cârtelile în laude.

Şi nu şezu Griselda prea multă vreme cu Gualtieri, că şi rămase grea şi când îi veni vremea născu o copilită, de care

cavalerul se bucură nespus. Dar după câtva timp, dându-i prin gând să-i puie răbdarea la încercare prin su-ferinţi greu de îndurat şi prin încercări îndelungate, prinse dintâi s-o înţepe cu vorba, iar apoi să-i sipuie, făicând pe supăratul, că toţi supuşii lui se arătau a fi nemulţumiţi de dânsa din pricină că se trăgea din neam atât de prost şi mai ales fiindcă vedeau că-i mai făcea şi prunci; iar de copila ce-o născuse, zicea, erau înciudaţi şi toată ziua nu făceau decât să bombănească. Femeia, auzind cuvintele acestea, rămase neclintită în gândurile ei de bine si, fără a se sichim'ba la faţă, grăi:

— Stăpâne, fă cu mine ceea ce crezi că e spre cinstea şi mângâierea ta. Eu nu mă voi împotrivi, căci ştiu că-s mai prejos decât ei şi că nu-s vrednică nici de rangul la care tu m-ai ridicat prin bunătatea ta.

Răspunsul acesta îi plăcu foarte mult lui Gualtieri, căci îşi dădu seama că fata nu se făcuse o încrezută de pe urma cinstei pe care i-o făcuse atât el însuşi, cât şi ceilalţi. Nu după multă vreme însă, dându-i a înţelege cum că supuşii lui nu mai puteau s-o vază în ochi pe copilita ei, chemă pe un credincios de-al lui, îi spuse ce trebuia să facă şi îl trimise la femeie. Omul, cu faţa îndurerată, îi zise:

— Doamnă, ca să scap cu viaţă trebuie să fac ce-mi porunceşte stăpânul meu; n-am încotro. Trebuie să-ţi iau copila adică şi s-o.

Dar n-apucă să isprăvească. Doamna, văzându-i chipul şi auzindu-i vorbele, ba amintindu-şi şi de cele rostite de bărbatul ei, pricepu că omul avea poruncă să-i omoare-copila şi de aceea, luând-o degrabă din leagăn, după ce-o sărută şi-o binecuvântă, fără a clipi măcar, cu toate c-o durea nespus i-o aşează în braţe şi-i zise:

— Ţine-o: fă întocmai precum ţi-a poruncit stăpânul tău şi-al meu, dar, dacă nu te îndeamnă el, ai grijă, n-o lăsa să fie sfâşiată de fiare şi de corbi.

Slujitorul luă -copila şi-i spuse lui Gualtieri cum se purtase doamna şi cele ce spusese. Gualtieri se miră de-atâta

stăpânire îşi 'de statornicia ei şi apoi trimise sluga cu fata la o rudă a lui de la Bologna şi-o rugă s-o crească cu îngrijire şi s-o înveţe să se poarte, fără să spuie nimănui şi niciodată a cui era.

Pe urmă, după câtva timp, doamna rămase iarăşi grea şi când îi veni vremea născu un băieţaş, pe care Gualtieri al îndrăgi nespus de mult. Dar nefiind mulţumit cu cele ce făcuse îşi copleşi nevasta cu altă suferinţă şi într-o bună zi se prefăcu minio's şi-i zise:

— Femeie, de când adus-ai la lumină copilul ăsta nu răzbesc s-'o scot la capăt cu supuşii, de tare ce se plâng că după moartea mea o să aibă drept stăpân pe un nepot de slugă; de aceea, dacă vreau să nu fiu izgonit 'de aici, mă tem că va trebui să fac ce-am mai făcut odată şi până mai la urmă să-mi iau altă nevastă.

Femeia îl ascultă cu suflet răbdător şi nu răspunse altceva decât atât:

— Stăpâne, gândeşte-te să faci astfel încât să fii tu mulţumit şi nu te îngriji de mine, căci eu n-am altă bucurie clecât ce-ţi place ţie.

După vreo câteva zile Gualtieri – precum făcuse cu fetiţa – făcu acum şi leu băiatul şi după ce trimise sluga să-l ieie, d'ând a crede doamnei că-l omorâse, luă copilul şi îl trimise la Bolog'na, precum făcuse şi prima dată, spre a fi crescut acolo. Femeia nici de astă dată nu se arătă mânioasă şi nici nu spuse altceva decât spusese prima oară; Gualtieri se mira nespus de stăpânirea ei şi îşi zicea în sinea lui că nu era femeie în lume să facă ce făcea Griselda. Şi dacă n-ar fi văzut-o cât de drăgăstoasă era cu copiii atunci icând o lăsa să fie, ar fi crezut de bună seamă c-o face numai ca să scape de grija lor, când ea, sărmana, precum îşi dete şi el seama, făcea acestea toate minată doar de înţelepciune. Supuşii lui Gualtieri, care credeau cu adevărat că-şi omorâse copilaşii, îl ocărau de Zor şi-l socoteau nespus de crud, iar pentru biata lor stăpână simţeau neţărmurită milă; dar ea, când doamnele-i din preajmă se tânguiau de felul cum îi muriseră

copiii, nu răspundea nimica alta decât că voia celui ce le dăduse viaţă era şi voia ei.

Trecuseră mulţi ani de când Griselda adusese pe lume copilita, când Gualtieri, socotind că-i vremea s-o încerce c-o ultimă încercare şi mare suferinţă, prinse a se plânge alor săi, zicând că nu mai poate s-o rabde de nevastă şi că de abia acum vedea ce rău făcuse în tinereţe când se însurase c-o ţărancă; de aceea avea de gând să încerce pe toate căile, zicea, să dobândească de la papă învoirea de a se însura cu alta şi de-a lăsa-o pe Griselda. Pentru aceste gânduri mulţi oameni cumsedade îl dojeniră cu asprime, dar el nu răspundea decât c-aşa trebuia să facă. Femeia, auzind şi ea ce gânduri are Gualtieri şi chibzuind c-ar fi trebuit pesemne să se întoarcă iar la casa părintească şi la păscutul caprelor şi c-ar fi fost silită să vadă altă femeie alături de bărbatul ei pe care îl îndrăgea ca pe lumina 'ochilor, se necăji amarnic, dar se căzni să rabde şi încercarea asta cu suflet neclintit, aşa precum răbdase şi celelalte lovituri cu care o încercase soarta.

Nu după multă vreme Gualtieri puse să-i trimită nişte scrisori ca de la Borna şi le dădu a înţelege supuşilor că prin acelea papa îl învoia s-o lase pe Griselda şi să se însoare a doua oară. Drept care o chemă la sine şi-i zise în faţa altor mulţi:

— Femeie, papa mă învoieşte să-mi iau altă nevastă şi să te las pe tine; de aceea, fiindcă ai mei au fost oameni de neam şi pururea stăpâni pe locurile acestea, pe când ai tăi au fost ţărani de eând e luimea lume, eu nu mai vreau să-mi fii nevastă, ci vreau să te întorci acasă cu zestrea pe care mi-ai adus-o. Eţu îmi voi lua altă soţie, căci mi-am găsit ce-mi trebuie.

Femeia, auzind acestea, potrivnic firii femeieşti îşi stăpâni, cu mare greu, durerea şi suspinele şi-i zise:

— Stăpâne, eu am ştiut de totdeauna că neamul meu cel prost nu ţi se potriveşte ţie şi rangului pe care îl ai şi de ţi-am fost soţie am socotit că numai tu şi Dumnezeu mi-aţi

hărăzit darul acesta preţios, pe care niciodată n-am cutezat să-l socotesc al meu, ci totdeauna l-am socotit de împrumut; acuma îl vrei iar înapoi şi eu se cade să ţi-L dau fără de nici o împotrivire; iată inelul drag pe care mi l-ai pus în deget la cununia noastră. Ia-l. Îmi porunceşti de asemeni să iau cu mine zestrea pe care ţi-am adus-o, dar pentru treaba asta nu trebuie să-mi plăteşti nimic; n-am lipsă nici de pungi să car în ele banii şi nici, de vite de povară, căci n-am uitat că m-ai luat goală. Dacă, socoti de bine însă ca toţi să vază trupul ăsta în care ţi-ampurtat copiii, atunci pleca-voi despuiată; dar drept răsplată a fecioriei pe care ţi-am adus-o în dar şi n-o mai pot lua înapoi, te rog îngăduie să pun pe mine barem o-cămaşă.

Gualtieri, care abia putea să-şi stăpânească plânsul, rămase totuşi încruntat şi-i zise:

— Fie. La-ţi dar o cămaşă.

Toţi cei de faţă îl rugau să-i deie barem un vesmânt,. Pentru ca cea care îi fusese vreme de treisprezece ani şl mai bine nevastă credincioasă să nu fie văzută ieşind din casa lui în chip atât de ruşinos şi de sărăcăcios, dar rugale era în zadar. Atunci femeia, în cămaşă, desculţă şi cu, capul gol, după ce-i lăsă pe toţi în grija Tatălui Ceresc"ieşi din casa lui Gualtieri şi se întoarse acasă la tatăl ei, stârnind suspine şi milă în inimile celor care se aflau de' faţă. Giannuco'le (care nicicând nu izbutise a crede că Gualtieri avea să-i ţie copila de nevastă şi se aştepta mereu să i-o trimită acasă) îi păstrase hainele de care o dez-brăcase marchizul în dimineaţa nunţii; de aceea i le aduseşi, după ce le îmbrăcă, fata începu să vază de trebile mărunte ale căsuţei părinteşti, precum era deprinsă a face, răbdând cu suflet dârz şi această ultimă încercare, a soarteî ei potrivnice.

Cât ce-o făcu şi pe asta, Gualtieri le dădu de ştire supuşilor că-şi alesese de nevastă pe fiica unuia din conţiE da Panage si, poruncind mari pregătiri de nuntă, puse-s-o cheme pe Griselda şi după ce veni îi spuse:

— Am să-mi aduc curând mireasa pe care mi-am ales-o şi am de gând s-o preacinstesc aşa cum se cuvine; tu ştii • că n-am femei la casă oare să poată pregăti odăile şi toate cele câte se cer făcute la o atare sărbătoare; de aceea tu, care cunoşti mai bine ca oricare alta aceste îndeletniciri,: fă tot ce-i de făcut, pofteşte după placul tău femeile la nuntă, primeşte-le aici ca şi cum tu ai fi stăpână şi după • ce se gata nunta, poţi să te întorci acasă.

Deşi cuvintele acestea erau cuţite înfipte în inima Gri-• seldei: – căci ea, sărmana, nu putuse să lepede iubirea pe care i-o purta cu aceeaşi uşurinţă cu care lepădase norocul de odinioară – răspunse:

— Am să fac, stăpâne, aşa precum pofteşti.

Şi pătrunzând înveşmântată cu straiele ei ţărăneşti.

— Aspre. şi groase, de dimie, în casa lui Gualtieri, din care nu de multă vreme ieşise numai în cămaşă, se apucă să. Mături şi să gătească odăile, să aştearnă pretutindeni covoare şi perdele, să pună în rârid bucătăria şi să trudească la de-toate, de parcă n-ar fi fost dăcât o biată slujnicuţă; • şi nu se opri din lucru până ce nu sfârşi cu bună rându-ială tot ce trebuia făcut Apoi pofti la nuntă în numele lui Gualtieri pe toate doamnele din jur şi începu să aştepte serbarea rânduită, iar când veni şi ziua nunţii, deşi era îmbrăcată ca vai de capul ei, primi cu faţa zâmbitoare şi. cu deprinderi de stăpână şi doamnă adevărată pe toate doamnele poftite.

Gualtieri între acestea se îngrijise ca copiii să fie crescuţi bine în casa rudei 'din Bologna, care era măritată cu unul din conţii da Panage; fetiţa se. Făcuse acum de doisprezece ani şi de frumoasă nu-i găseai pereche în toată lumea, iar băieţaşul avea şi el vreo şase anişori. Gualtieri trimise vorlbă rudei sale să aibă bunătatea să vină la Saluzze cu fata şi băiatul, rugând-o să poftească şi alţi oaspeţi de seamă, cărora să le spună c-o duce pe copilă ca s-o mărite cu Gualtieri şi nicidecum că-i fata lui. Nobilul, bolonez făcu pe voia marchizului şi, aşternându-se la drum, după vreo

două sau trei zile ajunse la Saluzze cu cei doi fraţi şi cu alaiul de musafiri poftiţi la nuntă tocmai la ora prânzului, când toţi sătenii şi vecinii de prin împrejurimi se adunaseră s-o vadă pe aleasa lui Gualtieri. Copila' fu primită de doamne, care o duseră în sala de ospeţe, unde Griselda, îmbrăcată în straiele-i sărăcăcioase., o întâmpină cu voie bună şi-i zise:

— Doamnă, fii binevenită.

Pe urmă femeile (care îl rugaseră zadarnic pe Gualtieri s-o lase pe Griselda să steie ascunsă într-o odaie sau ceL puţin să-i împrumute una din rochiile care fuseseră ale el odinioară, ca să nu se înfăţişeze oaspeţilor în halul acela) fură aşezate la mese şi apoi începură să fie. Aduse bucatele. Copila era ţinta tuturor privirilor şi toţi spuneau că Gualtieri făcuse un schimb bun; dar dintre toţi Griselda o l'ăuti'a mai tare, atât pe ea, cât şi pe frăţiorul ei.

Gualtieri socoti atunci că dobândise 'destule dbve'zi de răbdare din partea nevestei sale; de aceea, dându-şi seama că cele ce se petreceau nu-i preschimbau purtarea si. Sigur fiind că dânsa nu îndura acestea toate din nesimţire sau prostie, căci o ştia că-i înţeleaptă, se chibzui că-i vremea să-i curme amărăciunea pe care o socotea c-o ascunde sub chipu-i ca de piatră. De aceeia o cheană la sine acolo în faţa tuturor şi zise surâzind:

— Ei, cum îţi place fata?

— Stăpâne, îmi place foarte mult, răspunse Griselda; şi dacă, precum cred, e tot aşa de înţeleaptă pa cât e de frumoasă, nu mă îndoiesc deloc c-ai să trăieşti cu ea ca cel mai fericit bărbat din toată lumea asta. Te rog însă. Din suflet s-o cruţi de loviturile pe care i le-ai dat celei dintâi soţii, căci nu-mi vine să cred că va putea să le îndure, atât fiindcă-i mai tânără, cât şi pentru că a fost crescută în bunăstare şi huzur, pe câtă vreme cealaltă era deprinsă de micuţă să sufere şi să trudească.

Gualtieri, văzând-o pe sărmana Griselda încredinţată că fata e nevasta lui şi totuşi neschimbată în vorbele de bine

pe care le rostea, o puse să se aşeze alăturea de el şi-i zise:

— Griselda, a venit vremea să te bucuri în sfârşit de roadele răbdării tale şi cei care m-au socotit fără suflet, crud şi aspru, să-şi deie seama că anume m-am arătat astfel, ţintind către un sfârşit mai dinainte prevăzut: pe tine am vrut să te învăţ să fii cu adevărat soţie, pe ei să ştie să-şi aleagă nevestele şi să le ţie, iar mie am vrut să-mi dovedesc netulburată linişte pentru răstimpul cât mi-e dat să mai trăiesc cu tine; pe vremuri, când m-am însurat, mă îndoiam amarnic de liniştea aceasta şi mă temeam că n-am s-o aflu, de aceea, ea să mi-o câştig cu neîndoielnice dovezi, te-am chinuit în fel şi chip, aşa precum o ştii. Dar fiindcă niciodată nu mi-ai ieşit din voie cu vorba sau cu. Fapta şi fiindcă am avut din parte-ţi tot binele dorit, vreau să-ţi redau acum deodată ceea ce în trei rânduri ţi-am luat şi să te răsplătesc cu nesfârşifâ dragoste pentru durerile pe care ţi le-am pricinuit. Primeşte dar cu bucurie pe fata asta, Care crezi că e nevasta, mea şi aşijderea primeşte-l şi pe frăţiorul ei, căci sunt copiii tăi şi-ai mei; ei sunt cei doi copii pe care tu şi a'tâţia alţi aţi socotit vreme de ani că i-am ucis din răutate. Iar eu sunt soţul tău care te îndrăgesc mai mult ca orişice pe lume, încredinţat fiind că pot să mă mândresc şi să mă socotesc drept cel mai fericit bărbat din toată lumea, asta.

Şi zicând astfel o sărută şi o îmbrăţişa, după care dimpreună cu dânsa, care plângea de bucurie, se duse către fata care şedea înmărmurită de cele auzite şi-o îmbrăţişară deopotrivă cu frăţiorul ei cu multă duioşie, vădindu-le celor de faţă curatul adevăr.

Doamnele foarte bucuroase se ridicară de la mese şi o duseră pe Griselda într-o odaie, unde, îi scoaseră haina săracă pe care o avea pe ea şi-o îmbrăcară cu o rochie de-a ei de toată frumuseţea. Apoi o duseră din nou în sala de ospeţe, de astă dată ca pe o doamnă, aşa precum găreajde altfel şi când era îmbrăcată în zdrenţe. Acolo, ea, sărmana, se bucură din plin de copilaşii ei şi cum toţi cei de faţă erau nespus de veseli de cele întâmplate, petrecerea spori şi

ospăţul se întinse mai multe zile în şir. Gualtieri era socotit de toţi drept mare înţelept, deşi încercările la care o supusese pe femeie li se părură multora cu neputinţă de îndurat; dar mai presus de orişice fu lăudată înţelepciunea nepreţuită a Griseldei. După câteva zile con.
Tele~da~Jfanage se întoarse la Bologna, iar Gualtieri, după ce-l luă pe Giannucole de la îndeletnicirile lui de pălmaş, îl aşează în rang de socru, astfel încât bătrânul îşi duse viaţa pân' la capăt cinstit de toată lumea şi foarte mulţumit. Pe urmă îşi mărită copila la casă mare şi bogată şi el trăi ani mulţi şi fericiţi lângă Griselda, pe care întotdeauna o preacinsti cu multă râvnă.

Ajunşi aici, ce alta am mai putea să spunem decât că cerul rânduieşte ca şi în cocioabe să se nască din când în când suflete mari, aşa preicum şi în palate se adăpostesc adeseori suflete mai vrednice să şadă şi să păzească porcii • decât să stăpânească şi să domnească peste oameni. Care alta în locul Griseldei ar fi putut să rabde, nu numai fără a vărsa o lacrimă măcar, dar chiar cu zârribetul pe faţă, nesăbuitele încercări la care o supusese Gualtieri? Cât despre el, socot că nu i-ar fi stricat deloc să dea peste o femeie care, drept răzbunare c-o gonise din casă numai în cămaşă, s-ar fi dat altuia pe sine, ca să-i scuture blăniţa şi ca în atare chip cămaşa să se preschimbe într-o rochie de toată frumuseţea.

Dioneo îşi isprăvi povestea, iar doamnele, care nutreau păreri cu totul diferite, vorbiseră îndelung de dânsa, fie lăudând unele lucruri, fie ţinându-le de rău, când regele, ridicându-şi ochii către cer şi văzând că soarele seoborâse către asfinţit, fără a se scula de pe locul său, prinse a vorbi astfel:

— Frumoase doamne, după cum ştiţi, pesemne, înţelepciunea muritorilor nu stă numai în faptul de a-şi aminti cele trecute şi de a le cunoaşte pe cele 'de faţă, ci de a putea să şi prevadă prin mijlocirea lor ceea ce se va întâmpla în viiitor; şi prevederea aceasta e socotită drept

un semn de mare înţelepciune de către oamenii iluştri. A: cu, pre câte ştiţi, mâine sunt cincispreze zile de când, fugind de jalea, de durerile şi nenorocirile care s-au abătut asupra oraşului nostru de când cu ciuma asta, am plecat din Florenţa cu gând de-a petrece olea'că întru păstrarea vieţii şi-a sănătăţii noastre; după părerea mea, noi n-am înfăptuit nimica necinstit printr-asta, căci, dacă nu mă-nşel, deşi • s-au spus aici poveşti hazlii şi uneori poate de-a dreptul îmbietoare la desfătări trupeşti, deşi am mâncat tot timpul şi am băut pe săturate, am dănţuit şi am cântat – lucruri menite să-i aţâţe la rele pe cei slabi de înger – cu toate acestea, zic, nu ştiu ca noi sau dumneavoastră să fi făcut sau să fi zis vreun lucru vrednic de ocară. Dimpotrivă, nu mi-a fost dat să văd în jurul meu decât iubire şi înţelegere frăţească, lucru ce fără îndoială nu poate fi decât spre cinstea şi binele vostru şi-al meu. Totuşi, pentru ca nu cumva prea îndelungata obişnuinţă să se preschimbe în plictiseală şi pentru ca şederea noastră să nu prilejuiaseă bârfeli, ide-ar fi s-o prelungim, de vreme ce-am avut cu toţii cinstea de-a fi regi pentru o zi, cinste de care eu măbucur încă în clipa aceasta, socot c-ar fi cu cale – dacă doriţi şi dumneavoastră -• să ne întoarcem iar de unde am plecat. Căci altfel, dacă vă gândiţi mai bine, tovărăşia noastră, de care au mai aflat şi alţii, s-ar prea putea să se înmulţească, lucru ce nu ne-ar fi pe plac; de aceea, dacă întăriţi şi dumneavoastră sfatul meu, eu voi păstra coroana care mi-a fost încredinţată pân' la plecarea noastră, adică până mâine în zori; iar dacă hotărâţi altminteri, să ştiţi c-am şi ales în gând pe cel sortit să-mi ieie locul şi să ne fie rege. Mâine.

Doamnele şi cavalerii se sfătuiră îndelung, dar până mai la urmă, aflând povaţa regelui drept bună şi folositoare, se hotărâră s-o urmeze; regele puse atunci să-i cheme credincerul, vorbi cu el de cele câte urmau a fi făcute în dimineaţa următoare si, după ce învoi pe doamne şi pe cavaleri să facă ce poftesc până la ceasul cinei, se ridică în picioare. Ceilalţi se ridicară şi ei şi, după obiceiul mai

dinainte rânduit, îşi petrecură fiecare după îndemnul inimii. Iar când veni vremea de cină, mâneară cu plăcere şi apoi porniră iar cu cântece şi dansuri si, în timp ce Lau-retta învârtea cu dibăcie hora, regele îi porunci Fiammettei să cânte o cântare, iar dânsa foarte bucuroasă începu precum urmează:

De-ar naşte iubire făr' de gelozie, Nici uneia poate Inima în piept nu i-ar râde ca mie.

De-i scris tinereţea

Să-i placă femeii în celj îndrăgit, Ori fapta măreaţă 'N război, frumuseţea, Purtarea aleasă, cuvântul grăit

Cu dor şi dulceaţă, Eu sunt aceea; pe-a dragului faţă

Eu una pe toate

La rând le citesc, când iubirea mă-mbie.

— Decameronul voi. III – cd. 80

Dar fiindcă ştiu bine

Că ş-alte înţelepte ca mine mai sunt, Eu tremur de teamă, Căci tot ce-i în mine, Şi-n ele mocneşte şi-acelaşi avânt

Cu dor mi le cheamă.

De aceea ptătesc norocului vamă

Şi griji necurmate îmi tulbură pacea şi n-am bucurie.

De-ar fi pe-o măsură

Credinţă să am pe cât preţuire în cel îndrăgit, Bănuială şi ură

N-aş pătimi; dar când văd că-n iubire

Nu-i unul cinstit, Pe toţi îi ţin răi; mă mistui cumplit

Şi-a mele surate

Pe toate le bănui de gând cu hoţie.

De aceea niciuna

Să n-aibă-ndrăzneală în dragostea mea

Să-mi facă ocară;

Căci dacă vreuna

Cu vorbe mieroase ori semne ar vrea

Să-mi facă, mă jur pe Sfânta Fecioară, Celei ingrate

Cu vârf să-i plătesc a ei mârşăvie.

De îndată ce Fiammetta îşi isprăvi cântarea, Dioneo, care şedea alături de ea, îi zise râzând:

— Ar fi foarte frumos din parte-ţi să spui şi celorlalte doamne cine-i iubitul dumitale, ca nu cumva vreuna să ţi-l răpească din greşeală, luoru de care spui să te-ai mânia aşa cumplit.

După cântarea Fiammettei se mai cântară încă multe altele şi abia la miezul nopţii, după porunca regelui, se duseră cu toţii la culcare. A doua zi, cât ce mijiră zorile, se sculară şi, conduşi de vrednicul lor rege, o apucară spre Florenţa, unde slujbaşul trimisese din vreme lucrurile lor. Acolo cei trei tineri le conduseră pe doamne în biserica Santa Măria Novella de unde plecaseră împreună cu ei si, după ce-şi luară rămas bun de la ele, porniră care încotro, iar doamnele se întoarseră, când socotiră că e vremea, fieştecare acasă.

Preavrednice copile, spre mângâi. Erea cărora m-am pus pe-o treabă aşa de lungă, eu cred c-am izbutit să duc la bun sfârşit cu ajutorul harului ceresc -pe care nu l-am prin ruga voastră cea smerită – - tot ceea ce făgăduisem să fac la înîceput, drep: t care, mulţumind dintâi lui Dumnezeu şi după aceea vouă, voi da odihnă penei şi mâinii ostenite. Totuşi nu vreau să închei fără a răspunde mai înitâi unor nedumeriri mărunte pe care voi sau alţii s-ar prea putea să le nutriţi, chiar fără a mi le spune, deşi eu sunt încredinţat că întocmai ca şi celelalte, de care am mai vorbit o dată, n-au nici un privilegiu anume care să ceară un răspuns, lucru pe care îmi amintesc că l-am şi dovedit de altfel la începutul celei de a pa'tra zile a cărţii.

Vor fi pesemne printre voi unele care au să spună că în poveştile. Acestea m-am arătat prea slobod la vorbă, fiindcă uneori. Am pus în gura dumneavoastră, şi mai adesea v-'am făcut să ascultaţi lucruri pe care nu se cuvine să le spuie şi nici să le asculte femeile cinstite. Eu nu mă învoiesc la asta: orişice lucru, fie el oricât de necinsti't, dacă e spus pe ocolite, poate fi spus de orişicine; iar noi, după părerea

noastră, tocmai aşa am făcut. Dar fiindcă n-am de gând să mă sfădesc cu voi, pentru că ştiu că m-aţi învinge, să zicem că aveţi dreptate; ei bine, chiar şi atunci eu as putea să vă arăt cu multă uşurinţă de ce am făcut aşa. Întâi şi întâi dacă se află în Careva dintre poveşti vreun lucru necinstit e numai fiindcă însăşi firea povestii a cerut aşa şi orice om cu scaun la cap oare ar dori să judece pe drept poveştile acestea şi-ar da fără îndoială seama că mi-ar fi fost cu neputinţă să le istorisesc altminteri, fără a le preschimba cuprinsul. Iar dacă totuşi mai găseşti în ele pe ici pe colo vreun cuvinţel mai deochiat ce pasămite nu-i pe placul mironosiţelor acelora ce eân-tăresc cuvintele mai straşnic decât faptele şi caută mai degrabă să se arate bune decât să fie într-adevăr, socot că pentru faptul de a le fi scris nu poate nimeni să mă învinovăţească mai cu temei decât pe aceia, atât bărbaţi cât şi femei, oare spun întruna, fără înconjur, din zori şi până-n noapte, gaură" şi "ţăruş", "pilug" şi "piuliţă" şi alte multe de acest soi. Şi apoi, la urma urmelor de ce adică pana mea să aibă mai puţine drepturi decât penelul unui pictor? Căci pictorul, fără să fie, pe drept, măcar ţinut de rău, nu numai că-i înfăţişează pe sfinţii Mihail şi Gheorghe lovind pe unde-i place lui cu spada sau cu lancea în şarpe sau balaur, dar pe deasupra îl mai face şi pe Cristos bărbat şi pe Eva femeie şi bate cu piroane picioarele Aceluia care s-a răstignit pe cruce spre mântuirea noastră. Oricine poate să-şi dea seama că istorioarele acestea nu în biserică au fost spuse, căci cele câte ţin de ea se cade a fi rostite cu vorbe neîntinate şi inimă curată, deşi printre poveştile bisericii creştine se află chiar destule scrise cu totul altfel decât sunt ale mele; de asemenea n-au fost rostite nici printre filosofi, în ale căror şcoli cinstea se cere respectată nu mai puţin decât în alte părţi, nici printre cărturari şi preoţi şi nici prin cine ştie ce alte locuri; ci tău fost rostite în grădini, în locuri de petrecere şi printre fete tinere – - deşi coapte la minte şi gata să înfrunte ispitele poveştilor – - şi într-o vreme în care

până şi celor mai cinstite femei li se da dreptul să umble cu izmene în cap întru scăparea vieţii lor. Poveştile acestea, oricum ar fi să fie, ca toate celelalte-lucruri, pot fi şi ele de folos sau pot să dăuneze, după persoana ce le ascultă. Cine nu ştie oare că vinul, după Cin-ciglione, Scolaio1 şi mulţi alţii, le prinde bine celor teferi, pe când celor cuprinşi de fierbinţeli le strică? Vom zice

1 Beţivi vestiţi pe vremea lui Boccaccio (n. t.).

Că-i dăunător din pricina aceasta? Cine nu ştie oare că focul e folositor, ba chiar de-a dreptul trebuincios? Vom zice că-i păgubitor fiindcă ne arde casele, oraşele şi satele? Armele apără şi ele pe cei care doreşte să Vieţuiască în pace, însă de multe ori împrăştie şi moarte, nu fiindcă ne arde casele, oraşele şi satele? Armele apără şi ele pe cei care doresc să vieţuiască în pace, însă de multe ori împrăştie şi moarte, nu fiindcă ele ar fi rele, ci fiindcă sunt rău folosite. O minte putredă, stricată n-o să priceapă niciodată o vorbă aşa cum se cuvine; şi, 'după cum acestor minţi cuvintele cinstite nu le ajută la nimic, la fel nici cele necinstite nu pot atinge sau strica o minte sănătoasă, precum nu poate nici noroiul să atingă razele de soare, sau murdăria pământească minunăţiile cereşti. Ce cărţi, ce vorbe, ce scrisori pot fi mai sfinte şi mai demne de cinste şi respect decât preasfintele Scripturi? Şi totuşi s-au aflat destui care, pricepându-le pe dos, s-au dus pe ei la pierzanie şi-au tras şi pe alţii după ei. Orişice lucru în sinea lui slujeşte la ceva; dar, dacă-i rău întrebuinţat sau înţeles anapoda, el poate să prilejuias'că nenumărate rele. Aşa şi cu poveştile mele. Cine va vrea cu orice preţ să afle în ele sfaturi sau fapte mişeleşti, le va afla uşor dacă-i pornit la rele şi dacă le va întoarce pe faţă şi pe dos; dar cel ce va dori să afle lucruri 'de folos şi să culeagă învăţăminte, va izbuti şi el la rândul lui să le găsească, iar dacă aceste istorioare vor fi citite de acelea de dragul cărora au fost scrise, cât şi la vremea pentru oare au fost anume povestite, de bună seamă nimeni nu va putea să spună sau să le

socotească altfel decât cinstite şi chiar folositoare. Mironosiţele grăbite să spuie "Tlatăl nostru" şi să învârtească la plăcinte pentru iubiţii lor duhovnici, să lase în plata Domnului poveştile acestea, care nu zoresc pe nimeni sa le citească cu de-a sila. Deşi, la drept vorbind, mai zic şi dumnealor câte un cuvânt mai deocheat, ba chiar şi fac din când în când câte o ispravă gogonată.

Vor fi de asemeni printre voi, iubite doamne, altele care au să spună c-ar fi fost de mii de ori mai bine ca anumite povestiri să nu fi fost istorisite. Se poate, nu zic ba; dar eu am fost silit să le ascult şi să le spun pe cele povestite; iar dacă doamnele din carte ar fi ales poveşti mai frumoaşe, pe acelea le-aş fi scris şi eu. Dar dacă vreţi cu dinadins să mă învinovăţiţi pe mine de născocirea lor (deşi nu eu le-am născocit), am să vă spun că n-aş avea la ce mă ruşina din pricină că nu sunt toate deopotrivă de frumoase, pentru că nu e meşter în toată lumea asta, în afară de Dumnezeu, care să poată face un lucru fără de cusur. Nici împăratul Carol, care a făcut pe paladim1, n-a izbutit să facă atâţia, încât să poată alcătui ei singuri o oştire. Unde sunt multe lucruri amestecate laolaltă, este firesc ca cele bune să sadă lângă cele rele. N-a fost de când e lumea ogor muncit aşa de bine, încât să nu găseşti în el, alăturea de grâne, urzici, scaieţi sau buruieni. Şi apoi, când e să le vorbeşti unor copile simple, precum sunteţi şi voi în cea mai mare parte, este de-a dreptul o prostie să cauţi povesti mai osebite şi să-ţi masori cuvintele la fiecare pas. Totuşi, pe cei ce vor citi poveştile acestea îi povăţuiesc să nu le ia în seamă decât pe cele ce desfată, iară pe cele care împung să nici nu le citească. In fruntea lor stă scris ce se ascunde în ele, astfel încât cuprinsul lor să nu poată înşela pe nimeni.

Pe urmă cred că vor mai fi şi dintr-acelea ce vor spune că printre aceste povestiri sunt unele prea lungi. Acestora eu le răspund că, de le aşteaptă alte treburi, e o curată nebunie să se apuce a le ceti, chiar şi de-ar fi mai Scurte. Căci chiar dacă a trecut atâta 'amar de vreme de când. M-

am apucat să scriu şi până acum, când în sfârşit mi-am isprăvit cu bine truda, cu toate acestea n-am uitat e-am închinat această carte femeilor deprinse să vieţuiască în huzur şi nicidecum celor cu treburi; pentru aceia ce citesc doar ca să-şi treacă vremea, nici o lectură nu-i prea lungă, 'dacă îşi atinge ţinta pe care o caută cititorul. Lecturile mai scurte se potrivesc cu mult mai 'bine şcolarilor – care trudesc spre a-şi trece vremea cu folos şi nu ca să petreacă – decât vouă, femeilor, cărora vă rămâne liber tot timpul neîntrebuinţat în desfătările iubirii. Şi în afară ele aceasta, de vreme ce niciuna dintre voi nu merge la Atena, nici la Bologna ori la Paris ca să înveţe carte, cu

1 Cei Doisprezece cavaleri care alcătuiau garda împăratului Carol cel Mare.

Voi se cade să vorbim mai pe îndelete, mai pe larg decât cu cei care îşi ascut minţile lor spre învăţătură:

De asemenea nu mă îndoiesc că vor mai fi şi altele care vor spune, poate, că în poveştile acestea găseşti prea multe vorbe de duh şi alte fleacuri şi că nu-i sade bine unui bărbat cu greutate şi cu scaun la cap să scrie asemenea poveşti. Acestora mă văd silit să viu şi să le mulţumesc, căci zeul lor şi grija faţă de faima mea porneşte din îndemn spre bine. Dar iată ce-am să le răspund: mărturisesc că sunt un om cu scaun la cap şi greutate şi mulţi m-au pus în cumpănă să vadă cât trag la cântar; dar celor care n-au avut prilejul să mă cântărească le spun că nu sunt greu deloc, ba dimpotrivă atât de uşor, încât plutesc la faţa apei; şi judecind că predicile rostite de călugări cu scopul de-a înfiera păcatele omeneşti sunt astăzi pline de cuvinte de duh, de glume şi de fleacuri, am socotit că n-ar strica să folosesc şi eu vreo câteva din ele în povestirile acestea, scrise cu gând de-a alunga din sufletul femeilor tristeţea şi urâtul. Iar de s-ar întâmpla cumva ca unele dintre ele să râdă cu prea multă poftă când vor ajunge a le ceti, plângerea Ieremiei, patimile Mântuitorului şi pocăinţa Magdalenei vor izbuti cu uşurinţă să le alunge veselia.

Şi cine se îndoieşte oare că nu vor fi şi 'dintr-acelea care vor spune despre mine că-s rău de gură ca o babă şi că mi-e limba otrăvită, fiindcă pe ici pe -colo scriu adevărul despre fraţi? Pe acestea însă se cuvine să le iertăm, căci nu-i a crede că spun astfel din alte pricini deci l dintr-o pornire dreaptă, de vreme ce se ştie doar că fraţii sunt oameni de treabă, care de dragul Domnului fug de orice osteneală şi macină numai atunci când se ridică stă-vilarul, dar fără a spune mai 'departe; şi dacă n-ar fi să miroasă cu toţii niţeluş a ţap, ar fi de-a dreptul o plăcere să stai cu ei de vorbă! Cum însă în lumea asta nimic nu e statornic, ci toate-s schimbătoare, poate că şi cu limba mea s-a petrecut acelaşi lucru; s-o fi schimbat şi ea cu vremea şi poate că-i mai bună acum, nu după judecata mea – - pe care mă feresc cât pot s-o iau drept mărturie când este vorba despre mine – ci după spusa unei vecine, care zicea că limba mea n-are pereche în lume de bună ce-i şi dulce. Şi într-adevăr, la vremea când ea mărturisea acestea nu mai aveam a scrie decât vreo câteva poveşti. Oricum, de vreme ce-mi dau seama că doamnele care îi aduc învinuirea aceasta o fac din prea mult zel şi nu din pricini, socot că unora ca ele le ajunge acest răspuns.

Şi acum, pentru că-i vremea să punem capăt vorbelor, închei, lăsându-le pe toate să spună şi să creadă tot ceea ce poftesc şi mulţumesc cu umilinţă 'Părintelui Ceresc, care m-a ajutat după atâta osteneală s-ajung la mult râvnitul capăt al istorioarelor acestora. Iar voi, plăcute doamne, rămâneţi sănătoase în paza şi puterea Lui si, de v-a fost de vreun folos citirea acsetei cărţi, aduceţi-vă aminte din când în când de mine.

Aici sfârşeşte cea de a zecea şi ultima zi a cărţii 'numită DECAMERON, zisă PRINŢUL GALEOTTO

SFÂRŞIT